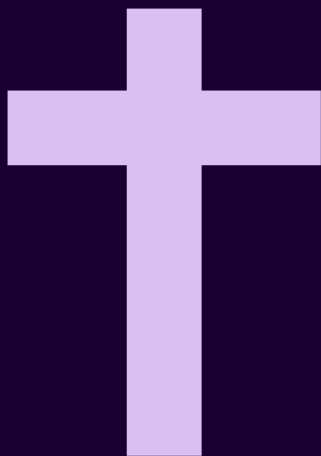

Akabuu Titōi Idei
Ilaa

Monkole New Testament

Akabuu Titōi Idei Ilaa **Monkole New Testament**

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titōi Idei Ilaa

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282

Contents

Matie	1
Maaku	28
Luku	45
Zāa	72
Woo Be Na	92
Romu	117
Kōrenti I	128
Kōrenti II	139
Galati	146
Efēzū	150
Filipi	154
Kolosee	157
Tesalonika 1	160
Tesalonika 2	163
Timotee I	165
Timotee II	169
Titee	172
Filemō	174
Ebē	175
Zaaki	184
Piē 1	187
Piē 2	190
Zāa 1	192
Zāa 2	195
Zāa 3	196
Zudu	197
Kuyei Zāa	198

Laabaau jiiɗa iyi Matie í kɔ

*Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ɗa
(Cɔ Luku 3:23-28)*

¹ Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ɗa wee. Jesu Kirisii í je tɔkui Davidi, nɔ Davidi mɔ wa je tɔkui Aburahamu.

² Aburahamui í bɪ Izaaki, Izaaki mɔi í bɪ Zakɔbu. Zakɔbu mɔi í bɪ Zuda do igbɛ do ifɛ ɗa. ³ Zuda do Tamaa abɔe aɗa mɔi à bɪ Faresi do Zara. Faresi mɔi í bɪ Esiromu. Esiromu mɔi í bɪ Aramu. ⁴ Aramu mɔi í bɪ Aminadabu. Aminadabu mɔi í bɪ Nasɔ. Nasɔ mɔi í bɪ Salamɔ. ⁵ Salamɔ do Rahabu abɔei à bɪ Boazi. Boazi mɔ do Rutu abɔei à bɪ Obɛdi. Obɛdi mɔi í bɪ Izai. ⁶ Izai mɔi í bɪ Davidi iyi í na í je ilaaluu.

Davidiu mɔi í bɪ Salomɔ. Iyei Salomɔui í je aboi Urii iyi Davidi í sou. ⁷ Salomɔ mɔi í bɪ Roboamu. Roboamu mɔi í bɪ Abia. Abia mɔi í bɪ Azafu. ⁸ Azafu mɔi í bɪ Zozafati. Zozafati mɔi í bɪ Zoramu. Zoramu mɔi í bɪ Oziasi. ⁹ Oziasi mɔi í bɪ Zoatamu. Zoatamu mɔi í bɪ Akazi. Akazi mɔi í bɪ Ezekia. ¹⁰ Ezekia mɔi í bɪ Manasee. Manasee mɔi í bɪ Amɔ. Amɔ mɔi í bɪ Zoziasi. ¹¹ Zoziasi mɔi í bɪ Zekonia do ifɛ ɗa si waati iyi ilaalui Babiloni, ilu nlaui, í je inɛi Izireli ɗa igu í nɛɔ ɗa si ilɛ.

¹² Si anyii iyi à nɛɔ ɗa ikpa Babiloni ɗɔi Zekonia í bɪ Salateli, nɔ Salateli mɔi í bɪ Zorobabeli. ¹³ Nɔ Zorobabeli mɔi í bɪ Abiudu. Abiudu mɔi í bɪ Eliakimu. Eliakimu mɔi í bɪ Azɔ. ¹⁴ Azɔ mɔi í bɪ Sadɔku. Sadɔku mɔi í bɪ Akimu. Akimu mɔi í bɪ Eliudu. ¹⁵ Eliudu mɔi í bɪ Eleazaa. Eleazaa mɔi í bɪ Matani. Matani mɔi í bɪ Zakɔbu. ¹⁶ Nɔ Zakɔbu mɔi í bɪ Zozefu mɔkɔi Maari, nɔ Maari mɔi í je iyei Jesu iyi à ya kpe Kirisi.

¹⁷ Bɛɛɛi si dimi nɗau hai waatii Aburahamu wa hee ku naa si waatii Davidi, tɔku ikɔ ikɔ maatɛi í wɛɛ. Hai bi Davidi má ku naa si waati iyi à bɔɔ ɗa Babiloni tɔku ikɔ ikɔ maatɛi í wɛɛ. Si anyie, hai waati iyi à bɔɔ ɗa Babiloni ku naa si waati iyi à bɪ Jesu iyi à ya kpe Kirisi tɔku ikɔ ikɔ maatɛi í wɛɛ má.

*Kubú Jesu Kirisi
(Cɔ Luku 2:1-7)*

¹⁸ Yaase bei à biɔ Jesu Kirisi wee. Hai waati iyi Maari í wɛɛ mudɛi à mua Zozefu. Amma hee a maa tɔtɔ sɛɛ Maari í nɛ asɪ do gbɔgbɔi Hundi Ilaaɔ. ¹⁹ Zozefu mɔkɔɛu wee inɛ dee deei. Kù bi nɗu ku dasi Maari anyɔ si bantuma. Na ɗɔi í ce í dasi idɔ nɗu ku kɔsie si asii. ²⁰ Si bei wa lasabu bɛɛɛ ɗɔi amalekai Aɔ Lafɛɛ í naa í sɔɔ si ala í ni, Zozefu, awɔ tɔkui Davidi ilaaluu, maà ce nɗɔi í so Maari, mudɛɛ iyi à muɛu. Dasie kpasɛ. Asɪ iyi í neu be, do gbɔgbɔi Hundi Ilaaɔ. ²¹ Á bɪ ama inɛmɔkɔ

nɔ i sɔɔ Jesu. Nɗui á faaba inɛɛ ɗa hai si dulumu du ɗa.

²² Mii ɗau ihɛ fei í cei ku ba ide iyi Aɔ Lafɛɛ í tako í sɔ waliu Ezai ku sisia inɛ ɗau ku kɔ, ²³ iyi í ni, Mudɛɛ ɗɔ iyi kù mà mɔkɔ á na ku nɛ asɪ.

Á bɪ ama inɛmɔkɔ,
Nɔ a kpoo Emanueli.
Yaasei iriui í je Ilaaɔ í wɛɛ do awa.

²⁴ Iyi Zozefu í jɪ ɗɔi í ce bei amalekai í sɔɔ, í dasi Maari kpasɛ. ²⁵ Amma aɗaɔ a kù tɔtɔ sɛɛ hee í koo í biɔ ama inɛmɔkɔɛ. Nɔ Zozefu í sɔɔ Jesu.

2

Woo mà ɗa à naa Jesu ku cɔ hai nunui daakɔ

¹ Á bɪ Jesui Betelehɛmu si ilei Zudee si waatii amanlu Herodu. Si anyii kubie woo mà yaasei andaiya ɗɔ ɗa à naa Zeruzalemu hai nunui daakɔ, ² nɔ à bee à ni, iwɔi ilaalui Zuifu ɗa iyi à bɪ nɛiu í wa. Hai nunui daakɔi à ye andaiyae í fita, ɗɔi à naa ku tɔɛ.

³ Iyi amanlu Herodu í gbɔ ideu, ɗɔi inɔɛ í fɔ, bɛɛɛɛ mɔi inɛi Zeruzalemu ɗau fei inɔ ɗa í fɔ. ⁴ ɗɔi í tɔtɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɗa do woo kɔ inɛ ɗa si wooda ɗa fei nɔ í bee ɗa tengi bii à ni aa bi Inɛ iyi Ilaaɔ í cicaa. ⁵ ɗɔi à jɛaa à ni, Betelehɛmui si ilei Zudee domi bɛɛɛɛi waliu Misee í tako í kɔɔ wo, ⁶ í ni, Ilaaɔ í ni, Inɛ inɛi Betelehɛmu ɗa, si ilei Zudee, Nto nto, ilu nɗɛ kù kere si ilu nlaui Zudee ɗa fei,

Si na iyi í jɔ hai si ilu nɗɛi ilaaluu á fita Inɛ iyi á gbɔ inɛi Izireli, inɛm ɗa.

⁷ ɗɔi Herodu í jɔ à kpe woo mà ɗau do asii, í bee ɗa si waati iyi andaiyau í fita dee dee. Nɔ à sɔɔ. ⁸ Iyi í gbɔ bɛɛɛɛ nɔ í sɔ ɗa í ni a bɔ Betelehɛmu a koo a bee yaasei amau wa sɔa sɔa. Bii á ɗɔɔ nɔ a nyi wa a naa a sɔ nɗu ku ba nɗu mɔ nɗu koo gulea.

⁹ Iyi à gbɔ ideu à tã, ɗɔi à dasi kpãa. Nɔ andaiya iyi à tako à ye hai nunui daakɔi í nyi í cua ɗa má hee tengi bii amau í wa, í bei í leeki lele be cau. ¹⁰ Iyi à ye andaiyau í leeki bɛɛɛɛ, ɗɔi idɔ ɗa í dɔ hee í caa. ¹¹ Nɔ à biɛ le be ɗɔi à ye amau do Maari iyeɛ. Nɔ à gule à tɔɛ. Nɔ à fɪ bɔgoi amani ɗa à nya wuru à muua, do tulare iyi à ya jo do ikpo ku dɔ inunu iyi à ya kpe miru.

¹² Si anyie Ilaaɔ í sɔ ɗa si ala í ni a maà nyi bi amanlu Herodu má. Nɔ à too kpãa mmu à nɛɔ ilei ide ɗa.

Zozefu ɗa à sa à nɛ ilei Ezibiti

¹³ Iyi woo mà ɗau à to anyi à nɛ, nɔ amalekai Aɔ Lafɛɛ í naa bi Zozefu si ala í ni, dede í so amau do iyeɛ í sa í nɛɔ ɗa ilei Ezibiti, domi Herodu á de amau ku kpa. I koo í buba be titã hee aɗa iyi an na n ni í nyi wa má ɗa.

¹⁴ Na ɗɔi í jɔ Zozefu í dede idu í so amau do iyeɛ í nɛɔ ɗa Ezibiti. ¹⁵ Bei à buba hee Herodu

í koo í ku. Iyi be í cei ku ba ide iyi Að Lafæe í sð walie ku sisia ine n̄au ku kð, si bei í ni, hai Ezibitii ñ kpe amam wa.

À kpa ama keeke ña

16 N̄oi amanlu Herodu í ye iyi woo mà andaiya n̄au à lele n̄ui, ñoi idæ í kð jiida jiida. N̄oi í ce dooi waati iyi woo mà n̄au à ye andaiya í fita, ñoi í jò à koo à kpa ama inemakò kpótò ña hee ku koo si do amai adð minji ña fei si ilui Betelehemu do ileeko ña fei. 17 Beɛbei ide iyi walii Zeremi í fòu í ce. Í ni,

18 À gbò anu ku dð si ilui Rama.

À gbò ine ña à kpata,

À waa cã buubuu.

Asee, Raseliu wa kpata na irii amae ña.

Nò à bò ku lele,

Amma í kò ku gbò kuleleu

Si na iyi í jò amae ña à kù wee má.

Zozefu ña à baa hai ilei Ezibiti

19 Si anyie Herodu í naa í ku, ñoi amalekai Að Lafæe í naa bi Zozefu si ala ilei Ezibiti be, 20 í ni, dede í so amau do iyee í nyiò ña ilei Izireli. Ine ña iyi à waa de amau ku kpa à ku.

21 Nò Zozefu í dede í so amau do iyee à nyi ilei Izireli má. 22 Amma í gbò iyi Aakelausii í je bommai baæ Herodu si ilei Zudeeu, ñoi wa ce n̄oi ku bò ku buba be. Nò Ilaað í sðo si ala má í ni ku bò ilei Galilee. N̄oi í teki í bò Galilee si bei Ilaað í sðo. 23 Nò í koo í buba Nazareti. Beɛbei idei walii ñau í kð, si bei à ni aa kpoo inei Nazareti.

3

Waazoi Zaa woo dasi inyi

(Cò Maaku 1:1-8; Luku 3:1-18; Zaa 1:19-28)

1 Waati beɛbei, Zaa woo dasi inyi í naa wa ce waazo si ghabuai Zudee. 2 Í ni, í kpaasi idò n̄je ña domi waati í maai iyi Ilaað á na ku je bommae. 3 Idei Zaaui walii Ezai í fò wo, si waati iyi í ni,

À gbò imui ine gò wa dð anu si ghabua wa ni, I teese kpaaí Lafæe ku te ña.

4 Zaa wa dasi iboi ntoi kpoockpo, nò wa ði santikii bata. Ketengbo do nyikoi sakoi í je ijee. 5 Nò ine ña à naa bi tee hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei do hai ilu ña iyi à wa cingai idoi Zuudæu fei. 6 À ce tuubai dulum du ña nò à jò Zaa í dasi ña inyi si idoi Zuudæu.

7 Farisi do Sadusi ña mò à waa naa bi tee an̄a nkpò nkpò ku ba ku dasi ña inyi. Iyi Zaa í ye ña ñoi í sð ña í ni, in̄e ine buu ña bei n̄jo wukuku, yooi í sð ñe í ni í saa idakoi Ilaað iyi í maai wa. 8 Na n̄ju, í ce kookoosu jiida í nyisiò iyi í kpaasi idò ña. 9 I maà tamaa mà aa ba faaba ña si na iyi í jò ì ya maa ni ì je tókui Aburhamu ña. An s̄ ñe, Ilaað á yòkò ku so kuta ñau ih̄e ku ce ña tókui Aburhamu ña. 10 Wee dagba wa kási tã mòm a daò icui j̄i. Na

n̄ju, j̄i iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina. 11 Amu inyii ñ wa n dasi ñe ku ba ku je seɛdai idò ku kpaasi n̄je, amma ine gò á na ku naa si anyim. Í rem do gbugbã ntò ntò, n kù to baa ñ bò baatae. N̄ui á da n̄je si Hundi Ilaað do ina. 12 Wa mu mii ku fe bilee si awò, nò ku kpà bileeu bii à kpokpoe, nò ku ko yoyòu ku dasi aka, sakou mò ku dasi ina iyi ci ya ku.

Inyi ku dasi Jesu

(Cò Maaku 1:9-11; Luku 3:21-22)

13 Waati beɛbe Jesu í naa hai ilei Galilee nò í bò idoi Zuudæe ku ba Zaa ku dasie inyi. 14 Iyi í to wa í ni Zaa ku dasi n̄ju inyi, ñoi Zaa wa bi ku kò, í ni, awoi í ne kpaa í dasim inyi, nò beirei í ce ì waa naa bi tom. 15 N̄oi Jesu í jeeaa í ni, jò ku ce beɛbe tità, domi beɛbei à ne ka ce ka ceò mii iyi Ilaað í bi fei. Nò Zaa á je. 16 Iyi í dasi Jesu inyi í tã, be gbakã Jesu í fita wa hai si inò inyi. N̄oi lelei Að í cí nò Zaa á ye Hundi Ilaað wa de sie wa bei anksiidi. 17 Na à gbò ide ku fò gò wa hai lele í ni, ine ih̄e í je Amam. Ñ buu jiida jiida, siei inò didòm fei í ya wa.

4

Seetam í lele Jesu

(Cò Maaku 1:12-13; Luku 4:1-13)

1 Si anyii n̄ju, ñoi Hundi Ilaað í bòð Jesu si ghabua ku ba Seetam ku lele. 2 N̄oi Jesu í ce anu ku ði dasà ciiji do idù ciiji, si anyie nò ari wa kpaa. 3 N̄oi Seetam woo leleu, í naa sie í ni, bii awòu Amai Ilaaði do ntò, jò kuta ñau ih̄e a kpòð p̄e. 4 N̄oi Jesu í jeeaa í ni, kukoi idei Ilaað í ni, amane ci ya wee na ije n̄ju aká, amma á maa weei na ide iyi Ilaað wa fò fei.

5 Nò Seetam í bòðe Zeruzalemu, ilu kumá, nò í gùde hee si antai ile lelei kpaɛi Ilaaðu. 6 N̄oi í ni má, bii awòu Amai Ilaaði, fo í dingaa ile, domi kukoi idei Ilaað í ni, Ilaað á na amalekae ña wooda na irie a maa degbe,

Nò a maa mue si awò

Ku ba í maà ti í koose si kuta.

7 Nò Jesu í jeeaa í ni, amma kukoi idei Ilaað í ni má, maà ti í sii Að Lafæe.

8 Si anyii n̄ju, Seetam í bòð Jesu hee antai iri kuta nla gò má nò í nyisiò bommai andunya fei do amboe n̄ja. 9 Nò í ni, bii í gule ì tòm, mii ñau ih̄e fei an muee.

10 Nò Jesu í jeeaa í ni, sekee be Seetam. Kukoi idei Ilaað í ni, Að Lafæeí aa tò, nò í wee na irii n̄ju aká.

11 N̄oi Seetam í bei í sekee hai bi tee, nò amaleka ña à naa à sobie.

Jesu í sinti icee Galilee

(Cò Maaku 1:14-15; Luku 4:14-15)

12 N̄oi Jesu í gbò à ni à mu Zaa à dasie piisò. Nò í sinda í nyi ilei Galilee. 13 Amma iyi í to Nazareti, kù buba be, Kaperanumui í koo í buba, ilu iyi í wa kòkoi tenku iyi à ya kpe Galilee, si ilei Zabalò do Nefitali. 14 Iyi be í

cei ku ba ide iyi walii Ezai í tako í fəu ku k3 waati iyi í ni,

15 Inei Zabal3o do inei Nefitali ɲa, Aɲa iyi à wa kəkəi kpāa iyi wa bə Tenku, Aɲa iyi à wa ikpa icei idoi Zuudəu, Aɲa iyi à wa ilei Galilee bii dimi mmu ɲa à wa,

16 Aɲa iyi à wa si ilu kuku wo, Aɲai à ye inya kumá nla nla. Aɲa iyi à wa si ile bii iku do ilu kuku í wa, Aɲai inya kumá í naa si.

17 Hai waati beɛbeɛ Jesu í sinti ku waazo, í ni, í kpaasi idə nɲe si na iyi í jə waati í maai wa iyi Ilaađ á je bommae.

Jesu í kpe səkəkə mɛɛ go ɲa (Cə Maaku 1:16-20; Luku 5:1-11)

18 Aɲə nɲu go Jesu wa ne si itfi tenku iyi à ya kpe Galilee, ɲai í ye səkəkə minji go ɲa, Simoə iyi à ya kpe Piɛɛ do ifɛɛ Anderee, à waa le taao si ino tenkuu. 19 Nə í s3 ɲa í ni, í toom wa ɲa, nə an ce ɲe woo dɛde inɛ ɲa iyi á je ti Ilaađ.

20 Be gbakā à jə taao ɲɲa ɲa à tooɛ. 21 Iyi í to waju nə í ye inɛ minji go ɲa má, Zaaki do Zāa ifɛɛ, amaɪ Zebedee ɲa. Inɛ ɲau à wa si akoi inyi go do baa ɲɲa, à waa teese taao ɲɲa ɲa. Nə Jesu í kpe ɲa. 22 Be gbakā aɲa mə à jə akou do baa ɲɲa à waa tooɛ.

23 Nə Jesu í dabii si ilei Galilee fei wa kə inɛ ɲa si cio ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutətəə ɲɲa ɲa, wa sisi ɲɲa laabaau jjiida si bei Ilaađ wa ce səolu ku na ku je bommae, nə í jə inɛ ɲa à waa ba iri si b3o dimi ikā ikā ɲɲa ɲa fei. 24 Nə baauɛ í fangaa bii fei si ilei Siri fei, hee inɛ ɲa à wasi ku naađ b3o ɲɲa ɲa wa bi tɛɛ. Inɛ ɲa iyi à ne dimii b3o ikā ikā fei do inɛ ɲa iyi à ne wahalai ara kuro nkɲo do inɛ ɲa iyi inɛi inəko ɲa à mu, do inɛ ɲa iyi à waa ce b3oi cukuuna do wɛɛɛ ɲa, à naađ aɲa fei wa bi tɛɛ, nə í jə aɲa fei à ba iri. 25 Nə zamaa nkɲo go í too fitie wa hai ilei Galilee do hai ilui Zeruzaləmu do ilei Zudee hee do icei idoi Zuudəu bii Iu Mɛɛwa ɲau à wa fei.

5

Inə didə ntə ntə (Cə Luku 6:20-23)

1 Iyi Jesu í ye zamaau ɲoi í koo í gū iri kuta go í buba. Nə məcəɛ ɲa à naa à tətəə siɛ. 2 Nə í losi cio ku kə ɲa si.

Si cioɛu í ni, 3 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa təə Ilaađ do ara kukaye,

Domi aɲai à je inɛi bommai Ilaađ ɲa.

4 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa kpata, Domi Ilaađi á tū idə ɲɲa.

5 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi daa ɲɲa í d3, Domi aɲai aa ne ileu fei.

6 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa gbə ari do agbei mii iyi Ilaađ wa bee,

Domi Ilaađ á jə a yo.

7 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à ya ne araareɛ inɛ ɲa,

Domi Ilaađ mə á ne araare ɲɲa.

8 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi idə ɲɲa í má,

Domi aa ye Ilaađ.

9 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa ce icei laakai ku sū,

Domi Ilaađ á kpe ɲa amaɛ ɲa.

10 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à kpā ɲa iju si na iyi í jə à waa ce mii iyi Ilaađ í bee ɲa,

Domi aɲai à je inɛi bommai Ilaađ ɲa.

11 Iɲe ilu inə didə ɲai, bii à waa bu ɲe nə à waa kpā ɲe iju nə à waa má ɲe laala baa yooma fei na irim. 12 I jə í nyaanyi í wɛɛđ inə didə nla nla ɲa si na iyi í jə riba iyi à jile nɲe leleađ í la. Ntə ntə beɛbeɛ à kpā walii ɲa iyi à cua nɲe ɲau mə iju.

Məndai imu do ti inya kumá (Cə Maaku 9:50; Luku 14:34-35)

13 ɲoi Jesu í s3 ɲa má í ni, inɛi í je imu si inoi inɛi andunya ɲa. Bii didəi imu í ku, mii aa dasi ku jə ku d3 má. Í gbe de a nikāɛ, nə inɛ ɲa a tɛɛsɛɛ.

14 Nə inɛi í je inya kumá andunya. Ilu iyi à ma si iri kuta kaa manji. 15 A ci ya má fitila a biiɛ do caka. Amma à ya kəaɛi tengi bii á má inya, inɛi kpaasə fei ku yeđ ilu. 16 Beɛbeɛ məi í jə inya kumá nɲe ku má si wajui inɛ ɲa ku ba a ye kookoosu jiida nɲe ɲa nə irii Ilaađ Baa nɲe iyi í wa lele ku ne amboe.

Idei wooda

17 Jesu í ni má, í mađ tamaa bei nə naa woodai Moizi do cioi walii ɲau ku kpai. Aawo, nə naa ku k3oi. 18 Ntə ntə, hee lele do ile koo tād, baa wasalii wooda keeke akā kaa gaizia, í gbe fei ndɛɛ ku k3i. 19 Na nɲu, inɛ iyi í kua wooda, baa bii í je icu akā keeke goi, nə í s3 inɛ go ɲa mə í ni a ce beɛbe, aa kpe lafɛɛ inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaađ. Amma inɛ iyi wa jirimae nə wa kə inɛ go ɲa mə si, aa kpe lafɛɛ inɛ nla si bommai Ilaađ. 20 Nə wa n s3 ɲei, í kaa je inɛi bommai Ilaađ ɲa bii kú je í ce mii iyi Ilaađ í bee ɲe ɲa í re woo kə inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲau.

Idei idəok3

21 Jesu í s3 ɲa má í ni, í gbə ɲa iyi Moizi í s3 bala nɲe ɲa í ni, í mađ kpa inɛ, nə inɛ iyi í kpa inɛ fei aa b3oɛ si wajui woo kiiti ɲa a nyisie b3nɛ. 22 Amma amu, an s3 ɲe, inɛ iyi wa ce idəok3 do kpaasie aa b3oɛ si wajui woo kiiti ɲa a kpāa iju, nə inɛ iyi wa cə kpaasie nfe aa kiitie si wajui inɛ ngbo ɲau, inɛ mə iyi wa cə kpaasie nnyei á lə si ina iyi ci ya kuu. 23 Na nɲu, bii í naađ amuai Ilaađ wa bi kuwee nə bei í ye gigi iyi kpaasie go wa mu taaleɛ, 24 jə amuaɛu bi kuwee be titá, í koo í teese ideu gbakā, awə do kpaasie. Si anyie, í bei í nyi wa í cea Ilaađ amuaɛ.

25 Bii í je inɛ go wa b3oɛ ile kiiti na ideɛ gbese go, ce kookaai hai kpāa awə do lafɛɛ

i gbōsi nje ku ba ku maà dasie awai woo kiiti. Bii kù je beɛbe, woo kiitiu á dasie si awai zandaamu, nɔ zandaamu mɔ ku dasie ile piisɔ. ²⁶Ntɔ ntɔ n̄ wa n̄ s̄ɛi, bii à dasie piisɔ, bii i kù s̄a gbeseu fei i kaa fita. Nk̄ama kaa gaizia si.

Idei sakara

²⁷Jesu í ni má, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í ni, i maà ce sakara. ²⁸Amma amu, an s̄ɔ ɲe, awɔ inemɔkɔ iyi í cɔ inaabo hee binɛɛ í dede, i ce sakara mbe t̄a si idɛ. ²⁹Na n̄ɲu, bii iju n̄ɲeei wa dasie dulum, nyaa i nyɔɔ ku ɲiɛ. Á tiaɛ i nyɔ ik̄ɔ ak̄ai arae go do iyi aa s̄osi arae fei si ina iyi ci ya ku. ³⁰Bii í je awɔ n̄ɲeei wa dasie dulum, buu i nyɔɔ ku ɲiɛ. Á tiaɛ i nyɔ ik̄ɔ ak̄ai arae go do iyi aa s̄osi arae fei si ina iyi ci ya ku.

Idei abo ku kɔsi

(Cɔ Matie 19:9; Maaku 10:11-12; Luku 16:18)

³¹Nɔ Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, Moizi í ni, inɛ iyi wa kɔsi aboe á náa tiai n̄je kukɔsii. ³²Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, inɛ iyi í kɔsi aboe nɔ kù je na sakara, mak̄ou í dasie sakarai. Nɔ mɔkɔ mɔ iyi í so abo iyi à kɔsiu, i ce sakarai.

I maà ya gbasi do ngɔɔ

³³Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, ì nɔ ì gbɔ iyi Moizi í s̄ɔ bala n̄ɲe ɲau í ni, ide iyi í gbasi si wajui Ās̄ Laf̄ɛ ì ni aa ce, j̄ò í coo. ³⁴Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, i maà ya ce kugbasi ɲa pai. I maà ya gbasi do lele ɲa domi batai bommai llaāsi. ³⁵Nɔ i maà ya gbasi do ile ɲa, domi bi ku lesi iseei. Nɔ i maà ya gbasi do Zeruzalemu ɲa domi ilui llaās̄ amanlu n̄loui. ³⁶Nɔ i maà ya gbasi do iri n̄ɲe ɲa si na iyi í j̄ò í kaa yɔkɔ í f̄uuta baa ntoi iri ik̄a n̄ɲe hee ma je í j̄ò ku d̄u ɲa. ³⁷I j̄ò ide ku fɔ n̄ɲe ku je ntɔ. Bii ì ni ooi ku je oo do ntɔ, bii aawo m̄ai, ku je aawo. Iyi aa lesi antae bebei fei ɲa, hai bi Seetam inɛ laalɔui wa naa.

Idei laab ku s̄a

(Cɔ Luku 6:29-30)

³⁸Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í fɔ wo í ni, inɛ iyi í nya iju inɛ go, aa nya ti n̄ɲu mɔ. Inɛ mɔ iyi í ce inyoi inɛ go, aa ce ti n̄ɲu m̄ai. ³⁹Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, i maà ya s̄aa inɛ laalɔ iyi í ce n̄ɲe. Bii inɛ í sambalɛ si n̄ɲe, toa cangau má. ⁴⁰Bii inɛ go í bɔɔɛ kiiti ku ba ku gba danzigje, naa kumbɔɔe mɔ má. ⁴¹Bii inɛ go í tilasie í soa n̄ɲu aso i neɔ zakai kilo ak̄a, so i neaa ku to kilo min̄ji gbak̄a. * ⁴²Bii inɛ go í tɔɔe mii go, muaa. Bii inɛ go í náa mii go ku k̄aaye bi t̄e, maà kɔ.

Idei mbeɛ ɲa ku bi

(Cɔ Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³Jesu í ni má, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í fɔ wo í ni, bi kpaasie, nɔ í cɛ mbeɛɛ. ⁴⁴Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, i ya bi mbeɛɛ n̄ɲe ɲa, nɔ í ya cea inɛ ɲa

iyi à waa kp̄a ɲe iju kutɔɔ ɲa. ⁴⁵Bii í waa ce beɛbe ɲa í waa nyisi inɛ ɲa iyi í je amai llaās̄ Baa n̄ɲe iyi í wa lelei, domi llaās̄ í j̄ò inunue wa má inya si inɛ jiida do si inɛ laalɔ ɲa. Nɔ í j̄ò iɲi wa t̄aa inɛ ɲa iyi à waa ce idɔɔbie hee do bi inɛ ɲa iyi à kù waa coo fei. ⁴⁶Bii inɛ ɲa iyi à bi n̄ɲe aɲa ak̄ai inɛ mɔ ì bi ɲa, to, riba yoomai aa ba ɲa. Baa woo gba fiaɪ lɛmpoo ɲa mɔ à ya ce dimie. ⁴⁷Bii kpaasi n̄ɲe ɲa aɲa ak̄ai í ya ce fɔɔ ɲa, to, inɛ mɔ yooi í tia ɲa. Baa hai dasi llaās̄ naane ɲa mɔ à ya ce beɛbe. ⁴⁸Na n̄ɲu, i j̄ò jiida n̄ɲe ku k̄ɔ bei ti llaās̄ Baa n̄ɲe iyi í wa lele í k̄ɔ.

6

Idei amua ku cea ilu are ɲa

¹Jesu í fɔ má í ni, bii í waa ce mii iyi llaās̄ í jile n̄ɲe, i ya ce laakai ɲa i maà coo si bantuma. Bii í waa coo si bantuma ku ba inɛ ɲa a yɔɔ, i kaa ba riba k̄ama hai bi Baa n̄ɲe iyi í wa lele.

²Na n̄ɲu, bii í waa mua ilu are ɲa ngɔɔɔ ɲa, i maà ti í c̄a keseeɛɛɛ bei ilu muafiti ɲa à ya ce. Á ya ce amua ɲa ɲai si ile bii à ya ce kutɔɔɔ ɲa do si kp̄aa ɲa ku ba inɛ ɲa a saabu ɲa. Ntɔ ntɔ, inɛ n̄ɲu ɲa à ba riba n̄ɲa fei t̄a. ³Amma inɲe, waati iyi í waa mua ilu are ɲa ngɔɔɔ ɲa, i maà j̄ò awɔ canga n̄ɲe ku mà mii iyi awɔ n̄ɲeu wa ce, ⁴ku ba amua iyi í waa ce ɲa í coo si afei inɲe min̄ji. Nɔ llaās̄ Baa n̄ɲe iyi wa ye mii fei á s̄a n̄ɲe ribae.

Idei kutɔɔ

(Cɔ Luku 11:2-4)

⁵Jesu í ni, bii í waa ce kutɔɔ ɲa i maà ya ce bei ilu muafiti ɲa à ya ce. Á ya bi aɲa a leek̄i a ce kutɔɔ ile bii à ya ce kutɔɔɔ ɲa do bi tafa ɲa ku ba inɛ fei ku ye ɲa. Ntɔ ntɔ, inɛ n̄ɲu ɲa à ba riba n̄ɲa fei t̄a. ⁶Amma inɲe, bii í waa ce kutɔɔ ɲa, i lo hee ilaawa i cimbo ɲa, i tɔɔ llaās̄ Baa n̄ɲe be tengi bii inɛ go kù waa ye ɲe, nɔ Baa n̄ɲe iyi wa ye mii iyi wa man̄ji fei á s̄a n̄ɲe.

⁷Bii í waa ce kutɔɔ ɲa i maà ya fɔ ide ak̄a i ma sisi ɲa bei hai mà llaās̄ ɲa à ya ce. Á waa tamaa na ide nk̄pɔ ku foi in̄ɲai llaās̄ á gbɔɔ kutɔɔi aɲa. ⁸I maà ya j̄o ɲa ɲa, domi hee i maà tɔɔ ɲa, Baa n̄ɲe í má bukaatai mii iyi í ne t̄a ɲa. ⁹Bei í s̄ia i ya ce kutɔɔ ɲa wee.

l laās̄ Baa nwa iyi í wa lele, j̄ò inɛ fei ku mà iyi awɔi ì je inɛ kum̄a.

¹⁰Naa je bommaa.

J̄ò inɛ fei ku ce idɔɔbie si ilɛu ih̄ɛ bei à waa ce lele.

¹¹Mu nwa ijei aɲo fei nwa.

¹²Kpa ideid dulum du wa bei awa mɔ à ya kaa kpa ideid kurara iyi inɛ ɲa à ce nwa.

¹³Maà ti í j̄ò ka dasi kulele, Amma nya wa hai si awai Seetam.

* 5:41 Bii inɛ go í tilasie í soa n̄ɲu aso Waati beɛbe, inei Romu ɲai à waa je inɛ ngboi ileu. Nɔ akawe ɲa ɲa do sooge ɲa ɲa à ne kp̄aa a tilasiò inɛ go ku so ɲa aas.

[Domi awɔi ï ne bomma do gbugbã do amboe hee do ajo fei. Ami.]

14 Nɔ í nyi í ní má, bii ï ya kpa ideí kurara iyi inɛ ña á ce nɛ, Ilaaɔ Baa nɛ mɔ á kpa ideí kurara nɛ. 15 Amma bii inɛ mɔ i ci ya kpa ideí kurara iyi inɛ ña á ce nɛ, Baa nɛ mɔ kaa kpa ideí kurara nɛ.

Idei anu ku dɪ

16 Jesu í ní má, bii ï waa ce anu ku dɪ ña, i maà ya jò waju nɛ ku nyisi wahala nɛ béi ilu muafiti ña á ya ce. Á ya kpaasi waju nɛ ku ba inɛ fei ku yɔɔ iyi á waa dɪ anu. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ñei, inɛ nɛ ña á ba riba nɛ fei tã. 17 Amma inɛ, bii ï waa dɪ anu, i wɛɛju sã sã ña nɔ ï josi waju nɛ ikpo 18 ku ba inɛ ña a maà mà iyi ï waa dɪ anu ña, i gbe Ilaaɔ Baa nɛ iyi ï wa bii a kù waa yɔɔ. Nɔ Baa nɛ iyi wa ye mii iyi wa manji fei, á sã nɛ.

Amanii lele ku de
(Cɔ Luku 12:33-34)

19 Í sɔ ña má í ní, i mà ti ï dede amani si andunya ihɛ, bii tãtã ña aa jɔɔ, do bii á mu atɛ, do bii ile ña aa lo do gbugbã a koo a ce ileɛ. 20 Amma ï dede amanii lele bii kaa mu atɛ nɔ tãtã ña a kaa yɔkɔ a bejɛ, nɔ ile ña mɔ a kaa yɔkɔ a lo a ce ileɛ. 21 Ntɔ ntɔ, í sla ï dede amanii lele ña domi bii amanii inɛ í wa, be mɔi laakae í ya wa.

Inya kumái ara
(Cɔ Luku 11:34-36)

22 Í ní má, ijui í je fitilai ara. Bii ijue wa ne baani, arae fei ï wa si inya kumái. 23 Amma bii ijue kù waa ne baani, arae mɔ fei ï wa si ilu kukui. Na nɛ, mii iyi í ne ku cɛ inya kumá, bii ilu kukui í ce, ilu kukuu á la ku caa.

Ilaaɔ ku dasi naane
(Cɔ Luku 16:13; 12:22-31)

24 Jesu í sɔ ña má í ní, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku cea lafɛ minji ice ajo. Ntɔ ntɔ, á cé inɛ aká nɔ ku bi inɛ aká, walakɔ á jirima inɛ aká nɔ ku donda inɛ aká. I kaa yɔkɔ ï too Ilaaɔ do fia ajo ña.

25 Na nɛ ñ wa n sɔ ñei, i maà ya maa weewea do mii iyi aa je ï maa wɛɛɔ ña, walakɔ do jɛnɛ iyi aa dasi ña. Kuwɛɛi amane í re ije, ara mɔ ï re jɛnɛ. 26 I cɔ yei ña iyi á waa fo lele. A kù waa gbɛ hee a da ngɔgɔ a dasi suu. Do nɛ fei, Baa nɛ iyi í wa lele wa wo ña. I kù mà ña iyi beɛɛ nɛ í re ti yei ña be? 27 Yooi si inɔ nɛ na kuweweeae á yɔkɔ ku kɔosi kusɔi adɛ baa keeke.

28 To, na mii í ce ï ya maa weewea do ideí jɛnɛ ña. I cɔ beí wua ña á ya da koko si inɔ sako mɛɛ. A kù waa ce ice a ci ya nɔ a wɔ acɔ. 29 Amma ñ wa n sɔ ñe, baa Salomɔɔ ilaalu nlaɔ, do amboe nla nlaɛ fei kù nɛ jɛnɛ iyi boodae í to kokoi jɛi ña be baa aká. 30 Fɔfɔ í wɛɛi nnyi do kusɛae amma ala aa dasie inai.

To, bii Ilaaɔ í mua fɔfɔ ña iyi aa na a dasi ina booda ku sla beɛbe, kaa yɔkɔ ku mu nɛ nyau ku re fɔfɔ ña be de. I kù ye naane nɛ jɛ kù la? 31 Na nɛ, i maà ya weewea ï ní ña, mii aa ka je, mii aa ka mɔ, walakɔ mii aa ka biid ara nwa. 32 Hai mà ideí Ilaaɔ ñai á ya maa kpataa mii ña be fei, amma Baa nɛ iyi í wa lele í mà iyi ï ne bukaatai mii ña be fei ña. 33 Na nɛ, i hanya titã ña ï ce idɔɔbii Ilaaɔ do beí aa ce ï jò bommae ku bɔ waju. Iyi ï gbe beí fei Ilaaɔ á kɔɔ nɛ si. 34 Ajo fei wahalae í ya tooi. Na nɛ, i maà kpataɔ ala ña, domi ala mɔi á mà tɛɛ.

7

Idei kiiti
(Cɔ Luku 6:37-38, 41-42)

1 Jesu wa fɔ má í ní, i maà ya kiiti inɛ ña ku ba Ilaaɔ mɔ ku maà kiiti nɛ. 2 Ntɔ ntɔ, ñ wa n sɔ ñei, do yaase beí ï ya maa kiiti inɛ ña, beɛbe mɔi Ilaaɔ mɔ á naa ku kiiti nɛ. Nɔ si gɔa bii ï wãɔ inɛ ña, si be mɔi aa wãa inɛ mɔ. 3 Na mii í ce ï waa ye fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasie nɔ ï kù ye jɛi ite iyi í wa si titɛɛ. 4 Beirei aa ce ï sɔ kpaasie ï ní, jò n nyae fɔfɔ si ijue, awɔ iyi jɛi ite í wa si tɛɛ. 5 Awɔ ilu muafitii, jò ï tako ï nya jɛi ite iyi í wa si ijue titã ku ba ï ye ilu sãa sãa, ï beí ï nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasie.

6 I maà nyɔ lege jiida nɛ ña si wajui kuusɔ ña ku ba a maà tɛɛɛɛ. Nɔ ï maà ti ï na aja ña mii kumá ña ku ba a maà na a sinda a ño ñe *.

Idei kutɔɔ
(Cɔ Luku 11:9-13)

7 Jesu í ní má, ï ya tɔɔ ña, aa mu nɛ. I ya dede ña, aa ba ña. I ya cã gambo ña, aa cí nɛ. 8 Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í ya tɔɔ fei, aa mua. Inɛ mɔ iyi wa dede fei, á ba. Inɛ mɔ iyi wa cã gambo fei, aa cí lafɛɛ. 9 Yooi í wa si inɔ nɛ ihɛ iyi bii amae í tɔɛɛ pɛɛ á so kuta ku naa. 10 Beɛbe mɔi inɛ kãma kù wɛɛ iyi bii amae í tɔɛɛ cɛɛ á so njo ku naa. 11 Debei, bii inɛ iyi ï ya ce laalo ña ï mà mii jiida ku na ama nɛ ña, ï waa tamaa mà Baa nɛ iyi í wa lele kaa yɔkɔ ku mua inɛ ña iyi á waa tɔɛ mii jiida ku re beɛbe ña?

12 Na nɛ, mii iyi ï bi inɛ ña a ya ce nɛ fei, inɛ mɔ ï ce nɛ beɛbe ña, domi iyi beí ï je icui ideí kukɔsi walii ña do ti woodai Moizi.

Ande iyi kù cí
(Cɔ Luku 13:24)

13 Í sɔ ña má í ní, koofa nla do kpãa ku cí gɔ í wɛɛ, do minjisia ku mongolo gɔ iyi wa bɔ ala nwa. Í lo do koofa ku mongolou ña, domi koofa nlaɔ do kpãa ku cí, bi ikui wa bɔ, nɔ inɛ nkpoi wa too do be. 14 Amma kpãa iyi wa bɔ bi kuwɛɛ hai tá ï mante, andɛ kù cí. Nɔ inɛ ña iyi á ye kpãaɔ a waa tooe a kù kpɔ.

* 7:6 Yaasei ideui í je, kuwɛɛ jiida nɛ iyi ï ne hai bi Ilaaɔ, ï maà ti ï fɔ ideɛ bi inɛ ña iyi á ye beí kuusɔ ña iyi a kù bi beereí ideu ku mà, ku ba a maà tɛɛɛɛ. Nɔ ï maà ti ï fɔ ideɛ bi inɛ ña mɔ iyi á ye beí aja ña iyi aa na a sinda a ño ñe.

Idei j̄ti do isoe
(Cɔ Luku 6:43-44)

¹⁵ Jesu í ní má, í ya ce laakai ña do walii ilu ibo ña. À ya naa bi tu ñei do daa didɔ̄ bei angudá ña, amma ida ñña í yei bei idai mbo ña. ¹⁶ Aa yɔkɔ í mà ña ñai si kookoosu ñña ña bei à ya mà j̄ti hai si isoe. A ci ya ka isoi rezɛɛ si agú. Nɔ a ci ya ka figi si agú fufú. ¹⁷ J̄ti jiida fei iso jiida í ya so, nɔ j̄ti laalɔ mɔ ku so iso laalɔ. ¹⁸ J̄ti jiida kaa yɔkɔ ku so iso laalɔ, bɛɛbɛ mɔi j̄ti laalɔ kaa yɔkɔ ku so iso jiida. ¹⁹ Nɔ j̄ti iyi kù waa so iso jiida fei à ya daai a dasi ina. ²⁰ Si bei à ya mà j̄ti hai si isoe, bɛɛbɛ mɔi aa mà walii ilu ibo ña hai si kookoosu ña.

N kù mà ñe ajo kàma
(Cɔ Luku 13:25-27)

²¹ Jesu í ní má, kù je ñe iyi wa kpem Lafɛɛ Lafɛɛ feii á na ku lɔ si bommai Ilaaɔ, bii kù je ñe ña iyi á waa ce idɔ̄bii Baam iyi í wa lele. ²² Ajo ññu bɛ, ñe nkpoi á maa ni, Lafɛɛ Lafɛɛ, a kù ce walii do iriɛ? A kù lele ñei ñɔ̀ko ña do iriɛ? A kù ce maamaake nkpo do iriɛ? ²³ Amma an s̄s̄ ña si wajui ñe fei n ni, n kù mà ñe ajo kàma. I sekɛɛ hai bi tom, ñe iyi í kù ce idɔ̄bim ña.

Idei woo ma ile minji go ña
(Cɔ Luku 6:47-48)

²⁴ Jesu í kpa ñña mɔnda má í ni, na ññu, ñe iyi í gbɔ ide iyi ñ wa n f̄ou ihɛ fei nɔ wa jirimaɛ, á yei bei mɔkɔ ilu bisi iyi í ma ileɛ si kuta. ²⁵ J̄ti í rɔ, ido í k̄s̄ í niká, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, amma kù cuku, domi si kutai á maa. ²⁶ Amma awɔ iyi í gbɔ ide iyi ñ wa n f̄ou ihɛ fei nɔ í kù saaluɛ, aa yei bei mɔkɔ ñnyei iyi í koo í ma ileɛ si s̄ai ido. ²⁷ J̄ti í rɔ, ido í k̄s̄ í niká, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, nɔ í cuku í lege fei.

²⁸ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í t̄a, ñoi zamaau í biti do si bei wa kɔ ña si cio. ²⁹ À bitii si na iyi í j̄o do yiikoi wa kɔ ña si, kù je bei woo kɔ ñe ña si wooda ñña ñau.

8

Jesu í j̄o dintɛ go í ba iri
(Cɔ Maaku 1:40-45; Luku 5:12-16)

¹ Jesu í s̄s̄ ña ide ñau ihɛ feii í bei wa kita wa hai si antai kutau. Waati iyi í kita wa ñoi zamaa nla go wa tooɛ. ² Nɔ dintɛ go í naa í sɛɛbata si wajue í ni, Lafɛɛ, bii í bi, aa yɔkɔ í j̄o n ba iri n je ñe iyi í má. ³ N̄oi Jesu í yɔ awɔɛ í luu nɔ í ni, ñ bi. Ba iri nɔ í je ñe kumá. Be gbaká í ba iri hai si b̄ɔɔɛ. ⁴ Nɔ Jesu í s̄s̄ í ni, gbɔ, maà s̄s̄ ñe go ideu ihɛ, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaɔu, nɔ í ce kuwee iyi Moizi í j̄leu. Kuwee bei á nyisi ña iyi í je ñe iyi í má bebei.

Jesu í j̄o amaacei ñe ngboi sooge go ña í ba iri
(Cɔ Luku 7:1-10; Z̄aa 4:43-54)

⁵ N̄oi Jesu í bɔ Kaperanumu. Waati iyi í lɔ ña iluu ñei ñe ngboi sooge c̄ɔ go í koo í t̄ɔɛ ku faaba ññu, ⁶ í ni, Lafɛɛ, amaacem wa ce b̄ɔɔ kpasɛ, ci ya yɔkɔ ku wu baa awɔ, wa kp̄aa iju ntɔ nto. ⁷ N̄oi Jesu í ni, í s̄ta, an koo n faabaɛ. ⁸ Amma ñe ngboi sooge ñau í j̄eaa í ni, Lafɛɛ, n kù to í lɔ kpasɛm. Baa hai ihɛ fɔ ide, amaacem n̄ou á ba iri. ⁹ Amu takam, ñ ñe ñe ngbo ña iyi ñ wa n jirima, nɔ ñ ñe sooge go ña m̄o iyi ñ wa n gbá. ñe aká ñña iyi ñ ñe á kooi, ñe iyi ñ kpe m̄o á naai, nɔ ice iyi ñ ni amaacem ku ce ññui í ya ce.

¹⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu í biti nɔ í s̄s̄ ñe ña iyi á waa tooɛu í ni, ntɔ ntɔ, baa si ñoi ñe Izireli ña fei n kù ye ñe iyi í yɔkɔ í dasim naane nla bei ñeɛu ihɛ. ¹¹ An s̄s̄ ñe, hai je Zuiifu nkpo á na ku naa hai do bii fei a buba si bommai Ilaaɔ. Anjai aa je do Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu bala ññe ña ajo. ¹² Amma ññe, t̄aku ñña ña iyi í j̄o ñe ña í wa bɛ aa nyɔ ñe angule si ilu kuku. Tengi bei aa lesi awɔ si iri í maa kpataɔ ña. ¹³ Nɔ Jesu í s̄s̄ ñe ngboi sooge ñau í ni, bɔ kpasɛɛ. Fei ndɛɛ á ce si bei í dasi naaneu. Be gbaká amaaceu í ba iri.

Jesu í j̄o b̄ɔɔ nkpo í ba iri
(Cɔ Maaku 1:29-34; Luku 4:38-41)

¹⁴ Si anyie, Jesu í bɔ kpasɛi P̄ieɛ, í koo í ba iyei aboi P̄ieɛ kù waa ñe baani, wa s̄uɔ ara gbáa. ¹⁵ N̄oi Jesu í lu awɛɛ nɔ ara gbáau í nya. Nɔ abou í dede í yaaɛ.

¹⁶ Iyi ale í le, á naa Jesu ñe ña iyi á ñe ñe ñe ñe ña wa nkpo nkpo. Nɔ í lele ñe ñe ñe ñe ña do ide ku fɔ, nɔ ñe ña iyi á waa ce b̄ɔɔ fei í j̄o á ba iri. ¹⁷ Í ce ññu ñau bei ku ba ide iyi walii Ezai í f̄ou ku k̄s̄ iyi í ni, ññu takae í so gbugbá hai ñe nwa nɔ í nya b̄ɔɔ nwa ña.

Ñe ña iyi á bi Jesu ku too
(Cɔ Luku 9:57-62)

¹⁸ Ajo ññu go, zamaa nkpo go í kaako Jesu. Iyi Jesu í ye ña ñoi í s̄s̄ m̄acɛ ñau í ni a bɔ icei tenkuu do ikpa ihɔ. ¹⁹ Hee a maa ñe ñoi woo kɔ ñe ña si wooda go í naa bi tɛ nɔ í ni, Mɛɛtu, an tooɛ bii í waa bɔ fei. ²⁰ Nɔ Jesu í s̄s̄ í ni, ñña ña á ñe kolo ña nɔ baa yei ña m̄o á ñe bi ku s̄u. Amma amu Amai Amane n kù ñe bii an koo n s̄u n s̄lmi. ²¹ Nɔ ñe akáí m̄acɔi Jesu go m̄o í ni, Lafɛɛ, j̄o n koo n si baam wa titá. ²² Amma Jesu í j̄eaa í ni, awɔ de toom wa, n̄o í j̄o iku ña a si iku ñña ña.

Jesu í leekt̄ fufu si tenku
(Cɔ Maaku 4:35-41; Luku 8:22-25)

²³ Si anyii ññu, Jesu í lɔ akoi inyi nɔ m̄acɛ ña m̄o á lɔ á tooɛ. ²⁴ Iyi á waa ñe ñoi fufu nla go í dede si tenkuu hee kutangám ndii inyiu wa bii ak̄ou. Amma Jesu wa sí njoo. ²⁵ N̄oi m̄acɔ ñau á koo á j̄uu á ni, Lafɛɛ, faaba wa, á waa bɔ nfe ku ce.

²⁶ N̄oi Jesu í s̄s̄ ña í ni, naane ku dasi ññe kù la. Na mii í ce í j̄o njo wa mu ñe ña.

Iyi í fò beɛbe í tã, ñoi í dede í la si inyiú do fufuu nõ à coko sòm sòm. ²⁷ Nò macò ñau fei à bití à waa ni, iné dimi yoomai ihē. Baa inyi do fufu ña fei à waa jirima idee.

Jesu í lele iné inòoko ña hai si iné minji go ña

(Cò Maaku 5:1-20; Luku 8:26-39)

²⁸ Iyi Jesu í to icei tenkuu do ikpa ihõ si ilei Gadara, ñoi amane minji go ña à fita wa hai bi ku si iku ña à kòo wa. Iné ñau à ne iné inòoko ku gaabu ntò ntò hee í jò iné go ci ya je ku too kpãau. ²⁹ Nò à dõ anu à ni, mii í wa si gãmei awae ña, awò Amai Ilaaḍ. Ì naa ku kpã wa iju hai waatiu kù toi? ³⁰ Nò à hõnne kuusò gaa go ña waju à waa je. ³¹ Nò iné inòoko ñau à tò Jesu à ni, bii í waa lele wai, jò kaa mu kuusò gaa ñau ihõ. ³² Nò Jesu í sò ña í ni a koo. Nò à fita hai si iné ñau à koo à mu kuusò ñau. Nò kuusò gaa ñau fei à sei wa hai antai iri kutau à na à dasi tenkuu, inyi í je ña.

³³ Woo degbe kuusò ñau à sa à ne inò ilu à koo à sisia iné ña ideu fei do bei à cea iné minji ñau. ³⁴ Nò iné inò ilu ñau fei à fita à bò Jesu ku cò. Iyi à koo à yòo ñoi à tòe ku fita hai ilei ide ñna.

9

Jesu í jò weege go í ba iri

(Cò Maaku 2:1-12; Luku 5:17-26)

¹ Iyi iné ñau à tòe ku fita hai ilei ide ñna ñoi Jesu í lò akoi inyi í kua icei tenkuu má. Í ne ilui ñnu takae*. ² Nò iné go ña à naa weege go wa, wa sũ si makee. Iyi Jesu í ye naane ku dasi ñna, nõ í sò weegeu í ni, baakòom, maà môngo temua, ñ kpa ideí dulum dee. ³ Wee woo kò iné ña si wooda go ña à wa be. Iyi à gbò wa fò beɛbe ñoi à waa lasabu si idò ñna à waa ni, inéu ihē wa bu Ilaaḍi. ⁴ Jesu í bei í mà ide iyi à waa lasabu ñoi í ni, na mii í ce í waa ce lasabu laalò beɛbe ña. ⁵ Si ide minji ñau ihē, yoomai kufɛe í faala í re, iné ku sò iné go ku ni ñ kpa ideí dulum dee, walakò ku ni ku dede ku ne. ⁶ Amma ñ bi í mà ña iyi amu Amai Amane ñ ne gbugbã ñ kpa ideí dulum dii iné ña si andunya.

Iyi í fò beɛbe í tã ñoi í sò weegeu í ni, dede í sò makeeé í bò kpasē.

⁷ Nò weegeu í dede í ne idee. ⁸ Wee iné nkpo nkpoi í wa be. Iyi à yòo beɛbe ñoi njo í mu ña à waa saabu Ilaaḍ do iyi í na amane dimii yiikou be.

Jesu í kpe Matie

(Cò Maaku 2:13-17; Luku 5:27-32)

⁹ Nò Jesu í dede hai be í bò inò iluu. Iyi wa ne ñoi í ye makò go iyi à ya kpe Matie wa buba ile bi ku gba fiái lempoo. Nò í sò í ni, toom wa. Nò Matie í dede í tooe.

¹⁰ Si anyie Jesu wa je kpasēi makòu, ñoi woo gba fiái lempoo do iné nkpo go ña má iyi kuwee ñna kù sía à naa à buba bi Jesu do macòe ñau. ¹¹ Wee Farisi go ña à ye ña, nõ à bee macòe ñau à ni, na mii í ce Meetu ñne wa je do woo gba fiái lempoo do iné laalò ña. ¹² Iyi Jesu í gbò ide ñna ñoi í ni, ilu baani ña a kù ne bukaatai ilu iwò bii kù je bõo ña. ¹³ N wa n sò ñei, n kù naa ku kpe iné dee dee ña, amma dulum ñai ñ naa ku kpe. I koo í bee yaasei kukòu iyi í ni, Ilaaḍ í ni, ñ bi í ce araae nje ña ku re í ceem kuwee.

Idei anu ku dī

(Cò Luku 5:33-39; Maaku 2:18-22)

¹⁴ Wee Zã woo dasi inyiú mò í ne macò ña. Macòe ñau à naa bi Jesu nõ à beɛe à ni, na mii í ce awa do Farisi ñau à ya ka dī anu amma awò, macòe ña a ci ya dī anu. ¹⁵ Nò Jesu í je ñna í ni, kpaasii makò titò ña aa ne inò kufò go waati iyi makò titòu í wa inò ñnai? Aawo, amma ajò go wa naa iyi aa nya makò titòu hai si inò ñna. Waati beɛbe aa dī anu.

¹⁶ Nò í kpa ñna monda í ni, iné go kaa sò jaae ngbo do titòe ku tòtòe. Bii í ce beɛbe, titòu á ga jaae ngbou ku kòosi. ¹⁷ Beɛbe moi a ci ya dasi vèe titò iyi wa gba si bogo bata ngbo ña. Bii í ce beɛbe, bogo bata ngbo ñau aa gai, nõ vèeu ku niká, bogo ñau mò á ce nfe. Á ya dasi vèe titò si bogo titò ña. Baa bii wa gba, bogo kaa ga.

Idei ama inaaboí Zairusi do inaabo iyi í lu iboi Jesu

(Cò Maaku 5:21-43; Luku 8:40-56)

¹⁸ Si waati iyi Jesu wa sò ña ideu ihē ñoi iné ngbo go í naa í seɛbata si wajué í ni, ama inaabom wee í ku nsei nsei, amma naa le sie awò ku jì má. ¹⁹ Nò Jesu í dede do macòe ña à too makou.

²⁰ Waati iyi à dasi kpãa à waa ne, inaabo go wa too ña. Abou wa ce bõoi awò ku mu hai adõ maateeki wa. Nò í bò do anyii Jesu í koo í lu itfi ibòe. ²¹ Í ce beɛbe si nai iyi í jò í fò si idèe í ni, baa bii jaae ñ ba ñ lu an ba iri. ²² Nò Jesu í sinda í cò nõ í ni, abooyi, maà môngo temua, naaneéi í faabaé. Be gbaká abou í ba iri.

²³ Nò Jesu í masi isenee í to kpasēi iné ngbou í ye woo fá gaasíai iku ña do zamaa nla ña go wa dõ anu. ²⁴ Nò í ni, í fita hai ihē. Ama inaabou kù ku, wa sí njooi, nõ à waa yaakoe. ²⁵ Nò Jesu í jò iné ñau à fita nõ í lò í mu awoi mudèeu nõ í dede. ²⁶ Nò laabaatu ideu í fangaa si ileu fei.

Jesu í jò feeju minji go ña à ye ilu

²⁷ Nò Jesu í ne hai be. Si isenee u feeju minji

go ña à tooe à waa dõ sie anu, à waa ni, tokui ilaalu Davidi, ce araae nwa í jò ka ye ilu.

²⁸ Nò Jesu í ne hee í to kpasē. Nò feeju ñau à naa bi tɛ nõ í bee ña í ni, ñ dasi naane ña

* 9:1 ilui ñnu takae kù je Betelehemu bii à buu. Kù nõ kù je Nazareti bii à biie. Amma Koperanumui wa fáa, ilu bii í buba wa ceò icee.

iyi an yəkɔ n coo? Nɔ anja mɔ à ni, oo, Lafɛɛ. ²⁹ Nɔ Jesu í lu iju nɔau í ni, ku ce nɛɛ si bei í dasi naaneɛ na. ³⁰ Nɔ à ye ilu. Nɔ Jesu í sɔ́ nja í kɔnkɔn du nja í ni, í gbo nja, í maà sɔ́ ine gɔ ideu ihɛ. ³¹ Amma iyi à sekɛɛ gbakā à lɔsi laabaatu Jesuu ku sisi si ilu fei.

Jesu í jò dekl gɔ í gbo ide

³² Nɔ Jesu do mɔcɛ nja à nɛ hai bɛ, nɔi à naa Jesu ine gɔ wa. Inɛɛu inei inɔ̀ɔko dekl gɔ í muu. ³³ Nɔ Jesu í lele inei inɔ̀ɔkou. Iyi í leleɛ gbakā nɔ mɔ̀ku í lɔsi ide ku fɔ. Inɛ nja à biti à wasi ku ni, a kù ye dimie si íle Izireli ajɔ kāma. ³⁴ Amma Farisi nja à ni, Seetam ilaalui inei inɔ̀ɔko njaui í muaa gbugbā ku leled nja.

Jesu í ce araareí ine nja

³⁵ Jesu wa dabii dabii si ilu nla nja do si ilɛ̀ko nja, wa kò ine nja si cio ile bii Zuifu nja à ya ce kutɔ̀tɔ̀ nja nja, nɔ wa sisi laabaatu jiidai bommai Ilaaɔ́ nɔ í jò bɔ̀ɔ nja do kɔ̀ɔ nja fei à ba iri. ³⁶ Iyi í ye zamaatu, araare fei í muu, domi à wɛɛ do biti, inɔ́ nja fei í fɔ, à wɛɛ nja bei angudā nja iyi a kù nɛ woo degbe. ³⁷ Nɔi í sɔ́ mɔcɛ nja í ni, amaaje iyi í jla í to ku da í kpɔ, amma woo da nja a kù kpɔ. ³⁸ Na nɔɔ, í tɔ̀ɔ ilu ikou ku bɛ woo da nja wa má.

10

Irii mɔcɔ maateoji nja

(Cɔ Maaku 3:13-19; Luku 6:12-16)

¹ Si anyii nɔɔ, Jesu í kpe mɔcɔ maateoji nja í tɔ̀tɔ̀ nja bi tɛɛ. Nɔ í mu nja yiiko a leled inei inɔ̀ɔko nja nɔ a jò kɔ̀ɔ nja a ba iri do ine nja iyi à waa ce bɔ̀ɔ dimi ikā ikā fei. ² Irii woo bɛ maateoji nja wɛɛ. Sinte, Simɔ̀ɔ iyi à ya kpe Piɛɛu do ifɛɛ Anderee, do ama minjii Zebedee nja Zaaki do ifɛɛ Zāa, ³ do Filipu do Baatelemi, do Tomaa, do Matie iyi í tako í je woo gba fiaí lempoo, do Zaaki amai Alifee do Tadee, ⁴ do Simɔ̀ɔ inei igbei Zelotu *, do Zudasi Isikarioti, ine iyi à na ku zambæu.

Jesu í bɛ mɔcɔ maateoji nja

(Cɔ Maaku 6:7-13; Luku 9:1-6)

⁵ Jesu í bɛ amane maateoji nja nɔ í sɔ́ nja bei nɔɔ í bi a ce. Í ni, í maà bɔ́ bi dimi mmu nja, nɔ í maà lɔ́ si ilui inei Samari kāma nja. ⁶ Amma í bɔ́ bi inei Izireli nja, anja iyi à nɔ̀ɔ bei ama angudā nja. ⁷ I koo í waazo nja í ni, Ilaaɔ́ í maai ku je bommae. ⁸ Nɔ í jò bɔ̀ɔ nja a ba iri nɔ́ í jil iku nja, í jò dinte nja a ba iri a je ine kumá, nɔ́ í lele inei inɔ̀ɔko nja iyi à wa si ine nja. Si bei í ba hai nɛ kusá nja, inɛ mɔ́ í na hai nɛ kusá. ⁹ I maà ti í so fia nja. ¹⁰ I maà ti í so bɔ̀ɔgɔ, í maà ti í so íbɔ́ minjisa, wala baata, wala golo. I maà so mii nja bɛ kāma nja si na iyi í jò woo ce ice

* **10:4** igbei Zelotu inei igbei Zelotu nja à waa jabu ku ba Zuifu nja a nɛ ara nja hai si awoi inei Romu nja. † **10:15** Sodomu do Gɔmɔ̀ɔ Ilu minji nja, Ilaaɔ́ í tako í lege nja à kpɔ̀ɔ bomma si na iyi í jò dulum dii ine nja nja í caa. ‡ **10:16** í jò í nɛ bisi bei njo nja I cɔ K.A. 3:1. Í ni njo í nɛ bisi í re nja sako iyi Ilaaɔ́ í taka fei.

í nɛ kpāai a náa bukaatai mii iyi í nɛ ku ma wɛɛɔ.

¹¹ Bii í to ilu nla walakɔ́ si ilɛ̀ko gɔ, í dɛɛɛ ine iyi í jesi ku gba nɛ, nɔ́ í buba kpasɛɛ bɛ nja hee ku to ajɔ iyi í waa nɛ hai si iluu. ¹² Bii í lɔ́ kpasɛɛ gɔ í ya ce ine nja fɔ́ í ni nja, laakai ku sù ku wɛɛ do inɛ. ¹³ Bii à gba nɛ, laakai ku sù á wɛɛ do anjai, amma bii a kù gba nɛ, á baa si nɛi. ¹⁴ Si ilu gɔ wala si kpasɛɛ gɔ, bii ine nja à kɔ́ ku gba nɛ, hee má je a gbo ide nɛ, í nɛ hai bɛ nɔ́ í gbugbā nja irurui baata nɛ nja ku ba ku je nja sɛɛda iyi kiiti Ilaaɔ́ á naa si nja. ¹⁵ Ntɔ́ nɔ̀ɔ, an sɔ́ nɛ, si ajɔ́ kiitiu, Ilaaɔ́ á ce araareí inei Sodomu do Gɔmɔ̀ɔ † nja ku re inei ilu dimi bɛɛbɛ nja bɛ

Ijuukpā iyi á naa

(Cɔ Maaku 13:9-13; Luku 21:12-17)

¹⁶ Jesu í sɔ́ nja má í ni, wɛɛ ñ wa n bɛ nɛ nɔ́ aa ye nja bei angudā nja si inɔ́ mbo nja. Na nɔɔ, í jò í nɛ bisi bei njo nja, ‡, nɔ́ í je hai ce laalɔ́ bei ankasiidi nja. ¹⁷ Nɔ́ í ce laakai nja si na iyi í jò ine gɔ nja aa na a mu nɛ a bɔ̀ɔ nɛ bi ku ce kiiti, aa nɔ́ a cā nɛ ile bi ku ce kutɔ̀tɔ̀ nja nja. ¹⁸ Aa bɔ̀ɔ nɛ si wajui ilu ile nja do bi amanlu nja na irim, ku ba í je sɛɛdam si waju nja nja do bi dimi mmu nja. ¹⁹ Amma bii à bɔ̀ɔ nɛ bi ku kiiti, í maà ti í biti do ide iyi aa fɔ́ nja wala do yaase bei aa fɔ̀ɔ nja. Bii waatiu í to, Ilaaɔ́ á mu nɛ ide iyi aa fɔ́ nja. ²⁰ Nɔ́ ide iyi aa fɔ́ nja kaa je ide nɛ, á naai hai bi Hundei Ilaaɔ́ Baa nɛ iyi í wa si nɛ.

²¹ Inɛ gɔ́ nja aa Zamba ifɔ́ nja nja walakɔ́ igbā nja nja ku ba a kpa nja. Bɛɛbɛ mɔ́i baa nja aa maa cea ama nja nja. Amu nja mɔ́ aa dede si baa nja nja ku ba a kpa nja. ²² Inɛ fei á cé nɛi na irim, amma ine iyi í temua hee kɔ̀ɔ á ba faaba. ²³ Bii à waa kpā nɛ iju si ilu gɔ́ í sa í bɔ́ ilu mmu. Ntɔ́ nɔ̀ɔ, an sɔ́ nɛ, í kaa dabii si ilei Izireliu í kpa irie nja amu Amai Amanɛ n to wa.

²⁴ Ama cio ci ya re woo kɔ̀sɛ, amaace mɔ́ ci ya re lafɛɛɛ. ²⁵ Na nɔɔ, í sɛa ama cio ku jesi a cea nɔɔ bei à cea woo kɔ̀sɛ. Bɛɛbɛ mɔ́i, í sɛa amaace mɔ́ ku jesi a cea nɔɔ bei à cea lafɛɛɛ. Bii à waa kpe amu ilu kpasɛu Seetam, aa sɔ́ inɛ inei kpasɛɛ nja iri laalɔ́ iyi í re bɛɛbɛ.

Njoi ine iyi í jò í ce nja

(Cɔ Luku 12:2-7)

²⁶ Nɔ́ Jesu í ni má, do nɔɔ fei í maà ce njo nja nja, domi ngɔ̀gɔ kù wɛɛ iyi wa manji iyi kaa fita gbugbāa, nɔ́ asii kāma kù wɛɛ iyi a kaa na a má. ²⁷ Iyi ñ wa n sɔ́ nɛ si ilu kuku, í fɔ̀ɔ si inya kumá nja. Iyi í gbo sí asii nja í cā kesɛɛɛɛ. ²⁸ I maà ce njoi ine nja iyi aa kpa ara nja akā, nɔ́ a kaa yəkɔ́ a kpa hunde. Amma í ce njoi ine iyi á yəkɔ́ ku kpa ara do hunde ajɔ́ si ina iyi ci ya ku. ²⁹ A ci ya ta ama yei minji sùu akā

ba. Do nɔu fei, Ilaaʒ wa m̄ baani nɔa. Baa ak̄a nɔa ci ya n̄o ku ku iyi k̄u je do kum̄asi. ³⁰ In̄e m̄o, hee do ntoi iri nɔe n̄a fei Ilaaʒ í m̄a j̄la nɔa. ³¹ Na nɔu, í mād ce n̄jo n̄a, bēere nɔe í re yei n̄a hee bii í j̄l.

³² Na nɔu, in̄e iyi í f̄o si wajui amane n̄a í ni nɔu í gbam, amu m̄o an gb̄aa si wajui Baam iyi í wa lele. ³³ Amma in̄e iyi í k̄osim si wajui amane n̄a, amu m̄o an k̄osie si wajui Baam iyi í wa lele.

K̄u je laakai ku s̄u, ijai
(C̄o Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Í s̄o n̄a m̄a í ni, í mād tamaa m̄a laakai ku s̄u n̄ naa nɔe wa si andunya. Aawo, ijai n̄ naād wa. ³⁵ N̄ naa ku kosi ama in̄em̄ok̄o do bāaei, ama inaabo m̄o do iyee, as̄o m̄ok̄o m̄o do iyee m̄ok̄oe. ³⁶ In̄e k̄pas̄e nɔe n̄a aa je m̄bēe nɔe n̄a.

³⁷ In̄e iyi í bi bāae walak̄o iyee í rem, laf̄ee k̄u to ku je in̄em. Bēbe m̄oi in̄e iyi í bi ama in̄em̄ok̄oe walak̄o ama inaabōe í rem, laf̄ee k̄u to ku je in̄em. ³⁸ In̄e iyi k̄u jesi nɔu ku so j̄li ku gāaue ku toom do wa, k̄u to ku je in̄em. ³⁹ In̄e iyi í bi ku je kuwēe do id̄ōbie á na ku uāe. Amma in̄e iyi í k̄osi kuwēe na irim, laf̄ee á na ku bāa n̄to n̄to.

Ideí riba
(C̄o Maaku 9:41)

⁴⁰ Jesu í ni m̄a, in̄e iyi í gba n̄e í gbam nii, n̄o in̄e iyi í gbam í gba in̄e iyi í bem wai. ⁴¹ In̄e iyi í gba walii si na iyi í j̄o Ilaaʒ í b̄oo wa, Ilaaʒ á na nɔu m̄o ribai walii, n̄o in̄e iyi í gba amane iyi wa ce id̄ōbii Ilaaʒ si na iyi í j̄o í je dee dee, Ilaaʒ á na nɔu m̄o ribai in̄e dee dee. ⁴² In̄e m̄o iyi í mua taaka go baa inyi t̄ūt̄u si na iyi í j̄o í je m̄oc̄am, n̄ wa n̄ s̄o n̄e, laf̄ee kaa kua ribae pai.

11

Woo bei Z̄aa n̄a
(C̄o Luku 7:18-35)

¹ Waati iyi Jesu í s̄o m̄oc̄o maateejie n̄au ide n̄au fei í t̄a, n̄oi í ne hai be í koo í dabii si ilui Galilee n̄au í k̄o in̄e n̄a si cio n̄o í ce n̄a waazo. ² Wee waati bēebe Z̄aa woo dasi inyiú í wa piis̄ō. N̄o hai ile piis̄ō be í gbo baatui icei Jesu iyi í wa kpe Kirisi. N̄oi í be sie m̄oc̄oe go n̄a ³ a koo a bēee a ni, awoi í je in̄e iyi Ilaaʒ á na ku be wau? M̄a ka degbe in̄e m̄mu go. ⁴ N̄o Jesu í je n̄a í ni, í koo í sisia Z̄aa mii iyi í ye do iyi í gbo n̄a. ⁵ F̄eeju n̄a à waa ye ilu, woo sukute n̄a à waa ne dee dee, d̄inte n̄a à ba iri à je in̄e kum̄a, dekl̄ n̄a à waa gbo ide, iku n̄a à j̄l, n̄o a waa sisia ilu are n̄a laabaau jiida. ⁶ Ilu in̄o did̄si in̄e iyi kaa nyīo anyi si naane ku dasie na irim.

⁷ Iyi m̄oc̄oi Z̄aa n̄au à gbo bei Jesu í f̄o, n̄oi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, n̄oi Jesu í losi

ku sisia zamaau ideí Z̄aa í ni, mii í b̄o ku ce si gbabuu n̄a. F̄ofo iyi fufu wa yaya? Aawo. ⁸ To, mii í b̄o ku ce n̄a. M̄a m̄ok̄o iyi wa dasi ib̄o ku slau. Aawo, in̄e n̄a iyi à waa dasi ib̄oi fia nkp̄o, an̄ai à ya wa kabai ilaalu n̄a. ⁹ To, mii í b̄o ku ce n̄a. M̄a waliii í b̄o ku ce n̄a. Oo, n̄to n̄to an s̄o n̄e, in̄eeu be í re baa walii. ¹⁰ Z̄aaí kuk̄oi ideí Ilaaʒ wa f̄aa tenji bii í ni, Ilaaʒ í ni, wee n̄ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teesēe k̄p̄aae. ¹¹ N̄to n̄to an s̄o n̄e, si in̄oi in̄e n̄a iyi inaabo n̄a à bi fei, k̄ama n̄a k̄u wēe iyi í re Z̄aa woo dasi inyi. Amma do nɔu fei, baa in̄e iyi í kere í re si bommai Ilaaʒ í roo. ¹² Hai waati iyi Z̄aa í sinti ku waazo hee do nsei fei bommai Ilaaʒ wa b̄o wajui do gbugb̄a, n̄o ilu gbugb̄a n̄ai à ya baa ^{*}. ¹³ Moizi í f̄o ideí bommai si woodae. N̄o walii n̄au m̄o, an̄a fei à f̄o idee hee í koo í to wa si waatii Z̄aa woo dasi inyiú. ¹⁴ Í gbo n̄a iyi à ni Elii á na ku naa. Bii í jesi í gbo idem n̄a, Z̄aaí í je Eliu. ¹⁵ In̄e iyi í ne it̄i iyi á gbōo ide, ku gbo.

¹⁶ Yooi an w̄ōd in̄e nsei n̄au ih̄e. À yei bei amu n̄a iyi à waa buba bantum̄a à s̄o n̄e à waa ni, ¹⁷ à f̄a n̄e ye n̄o í k̄u jojo n̄a, n̄o à k̄o n̄e irii iku n̄a n̄o í k̄u kpata n̄a. ¹⁸ N̄ ni bēebe si na iyi í j̄o waati iyi Z̄aa woo dasi inyiú í naa í ya d̄l̄ anu n̄o ci ya m̄o v̄ee, n̄o à ni í ne in̄e in̄ōk̄oi. ¹⁹ N̄o iyi amu Am̄ai Am̄an̄e n̄ naa, n̄ ya n̄ je n̄o n̄ maa n̄ m̄o, n̄o in̄e n̄a à ni n̄ bi ije n̄o n̄ je woo m̄o at̄e, n̄o n̄ je k̄pasii woo gba fia lempoo n̄a do ilu dulum n̄a. Do nɔu fei, à ye iyi bisii Ilaaʒ í je dee dee na ice n̄a iyi wa ce.

Ilu n̄a bii in̄e n̄a à k̄o ku dasi Jesu naane
(C̄o Luku 10:13-15)

²⁰ N̄o Jesu í losi ku gbagba si in̄e ilu n̄a bii í ce maamaake nkp̄o nkp̄o n̄au si na iyi í j̄o à k̄u k̄paasi ido. ²¹ Í ni, in̄o kuf̄o nla n̄ai á je tu n̄e, in̄e in̄eí K̄oraz̄ee n̄a. In̄e m̄o in̄eí Besaida n̄a, in̄o kuf̄o nla n̄ai á je tu n̄e. Maamaake n̄a iyi à ce si ilu n̄e n̄au ih̄e, bii í je Tii do Sid̄oi [†]. à coo wo, in̄e ilu n̄au aa d̄l̄ saaki a kpatōd na irii dulum du n̄a n̄o a k̄paasi ido hai ku kpe. ²² Na n̄oi í j̄o n̄ wa n̄ s̄o n̄e iyi si ājoi k̄iit̄iu ijuukp̄ai in̄eí Tii do Sid̄o n̄a à tia tu n̄e. ²³ In̄e m̄o, in̄eí Kaperanum̄u n̄a, í waa tamaa n̄a aa so n̄e hee lelei? Aawo, aa keke n̄eí hee bi ku wai iku n̄a. N̄to n̄to, maamaake nkp̄o nkp̄o iyi í ce si ilu n̄e, bii í je Sodomui n̄ coo wo, iluu á wēe baa nnyí. ²⁴ Na n̄oi í j̄o n̄ wa n̄ s̄o n̄e iyi si ājoi k̄iit̄iu ijuukp̄ai in̄eí Sodomu n̄a à tia tu n̄e.

I naa wa bi tom í naa í gba kustmi
(C̄o Luku 10:21-22)

²⁵ Waati bēebe n̄oi Jesu í ni, Baaba, awo iyi í je Laf̄eei lele do ile, n̄ wa n̄ saabue do iyi í singaa ilu bisii do woo m̄a n̄a mii n̄au ih̄e n̄o í nyisi amu n̄a. ²⁶ Í s̄la Baaba, si na iyi í j̄o bēebeí bí bi.

* **11:12** bommai Ilaaʒ...à ya baa Do yaase m̄mu go iyi in̄e á yoko ku gbōo m̄a wee, in̄e n̄a à wasi ku ce kookaai a ba a je in̄eí bommai Ilaaʒu. N̄o in̄e n̄a iyi à waa jabu n̄to n̄to, an̄ai aa lo si. [†] **11:21** Tii do Sid̄o Ilaaʒ í kpa in̄e ilu n̄au si na iyi í j̄o kuce n̄a n̄a k̄u s̄la.

²⁷ Nɔ́ í sɔ́ inɛ ɲa í ní, Baam nii í daam mii fei si awɔ́. Inɛ káma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nɔ́ inɛ káma kù mà Baau bii kù je amu Amau do inɛ ɲa iyi ì bì n nyisi ɲa.

²⁸ Inɛ iyi ì gbɛɛji nɔ́ aso wa wɔ́ ɲɛ fei i naa wa bi tom an mu ɲɛ kusími. ²⁹ I jesi n lesi ɲɛ zuugum nɔ́ i gba ideí ciom ɲa, si na iyi í jò amuu amane kurɔ́ do woo kaye arai. Bii ì waa ce bɛɛɛ ɲa, aa ba kusímii hunde ɲɛ ɲa. ³⁰ Ntɔ́ ntɔ́, zuugum nɔ́ kù gaabu nɔ́ aso iyi an ká ɲɛ kù wo.

12

Jesu do aɲɔ́i kusími

(Cɔ́ Maaku 2:23-28; Luku 6:1-5)

¹ Si anyii aɲɔ́i minji, aɲɔ́i kusími gɔ́, Jesu do mɔ́cɔ́ɛ ɲa à waa too kɔ́ɔ́i ilɛ gɔ́. Nɔ́ wee ari wa kpa mɔ́cɔ́ɛ ɲau ɲɔ́i à wɔ́ amaajɛ iyi à gbɛ́ si ilɛu à nunu ijuɛ si awɔ́ à waa ɲɔ́. ² Wee Farisi gɔ́ ɲa à wa bɛ. Iyi à yɔ́ɔ́ ɲɔ́i à sɔ́ Jesu à ní, cɔ́, mɔ́cɔ́ɛ ɲa à waa ce mii iyi à kù nɛ kpáai ku ce si aɲɔ́i kusími. ³ Amma Jesu í je ɲɲa í ní, í kù cio mii iyi Davidi í ce si waati iyi ari wa kpa ɲɲu do inɛ ɲa? ⁴ Í lɔ́ kpasɛ́i Ilaaɔ́ nɔ́ í so pɛɛ́e iyi à jilɛa Ilaaɔ́ í je, ɲɲu do inɛ ɲa. Nɔ́ wee a kù nɛ kpáai pɛɛu ku je, í gbe woo weei Ilaaɔ́ ɲa aɲa aká. ⁵ Mà í kù cioɛ í si tiaí woodai Moizi ɲa iyi si aɲɔ́i kusími woo wee ɲa iyi à ya nɛ ice si kpasɛ́i Ilaaɔ́ a kù waa jirima aɲɔ́i kusími? Do ɲɲu fei, a kù je ilu taale ɲa. ⁶ Amma an sɔ́ ɲɛ iyi inɛ gɔ́ í wa ihɛ́ iyi í nɛ bɛɛɛɛ í re kpasɛ́i Ilaaɔ́. ⁷ Kukɔ́i ideí Ilaaɔ́ wa fɔ́ í ní, Ilaaɔ́ í ní, ñ bì í ce araareí ɲɛ ɲa ku re í ceem kuwee. Bii í je ì mà yaasei ideu bɛ ɲa wo í kaa ma yaɛ taaleí hai nɛ taale ɲa. ⁸ Nɔ́ aa mà ɲa iyi amu Amaí Amanɛi ñ je inɛ ngbɔ́i aɲɔ́i kusími.

Inɛ iyi awɔ́ akáɛ í ku

(Cɔ́ Maaku 3:1-6; Luku 6:6-11)

⁹ Nɔ́ Jesu í nɛ hai bɛ í koo í lɔ́ ilɛ bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔ́tɔ́u. ¹⁰ Wee mɔ́kɔ́ gɔ́ í wa bɛ, awɔ́ akáɛ í ku í gbɛ. Nɔ́ inɛ ɲa iyi à wa bɛu à bɛɛ Jesu à ní, wooda í na inɛ kpáa ku jò inɛ ku ba iri si aɲɔ́i kusími? À waa fɔ́ bɛɛɛi ku ba a yɛ taaleɛ. ¹¹ Nɔ́ Jesu í je ɲɲa í ní, bii inɛ gɔ́ ɲɲɛ í nɛ angudá aká nɔ́ í koo í dasi inɔ́ isa baa bii aɲɔ́i kusímii, lafɛɛ kaa nyaɔ́? ¹² Amanɛ í bei í re angudá hee bii í jì. Na ɲɲu, inɛ í nɛ kpáa ku ce mii jiida si aɲɔ́i kusími. ¹³ Nɔ́ Jesu í sɔ́ mɔ́kɔ́u í ní, tɛ awɔ́ɛ. Iyi í tɔ́ nɔ́ í baa dee dee bei awɔ́ akáu má. ¹⁴ Nɔ́i Farisi ɲau à fita à koo à waa busi ɲɛ bei aa ce a kpaɔ́ Jesu. ¹⁵ Amma Jesu í mà sí ɲa nɔ́ í nɛ hai bɛ.

Jesui í je woo ce icɛ iyi Ilaaɔ́ í cica

Waati iyi Jesu wa nɛ, zamaa nla nla gɔ́ í tooɛ. Nɔ́ í jò inɛ ɲa iyi à je bɔ́ɔ́ ɲa fei à ba iri. ¹⁶ Amma í sɔ́ ɲa í kɔ́nkɔ́n du ɲa í ní a maà sɔ́ inɛ gɔ́ inɛ iyi ɲɲu í je. ¹⁷ Í jò à ba iri ku ba ide iyi walii Ezai í fɔ́u ku kɔ́, iyi í ní,

¹⁸ Ilaaɔ́ í ní,
Woo ce icɛm iyi ñ cica wee.
Nɲui ñ bì jiida, siei inɔ́ didɔ́m fei í ya wa.
An daa si Hundem,

Nɔ́ ku sisia dimi fei dee dee ku jɛm.
¹⁹ Kaa ce kakɔ́ do inɛ gɔ́ hee ku la sie.
Bɛɛɛɛ mɔ́i kaa kosi inɛ ɲa ija si inɔ́ ilu pai.
²⁰ Kaa tambɔ́ ama jli iyi í kamba wa bí ku ceɛ,
Nɔ́ kaa kpa fitila iyi inya kumáɛ kù la *,
Hee waati koo to si bii á jò dee dee ku jɛm ku kámia inɛ fei,
²¹ nɔ́ kpáa ku cai dimi fei kù wa sie.

Jesu wa kɔ́ɔ́ arae

(Cɔ́ Maaku 3:22-30; Luku 11:14-23)

²² Si anyii ɲɲu, à naa Jesu mɔ́kɔ́ gɔ́ wa iyi inɛi inɔ́kɔ́ í jò í fɛɛju nɔ́ í deki. Nɔ́ Jesu í faaba inɛɛu, í jò wa yɛ ilu nɔ́ wa fɔ́ ide. ²³ Nɔ́ zamaau fei í biti à waa ní, debɛi, á je tkúui Davidiu mbe. ²⁴ Amma iyi Farisi ɲau à gbɔ́ ideu, ɲɔ́i à ní, mɔ́kɔ́u ihɛ́ wa lele inɛi inɔ́kɔ́ ɲɔ́i do gbugbáí Beelizebuu †. ilaalu ɲɲa. ²⁵ Si bei Jesu í mà lasabu ɲɲa, ɲɔ́i í sɔ́ ɲa í ní, bomma iyi inɛɛ ɲa à waa ja aɲa duusɔ́ á na ku gbe ngbe. Bɛɛɛɛ mɔ́i ilu walakɔ́ kpasɛ́ gɔ́ iyi inɛɛ ɲa à waa ja aɲa duusɔ́ kaa na ku kpɛ. ²⁶ Na ɲɲu, bii Seetam wa lele arae, wa ce igú do araei, bommaɛ kaa kpɛ. ²⁷ Bii í je do gbugbáí Beelizebuui ñ wa n leleɔ́ inɛi inɔ́kɔ́ ɲa, to, do gbugbáí yooi mɔ́cɔ́ ɲɛ ɲa mɔ́ à waa leleɔ́ ɲa. Debɛi aɲa taka ɲɲa aa yɛ taale ɲɲɛ. ²⁸ Amma bii do gbugbáí Hundɛi Ilaaɔ́ ñ wa n leleɔ́ inɛi inɔ́kɔ́ ɲau, ɲɲu bɛ wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í sinti ku je bommaɛ si anini ɲɲɛ.

²⁹ Beirei inɛ á ce ku lɔ́ kpasɛ́i inɛ iyi í nɛ gbugbá ku coo ile bii kù je í tako í dɪ ilu gbugbáu. Amma bii í dɪu á yɔ́kɔ́ ku coo ile.

³⁰ Inɛ iyi kù je tom, mbɛɛm nii. Inɛ iyi kù wa bam ku tɔ́tɔ́, wa fangaɛɛl. ³¹ Na ɲɔ́i í ce ñ wa n sɔ́ ɲɛ, Ilaaɔ́ á yɔ́kɔ́ ku kpa ideí dulum do arabu fei. Amma inɛ iyi wa bu Hundɛi Ilaaɔ́, kaa ba a kpa ideí dulum deɛ pai. ³² Bii amane wa fɔ́ laalɔ́i Amaí Amanɛ Ilaaɔ́ á yɔ́kɔ́ ku kpa ideí dulum deɛ. Amma inɛ iyi wa fɔ́ taaleí Hundɛi Ilaaɔ́ kaa ba a kpa ideí dulum ndɛɛ hai nnyi hee do ala fei.

Jli do isoɛ

(Cɔ́ Luku 6:43-45)

³³ Jesu í sɔ́ ɲa má í ní, à ya mà jlii hai si isoɛ. Jli jiida iso jiidaí í ya so, amma jli laalɔ́, iso laalɔ́ í ya so. ³⁴ Inɛ inɛ buu ɲai bei njo wukuku. Inɛ inɛ laalɔ́ ɲa, beirei aa ce í fɔ́ ide jiida ɲa. Mii iyi wa kɔ́ si idɔ́ɛ ɲɲui geɛɛ í ya fɔ́. ³⁵ Inɛ jiida ide jiidaí í ya fɔ́. Nɔ́ ide jiidaí í ya naai hai si ide jiida iyi wa singa sí idɔ́ɛ. Bɛɛɛɛ mɔ́i inɛ laalɔ́ ide laalɔ́ í ya fɔ́. Nɔ́ ide laalɔ́u mɔ́ í ya naai hai si ide laalɔ́ iyi wa singa sí idɔ́ɛ. ³⁶ An sɔ́ ɲɛ, ide nfe iyi inɛ ɲa à waa fɔ́ fei, Ilaaɔ́ á na ku bee ɲa si aɲɔ́i kiitiu, ³⁷ domi hai sí ideɛi

* **12:20** ama jli... fitila iyi inya kumáɛ kù la ama jli do fitilau inɛ ɲa iyi gbugbá ɲɲa kù lai wa fáa. † **12:24** Beelizebuu iri iyi à so Seetam nii.

Ilaaḥ á kiitíe, nɔ ku kpee hai ne taale walako ilu taale.

*Ine ɲa à ni Jesu ku ce maamaake
(Cɔ Maaku 8:11-12; Luku 11:29-32)*

³⁸ Nɔi woo kɔ ine ɲa si wooda do Farisi gɔ ɲa à sɔ Jesu à ni, Mɛɛtu, à bi i ce maamaake gɔ iyi à nyisi wa iyi Ilaaḥi í bɛɛ wa. ³⁹ Amma Jesu í je ɲa í ni, ine laalɔi nsei ɲa iyi a kù waa leekɪ do Ilaaḥ ɲɲu akā, maamaakei à ya maa bi, amma maamaake gɔ kù weɛ iyi aa nyisi ɲa má bii kù je ti walii Zonasi, ⁴⁰ domi si bei Zonasi í ce dasā mɛɛta do idù mɛɛta si inɔi cɛɛ nlaɔ, bɛɛbe mɔi Amaí Amanɛ á ce dasā mɛɛta do idù mɛɛta si bale. ⁴¹ Si ojoi kiituu, inei Ninivu ɲa aa dede si inei nnyi ɲa a ye taale ɲa, si na iyi í jò à kpaasi idò ɲa na wazoi Zonasi. Wee nsei ine iyi wa sɔ ɲe ideu ihɛ í re Zonasi. ⁴² Si ojoi kiituu, ilaalu inaabo iyi í naa hai awɔ cangai kpāai inunu á dede si inei nnyi ɲa ku ye taale ɲa, si na iyi í jò hai jijiɪ í dede í naa ku gbɔ ideí bisii Salomɔ, ilaalu nlaɔ. Nɔ weɛ nsei ine iyi wa sɔ ɲe ideu ihɛ í re Salomɔ.

*Kunyii inei inɔko wa ma
(Cɔ Luku 11:24-26)*

⁴³ Nɔi Jesu í kpa ɲa mɔndau ihɛ í ni, bii inei inɔko í fita si ine, í ya maa dabii si gbaa ɲai ku maa de bi ku sími. Bii í kua, ⁴⁴ ɲoi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii n fita wai. Waati iyi í nyi wa nɔ í ba inɛɛu í ye bei ile ngbe iyi à kpā à teeseɛ sāa sāa, ⁴⁵ á koo ku dede kpaasi laalɔ ɲa iyi à roo wa má bei aɲa mɛɛje, a na a lo si inɛɛu a maa wa bɛ. Waati bɛɛbe kuweɛi takoi inɛɛu á tia baa ti ankāanyie má. Mii iyi á ba ine laalɔi nsei ɲa mbe.

*Idei iyi Jesu do ifɛɛ ɲa
(Cɔ Maaku 3:31-35; Luku 8:19-21)*

⁴⁶ Waati iyi Jesu wa ba zamaau ide ku fɔ, ɲoi iyee do ifɛɛ ɲa à naa à leekɪ waduude, à waa bi a baa ide ku fɔ. ⁴⁷ Nɔ ine gɔ í naa í sɔ Jesu í ni, iyee do ifɛɛ ɲa weɛ, à wa waduude à waa bi a bae ide ku fɔ. ⁴⁸ Amma Jesu í jea inɛɛu í ni, yooi í je iyem, nɔ yoo ɲai à je ifɔm ɲa. ⁴⁹ Nɔ í tosi mɔcɔɛ ɲau awɔ í ni, inɛi í je iyem do ifɔm ɲa. ⁵⁰ Ntɔ ntɔ ine iyi wa ce idɔɔbii Baam iyi í wa lele, lafɛɛi í je ifɔm wala weɛim wala iyem.

13

*Mɔndai woo gbɛ
(Cɔ Maaku 4:1-9; Luku 8:4-8)*

¹ Si oja akāu bɛ má, Jesu í fita hai kpasɛ í koo í buba itii tenku. ² Nɔ zamaa nla nla gɔ í tɔtɔɔ siɛ. Nɔi í lɔ akoi inyi gɔ í buba ku ba ku kɔ ɲa si cio. Nɔ zamaau fei wa leekɪ ití tenkuu bɛ.

³ Nɔ í sɔ ɲa mii nkpa do mɔnda. Í ni, mɔkɔ gɔ í fita wa fá dimi. ⁴ Si bei wa fá dimiu, ɲoi gɔgɔ ɲa à cuku si kpāa nɔ yei ɲa à naa à jɔɔ. ⁵ Nɔ gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si ile iyi í ne kuta, tengi bii sāa kù kpɔ. Nɔ í fita bɛ gbakā si na iyi í jò sāa

kù la bɛ. ⁶ Amma iyi inunu wa ce, ɲoi í joo nɔ í gbe, domi icāɛ kù mi lele. ⁷ Gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si inɔ agù ɲa. Nɔi agù ɲau à dede siɛ à biie à kpaa. ⁸ Nɔ gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si ile jiiida nɔ à bi. Gɔgɔ ɲa à ne iju cɔɔ, gɔgɔ ɲa mɔ kita, gɔgɔ ɲa mɔ kuntaa. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔndau í tã ɲoi í ni, ine iyi í ne ití iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

*Na mii í jò Jesu í ya maa kpa mɔnda
(Cɔ Maaku 4:10-12; Luku 8:9-10)*

¹⁰ Nɔi mɔcɔɛ ɲa à naa à beɛɛ à ni, na mii í ce í ya maa sɔ ine ɲa ide do mɔnda. ¹¹ Nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛi Ilaaḥ í jò í mǎ asiiu bommaa ɲa. Amma kù jò ine ɲa iyi à gbe ɲau a mà. ¹² Ine iyi í je, ɲɲui à ya kɔɔa si, nɔ kuneu ku la. Amma ine iyi kù ne, baa keeke iyi í neɛu à ya gbaai má. ¹³ Ine ɲau, à ya maa cɔ ilu amma a kù waa ye, nɔ à waa sɔ ɲa ide amma a kù waa gbɔ yaaseɛ. Na ɲoi í jò n̄ ya n maa n sɔ ɲa ide do mɔnda. ¹⁴ Mii iyi í ba ɲau bɛ Ezai í tako í ce waliie í ni, Aa ya desi ide ití amma í kaa gbɔ yaaseɛ ɲa, Nɔ aa maa cɔ ilu amma í kaa ye ngɔgɔ ɲa.

¹⁵ Idɔ ɲa í baa í le.

À dī ití ɲa ku ba a maà gbɔ ide gɔ,
Nɔ à bii iju ɲa ku ba a maà ye ngɔgɔ,
Nɔ idɔ ɲa mɔ ku maà mà ngɔgɔ.

Bii kù je bɛɛbe aa naa a sinda wa bi Ilaaḥ nɔ ku jò a ba iri.

¹⁶ Amma Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni, inɛ ilu inɔ didɔ ɲai, si na iyi í jò iju ɲɛ wa ye ilu, nɔ ití ɲɛ wa gbɔ ide má. ¹⁷ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, walii do ine nkpa iyi wa jirima ide Ilaaḥ, à bi aɲa à ye mii iyi í waa yeu ihɛ ɲa, amma a kù yɔɔ. Nɔ à bi aɲa a gbɔ mii iyi í waa gbɔu ihɛ ɲa, a kù nɔ a kù gbɔɔ.

*Yaasei mɔndai woo gbɛu
(Cɔ Maaku 4:13-20; Luku 8:11-15)*

¹⁸ Jesu í sɔ ɲa má í ni, í de ití í gbɔ yaasei mɔndai woo gbɛu ɲa. ¹⁹ Ine iyi wa gbɔ ideí bommai Ilaaḥ nɔ kù gbɔ yaaseɛ, í yei bei kpāa bii dimiu í cuku. Seetam ine laalɔui, í ya naa ku nya ide iyi à gbɛ si idɔɔ. ²⁰ Ine mɔ iyi í ye bei ile kuta bii dimiu í cuku, bii wa gbɔ ideu gbakā í ya gbaai do inɔ didɔ. ²¹ Amma ci ya jò ideu ku ce icā jiiida si idɔɔ, nɔ kaa yɔkɔ ku leekɪ ku kpe. Bii wahala gɔ í dede, walakɔ ijuukpā gɔ na irii ideu, í ya fūsi awɔi gbakā. ²² Ine mɔ iyi í gba ideu bei si ile ku ne agù ɲau, wa gbɔ ideu amma lasabu bututui mii ɲa iyi wa bitandie do fia ku bi iyi wa dī iyue, aɲai à waa ganji ideu ku ce ice si inɛɛu. ²³ Ine mɔ iyi í gba ideu bei si ile jiiida, ɲɲui í je ine iyi wa gbɔ ideu nɔ í gbɔɔ do yaaseɛ, nɔ í so iso. Bi ine gɔ ɲa, dimiu í so iso cɔɔ, ine gɔ ɲa kita, ine gɔ ɲa mɔ kuntaa.

Mɔndai fɔfɔ laalɔ

²⁴ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda má í ni, faaji iyi wa fɔ ideí bommai Ilaaḥ weɛ. Mɔkɔ gɔi í koo í gbɛ dimi jiiida si ileɛ. ²⁵ Amma idù si waati iyi ine fei wa sí njoo, ɲoi mbeɛi mɔkɔ í naa í

gbɛa fɔfɔ laalo * si inɔ ilɛɛ nɔ í nɛɛ. ²⁶ Nɔ dimi jiidau í fita, wa la, nɔ í bɪ. Fɔfɔ laalɔu mɔ í fita, nɔ aŋa fei à la aŋa. ²⁷ Nɔi amaaceɛ ɲau à naa à sɔɔ à ni, lafɛɛ, í jɔ dimi jiidai í gbɛ si ilɛɛ ya. To, nɔ hai iwoi fɔfɔ laalɔu ihɛ í fita wa má. ²⁸ Nɔi í sɔ ɲa í ni, mɛɛɛ gai í coo. Nɔ amaaceɛ ɲau à beɛɛ à ni, í bi kaa logoo fɔfɔ laalɔu? ²⁹ Nɔ í ni, aawo. Bii í waa bi í logoo fɔfɔ laalɔu bii í kù laakai ɲa aa na í tɔtɔɔ í logooɔ dimi jiidau ɲa. ³⁰ Í jɔ aŋa fei à dede ɲɲa hee bii kumue í to. Waati beɛbe an sɔ woo mu ɲau a kpa fɔfɔ laalɔu titá a dũu a dasi ina, a bei à tɔtɔɔ dimi jiidau a dasi suum.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(Cɔ Maaku 4:30-32; Luku 13:18-19)

³¹ Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei ngboi mutaadi iyi ine gɔ í so í gbɛ si ilɛɛ. ³² Ngboi í kere í re ngbo ɲa iyi à gbe fei, amma bii à gbɔɔ, ɲɲui í ya fita ku lá ku re ama jli fei, hee yei ɲa à ya maa ce ante si amaawɔɛ ɲa.

Mɔndai lefee
(Cɔ Luku 13:20-21)

³³ Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei lefee iyi abo gɔ í so í dasi iyafũi pɛɛ gũa mɛɛta, nɔ fei í dede í kpante.

Idei mɔnda ɲau
(Cɔ Maaku 4:33-34)

³⁴ Ide ɲau be fei sãa sãa do mɔndai Jesu í sɔ zamaau, ci ya fɔ ide iyi kù je do mɔnda. ³⁵ Beɛbeí ideí ine akãí walii ɲau í ce iyi í ni, Ilaaɔ í ni, Do mɔnda an ya n sɔ ɲa ide, Nɔ si bantumai an fɔ mii iyi wa manji hai waati iyi n taka andunya.

Jesu í sisi yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu

³⁶ Jesu í jɔ zamaau nɔ í koo í lɔ kpasɛ. Nɔ mɔcɔɛ ɲau à bɔ bi tɛɛ à ni, sisi nwa yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu. ³⁷ Nɔ í je ɲɲa í ni, ine iyi í gbɛ dimi jiidau amu Amaí Amanei. ³⁸ Iɛui í je andunya. Dimi jiidau mɔ, ɲɲui í je ineí bommai Ilaaɔ ɲa. Fɔfɔ laalɔu ɲɲui í je ineí Seetam ɲa. ³⁹ Mbɛɛ iyi í gbɔɔ ɲɲui í je Seetam. Aŋai kumuu mɔi í je aŋa iyi andunya á kpa iri, nɔ woo mu ɲau mɔ aŋai à je amaleka ɲau. ⁴⁰ Nɔ si bei à ya kpa fɔfɔ laalɔu a dasi inau, beɛbe mɔi á je si aŋa iyi andunya á kpa iri. ⁴¹ Amu Amaí Amane, an be amalekam ɲa wa a na a ɲya ine ɲa iyi à waa dasi ine ɲa kurara do woo ce laalɔ ɲau a teklɔ ɲa hai tengi bii an na n je bommam, ⁴² nɔ a dasi ɲa ina iyi ci ya ku. Tengí bei aa lesi awɔ si iri a kpataɔ. ⁴³ Nɔ waati beɛbe ine ɲa iyi à waa dede idɔɔbii Ilaaɔ ku ce aa maa má inyai bei inunu si bommai Ilaaɔ Baa ɲɲa. Ine iyi í nɛ ití iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mɔndai amani iyi wa singa

⁴⁴ Nɔ Jesu í ni má, mɔnda gɔ iyi wa fɔ ideí bommai Ilaaɔ wee. Aŋa ɲɲu gɔ ine gɔ í koo í kãsi amani iyi wa singa si inɔ ile. Iyi í yɔɔ nɔ í teese í singae ma. Nɔ í nɛ do inɔ didɔ í koo í ta mii iyi í nɛ fei, nɔ í naa í ra ikou.

Mɔndai lege

⁴⁵ Jesu í ni, bommai Ilaaɔ í yei má bei lege jiidu ɲa iyi woo nya sɩa gɔ wa de. ⁴⁶ Iyi í ye akã iyi í je jiidu ti fia nkpo gɔ, nɔ í koo í ta mii iyi í nɛ fei í naa í ra.

Mɔndai taao

⁴⁷ Jesu í ni má, bommai Ilaaɔ í yei má bei taao iyi à sɔsi inɔ inyi ku mu cɛɛ dimi ikã ikã fei. ⁴⁸ Bii í mu cɛɛ ɲau í tá, sɔɔko ɲau à ya faa wa icei. Nɔ a buba a cica cɛɛ jiidu ɲau a dasi kɔlɔ, cɛɛ ɲa iyi a kù ce nɛɛɛu mɔ nɔ a nikã ɲa. ⁴⁹ Nɔ beɛbe mɔi á ye si iri ku kpai andunya. Amaleka ɲa aa na a ɲya ine ɲa iyi à waa ce laalo hai si inɔi ine ɲa iyi à waa ce idɔɔbii Ilaaɔ, ⁵⁰ a dasi ɲa ina iyi ci ya ku. Bei aa lesi awɔ si iri a kpata.

Amani titɔ do nwo

⁵¹ Jesu í bee ɲa í ni, í gbɔ yaasei ideu fei ɲa? Nɔ à je à ni, oo. ⁵² Nɔ í sɔ ɲa í ni, beɛbe mɔi, woo kɔ ine ɲa si wooda baa yooma fei iyi í baa í je ine iyi í mà ideí bommai Ilaaɔ, í yei bei ilu kpasɛ gɔ iyi wa nya mii titɔ ɲa do mii nwo ɲa hai si amanie.

Inei Nazareti ɲa a kù dasi Jesu naane
(Cɔ Maaku 6:1-6; Luku 4:16-30)

⁵³ Iyi Jesu í kpa ɲɲa mɔnda ɲau be í tá, nɔ í nɛ hai be. ⁵⁴ Í bɔ ilu bii í je ama. Iyi í to be í lɔsi ku kɔ ine ɲa si cio ile bii à ya maa ce kutatɔ hee ine ɲa iyi à waa gbɔ ideɛ ɲau à na à biti. Nɔ à waa ni, hai iwoi inɛɛu ihɛ í ba dimii bisiu ihɛ wa. Beirei í ce wa ceɔ maamaake ɲau ihɛ. ⁵⁵ Í jɔ amai woo gbe jli nɔu mbe ya. Kù je iyeei à ya kpe Maariu? Zaaki do Zozefu do Simɔɔ do Zudu ɲa si à je ifɔɛ ɲa? ⁵⁶ Awaɔ wecɛ ɲa fei si à wa ihɛ ba. Bii beɛbeí nɔ hai iwoi í ba gbugbãu ihɛ fei wa. ⁵⁷ To, lasabu ɲɲu ɲau bei í ganji ɲa a dasie naane. Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, kù nɛ bii walii ci ya nɛ beɛɛɛ bii kù je si ile ideɛ do si kpasɛɛ. ⁵⁸ Kù nɔ kù ce maamaake nkpo be si na iyi í jɔ a kù dasie naane.

14

Idei ikui Zãa woo dasi inyiu
(Cɔ Maaku 6:14-29; Luku 9:7-9)

¹ Si waati beɛbeí Herodu, ilaalu Galilleu í gbɔ laabaauí Jesu. ² Nɔ í sɔ amaaceɛ ɲa í ni, inɛɛu be Zãa woo dasi inyiu í jɩ wa hai si bale. Na ɲoi í jɔ í nɛ gbugbã wa ceɔ maamaake ɲau be.

³⁻⁴ Mii iyi í jɔ Herodu í fɔ beɛbe wee. Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifɔɛ. Nɔi Zãa í sɔɔ í ni, kù sɩa í gba aboi ifɔɛ í dasi

* 13:25 fɔfɔ laalo Fɔfɔu í jɔ dimi jiidai mam mam. Amma a ci ya je ijui fɔfɔu, domi bii ine í jɔɔ, á bía bɔɔ.

kpasɛɛ. Ide iyi Zāa í fɔ na irii Herodiasiu í jò Herodu í ni a muu a dũu a dasie piisɔɔ. ⁵ Nɔ Herodu wa bi ku kpaá, amma wa ce njoí ine ɲa si na iyi í jò aɲa fei à ni Zāa waliíi.

⁶ Nɔí aɲa í naa í to bii Herodu wa ce jingau ku yeò gigii aɲo kubie. Nɔ ama inaaboi Herodiasiu wa jojo si wajui ine ɲa iyi à kpe ku jeu. Nɔí í dɔa Herodu si jiida jiida ⁷ hee í ceaa kuwà nɔ í gbasi í ni nɲu á muaa mii iyi í bi fei. ⁸ Nɔí ama inaabou í koo í bee iyee, nɔ í nyi wa í naa í sɔɔ í ni, n̄ bi í muum irii Zāa woo dasi inyi u wa si perenti. ⁹ Nɔí inoí ilaaluu í fɔ. Do nɲu fei í jesi nɔ í ni a koo a bu irii Zāau wa a naa a náa. Í Jesii si na iyi í jò í gbasi tã do mii fei si wajui ine njoosɛ ɲau. ¹⁰ Nɔ í be ine ɲa ile piisɔɔ be a koo a bu irii Zāa wa. ¹¹ Nɔí ine ɲau à koo à buu nɔ à lesi perenti wa à naa à na ama inaabou nɔ nɲu mɔ í koo í na iyee. ¹² Nɔí mɔcɔi Zāa ɲau à gbɔ ideu. Nɔ à naa à so ikuɛu à koo à suu. Nɔ à koo à sɔ Jesu.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)
(Cɔ Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17; Zāa 6:1-14)

¹³ Iyi Jesu í gbɔ ideu ɲoí í nɛ hai be. Í lɔ akɔi inyi do mɔcɛɛ ɲa nɔ à bɔ gbabuwa gɔ. Iyi ine ɲa à gbɔ, ɲoí à fita hai inɔ ilu nɲa ɲa à da hámɛɛ ɲɲa wa do ise. ¹⁴ Iyi à fita hai si akɔi inyi ɲoí Jesu í ye zamaau. Nɔ í ce araare nɲa nɔ í jò bɔɔ nɲa ɲa à ba iri.

¹⁵ Iyi ale wa le ɲoí mɔcɛɛ ɲau à naa bi tɛɛ à ni, si gbabuai à wa ihɛ nɔ wee idũ wa dũ. Na nɲu, jò ine ɲau a nɛ ilɛeko ɲa a koo a ra mii iyi aa je. ¹⁶ Amma Jesu í sɔ ɲa í ni, a kù nɛ bukaatai a nɛ. Inɛ taka nɲe, í na ɲa ije a je. ¹⁷ Nɔí à ni, pɛɛ iyi à nɛ ihɛ kù re ara miu do cɛɛ minji. ¹⁸ Nɔ Jesu í ni, í naam wa ihɛ. ¹⁹ Nɔ í ni zamaau ku buba si fɔfɔ, nɔ í so pɛɛ ara miu do cɛɛ minji, í wu iju lele í saabu Ilaaɔ. Nɔ í bububu pɛɛ ɲau í na mɔcɛɛ ɲau nɔ aɲa mɔ à kpɛa zamaau. ²⁰ Nɔ aɲa fei à je à yo hee mbɔɛ í gbe. Nɔí mɔcɛɛ ɲau à ko iyi í gbeu hee kɔlɔ maateɛji í kɔ. ²¹ Inemɔkɔ ɲa iyi à jeu à weɛi zakai amanɛ dubu miu (5.000), baai inaabo do amu ɲa baasi.

Jesu wa nɛ si antai tenku
(Cɔ Maaku 6:45-52; Zāa 6:15-21)

²² Iyi à tã ɲoí Jesu í ni mɔcɔ ɲau à lɔ akɔi inyi u ku ba a takɔe a kua ice ihɔ. Iyi à waa nɛ nɔ í ni zamaau ku nɛ. ²³ Waati iyi í jò à nɛ nɔ í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba ku ce kutɔɔ. Nɔ idũ í dũ í báa be nɲu akãɛ. ²⁴ Wee waati beɛbe akɔi inyi í wa si aninii tenkuu tã. Nɔ kutãngãm dii inyi í wasi ku taleɛ si na iyi í jò fufu wa ko ɲa ikpó. ²⁵ Zakai amɛɛjuma ɲoí Jesu wa nɛ si antai inyi u, wa bɔ bi mɔcɛɛ ɲa. ²⁶ Waati iyi à yoɔ wa nɛ si antai tenkuu wa ɲoí zigi ɲa í da, njo wa mu ɲa, à waa ni, zii. Nɔ njoú í jò à wasi ku dɔ anu. ²⁷ Be gbakã Jesu í ba ɲa ide ku fɔ í sɔ ɲa í ni, í sũ laakai nɲe ɲa. Amui Jesu, í maà ce njo ɲa. ²⁸ Nɔí Pieɛ í sɔɔ í ni, Lafɛɛ, bii awɔi,

jò amu mɔ n nɛ n naa bi tɛɛ si antai inyi u. ²⁹ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, naa wa.

Nɔ Pieɛ í kita hai si akɔi inyi u nɔ í nɛ si antai inyi u wa bɔ bi Jesu. ³⁰ Amma iyi laakae í bɔ si fufu iyi wa ce do gbugbãu, ɲoí njo í muu. Nɔ í sinti ku mile. Nɔí í dɔ amu í ni, Lafɛɛ, faabam. ³¹ Nɔ gbakã Jesu í yo awɔ í muu nɔ í ni, na mii í ce í waa sika sika má. Naanɛ kù la.

³² Nɔí aɲa minji fei à gũ akɔi inyi u nɔ fufuu í leekɔ. ³³ Nɔ ine ɲa iyi à wa si inoí akɔu à gule si wajui Jesu à ni, ntɔ ntɔ, awɔu Amaí Ilaaɔí.

Jesu í jò bɔɔ ɲa à ba iri si ilei Genesareti
(Cɔ Maaku 6:53-56)

³⁴ Iyi à kua, nɔ à to ilei Genesareti. ³⁵ Si bei inei be ɲau à mà Jesu, ɲoí à fɔ laabaatɛ bii fei à ni í to wa. Nɔ à naa bɔɔ fei wa. ³⁶ Nɔ à tɔɔɛ à ni ku jò aɲa a lu baa itii kumboosɛ, nɔ ine iyi í luu fei í ya ba irii.

15

Dedembai bala ɲa
(Cɔ Maaku 7:1-13)

¹ Nɔí Farisi gɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ ɲa à naa hai Zeruzalemu à bɔ bi Jesu à beɛɛ à ni, ² na mii í ce mɔcɛɛ ɲa a kù waa too dedembai bala nwa ɲa. Na mii í ce a ci ya wɔɔ a bei a je. ³ Nɔ Jesu í je ɲɲa do ide ku bee í ni, na mii í ce inɛ mɔ dedemba nɲe ɲa ku too í jò í kù waa jirima woodai Ilaaɔ ɲa. ⁴ Í mà sãa sãa ɲa iyi Ilaaɔ í ni, í gbɔa iyeò baa nɲe ɲa í jirima ɲa ɲa. Nɔ í ni má, ine iyi wa fɔ laalɔ iyeò baɛɛ ɲa a kpa lafɛɛ. ⁵ Amma inɛ í waa fɔ ide mmu. Í waa ni ine à yo kɔ sɔ iyeò baɛɛ ku ni, fia iyi an yo kɔ n sobie do, n̄ jileaa Ilaaɔ. ⁶ Nɔ ine iyi í fɔ beɛbe kaa sobi iyeò baɛɛ má hee ku jirima ɲa. Beɛbe í waa kpa idei Ilaaɔ ɲa ku ba í too dedemba iyi à jò nɲe. ⁷ Inɛu ilu muafiti ɲai. Hai tako Ezai í ce waliieɛ deɛ deɛ na iri nɲe waati iyi í kɔ si tiaɛ í ni, Ilaaɔ í ni,

⁸ Inɛ ɲau ihɛ à waa jirimam nii
Do gee nɲu akã.

Amma idɔ ɲɲa í jlim.

⁹ Á waa tɔɔm nii si ngbe.

Woodai amanɛ ɲai à waa kɔ ine ɲa si
Nɔ à waa ni woodam nii.

Mii iyi í ya dasi ine riisi
(Cɔ Maaku 7:14-23)

¹⁰ Nɔí Jesu í kpe zamaau nɔ í ni, í de ití í gbɔ yaasei ideu. ¹¹ Kù je mii iyi wa lɔ hai do gelei amanɛ í ya dasie riisi. Amma mii iyi í ya fita hai si gelei amanɛ á dasie riisi.

¹² Nɔ mɔcɛɛ ɲau à na à sɔɔ à ni, í kù mà ide iyi í fɔu be í jɛa Farisi ɲau taale? ¹³ Nɔ Jesu í je ɲɲa í ni, jli baa yooma iyi Baam iyi í wa lele kù lɔ fei, aa tuui. ¹⁴ Í jò ɲa be. Woo mu golo fɛɛju ɲai. Nɔ bii fɛɛju wa mua fɛɛju golo aɲa minji fei à ya koo a dasi gooi. ¹⁵ Nɔí Pieɛ í ni, sisi nwa yaasei mɔndau be. ¹⁶ Nɔ Jesu í ni, inɛ mɔ, í kù nɛ bisii ɲai? ¹⁷ Í kù mà ɲa, mii iyi wa lɔ

hai do gelei amanɛ fei, si inɔɛi wa bɔ? Si anyie nɔ ku fita hai si ara. ¹⁸ Amma ide iyi i ya fita hai si gele, hai si idɔi wa naa. Nɔɔu bei wa dasi amanɛ riisi, ¹⁹ domi hai si idɔi amanɛi lasabu laalɔ wa naa. Inɛ ku kpa, do sakara, do sɛɛ ku tɔtɔ do mudɛɛ hai ce abɔdɔ, do ile, do ibo, do inɛ ku beje, mii ɔɔu be fei hai si idɔi wa naa, ²⁰ nɔ nɔɔu ɔɔu bei i ya dasi amanɛ riisi. Amma kɔ je kujɛ hai wɔɔi á dasi inɛ riisi.

Abo dimi mmu gɔ í dasi Jesu naane (Cɔ Maaku 7:24-30)

²¹ Si anyii nɔɔu, Jesu í nɛ hai be í bɔ ikpa Tii do Sidɔ. ²² Inaaboi ilei Kanaá gɔ iyi í wa be í naa bi tɛɛ nɔ í dɔ anu í ni, Lafɛɛ, tɔkui Davidi amanlu nlaɔ, ce araarem. Ama inaabom í nɛ inɛi inɔɔko, nɔ wa kpáa iju ntɔ ntɔ. ²³ Amma Jesu kɔ jɛaa ide káma. Nɔ mɔcɛɛ ɔɔu á naa á tɔɔɛ á ni, abou ihɛ wa dɔ anu wa too anyi nwa. I kaa lelee? ²⁴ Nɔ í je í ni, bi inɛi Izireli ɔɔu na akáí á bem wa, inɛ ɔɔu iyi á yɛ bei angudá ɔɔu iyi á nɔɔ. ²⁵ Amma abou í naa í gule si wajue í ni, Lafɛɛ, sobiiim. ²⁶ Nɔ Jesu í ni, kɔ sía a gba ijɛi amu ɔɔu a na aja keeke ɔɔu. ²⁷ Nɔɔi abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma do nɔɔu fei, aja keeke ɔɔu á ya wa abei taabu a maa je buubuui ijɛ iyi wa cuku wa hai si taabui lafɛɛ nɔɔu. ²⁸ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, abooyi, naane ku dasi é la. Béi í bi fei á ce. Nɔ gbaká ama inaaboɛu í ba iri.

Jesu í jɔ bɔɔ nkpɔ í ba iri

²⁹ Nɔ Jesu í nɛ hai be í too itii tenkui Galilee, í koo í gɔ antai kuta gɔ í buba. ³⁰ Nɔ zamaa nla gɔ í naa bi tɛɛ. Á naaɔ ilu kute aká ɔɔu wa, do fɛɛju ɔɔu, do wɛɛge ɔɔu, do dekl ɔɔu, do bɔɔ nkpɔ má nɔ á jile ɔɔu si wajui Jesu, nɔ í jɔ á ba iri. ³¹ Nɔɔi inɛ ɔɔu á biti iyi á yɛ dekl ɔɔu á waa fɔ ide, wɛɛge ɔɔu á ba iri, ilu kute aká ɔɔu á waa nɛ, fɛɛju ɔɔu á waa ye ilu, nɔ á waa saabu Ilaaɔ Lafɛɛi inɛi Izireli ɔɔu.

Jesu í wɔ amanɛ dubu mɛɛ (4.000) (Cɔ Maaku 8:1-10)

³² Jesu í kpe mɔcɛɛ ɔɔu í ni, araarei inɛ ɔɔu ihɛ wa mum, domi aju mɛɛta nɔɔi ihɛ iyi á wa bi tom, nɔ sɔnda káma kɔ gbe nɔɔu má. Nɔ n kɔ bi n jɔ a nɛɔ ariu ku ba a maá na a koo a cuku kpáa. ³³ Nɔ mɔcɛɛ ɔɔu mɔ á beɛ á ni, to, iwɔi aa ka ba ijɛ si gbabuau ihɛ iyi á yo zamaa nla nlaɔ ihɛ. ³⁴ Nɔ Jesu í beɛ ɔɔu í ni, pɛɛ feloi í nɛ ɔɔu. Nɔɔi á ni, pɛɛ ara mɛɛjei do cɛɛ wɛwɛɛ ɔɔu. ³⁵ Nɔ Jesu í ni inɛ ɔɔu a buba ile. ³⁶ Nɔ í so pɛɛ ara mɛɛjeu do cɛɛ ɔɔu, í saabu Ilaaɔ titá í beí í bububue í na mɔcɛɛ ɔɔu a kpɛ nɔɔu. Nɔɔi á kpɛa inɛ ɔɔu. ³⁷ Nɔ ɔɔu fei á je á yo hee pɛɛu í gbe. Nɔɔi á ko pɛɛ iyi í gbeu nɔ í ce kɔlɔ mɛɛje. ³⁸ Inɛ ɔɔu iyi á jɛu á wɛɛi zakai amanɛ dubu mɛɛ (4.000), baai inaabo do ama keeke ɔɔu baasi. ³⁹ Nɔɔi Jesu í jɔ inɛ ɔɔu á nɛ í beí í bɔ akáí inyi í nɛ ikpa ilei Magadáa.

* **16:18** baa iku takae kaa yɔko ku ganji igbeu Yaasei isɛɛdeu ihɛ kɔ má sáa sáa. Yaasei be inɛ gɔ ɔɔu á gbɔɔ weɛ. Nkáma kaa yɔko ku cɛaa nɔɔɔ, baa gbubgáa iku takae.

16

Farisi do Sadusi ɔɔu á bi Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-13; Luku 12:54-56)

¹ Si anyii nɔɔu, Farisi do Sadusi ɔɔu á naa bi Jesu a cɔ laakae. Á tɔɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbubgáɛ hai bi Ilaaɔi wa naa. ² Nɔɔi Jesu í je nɔɔu í ni, bii inunu wa bɔ ku lɔ nɔ lele í kpá i ya ni ɔɔu, iju iyi á má ala á dɔ. ³ Bii daakɔi í ya ni ɔɔu, ijɔ á rɔ domi ijɔ í dú í we mango. Í waa má yaasei lele ɔɔu amma í kɔ waa má yaasei waati iyi á wa si nɛɛi ɔɔu. ⁴ Inɛ laalɔi nɛɛi ɔɔu iyi á kɔ leekɔ Ilaaɔ nɔɔu aká, nyinda í ya maa bi ku ye. Amma nyinda gɔ kɔ wɛɛ iyi aa nyisi ɔɔu má bii kɔ je ide iyi í ba walii Zonasii.

Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tá ɔɔu í jɔ ɔɔu í nɛ.

Lefeei Farisi do Sadusi ɔɔu

(Cɔ Maaku 8:14-21)

⁵ Si anyii nɔɔu, Jesu do mɔcɛɛ ɔɔu á koo á lɔ akáí inyi á waa bɔ ikpa icei tenkui ikpa ihɔ. Nɔ weɛ mɔcɛɛ ɔɔu á gbɛje ku so pɛɛ kosɔa. ⁶ Nɔɔi Jesu í sɔ ɔɔu í ni, to, í ce laakai do lefeeí Farisi do Sadusi ɔɔu. ⁷ Nɔɔi mɔcɛɛ ɔɔu á waa lasabu si idɔ nɔɔu á waa ni, na iyi í jɔ á kɔ so pɛɛ kosɔa í jɔ wa fɔ beɛbe. ⁸ Amma Jesu í má lasabu nɔɔu iyi á waa ce nɔ í beɛ ɔɔu í ni, na mii í ce í waa ni ɔɔu, na iyi í jɔ inɛ í kɔ so pɛɛ kosɔa í jɔ nɔ wa n fɔ beɛbe. Naane nɔɔu kɔ la. ⁹ Í kɔ gbɔ yaasei hee nɛɛi ɔɔu? Í kɔ waa ye gigii pɛɛ ara miu iyi í bu nɔ kpɛa amanɛ dubu miu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má ɔɔu? ¹⁰ Má í kɔ waa ye gigii pɛɛ ara mɛɛje iyi nɔ bububu nɔ amanɛ dubu mɛɛ ɔɔu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má ɔɔu? ¹¹ Na mii í ce í kɔ má ɔɔu iyi pɛɛ si nɔ wa n fáa. Í ce laakai do lefeeí Farisi ɔɔu do Sadusi ɔɔu. ¹² Beɛbe mɔcɛɛ ɔɔu á má iyi kɔ je lefee iyi í ya jɔ pɛɛ ku wui wa fáa, amma á má iyi cioi Farisi do ti Sadusi ɔɔu wa fáa.

Piɛɛ í ni Jesu í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Maaku 8:27-30; Luku 9:18-21)

¹³ Nɔ Jesu í to Sezaree si ilei Filipee. Nɔ í beɛ mɔcɛɛ ɔɔu í ni, yooi inɛ ɔɔu á ya ni amu Amaí Amanɛ nɔ je. ¹⁴ Nɔɔi á jɛaa á ni, inɛ gɔ ɔɔu á ya ni awɔu Zaa woo dasi inyiui. Inɛ gɔ ɔɔu má á ya ni awɔu Elii walii nlaí takouí. Inɛ gɔ ɔɔu má á ya ni awɔu Zeremiii, walakɔ walii mmu gɔ má. ¹⁵ Nɔ Jesu í beɛ ɔɔu í ni, inɛ mɔ ni, yooi í ni nɔ je ɔɔu. ¹⁶ Nɔ Simɔɔ Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Amaí Ilaaɔ nɔɔu iyi í je irii kuwɛɛui. Awɔi í je inɛ iyi í cicaɔ. ¹⁷ Nɔɔi Jesu í ni, Simɔɔ, amaí Zaa, awɔu ilu inɔ didáí. Kɔ je amanɛi í sɛɛ, bii ku je Baam iyi í wa lele. ¹⁸ Amui í wa n sɛɛ iyi awɔu Piɛɛi, waata kuta. Si antai kutau an jile igbɛm, nɔ baa iku takae kaa yɔko ku ganji igbeu *. ¹⁹ Awɔi an na yiiko si kpáai bommai Ilaaɔ. Mii iyi í kɔsi si andunya, lele mɔ á kɔsii. Nɔ mii iyi í jesi si andunyau, lele mɔ á jesii.

20 Njoi Jesu í sǝ mǝcǝe njau do kugaabu í ni a maǝ na a sǝ ine go iyi nju í je ine iyi Ilaaǝ í cicaú.

Jesu wa fǝ ideí ikue do kujfe
(Cǝ Maaku 8:31-9:1; Luku 9:22-27)

21 Hai waati beǝbeí Jesu í sinti ku sǝ mǝcǝe njau í ni tilasii nju ku bǝ Zeruzalemu. Tengí beí ine ngbo njau do ine ngboí woo weeí Ilaaǝ njau do woo kǝ ine njau si wooda njau aa kpǝ nju iju. Aa kpǝ nju, amma si ajo mǝetasia nju á jli má hai si bale. 22 Njoi Piee í gbǝa í bǝǝe kǝkǝle í sǝ í ni, Ilaaǝ ku waasu ideu, Lafǝe. Ide dimi beǝbeí kaa bae pai. 23 Amma Jesu í sinda í sǝ Piee í ni, sekeǝ hai bi tom Seetam. Í waa bi í jeem bi ku koose, domi í kú waa ce lasabui Ilaaǝ, í gbe ti amane njau. 24 Si anyii nju Jesu í sǝ mǝcǝe njau í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jǝ idǝǝbeí nǝ ku so jli ku gaauǝ ku toom wa. 25 Nǝ ine iyi wa bi ku ba kuweǝe do idǝǝbeí, kaa baa. Amma ine iyi í nyǝ kuweǝe na irim, lafǝe á baa do ntǝ. 26 Aranfaani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei nǝ í kua kuweǝe. Má mii í weǝe iyi amane á kpaasiǝ kuweǝe. 27 Amu Amai Amane an nyi wa má dei kam kam do ambǝeí Baam do amalekam njau ajo. Si waati beǝbeí an sǝa ine fei si yaase beí í jeǝ kuweǝe. 28 Ntǝ ntǝ nǝ wa n sǝ njǝe, ine njau iyi á wa ihǝ, gǝgǝ njau njau aa ye amu Amai Amane n na n je bommam hee anja fei a maau ku.

17

Arai Jesu í daana
(Cǝ Maaku 9:2-13; Luku 9:28-36)

1 Si anyii ajo mǝefa Jesu í kpe Piee do Zaaki do Zǝa ífǝe í nya njau ikǝ nǝ á koo á gǝ iri kuta nla go anja njau. 2 Njoi á ba wee arǝe í kpaasi. Wajue wa daana jiida jiida, no jaae njau í fǝtuta pai pai beí inya kumá. 3 Si anyie njoi Moizi do Elii á faata wa anu akǝ á waa baa ide ku fǝ. 4 Njoi Piee í sǝ Jesu í ni, Lafǝe, í sǝa ka maau wa ihǝ. Bii í bi, jǝ ka ce ilei aco mǝeta, akǝ titeǝ, akǝ mǝ ti Moizi, akǝ mǝ ti Elii. 5 Wa fǝ ideu kú tá mǝm nǝ inya kumá go í naa si njau beí bukǝ. Nǝ á gbǝ ide ku fǝ go hai si inǝe í ni, ine ihǝe í je amam. Nǝ buu jiida jiida, sieí inǝ didǝm fei í ya wa. I ya gbǝ ideǝ njau. 6 Iyi mǝcǝe njau á gbǝ ide ku fǝu njoi njoi í mu njau hǝe á seebata íle. 7 Amma Jesu í naa bi tu njau í lu njau í ni, í dede njau í maá jǝ njou ku mu njau. 8 Nǝ á wu iju lele, amma a kú ye ine go bii kú je Jesu njau akǝ. 9 Njoi á waa kita wa hai antai iri kutau nǝ Jesu í sǝ njau í ni, í maá sǝ ine go mii iyi í yeu be njau hee amu Amai Amane n koo n ku nǝ n jli hai si bale má. 10 Njoi mǝcǝe njau á bee Jesu á ni, nǝ na mii í ce woo kǝ ine njau si wooda njau á ya ni Eliii á tako ine iyi Ilaaǝ í cicaú ku naa. 11 Nǝ í je njau í ni, ntǝi Eliiii á tako ku naa nǝ ku teese mii fei sǝa sǝa. 12 Amma an sǝ njau iyi

Elii í naa tá, ine njau a kú máa, nǝ á ceaa beí á bi. Beǝbeí moí amu Amai Amane an ba ijuukpǝ si awǝ njau.

13 Njoi mǝcǝe njau á má bebeí iyi Zǝa woo dasi inyii wa fáa.

Jesu í faaba ama go iyi í ne ineí inǝoko
(Cǝ Maaku 9:14-29; Luku 9:37-43a)

14 Iyi á to wa bii zamaa í wau, njoi mǝkǝ go í naa í gule si wajui Jesu 15 í ni, Lafǝe, ce arǝareí ama inemǝkǝm nǝu ihǝ. Inei inǝoko go í sǝsie bǝsi cukuuna, wa wahalae moí jiida jiida. Ajo go njau í ya dasie inǝ ina walakǝ inǝ inyi. 16 Nǝ nǝ nǝ naae wa bi mǝcǝe njau ihǝ amma á mǝngǝ ku faabae. 17 Jesu í ni, inje ine laalo hai dasi naane njau, hee waati yoomai an maau nǝ wa inǝ njau. Má hee waati yoomai an maau nǝ temuaǝ njau. I naam amau wa ihǝ njau. 18 Nǝ á naa Jesu amau wa, njoi í la si ineí inǝokou nǝ í fita sie nǝ amau í ba iri tengi beu be.

19 Njoi mǝcǝeí Jesu njau á bǝ bi tee anja duusǝǝ á beee á ni, na mii í ce awa a kú yǝkǝ a kú lele ineí inǝokou. 20 Nǝ Jesu í je njau í ni, si na iyi í jǝ naane njau kú lai. Ntǝ ntǝ nǝ wa n sǝ njǝe, bii naane njau í la í to baa dimii mii ku gbǝe iyi í kere í re, aa yǝkǝ í sǝ iri kutau ihǝ njau í ni ku dede hai be ku bǝ ihǝ, nǝ beǝbeí moí á dede. Nkǝma kú weǝe iyi aa mǝngǝ ku ce njau. [21 Amma dimii ineí inǝoko beǝbeí ci ya fita bii kú je do kutǝǝ do anu ku dí.]

Jesu í nyi wa fǝ ideí ikue do kujfe má
(Cǝ Maaku 9:30-32; Luku 9:43b-45)

22 Ajo njou go si beí mǝcǝe njau á tǝtǝ Galilee be njoi Jesu í sǝ njau í ni, aa mu amu Amai Amane a daa ine njau si awǝ. 23 Aa kparam, amma si ajo mǝetasia an jli hai si bale má.

Njoi inoi mǝcǝe njau í fǝ ntǝ ntǝ.

Fia iyi á ne ku sǝ na iceí kpasǝeí Ilaaǝ

24 Si anyii nju Jesu do mǝcǝe njau á bǝ Kaperanumu, njoi woo gba fia iyi á ne ku sǝ na iceí kpasǝeí Ilaaǝ njau á naa bi Piee á beee á ni, Mǝetu njau ci ya sǝ fiaí kpasǝeí Ilaaǝ? 25 Nǝ Piee í ni, áa, í ya sǝ. Njoi Piee í ne kpasǝe. Iyi í lo ile nǝ Jesu í tako í beee í ni, Simǝǝ, beireí í waa lasabu. Ilaalui andunya njau ihǝ, hai bi yooi á ya gba fiaí lempoo. Hai bi amaalu njau de, má hai bi ine njoo njau. 26 Nǝ Piee í je í ni, hai bi ine njoo njau. Njoi Jesu í ni, na njau, amaalu njau a kaa sǝ *. 27 Amma do njau fei, kú sǝa ka je njau bi ku koose. Na njau, bǝ tenku be í koo í le kootia, cǝe iyi í tako í muu, la gelee. Aa ye kpekele be iyi á to fia ku sǝi awǝ fei. Nyaa í koo í sǝ njau.

* 17:26 na njau, amaalu njau a kaa sǝ Si fee njau á ni, amai anja taka njau njau a kú ne ku sǝ. Nǝ do yaase beǝbeí ine njau aa má iyi Jesu njau iyi í je Amai Ilaaǝ kú ne ku sǝ.

18

Yooi í je ine ngbo

(Cɔ Maaku 9:33-37, 42-48; Luku 9:46-48; 17:1-2)

¹ Waati nɲu, mɔcɔi Jesu ɲau à naa bi tɛɛ à beee à ni, si bommai Ilaaɔ yooi í je ine ngbo. ² Nɔi Jesu í kpe ama keeke go í leekɛ si anini nɲa. ³ Nɔ í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, bii í kù kpaasi idɔ nɲe nɔ í kù ye bei ama keeke ɲa, i kaa lɔ tengi bii Ilaaɔ í je bommae. ⁴ Ine iyi á je ine ngbo si bommai Ilaaɔ nɲui í je ine iyi í kaye arae í baa í ye bei amau ih̄e. ⁵ Ine iyi í nɔ í gba ama keeke bei ine ih̄e na irim, amui í gba.

⁶ Ine iyi í dasi ine akáí ama keeke ɲa iyi á dasim naaneu ih̄e dulum, á tia a día laf̄eɛu abɔ si kɔɔ a tale sie inɔ tenku inyi ku jɔɔ. ⁷ Ijuukpá nla nlaí inei andunya ɲa aa ye si na iyi í j̄ɔ á ya maa dasi kpaasi ɲa ɲa dulum. Kù nɔ kù ne bei á ce iyi ine go ɲa a kù dasi kpaasi ɲa ɲa dulum, amma ine iyi í ce beɛbe á ye ijuukpá ntɔ ntɔ.

⁸ Bii í je awɔe walakɔ isee wa dasie dulum, buu í nyɔɔ ku j̄lɔe. Á tiae í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do awɔ aká walakɔ kute aká do iyi aa ne awɔ minji do kute minjiu fei nɔ a dasie ina iyi ci ya ku. ⁹ Bii í nɔ í je ijuei wa dasie dulum, nyaá í nyɔɔ ku j̄lɔe. Á tiae í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do iju aká do iyi aa ne iju minji fei nɔ a dasieɔ ina iyi ci ya ku.

Mɔndai angudá iyi í nyɔ à tasieu
(Cɔ Luku 15:3-7)

¹⁰ Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, i ce laakai í maà donda baa ine akáí amu ɲau ɲa. Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, amaleka woo degbe ɲa ɲa á ya maa leekí aɔ fei si wajui Baam iyi í wa lele. [¹¹ Amu Amai Amane n̄ naa ku faaba ine ɲa iyi á nyɔi.]

¹² Beirei í waa lasabu ɲa. Bii ine go í ne angudá c̄lɔ nɔ akáe í nyɔ, kaa j̄ɔ c̄lɔ faká kù wa siu titá si geete bii á wau koo dede aká iyi í nyɔu wa? ¹³ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, bii í yɔɔ, á ne inɔ didɔ nla nla na irie ku re baa c̄lɔ faká kù wa si iyi kù nyɔu. ¹⁴ Beɛbe moi, Baa nɲe iyi í wa lele kù bi baa ine akáí ama keeke ɲau ku nyɔ.

Bei aa ce bii woo dasi naane go í rara

¹⁵ Jesu í ni má, bii kpaasi woo dasi naane go í ce dulum, bɔ bii tɛɛ awɔ aká nɔ í j̄ɔ ku mà yaasei dulum nɔu. Bii í gbo ídee, í baae wa má si kpáa j̄iidaí. ¹⁶ Amma bii í kɔ ku gbo ídee, dede ine aká wala minji si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ. I bɔ bi tɛɛ ɲa, nɔ ine ɲau á je seɛdaí ideu fei. ¹⁷ Bii í kɔ ku gbo íde nɲa, s̄ɔ inei igbe ɲau. Bii í nɔ í kɔ ku gbo baa idei inei igbe ɲau, í dooe bei hai dasi naane walakɔ bei woo gba fiaí lempoo.

¹⁸ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, mii iyi í kɔsi si andunya fei ɲa, lele mɔ á kɔsi. Nɔ mii iyi í jesi si andunya fei ɲa lele mɔ á jesi.

¹⁹ N̄ wa n sɔ ɲe má iyi bii amane minji í ce anu aká si andunya ih̄e á tɔɔ ngɔɔ, Baam iyi í wa lele á mu ɲa, ²⁰ domi tengi bii amane minji wala mɛɛta í tɔtɔɔ á waa ce kutɔɔ do irim, n̄ wa si anini ɲa.

Amaace iyi í kɔ ku cea kpaasie suuru

²¹ Nɔi Píeɛ í bɔ bi Jesu í beee í ni, Laf̄eɛ, bii kpaasim í ceem kurara ise feloi an ceaá suuru. Hee ise gbɛɛje? ²² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, aawo. N kaa n s̄ɔe iyi andi ise gbɛɛjei, amma aa ceaá suuru ise kitaɔ fɛɛwa tuuba mɛɛje. ²³ Sotí í gbo faaji go iyi wa nyisi bei bommai Ilaaɔ í ye. Ilaalu go wa bi ku ce dooi gbeseɛ iyi amaace ɲa á waa mu. ²⁴ Iyi í sinti ku ce dooi gbeseu, ɲoi á naaɔ ine go wa be, iyi wa mu gbeseɛ í to baa fɔtɔ ciwa nkpɔ nkpɔ*. ²⁵ Si bei inɛɛu kù ne mii iyi á s̄aɔ gbeseu, ɲoi laf̄eɛɛ í ni a taa bei aru, nɲu do aboe do amae ɲa do mii iyi í ne fei á s̄aɔ gbeseu. ²⁶ Nɔi amaaceu í gule si wajui laf̄eɛɛu wa tɔɛ suuru í ni, yɔkɔɔm suuru an s̄ae mbɛ fei. ²⁷ Nɔ laf̄eɛɛu í ce araaɛɛ í kpa gbeseu nɔ í j̄ɔe í ne.

²⁸ Iyi amaaceu í fita hai be gbaká, nɔ í ko amaace kpaasie go iyi wa mu gbeseɛ zakai kpekele c̄lɔ. Nɔi í batae í te k̄ɔɔe í ni, s̄aam gbeseu iyi í waa muu. ²⁹ Nɔi kpaasieu í gule si wajue í tɔɛ suuru í ni, yɔkɔɔm suuru an s̄ae gbeseɛ. ³⁰ Amma kù je, nɔ í j̄ɔ á dasi kpaasieu piis̄ɔ hee koo s̄aɔ gbeseu fei ku tã. ³¹ Nɔi amaace iyi á gbe ɲau á ye bei í ce nɔ inɔ ɲa fei í fɔ, ɲoi á koo á sisia laf̄eɛ ɲa yaasei ideu fei. ³² Nɔi laf̄eɛu í kpoo í ni, awɔ amaace laalo, í j̄ɔ iyi í tɔɔm suuru n̄ kpa gbeseu feii mɛɛ. ³³ Awɔ mɔ í ne í ce araaɛɛi amaace kpaasiei wo si bei n̄ ceɛ. ³⁴ Nɔ inɔ í laf̄eɛu í k̄ɔ, ɲoi í j̄ɔ á dasie piis̄ɔ si awoi woo kpá ine ɲa iju hee koo s̄aɔ gbeseu fei ku tãu.

³⁵ Nɔi Jesu í ni, beɛbe moi Baam iyi í wa lele á ce nɲe, inɲe iyi í ci ya cea kpaasi nɲe ɲa suuru do inɔ aká.

19

Jesu wa fɔ idei nɲe ku kɔi abo do mɔkɔ
(Cɔ Maaku 10:1-12)

¹ Iyi Jesu í fɔ ideu í tã nɔ í ne hai ilei Galilee í bɔ ikpa ilei Zudee iyi í wa icei idoi Zuudɛɛu. ² Nɔi zamaa nla go wa tooe nɔ í j̄ɔ b̄ɔɔ ɲa á ba iri.

³ Nɔi Farisi go ɲa á naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakae. Nɔ á beee à ni, amane í ne kpáa ku kɔsi aboe si ide baa yooma fei? ⁴ Nɔ í je ɲa í ni, í kù cio iyi kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ ɲa? Í ni, hai sinte, Woo taka í ce ɲai inɛmɔkɔ do inaabo. ⁵ Nɔ í ni má, na nɲu, mɔkɔ á j̄ɔ iyeɔ baae nɔ nɲu do aboe a maa wɛɛ nɔ arɲa minji fei a baa a je ara aká. ⁶ Si beɛbe a kù je arɲa minji má, ara aká dei á fe. Na nɲu, amane kù ne ku fɛɛfe mii iyi Ilaaɔ í tɔtɔɔ. ⁷ Nɔ Farisi ɲau á beee à ni, bii beɛbei, na mii í ce Moizi í na wooda í

* **18:24** dubu ciwa nkpɔ nkpɔ Si fee ɲa á ni talá dubu mɛɛwa. Talá aká fei fiaí icei ad̄s maattu iyi á ya s̄aa ine aká.

ni ine iyi wa bi ku kosi aboe ku ceaa tiai nje ku ko ku bei ku kosi. ⁸ No Jesu i je nja i ni, Moizi i jò i waa lele abo nje nja na idò kulele nje. Amma waati iyi Ilaađ i taka amanè kù je beebe. ⁹ An sò nje, ine iyi i kosi aboe no kù je na sakara, no i so mmue, nju takae i ce sakarai.

¹⁰ Njoi mɔcɔe nja à sɔɔ à ni, bii beebèi si gãmei aboð mako i tia a maà ya so nje. ¹¹ No Jesu i ni, ide iyi n wa n fò nsei, kù je ine feii á yòkò ku gbò yaasee, bii kù je ine nja iyi Ilaađ i mu nja gbugbãe. ¹² Mii ikã ikã iyi wa ganji ine nja nje ku so i kpò. Ine gò nja beebèi à bí nja do, a kaa yòkò dei. Ine gò nja mò amanè nja à ce nja beebe. Ine gò nja mò a kù bi abo ku so ku ba a ce icei bommai Ilaađ jüida jüida. Ine iyi á yòkò ku gba ideu ku gbaa.

Jesu i weea ama keeke nja
(Cò Maaku 10:13-16; Luku 18:15-17)

¹³ Si anyii nju, ine nja à gbà ama keeke nja à naa Jesu wa ku le si nja awò no ku ce nja kutò. Amma mɔcɔe nja à waa gbagba si nja. ¹⁴ Njoi Jesu i sò nja i ni, i jò amu nja a naa bi tom, i maà ganji nja, domi bommai Ilaađ i je ti ine nja iyi à jò nja. ¹⁵ Njoi i le nja awò si iri no i ce nja kutò i bei i ne hai be.

Idei awaasü ilu fia gò
(Cò Maaku 10:17-31; Luku 18:18-30)

¹⁶ Ajo nju gò mako gò i naa bi Jesu no i beee i ni, Mɛetu, mii jüida yoomai an ce n baò kuwee hai tã. ¹⁷ No Jesu i beee i ni, na mii i ce i waa beem ideii jüida ku ce. Ilaađ nju akã i je jüida. Bii i bi i ba kuwee iyi ci ya tã, jirima woodai Ilaađ nja. ¹⁸ No i beee Jesu i ni, wooda yooma nja. No i sò i ni, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, no i maà jea ine gò seeda ibo. ¹⁹ Jirima iyeò baee, no i bi kpaasie bei i bi arae. ²⁰ No awaasü i ni, n wa n jirima iyi be fei tã, mii i gbe n ce má. ²¹ Njoi Jesu i sò i ni, bii i bi i kò dee dee, koo ta mii iyi i ne fei, no i kpèa ilu are nja fia. Bii i ce beebe aa ba amani jüida lelei Ađ. Si anyie no i naa i toom. ²² Iyi awaasü i gbò beebe nja i sinda i ne do inò kufò domi ilu amani nla nla.

²³ Njoi Jesu i sò mɔcɔe nja i ni, ntò ntò n wa n sò nje, á gaabua ilu fia ku lo tenji bii Ilaađ i je bommae. ²⁴ No an sò nje má iyi á faalaa kpookpo ku lo si iwò abee do iyi ilu amani á lòð tengi bii Ilaađ i je bommae. ²⁵ Iyi mɔcɔ nja à gbò ideu nja à biti kaa kaa, no à ni, bii beebèi, to, yooi á ba faaba. ²⁶ Njoi Jesu i cò nja no i ni, bi amanè nja kaa ce, amma Ilaađ á yòkò ku ce fei ndee.

²⁷ Njoi Piee i sò i ni, wee à jò mii fei tã à waa tooe. To, yoomai á na ku je tu wa. ²⁸ No Jesu i sò nja i ni, ntò ntò n wa n sò nje, waati iyi Ilaađ á ce mii fei titò no amu Amai Amanè n maa n buba si batai bomma ilu amboem, nje amanè maateejii iyi i waa toom nja ihè, nje mò aa buba si batai bommau i kiitiò dimi maateejii inei Izireli nja. ²⁹ No ine baa yooma iyi i jò kpasèe wa, walakò igbà do ifèe nja, walakò

wecèe nja, walakò baee, walakò iyeè, walakò amae nja, walakò ikoe nja na irim, á ba ribae ikò cò, no ku ba kuwee hai tã má. ³⁰ Amma ine nja iyi à je inei waju nja si nsei, nkpo nja á na ku je inei anyi, no inei anyi nja mò, nkpo nja á na ku je inei waju.

20

Monda ilu kpasè do gaanomae nja

¹ Jesu i kpa nja mɔndau ihè i ni, ideii bommai Ilaađ i jò ideii ilu kpasèe gò iyi i fita daadaako wa dede amaaee nja boð nja ikoe. ² Waati iyi i ba amaaee nja anjò nja à fò à gbò nje ku sã nja si bei à ya sãa woo ce ice si ajo akã, no i ni a bò ikoi nju a koo a ce ice. No à koo. ³ No zakai isò mɛesã i fita má i koo i ba ine gò nja à waa buba si tafa a kù waa ce nkãma. ⁴ No i sò nja i ni, nje mò, i bò ikom i koo i ce ice nja. An sã nje si bei i jò. ⁵ Njoi à koo. Njoi ilu kpasèu i fita má zakai dasã, do ale zakai inunu ku sinda ma, no ide dimi akãu i ya fò. ⁶ Ale zakai isò miu nja i fita no i ye ine gò nja má à waa buba. Njoi i bee nja i ni, na mii i ce i waa buba ihè ngbe ngbe hai daako nja. ⁷ Njoi à jeaa à ni, si na iyi i jò ine kãma kù dasi wa icei. Njoi i ni, to, nje mò i bò ikom i koo i ce ice nja. ⁸ Iyi i to ale zakai kuloi inunu nja ilu kpasèu i kpe ine ngboi amaaee nja i sò i ni, kpe gaanomae nja wa, sã nja fia nja, sinti hai bi inei ankãanyi nja hee ku koo si ine sinte nja. ⁹ Ine nja iyi à sinti ice ale zakai isò miu nja à naa à gba fia icei ajo akã. ¹⁰ Amma iyi à to si ine sinte nja à tamaa bei ti anja á re beebèi. Amma fia icei ajo akã à sãa nja mò. ¹¹ Iyi à ye fia beebe nja à wasi ku gbagba si ilu kpasèu. ¹² À waa ni, ine nja iyi à naa ankãanyiu isò akã à ce ice no i sã nja bei awa iyi à ce ice si inya gbãa hai daako hee à gbeji. ¹³ Njoi ilu kpasèu i sò ine akã nja i ni, kpaasim, n kù takie, domi i jesi i gba fia icei ajo akã, mà kù je beebe. ¹⁴ To, gba fia i ne. N bi n sãa inei ankãanyiu ihè bei awò mò. ¹⁵ Kù je bei n bii an ceò fiam? Mà i waa ce igu si na iyi i jò n ce jüida.

¹⁶ Njoi Jesu i ni, beebe mòi inei anyi nja aa na á je inei waju, no inei waju nja mò a na á je inei anyi nja.

Jesu wa fò ideii ikue do kujte ise gbeetasia
(Cò Maaku 10:32-34; Luku 18:31-34)

¹⁷ Njoi Jesu i dasi kpãa wa bò Zeruzalemu. No i nya mɔcɔ maateejii nja ikã, nja i sò nja si kpãa i ni, ¹⁸ wee à waa bò Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amanè a dasim awò ine ngboi woo weei Ilaađ nja do woo ko ine nja si wooda nja. Aa ye taalem a ni a kpam. ¹⁹ Si anyie no a dasim si awò dimi mmu nja, aa yaakom, no a teem kpotoò, no a kpakpam si jüi ku gaau. No si ajo gbeetasia an jüi má hai si bale.

Mii iyi iyei Zaaki do Zãa i tɔo Jesu
(Cò Maaku 10:35-45)

20 Si anyii nju ɲɔi iyei amai Zebedee ɲa í naa bi Jesu do amae ɲa nɔ́ í gule si wajue ku tɔɔe ngɔɔɔ. 21 Nɔ́ Jesu í beee í ni, mii í bi. ɲɔi í ni, si waati iyi aa naa í je bomma, jɔ́ ama minjim ɲau ihɛ́, ine aká ku buba awɔ́ njeɛ, ine aká ma awɔ́ cangae. 22 ɲɔi Jesu í sɔ́ mɔ́cɔ́ minji ɲau í ni, í kù má mii iyi í waa tɔ́m ɲa mɔ́m. Aa yɔ́kɔ́ í temuad̩ ijuukpá iyi an ye ɲa? Nɔ́ à ní ɲa aa yɔ́kɔ́. 23 Nɔ́ í sɔ́ ɲa má í ni, ntɔ́i, aa ye ijuukpá iyi an ye ɲa. Amma kù je amui an cica ine ɲa iyi aa buba si canga do njem. Bi ku bubau be, ine ɲa iyi Ilaaɔ́ Baam í cea sɔ́lue ɲai aa buba si.

24 ɲɔi mɔ́cɔ́ mɛɛwa iyi à gbe ɲau à gbɔ́ ideu nɔ́ idɔ́ ɲa í kɔ́ɔ́ minji ɲau. 25 ɲɔi Jesu í kpe ɲa fei í sɔ́ ɲa í ni, inje mɔ́ í má ɲa si andunyau ihɛ́ ilaalu ɲau à ya maa taɛ ine ɲa ɲa gbugbái. Nɔ́ ine ngbo ɲa ɲa nɔ́ a maa nyisi yiiko ɲa. 26 Amma bi tu ɲe kaa ce beɛbe. Ine ɲe iyi wa bi nju ku je ine ngbo, njuu á je woo cé ɲe ice. 27 Beɛbe mɔ́i ine iyi wa bi nju ku je woo cua ɲe, á je aru ɲe. 28 Beɛbe mɔ́i amui Amai Amanɛ n kù naa ine ɲa a ceem ice, amma amui an ce ɲa ice, nɔ́ n na kuwɛem n yaɔ́ ine nkɔ́ hai si dulum.

*Jesu í jɔ́ fɛju minji ɔ́ ɲa à ye ilu
(Cɔ́ Maaku 10:46-52; Luku 18:35-43)*

29 Si isɛɛɛɛu Jesu do mɔ́cɔ́e ɲa à to Zeriko nɔ́ à waa fita hai be. Waati iyi a waa fitau, zamaa nla ɔ́ wa too ɲa. 30 Wee fɛju minji ɔ́ ɲa à waa buba ití kpáa be, nɔ́ à gbɔ́ iyi Jesu wa lo. ɲɔi à dɔ́ anu à maa ni, Lafɛɛ, tɔ́kui ilaalu Davidi, ce araare nwa. 31 Nɔ́ zamaa wa la si ɲa wa ní a coko. Amma béi à waa ní a cokou, beɛbe mɔ́i à ya dɔ́ anu hee lele à maa ni, Lafɛɛ, tɔ́kui Davidi, ce araare nwa. 32 ɲɔi Jesu í leekí í kpe ɲa í bee ɲa í ni, mii í bi n ce ɲe. 33 ɲɔi à jɛaa à ni, Lafɛɛ, à bi ka ye ilui. 34 Nɔ́ Jesu í ce araare ɲa í lu iju ɲau. Nɔ́ gbaká ine ɲau à ye ilu nɔ́ à waa tooe.

21

*Jesu wa lo inɔ́ ilu Zeruzalemu
(Cɔ́ Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40; Zaa 12:12-19)*

1 ɲɔi Jesu do mɔ́cɔ́e ɲa à mɔ́si isɛɛɛɛ ɲa nɔ́ à maai Zeruzalemu wa. À to Betifaje si geete iyi à ya kpe Olivie. Nɔ́ Jesu í be mɔ́cɔ́ minji ɔ́ ɲa 2 í ni, í bɔ́ ilu iyi í wa waju njuɛ be, aa ye bii gbankele ɔ́ wa so do amae. I fú ɲa í naam wa ɲa. 3 Bii ine ɔ́ wa bee ɲe ide ɔ́, í jɛaa í ni, Lafɛɛ í ne bukaata ɲa. Inɛɛu á jò í naaɔ́ ɲa wa ɲa.

4 Nju ɲau be í cei ku ba idei waliu ku kɔ́ iyi í ni,

5 I sɔ́ inei Siɔ́ ɲa, í ni, I cɔ́ ilaalu ɲe wa naa bi tu ɲe. Amanɛ kuroi. Si gbankeleui í gú,

Si amae.

Mɛɛmu ku so asoi.

6 Nɔ́ mɔ́cɔ́ ɲau à koo à ce bei í sɔ́ ɲau. 7 À naaɔ́ gbankeleu do amae wa, à te acɔ́ ɲa si antae nɔ́ Jesu í gúu. 8 Nɔ́ si zamaau ine nkɔ́ í te ibɔ́e si kpáau. Ine ɔ́ ɲa mɔ́ à da amaawɔ́ jii ɲa à tɔ́ si kpáau. 9 Ine ɲa iyi à waa cua Jesu do ine ɲa iyi à waa tooe fei à wasi ku dɔ́ anu à waa ni, tɔ́kui Davidi, à waa saabue. Aɔ́ Lafɛɛ ku weee, awɔ́ iyi í waa naa do irie. Ka saabu Ilaaɔ́ hee lele*.

10 Iyi Jesu í lo inɔ́ ilu Zeruzalemu, inei iluu fei í biti. Nɔ́ à wasi ku ni, yooi ihɛ́. 11 ɲɔi zamaau í je í ni, Jesu waliuui, inei Nazareti si ilei Galilee.

*Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ́
(Cɔ́ Maaku 11:15-19; Luku 19:45-48; Zaa 2:13-22)*

12 ɲɔi Jesu í bɔ́ bantumai kpasɛi Ilaaɔ́. Iyi í to be í lele woo ta iwɔ́ ɲa do woo ra ɲa iyi à wa be. Í fuka fuka taabu woo kpaasi fia ɲa, do kitai woo ta ankasiidi ɲa. 13 Nɔ́ í sɔ́ ɲa í ni, à kɔ́ à ni, Ilaaɔ́ í ni ilei nju ile bi ku tɔ́i á je. Amma inje wee í coo bi ku tɔ́i ile ɲa.

14 ɲɔi fɛju do ilu kute aká ɔ́ ɲa à naa bi Jesu kpasɛi Ilaaɔ́ be nɔ́ í jò à ba iri. 15 Amma ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲa do woo kɔ́ ine ɲa si wooda ɲau, idɔ́ ɲa í kɔ́ iyi à ye maamaake ɲa iyi í ce, nɔ́ à gbɔ́ amu ɲa à wasi ku dɔ́ anu à waa ni, tɔ́kui ilaalu Davidi, à waa saabue. 16 Nɔ́ à bee Jesu à ni, í bei í gbɔ́ iyi à waa fɔ́ mbe? Nɔ́ í je ɲa í ni, oo. Mii iyi wa ceu ihɛ́, í kù cio ideɛ ɲa tengi bii à ni, Ilaaɔ́ í jò à gbɔ́ saabue hai si gelei amu ɲa do si gelei ama kpɔ́ɔ́ ɲa. 17 Si anyii nju, í jò ɲa í ne hai ilu be í koo í sù Betani.

*Jesu í ceekpe jii ndii figi
(Cɔ́ Maaku 11:12-14, 20-24)*

18 Iju kumáe daadaako Jesu í ne hai Betani wa nyi Zeruzalemu, nɔ́ ari wa kpaɛ. 19 ɲɔi í ye jii ndii figi ɔ́ ití kpáa be, nɔ́ í yaa sie. Amma iyi í to kɔ́kɔ́e í ba wee wua ɲa í ne. ɲɔi í sɔ́ jii nɔ́u í ni, awɔ́ í kaa so má ajɔ́ káma. Nɔ́ gbaká jii nɔ́u í gbe. 20 Iyi mɔ́cɔ́ ɲau à yɔ́ɔ́, ɲɔi à biti. À bee Jesu à ni, beirei í ce jii ndii figiu ihɛ́ í gbe anu aká beɛbe. 21 ɲɔi Jesu í je ɲa í ni, ntɔ́ ntɔ́ n wa n sɔ́ ɲe, bii í dasi naane nɔ́ í kù waa sika ɲa, aa yɔ́kɔ́ í ce bei n cea jii nɔ́u ihɛ́ ɲa. Nɔ́ kaa je baa iyi be nju aká, aa yɔ́kɔ́ í sɔ́ iri kutau ihɛ́ ɲa í ni ku dede hai be koo dási tenku, á nɔ́ ku koo. 22 Bii í dasi naane ɲa, mii iyi í tɔ́ Ilaaɔ́ fei, aa ba ɲa.

*Hai iwoi yiiko Jesu wa naa
(Cɔ́ Maaku 11:27-33; Luku 20:1-8)*

23 ɲɔi Jesu í to Zeruzalemu nɔ́ í bɔ́ bantumai kpasɛi Ilaaɔ́ má wa kɔ́ ine ɲa si cio. ɲɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲa do ine ngbo ɲa à naa bi tɛɛ, à beee à ni, mii ɲa iyi í waa ceu

* 21:9 à waa saabue Do feei gereki hozanai à ya ni.

ihē, yooi í nāe kpāa iyi ì waa cooò. Do yiikoi yooi ì waa cooò. ²⁴ Njoi Jesu í je nja í ni, amu mō an bee nje ide gō. Bii ì yǎko ì j̄eem nja, amu mō an sō nje inē iyi í nam yiiko ñ wa n ceò mii nja ihē. ²⁵ Hai iwoi Zāa í ba yiiko iyi í dasiò inē nja inyi. Hai bi Ilaaò de, mà hai bi amane nja. Njoi à busi nje à waa ni, beirei aa ka jeaa. Nsei nō, bii à jeaa à ni Ilaaò, á bee wa na mii í ce a kù dasi Zāa naane. ²⁶ Nō wee njo kaa j̄ò ka ni hai bi amane nja. Bii à ni hai bi amane nja, zamaau á ye taale nwa si na iyi í j̄ò inē fei í jesi iyi Zāa waliíi kam kam. ²⁷ Njoi à jea Jesu à ni, a kù mà. Nō Jesu mō í sō nja í ni, debei, amu mō n kaa n sō nje yiikoi inē iyi ñ wa n ceò mii nja ihē.

Møndai ama minji

²⁸ Jesu í kpa nja mōndau ihē í ni, beirei ì waa lasabu nja. Mǎko gō í ne ama inemǎko minji. Nō í sō inē sinteu í ni, amaayi, bō ikom í koo í ce ice nnyi. ²⁹ Nō í ni, n kaa n koo. Amma do ankāanyi í ce lasabu mmu nō í koo. ³⁰ Nō mǎkōu í koo í sō ama minjisiaeu mō beebe, nō amau í jeaa í ni, to, an koo, baaba. Amma kù koo. ³¹ Si ama minji nja yoo njai í ce idǎobii baae. Njoi à ni, inē sinteuí. Njoi Jesu í sō nja í ni, ntō ntō ñ wa n sō njei, woo gba fiaí lempoo do inaabo woo ta icu nja aa tako nje a lō si tenji bii Ilaaò í je bomma. ³² Ñ wa n fō beebi si na iyi í j̄ò Zāa í naa ku nyisi nje kpāa j̄iida, nō í kù dasiē naane nja. Woo gba fiaí lempoo do woo ta icu nja í dasiē naane. Amma inje, do iyi í ye idǎo kù kpaasi nja nja fei í kù kpaasi idǎo nje í dasiē naane nja.

Møndai gaanōma laalo nja

(Cō Maaku 12:1-12; Luku 20:9-19)

³³ Njoi Jesu í sō nja má í ni, í gbo mōnda gō má nja. Ilu kpasē gō í ce ikoe, nō í lō si j̄li ndii rezēe nja nō í ce kaa í kaakooeò. Nō í ce bi ku f̄o inyii isoe. Nō í cā tafa bii ku degbe ikou. Njoi í so gaanōma nja í dasi nja si ikou a maa logooe, í bei í bō ilu koo kpe be. ³⁴ Waati iyi isoi j̄li nōu í j̄la í to ku ka, njoí í be amaace nja wa bi woo logoo nja a koo a gba iyi í je ti nju wa. ³⁵ Amma gaanōma nja à dede à wo si nja, à cā inē akā, nō à kpa inē akā má, nō à ta inē meetasiau mō kuta à kpaa. ³⁶ Nō ilu ileu í be si nja amaace gō nja wa má. Ine nju nja à kpō à re baa inei tako nja. Do nju fei, à ce nja bei à cea inei tako nja. ³⁷ Si anyii anja fei í be si nja ama abíe wa, í ni, aa jirima amam. ³⁸ Amma iyi gaanōma nja à ye amau à fō anja duusō à waa ni, í cō inē iyi á na ku je tubuu. I naa wa ka kpaa nō ileu ku baa ku je tu wa. ³⁹ Njoi à muu à fitae hai inō kaa à koo à kpaa.

⁴⁰ To, waati iyi ilu ileu á naa, beirei á cea gaanōma nja. ⁴¹ Njoi à jeaa à ni, á kpa inē laalo njaui kaa ce araare nja nō ku de gaanōma mmu nja ku dasi nja si ilēu, inē nja iyi bii isoi j̄li nōu í j̄la aa ya náa iyi í je tē. ⁴² Njoi Jesu í bee nja í ni, í kù cio iyi ihē si kukoi idei Ilaaò nja ba. Í ni,

Kuta iyi woo ma nja à kōsiu
Njui í baa í je kuta sintei icu ileu.
Aō Lafēei í coo, nō í mu wa biti.

⁴³ Nō Jesu í ni má, ñ wa n sō njei, Ilaaò á gba bommae hai bi tu nje ku na dimi mmu nja iyi à waa ce idǎobie. [⁴⁴ Ine iyi í cuku si kutau ihē, kutau á legēei. Ine iyi í nō í bata mō á lōlō lafēei nekō nekō.]

⁴⁵ Iyi inē ngboi woo weei Ilaaò nja do Farisi nja à gbo mōndai Jesu nja, à mà iyi anjai wa fáa. ⁴⁶ Njoi à waa de kpāa bei aa ce a muu. Amma à waa ce njoi zamaau si na iyi í j̄ò à dasi naane iyi waliíi ntō ntō.

22

Møndai ijei abodō

(Cō Luku 14:15-25)

¹ Njoi Jesu í sō nja ide do mōnda nja má í ni, ² í gbo faaji gō iyi wa nyisi nje bei bommai Ilaaò í ye. Ilaalu gō wa cea amaē abodō, ³ nō í be amaacee nja í ni a koo a kpe inē nja iyi à kpe abodōu wa. Amma inē nja a kù waa bi ku naa. ⁴ Nō í be amaace mmu gō nja má í ni, í koo í sō inē nja iyi ñ kpe nja í ni ñ tǎ sǎolu. Kete kombo nja do meemu ku ne ikpo gō nja ñ kpa nō à ce icei fei ndeé à tǎ, a naa wa bi ku ce abodōu. ⁵ Amma inē nja iyi à kpe nja a kù saaluē mōm, inē fei í ne wtae. Ine gō nja à ne iko nja, inē gō nja mō à ne sía nja. ⁶ Gōgō nja à mu amaace nja à cā nja à kpa nja. ⁷ Njoi idǎo ilaalu í kō nō í be soogee nja à koo à kpa woo kpa inē nja nō à dasi ilu nja ina. ⁸ Njoi í sō amaacee nja má í ni, to, ijei abodōu í j̄la, amma inē nja iyi ñ tako ñ kpe nja a kù j̄ò j̄jeu be má. ⁹ Na nju, í bō si tafa nja í kpe inē nja iyi à wa be fei wa nja. ¹⁰ Nō amaacee nja à bō si tafa nja à tǎtǎ inē nja iyi à wa be fei wa, hai inē j̄iida do inē laalo nja, nō abodōu í kō do amane.

¹¹ Iyi ilaalu í lō ile bi ku ce abodōu, í cō inē nja iyi à naa ku j̄eu, nō í ba wee, inē akā kù waa dasi j̄ineí abodō iyi í na nja. ¹² Njoi í beee í ni, kpaasi, beirei í ce í lō wa ihē í kù waa dasi j̄ineí abodō. Nō inēu kù ni ide kama. ¹³ Njoi ilaalu í sō amaacee nja í ni, í dī awōe do isee nja nō í soo í nyō angule si ilu kuku, tenji bii inē nja aa lesi awō si iri a kpata. ¹⁴ Nō Jesu í ni má, do iyi Ilaaò í kpe inē nkpō fei, inē iyi í cica kù kpō.

Fiaí lempoo ku sǎ

(Cō Maaku 12:13-17; Luku 20:20-26)

¹⁵ Waati beebe Farisi nja à koo à tǎtǎ à waa busi nje a ba a lea Jesu taai ide. ¹⁶ Njoi à be mǎco nja gō nja do inei Herodu gō nja bi tē. Iyi à to njoí à ni, Mēetu, à mà iyi í ya fō ntō, nō í waa kō inē nja si idei Ilaaò do ntō. Beebe mōi í kù waa ce njoi inē gō, domi í ci ya cō ijui amane nja. ¹⁷ Na nju, sō wa bei í ye. Í sía ka sǎa ilaalu Sezaa fiaí lempoo? Ma ka maà sǎa. ¹⁸ Wee Jesu í má lasabu nja iyi à waa ce tǎ, njoí í sō nja í ni, inje ilu muafiti nja, na mii í ce í waa leem taai ide nja. ¹⁹ Í nyisim kpekele iyi

ì ya são lèmpooa wa ña. Nò à nyisìe kpekele gò. ²⁰ Nò Jesu í bee ña í ní, fotoyi yooi í wa si kpekeleu ihē nò irii yooi à kò sí. ²¹ Nò à ní, ti Sezaai. Nòí Jesu í s̄ ña í ní, to, debèi í s̄aa Sezaa iyi í j̄e t̄e ña, nò í s̄aa Ilaās̄ m̄o iyi í j̄e t̄e ña.

²² Iyi à gbò ideu b̄e b̄e, ñòí à bití à j̄ò à n̄e.

Idei kuj̄ti iku ña

(Cò Maaku 12:18-27; Luku 20:27-40)

²³ Si ōj̄o ak̄au Sadusi gò ña m̄o à naa bi Jesu má. An̄ai à ya maa ní iku ña a kaa j̄l. Iyi à to wa bi Jesu ñòí à b̄e e à ní, ²⁴ M̄ētu, Moizi í ní bii in̄e gò í kú í j̄ò abōe nò kù biò ama, ifōe ku so jāōu ku ba ku b̄ia igb̄āe ama. ²⁵ Wee si in̄o nwa in̄e m̄ēje gò ña à w̄ēe iyi à j̄e amai baa ak̄a. Igb̄a ña í so abō nò kù biò ama nò í kú í j̄ò ifōe jāōu. ²⁶ B̄e b̄e in̄e min̄jisiau m̄o í ce, do m̄ētas̄iāu, hee í koo í k̄asiò amane m̄ējes̄iāu. ²⁷ Si anyii an̄a fei nò abou m̄o í na í kú. ²⁸ To, ōj̄o iyi iku ña aa na a j̄l, aboi yoo ñai á j̄e, si b̄e an̄a fei à soo aboi.

²⁹ Amma Jesu í j̄e ña í ní, ì waa r̄ara ñai si na iyi í j̄ò í kù mà gbugb̄ai Ilaās̄ ña hee má j̄e mii iyi kukoí idēe w̄a f̄o. ³⁰ Nto n̄to, si waati iyi iku ña aa naa a j̄l, waati b̄e b̄e in̄e m̄o kò ña do inaob̄o ña a kaa so ñj̄e má, amma aa yei b̄e amaleka ña. ³¹⁻³² Iyi í j̄e ti ideí kuj̄ti iku ña, à k̄ò wo à ní, Ilaās̄ í ní ñj̄u Ilaās̄, Laf̄ēi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zak̄obu. I kù cio ideu b̄e ña iyi Ilaās̄ í s̄ ñeí? Ilaās̄ kù j̄e Laf̄ēi iku ña, Laf̄ēi in̄e ña iyi à w̄ēe.

³³ Nò zamaa iyi í wa b̄e fei í gbò cioí idēe nò ideu í tosi ña.

Wooda iyi í re

(Cò Maaku 12:28-34; Luku 10:25-28)

³⁴ Nòí Farisi ñau à gbò iyi Jesu í k̄amia Sadusi ñau si ideu nò à t̄òt̄ò má. ³⁵ In̄e ak̄a ña iyi wa j̄e woo kò in̄e ña si woodau wa bi ku cò laakai Jesu nò í b̄e e í ní, ³⁶ M̄ētu, si wooda ñau fei, yoomai í re. ³⁷ Nòí Jesu í j̄eaa í ní, bi Ās̄ Laf̄ēe do id̄o fei do lasabue fei. ³⁸ N̄j̄u b̄e í j̄e wooda sinte, ñj̄ui í nò í re ña. ³⁹ Min̄jisia iyi í too wee. Bi in̄e mmu ña b̄e í bi ar̄ae. ⁴⁰ Wooda min̄ji ñau b̄e à j̄e icui ideí woodai Moizi do ti ideí walií ña fei.

Davidi do in̄e iyi Ilaās̄ í cica

(Cò Maaku 12:35-39; Luku 20:41-44)

⁴¹ Si b̄e Farisi ñau à t̄òt̄ò, ñòí Jesu í bee ña ideu ih̄e ⁴² í ní, b̄eirei ì waa lasabu si ideí in̄e iyi Ilaās̄ í cica ña. Tòkui yooi í j̄e. Nòí à j̄eaa à ní, tòkui ilaalu Davidii. ⁴³ Nò Jesu í bee ña í ní, bii b̄e b̄e, b̄eirei í ce Davidi wa kpoo Laf̄ēe waati iyi í f̄o do gbugb̄ai Hundei Ilaās̄ í ní,

⁴⁴ Ās̄ Laf̄ēe í s̄ Laf̄ēm í ní,

Buba si aw̄o ñjem ih̄e

Hee n ce mb̄ēe ña bi ku lesi is̄ēe.

⁴⁵ Nò Jesu í ní má, to, bii Davidi wa kpoo Laf̄ēe, b̄eirei à ce ku j̄e tòkue má.

⁴⁶ Nò baa in̄e ak̄a ña kù yòkò ku j̄eaa ide k̄ama. Nò hai waati b̄e b̄e in̄e gò kù b̄e e ide gò má.

23

Muafitti Farisi do woo kò in̄e ña si wooda

ña

(Cò Maaku 12:38-39; Luku 11:43,46; 20:45-46)

¹ Nòí Jesu í s̄ zamaa do m̄ōc̄e ñau, ² í ní, woo kò in̄e ña si wooda ñau do Farisi ñau, an̄ai à s̄asi agb̄eí Moizi à waa sisi woodāe. ³ Na ñj̄u, ì ya gbò ide ña nò ì ce mii iyi à waa s̄ ñj̄e fei. Amma ì māa ya ce kookoosu b̄e à waa ce, domi ide iyi à ya f̄o a ci ya ceò ice. ⁴ À ya ði aso ku wo a maa k̄aa in̄e ña, amma an̄a taka ña a ci ya j̄e si a luu baa do amaaw̄o ak̄a. ⁵ Kookoosu ña iyi à waa ce fei à waa cooi ku ba a ȳe ñaò. B̄e b̄e in̄e ya ði ama tia iyi í la í re ti kpaasi ña nò a dasi jaba ña ik̄u s̄is̄o iyi í re ti kpaasi ña si it̄f̄ do il̄e *. ⁶ Nò a ci ya bi kaa in̄ya sinte bi ku j̄e j̄ingau ña do kit̄ai in̄e ngbo ña il̄e bii à ya ce kut̄òt̄ò ña. ⁷ À ya bi in̄e ña a maa ce an̄a f̄o si bantuma do b̄ēēe nò a maa kpe ña laf̄ēe. ⁸ Amma ñj̄e, ì māa ya j̄o a kpe ñj̄e laf̄ēe, domi ñj̄e fei saa ñai, nò Laf̄ēe ak̄a lege lege ì n̄e ña. ⁹ Nò ì māa kpe in̄e k̄ama Baaba si il̄e ih̄e ña, domi in̄e ak̄ai í j̄e Baa ñj̄e. N̄j̄ui í wa lele. ¹⁰ Nò ì māa ya j̄o a kpe ñj̄e ilaalu ña domi ilaalu ak̄a lege lege ì n̄e ña, ñj̄ui í j̄e in̄e iyi Ilaās̄ í cicau. ¹¹ In̄e iyi í j̄e in̄e ngbo ñj̄e ñj̄ui í n̄e ku j̄e woo ce ice ñj̄e. ¹² In̄e iyi í so ar̄ae lele, aa kayēi, in̄e m̄o iyi í kaye ar̄ae aa soo lele.

Jesu í ȳe taalei Farisi ña do woo kò in̄e ña si wooda ña na muafiti ña

(Cò Maaku 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Jesu í ní, ñj̄e woo kò in̄e ña si wooda ña do Farisi ña, ñj̄e ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukp̄a ña, si na iyi í j̄ò ì waa c̄imboa in̄e ña kp̄ai bommai Ilaās̄ ña. ñj̄e taka ñj̄e, ì kù j̄e si í lo ña, nò in̄e ña iyi à bi ku lo, ì waa ganji ña ña. [¹⁴ ñj̄e woo kò in̄e ña si wooda ña do Farisi ña, ñj̄e ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukp̄a ña, si na iyi í j̄ò ì ya maa ce kut̄òt̄ò s̄is̄o ña ku ba in̄e ña a ní ñj̄e in̄e j̄iida ñai. Nò wee mii iyi jāō ña à n̄e fei ì ya gb̄aa ñai. Na ñòí ì j̄ò ijuukp̄a ñj̄e à la ku re.]

¹⁵ ñj̄e woo kò in̄e ña si wooda ña do Farisi ña, ñj̄e ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukp̄a ña, si na iyi í j̄ò ì waa dabii bii fei ña, ì waa n̄e si tenku do si il̄e fei ì waa d̄ēe baa in̄e ña iyi aa ba ì kpaasi id̄o ña ña. Nò bii ì ba ña ì ya sinda laf̄ēe ñai ku j̄e in̄e iyi à n̄e a dasie ina iyi ci ya ku ku re baa ñj̄e in̄e taka ñj̄e is̄e gb̄eeji.

¹⁶ ñj̄e f̄ēeju ñai iyi ì waa m̄o goloí f̄ēeju ña, aa ye ijuukp̄a ña. Ì ya maa ní ña, bii in̄e í ceekpe do kpās̄i Ilaās̄ kù j̄e taale baa bii kù k̄ò.

* 23:5 ama tia ama tia iyi à ya dtu is̄ēe ña iyi à wa si t̄ai ideí Ilaās̄ à ya kò sí, nò a dtu si ikpo ña walako si aw̄o.

Amma bii í ceekpe do wurai kpasëu, tilasii ku kô ideu. ¹⁷ Ine fëeju nnyei ñai. Yoomai í la í re. Wurau? Mà kpasë iyi í jô wurau í je ti Ilaaã. ¹⁸ Nô ñ waa ni má ña, bii ine í ceekpe do bi kuwee kù je taale baa bii kù kô, amma bii í ceekpe do ñnai kuweeu, tilasii ku kô ideu. ¹⁹ Ine fëeju ñai. Yoomai í la í re. Inai kuweeu? Mà bi kuwee iyi í jô ñnai kuweeu í je ti Ilaaã. ²⁰ Na ññu, ine iyi í ceekpe do bi kuwee, hee do mii iyi wa lesi feii í ceekpe. ²¹ Ine mō iyi í ceekpe do kpasëi Ilaaã, hee do Ilaaã iyi í wa be feii í ceekpe. ²² Ine mō iyi í nō í ceekpe do lele, hee do batai bommai Ilaaã do Ilaaã takae iyi wa buba bei í ceekpe.

²³ Ine woo kô ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpā ña, si na iyi í jô ñ waa na Ilaaã hee do zakaai nyauí aye ña, amma ñ waa gbeje mii iyi í la í re si wooda ña. Mii ñauí í je idôobii Ilaaã ku ce do araare ku nyisi do ilu naane ku je. Nñu ñau bei í jô í ce ña, nō í maã gbeje iyi í gbe ñau. ²⁴ Ine fëeju ñai iyi í waa mu goloí fëeju ña. Í waa coo inyi ññe na kokoo ña nō í bei ñ waa miò kpoopko ña.

²⁵ Ine woo kô ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpā ña si na iyi í jô anyii koofo do ti jee ñai í wa ye ña, amma hai si bine laalo do ilei í baò mii ndii inõe ña. ²⁶ Awô Farisi fëeju, wie inoi jee titã, anyiu mō ku bei ku má.

²⁷ Ine woo kô ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpā ña, si na iyi í jô ñ ye ñai bei bale iyi á josi mii fufu ku ba anyie ku sfa, amma inõe küküi amané do konkombi wa kô si. ²⁸ Beebe mōi ñe taka ññe, bii ine ña á waa ye ñe, ine jine jinda ñai, amma si ido ññe muafiti do laaloí wa kô.

²⁹ Ine woo kô ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpā ña, si na iyi í jô ñ waa teese baleí walii ñau, nō ñ waa ce booda si ti ine dee ñau mō má ña. ³⁰ Nô ñ waa ni ña, bii í je si waatii bala nwa ñai á dede wo a kaa ka dasi baa nwa si walii ñau ku kpa. ³¹ Ine taka ññe ñ waa nyisi iyi ñe tokui ine ña iyi á kpa walii ñauí. ³² To, í hanyá ñ tamba laaloí iyi bala ññe ña á sintiu. ³³ Ine ine buu ña bei njo wukuku. Í kù ñe bei aa ce í saa ina iyi ci ya kuu ña. ³⁴ Na ññu, í de ití í gbó, an be ññe walii ña wa do ilu bisi ña do woo mà tia ña. Si ino ññá aa kpa gogo ña, nō í kpakpa gogo ña mō si jji ku gaau, gogo ña mō nō í te ññá kpotóo ile bei ñ ya ce kutóo ññe ña, nō í lele ña si ilu ña fei. ³⁵ Na ññu, ijuukpāí woo kpa ine dee ñau bei á je si iri ññei. Abelií í je ine dee ñau ññe ña. Zakari amai Boraki iyi í kpa si afei kpasëi Ilaaã do bi kuweeu ña, ññui í je ine ankãanyi iyi í kpa ña. Ikui ine dee ñau bei fei, hai Abeli hee ku koo si Zakari, ññei aa ye ijuukpāe ña. ³⁶ Ntō ntō, ñ wa n sō ññei, ijuukpāí mii ñau bei fei si ine nnyi ñau ihéí á baa ku je si.

Jesu do Zeruzalemu
(Co Luku 13:34-35)

³⁷ Jesu í ni, ine ineí Zeruzalemu ña, ine iyi í ya kpa walii ña nō í ta ama abei Ilaaã ña mō kuta í kpa ña ña. Ise feloi ñ ya n bi n tótóo ñe si abem bei ajee í ya tótóo amae ña si ikpae, amma í kù je ña. ³⁸ Wee nsei Ilaaã á fū ññe kpasë ññe si awô. ³⁹ Ntō ntō ñ wa n sō ññei, hai nsei í kaa yem má ña í gbe hee ajo iyi aa ni ña, Ilaaã ku weea ine iyi wa naa do irii Lafëe.

24

Jesu wa fô ideí kpasëi Ilaaã ku lege
(Co Maaku 13:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Njoi Jesu í fita hai kpasëi Ilaaã. Iyi wa ñe ñoi mōcœe ña á koo á baa á nyisie bei á ma kpasëi Ilaaã do ilee ña sãa sãa. ² Njoi í sō ña í ni, ñ waa ye mii ñau be fei ña ña. Ntō ntō ñ wa n sō ññei, kuta baa akã kaa naa ku maa lesi ñje be má, aa kekeee mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi
(Co Maaku 13:3-13; Luku 21:7-19)

³ Jesu í koo í buba iri kutai Olivie. Njoi mōcœe ña á bô bi tee ña duusô á beee á ni, sō wa waatii iyi mii ñau be á ce. Nyinda yoomai á nyisi kunyie wa do waatii ankãanyi.

⁴ Nô Jesu í je ññi í ni, í ce laakai ña ñe go ku maã naa ku dli ñu ññe, ⁵ domi ine ña iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni ññai á je ine iyi Ilaaã í cicau aa kpô. Aa dí jjuí ine nkpô. ⁶ Nô aa maa gbô ibai igü amee amee do jjiñí ña. Í maã jô ku da zigi ññe, domi í gbe mii ñau be fei ku ce. Amma kù je waatii ankãanyiu be titã. ⁷ Dimi go ña aa ya na a maa ja do dimi mmu ña. Ilaalu go ña mō aa maa ja do ilaalu mmu ña. Nô ile á yaya si ilu go ña, nō ari á ce. ⁸ Ine ññu be fei á yei bei ara kuro sintei bãasí ku bei ku bi.

⁹ Si waatii ññu, aa dasi ñe si awoi ine ña a kpã ñe iju, aa kpa ñe mom. Dimi fei á cé ññei na irim. ¹⁰ Waatii beebe, ine nkpô á nyiò anyi, aa maa zamba ñje nō a cé ñje. ¹¹ Walii ibo nkpô ñai aa na a naa a maa wa nyii itii ine nkpô. ¹² Laalo ku ce á kôosi hee ku jô ine nkpô kaa ñe kubii kpaasi ña má. ¹³ Amma ine iyi í temua hee kôœe á ba faaba. ¹⁴ Aa waazo laabaau jiidai bommai Ilaaãu si andunya fei ku ba dimi fei ku gbô, andunya ku bei ku kpa iri.

Faajii mii laaloí iyi wa riisi kpasëi Ilaaã
(Co Maaku 13:14-23; Luku 21:20-24)

¹⁵ Jesu í ni, walii Danieli í fô ideí mii laaloí go wo iyi á riisi kpasëi Ilaaã. Nñui aa ye ña í wa si inya iyi í je ti Ilaaã. Ine iyi wa cio ideí mii laaloí, ku ce laakai ku gbôo sãa sãa. ¹⁶ Waatii beebe ine ña iyi á wa ilei Zudee a sa a bô iri kuta ña. ¹⁷ Nô ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maa bô ngogo ku so ino ilee. ¹⁸ Nô ine mō iyi í wa iko ku maã nyi kpasë koo so kumboœe má. ¹⁹ Waatii beebe wahalai bãasí ña do ayawo ña á caa mom. ²⁰ Í ce kutóo ña ku ba waatii kusau ku maã na ku je sukui

tütü walakö ajöi kusümi *.²¹ Ntö ntö, waati beɛbe wahala nla nlaí á naa iyi á kú ye dimie hai sintei andunya hee do nnyi, nò á kaa ka ye dimie má hee do ajö fei.²² Bii Ilaaḍ kú jile si nnyu ku kaye kukpö ajöu wo ine go kaa wɛɛ. Amma í kayeei na irii ine ɲa iyi í cicau.

²³ Waati beɛbe, bii ine go í sḵ ɲe í ní, í cò ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa ihē, walakö ine mmu go ku ní, í wa ihḵ, í maà dasi lafēɛ naane ɲa.²⁴ Ine go ɲa aa na á naa akā akā á maà dasi anjai á je ine iyi Ilaaḍ í cicau walakö á ni anjai á je walii ɲa amma iboi. Áa maa ce dobu dobu do maamaake ɲa ku ba á dī hee do ijui ine ɲa iyi Ilaaḍ í cicau bii aa ylaḵ.²⁵ Na ɲoi í jḵ ñ wa n sḵ ɲe fei ndeɛ do njuma.

²⁶ Na nnyu, bii á na á sḵ ɲe á ní, ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa gɓabua, í maà koo. Walakö bii á sḵ ɲe á ní, wa manji ilaawa, í maà dasi naane.²⁷ Si bei kuɲoi ijí í ya má inya hai nunui daakö hee ku bḵ nunui ale anu akā, beɛbe moi kunaai amu Amaí Amane á je.²⁸ Tengi bii iku í wa, í ye yembeeku ɲa á ya tḵtḵ.

Kunaai Amaí Amane

(Cò Maaku 13:24-27; Luku 21:25-28)

²⁹ Jesu í ní, si anyii wahalau gɓakā, nunu á kuku inyai, nò cukpa mo kaa má inya má, andaiya ɲa aa cuku wa hai lele nò gbubgāi lele ɲa á yaya.³⁰ Waati beɛbe nyindai Amaí Amane á fita lelei Aḵ. Nò dimii andunya ɲa fei aa le awḵ si iri á maa kpata. Áa ye amu Amaí Amane ñ wa n naa si kudūi jī do gbubgā nla do amboe.³¹ Kāakāakī nla nla á dḵ anu nò n be amalekam ɲa wa si andunya gonta mɛɛu. Anjai aa tḵtḵ ine ɲa iyi ñ cica si andunyau fei.

Mii iyi jīi ndii fiḡi wa kḵ wa si

(Cò Maaku 13:28-31; Luku 21:29-33)

³² Jesu í ní, í cò mii iyi jīi ndii fiḡi wa kḵ ɲe si ɲa. Bii ñ na í ye amaawḵɛ ɲa á sinti ku wu wua kpḵtḵ, í ya má iyi ate í maai wa mbe.³³ Beɛbe moi, bii í ye mii ɲau be fei wa ce, í má ɲa iyi kubaai amu Amaí Amane kaa kpe má, ajöu í maai wa mḵm.³⁴ Ntö ntö ñ wa n sḵ ɲei, kú je inei nsei ɲa feii aa ku ideu ku bei ku ce.³⁵ Lele do ile fei á na ku tā, amma idem ɲa á kaa tā pai.

Ilaaḍ ɲnyu akāi í má ajöu

(Cò Maaku 13:32-37; Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Jesu í sḵ ɲa má í ní, ine kāma kú má waatiu hee má je ajö iyi mii ɲau á ce, baa amaleka ɲa iyi á wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaḍ Baaba ɲnyu akā.³⁷ Si bei í ce si waatii Noweeu, beɛbe moi á ce si waati iyi amu Amaí Amane an nyi wa.³⁸ Hee kukḵi inyi nlaui ku maa naa, ine ɲa á waa je, á waa mḵ, á waa ce abḵdḵ ɲa, á waa mua ama ɲa ɲa mḵkḵ hee í koo í to si ajö iyi Nowee í koo í loḵ akoi inyi.³⁹ Á kú waa lasabu do wahala dimi beɛbe hee í to kukḵi inyi nlaui í je ɲa fei. Beɛbe moi á je

si waati iyi amu Amaí Amane an nyi wa.⁴⁰ Si waati nnyu, amane minji á wa iko nò aa so ine akā á jḵ ine akā.⁴¹ Inaabo minji á maa lḵlḵ, aa so ine akā á jḵ ine akā.⁴² Na nnyu, í wɛɛḵ sḵolu ɲa, domi í kú má ajö iyi Lafēɛ ɲɲe á nyi wa.⁴³ I gḵo iyi ihē má ɲa. Bii ilu kpasḵ í má idū zaka iyi ile á naa, á wḵ njoo nò ku ganjie ku lḵ kpasḵɛ.⁴⁴ Na nnyu, inje mḵ, í wɛɛḵ sḵolu ɲa, domi amu Amaí Amane an nyi wa si waati iyi í kú waa tamaa ɲa.

Amaace jūda do amaace laalo

(Cò Luku 12:41-48)

⁴⁵ Í sḵ ɲa má í ní, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafēi í je ine iyi ilu kpasḵ go í kpe í so amaace kpaasie ɲa í daa si awḵ ku maa cḵ ɲa ku na ɲa ije si bei í jḵ.⁴⁶ Inḵ didi á je ti amaaceu bii lafēɛe í bāa í naa í bāa wa ce beɛbe.⁴⁷ Ntö ntö, lafēu á daa amaaceu mii ndeɛ fei si awḵ.⁴⁸ Amma bii í je amaace laalo, á lasabui ku ní, lafēm kaa baa ɲya má,⁴⁹ nò ku dede ku maa cā amaace kpaasie ɲa nò ku maa je ku maa mḵ do woo mḵ atḵ ɲa ajḵ.⁵⁰ Beɛbei, lafēu á na ku baa si ajö iyi kú waa cḵ kpāa, do si waati iyi kú waa tamaa,⁵¹ nò á kpāa iju jūda jūda, nò nnyu do ilu muafiti ɲau fei wahala ɲa á je inya akā. Tengi bei á le awḵ si iri ku má kpataḵ.

25

Mḵndai mudēɛ go ɲa

¹ Jesu í ní, ajö iyi an naa n je bommam á yei bei faajii mudēɛ mɛɛwa go ɲa iyi á so fitila ɲa ɲa á bḵ mḵkḵ titḵ ku ko.² Si inḵ ɲa amane miu í je ilu laakai, amane miu mḵ kú ne laakai.³ Mudēɛ miu hai ne laakai ɲau á so fitila ɲa ɲa nò á kú so ikpo koḵa.⁴ Amma ilu laakai ɲau á so fitila ɲa ɲa do ikpo koḵa.⁵ Wee mḵkḵ titḵu kú to wa ɲya. Si bei wa kpe, ɲoi mudēɛ mɛɛwa ɲau á siiko á waa sī njoo.

⁶ Hee zakai laja ɲoi á gḵo anu ku dḵi ine ɲa. Á waa ní, mḵkḵ titḵu wee wa to wa, í dede ka kḵo.⁷ ɲoi mudēɛ mɛɛwa ɲau á jī á waa teese fitila ɲa ɲa.⁸ Hai ne laakai ɲau á tḵo ine ihḵ ɲau á ní, í mu nwa ikpo domi fitila nwa ɲa á waa ku.⁹ ɲoi ilu laakai ɲau á ní, aawo, kaa to awa fei. I koo í ra tu ɲe gɓakā.¹⁰ Iyi á bḵ ikpou ku ra ɲoi mḵkḵ titḵu í to wa. Ine ngu ɲa iyi á ce sḵolu jūda ɲau á tooe á lḵ bi ku ce abḵdḵ nò á cīmbo gambou.¹¹ Si anyie ɲoi woo bḵ ikpo ku ra ɲau mḵ á to wa, á wasi ku dḵ anu á waa ní, lafēɛ, lafēɛ, cī nwa gambou.¹² Amma mḵkḵ titḵu í ní, ntö ntö, n kú má ɲe.

¹³ ɲoi Jesu í ní má, to, na nnyu, í maa cḵ kpāa ɲa domi í kú má ajö iyi an nyi wa ɲa hee má je waatiu.

Mḵndai amaace mɛɛta go ɲa

(Cò Luku 19:11-27)

¹⁴ Jesu í sḵ ɲa má, í ní, bommai Ilaaḍ í yei má bei faajii mḵkḵ go iyi wa bi ku bḵ ilu koo

* 24:20 sukui tütü sukui tütü ɲa sukui ateí, nò bii go ku bḵ í ya gaabu.

kpe be. Nɔ́ í kpe amaacee ɲa í so amanie fei í da ɲja si awɔ́. ¹⁵ Í na ine aká fiai wura kpekele nla miu, ine aká mɔ́ minji, ine meetasiau mɔ́ aká, í na ɲja feii si bei gbugbái ine fei í to, í bei í nee. ¹⁶ Njoi gbaká amaacee iyi í na fia kpekele miuu í so fiau wa ceð sía, nɔ́ í ba riba miu má. ¹⁷ Beebe mɔ́ ine iyi í na minjiu mɔ́, í ba riba minji má. ¹⁸ Amma ine iyi í na akáu í koo í tu isai í singa fiai lafɛɛu.

¹⁹ Si beebe ajo í koo wa baa ɲoi lafɛɛi ine ɲau í baa nɔ́ í kpe ɲa a na a sisia ɲju bei á cea fiau. ²⁰ Amaacee iyi í na fia kpekele miuu í naaɔ́ miu mmue wa má, nɔ́ í sɔ́ í ni, lafɛɛ, fia kpekele miu iyi í nam nɔ́u n ceð sía hee n ba riba miu má. ²¹ Njoi lafɛɛe í sɔ́ í ni, í sía, awou amaacee jiida ilu naaneí. Si mii keekeu ihɛ̀ n ye iyi í je ilu naane, na ɲju, an daae mii nla si awɔ́. Naa wa ka je jingau. ²² Ine iyi í na kpekele minjiu mɔ́ í naa í ni, lafɛɛ, fia kpekele minji iyi í nam nɔ́u, n ba riba minji ma. ²³ Nɔ́ lafɛɛe í ni, í sía, awou amaacee jiida ilu naaneí. Si mii keekeu ihɛ̀ n ye iyi í je ilu naane, na ɲju, an daae mii nla si awɔ́. Naa wa ka je jingau. ²⁴ Si anyii ɲju ɲoi amaacee iyi í na kpekele akáu mɔ́ í naa í ni, lafɛɛ, n má iyi awou ine ku gaabui. Bii í kù gbɛ̀ bei í ya da, nɔ́ tengi bii í kù fá dimi, bei í ya mu. ²⁵ Njoi ɲju dei í mum be, nɔ́ n koo n si fiaɛu ile. To, fiae wee. ²⁶ Njoi lafɛɛɛu í sɔ́ í ni, awou amaacee yaama ilu ikai, awoi í má iyi n ya n da baa bii n kù gbɛ̀, nɔ́ bei n kù fá dimi n ya n mui. ²⁷ To, iyi í má beebe wo, aa na ine go fiam nɔ́ui, nɔ́ i daa si inyí. Bii í ce beebe wo an ye ndom do ribae fei waati iyi n baa. ²⁸ Si anyie ɲoi í sɔ́ amaacee kpaasi ɲau í ni, í gba fia kpekele akáu í na ine iyi í ne meewau, ²⁹ domi ine iyi í ne, ɲju í ya kɔ́a si ku ba iyi í ne ku kɔ́asi má. Amma ine iyi kù ne, baa keekee iyi í ne má á ya gbaai. ³⁰ Amaacee nfeu mɔ́, í soo í nyɔ́ angule si ilu kuku tengi bii ine ɲa aa lesi awɔ́ si iri a kpata.

Kitii ankãanyi

³¹ Njoi Jesu í ni má, si waati iyi amu Amaí Amane an naa do amboem do amaleka ɲau fei, an buba si batai bomma ilu amboem. ³² Dimii andunya fei á tɔ́ɔ́ si wɔ́jum, nɔ́ an feefe ine ɲa bei woo degbe í ya feefe angudá do iwo ɲa. ³³ An jile ine dee dee ɲau ikpa awɔ́ njem, ine laalo ɲau mɔ́ ikpa awɔ́ cangam. ³⁴ Waati beebe amu ilaalu an sɔ́ ine ɲa iyi á wa awɔ́ njem n ni, í naa wa ɲa, inje iyi í ba kuweeí Baam. I naa í buba si bomma iyi á ce nje sɔ́lue hai waatii kusintii andunya. ³⁵ Bommau tu ɲei si na iyi í jò si waati iyi ari wa kpam, í muum ije n je ɲa. Nɔ́ si waati iyi agbe wa kpam má, í muum inyí n mɔ́ ɲa. Nɔ́ si waati iyi n je ine njoo í gbam si kpasɛ̀ nje ɲa. ³⁶ Nɔ́ si waati iyi n weɛ basí í bii anyim ɲa. Nɔ́ iyi n wa n ce bɔ́o í gbɔ́m ɲa. Nɔ́ si waati iyi n wa ile piisɔ́o í ya naa ku cɔ́m ɲa. ³⁷ Waati ɲju, ine dee dee ɲau aa jem a ni, Lafɛɛ, waati yoomai á ye ari wa kpaɛ nɔ́ á nae ije í je wala

agbe wa kpaɛ á nae inyí í mɔ́. ³⁸ Waati yoomai á ye í je ine njoo á gbaɛ si kpáse nwa, walakɔ́ á yeɛ basí nɔ́ á bii anyie. ³⁹ Mɔ́ waati yoomai á ye í waa ce bɔ́o walakɔ́ i wa ile piisɔ́o nɔ́ á naa ku cɔ́e. ⁴⁰ Amu ilaalu an je ɲja n ni, ntɔ́ ntɔ́, bii í cea ine akáí inem ɲa iyi á kere á re ɲau ihɛ̀ beebe ɲa, amui í cea ɲa.

⁴¹ Si anyii ɲju, n bei n sɔ́ ineí awɔ́ cangam ɲau mɔ́ n ni, í fa ara nje hai kɔ́kɔ́m, inje iyi Ilaaɔ́ í ceekpe. I bɔ́ si ina iyi ci ya ku, iyi á koa Seetam do amalekae ɲa. ⁴² Aa lɔ́ si ina ɲai si na iyi í jò waati iyi ari wa kpam wo í kù muum ije n je ɲa. Nɔ́ waati iyi agbe wa kpam í kù muum inyí n mɔ́ ɲa. ⁴³ Waati iyi n je ine njoo í kù gbam si kpasɛ̀ nje ɲa. Nɔ́ si waati iyi n weɛ basí í kù bii anyim ɲa. Iyi n wa n ce bɔ́o nɔ́ n wa ile piisɔ́o, í ci ya naa ku cɔ́m ɲa mɔ́m. ⁴⁴ Aɲa mɔ́ aa jem a ni, Lafɛɛ, waati yoomai á ye ari wa kpaɛ, walakɔ́ agbe, walakɔ́ í je ine njoo, walakɔ́ basí, walakɔ́ si bɔ́o, walakɔ́ ile piisɔ́o nɔ́ á kù sobie. ⁴⁵ An je ɲja n ni, ntɔ́ ntɔ́ n wa n sɔ́ ɲei, si bei í kù cea ine akáí ine ɲa iyi á kere á re ɲau ihɛ̀ beebe, amui í kù cea ɲa. ⁴⁶ Na ɲju, aa ye ijuukpá ɲai si ina iyi ci ya ku. Amma ine dee dee ɲau aa lɔ́ si kuweeí iyi ci ya tá.

26

Ine ngbo ɲau á waa busi nje a kpa Jesu

(Cɔ́ Maaku 14:1-2; Luku 22:1-2; Zaa 11:45-53)

¹ Iyi Jesu í fɔ́ ide ɲau fei í tá, ɲoi í sɔ́ mɔ́cɔ́e ɲa í ni, ² í má ɲa iyi ajo minjii í gbe ka jeð jingauí lku ku kua. Nɔ́ waati beebei aa dasi amu Amaí Amane si awoi ine ɲa a kpam si jli ku gaau.

³ Waati iyi Jesu wa sɔ́ mɔ́cɔ́e ɲa ideu, ine ngboi woo weeí Ilaaɔ́ ɲau do ine ngbo ɲau á tɔ́ɔ́ kabai Kaifu woo wee nla. ⁴ Bei á waa busi nje béi aa ce a mu Jesu do bisí a kpaa. ⁵ Amma á waa ni, kù sía ku je si ajo jingauu ku ba hoya hoya ku maà dede si zamaau.

Abo go í fási irii Jesu tulare

(Cɔ́ Maaku 14:3-9; Zaa 12:1-8)

⁶ Jesu í wa Betani kpasɛ̀i Simɔ́o iyi í tako í ce bɔ́oi dintɛu, ⁷ ɲoi abo go í naa bi tee waati iyi á waa je. Wa mu ama caka ku sía go iyi í ne tulare ku ne fia go, nɔ́ í fási tulareu si irii Jesu. ⁸ Iyi mɔ́cɔ́ ɲau á yoo, ɲoi idɔ́ ɲja í kɔ́ á ni, na mii í ce abou í koo í ce asɔ́oi tulareu ihɛ̀. ⁹ Aa ka taai wo fia nkɔ́ nkɔ́ ka kpɛ́a ilu are ɲa fiau. ¹⁰ Iyi Jesu í gbo á waa fɔ́ beebe ɲoi í bee ɲa í ni, na mii í ce í waa ye taalei abou ɲa. Mii jiidai í ceem be. ¹¹ Ntɔ́ ntɔ́, ilu are ɲa aa maa weɛ do inje waati kama fei, amma amu n kaa n maa n weɛ do inje hee do ajo fei. ¹² Abou í fási aram tulare do njuma ku ceð sɔ́lui kusim. ¹³ Ntɔ́ ntɔ́, tengi bii ine ɲa aa koo a maa waaɔ́o laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihɛ̀ í ce a maa yeð gigie.

Zudasi á fíta anyii Jesu

(Cɔ́ Maaku 14:10-11; Luku 22:3-6)

14 Nɔi Zudasi Isikarioti, ine akai maco maateji nau, i bo bi ine ngboi woo weei Ilaad nau, 15 i bee na i ni, mii aa muum na bii n da nje Jesu si awo. No a ka fia iso fufu ara kuntaa a naa. 16 Hai waati bebebi, Zudasi wa de kpaa bei a ce ku zamba Jesu ku na ine nau.

Jesu wa je ijei jingau Iku ku kua do maco nau

(Co Maaku 14:12-21; Luku 22:7-14, 21-23; Zaa 13:21-30)

17 Si oja sintei jingau Pxe hai ne lefeeu macoi Jesu nau a naa a beee a ni, iwoi i bi kaa ceee soolui jingau Iku ku kua. 18 Nɔi i je nna i ni, i bo ina ilu bi wane kasa i soo i ni, amu Msetu ni ni, waatim i to. Bi teei an je jingau Iku ku kua do macom nau. 19 No maco nau a ce bei Jesu i so nau, a ce soolui jingau.

20 Iyi ale i le Jesu do maco maateji nau a waa je. 21 Waati iyi a waa je noi Jesu i ni, nto nto, ine aka nje a zambam. 22 Noi inoi maco nau i fo nto nto, a wasi ku beee aka aka a waa ni, isa ku je amu ya Lafee. 23 Noi Jesu i je nna i ni, ine iyi i gusi pxe si ino jee awad oja, lafee a zambam. 24 Amu Amai Amane an ku si bei kukoi ide Ilaad wa fo. Amma ine iyi a zambam a ye ijuukpa nla nla. A tiaa ine eu bii i je a ku buu mom wo. 25 Zudasi iyi a zambaeu mo i so ide i ni, isa ku no ku je amu ya Msetu. No Jesu i jeaa i ni, oo, awoi aa coo.

Ije iyi aa ka yeo gigii ikui Jesu

(Co Maaku 14:22-26; Luku 22:14-20; Kor 1, 11:23-35)

26 Waati iyi a waa je, noi Jesu i so pxe no i saabu Ilaad titi a bei i bububue i na maco nau, i ni, iyi ihai i je aram, i gba i je na. 27-28 Si anyii nju, no i so kofu si bii a dasi vee i saabu Ilaad no i na na i ni, iyi ihai i je njem. Nju i i je nyindai akabuu iyi Ilaad i di do amane na. An nikae na irii ine nkpo ku ba n kpa ide i dulum du na. Ine fei, i mo na. 29 An so nje, hai nnyi n kaa n mo atee vee ma i gbe hee oja iyi awae na fei aa ka mo vee titi si bommai Baam. 30 Si anyie a ka iri na no a fita a bo iri kutai Olivieu.

Piee a ja ku ni nju ku ma Jesu

(Co Maaku 14:27-31; Luku 22:31-34; Zaa 13:36-38)

31 Noi Jesu i so maco nau i ni, iduuyi mom, nje fei aa nyio anyi na irim. Bei Ilaad i fo si kukoi idee, beebai a ce. I ni, a kpa woo degbeu no anguda nau a fangaa bii fei. 32 Amma an ji hai si bale no n cua nje n bo ilei Galilee. 33 Noi Pxe i soo i ni, baa bii ine fei wa nyio anyi na irie, amu n kaa n nyio anyi pai. 34 Noi Jesu i soo i ni, nto nto, iduuyi mom, hee ojee ku maa ko, aa ja ise gbeeta i ni i ku mam. 35 Amma Pxe i jeaa i ni, n kaa n kosei pai, baa bii i je an ku do awo oja. No maco nau mo fei a fo bebe.

Jesu wa ce kutoo Gesemane

(Co Maaku 14:32-42; Luku 22:39-46)

36 Noi Jesu do maco nau a bo inya go iyi a ya kpe Gesemane. Iyi a to be no i so nau i ni, i buba ihai titi na n koo n ce kutoo wa. 37 Noi i gba Pxe do ama minji Zebedee nau a bo waju. No ino kufi i naa sie hee arae fei i ro. 38 Noi i so nau i ni, ino kufi i naa sim nla nla hee wa bi ku kpa. I wa ihai, i bam njoo ku wo na. 39 Iyi i fo beebai i ta, noi i bo waju keeke i koo i seebata ile wa ce kutoo i ni, Baam, bii a ce, jo wahalau ihai ku jlim. Amma do nju fei, ku ma ti ku je ti idobim, jo idobie ku ce.

40 Si anyie noi i nyi wa bi maco meta nau i ba na a waa si njoo. Noi i bee Pxe i ni, debai, i ku yoko i ku bam njoo ku wo baa leeu aka nau? 41 I wo njoo no i maa ce kutoo na ku ba i maadasi kulelei ine na. Idi amane i bi, amma arae i kua gbugbae.

42 No i jlo na ise gbeejisia ma i koo i ce kutoo i ni, Baam, bii i je wahalau ihai kaa jlim, bii i je ku ne bei a ce iyi n ku yoo, jo idobie ku ce. 43 Iyi i ce kutoo i ta noi i nyi wa bi tu na ma no i ba na a waa si njoo ma, domi njoo wa kpa na. 44 Jesu i jo na ma, i koo i ce kutoo ise gbeetiaie si ide aka. 45 No i nyi wa bi tu na ma i so nau i ni, i su i waa simi nai hee nsei? I co, waati i gbe keeke iyi aa mu amu Amai Amane a daa ilu dulum nau si awo. 46 Ine iyi a zambam wa to wa. I dede kaa ko na.

A mu Jesu

(Co Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53; Zaa 18:3-12)

47 Iyi Jesu wa fo beebai gbaka, noi Zudasi, ine akai maco maateji nau i to wa. Zamaa nla go wa tooe wa a waa mu taakuba na do golo na. Ine ngboi woo weei Ilaad na do ine ngbo nau a be na wa. 48 Waati iyi Zudasi i dasi ido nju ku zamba Jesuu, i so ine nau nyinda go iyi nju a ce. I ni, ine iyi an koo n ya n baabae, Lafee mbe, i muu. 49 Hai Zudasi i to wa gbaka, i sekei si Jesu i ni, irei i caale, Msetu. No i baabae. 50 Noi Jesu i soo i ni, kpaasim, iyi i naa ku ceu, coo.

No ine nau a to Jesu awo gbaka a muu. 51 Noi ine akai macoi Jesu nau i yo taakubae i cafe itfi amaacei woo wee nla Ilaadu i buu. 52 Amma Jesu i soo i ni, sindo taakubae si ankooe. Ine iyi wa kpa ine do taakuba fei, taakubai a na ku kpa lafee mo. 53 I ku ma iyi bii ni bi an yoko n to Baam, no gbaka ku sambaam amaleka dubu nkpo nkpo wa a naa a sobim? 54 Amma bii ni ce beebai, kukoi idei Ilaad iyi i ni mii nau ihai fei a bam nii kaa k3.

55 Noi Jesu i bee zamaa i ni, amui i naa ku mu be na do taakuba do golo na bei woo ce ile? N ya n wa si ino nje oja fei n maa n ko ine na si cio kpaesi Ilaad, no i ku mum na. 56 Amma nju nau be fei i cei ku ba ide iyi walii nau a fo si tiai idei Ilaad ku k3.

Noi maco nau fei a jo a sa.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ña

(Cò Maaku 14:53-65; Luku 22:54-55, 63-71; Zaa 18:13-14, 19-24)

57 Ine ña iyi à mu Jesuu à bòde bi Kaifu woo wee nlai Ilaaḍ. Tenji bei woo kò ine ña si wooda ñau do ine ngbo ñau à tətəḍ. 58 Nò Piɛɛ í wa hee jliji wa too Jesu wa do anyi hee í bò inò bantumai kpasɛi woo wee nlau. Nò í buba be do woo degbe ande koofa ñau na ku yeḍ bei ideu á kpaḍ iri.

59 Waati nñu ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do igbei woo kiiti ñau fei à waa de a má Jesu ide iyi aa yeḍ taaleɛ ku ba a kpaḍ. 60 Amma a kù ba ide iyi aa yeḍ taaleɛ baa do iyi ilu seɛda ibo nkpò í naa í máa ide fei. Si anyii nñu, amane minji gò ña à naa. 61 À ni, məkou ihɛ í ni nñu á yəko ku lege kpasɛi Ilaaḍ nò si afei á gò mɛeta nñu ku ma mmue má.

62 Nòí woo wee nlai Ilaaḍ í dede í bee Jesu í ni, í kù waa ni ide gò? Ide mii ine ñau ihɛ à waa yeḍ taaleɛ. 63 Amma Jesu wa cokoe. Nòí woo wee nlau í sḵó í ni, do irii Ilaaḍ, fò bii awəu Amaí Ilaaḍ ine iyi Ilaaḍ í cicauí *. 64 Nòí Jesu í jɛaa í ni, oo, amui, si bei í fə. Nò n̄ wa n sḵ n̄ɛi, aa ye amu Amaí Amane n̄ wa n buba awə n̄ɛi Ilaaḍ ilu gbugbā fei. Bɛɛbe m̄ai aa na í yem ña ajə akā n̄ naa si kudūi ijī má. 65 Nòí woo wee nlau í ga ibəɛ ku nyisid̄ idəok̄ɛ. Nòí í ni, wa bu Ilaaḍ. A kù waa de ilu seɛda kama má. I gbə bei wa bu Ilaaḍ ña. 66 Bɛirei í ye a cea məkou ña. Nòí aña fei à ye taaleɛ à ni í to a kpaḍ.

67 Nòí à wasi ku tu si wajui Jesu antə nò à waa daa kutu, ine gò ña m̄ə à waa sambalae. 68 Nò à ni, awə iyi í waa kpe arae ine iyi Ilaaḍ í cicau, sḵ wa ine iyi í cāe.

Piɛɛ í j̄á í ni nñu kù mà Jesu

(Cò Maaku 14:66-72; Luku 22:56-62; Zaa 18:15-18, 25-27)

69 Waati bɛɛbe Piɛɛ wa buba bantumai kpasɛu. Nòí mudɛɛ woo ce ice gò í sekɛɛ siɛ wa í ni, awə m̄ə í tako í weɛ do Jesu inei Galileeu. 70 Amma í j̄á si wajui aña fei í ni, n̄ kù mà iyi í waa fə. 71 Si anyie, nò í dede í bə ikpa ande kabau. Nòí mudɛɛ amaace mmu gò í yḵə má, nò í sḵ ine ña iyi à wa beu í ni, inɛɛu ihɛ í tako í weɛ do Jesu inei Nazaretu. 72 Nòí Piɛɛ í j̄á má nò í ceekpe í ni, n̄ kù mà inɛɛu be. 73 Iyi í kḵosi má, ñoi ine ña iyi à wa beu à sekɛɛ si Piɛɛ à ni, ntə ntə awəu ine akā nñai. Ide ku fə wa nyisi iyi awəu inei Galileei. 74 Nòí í teese í ceekpe í ni, n̄ kù mà məkou. Be gbakā ajɛɛ wa kə. 75 Nò Piɛɛ í ye gigii ide iyi Jesu í sḵəu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kə aa j̄á isɛ gbɛeta í ni í kù màm. Nòí í fita í koo wa kpata ntə ntə.

* 26:63 do irii Ilaaḍ Do Gereki à ni, do irii Ilaaḍ iyi í weɛ.

27

À bòḍ Jesu wajui Pilati

(Cò Maaku 15:1; Luku 23:1-2; Zaa 18:28-32)

1 Nòí daadaako ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ña fei à jiləḵ si aña a kpa Jesu. 2 Nò à dūu à koo à daa Pilati ilu ilɛu si awə.

Ikui Zudasi

(Cò IWB 1:18-19)

3 Zudasi, nñu iyi í zamba Jesuu, í ye bei à ye taaleɛ a kpaḍ, ñoi inɛɛ í fə. Nò í nyid̄o fiaí isə fūfū kuntaau bi ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ñau. 4 Í sḵ ña í ni, n̄ ce dulum si bei n̄ zamba ine dee deeu ihɛ a kpaḍ. Amma à jɛaa à ni, yoomai í ye wa. Í je ideí irie. 5 Nòí Zudasi í nyə fiaú si kpasɛi Ilaaḍ be í nɛɛ. Nò í koo í dasi kḵəɛ ikū lele í kpa arae.

6 Ine ngboi woo weei Ilaaḍ ñau à tasi fiaú à ni, bɛirei aa ka ceḍ fiaú ihɛ. A kù nɛ kpāa ka dasi kpakoi kpasɛi Ilaaḍ si na iyi í jḵ fia iyi à sā na a nikāḍ n̄ɛi ine gòí. 7 Iyi à busi n̄ɛ à tā, nò à so fiaú à raḍ ikoi woo ma caka gò, à ce bi ku si ine njoo ña. 8 Na ñoi í jḵ à ya kpe ikou ikoi n̄ɛi baa nnyí. 9 Bɛɛbei ideí Zeremii waliuu í ce si bei í ni, à so fiaí isə fūfū kuntaau, fia iyi inei Izireli ña à jesi aña a sā na irie. 10 nò à raḍ ikoi woo ma cakau, si bei Aḵ Lafɛɛ í dasim.

Pilati wa bee Jesu ide ña

(Cò Maaku 15:2-5; Luku 23:3-5; Zaa 18:33-38)

11 Nòí à koo à leekí Jesu si wajui Pilati ilu ilɛu, nò í beɛɛ í ni, awəi í je ilaalui Zuifu ña? Nò Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei í fə. 12 Si anyii nñu, ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ñau à waa máa ide, nò kù ni nñai ide kama. 13 Nòí Pilati í beɛɛ í ni, í kù waa gbə ide ña iyi ine ña à fə à waa yeḍ taaleɛ ba. 14 Amma Jesu kù jɛaa baa gbakā hee biti í muu.

À ye taalei Jesu a ba a kpaḍ

(Cò Maaku 15:6-15; Luku 23:13-25; Zaa 18:39-19:16)

15 Wee si jingauí Iku ku kua fei ilu ilɛu í ya jḵ inei piisḵə akā iyi zamaa í bii. 16 Wee, waati bɛɛbe ine gò í wa ile piisḵə be, à ya kpoḵ Barabaa, nò ine fei í máa. 17 Nòí í jḵ iyi zamaau í tətəḵ, Pilati í bee ña í ni, yooi í bi n̄ jḵ n̄ɛi, Barabaa de, mà Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. 18 Í fə bɛɛbei si na iyi í jḵ wa má sāa sāa iyi na igui í jḵ à daa nñu Jesu si awə.

19 Waati iyi Pilati wa buba bi ku ce kiitiu, ñoi aboe í be siɛ ine gò wa í ni, maḍ dasi ideí ine dee deeu be baa, domi idū, iyi n̄ wa n sū, n̄ ye wahala jiida jiida si ala na irie.

20 Amma ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ñau à wasi ku mante zamaau à waa ni à sḵ Pilati ku nyaa aña Barabaa nò ku jḵ à kpa Jesu. 21 Nò Pilati í bee ña í ni, si amane minji ñau be, yoo nñai í bi n̄ jḵ n̄ɛi. Nò à ni,

Barabaa. ²² Nɔ Pilati í ni, to, beirei an cea Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. Nɔi aɲa fei à ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ²³ Nɔi Pilati í bee ɲa í ni, laaɔ yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa fɔ fei, beɛbe moi ine ɲau à ya d̄s anu hee lele a ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ²⁴ Iyi Pilati í ye mii iyi nɲu wa ce fei ngbei, wakatau wa k̄ɔsi m̄m n̄i, ɲɔi í bu inyi í wɔɔ si wajui zamaau í nyisi iyi baai nɲu kù wa si ideu, í ni, njei m̄kɔ dee deeu ih̄e ku nik̄ae kù yem, í je ideí irii nɲe. ²⁵ Nɔi ine ɲau fei à je à ni, kunik̄ai n̄jeu ku je ideí irii awa do ama nwa ɲa. ²⁶ Nɔi Pilati í j̄ɔ ɲa Barabaa, nɔ í j̄ɔ à t̄ea Jesu kp̄ɔɔɔ. Si anyii nɲu, nɔ í da ɲa si awɔ a koo a kpakpae si j̄i.

*Sooge ɲa à waa yaako Jesu
(Cɔ Maaku 15:16-20; Zaa 19:2-3)*

²⁷ Si anyii nɲu ɲɔi sooge ɲa à gb̄a Jesu à lɔɔe kabai ilu ileu, nɔ à tɔtɔ soogee ɲa iyi à gbe ɲau fei be. ²⁸ À bɔ nyaue ɲa nɔ à daa si ibɔ nkpa sisɔ go. ²⁹ Nɔ à ba fulai agù à lea si iri, nɔ à naa kpokpoo si awɔ n̄je, à bei à gule si wajue à waa yaakoe à waa ni, fɔ ilaalui Zuifu ɲa. ³⁰ Nɔi à tu sie antɔ nɔ à gba kpokpoo à c̄aa si irie. ³¹ Iyi à yaakoe à t̄a, ɲɔi à boaa ibɔ nkpa à bei à daa si ibɔe à gb̄aa à waa bɔ ku kpakpae si j̄i ku gaau.

*À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau
(Cɔ Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43; Zaa 19:17-27)*

³² Waati iyi à waa fita hai inɔ iluu ɲɔi à ko inei Sireni go à ya kpoo Simɔɔ. Nɔi sooge ɲau à tilasie à k̄aa j̄i ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ³³ Nɔ à waa bɔ inya go iyi à ya kpe Gɔɔgɔta, waato inya iyi í j̄ɔ kokoi iri. Waati iyi à to be, ³⁴ à na Jesu at̄e v̄eɛ iyi à yɔgeɛ do alolo. Amma iyi í tieɛ kù bi nɲu ku m̄ɔ. ³⁵ Nɔi à kpakpae si j̄i ku gaau nɔ à ta kpasa si j̄ineɛ ɲau à ce ikp̄e. ³⁶ Nɔ à buba à waa degbee. ³⁷ Si antai irie do lele, à kɔ ide iyi wa fɔ taale iyi í ce à ni, ine ih̄e í je Jesu, Ilaalui Zuifu ɲa. ³⁸ Nɔi à kpakpa ile minji go ɲa be má, ine ak̄a ikpa awɔ n̄je, ine ak̄a m̄o ikpa awɔ cangae. ³⁹ Ine ɲa iyi à waa too do be à ya gbugb̄a irii a maa buu, ⁴⁰ a maa ni, kù je aw̄ɔl í ni aa lege kpas̄eí Ilaaɔ nɔ í maa má si afei ojo m̄eeta? To, bii aw̄ɔ Amai Ilaaɔ, faaba arae be, kita wa hai si antai j̄i ku gaau. ⁴¹ Beɛbeí ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ine ngbo ɲau à ya maa yaakoe a maa ni, ⁴² í faaba ine go ɲa amba í m̄angɔ ku faaba arae. Kù je í ni nɲu ilaalui inei Izireli ɲai? To, ku kita wa hai si antai j̄i n̄ou ku ba ka dasie naane. ⁴³ Í dasi Ilaaɔ naane nɔ í ni nɲu Amai Ilaaɔ. Debei, bii Ilaaɔ í ne kubie ntɔ ntɔi ku faabae. ⁴⁴ Beɛbe moi ile ɲa iyi à kpakpa do Jesu aj̄ou à ya maa yaakoe.

*Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49; Zaa 19:28-30)*

⁴⁵ Nɔi das̄a nkpa ilu í kuku si ile fei hee í koo í to iso m̄eetaí ale. ⁴⁶ Nɔ si iso m̄eetau Jesu í d̄s anu hee lele í ni, Eli, Eli, lama sabatani, waato Ilaaɔ, Ilaaɔ, na mii í ce í f̄usim awo. ⁴⁷ Nɔi ine go ɲa iyi à wa beu à gbɔ ideu. Nɔ à ni, wa kpe Elii. ⁴⁸ Nɔi gbak̄a ine ak̄a ɲa í sei í koo í d̄l kanya si golo go í s̄osi inyik̄a í bei í naa í toa Jesu ku c̄ɔɔc̄ɔe. ⁴⁹ Amma ine ɲa iyi à gbe ɲau à ni, j̄ɔ tit̄a, ka cɔ bii Elii á na ku faabae. ⁵⁰ Nɔ Jesu í d̄s anu má hee lele í bei í ku.

⁵¹ Asee, waati beɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpas̄eí Ilaaɔu í ga í kp̄e minji hai lele hee ku bɔ ile, nɔ ile í yaya hee kuta ɲa à la. ⁵²⁻⁵³ Bale ɲa à c̄l, nɔ woo dasi Ilaaɔ naane nkpa ɲa iyi à tako à ku wo à j̄l má, à fita hai inɔ bale. Si anyii kuj̄ji Jesu nɔ à bɔ Zeruzalemu ilu kum̄au à tuse ara ɲa bi ine nkpa.

⁵⁴ Nɔi ine ngboi sooge ɲa do ine ɲa iyi à wa bi t̄eɛ à waa degbe Jesuu à ye kuyayai ileu do mii ɲa iyi í ce fei ɲɔi n̄jo nla nla í mu ɲa à waa ni, ntɔ ntɔ, ineeu ih̄e Amai Ilaaɔi. ⁵⁵ Inaabo nkpa go ɲa à wa be, à waa cɔ Jesu wa hai j̄lji. À too Jesu wai hai Galilee a naa a gbɔa. ⁵⁶ Si inɔ ɲa Maari inei Madalau do Maari iyei Zaaki do Zozefu, do iyei amai Zebedee ɲa, aɲa fei à wa be.

*À dasi ikui Jesu bale
(Cɔ Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56; Zaa 19:38-42)*

⁵⁷ Iyi ale í le, ɲɔi m̄kɔ ilu fia go í naa be. À ya kpoo Zozefu, inei Arimateei. Wee nɲu m̄o m̄ɔɔi Jesui waje. ⁵⁸ Nɔi í bɔ bi Pilati í t̄ɔe ikui Jesu. Nɔ Pilati í yɔɔdaa í ni a naa. ⁵⁹ Zozefu í so ikuu í woo do acɔ f̄uf̄u tit̄ɔ go. ⁶⁰ Nɔ í koo í suu si isai kuta go iyi í j̄ɔ à gbea nɲu takae wo, amma a kù dasi ine go tit̄a. Si anyie nɔ í bimbili kuta nla go í d̄lɔ andei baleu í bei í ne. ⁶¹ Maari inei Madalau do Maari iyi ih̄su à wa be à waa buba k̄okoi baleu.

Bale ku degbe

⁶² Iyi aj̄oi s̄ɔɔlui kus̄lmiu í kpa iri, ɲɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲau à bɔ bi Pilati aj̄o *. ⁶³ À ni, laf̄e, à ye gigii ide iyi ilu ibou í fɔ si waati iyi í wee si andunya í ni si ojo m̄eetasia nɲu á j̄l hai si bale má. ⁶⁴ Na nɲu, j̄ɔ a maa degbe baleu hee ku to zakai aj̄o m̄eeta, ku ba m̄oc̄e ɲa a maà na a nya ikuu, a bei a koo a s̄ɔ ine ɲa a ni, í j̄l hai si bale. Waati beɛbe iboi ank̄anyiu ih̄e á na ku re baa ti takou má. ⁶⁵ Nɔi Pilati í s̄ɔ ɲa í ni, í gb̄a sooge ɲau a koo a degbee bei í bi ɲa. ⁶⁶ Nɔ aɲaɔ ɲa fei à bɔ bi baleu. À ce nyindai amanlu si kutau ku ba ine go ku maà c̄tu. Nɔ à j̄ile sooge ɲa be à waa degbee.

* 27:62 iyi aj̄oi s̄ɔɔlui kus̄lmiu í kpa iri Bi Zuifu ɲa ojo mmu í ya sintii hai iso m̄eefai ale.

28

Kujii Jesu hai si bale

(Cɔ Maaku 16:1-10; Luku 24:1-12; Zāa 20:1-10)

¹ Iyi ajoi kusimiu í lɔ, ajo amaazuma daadaako Maari inei Madalau do Maari iyi ihɔ à bɔ baleu ku cɔ. ² Nɔi gbakā ile kuyaya nla go í dede nɔ amalekai Aɔ Lafɛe go í kita wa hai lele í naa í tale kutau wa bubu si. ³ Wajue wa daana bei kujoi ijɔ nɔ nyauɛ ɲa mɔ wa fūta bei iwu tafa. ⁴ Nɔi njo í mu woo degbe ɲau hee à waa yaya nɔ à cuku ile bei iku ɲa. ⁵ Nɔi amalekau í sɔ inaabo ɲau í ni, inɛ, i maà jɔ njo ku mu ɲe. N̄ mà iyi Jesu inɛ iyi à kpakpa si jɔi ku gaauu í waa de ɲa. ⁶ Kù wa ihɛ má, í jɔi hai si bale si bei í tako í fɔu. I naa í cɔ bii í tako wa sū wo, ⁷ nɔ í koo ɲya ɲya í koo í sɔ mɔcɛe ɲa í ni, í jɔi hai si bale. Á cua ɲɛ ikpa Galilee. Bei aa yɔɔ ɲa. Iyi n̄ nɛ an sɔ ɲe mbe.

⁸ Nɔi à sinda ɲya ɲya hai bi baleu do njo. Nɔ baa do iyi à waa ce njo fei à nɛ inɔ didɔ nla nla má. Nɔi à sei à koo à sɔ mɔcɛe ɲa laabaauu. ⁹ Nɔi Jesu í kò ɲa í ni, í fɔɔ. Nɔi à sekɛɛ sie wa à naa à mu kutɛɛ à seebata si wajue. ¹⁰ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, i maà jɔ njo ku mu ɲe. I koo í sɔ kpaasim ɲa a bɔ Galilee, bei aa yem.

Idei woo degbe ɲa

¹¹ Waati iyi à wa si kpā à waa ɲeu, inɛ go ɲa si woo degbe ɲau à bɔ inɔ ilu à koo à sisia inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa mii iyi í ceu fei. ¹² Nɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à ce kutɔtɔ do inɛ ngbo ɲau à busi ɲɛ nɔ à mua sooge ɲau fia nkɔ go, ¹³ à sɔ ɲa à ni, í sɔ inɛ ɲa í ni mɔcɛe ɲa à naa idū laja à naa à ce ilei ikuu waati iyi í waa sɔ njo ɲa. ¹⁴ Bii ilu ilɛu í gbɔ ideu, à mà bei aa ka ce ku ba ku maà kpā ɲe iju. ¹⁵ Sooge ɲau à gba fia nɔ à ce bei à tɔɔ ɲau. Nɔi í jɔ ideu í fangaa si inɔi Zuifu ɲa hee do nnyi fei.

Ice iyi Jesu í jɔa mɔcɛe ɲa

(Cɔ Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁶ Jesu í bɔ Galilee. Si anyii ɲɲu nɔ mɔcɔ maatakā ɲau à koo à baa be si iri kuta bii í tako í sɔ ɲa wou. ¹⁷ Iyi à yɔɔ, ɲɔi à waa guleaa. Amma go go ɲa à waa sika sika. ¹⁸ Nɔi Jesu í sekɛɛ si ɲa wa í ni, yiikoi lele do ti ile fei à nam nii. ¹⁹ Na ɲɲu, í koo si dimi fei, í ce ɲa mɔcɔm ɲa. Nɔ í dasi ɲa inyi do irii Baaba do ti Ama do ti Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Nɔ ide ɲa iyi n̄ sɔ ɲe fei, í kò ɲa si ide ɲau ku jirima ɲa. Nɔ an maa n wɛɛ do inɛ ajo fei hee kɔi andunya

Laabaau jüida iyi Maaku í kò si tíæ

Waazoi Zāa woo dasi inyi
(Cò *Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zāa 1:19-28*)

¹ Kusintii laabaau jüidai Jesu Kirisi Amai Ilaaḥ wee. ² Í sinti si bei Ezai walii í tako í kò si tíæ í ni, Ilaaḥ í ni, cò, an be woo sisi idem wa si wajue, iyi á teesee kpāae.

³ Nñui á dḥ anu si gbabuau ku ni, I teese kpāai Lafēe ku te ña.

⁴ Bebei Zāa í naa si gbaua wa dasi iné ña iyi á koo bi tēe inyi. Wa waazoa iné ña wa ni, i kpaasi idò ku ba Ilaaḥ ku kpa idei kurara ññe nò a dasi ñe inyi. ⁵ Nò iné ña á naa bi tēe hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei. Á ce tuubai dulum du ña nò á jò Zāa í dasi ña inyi idoi Zuudēu.

⁶ Zāa wa dasi iboi ntoi kpoopko, nò wa dī santikii bata. Ketengbo do nyikōi sakoi í je ijēe. ⁷ Wa waazoa zamaa wa ni, iné gò á naa si anyim iyi í ne gbugbā í rem. N kù to baa n bate n fū ikūi baatae si kutēe. ⁸ Amu n̄ dasi ñe inyi, amma ññe Hundei Ilaaḥi á da ññe si.

Á dasi Jesu inyi nò Seetam í lelee
(Cò *Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13*)

⁹ Waati beebe Jesu í dede wa hai Nazareti si ilei Galilee í naa bi Zāa. Iyi í to wa nò Zāa í dasie inyi si idoi Zuudēe. ¹⁰ Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyi gbakā ñoi í ba lelei Aḥ í cī. Nò Hundei Ilaaḥ í de sie wa bei ankasiidi. ¹¹ Nò á gbò ide ku fò wa hai lele í ni, awòu amam nii, ñ bie jüida jüida. Siei inò didōm fei í ya wa.

¹² Nñoi gbakā, Hundeu í tale sie gbabua. ¹³ Bei í ce ajo ciiji nò Seetam wa lelee ku ce laabò. Í wa be do inñai sako ña nò amaleka ña á sobie.

Jesu í kpe sòkò mee gò ña a tooe
(Cò *Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11*)

¹⁴ Si anyie ñoi á dasi Zāa piisḥò. Nò waati beebe Jesu í bò ilei Galilee wa waazò laabaau jüida iyi wa naa hai bi Ilaaḥ. ¹⁵ Í ni, awaati í to iyi Ilaaḥ á na ku je bommae. I kpaasi idò ññe nò í dasi laabaau jüidau naane ña.

¹⁶ Ajo ññu gò Jesu wa too tenku sisi Galileeu. Nñoi í ye Simḥò do ifōe Anderee, sòkò ña, á waa le taao si inò tenku. ¹⁷ Nñoi Jesu í sḥ ña í ni, i toom wa ña nò n ce ñe woo dede iné ña iyi aa je ti Ilaaḥ. ¹⁸ Nñoi gbakā á jò taao ñña ña á waa tooe.

¹⁹ Nñoi Jesu í ne í jī keeke nò í ye Zaaki do ifōe Zāa, amai Zebedee ña. Anñ mò á wa si inò akōi inyi ñña, á waa teese taao ñña ña. ²⁰ Nñoi gbakā í kpe ña. Nò á jò Zebedee baa ñña si inoi akōi inyi be do woo ce icēe ña, nò á waa tooe.

Jesu í lele inéi inòkò hai si iné gò
(Cò *Luku 4:31-37*)

²¹ Nñoi Jesu do mḥcēe ña á bò Kaperanumu. Nò ajoi kusimi Jesu í bò ile bii Zuifu ña á ya ce kutḥḥòu, wa kò iné ña si cioi idei Ilaaḥ. ²² Wa kò ñña si cio do yiiiko. Kù waa kò ñña si bei woo kò iné ña si wooda ña. Nñui í jò á biti.

²³ Wee iné gò í wa ile be, í ne inéi inòkò. Nò í dḥ anu hee lele í ni, ²⁴ mii í wa si gāmēi awae ña, Jesu, awò inéi Nazareti. Í naa ku kpa wai? Ñ mà iné iyi í je. Awòí í je Iné kumá iyi Ilaaḥ í be wa. ²⁵ Nñoi Jesu í la sie í ni, coko, fita hai si inéu be. ²⁶ Nñoi inéi inòkòu í dḥ anu nla nla, í yayae do gbugbā nò í fita sie. ²⁷ Nò ñña fei á biti nḥ nḥ hee á waa bee ññe ide á waa ni, dimii mii iyi ihē. Inéu wa kò wa si cio titḥ do yiiiko. Wa jilee hee do inéi inòkò ña fei ide nò á waa jirimae. ²⁸ Nñoi gbakā í nya iri si ilei Galilee fei.

Jesu í jò bḥò nkḥò í ba iri
(Cò *Matie 8:14-17; Luku 4:38-41*)

²⁹ Nñoi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ña á ya ce kutḥḥòu, ññu do Zaaki do Zāa nò á bò kpaḥēi Simḥò do Anderee. ³⁰ Wee iyei aboi Simḥò wa sū domi wa ce ara gbāe. Iyi á to wa gbakā ñoi á koo á sḥ Jesu á ni abou ku waa ne baani. ³¹ Nñoi í seke se sie wa í mu awḥe í dedee. Be gbakā ara gbāu í nya nò abou í yaee ña.

³² Ale ajo ññu iyi inunu í lḥ ñoi iné ña á naaa Jesu bḥò ña wa do iné ña iyi á ne inéi inòkò ña fei. ³³ Nò inéi ilu ñau fei á naa á tḥḥò si ande koofau. ³⁴ Í jò iné nkḥò í ba iri si bḥò ikā ikā ña, nò í lele inéi inòkò nkḥò nkḥò. Amma ci ya je inéi inòkò ñau a fò ide domi á mḥa.

Jesu í dabii si ilei Galilee

³⁵ Daadaakou, hee inya ku maa má, Jesu í dede í fita hai kpaḥēu í bḥ si gbabua gò, í koo í ce kutḥ be. ³⁶ Nñoi Simḥò do kpaasie ña á wasi ku dedee. ³⁷ Iyi á na á yḥò, ñoi á sḥò á ni, iné fei wa dedee. ³⁸ Nñoi í je ñña í ni, ka bò waju si ilu mmu ña ku ba n waazò idei Ilaaḥ be, domi na ñoi í jò ñ naa. ³⁹ Nò á koo á dabii si ilei Galilee fei. Í ya maa waazò ile bii Zuifu ña á ya ce kutḥḥò ñau, nò í ya maa lele inéi inòkò ña.

Jesu í jò dinte gò í ba iri
(Cò *Matie 8:1-4; Luku 5:12-16*)

⁴⁰ Nñoi dinte gò í naa bi Jesu í naa í gule si wajue, wa tḥḥe wa ni, bii í bi, aa yḥkò í jò n ba iri nò n je iné iyi í má. ⁴¹ Nñoi Jesu í ce araaree. Í yḥ awḥe í luu nò í ni, ñ bi. Ba iri nò í je iné kumá. ⁴² Be gbakā bḥoi dinteu í nya sie nò í je iné iyi í má. ⁴³⁻⁴⁴ Nñoi Jesu í sḥò ide do gbugbā í ni, gbò. Maḥ sḥ iné gò ideu ihē, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaḥu. Nò í ce kuwee iyi Moizi í jilēu. Kuweeu bei á nyisi ña iyi í je iné iyi í má bebei. Iyi í sḥò beebe í tā nò í ni ku ne. ⁴⁵ Do ññu fei inéu, iyi í ne, í koo í wasi ku sisi ideu bantuma hee lele, ññui í jò Jesu kù yḥkò ku lḥ si inò ilu do gaaze má. Í ya maa mu

aracɛi angule si gɛbabua ŋa. Nɔ inɛ ŋa a ya maa koo bi tɛɛ bɛ hai bii fei.

2

*Jesu í jò wɛɛgɛ gɔ í ba iri
(Cɔ Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)*

¹ Iyi í ce ajoy minji má Jesu í nyi wa Kaperanumu. Njoi inɛ ŋa à gbɔ iyi í wa kpasɛ gɔ bɛ. ² Nɔ à tɔtɔɔ bɛ bututu hee andɛi ileu kaa yɔkɔ ku gba ŋa. Njoi wa sɔ ŋa ideɛɛ Ilaaɔ. ³ Nɔ inɛ mɛɛ gɔ ŋa mɔ à naa bi tɛɛ à waa so wɛɛgɛ gɔ wa. ⁴ Wee a kaa ba a tɔ wa bi Jesu na irii zamaa. Njoi à gũ antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í watu. Njoi à tɔ wɛɛgeu do makeɛ si bii wa sũ siu hai do ikpa andɛ bii à luò sikifau. ⁵ Iyi Jesu í yɛ naaneɛ inɛ ŋau ŋoi í sɔ wɛɛgeu í ni, baakɔm, n kpa ideɛɛ dulum dɛɛ. ⁶ Wee woo kɔ inɛ ŋa si wooda gɔ ŋa à waa buba bɛ à waa lasabu si idɔ ŋa à waa ni, ⁷ beirei inɛu í ce wa fɔ bɛɛbɛ. Wa bu Ilaaɔ. Yooi á yɔkɔ ku kpa ideɛɛ dulum dii inɛ gɔ bii kù jɛ Ilaaɔ ŋju aká. ⁸ Jesu í mà gbaká si idɛɛ mii iyi à waa lasabu, ŋoi í sɔ ŋa í ni, na mii í ce í waa ce dimii lasabuu bɛ si idɔ ŋjɛ ŋa. ⁹ Yoomai í faala í re, inɛ ku sɔ wɛɛgɛ ku ni n kpa ideɛɛ dulum dɛɛ, walaku ku ni ku dede ku so makeɛɛ ku nɛ. ¹⁰ Amma n bi í mà ŋa iyi amu Amaɛ Amanɛ n nɛ gbugbã n kpa ideɛɛ dulum dii inɛ ŋa si andunya.

Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋoi í sɔ wɛɛgeu í ni, ¹¹ dede í so makeɛɛ í bɔ kpasɛɛ.

¹² Njoi gbaká wɛɛgeu í dede í so makeɛɛ í nɛ wa fita hai inɔ kpasɛu. Fei ndɛɛ í cei si wajui inɛ ŋa hee í mu aŋa fei biti. Nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni aŋa a kù yɛ dimie ajoy kãma.

*Jesu í kpe Levi
(Cɔ Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)*

¹³ Njoi Jesu í nyi itii tenkuu má. Njoi zamaa fei í naa bi tɛɛ. Wa cio ŋa ideɛɛ Ilaaɔ. ¹⁴ Njoi í gbe wa lɔ kɔkɔi ile bi ku gba fiati lempoo nɔ í yɛ Levi, amaɛ Alifɛɛ wa buba bɛ. Njoi í sɔ í ni, toom wa. Nɔ Levi í dede í toocɛ.

¹⁵ Si anyiɛ Jesu wa jɛ kpasɛi Levi. Nɔ weɛ, woo gba fiati lempoo do inɛ laalo nkɔɔ wa jɛ do ŋju do mɔcɛɛ ŋa ajoy, si na iyi í jò aŋa nkɔɔ nkɔɔ à waa toocɛ. ¹⁶ To, weɛ Farisi gɔ ŋa à wa bɛ iyi à jɛ woo kɔ inɛ ŋa si wooda. Iyi à yoo wa jɛ do woo gba fiati lempoo ŋa do inɛ laalo ŋau nɔ à bee mɔcɛɛ ŋau à ni, beirei í ce wa jɛ nɔ wa mɔ do woo gba fiati lempoo ŋa do inɛ laalo ŋau. ¹⁷ Iyi Jesu í gbɔ bɛɛbɛ, ŋoi í sɔ ŋa í ni, ilu baani ŋa a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ bii kù jɛ bɔɔ ŋa. Bɛɛbɛ mɔi n kù naa ku kpe inɛ deɛ deɛ ŋa, amma ilu dulum ŋai n naa ku kpe.

*Jesu wa fɔ ideɛɛ anu ku di
(Cɔ Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)*

¹⁸ Ajoy ŋju gɔ mɔcɔi Zãa ŋa do ti Farisi ŋa à waa di anu ŋoi inɛ gɔ ŋa ŋa à naa à bee Jesu à ni, beirei í ce mɔcɔi Zãa do ti Farisi ŋa à ya di anu, nɔ weɛ mɔcɛɛ ŋa a ci ya di anu. ¹⁹ Njoi Jesu í jɛ ŋa í ni, kpaasiɛ mɔkɔ titɔ ŋa aa yɔkɔ a

di anu waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ŋa? Ntɔ ntɔ, waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ŋa fei, a kaa yɔkɔ a di anu. ²⁰ Amma ajoy wa naa iyi aa nya mɔkɔ titɔu hai si inɔ ŋa. Waati bɛɛbɛ aa di anu.

²¹ Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kaa sɔ jaacɛ ngbɔ do titɔɛ ku tɔtɔɛ. Bii í ce bɛɛbɛ, titɔu á ga jaacɛ ngbou ku kɔsɔi. ²² Bɛɛbɛ mɔi a ci ya dasi vɛɛ titɔ iyi wa gba si bɔgɔ bata ngbɔ ŋa. Bii í ce bɛɛbɛ, bɔgɔ bata ngbɔ ŋau aa gai, nɔ vɛɛu ku nikã. Nɔ bɔgɔ ŋau do vɛɛu fei ku ce nfe. Amma à ya dasi vɛɛ titɔi si bɔgɔ titɔ ŋa.

*Jesu wa fɔ ideɛɛ ajoy kusɔmi
(Cɔ Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)*

²³ Si ajoy kusɔmi gɔ Jesu do mɔcɛɛ ŋa à waa too kɔi ile gɔ. Si isɛɛnɛ ŋau ŋoi mɔcɛɛ ŋau à wɔ amaaje iyi à gbɛ si ileu à nunu ijuɛ si awɔ à waa ŋa. ²⁴ Njoi Farisi ŋau à bee Jesu à ni, i kù waa yooi? Na mii í ce à waa ce mii iyi a kù nɛ kpãai ku ce si ajoy kusɔmi. ²⁵ Nɔ í jɛ ŋa í ni, i kù cio ajoy kãma ŋa mii iyi Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala nɔ ari wa kpa ŋju do inɛ ŋa? ²⁶ Í lɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ í jɛ pɛɛ iyi à jileɛ Ilaaɔ iyi à ganji inɛ fei ku jɛ bii kù jɛ woo weɛi Ilaaɔ ŋa aŋa aká. Amma Davidi í sɔ pɛɛu nɔ í na do inɛ ŋa fei à jɛ. Waati bɛɛbɛ Abiatai wa jɛ woo weɛ nla. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ŋa má í ni, Ilaaɔ í jile ajoy kusɔmii na aranfaani amane ŋa. Kù jɛ amane ŋai aa na a jɛ arui ajoy kusɔmiu. ²⁸ Na ŋju, i mà ŋa iyi amu Amaɛ Amanɛ n jɛ inɛ ngboi ajoy kusɔmi.

3

*Ideɛɛ inɛ iyi awɔ akãɛ í ku
(Cɔ Matie 12:9-14; Luku 6:6-11)*

¹ Si anyii ŋju ŋoi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ má. Wee inɛ gɔ í wa bɛ, awɔ akãɛ í ku í gbe. ² Nɔ inɛ ŋa iyi í wa bɛ à kãsi Jesu iju, à waa cɔ má à jò inɛu ku ba iri si ajoy kusɔmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a yɛ taalei. ³ Njoi Jesu í sɔ inɛ iyi awɔɛ í kuu í ni, dede í leekɔ si anini ŋa bɛ. ⁴ Nɔ í bee inɛ ŋau í ni, si ajoy kusɔmi, í sɔ amane ku ce jiida de mà laalo, ku faaba inɛ de, mà ku kpa. Njoi aŋa fei à coko. ⁵ Njoi Jesu wa cɔ aŋa fei do idɔkɔ, nɔ inɛɛ í fɔ ntɔ ntɔ domi í yɛ idɔ ŋa í le. Njoi í sɔ inɛu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa deɛ deɛ. ⁶ Na ŋju, Farisi ŋau à fita hai ileu bɛ. Nɔ à tɔtɔɔ do inɛi Herodu ŋa. À waa busi nje bei aa ce a kpaɔ Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

⁷ Njoi Jesu do mɔcɛɛ ŋa à fa ara ŋa à bɔ ikpa tenkui Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa toocɛ wa hai ilei Galilee. ⁸ Nɔ inɛi Zeruzalemu ŋa do inɛi ilu mmu gɔ ŋa iyi à wa si ilei Zudeɛ má, do inɛi ilei Idumeɛ ŋa, do inɛi icei idoi Zuudɛ ŋa, do inɛi ilekoi Tii do Sidɔ ŋa à gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tɛɛ aŋa nkɔɔ nkɔɔ. ⁹ Njoi í ni mɔcɔ ŋau a jileɛ ŋju akɔi inyi na bii zamaa í na wa mantɛɛ wa. ¹⁰ Ntɔi, si bei í jò

ine nkpɔ́ í ba iri, nɔ́ɔ́i í jò bɔ́ɔ́ nɔ́a fei à ya maa naa bi tɛɛ a maa tale nje a ba a luu ku ba a ba iri. ¹¹ Nɔ́ bii ine nɔ́a iyi à ne inei inɔ́ɔ́ko nɔ́a à yɔ́ à ya na a gule si wajuɛi a dɔ́ anu a maa ni, awoi í je Amaí Ilaaɔ́. ¹² Amma Jesu í ya sɔ́ inei inɔ́ɔ́ko nɔ́au ide do kugaabu ku ba a maà sɔ́ ine nɔ́a ine iyi nɔ́ɔ́u í je.

Jesu í cica woo be maateji nɔ́a
(Cɔ́ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)

¹³ Si anyii nɔ́ɔ́u, Jesu í gú iri kuta gɔ́, nɔ́i í kpe ine nɔ́a iyi í bi. Nɔ́ à naa bi tɛɛ. ¹⁴ Nɔ́i í cica amane maateji ku ba a ya maa wa bi tɛɛ, nɔ́ ku be nɔ́a a koo a waazoa ine nɔ́a. Nɔ́ í sɔ́ nɔ́a woo be nɔ́a. ¹⁵ Nɔ́ í mu nɔ́a gɔ́ɔ́ɔ́ba à leleɔ́ inei inɔ́ɔ́ko nɔ́a. ¹⁶ Amane maateji nɔ́a iyi í cica u wee. Sinte titá í cica Simɔ́ nɔ́ í sɔ́ Píɛɛ, waato kuta. ¹⁷ Si anyii nɔ́ɔ́u, nɔ́i í cica Zaaki, do Zaa ífɔɛ, amaí Zebedee nɔ́a, nɔ́ í sɔ́ nɔ́a Boanezɛɛ, waato ine nɔ́a iyi à jò íbai ijí. ¹⁸ Si anyii nɔ́ɔ́u í bei í cica Anderee, do Filipu, do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amaí Aliffee, do Tadee, do Simɔ́ inei igbei Zelotu *, ¹⁹ do Zudasi Isikarioti, ine iyi á na ku zambaɛu.

Nyaanzei Jesu nɔ́a à waa bi a neɔ́ɛ

²⁰ Nɔ́i Jesu do mɔ́ɔ́ɛ nɔ́a à bɔ́ kpasɛ́. Nɔ́ zamaa í tɔ́tɔ́ be hee a kù ba baa fayai ku je. ²¹ Nɔ́i nyaanzei Jesu nɔ́a à gɔ́ɔ́ mii iyi wa ce, nɔ́ à waa naa ku muu, domi à ni kù weɛ dee dee mai.

Jesu í ja ine nɔ́a iyi à máa ide
(Cɔ́ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

²² Wee, woo kɔ́ ine nɔ́a si wooda gɔ́ nɔ́a à wa be iyi à naa hai Zeruzalemu. Á ni, Beelizebu, waato Seetam ine ngɔ́i inei inɔ́ɔ́ko nɔ́a í wa sie. Nɔ́ɔ́i í mua gɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ba wa leleɔ́ inei inɔ́ɔ́ko nɔ́a. ²³ Nɔ́i Jesu í kpe nɔ́a í bee nɔ́a ide do mɔ́nda í ni, beirei Seetam á ce ku lele araɛ. ²⁴ Bii inei bomma aká nɔ́a à waa jaɔ́ nje, bommau be kaa yɔ́kɔ́ ku bɔ́ waju má. ²⁵ Bii inei kpasɛ́ aká nɔ́a à waa jaɔ́ nje, kpasɛ́u be kaa yɔ́kɔ́ ku bɔ́ waju má. ²⁶ Beɛbe mɔ́i bii Seetam wa ja do araɛ, bommaɛ á kpeí nɔ́a kaa bɔ́ waju má, á tai.

²⁷ Ine gɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku lɔ́ kpasɛ́i ine iyi í ne gɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ba ku coo ile, bii kù je í tako í dí lafɛɛ. Amma bii í dɔ́u á yɔ́kɔ́ ku coo ile.

²⁸ Ntɔ́ ntɔ́ an sɔ́ nje, alabu do dulum nɔ́a iyi amane í ce fei, Ilaaɔ́ á yɔ́kɔ́ ku cea suuru ku kpa ideu. ²⁹ Amma ine iyi á bu Hundei Ilaaɔ́, Ilaaɔ́ kaa kpa ideí dulum dii lafɛɛ ajɔ́ káma. Dulum deɛu á maa weɛai hee do ajɔ́ fei. ³⁰ Jesu í sɔ́ nɔ́a beɛbei si na iyi í jò ine nɔ́a à waa ni í ne inei inɔ́ɔ́ko.

Ideí yei Jesu do ífɔɛ nɔ́a
(Cɔ́ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

³¹ Nɔ́i yei Jesu do ífɔɛ nɔ́a à to wa à waa leekí waduude. Nɔ́ à be ine gɔ́ koo kpoow wa. ³² Wee zamaa í buba í kaakɔɛ. Nɔ́i à sɔ́ɔ́ à ni, cɔ́, iyee do ífɔɛ nɔ́a à wa waduude, à waa kpeɛ. ³³ Nɔ́i

Jesu í je nɔ́a í ni, yooi í je iyem, nɔ́ yoo nɔ́a í je ífɔm nɔ́a. ³⁴ Nɔ́ í cɔ́ ine nɔ́a iyi à buba à kaakɔɛu nɔ́ í ni, injei í je iyem do ífɔm nɔ́a. ³⁵ Nɔ́ í ni má, ine iyi wa ce idɔ́bii Ilaaɔ́ fei, lafɛɛi í je ífɔm, wala weɛm wala iyem.

4

Mɔ́ndai woo gbɛ́
(Cɔ́ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Nɔ́i Jesu í lɔ́si ku cioa ine nɔ́a ideí Ilaaɔ́ má kɔ́kɔ́i tenkuu. Nɔ́ zamaa nla gɔ́ í naa í tɔ́tɔ́ sie í kaakɔɛ nɔ́i í jò í gú akoi inyiú í buba. Akoi inyiú í wa si tenkuu nɔ́ zamaa fei wa leekí ífí tenkuu. ² Wa kɔ́ nɔ́a si mii nkpɔ́ do mɔ́nda. Si bei wa kɔ́ nɔ́a si ciou í sɔ́ nɔ́a í ni, ³ í sotí í gbɔ́ mɔ́nda gɔ́ nɔ́a. Mɔ́kɔ́ gɔ́ í fita wa fá dimi. ⁴ Si bei wa fá dimiu, nɔ́i gɔ́gɔ́ nɔ́a à cuku si kpáa, nɔ́ yei nɔ́a à naa á jɔ́. ⁵ Nɔ́ gɔ́gɔ́ nɔ́a mɔ́ à cuku si ile iyi í ne kuta, tengi bii sáa kù kpɔ́. Nɔ́ í fita be gɔ́baká, amma si bei sáa kù la be, nɔ́i í jò icáɛ kù ba ku mi lele. ⁶ Iyi inunu wa ce, nɔ́i í joo nɔ́ í gbɛ, domi icáɛ kù mi lele. ⁷ Gɔ́gɔ́ nɔ́a mɔ́ à cuku si inɔ́ agú nɔ́a. Nɔ́i agú nɔ́a à dede sie à biɛ, nɔ́ à ganjie ku bí. ⁸ Nɔ́ gɔ́gɔ́ nɔ́a mɔ́ à cuku si ile jiiida. Nɔ́i à fita à la, à bí jiiida. Dimi gɔ́ nɔ́a à so kuntaa, gɔ́gɔ́ nɔ́a mɔ́ kita, gɔ́gɔ́ nɔ́a mɔ́ clo. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔ́ndau í tá nɔ́i í ni, ine iyi í ne ífí iyi á gbɔ́ɔ́ ide, ku gbɔ́.

Mii iyi í jò Jesu í ya maa kpa mɔ́nda
(Cɔ́ Matie 13:10-17; Luku 8:9-10)

¹⁰ Waati iyi Jesu í kpa zamaa mɔ́nda nkpɔ́ í tá nɔ́i í jò ine nɔ́a à ne. Nɔ́ ine nɔ́a iyi à gbe bi tɛɛ do mɔ́ɔ́ maateji nɔ́a à waa beɛ yaasei mɔ́nda nɔ́a. ¹¹ Nɔ́i í je nɔ́a í ni, injei Ilaaɔ́ í jò í mà asiíi bommaɛ nɔ́a. Amma ine nɔ́a iyi à gbe fei à waa gbɔ́ ideu do mɔ́ndai. ¹² Nɔ́ ya n fɔ́ nɔ́a ide do mɔ́ndai ku ba “Baa bii à cɔ́ ilu a maà ye. Nɔ́ baa bii à gbɔ́ ide a kaa mà yaaseɛ. Bii kù je beɛbe aa na a sinda wa bi Ilaaɔ́, nɔ́ Ilaaɔ́ ku kpa ideí dulum du nɔ́a.”

Yaasei mɔ́ndai woo gbɛ́
(Cɔ́ Matie 13:18-23; Luku 8:11-15)

¹³ Nɔ́i Jesu í bee nɔ́a má í ni, debei í kù gbɔ́ yaasei mɔ́ndau be nɔ́a? Nɔ́ beirei aa ce í gbɔ́ yaasei mɔ́nda nɔ́a iyi à gbe fei. ¹⁴ Yaaseɛ wee. Mɔ́kɔ́u, ideí Ilaaɔ́i wa fá. ¹⁵ Ine gɔ́ nɔ́a à yei bei inya nɔ́a bii ideu í cuku si kpáau. Iyi à gbɔ́ ideu gɔ́baká Seetam í naa í nya hai si idɔ́ nɔ́a. ¹⁶ Beɛbe mɔ́i ine gɔ́ nɔ́a à yei bei inya nɔ́a bii ideu í cuku si ile iyi í ne kuta. Iyi à gbɔ́ ideu gɔ́baká à gbaai do inɔ́ didɔ́. ¹⁷ Amma a kù jò kù ce icá si idɔ́ nɔ́a. Ine dimi beɛbe nɔ́a a ci ya leekí ku kpe. Waati iyi ijuukpá do wahala gɔ́ í naa si nɔ́a na irii ideí Ilaaɔ́ gɔ́baká, à ya fúsi awoi. ¹⁸ Ine gɔ́ nɔ́a mɔ́ à yei bei dimi nɔ́a iyi à cuku si inɔ́ agú nɔ́a. Anɔ́a í je ine nɔ́a iyi à gbɔ́ ideí Ilaaɔ́, ¹⁹ amma lasabu bututui mii nɔ́a wa bitandi nɔ́a. Fia ku

* 3:18 igbei Zelotu inei igbei Zelotu nɔ́a à waa jabu ku ba Zuifu nɔ́a a ne ara nɔ́a hai si awoi inei Romu nɔ́a.

bi wa dī iju n̄ḡa n̄o à n̄e k̄oḡeēi mii nk̄p̄o. Mii n̄ḡa beī wa gan̄ji ideu ku ce ice si n̄ḡa. ²⁰ In̄e ḡo n̄ḡa m̄o à yei beī dimi n̄ḡa iyi à cuku si il̄e n̄ceē. Iyi à gb̄o ideī Ilaaḡ à gb̄aa n̄o wa so. Si in̄o n̄ḡa in̄e ḡo n̄ḡa à so kuntaa, in̄e ḡo n̄ḡa m̄o kita, in̄e ḡo n̄ḡa m̄o cl̄o.

M̄ondaī fitila
(C̄o Luku 8:16-18)

²¹ N̄ḡoī Jesu í s̄s̄ n̄ḡa má í ni, a ci ya má fitila a biie do caka walak̄o a dasi abe daayi. Amma si antai taabui à ya lesi. M̄à k̄ù je b̄eēbe. ²² Mii iyi wa man̄ji fei á fita gb̄ugb̄aa n̄o asiīu ide ḡo m̄o k̄ù w̄eē iyi a k̄àa f̄o. ²³ In̄e iyi í n̄e it̄l̄ iyi á gb̄oḡo ide, ku gb̄o.

²⁴ N̄ḡoī í s̄s̄ n̄ḡa má í ni, i ce laakai n̄ḡa do ide iyi í gb̄o n̄ḡa. Si ḡūa iyi í w̄āaḡo k̄paasi n̄ḡe n̄ḡa, si beī Ilaaḡ á w̄āaḡo in̄ḡe m̄o n̄o ku k̄ōsi má ku re b̄eēbe. ²⁵ N̄ wa n̄ s̄s̄ n̄ḡe, in̄e iyi í n̄e, n̄ḡui à ya na má, amma in̄e iyi k̄ù n̄e, baa andi iyi í n̄e ma á ya gb̄aaī.

M̄ondaī kugb̄ē iyi wa fita do arae

²⁶ N̄ḡoī Jesu í f̄o má í ni, ide iyi aa ka w̄āo bommai Ilaaḡ wee. In̄e ḡo í f̄a dimi si ik̄oē. ²⁷ Si anyiē, baa bii wa s̄ū walak̄o wa c̄o ilu, al̄eḡo daak̄o, waati k̄āma fei dimiū í fita wa la. K̄ù m̄à baa beī wa ce. ²⁸ Ie í ya j̄o amaaje ku fitai do arae. Í ya ce wuai tit̄a, ku beī ku ce as̄l̄ n̄o ku b̄i. ²⁹ Bii amaajeū í j̄la n̄o a muu do k̄ōma, domi waatii kumui í to.

M̄ondaī dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(C̄o Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)

³⁰ N̄ḡoī Jesu í f̄o má í ni, mii aa ka w̄āo bommai Ilaaḡ. Do m̄onda yoomai aa ka sisiḡo yaasee. ³¹ Í yei beī nḡboi mutaadi iyi waati iyi à waa gb̄ḡo, n̄ḡui í kere í re nḡboi mii ku gb̄ē fei si il̄e. ³² Amma waati iyi à gb̄ḡo à t̄ā, n̄ḡui í ya dede ku la ku re ama j̄i fei. N̄o í ya ce amaaw̄o n̄la n̄la hee yei n̄ḡa a maa ce ante si amaaw̄e n̄ḡa, n̄o a wa si j̄j̄le.

³³ Do m̄onda nk̄p̄o b̄eēbeī Jesu í k̄o in̄e n̄ḡa si cio, zaka beī à ȳok̄o à gb̄ḡo. ³⁴ Ci ya s̄s̄ n̄ḡa ide hai n̄e m̄onda, amma bii í gbe n̄ḡu do m̄oc̄e n̄ḡa í ya tuse n̄ḡai fei.

Jesu í leek̄l̄ fufu si tenku
(C̄o Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)

³⁵ Al̄e aj̄o n̄ḡu, Jesu í s̄s̄ m̄oc̄e n̄ḡa í ni, ka b̄o ice ih̄ḡ. ³⁶ Iyi à j̄o zamaaū í n̄e n̄ḡoī à l̄o ak̄oi inyi bii Jesu í tako í wau ku ba a kua ice aj̄o. N̄o ak̄o mmu ḡo n̄ḡa m̄o à waa too n̄ḡa má. ³⁷ N̄ḡoī fufu n̄la ḡo í dede, í j̄o inyi wa l̄o in̄o ak̄ou hee í maai ku k̄ḡ. ³⁸ Amma Jesu wa s̄l̄ n̄ḡoī si anyii ak̄ou, í lesi iriē si l̄ef̄u ḡo. N̄ḡoī à j̄ū à beēe à ni, M̄eetu, k̄ù j̄eē ide k̄āma bii à waa bi ka ce n̄fe? ³⁹ Iyi Jesu í j̄l̄, n̄ḡoī í la si fufuu, n̄o í s̄s̄ tenkuu í ni, í to b̄eēbe, í coko. N̄o fufuu í leek̄l̄ n̄o inyau í coko cae. ⁴⁰ N̄ḡoī Jesu í bee m̄oc̄e n̄ḡa í ni, na mii í ce í j̄o n̄ḡo wa mu n̄ḡe n̄ḡa. Mii í ce í k̄ù dasim naane n̄ḡa. ⁴¹ N̄ḡoī n̄ḡo n̄la n̄la wa

mu n̄ḡa n̄o à s̄s̄ n̄ḡe à waa ni, in̄e dimi yoomai ih̄ē, iyi fufu do inyi fei wa jirimaē.

5

Jesu í j̄o in̄e ḡo iyi í n̄e in̄e in̄oḡo í ba iri
(C̄o Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)

¹ N̄ḡoī à to icei tenkuu do ik̄pa ih̄ḡ si il̄e ilui Zerazee. ² N̄o Jesu í kita wa hai si antai ak̄oi inyiū. N̄o gbak̄ā in̄e ḡo iyi í n̄e in̄e in̄oḡo í fita wa hai ik̄pa bi ku si iku n̄ḡa wa koo wa *. ³ Bi ku si iku n̄ḡai í je ideē. N̄o w̄eē í n̄e gb̄ugb̄ā hee í j̄o in̄e ḡo kaa ȳok̄o ku d̄ūu, baa do sese. ⁴ À ya daa si k̄p̄emk̄p̄em, n̄o a d̄ī is̄eē do seseē amma í ya da seseēuī n̄o ku ce k̄p̄emk̄p̄em nou. Wee, in̄e ḡo k̄ù n̄e gb̄ugb̄ā iyi á ȳok̄o ku n̄o. ⁵ Waati k̄āma fei, das̄a do id̄ū, si aniniī iri kuta n̄ḡa do bi ku si iku n̄ḡai í ya wa ku maa d̄ḡo anu, n̄o ku maa m̄eē arae do kuta n̄ḡa. ⁶ Iyi í ye Jesu wa hai j̄l̄ij̄l̄i n̄ḡoī í sei, í koo í gule si wajue. ⁷ N̄ḡoī í d̄ḡo anu hee lele í ni, mii í wa aniniī awae, Jesu, aw̄o Amaī Ilaaḡ. Ilaaḡ í re fei, n̄o n̄ wa n̄ t̄ōe do iriē, maā wahalam. ⁸ Í f̄o b̄eēbe si na iyi í j̄o Jesu í ni in̄e in̄oḡoku k̄ù fita siē. ⁹ N̄o Jesu í beēe í ni, irei iriē. N̄ḡoī í j̄eaa í ni, irim n̄iī Zamaa, domi à k̄p̄o. ¹⁰ N̄ḡoī í t̄ō Jesu suuru ku maā n̄ȳo an̄ḡa ik̄pa angule.

¹¹ Wee à ye kus̄ḡo gaa n̄ḡa à waa je ik̄pa iri kutau be. ¹² N̄ḡoī in̄e in̄oḡo n̄ḡa à t̄ō Jesu à ni, j̄o kaa mu kus̄ḡo n̄ḡa ih̄ḡ, ku ba ka maa wa be. ¹³ N̄o Jesu í ȳōda n̄ḡa. N̄ḡoī à fita hai si in̄eēu à koo à mu kus̄ḡo n̄ḡa à tale si n̄ḡa hai antai iri kutau à dasi inyi n̄o inyiū í je n̄ḡa. Kuk̄p̄o n̄ḡa í to dubu min̄ji (2.000).

¹⁴ Woo degbe kus̄ḡo n̄ḡa à sa à koo à waa sisi laabaauī ideu si ilu n̄lau do si il̄eēko n̄ḡa. N̄o in̄e n̄ḡa à fita à b̄o ku c̄o mii iyi í ceu. ¹⁵ Iyi à naa bi Jesu, à ye in̄e iyi í tako í n̄e in̄e in̄oḡo bututuū í baa si laakae í dasi j̄ine n̄ḡa wa bub̄a. N̄ḡoī à biti, n̄ḡo í mu n̄ḡa j̄iida. ¹⁶ In̄e n̄ḡa iyi ideu í ce iju n̄ḡa à waa sisiā in̄e n̄ḡa. ¹⁷ N̄o in̄e n̄ḡa à t̄ō Jesu ku fita hai il̄e ilu n̄ḡa.

¹⁸ Waati iyi Jesu wa l̄o ak̄oi inyiū, n̄ḡoī in̄e iyi í tako í n̄e in̄e in̄oḡo n̄ḡa waa t̄ōe í ni ku j̄o n̄ḡu ku tooe. ¹⁹ Amma Jesu í k̄o. N̄o í s̄s̄o í ni, b̄o k̄pas̄ēē bi in̄eē n̄ḡa koo s̄s̄ n̄ḡa mii iyi Laf̄ēē í ceē, do yaase beī í ce araaēē. ²⁰ N̄ḡoī in̄eēu í n̄e, í wasi ku sisiā in̄e il̄e iyi à ya kpe Ilu M̄eēwa n̄ḡa mii iyi Jesu í cea n̄ḡu fei. N̄ḡoī an̄ḡa fei à biti j̄iida j̄iida. N̄o Jesu m̄o í dede wa hai be.

Ideī ama inaaboī Zairusi do inaabo iyi í lu ib̄oī Jesu

(C̄o Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

²¹ Jesu í baa hai ice ik̄pa ih̄ḡ do ak̄oi inyiū. Í wa it̄i tenkuu be n̄o zamaa n̄la ḡo í naa í t̄ōt̄ō bi t̄eē. ²² N̄ḡoī in̄e ḡo í naa bi t̄eē. À ya k̄poo Zairusi. In̄e nḡboī il̄e bii Zuiḡu n̄ḡa à ya ce kut̄ōt̄ōi. Iyi í ye Jesu, n̄ḡoī í s̄eēbata si wajue. ²³ N̄ḡoī í t̄ōe ku sobi n̄ḡu í ni, ama inaabom wa bi ku ku. N̄ wa n̄ t̄ōe, i naa í lesiē aw̄o, n̄o ku

* 5:2 bi ku si iku n̄ḡa Si waati n̄ḡa, si isai kuta n̄ḡai à ya si iku n̄ḡa.

ba iri ku maa weε baani. ²⁴ Nɔi aɲaɔ Jesu à waa ne. Nɔ zamaa nla go wa tooε hee à waa mantee.

²⁵ Wee si inɔi inε nɔu inaabo go í wa be iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateoji wa.

²⁶ Í wahala jiida si awɔi lokotoro nkɔɔ hee andi fia iyi í ne fei í jɔɔ, kù nɔ kù ce baa daama, amma bɔɔu í teese wa kɔɔsii. ²⁷ Abou í gbɔ laabaatu Jesu wo, nɔi í jò í naa do anyie si inɔi zamaau í lu jaε. ²⁸ Í ce beεbei domi í fɔ si idɔε í ni, baa bii jaεi n lu an ba iri. ²⁹ Nɔi gbakà bɔɔi awɔ ku muεu í leekɔ. Nɔi í gbɔ fufui baani si araε. ³⁰ Nɔi Jesu í mà gbakà iyi gbugbà go í fita hai si arai nɲu nɔ í sinda wa cɔ zamaau nɔ í ni, yooi í lu jaεm. ³¹ Nɔi mɔcε nɔ à sɔɔ à ni, debei í kù waa ye zamaa iyi wa manteei, nɔ í waa ni yooi í luε?

³² Nɔi Jesu í sinda í cɔ inε nɔu ku ba ku ye inε iyi í ce beεbu. ³³ Nɔi abou wa yaya do nɲo, domi í mà mii iyi nɲu í ce. Nɔi í naa í gule si wajue í sɔɔ ntɔ si mii iyi í ba nɲu fei. ³⁴ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanεei í faabaε. Koo weε si laakaε, í ba iri si bɔɔu mbe.

³⁵ Si bei Jesu wa fɔ ideu, inε go nɔ à naa hai kpasεi Zairusi inε ngbou, à sɔɔ à ni, ama inaaboεu í ku. Maà wahala Mεεtu má. ³⁶ Amma Jesu kù dasi ide nɲau. Nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jò zigie ku da, awɔ de dasi naanε. ³⁷ Nɔi í ni inε go ku maà si nɲu kpasεi Zairusi wa bii kù je Plee do Zaaki, do Zaa ifoi Zaaki. ³⁸ Iyi à to nɔ Jesu í ye zamaa nla go be à waa cã kpokpoo, à waa kpata à waa dɔ anu nla nla. ³⁹ Nɔi í lɔ kpasεu í bee nɔ í ni, na mii í ce ì waa dɔ anu beεbe nɔ. Na mii í jò ì waa kpata nɔ. Amau kù ku mεε, wa sɔ nɲooi. ⁴⁰ Nɔ à waa yaakoε. Nɔi Jesu í jò aɲa fei à fita, í gbe baau do iyeyi amau do mɔcɔ mεεta nɔ iyi à suu wau, nɔi à lɔ bii amau í wa. ⁴¹ Nɔi Jesu í mu awɔi amau í fɔ do feεε í ni, talita kumi, waatɔ ama inaabo, dede. Amui, n sɔε. ⁴² Nɔi gbakà ama inaabou í dede nɔ wa ne. Í ne zakai adɔ maateoji. Iyi inε nɔu à yɔɔ nɔi à biti ntɔ ntɔ. ⁴³ Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni à ná ije ku je. Nɔ í sɔ nɔ má do kugaabu í ni a maà jò inε go ku gbɔ ideu.

6

*Inei Nazareti nɔ à kù dasi Jesu naanε
(Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)*

¹ Nɔi Jesu í ne hai kpasεi Zairusi be í bɔ ilu bii í je ama. Nɔ mɔcε nɔ à suu. ² Iyi aɲoi kusɔmi í naa nɔi í lɔsi ku sisia inε nɔ ide ile bii Ziufu nɔ à ya ce kutotɔu. Nɔi inε nkɔɔ nkɔɔ í gbɔ ideu nɔ à biti à waa ni, hai iwoi nɲu í ba dimii lasabu jiidau be. Dimii bisi yoomai à mua nɲu. Beirei í ce wa ce dimii maamaakeu ihε. ³ Kù je woo gbe jli nɔu mbe ya, amai Maariu mεε. Mà kù je igbài Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ mbe ba. Nɔ weclε nɔ à kù wa inɔ nwa ihε? To, lasabu nɲu nɔu bei wa ganji nɔ à dasiεɔ naanε. ⁴ Nɔi Jesu í sɔ

nɔ í ni, kù ne bii walii ci ya ne beεre bii kù je si ilei idεε do si inɔi inε nɔ do kpasεε. ⁵⁻⁶ Nɔi Jesu í biti domi a kù dasiε naanε. Beεbei kù yɔkɔ kù ce maamaake be, bii kù je bɔɔ go nɔa iyi í lesi awɔ nɔ à ba iri.

*Jesu í be mɔcɔ maateoji nɔu minji minji
(Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)*

Si anyie, Jesu í ya maa dabii dabii si ileεko nɔu ku maa sisia inε nɔa idei Ilaaɔ. ⁷ Nɔi í kpe woo be maateoji nɔu nɔ í be nɔa minji minji, í mu nɔa gbugbà a leleɔ inei inɔkɔ nɔa. ⁸ Í sɔ nɔa í ni, í maà so nkàma si isεεne nɲεu. Í maà so ije hee má je bɔgɔ, hee má je fia, í gbe golo. ⁹ Í dasi baata nɲε amma í maà kpele ibɔ minji. ¹⁰ Nɔi í sɔ nɔa má í ni, bii í to ilu bii í waa bɔ nɔa, í wa kpasε bii à dasi nɲε hee í koo í neɔ hai ilu be nɔa. ¹¹ Bii í je bii go nɔa inε nɔa à kù gba nɲε hee má je a gbɔ ide nɲε, í fita hai be nɔa, nɔ í gbugbà nɲa irurui baata nɲε nɔa ku ba ku je nɲa sεεda iyi kiitii Ilaaɔ à naa si nɔa. ¹² Nɔ mɔcɔ nɔu à ne nɔ à waa waazɔa inε nɔa à waa ni a kpaasi idɔ. ¹³ Nɔ à lele inei inɔkɔ nkɔɔ nkɔɔ, nɔ à ya tontooa bɔɔ nkɔɔ nkɔɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

*Idei ikui Zaa woo dasi inyiu
(Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)*

¹⁴ Ilaalu Herodu í gbɔ baau Jesu, si na iyi í jò irie í fangaa bii fei. Nɔ inε go nɔ à nia Jesu, Zaa woo dasi inyiu í jì hai si bale. Na nɔi í jò í ne gbugbà wa ceɔ maamaake. ¹⁵ Inε go nɔa mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nla takoui. Nɔ inε go nɔa mɔ à waa niaa, nɲu mɔ walii be ti tako nɔaui.

¹⁶ Amma iyi Herodu í gbɔ ideu nɔi í ni, Zaa woo dasi inyiu. N jò à bu irie wo. Debei nɲui í jì hai si bale. ¹⁷ Mii iyi í jò Herodu wa fɔ beεbe wee. Hai tako Herodu takae í ni a mu Zaa a dɔu a dasiε piisɔ na ku tɔɔ idɔi Herodias. Wee Herodu í tako í so Herodias aboi Filipu, ifεε. ¹⁸ Nɔi Zaa í sɔɔ í ni, kù sɔa í gba aboi ifεε í dasi kpasεε. ¹⁹ Na nɔi í jò Herodias wa mu Zaa do idɔkɔ. Wa bi ku kpaε amma kù ba kpaa ²⁰ si na iyi í jò Herodu í mà beεrei Zaa. Bii wa gbɔ ideε idεε í ya dedei, amma do nɲu fei í ya bi nɲu ku gbɔɔ. Í mà iyi amanε dee deei nɔ kuwεεε kù ne taale kàma. Na nɔi í jò í bii anyie.

²¹ Do nɲu fei, aɲo nɲu go Herodias í ba kpàεε. Aɲo nɲu Herodu í nya jingau nla nla ku yeɔ gigii aɲoi kubie. Nɔi í kpe akawe nlaε nɔ do inε ngboi soogε nɔ, do inε ngboi ilei Galilee nɔ fei. ²² Nɔi ama inaaboi Herodias í lɔ ileu wa jojo, nɔi í dɔa Herodu si do inε nɔa iyi í kpe wa nɔu fei. Nɔi Herodu í sɔ mudεεu í ni, tɔɔm mii iyi í bi fei, an muue. ²³ Nɔ í gbasi do mii fei í ni, mii iyi í tɔɔm fei, an muue, baa bii í je bubui bommam nii. ²⁴ Nɔi ama inaabou í koo í bee iyee í ni, mii í jo n tɔεε. Nɔi iyee í je í ni, tɔεε irii Zaa woo dasi inyiu. ²⁵ Nɔi gbakà ama inaabou í naa bi ilaaluu í sɔɔ í ni, n bi í muum irii Zaa woo dasi inyiu nsei

nsei si perenti. ²⁶ Baa do iyi inoi ilaaluu í fò nto nto fei kù bi ku koo, si na iyi í jò í gbasí do mii fei si wajú iné njooe nau. ²⁷ Njoi gbaká í be sooge gò koo bù irii Zaa woo dasi inyiu wa. Njoi soogeu í koo í bu irii Zaa wa hai ile piisó. ²⁸ Nò í naadò wa si perenti í naa í na ama inaabout. Nò ama inaabout mò í koo í na iyee. ²⁹ Iyi maoai Zaa na à gbò iyi í ku, njoí à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)
(Cò Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zaa 6:1-14)

³⁰ Nò woo be maateji na iyi Jesu í tako í be nau à baa bi tee à waa sisaa mii na iyi ana à ce fei do cio iyi à kò iné na si fei. ³¹ Nò iné na à wasi ku naa ku ne hee Jesu do maoe na à kù ba fayai ku je. Na njoí í jò í sò na í ni, í jò ka nya ara nwa ka bò ikpa ghabua ku ba í sími keeke na. ³² Njoi à jò iné nau be, nò à koo à ló akoi inyiu à bò ikpa ghabua. ³³ Amma iné nkpo í ye na waati iyi à waa ne, nò à mà na. Njoi à mà tengi bii à waa bõu. Nò iné na à sei wa do ise hai ilu na fei à cua nna tengi bii à waa bõu.

³⁴ Iyi Jesu í to wa njoí í fita hai ino akou. Nò í ye zamaa nkpo. Njoi í ce araare nna, domi à yei bei angudá na iyi à kù ne woo degbe. Njoi í lósi ku kò nna si cio nkpo. ³⁵ Si bei ale wa le, njoí maoe na à naa bi tee à ni, inyau wee ghabuai, nò idú wa dũ. ³⁶ Na nju, da iné nau à bò ileeko na do ino ilu na iyi à wa amee, ku ba a koo a ra mii iyi aa je. ³⁷ Amma í sò na í ni, inje taka nne í na na ije a je. Njoi à jaaa à ni, í kù mà baa bii à so fiaí icei cukpa meje, kaa to ka ra nna pèe ka na na a je. ³⁸ Njoi Jesu í bee na í ni, pèe feloi í ne na. I koo í cò wa. Iyi à koo à cò, njoí à ni, pèe miui à ne do cèe minji.

³⁹ Nò Jesu í sò maoe nau í ni à jò iné nau à buba si fofò tũtũu be iká iká. ⁴⁰ Njoi à buba iká iká, tuuba gò na amane cío, tuuba gò na mò amane ciitaa. ⁴¹ Njoi Jesu í so pèe miuu do cèe minjiu, nò í wu iju lele í saabu Ilaad. Njoi í bububu pèeu nò í na maoe nau à kpèa zamaau. Nò í kpèe nna cèe minjiu mò iné fei í ba. ⁴² Ana fei à je à yo. ⁴³ Njoi à kò pèe do cèe bubu iyi í gbeu kòlò maateji í ká. ⁴⁴ Inemako na iyi à je pèeu à weei amane dubu miu (5.000) baká inaabo do amu na baasi.

Jesu wa ne si antai tenku
(Cò Matie 14:22-33; Zaa 6:15-21)

⁴⁵ Iyi à tã gbaká njoí Jesu í jò maoe nau à ló akoi inyiu ku ba à takoe a kua ice ihò, ikpa Besaida. Iyi à waa ne nò í ni zamaau ku ne. ⁴⁶ Waati iyi í jò à ne njoí í koo í gũ iri kuta gò ku ba ku ce kutò. ⁴⁷ Nò í wa be hee idú í koo í dũ, nò akoi inyiu í wa si aninii tenkuu do maoe nau nò Jesu mò í wa ile nju aká. ⁴⁸ Í ye maoe nau à wa si wahalai ku wai akoi inyiu, domi fufuu wa kò na. Zakai ameejumá njoí í maai si na, wa ne si antai inyiu wa bi ku cua nna. ⁴⁹ Amma waati iyi à yoo wa ne si antai tenkuu njoí à tamaa bei zlii, njoí à waa dõ anu.

⁵⁰ Ana fei à yoo njoí njo wa mu na. Njoi gbaká Jesu í ba na ide ku fò í sò na í ni, í sũ laakai nne na. Amui Jesu, í maà ce njo na.

⁵¹ Njoi í ló ino akou í ba na be, nò fufuu í leekí. Njoi zigí nna fei í da à biti hee, ⁵² domi a kù gbò yaasei maamaakei pèeu si na iyi í jò idò nna í le.

Jesu í jò bõo na à ba iri si ilei Genesareti
(Cò Matie 14:34-36)

⁵³ Iyi à kua tenkuu à tã njoí à to ilei Genesareti à koo à ði akò nna bi ku leektu. ⁵⁴ Wee ine gò na à wa be. Iyi Jesu do maoe na à fita hai si akou gbaká njoí iné nau à mà Jesu. ⁵⁵ Njoi ana fei à sei à waa naadò bõo na wa hai ino ilu na. À ya so na wai si sèe na a naadò na wa tengi bii à gbò í wau. ⁵⁶ Bii Jesu í to fei, hai ileeko na do ilu nla na do iko bii iné na à waa sũ fei, à ya maa naadò bõo na wai si bantuma bii í wau. Njoi à ya tsoe ku jò ana a lu baa itii kumbooe. Nò iné na iyi à luu fei à ya ba irii.

7

Dedembai bala na
(Cò Matie 15:1-9)

¹ Njoi Farisi na do woo kò iné na si wooda gogo na à naa hai Zeruzalemu nò à tótò kòkoi Jesu. ² Njoi à ye maoe gò na à waa je do awò riisi, waato a kù woo si bei à ya ce si dedemba nna.

³ Wee Farisi na do Zuifu na iyi à gbe fei, à waa too dedembai bala nna na. Bii kù je à woo sãa sãa a ci ya je ngogo. ⁴ Beebe mòi, bii à baa hai aja nò a kù woo a ci ya je. Mii nkpo nkpoí à ya ce má iyi í je dedemba nna. Mii nau gogo na wee, koofo ku wie do boonyi do cakai iso nkpa na.

⁵ To, si bei Farisi na do woo kò iné na si wooda nau à ye maoe nau à waa jeò awò riisi njoí í jò à bee Jesu à ni, na mii í ce maoe na a kù waa too dedembai bala nwa na. Na mii í jò à ya je do awò riisi. ⁶ Nò Jesu í je nna í ni, inje ilu muafiti na, hai tako Ezai í ce waliiei dee dee na iri nne waati iyi í kò si tiaé í ni, “Ilaad í ni,

Ine nau ihè à waa ceem beerei do gele nju aká. Amma idò nna í jlim.

⁷ Kutò iyi à waa ceem ngbei, Domi woodai amane njaí à waa kò iné na si nò à waa ni woodam nii.”

⁸ Njoi Jesu í sò na má í ni, í waa jò woodai Ilaad na nò í waa too dedembai amane na.

⁹ Do nto í waa kpa woodai Ilaad njaí ku ba í sási dedemba nne na. ¹⁰ Moizi í ni, “í jirima iyeò baa nne na”. Nò í ni má, “ine iyi wa fò laaló iyeò baee na, a kpa lafèe.” ¹¹ Amma inje, í waa fò ide mmu. Í waa ni iné á yòkò ku sò iyeò baee ku ni fia iyi nju á sobi na do, ti Ilaadí. Fiaui í waa kpe koo baa na. ¹² Nò bii iné í dõ beebe, í kaa náa kpaa ku sobiò iyeò baee má na. ¹³ Beebe, í waa kpa idei Ilaad na nò í waa

8

too dedemba iyi á jò nnye ña. Nò í waa ce mii laalò nkpo má iyi í jò dimi beɛbe ña.

*Mii iyi í ya dasi ine riisi
(Cɔ Matie 15:10-20)*

14 Njoi Jesu í kpe zamaau má bi tɛɛ ñoi í sɔ ña í ní, inɛ fei í sotí í gbɔ yaasei idem ña. 15 Nkàma kù wɛɛ iyi á lɔ do gɛlei amanɛ ku dasiɛ riisi. Amma iyi á fita hai sí idòì amanɛ, nɔɔi á dasiɛ riisi. [16 Inɛ iyi í nɛ ití iyi á gbɔò ide, ku gbɔ.]

17 Njoi Jesu í nya arae hai bi zamaau í koo í lɔ kpasɛ. Waati iyi í lɔ kpasɛu ñoi mɔcɛɛ ñau á beɛɛ yaasei mɔndau. 18 Njoi í bee ña í ní, í kù nɛ bisí ñai? I kù mà ña mii iyi á lɔ inòì amanɛ hai waduude kaa dasiɛ riisi? 19 Kaa dasiɛ riisi, domi ije kaa lɔ sí idòì inɛ bìi kù jɛ sí inɔɛ, nɔ ku yó ku bei ku fita. Jesu í fɔ beɛbei ku ba ku sɔ ña iyi ije kàma kù jɛ iwá. 20 Nò í ní má, mii iyi wa fita hai sí idòì amanɛ í ya dasiɛ riisi. 21 domi hai sí idòì amanɛ lasabu laalò do icu ku ko, do ile ku ce, do inɛ ku kpa, 22 do sakara, do kodɛɛ, do inɔ ku ká, do takii, do daa iyi í lɔ zaka, do igu, do funei inɛ ku nya, do faao, do idò ku le í ya fita. 23 Mii laalò ñau be fei hai sí idòì amanɛ wa fita nɔ ñai á ya dasi inɛ riisi.

*Abo dimi mmu go í dasi Jesu naane
(Cɔ Matie 15:21-28)*

24 Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ñoi í dasi kpãa í bɔ ilɛɛkoi Tii, ñoi í lɔ kpasɛ go. Wee kù waa bi inɛ go ku mà, amma kaa yókò ku manji. 25 Abo go í wa be, ama inaaboɛ í nɛ inɛ inɔòko. Iyi í gbɔ Jesu í to wa be gbaká, ñoi í naa í gule sí wájue. 26 Abou í bei í je dimi mmu. Á buui Fenisi sí ilei Siri. Njoi wa tɔɔ Jesu ku lelea nɔɔ inɛ inɔòkou hai sí amaɛu. 27 Amma Jesu í sɔò í ní, jò amu ña a je a yo titá, domi kù sía a gba ijei amu ña a na aja keeke ña. 28 Njoi abou í ní, ntòì Lafɛɛ. Amma baa do nɔɔ fei, aja keeke ñau á ya wa abei taabu a maa jɛ buubuui ijei amu ña iyi wa cuku wa. 29 Njoi Jesu í sɔò í ní, na ide iyi í fɔu be, nɛ. Inɛ inɔòkou í fita síe mbe. 30 Iyi í nyi kpasɛɛ ñoi í koo í ba amau wa sù sí daayi, inɛ inɔ ikou í fita síe tã.

Jesu í jò dekt go í ba iri

31 Njoi Jesu í dede hai ilɛɛkoi Tii í too do Sidò, í bei í bɔ tenkui Galilee sí ile iyi á ya kpe Ilu Mɛɛwa ñau. 32 Iyi í to, ñoi inɛ go ña á naaò dekt go wa, iyi ci ya yókò ku fɔ ide sãa sãa, ñoi á tɔɔ Jesu ku lesiɛ awá. 33 Njoi Jesu í bɔɔɛ hee bìi í jìlò zamaau. Njoi í dasi amaawɛɛ sí ití dektu, nò í tu anto, í jɔa sí amɛɛ. 34 Nò í wu iju lele í jile idò í fɔ do fee ña í ní, efata, waato, cɪ. 35 Njoi gbaká ití mɔkú í cɪ nɔ amɛɛ í tɛ, nò í sinti ku fɔ ide dee dee. 36 Jesu í sɔ ña í ní a maa sɔ inɛ go, amma sí bei wa sɔ ñau, beɛbe moi ña mɔ á wasi ku sɔ inɛ ña. 37 Njoi inɛ ñau á biti hee í caa á waa ní, mii iyi wa ce fei í síai. Í jò baa dekt ña á waa gbɔ ide, inɛ ña iyi á ci ya yókò a fɔ ide wo á waa fɔ bebei.

*Jesu í wò amanɛ dubu mɛɛ (4.000)
(Cɔ Matie 15:32-39)*

1 Iyi í ce ajò minji ñoi zamaa nla go í tɔtɔò bi tɛɛ má. Nò wee a kù nɛ mii iyi aa je. Njoi Jesu í kpe mɔcɛɛ ñau í sɔ ña í ní, 2 araareí zamaau ihɛ wa mum domi ajò mɛɛta ñai ihɛ iyi á wa bi tom, nɔ sonda kàma kù kpe ña má. 3 Bii ñ jò á neò ari aa koo a cuku kpãa, sí bei idei inɛ go ña í jì. 4 Njoi mɔcɛɛ ñau á beɛɛ á ní, iwoi aa ka ba pɛɛ sí gbabuau ihɛ iyi aa je a yoò. 5 Njoi Jesu í bee ña í ní, pɛɛ feloi í nɛ ña. Njoi á ní, ara mɛɛjei.

6 Njoi Jesu í ní zamaau fei ku buba ile. Nò í so pɛɛ ara mɛɛjeu í bei í saabu Ilaaɔ, nò í bububue í na mɔcɛɛ ñau a kpɛ ña. Njoi á kpɛa zamaau. 7 Wee á nɛ cɛɛ keeke go ña be má. Njoi Jesu í saabu Ilaaɔ má, í bei í ní a kpɛ ña, nò á kpɛ ña cɛɛ ñau má. 8 Nò aña fei á je á yo. Njoi á naa á ko bubui pɛɛ ña iyi í gbɛu kɔlɔ mɛɛje. 9 Jiai inɛ ñau í to zakai aña dubu mɛɛ (4.000). Njoi Jesu í bei í jò inɛ ñau á nɛ. 10 Njoi gbaká í koo í lɔ akòu inyi do mɔcɛɛ ña á bɔ ikpa Daamanuta.

*Farisi ña á bi Jesu ku ce maamaake
(Cɔ Matie 16:1-4)*

11 Njoi Farisi go ña á naa bi Jesu á wasi ku baa kakɔò ku ce. Á cɔ laakae, á tɔɛɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãe hai bi Ilaaɔí wa naa. 12 Njoi Jesu í jilɛ idɔɛ í ní, na mii í ce inɛ inɛ ñau ihɛ á waa tɔm n ce maamaake. Ntò ntò, n kaa n nyisi ñe maamaake kàma go. 13 Njoi í jò ña í koo í lɔ akòu do mɔcɛɛ ña a kua do ice ihɔ.

*Lefeei Farisi ña do ti inɛ Herodu ña
(Cɔ Matie 16:5-12)*

14 Wee mɔcɛɛ ñau á gbɛje ije ku so, pɛɛ akáí á nɛ sí akòu be. 15 Njoi Jesu í sɔ ña í ní, í ce laakai í nya ara ñe hai bi lefeeí Farisi ña do ti inɛ Herodu ña. 16 Njoi mɔcɛ ñau á waa sɔ ñe ide á waa ní, sí na iyi í jò a kù nɛ ijei í jò wa dɔ beɛbe. 17 Wee Jesu í mà iyi á waa fɔ ñoi í ní, na mii í ce í fɔ í waa ní ña, sí na iyi í jò a kù nɛ pɛɛí. Inɛ mɔ í kù mà ña hee nɛsí? I kù gbɔ yaasei ideu ñai? I kù nɛ bisí ñai? Idò nnye mɔ í lei? 18 Í jò í nɛ iju ña mɛɛ, í ci ya ye ilu ñai? I kù nɛ ití ña ba. I ci ya gbɔ ide ñai? I ci ya ye gígí ñai? 19 Waati iyi ñ kpɛa amanɛ dubu miu pɛɛ ara miuu, pɛɛ kɔlɔ feloi búbù iyi í gbɛu í ce. Njoi á jɛaa á ní, kɔlɔ maateejii. 20 Njoi Jesu í bee ña má í ní, sí waati iyi í bu pɛɛ ara mɛɛjeu ñ na amanɛ dubu mɛɛ ñau, pɛɛ bubu iyi í gbɛu kɔlɔ feloi í kóo ña. Njoi á jɛaa á ní, kɔlɔ mɛɛjei. 21 Njoi Jesu í sɔ ña í ní, í kù gbɔ hee nɛsí ña?

Jesu í jò fɛjuu go í ba iri Besaida

22 Njoi á to ilu go iyi á ya kpe Besaida, nò inɛ go ña á náaa Jesu fɛjuu go wa, á tɔɛɛ ku luu. 23 Njoi í mu awáí fɛjuu í bɔɔɛ alalai iluu. Njoi í daa antò sí ijue í lesiɛ awá í ní, í waa ye ngɔgo? 24 Njoi fɛjuu í cɔ ilu í ní, ñ wa n ye amanɛ ña á

waa ne, amma à yei bei jli ña. ²⁵ Njoi Jesu í lea awo si iju má. Iyi íneeu í cõ ilu má nã í ba wee nñu í ba iri, wa ye ilu wau wau. ²⁶ Njoi Jesu í ni ku ne kpasêe, amma ku maà too do ino ilu má.

Piëe í ni Jesu í je ine iyi Ilaaã í cica
(Cõ Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)

²⁷ Njoi Jesu do mæcæe ña à ne ikpa ilu ña iyi à wa kækoi Sezaree, si ilei Filipi. Njoi si kpãau í bee mæcæe ña í ni, yooi ine ña à ya ni ñ je. ²⁸ Nõ à jëaa à ni, ine gõ ña à ya ni awõu Zãa woo dasi inyii. Ine gõ ña mõ à ya ni awõu Elii walli nlai takoui. Ine gõ ña mõ à ya ni awõu ine akãì walli ñauì. ²⁹ Njoi Jesu í bee ña í ni, inje mõ ni, yooi í ni ñ je ña. Njoi Piee í jëaa í ni, awõu Kirisii, ine iyi Ilaaã í cica. ³⁰ Njoi Jesu í sõ ña do kugaabu í ni a maà sõ ine gõ.

Jesu wa fõ ide ikuë do kujte
(Cõ Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)

³¹ Njoi Jesu í sinti ku sõ mæcæe ñau í ni nñu Amai Amane, í gbe nñu ku ce wahala jiiida. Ine ngbo ña do ine ngboi woo weei Ilaaã ña do woo kã ine ña si wooda ña aa kãsi nñu a kpa nñu, amma nñu á jli hai si bale si ajo meeetasia. ³² Í fõ ideui sãa sãa, kù singaë. Njoi Piee í gbãa í bõðe kækõle nã í ni ku maà fõ beebë. ³³ Amma Jesu í sinda í cõ mæcæe ña, nã í la si Piëe í ni, sêkëe hai bi tom, Seetam, domi í kù waa ce lasabui Ilaaã, í gbe ti amane ña.

³⁴ Si anyie, í kpe zamaa do mæcæe ña, í sõ ña í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jò idõõbie nã ku so jli ku gaue ku toom wa. ³⁵ Nõ ine iyi wa bi ku ba kuwëe do idõõbie, kaa baa. Amma ine iyi í nyõ kuwëe na irim do na laabaau jiiida, lafëe á baa do nto. ³⁶ Aranfãani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei nã í kua kuwëe. ³⁷ Mã mii í wëe iyi amane á kpaasid kuwëe. ³⁸ Nõ Jesu í ni má, inei nsei ña ilu dulum ñai iyi á kù leekidõ Ilaaã nñu akã. Na nñu, ine iyi wa ce anyoi amu Amai Amane, walakõ wa ce anyoi idem si waju nñu, amu nã an ce anyoi lafëe waati iyi an nyi wa. Nõ waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam do amalekae ña ajo.

9

¹ Njoi Jesu í sõ ña má í ni, ntõ nto, ine ña iyi à wa ihë si nsei, gõgõ ña ña aa ye bommai Ilaaã wa naa do gbugbã á bei á ku.

Arai Jesu í daana
(Cõ Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

² Si anyii ajo mæfa Jesu í kpe Piëe do Zaaki do Zãa í nya ña ikã nã à koo à gũ iri kuta nla gõ aña duusõõ. Si bei á waa cõ ñoi á ba arae í kpaasi. ³ Njoi jaæe ña wa daana jiiida í fũta pai pai hee ine gõ kù wëe si andunya ihë iyi á yõkõ ku fõ acæe ku fũta beebë má. ⁴ Si anyie ñoi Elii do Moizi á faata wa à waa baa ide ku fõ. ⁵ Nõ Piëe í sõ Jesu í ni, Mætu, á sãa ka maa wa ihë. Jò ka ce ilei acõ mæeta, akã titëe, akã

mõ ti Moizi, akã mõ ti Elii. ⁶ Wa fõ beebë si na iyi í jò ñjo í mu ña hee í jò kù mà baa bei á ni. ⁷ Njoi bukõõ gõ í naa í bii ña, nã hai si bukõõ à gbõ ide ku fõ gõ í ni, ine ihë í je amam, ñ buu jiiida jiiida. I ya gbõ idee ña. ⁸ Njoi gbakã mæcæe ñau à cõ bii fei, nã a kù ye ine gõ bii kù je Jesu nñu akã do aña taka nñu.

⁹ Njoi à waa kita wa hai iri kutau nã Jesu í sõ ña í ni a maà sõ ine gõ mii iyi à ye hee nñu Amai Amane koo ku nã ku jli hai si bale má. ¹⁰ Nõ à jirima ide iyi í sõ ñau amma à waa bee nje ide à waa ni, yoomai í je ine ku ku nã ku jli má. ¹¹ Nõ à bee Jesu à ni, na mii í ce woo kã ine ña si wooda ñau à ni Elii á tako Kirisi ku naa. ¹² Njoi í je ña ña í ni, ntõ Elii á tako ku naa ku teese mii fei sãa sãa. Amma kukoi idei Ilaaã í ni má, ine ña aa kpã Amai Amane iju jiiida nã a dondae, mã iboi. ¹³ Amma ñ wa n sõ ñe iyi Elii í naa tã, nã ine ña à wahalae bei á bi, si bei kukoi idei Ilaaã wa fõ.

Jesu í faaba ama gõ iyi í ne inei inõoko
(Cõ Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Waati iyi Jesu do mæcõ mæeta ñau à waa to wa kækoi mæcõ bubu ñau, ñoi à ye zamaa nla nla gõ í kaako ña, do woo kã ine ña si wooda gõ ña iyi à waa ba ña kakõ ku ce. ¹⁵ Iyi ine ñau á ye Jesu gbakã á biti nã à sei á koo à coo fõ. ¹⁶ Njoi Jesu í bee mæcæe ña í ni, kakõi mii í waa ce injeõ ña. ¹⁷ Njoi si inoi zamaau ine akã í jëaa í ni, Mætu, ñ naae ama inemækõm wa si na iyi í jò í ne inei inõoko iyi í jò ci ya fõ ide. ¹⁸ Waati iyi í dede sie fei í ya kékëe ilei nã gelee ku ce anto foko ku maa ño inyi nã ku kasãm. Wee ñ tã mæcæe ña a leleaa, amma a kù yõkõ. ¹⁹ Njoi Jesu í sõ ña í ni, inje hai dasi naane ña, hee waati yoomai an maa n wa ino nñe. Ma hee waati yoomai an maa n temuadõ ñe. I naam amau wa ihë ña. ²⁰ Nõ à naae wa. Iyi amau í ye Jesu gbakã, ñoi inei inõokou í yaae do gbugbã, nõ amau í cuku ile wa bimbili í ce anto foko si gelee. ²¹ Nõ Jesu í bee baæe í ni, hai waati yoomai inei inõokou ihë í muu. Njoi baau í jëaa í ni, hai waati iyi í wëe keekei. ²² Nõ inei inõokou í ne daõneei ku dasie ino inai walakõ ino inyi ku ba nã kpaa. Amma, bii aa yõkõ í ce ngõgõ, ce araare nwa, í sobi wa. ²³ Njoi Jesu í sõ ña í ni, ñ ni bii an yõkõ wó. Ine iyi í dasi naane á yõkõ ku ce fei ndee. ²⁴ Njoi gbakã baai amau í dõ anu nla gõ í ni, ñ dasi naane. Sobim ku ba n maà n sika si naane ku dasim.

²⁵ Iyi Jesu í ye akpõi ine ñau wa kõõsi á sei à waa naa bi ti nñu ñoi í lasi inei inõokou í ni, awõ iyi í ya dasi ine deki ku mængõ ide ku fõ, amui ñ ni, fita si amau nã í maà nyi wa sie má. ²⁶ Njoi inei inõokou í dõ anu nã í yaya amau do gbugbã í bei í fita. Njoi amau í kasãm hee ine nkpõ í ni í kui. ²⁷ Amma Jesu í mu awæe í dedee nã amau í leekidõ.

²⁸ Si anyie Jesu í lo kpasë gõ, nñu do mæcæe ña aña duusõõ. Njoi mæcæe ñau à beee à ni, na

mii í ce awa a kù yòkò a kù lele inei inòòkòu. ²⁹ Njoi Jesu í je nja í ni, do kutàò nju akái aa yòkò í nyaò dimii inei inòòkòu bε nja.

Jesu í nyi wa fò idei ikuε do kujitε má
(Cò Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

³⁰ Si anyie, Jesu do mòcòε nja à nε hai bε nò à koo à dabii dabii si ilei Galilee. Wee Jesu kù bi ine nja a mà bii nju í wa, ³¹ domi wa kò mòcòε nja si cio nò í sò nja í ni, aa mu amu Amai Amanε a daa ine nja si awò. Aa kpam, amma si ojo mεetasia an ji hai si bale má. ³² Amma mòcòε nja a kù gbò yaasei ideu, nò à waa ce njoi ku beεε.

Yooi í je ine ngbo
(Cò Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

³³ Njoi à to wa Kapεranumu. Waati iyi à to kpasε njoi Jesu í beε mòcòε nja í ni, kakòoi mii í waa ce wa si kpáau bε nja. ³⁴ Njoi à coko, domi hai kpáa à waa ce kakò wai anja duusò a ba a mà ine iyi í je ine ngbo. ³⁵ Njoi Jesu í bubu, nò í kpe amanε maateji nja í sò nja í ni, ine iyi wa bi nju ku je ine sinte, lafεε á je inei ankàanyii ine fei nò ku je woo ce icei ine fei. ³⁶ Njoi í so ama keeke go í leekε si anini nja, nò í so amau si ikpae, í bei í sò nja í ni, ³⁷ ine iyi í gba ama keeke bei ine ihε na irim, amui í gba. Ine mò iyi í gbam, kù je amu akái í gba, ine iyi í bem wai í gba.

Ine iyi kù je mbεε nwa ine nwai
(Cò Luku 9:49-50)

³⁸ Njoi Zaa í sòò í ni, Mεetu, à ye ine go iyi í ya maa lele inei inòòkò nja do irie, nò à kòò domi kù waa tooe kù je ine nwa. ³⁹ Amma Jesu í jεaa í ni, í maà kòò nja. Inε go kaa yòkò ku ce maamaake do irim nò bii í tekeε gbakà ku fò laalòm má. ⁴⁰ Do ntò, ine iyi kù je mbεε nwa ine nwai. ⁴¹ Ntò ntò, ine iyi í mu nje inyi ku mò na irim, si na iyi í jò í je titom nja, lafεε kaa kua ribae pai.

Idei dulum
(Cò Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

⁴² Njoi Jesu í sò nja má í ni, ine iyi í dasi ine akái ama keeke nja iyi à dasim naaneu ihε kurara, í tia a día lafεε alò go si kòε, nò a sòsie si tenku. ⁴³ Bii í je awò akáεi wa dasie kurara, buu. Á tia í lò si kuwεε iyi ci ya tà do awò aká do iyi aa nε awò minji fei nò í lò si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [⁴⁴ Tengi bε kokoo ku njò ara nja a kaa ku nò inau mò kaa ku.] ⁴⁵ Bii í je kute akáεi wa dasie kurara, buu. Á tia í lò si kuwεε iyi ci ya tà do kute aká do iyi aa nε kute minji fei nò í lò si inyai wahala. [⁴⁶ Tengi bε kokoo ku njò ara nja a kaa ku nò inau mò kaa ku.] ⁴⁷ Nò bii í je iju akáεi wa dasie kurara, nyaa. Á tia í lò si bommai Ilaaò do iju aká do iyi aa nε iju minji fei nò í lò si inyai wahala. ⁴⁸ Tengi bε kokoo ku njò ara nja a kaa ku nò inau mò kaa ku.

⁴⁹ Ntò ntò si bei à ya fási nja fei imu, beεbe mòi ine fei à ye ijuukpá iyi í ye bei ina ku cò laakae.

⁵⁰ Imu mii nceεi, amma bii didsi imu í ku, mii aa dasi í jò ku dó má nja. ⁵¹ Inje fei í sía í ye bei imu nja, í maa gbò si nje nja.

10

Jesu wa fò idei nje ku kòí abo do mòkò
(Cò Matie 19:1-12; Luku 16:18)

¹ Njoi Jesu í nε hai bε í bò ilei Zudee. Si anyie nò í kua í bò ikpa icei idoi Zuudεε. Njoi zamaa go í tótòò kòkòε má, njoi í ləsi ku kò nja si cioi idei Ilaaò si bei í nε dònεεi ku ce.

² Njoi Farisi go nja à naa bi tεε ku ba a cò laakae, nò à beεε bii í je amanε í nε kpáa ku kòsi aboe. ³ Njoi Jesu í je nja í ni, si ideu bε, wooda yoomai Moizi í kò nje wo. ⁴ Njoi à ni, Moizi í ni, bii í waa kòsi aboe aa ceaa tiai nje ku kò í bei í kòsie. ⁵ Njoi Jesu í sò nja í ni, na ido ku le nje í jò Moizi í kò nje bεεbe. ⁶ Amma hai sinte, waati iyi Ilaaò í taka andunya, í ce inεmòkòí do inaabo. ⁷ Na nju, mòkò á jò iyeò baεε nò nju do aboe a maa weε ⁸ nò anja minji fei a baa a je ara aká. Si beεbe a kù je anja minji má, ara aká dei á je. ⁹ Na nju, amanε ku nε ku fεεfe mii iyi Ilaaò í tótòò.

¹⁰ Iyi í fò beεbe í tà njoi à bò kpasε nò mòcòε nja à waa beεε ide si ide akáu má. ¹¹ Njoi Jesu í sò nja í ni, ine iyi í kòsi aboe nò í so mmue dulum nii í ce bi abo sinteu si na iyi í jò í ce sakara. ¹² Beεbe mòi bii inaabo í kò mòkòε nò í so mòkò titò í ce sakaraí.

Jesu í weea ama keeke nja
(Cò Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

¹³ Njoi ine nja à gbà ama keeke nja à naaa Jesu wa ku lu nja. Amma mòcòε nja à waa lasi ine nja iyi à naaò nja wa. ¹⁴ Iyi Jesu í ye mii iyi à waa ceu, njoi idœε í kò, í sò nja í ni, í jò amu nja a naa bi tom, í maà ganji nja. Domi Ilaaò í je ilaalui ine nja iyi à jò nja. ¹⁵ Ntò ntò, ine iyi kù waa súa Ilaaò iri ile bei ama keeke, Ilaaò kaa je ilaalui lafεε pai. ¹⁶ Njoi í so amu nja si ikpae í lesi anja fei awò, nò í wee nja.

Idei ilu fia go
(Cò Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)

¹⁷ Njoi Jesu í dasi kpáa. Iyi wa nε, njoi ine go í sei wa í naa í gule si wajeε í ni, Mεetu, awò ine nceε, mii an ce n baò kuwεε hai tà. ¹⁸ Njoi Jesu í beεε í ni, na mii í ce ì waa kpem ine nceε. Inε go kù wεε iyi í je nceε bii kù je Ilaaò nju aká. ¹⁹ Ì mà sàa sàa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, maà jεa ine go sεεda ibo, maà takii ine go, jirima iyeò baεε. ²⁰ Nò inεeu í ni, Mεetu, ì wa n jirima iyi bε fei tà hai keekem. ²¹ Njoi Jesu í cò inεeu do kubi nò í ni, í gbεε mii aká. Koo í ta mii iyi ì nε fei nò í kpéa ilu are nja fiau. Bii í ce beεbe aa ba amani jüda lelei A5. Si anyie nò í naa í toom. ²² Ide

iyi Jesu í fòu kù dǎa inɛɛu si. Nǎ si bei í je ilu amani nla nla nǎi í sinda wa nɛ do inǎ ku fǎ.

²³ Nǎi Jesu í cǎ inɛ nǎ iyi á kaakɔɛu nǎ í sǎ mǎcǎɛ nǎ í ni, á gaabu hee ku caa ilu fǎ ku jesi Ilaaǎ ku je ilaalue. ²⁴ Nǎi mǎcǎɛ nǎu á biti do ide iyi Jesu í fǎu. Nǎ Jesu í ni má, kpaasim nǎ, á gaabu hee ku caa inɛ ku jesi Ilaaǎ ku je ilaalue. ²⁵ Í faalaa kpookpo ku lǎ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaǎ ku je ilaalue. ²⁶ Nǎi mǎcǎɛ nǎu á biti hee í caa nǎ á bee nje á waa ni, bii bɛɛbei nǎ yooi á ba faaba. ²⁷ Nǎi Jesu í cǎ nǎ tii, nǎ í ni, bi amanɛ nǎi kaa ce, amma bi Ilaaǎ á ce, domi Ilaaǎ ci ya mǎngǎ ngǎgǎ.

²⁸ Nǎi Piɛɛ í sǎǎ í ni, wee, á jǎ mii fei tǎ á waa tooɛ. ²⁹ Nǎi Jesu í ni, ntǎ ntǎ, inɛ iyi í jǎ kpasɛɛ wa, walakǎ igbǎɛ nǎ walakǎ ifɛɛ nǎ walakǎ wecɛ nǎ, walakǎ iyeǎ baɛɛ, walakǎ amɛ nǎ, walakǎ ikolɛ nǎ na irim do na labaaau jiidau. ³⁰ Baa hai si andunyau ihɛ á ba mii nǎu be fei ikǎ cǎ. Á ba kpasɛ nǎ, do igbǎ do ifǎ nǎ do wecɛ nǎ, do iye nǎ, do amu nǎ, do iko nǎ, nǎ si antǎɛ á ba wahala mǎ má. Nǎ ala á ba kuwɛɛ iyi ci ya tǎ. ³¹ Amma inɛ nǎ iyi á je inɛi waju nǎ si nsei, nkpǎ nǎa á na ku je inɛi anyi nǎ nǎ inɛi anyi nǎ mǎ aa na a je inɛi waju nǎ.

Jesu wa fǎ ide ikuɛ do kujɛ ise gbeetasia
(Cǎ Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)

³² Nǎ Jesu do mǎcǎɛ nǎ á dasi kpǎa má, nǎu takǎe wa cua nǎ. Á waa bǎ Zeruzalemu. Nǎi njo í mu mǎcǎɛ nǎu nǎ inɛ mmu nǎ iyi á waa too anyi nǎu, zigi nǎa í da. Nǎi Jesu í nya mǎcǎ maateji nǎu ikǎ í lǎsi ku sǎ nǎ mii iyi á na ku ba nǎu. ³³ Í ni, wee á waa bǎ Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amanɛ á dasim awǎi inɛ ngboi woo weei Ilaaǎ nǎ do woo kǎ inɛ nǎ si wooda nǎ. Aa ye taalem á ni á kpam. Si anyie nǎ á dasim si awǎi dimi mmu nǎ, ³⁴ aa yaakom nǎ á tusim antǎ, aa tɛɛm kpotǎ, nǎ á kpam. Nǎ si ajǎ mɛetasia an jǎ má hai si bale.

Kutǎi Zaaki do Zǎa
(Cǎ Matie 20:28-28)

³⁵ Nǎi Zaaki do Zǎa, amai Zebedee nǎ, á bǎ bi Jesu á sǎǎ á ni, Mɛɛtu, á waa bi í ce nwa mii iyi á waa tǎɛ. ³⁶ Nǎ í bee nǎ í ni, mii í bi n ce nje nǎ. ³⁷ Nǎi á jɛaa á ni, waati iyi aa na í je bomma do ambɔe, jǎ ka buba inɛ akǎ awǎ njɛɛ, inɛ akǎ mǎ awǎ cangǎɛ. ³⁸ Nǎ Jesu í ni, í kù má mii iyi í waa tǎɛm nǎ mom. Aa yǎkǎ í temuǎǎ ijuukpǎ iyi an ye nǎ? Zaka bei inɛ nǎ aa kpǎm iju á caa. Aa jesi aa ce nje dimie nǎ? ³⁹ Nǎ á ni anǎ aa yǎkǎ. Nǎ í sǎ nǎ má í ni, ntǎi, aa ye ijuukpǎ iyi an ye nǎ. Zaka bei inɛ nǎ aa kpǎm iju, bɛɛbei aa cea inɛ nǎ. ⁴⁰ Amma kù je amui an cica inɛ nǎ iyi aa buba cangǎ do njem. Bi ku bubau be, inɛ nǎ iyi á cea sǎǎlue, anǎi aa buba si.

⁴¹ Nǎi mǎcǎ mɛɛwa nǎu á gbǎ ideu nǎ idǎ nǎa í kǎǎ Zaaki do Zǎa. ⁴² Nǎi Jesu í kpe nǎ

í ni, inɛ mǎ í mà nǎ si andunyau ihɛ ilaalua nǎ á ya maa taa inɛ nǎ nǎ gbubǎi. Nǎ inɛ ngbo nǎ mǎ á maa nyisi yiiko nǎ. ⁴³ Amma bi tu nje kaa ce bɛɛbe. Inɛ nje iyi wa bi nǎu ku je inɛ ngbo, nǎi á je woo ce nje icɛ. ⁴⁴ Bɛɛbe mǎi inɛ iyi wa bi nǎu ku je woo cua nje, nǎi á je arui inɛ fei. ⁴⁵ Bɛɛbe mǎi baa amu Amai Amanɛ n kù naa inɛ nǎ á ceem icɛ, amma amui an ce nje icɛ, nǎ n na kuwɛɛm n yaǎ inɛ nkpǎ hai si dulum.

Jesu í jǎ fɛɛju go iyi á ya kpe Baatimee í ye ilu
(Cǎ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)

⁴⁶ Si isɛnɛu Jesu do mǎcǎɛ nǎ á do Zeriko nǎ á waa fita hai be. Waati iyi á waa fitau zamaa nla gǎ wa too nǎ. Wee fɛɛju woo bara go iyi á ya kpe Baatimee, amai Timee, wa buba itǎ kpǎa wa bara. ⁴⁷ Iyi í gbǎ á ni Jesu inɛi Nazaretui wa lǎ, nǎi í wasi ku dǎ anu wa ni, Jesu, takui Davidi, ce araarem. ⁴⁸ Nǎ inɛ nkpǎ wa la sie á waa ni ku koko. Amma bɛi á waa ni ku koko, bɛɛbe mǎi í ya dǎ anu hee lele ku maa ni, tǎkui Davidi, ce araarem. ⁴⁹ Nǎi Jesu í leeki í ni á kpoo wa. Nǎ á kpe fɛɛjuu wa á sǎǎ á ni, maǎ jǎ inɛ ku fǎ, dede wa. Jesu wa kpee. ⁵⁰ Nǎi fɛɛjuu í nyo kumboɛ í dede gbakǎ í koo bi Jesu. ⁵¹ Nǎ Jesu í bɛɛɛ í ni, mii í bi n ceɛɛ. Nǎi fɛɛjuu í jɛaa í ni, Mɛɛtu, nǎ bi n ye ilui. ⁵² Nǎ Jesu í sǎǎ í ni, koo. Naanɛ í faabae.

Nǎi gbakǎ í yǎkǎ í ye ilu, nǎ í too Jesu si isɛnɛɛu.

11

Jesu wa lǎ inǎ ilu Zeruzalemu
(Cǎ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zǎa 12:12-19)

¹ Jesu do mǎcǎɛ nǎ á maai Zeruzalemu wa. Á wa tengii Betifaze do Betani, nǎ á to Geetei Olivie nǎu. Nǎi Jesu í bɛ mǎcǎ minjie gǎ nǎ, ² í sǎ nǎ í ni, í bǎ ilu iyi í wa waju njeu be. Bii í lo ilu gbakǎ nǎ aa ye ama gbankɛle go wa so be iyi inɛ go kù gǎu titǎ. I fǎu nǎ í naam wa ihɛ nǎ. ³ Bii inɛ go í bee nje í ni, na mii í ce í waa fǎu nǎ, í ni Lafɛi í nɛ bukaataɛ nǎ á sindo wa ihɛ nsei.

⁴ Iyi Jesu í fǎ bɛɛbe í tǎ nǎi inɛ nǎu á koo. Nǎ á ba ama gbankɛleu wa so si andɛi ile go itǎ kpǎa, nǎi á fǎu wa. ⁵ Nǎ si inɛi inɛ nǎ iyi á wa bɛu inɛ go nǎ á bee nǎ á ni, mii í waa ce bɛ nǎ. Bɛirei í ce í waa fǎ ama gbankɛleu nǎ. ⁶ Nǎi á je nǎa si bei Jesu í fǎu wo. Nǎ inɛ nǎu á jǎ á nɛǎ. ⁷ Nǎi á naaa Jesu ama gbankɛleu wa. Nǎ á tɛ si ibǎ nǎa nǎ Jesu í bei í gǎ antǎɛ í buba si. ⁸ Nǎi inɛ nkpǎ go nǎ á tɛ jaɛ nǎa nǎ si kpǎa, inɛ go nǎ mǎ á da wua nǎ wa hai iko nǎ á waa tǎ si kpǎau. ⁹ Inɛ nǎ iyi á waa cua Jesu do inɛ nǎ iyi á waa tooɛ fei á wasi ku dǎ anu á waa ni, á waa saabue. Aǎ Lafɛ ku weɛ, awǎ iyi í waa naa do irie*. ¹⁰ Ilaaǎ ku weɛa bomma iyi

* 11:9 á waa saabue do feei gereki hozanai á ya ni.

wa naa. Ku weea bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaḥ hee lele.

¹¹ Njoi Jesu í to Zeruzalemu, í koo í lo bantumai kpasēi Ilaaḥ. Njoi í cō mii fei í kaakoē. Iyi í ye idū wa dū njoi í bō Betani do mōcō maateēji njau.

Jesu í ceekpe jli ndii figi
(Cō Matie 21:18-19)

¹² Iju kumāe Jesu do mōcōe njā à waa ne hai Betani ku ba a bō Zeruzalemu má. Njoi ari wa kpa Jesu. ¹³ Nō í hōnne jli ndii figi gō do wuae njā. Njoi wa bō ku cō má à ba sie iso. Amma iyi í to kōkōe í ba wee wua njai fei domi kù je waatii kusoi figi. ¹⁴ Njoi í sō jli nōu í ni, ine gō kaa je isoe má ajo kāmā.

Nō mōcōe njau à gbō ideu.

Jesu í wa bantumai kpasēi Ilaaḥ
(Cō Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zāa 2:13-22)

¹⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bō bantumai kpasēi Ilaaḥ. Nō í losi ku lele woo ta iwò njā do woo ra iwo njā iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia njā do kitāi woo ta ankaasiidi njā. ¹⁶ Kù je ine kāmā ku so aso gō si inō bantumai kpasēi Ilaaḥ be. ¹⁷ Njoi í sinti ku kō ine njau si cio í ni, à kōō à ni, Ilaaḥ í ni ilei njui ile bi ku tōōi ine feii á je. Amma inje wee í cōo bi ku tōtōoi ile njā.

¹⁸ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaḥ njā do woo kō ine njā si wooda njau à gbō ideu be, njoi à waa de kpāa iyi aa kpaō Jesu, domi à waa ce njōe si na iyi í jō zamaau fei í biti do saabui cioe.

¹⁹ Iyi ale í le njoi Jesu do mōcōe njā à fita hai inō iluu.

Idei Jesu do jli ngbe
(Cō Matie 21:20-22)

²⁰ Njoi à waa lo daako, nō à ye jli ndii figiu í gbe hee do icāe njā fei. ²¹ Wee Piēe wa ye gigii mii njā iyi í tako í ceu, njoi í sō Jesu í ni, Mēetu, cō jli iyi í ceekpeu í gbe. ²² Njoi Jesu í sō mōcōe njā í ni, í dasi Ilaaḥ naane njā. ²³ Ntō ntō, bii ine gō í sō iri kutaw ihē í ni, dede hai be í koo í dasi tenku nō kù waa sika sika si idōe, bii í dasi naane, beēbe mōi á ce. ²⁴ Na iyi ihēi ñ wa n sō njē, mii iyi í waa tōō si kutōō njē fei, í dasi naane iyi í baa tā njā nō beēbe mōi á ce njē. ²⁵ Waati iyi í dede í leeki í waa bi í ce kutōō njā, bii í ne ide gō do ine gō njā í kpa ideí kurara iyi í wa si gāmei injēō njā titā ku ba Baa njōe mō iyi í wa lele ku kpa ideí dulum du njē. [²⁶ Amma bii inje taka njāe í kù waa kpa ideí kurara iyi ine njā à ce njē, Baa njē mō iyi í wa lele kaa kpe ideí kurara njē.]

Hai iwoi yiiikoi Jesu wa naa
(Cō Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

²⁷ Njoi à nyi à bō Zeruzalemu má. Iyi Jesu wa dabii sí bantumai kpasēi Ilaaḥ njoi ine ngboi woo weei Ilaaḥ njau do woo kō ine njā si wooda njau do ine ngbo njau à naa bi tēe, ²⁸ à beēe à ni, mii njā iyi í waa ceu ihē, yooi í nae

kpāa iyi í waa cōōō. Do yiiikoi yooi í waa cōōō. ²⁹ Njoi Jesu í je njā í ni, amu mō an bee njē ide gō. Bii í yōkō í jēem njā, an sō njē ine iyi í nam yiiiko ñ wa n ceō mii njau ihē. ³⁰ Hai iwoi Zāa í ba yiiiko iyi í dasiō ine njā inyi. Hai bi Ilaaḥ de, ma hai bi amane njā. I jēem njā. ³¹ Nō à busi njē à waa ni, beirei aa ka jēaa. Nsei nōō, bii à jēaa à ni hai bi Ilaaḥi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zāa naane. ³² Bii à nō à ni hai bi amane njai, to. Wee à fō beēbe si na iyi í jō à waa ce njoi zamaau, domi zamaau fei í jesi iyi Zāa waliiii kam kam. ³³ Njoi í jō à jēa Jesu à ni, a kù má. Nō Jesu mō í sō njā í ni, to, debeí amu mō, n kaa n sō njē yiiikoi ine iyi ñ wa n ceō mii njau ihē.

12

Mōndai gaanōma laalo njā
(Cō Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

¹ Si anyii njui, Jesu í losi ku sō njā ide do mōnda. Í ni, ine gō í ce ikōe, í lo si jli ndii rezēe njā nō í ce kaa í kaakoōō. Nō í ce bi ku fō inyii isoe. Nō í cā tafa bii ku degbe ikou. Njoi í so gaanōma njā í dasi njā si ikou a maa logooe, í bei í bō ilu koo kpe be. ² Waati iyi jli nōu í so í to ku ka njoi í be woo ce ice gō bi gaanōma njau koo gba iyi í je ti njui wa. ³ Njoi à muu à cāa nō à lelee í ne awō ngbe. ⁴ Nō ilu ikou í be woo ce ice mmu má bi tu njā. Njoi à bu njui mō nō à cāa si irie. ⁵ Nō í be amane mēetasia nō à cāa à kpaa. Beēbe í cea ine nkpo má. A cā ine gō njā nō à kpa ine gō njā mō. ⁶ Nsei í gbe ama abii ilu ileu iyi í bi jiida jiida. Njui í be do ankāanyi í ni, aa jirima amam. ⁷ Amma waati iyi amāeu wa to, woo ce ice njau à fō njā duusōō à waa ni, í cō ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa nō tubuu ku baa ku je tu wa. ⁸ Njoi à muu à kpaa nō à soo à koo à njōō do alalai kaa.

⁹ Njoi Jesu í ni, to, bebeí beirei ilu ikou takae á ce njā. Á koo ku kpa njai nō ku de ine mmu njā ku dasi njā ikou. ¹⁰ To, í kù cio kukoi ideí Ilaaḥu njā tengi bii í ni, Kuta iyi woo ma njā à kōsiu Njui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹¹ Aō Lafēi í cōo, nō í mu wa biti.

¹² Iyi Jesu í fō beēbe í tā njoi ine ngboi Zuifu njau à waa de Jesu ku mu, domi à mō na irii njai í kpa mōndau. Amma si bei à waa ce njoi zamaau, njoi í jō à jōō à ne.

Fiai lēmpoo ku sā
(Cō Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

¹³ Njoi ine ngboi Zuifu njau à be Farisi gō njā do ineí Herodu gō njā bi Jesu a koo a lea taai ide. ¹⁴ Iyi à to bi tēe nō à sōō à ni, Mēetu, à mà iyi í ya fō ntō. Beēbe mōi í kù waa ce njoi ine gō, domi í ci ya cō ijui amane njā, amma í waa kō ine njā si ideí Ilaaḥ do ntō. Í sīa ka sāa ilaalu Sezaa fiaí lēmpoo? Mà ka maà sāa. ¹⁵ Amma Jesu í mō muafiti njā, nō í ni, beirei í ce í waa leem taai ide njā. I naam kpekele akā wa n cō njā. ¹⁶ Njoi à naa akā wa. Nō Jesu í bee njā í ni,

fotooi yooi í wa si kpēkɛɛɛ ihɛ nɔ irii yooi à kɔ si. Nɔi à jɛaà à ni, ti Sezaa. ¹⁷ Nɔi Jesu í sɔ̄ nɔi í ni, to, í sãa Sezaa iyi í je tɛɛ nɔ. Nɔi í sãa Ilaaɔ̄ mɔ iyi í je tɛɛ nɔ. Nɔi inɛ nɔ à bitɔ nɔ nɔ do yaase bei í fɔ̀ɔ̄ ide.

Idei kujti iku nɔa
(Cɔ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

¹⁸ Nɔi Sadusi gɔ̄ nɔ à naa bi Jesu. Anɔi à ya maa ni iku nɔa a kaa jɔ̄. Iyi à to wa bi Jesu nɔi à beɛɛ à ni, ¹⁹ Mɛɛtu, tako wo Moizi í kɔ̄ nwa í ni, bii inɛ gɔ̄ í ku í jɔ̀ abɔɛ, nɔ nɔu do abɔɛu a kù nɛ ama, ifɔɛ ku so jaaɔ̄u ku ba ku bía igbãɛ ama. ²⁰ Wee, inɛ mɛɛje gɔ̄ nɔa à wɛɛ iyi à je amai baa akã. Igbã nɔa í so abo nɔ í ku, nɔu do abɔɛ a kù nɛ ama. ²¹ Nɔi inɛ minjisiau í so jaaɔ̄u nɔ nɔu mɔ í ku, kù ba ama. Nɔi inɛ mɛɛtasiaua mɔ í ce bɛɛbɛ má. ²² Nɔ̄ nɔa mɛɛje iyi à so abou fei à kù, baa inɛ akã nɔa kù ba ama. Si anyi nɔa, nɔi abou mɔ í na í ku. ²³ To, aɔ̄ iyi iku nɔa aa na à jɔ̄, aboi yoo nɔai á je, si bei nɔa mɛɛjeu fei à soo aboi. ²⁴ Nɔi Jesu í je nɔa í ni, ì waa rara nɔai si na iyi í jɔ̀ í kù mɔ̄ gbugbãi Ilaaɔ̄ nɔa hee ma je mii iyi kukɔ̄ ideɛ wa fɔ̄. ²⁵ Nɔ̄ nɔ̄, si waati iyi iku nɔa aa na à jɔ̄, waati bɛɛɛ inɛmãkɔ do inaabo nɔa a kaa so nɔ̄ je má, amma aa yei bei amaleka nɔa. ²⁶ Iyi í je ti ideɛ kujti iku nɔa, Moizi í kɔ̄ si tiaɛ tengi bii wa fɔ̀ɔ̄ ideɛ ama jɔ̄i nɔu. Tengi bei Ilaaɔ̄ í sɔ̄ɔ̄ ide gɔ̄. Í ni nɔu Aɔ̄ Lafɛɛi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu be nɔa? ²⁷ Bii Ilaaɔ̄ í ni nɔu í je Lafɛɛi inɛ gɔ̄ nɔa iyi à kù, iyi bɛ wa nyisi iyi inɛ nɔu à wɛɛ baa bii à ku. Nɔ̄ nɔ̄, Ilaaɔ̄ kù je Lafɛɛi iku nɔa, Lafɛɛi inɛ nɔa iyi à wɛɛi. Debei í kù ye iyi ì wa si kurara nla nla nɔa?

Wooda iyi í re
(Cɔ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)

²⁸ Nɔi inɛ akã wo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔu í gbɔ̀ à waa ce kakãu. Í ye iyi Jesu í jɛa Sadusi nɔu í ce nɛɛɛ. Nɔi í bɔ̄ bi Jesu í beɛɛ í ni, si wooda nɔu fei yoomai í re. ²⁹ Nɔi Jesu í jɛaà í ni, wooda iyi í reu wee. I de itɔ̄ í gbɔ̀, inɛ inɛi Izireli nɔa. Ilaaɔ̄ Lafɛɛ nwa, nɔu akã í je Lafɛɛ. ³⁰ Bi Aɔ̄ Lafɛɛɛ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãɛ fei. ³¹ Minjisiau wee. Bi inɛ mmu nɔa bei í bi araɛ. Wooda gɔ̄ kù wɛɛ iyi í re bɛɛbɛ má. ³² Nɔi woo kɔ̄ inɛ nɔa si woodaà í sɔ̄ Jesu í ni, í sɔ̄ Mɛɛtu. Ide iyi í fɔ̀u nɔ̄i. Ilaaɔ̄ akã í wɛɛ, nɔ Lafɛɛ gɔ̄ kù wɛɛ má bii kù je nɔu akãu. ³³ Amanɛ ku bi Ilaaɔ̄ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãɛ fei, nɔ ku bi inɛ nɔa bei í bi araɛ, inɛ nɔu bei í sɔ̄ í re kuwee iyi à ya jɔ̄ si ina fei sãa sãa do kuwee nɔa iyi à gbe fei. ³⁴ Iyi Jesu í ye í je do lasabu jiiɔ̄, nɔi í sɔ̄ í ni, í gbe keeke í jesi Ilaaɔ̄ ku je ilaalu.

Si anyii nɔu, inɛ kãma kù je ku bee Jesu ide gɔ̄ má.

Davidi do inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cica
(Cɔ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)

³⁵ Si anyii nɔu, Jesu í wasi ku kɔ̄a inɛ nɔa si cio inɔ̄ bantumai kpasɛi Ilaaɔ̄ nɔi í beɛ nɔa í ni,

beirei í ce woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔu à ni inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicau takui ilaalu Davidii. ³⁶ Davidi takãɛ í fɔ̀ do gbugbãi Hundeɛ Ilaaɔ̄ í ni, Aɔ̄ Lafɛɛ í sɔ̄ Lafɛɛm í ni, Buba si awɔ̄ njem, Hee n ce mbɛɛɛ nɔa bi ku lesi isɛɛ. ³⁷ Nɔ̄ Jesu í ni má, to, bii Davidi takãɛ wa kpoɔ̄ Lafɛɛ, beirei á ce ku je tɔkue má.

I mu ara nɔ̄ɛ do woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔa
(Cɔ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)

Nɔ̄ zamaa nkɔ̄ gɔ̄ wa gbɔ̀ ideɛ Jesu do inɔ̄ didɔ̄. ³⁸ Wa sɔ̄ nɔa si cioɛu wa ni, í mu ara nɔ̄ɛ do woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔu, anɔa iyi à ya bi a maa dabii do jaba nɔu nɔ à bi inɛ nɔa a ya ce anɔa fɔ̀ɔ̄ do jirima si bantumã. ³⁹ Á ci ya bi kaa kitãi inɛ ngbo nɔa ile bi ku ce kutɔ̄ɔ̄, do inya sinte bi ku ce jingau nɔa. ⁴⁰ Á ya takii jaaɔ̄ nɔa a gba mii ndu nɔa nɔa fei, nɔ̄ à ya maa ce kutɔ̄ siso ku ba a ye nɔa nɔu akã. Na nɔi í jɔ̀ jjuukpã nɔa à la ku caa.

Idei fia iyi abo jaaɔ̄ gɔ̄ í dasi
(Cɔ Luku 21:1-4)

⁴¹ Nɔi Jesu í koo í buba kãkoi kpakoi kãletiu wa cɔ̄ bei inɛ nɔa à waa dasi fia. Ilu fia gɔ̄ nɔa à dasi fia nkɔ̄. ⁴² Nɔi jaaɔ̄ ilu are gɔ̄ mɔ̄ í naa, nɔi í dasi kpekeke keeke minji gɔ̄ nɔa iyi kù re baa dala. ⁴³ Nɔi Jesu í kpe mɔ̄cɛ nɔu í sɔ̄ nɔa í ni, nɔ̄ nɔ̄, jaaɔ̄ ilu areu í dasi fia si kpakoi kãletiu ihɛ í re inɛ fei, ⁴⁴ domi nɔa fei, iyi í lesi antai fia nɔa nɔa í dasi, amma abou baa do iyi í je ilu are, í dasii andi iyi í nɛ fei, nkãma kù gbea iyi á maa wɛɛɔ̄ má.

13

Jesu wa fɔ̄ ideɛ kpasɛi Ilaaɔ̄ ku legɛ
(Cɔ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Nɔi Jesu wa fita wa hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ̄ nɔ̄ mɔ̄cɛ akãɛ gɔ̄ í ni, Mɛɛtu, cɔ̄ bei kpasɛi Ilaaɔ̄ ihɛ í la nɔ̄ à maa do kuta kusɔ̄a. ² Nɔi Jesu í ni, ì waa ye ile nla nɔu ihɛ? Kuta baa akã kaa na ku maa lesi nɔ̄ je bɛ má, aa kekeɛ mbɛ fei.

Wahala iyi à naa si waatii ankãnyii
(Cɔ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)

³ Nɔi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa cɔ̄ ikpa kpasɛi Ilaaɔ̄. Nɔi Pieɛ do Zaaki do Zãa do Anderee à wa bi Jesu anɔa nɔa. Nɔi à beɛɛ à ni, á sɔ̄ wa waatii iyi mii nɔu bɛ á ce. Nyinda yoomai aa ka ye ka ba ka mà iyi waatiiu í to.

⁵ Nɔi Jesu í je nɔa í ni, í ce laakai nɔa inɛ gɔ̄ ku maà na ku ði jju nɔ̄ɛ, ⁶ domi inɛ nɔa iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni nɔai à je inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicaa aa kpa. Aa ði jju inɛ nkɔ̄u í to. ⁷ Bii í gbɔ̀ ibai igù amɛɛ amɛɛ nɔa do baaui igù nɔa hee jiiɔ̄ í maà jò idɔ̄ nɔ̄ɛ ku dede, domi í gbe mii nɔu bɛ fei ku cei. Amma kù nɔ̄ kù je waatii ankãnyiu bɛ titã. ⁸ Dimi gɔ̄ nɔa aa ya na a maa ja do dimi mmu nɔa, nɔ̄ ilaalu gɔ̄ nɔa mɔ̄ aa maa ja do ilaalu mmu nɔa. Nɔ̄ ile á yaya si ilu gɔ̄ nɔa, nɔ̄ ari á ce. Nɔu bɛ á yei bei ara kuro sintei bãasɔ̄ ku bei ku bi.

⁹ Amma inje taka nje i ce laakai. Aa na a mu nje a koo a na woo kiiti na, na a te nje kpato ile bi kutotoo na. Na aa boo nje bi ilaalu na do bi ilu ile na irim ku ba i je nja seeda nja. ¹⁰ Amma i gbe a waazoo ine na laabaau jiidai Ilaas si dimi fei waatii ankanyiu ku bei ku to wa. ¹¹ Waati iyi a mu nje a waa bo ku na woo ce kiiti nau, i maã ti i biti do ide iyi aã fo na, amma bii awaatiu i to i fo ide iyi i naa nje si ida. Na ide na iyi aa fo na kaa je ide nje, HundeI Ilaasã á fã. ¹² Ine go na aa zamba ifo nja na walako igba nja na ku ba a kpa nja. BEEBE moi baa na aa maa cea ama nja nja. Amu na maã dede si baa nja na ku ba a kpa nja. ¹³ Ine fei á cé nei na irim. Amma ine iyi i temua hee koo á ba faaba.

Faajii ide laalo iyi i ya beje mii na
(Cò Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)

¹⁴ Na Jesu i ni má, aa ye mii laalo iyi wa beje mii na tengi bii kù jò ku wa na. Ine iyi wa cio ideI mii laalo ku ce laakai ku gbao sãa sãa. Waati beebe ine nja iyi a wa ilei Zudee a sa a bo iri kuta nau. ¹⁵ Na ine iyi i wa antai ile sikifa, bii i kita ile ku ba ku sa ku maã bo ngogo ku so ino ilee. ¹⁶ Na ine mo iyi i wa iko ku maã nyi kpasẽ koo so kumboo má. ¹⁷ Waatii beebe wahalai baasã nja do ayawo nja á caa mãm. ¹⁸ I ce kutoo na ku ba ide samiu be ku maã je si sukui tutu. ¹⁹ Nto nto, ajo nju wahala nla nla á naa iyi a kù ye dimie hai sinte waati iyi Ilaas i taka andunya hee ku baa nsei. Na a kaa ka ye dimie ma hee do ajo fei. ²⁰ Na bii Aã Lafẽ kù jile si nju ku kaye kukpoi ajo wo ine go kaa wee má. Amma i kayee na irii ine nja iyi i cicau.

²¹ Waati beebe bii ine go i sã nje i ni, i cõ, ine iyi Ilaas i cicau i wa ihẽ, walako ine mmu go ku ni i wa ihõ, i maã dasi lafẽ naane. ²² Ine go na aa na a naa akã akã a maa ni anjai a je ine iyi Ilaas i cicau walako a ni anjai a je walii na amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake nja ku ba a di hee do ijui ine nja iyi Ilaas i cicau bii aa yoko. ²³ To, inje, i máa ce laakai na. Na njo i ce ñ wa n sã nje fei ndee do njuma.

Kunaai Amai Amane
(Cò Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)

²⁴ Amma si ajo nju si anyii wahalau, inunu á kuku inya, cupka mo kaa má inya má, ²⁵ andaiya nja aa cuku wa hai lele, no gbungbã lele nja a yaya. ²⁶ Waati beebe ine nja aa ye amu Amai Amane, ñ wa n naa si kudũi iji do gbungbã nla go do amboe. ²⁷ Si anyii nju, an be amaleka nja wa si andunya gonta mee. Anjai aa bo bii fei a tãtoo ine nja iyi ñ cicau. Aa tãtoo nja si andunya fei.

Yaase iyi jii ndii figi wa nyisi
(Cò Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)

²⁸ Jesu i ni, i cõ mii iyi jii ndii figi wa ko nje si nja. Bii i na i ye amaawoe nja a sinti ku

wu wua kpatoo i ya ma iyi ate i maai wa mbe. ²⁹ BEEBE moi, bii i ye mii nau be fei wa ce, i maã nja iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe má, ajo i maai wa mãm. ³⁰ Nto nto, ñ wa n sã nei, kù je ineI nsei nja feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³¹ Lele do ile fei á na ku tã, amma idem nja kaa tã pai.

Ilaas nju akã i maã ajo iyi mii nau á ce
(Cò Matie 24:36-44)

³² Jesu i sã nja má i ni, ine kãma kù maã waatiu hee ma je ajo iyi mii nau á ce, baa amaleka nja iyi a wa lele, baa amu Amau, i gbe Ilaas Baaba nju akã. ³³ I ce laakai nja, i ya maa cõ kpãa no i ya ce kutoo nja si na iyi i jò i kù maã waati iyi ajo á to wa nja. ³⁴ Á yei bei ine iyi wa bo ilu no i jãa woo ce icee nja kpasẽ i na ine fei icee, no i sã woo degbe ande koofau ku maa cõ kpasẽu. ³⁵ Si na iyi i jò i kù maã nja ma alei ilu kpasẽu á na ku to wa walako idu laja, walako waatii kukoi je, walako daadaako, na nju, i máa cõ kpãa nja, ³⁶ ku ba ku maã naa ku ba nje i waa si njoo nja, no ku maã naa ku boe nje. ³⁷ Ide iyi ñ wa n sã nje ihẽ, nju mo ñ wa n sã ine fei. I máa cõ kpãa nja.

14

Ine ngbo nja a waa busi nje a kpa Jesu
(Cò Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zaa 11:45-53)

¹ Si afei ajo minji jingau Iku ku kua do ti Pẽe hai ne lefee á to wa. Njo ine ngboi woo weeI Ilaas nja do woo ko ine nja si wooda nau a waa de kpãa bei aa ce a mu Jesu do bisi a kpaa. ² Amma a waa ni, kù sãa ku je si ajoI jingauu ku ba hoya hoya ku maã dede si zamaau.

Abo go i fasi irii Jesu tulare
(Cò Matie 26:6-13; Zaa 12:1-8)

³ Jesu i wa Betani kpasẽ Simoo iyi i tako i ce booi dinteu, njo abo go i lo wa bi tee waati iyi a waa je. Wa mu ama caka ku sãa go iyi a ce do abatii, iyi i ne tulare ku ne fia iyi a ce do ikpoi naadi. Tulareu i bei i caada. Njo i lege ama cakau no i fasi tulareu si irii Jesu. ⁴ Na ine go nja a wa be. A sã nje do idooãk a waa ni, na mii i ce abou ihẽ i koo i ce asoo tulareu ihẽ. ⁵ Aa ka taai wo zakai fia icei adõ akã no ka mua ilu are nja. Njo a waa la si abou do kugaabu. ⁶ Amma Jesu i ni, i jò abou. Na mii i ce i waa ye taalee nja. Mii jiidai i ceem be. ⁷ Nto nto, ilu are nja aa maa wee do inje waati kãma fei, no waati iyi i bi fei aa yoko i ce nja jiidai nja, amma amu n kaa n na n wee do inje hee do ajo fei. ⁸ Abou i ce andi gbungbãe iyi á yoko mbe, i fasi aram tulare do njuuma bei á ya fasi arai iku nja a bei a si nja. ⁹ Nto nto, tengi bii ine nja aa koo a maa wazoo laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihẽ i ce a maa yeo gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu
(Cò Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

10 Nɔi Zudasi Isikarioti, ine akai maco maateji nau, i bo bi ine ngboi woo weei Ilaad nau i ni nju a da nja Jesu si awo. 11 Iyi a gba ideu, noi ino nja i ds na a ni nja aa muaa fia. Noi Zudasi wa de kpaa bei a ce ku zambaɔ Jesu ku na ine nau.

Jesu wa je jingau Iku ku kua do macɛe na
(Co Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zaa 13:21-30)

12 Si ajo sintei jingau Pɛɛ hai ne lefeeu, si waati iyi ine na a ya saka angudai jingau Iku ku kua a ceɔ kuwee, noi macɛe Jesu nau a beee a ni, iwoi i bi kaa ceɛe ijei jingauu. 13 Noi i be amane minji si ino macɛe nau i sɔ na i ni, i bo ino ilu, aa ye mako go wa so inyi jolo. I tooe. 14 Mako a koo ku lo kpasɛ go. Kpasɛ bii a lou, i koo i sɔ ilu kpasɛu i ni na, Mɛɛtu i ni ka beee ile bii nju a je jingau Iku ku kua do macɛe nju na. 15 Mako a boɔ ne si antai ile ku kpeke go no a nyisi ne ilaawa nla go iyi a ce soɔlui fei ndee ta. Bei aa ce nwa soɔlui jingauu na. 16 Noi macɛe nau a dasi kpaa a ne. Iyi a to ino iluu no a ye ideu i ce bei Jesu i sɔ nau, noi a ce ijei jingauu be.

17 Iyi ale i le, noi Jesu i to wa do macɛe maateji nau. 18 Waati iyi a waa je noi Jesu i ni, nto nto, ine aka nje iyi awo a waa je, nju i a zambam. 19 Noi ino nja fei i fo, no a wasi ku beee aka aka a waa ni, isa ku je amu ya. 20 Noi Jesu i je nja i ni, si ino nje maatejiu, ine aka nje a gusi peɛ si ino jee awoɔ ajo. Lafɛi a zambam. 21 Do nto amu Amai Amane an ku si bei kukoi ideu Ilaad wa fo. Amma ine iyi a zambam a ye ijuukpa nla nla. A tiaa ineeu bii i je a ku buu mom wo.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu
(Co Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kɔr. 1, 11:23-25)

22 Waati iyi a waa je, noi Jesu i so peɛ i saabu Ilaad titi i bei i bububue i na macɛe nau i ni, i gba na. Iyi ihɛi i je aram. 23 Noi i so kooɔfu ma si bii a dasi vɛɛ i saabu Ilaad no i na nja nja fei a mo. 24 Noi i sɔ na i ni, iyi ihɛi i je njem. Nju i je nyindai akabuu iyi Ilaad i di do amane na. An nikae na irii dulum dii ine nkpɔ. 25 Nto nto, n kaa n mo atɛ vɛɛ ma i gbe hee ajo iyi an mo vɛɛ titi si andunya titi Ilaad. 26 Si anyie a ko iri nja no a fita a bo iri kutai Olivie nja.

Jesu wa fo iyi Pieɛ a ja ku ni ku ma nju
(Co Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zaa 13:36-38)

27 Noi Jesu i sɔ macɛe na i ni, nje fei aa nyio anyi na irim. Bei Ilaad i fo si kukoi idee, beebɛi a ce. I ni nju a kpa woo degbeu no anguda nau a fangaa bii fei. 28 Amma an ji hai si bale no n cua nje n bo ilei Galilee. 29 Noi Pieɛ i sɔ i ni, baa bii ine fei wa nyio anyi na irie, amu n kaa n nyio anyi pai. 30 Noi Jesu i sɔ i ni, nto nto, nnyi, idduyi mom, hee ajee ku maa ko ise gbeiji, aa ja ise gbeeta i ni i ku mam. 31 Amma

bei Jesu wa fo, beebɛe moi Pieɛ i ya fo hee lele ku ni, n kaa n kasie pai, baa bii i je an ku do awo ajoi. Noi nja fei a fo beebɛe.

Jesu wa ce kutɔo Gesemaneɛ
(Co Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

32 Noi Jesu do macɛe na a bo inya go iyi a ya kpe Gesemaneɛ. Iyi a to be no i sɔ na i ni, i buba ihɛ titi na n koo n ce kutɔo wa. 33 Noi i gba Pieɛ do Zaaki do Zaa a bo waju. No njo i muu hee arae fei i ro. 34 Noi i sɔ na i ni, ino ku fo i naa sim nla nla hee wa bi ku kpm. I wa ihɛ, i wa njoo na. 35 Iyi i fo beebɛe i ta noi i bo waju keeke i koo i seɛbata ile wa ce kutɔo, bii a ce, wahalau ku jio nju. 36 Wa ni, Baam, aa yoko i ce miu fei. Jo wahalau ihɛ ku jlim. Amma do nju fei, ku ma a ti ku je ti idoɔbim, jo idoɔbie ku ce.

37 Si anyie noi i nyi wa bi macɛe mɛeta nau i ba na a waa sɔ njoo. Noi i bee Pieɛ i ni, Simo, i waa sɔ njoo? Debei, i ku yoko i ku wo njoo baa leeu aka? 38 I wo njoo no i maa ce kutɔo na ku ba i ma a dasi kulelei ine na. Ido amane i bi, amma arae i kua gbugbae. 39 Noi i nyi ma i koo i ce kutɔo si ide akau. 40 Iyi i nyi wa bi tu na ma, no i ba na a waa sɔ njoo ma, domi njoo wa kpa na. Iyi i ji na no a ku ma bei aa sɔo ma.

41 Noi i nyi i koo i ce kutɔo ma no i baa bi tu na ise gbeetasiae i bee na i ni, i su i waa simi nai hee nsei? I to beebɛe. Wee, awaatiu i to ta, iyi aa mu ama Amai Amane, a daa ilu dulum na si awo. 42 Wee, ine iyi a zambam wa to wa. I dede ka ko na nja.

A mu Jesu
(Co Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Zaa 18:3-12)

43 Iyi Jesu wa fo beebɛe, gbaka noi Zudasi, ine akai macɛe maateji nau, i to wa. Zamaa nla go wa tooe wa a waa mu taakuba na do golo na. Ine ngboi woo weei Ilaad nau do woo ko ine na si wooda na do ine ngbo nau i a be na wa. 44 Waati iyi Zudasi i dasi ido nju ku zamba Jesuu, i sɔ ine nau nyinda go iyi nju a ce. I ni, ine iyi an koo n ya n baabae, lafɛe mbe. I muu dim dim i nee na. 45 Hai Zudasi i to wa gbaka, i sekeɛ si Jesu i ni, Mɛɛtu. Noi i baabae. 46 Noi ine nau a to Jesu awa a muu. 47 Noi ine akai macɛe nau i yo taakubae i cafe itii amaacei woo wee nla Ilaadu i buu. 48 Noi Jesu i bee na i ni, amui i naa ku mu na do taakuba do golo na bei woo ce ile? 49 N ya n wa si ino nje ajo fei n maa n ko ine na si cio kpasɛi Ilaad, no i ku mum na. Amma nju nau be fei i ce ku ba kukoi ideu Ilaad ku kɔ. 50 Noi macɛe nau fei a jo a sa.

51 Noi ama awaastu go mo wa too Jesu, wa kpaka aco. Noi ine go wa de ku muu, 52 amma i sa basɛ i jo aco.

Jesu i wa waju igbei woo kiiti na
(Co Matie 26:57-68; Luku 22:54-44, 63-71; Zaa 18:13-14, 19-24)

⁵³ Njoi à bɔ̀ɔ Jesu bi woo wee nɔai Ilaaɔu. Tengɔi beɪ inɛ ngboi woo wee nɔai do inɛ ngbo nɔai do woo kɔ inɛ nɔai si wooda nɔai à tɔtɔɔ. ⁵⁴ Nɔ Pɪɛɛ í wa hee jɪjɪj wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nɔai. Njoi í buba be do woo degbe ande koofa nɔai, wa nyia kɔkɔi ina.

⁵⁵ Waati nɔu inɛ ngboi woo wee nɔai do igbei woo kiiti nɔai fei à waa de ide gɔ iyi aa yeɔ taaleɪ Jesu a ba a kpaa. Amma a kù ba. ⁵⁶ Inɛ nkɔɔ í wasi ku máa ide, amma ide nɔai kù waa so nje. ⁵⁷ Njoi inɛ gɔ nɔai à dede à máa ide à ni, ⁵⁸ à gbɔ iyi í ni nɔu á lege kpasɛi Ilaaɔu nɔ si afei ajɔ mɛɛta nɔu á be ku ma mmue iyi kaa je do awɔ amane. ⁵⁹ Amma baa si be, ide nɔai kù so nje. ⁶⁰ Njoi woo wee nɔai í dede í leekɪ si wajui nɔai fei, nɔ í bee Jesu í ni, í kù waa ni ide gɔ? Ide mii inɛ nɔai ihɛ à waa yeɔ taaleɪ. ⁶¹ Amma Jesu wa cokoe, kù fɔ ide gɔ. Njoi woo wee nɔai í beɛɛ má í ni, awɔi í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica, Amai Ilaaɔ? ⁶² Njoi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui. Nɔ aa ye nɔai amu Amai Amanɛ n̄ wa n buba si awɔ njei Ilaaɔ ilu gbugbá fei. Nɔ ajɔ aká aa na í yem nɔ n̄ wa n naa si kudui iji má. ⁶³ Njoi woo wee nɔai í ga ibɔɛ ku nyisiɔ idɔakɛ. Nɔ í ni, a kù waa de sie ilu seɛda káma má. ⁶⁴ Í gbɔ beɪ wa bu Ilaaɔ nɔai. Beirei í ye a cea mɔkɔu nɔai. Njoi nɔai fei à ye taaleɪ à ni a kpaa.

⁶⁵ Njoi inɛ gɔ nɔai à wasi ku tusi Jesu antɔ gbaká nɔ à bii ijue à beɪ à waa daa kutu à beɛɛ à waa ni, awɔ walii, sɔ wa inɛ iyi í cãe. Njoi sooge nɔai à mu Jesu à wasi ku sambalae.

Pɪɛɛ í jã í ni nɔu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Zãa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Waati iyi Pɪɛɛ í wa bantumai kpasɛu, nɔi inɛ akáí ama inaabo woo ce icei woo wee nɔai Ilaaɔu í naa be. ⁶⁷ Iyi í ye Pɪɛɛ wa nyia, nɔi í cɔɔ sɛɛ í ni, awɔ mɔ, í tako í weɛ do Jesu inɛi Nazaretiu. ⁶⁸ Amma í jã í ni, n̄ kù máa fɔ, n̄ kù gbɔ ide iyi í waa fɔ. Njoi í fita í bɔ ikpa ande kabau. Waati beɛbeɪ jɛɛ wa kɔ. ⁶⁹ Njoi ama inaabo woo ce iceu í yɔɔ be má, nɔi í wasi ku sɔ inɛ nɔai iyi à wa beu wa ni, inɛɛu ihɛ inɛ aká nɔai. ⁷⁰ Njoi Pɪɛɛ í jã má. Iyi í kpe keeke, nɔi inɛ nɔai iyi à wa beu à sɔ Pɪɛɛ à ni, n̄ to n̄ to, awɔu inɛ aká nɔai, domi awɔ mɔ inɛi Galilleeɪ. ⁷¹ Njoi Pɪɛɛ í ceekpe í ni, n̄ kù má mɔkɔ iyi í waa fáau be nɔai. ⁷² Be gbaká ajɛɛ í kɔ isɛ gbeejisiaɛ. Njoi Pɪɛɛ í ye giɔi ide iyi Jesu í sɔɔu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ isɛ gbeeji aa jã isɛ gbɛɛta í ni í kù màm. Njoi Pɪɛɛ í lɔsi ku kpata.

15

À bɔ̀ɔ Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Zãa 18:28-38)

¹ Njoi daadaako inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔai do inɛ ngbo nɔai do woo kɔ inɛ nɔai si wooda nɔai do inɛ nɔai iyi à gbe si igbei woo kiiti nɔai fei à tɔtɔɔ à wãa ideu ajɔ. Nɔ à ðɪ Jesu

à koo à daa Pilati si awɔ. ² Njoi Pilati í beɛɛ í ni, awɔi í je ilaalui Zuifu nɔai? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si beɪ í fɔ. ³ Njoi inɛ ngboi woo wee nɔai à má Jesu ide iká iká fei. ⁴ Njoi Pilati í beɛɛ má í ni, í kù waa fɔ ide gɔ? Í kù gbɔ beɪ à waa nie? ⁵ Amma Jesu kù je ide káma má hee biti í mu Pilati.

À ye taaleɪ Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Zãa 18:39-19:16)

⁶ Wee si jingauɪ Iku ku kua fei Pilati í ya jò inɛi piisɔ aká iyi zamaa í bii. ⁷ Wee inɛ gɔ í wa ile piisɔ be do kpaasie nɔai si na iyi í jò à kpa inɛ gɔ si waatii ide ku kɔ nɔai. Iriei Barabasi. ⁸ Njoi zamaa í bɔ bi Pilati à waa tɔɔɛ ku cea nɔai beɪ í ya ce nɔai adɔ fei si jingauu. ⁹ Njoi Pilati í bee nɔai í ni, í bi n jò nɔai ilaalui Zuifu nɔai nɔai? ¹⁰ Í fɔ beɛbeɪ si nai iyi í jò wa mà sãa sãa iyi na igui í jò inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔai à daa nɔu Jesu si awɔ. ¹¹ Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔai à wasi ku mante zamaa à ni a sɔ Pilati ku nya nɔai Barabasi. ¹² Nɔ Pilati í bee nɔai má í ni, to, beirei í bi n cea inɛ iyi í ya maa kpe ilaalui Zuifu nɔai. ¹³ Njoi à ðɔ anu à ni, kpakpae si jɪi ku gaau. ¹⁴ Nɔ Pilati í bee nɔai í ni, laalo yoomai í beɪ í ce. Amma beɪ Pilati wa fɔ fei, beɛbeɪ mɔi inɛ nɔai à ya ðɔ anu hee lele a ni, kpakpae si jɪi ku gaau. ¹⁵ Si na iyi í jò í nya nɔai Barabasi nɔ í mu Jesu í jò à teaa kpɔtɔɔ. Si anyie, nɔ í daa sooge nɔai si awɔ a koo a kpakpae si jɪi ku gaau.

Sooge nɔai à waa yaako Jesu

(Cɔ Matie 27:27-31; Zãa 19:2-3)

¹⁶ Njoi sooge nɔai à gbã Jesu à bɔɔɛ kabai ilaalui, nɔ à tɔtɔɔ sooge nɔai iyi à gbe nɔai fei be. ¹⁷ Njoi à daa Jesu si ibɔ nkpa sisɔ gɔ, nɔ à ba fulai agù à daa si irie. ¹⁸ Njoi à yaakoe à waa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu nɔai. ¹⁹ Njoi à ya maa cãa kpokpoo si irie, a maa tusie antɔ, nɔ à waa gulea à waa seɛbata si wajue. ²⁰ Iyi à yaakoe à tã, nɔi à nya ibɔ nkpa à beɪ à daa si ibɛɛ, nɔ à bɔɔɛ waduude à koo à kpakpae si jɪi ku gaau.

À kpakpa Jesu si jɪi ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Zãa 19:17-27)

²¹ Wee inɛi Sireni gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ wa baa hai iko, nɔ í to wa be. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa nɔ sooge nɔai à muu do gbugbã à kãa jɪi ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ²² Njoi à bɔɔ nɔu do Jesu si inya gɔ iyi à ya kpe Gɔɔgɔta, waatɔ inya iyi í jɔ kokoi iri. ²³ Nɔ à ná Jesu atɛ vɛɛɛ iyi à yɔgɛ do iwɔ iyi à ya kpe miru, amma í kɔ ku mɔɔ. ²⁴ Njoi à kpakpae si jɪi nɔu. Si anyie sooge nɔai à ta kpasa si jɪineɛ nɔai a ba a ye iyi inɛ fei á ba. Beɛbeɪ à ce ikpɛi jaɛɛ nɔai. ²⁵ Daako zakai beɪ isɔ mɛɛsãí à kpakpae si jɪi nɔu. ²⁶ Njoi à kɔ kuraraɛ si jɪi gɔ à masi jɪi bii à kpakpaeu, à ni ilaalui Zuifu nɔai.

27 Nɔi à kpakpa ile minji gɔ ɛa bɛ má, inɛ aká ikpa awɔ nɛɛ, inɛ aká mɔ ikpa awɔ cangɛ. [28 Bɛɛbɛi kukɔi idei Ilaaɔ í kɔ́ iyi í ní, à dooac si inɛ laalɔ ɛa.]

29 Woo lɔ ɛa à ya maa gugbá iri a buu a maa ni, ahá, kù jɛ awɔi ì ní aa legɛ kpasɛi Ilaaɔu nɔ í maa ma si afei ajɔ mɛɛta? 30 To, faaba arɛɛ bɛ, kita hai si antai jɛi ku gaauu. 31 Bɛɛbɛ mɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɛa do woo kɔ inɛ ɛa si wooda ɛa à waa yaakoɛ. Á sɔ́ nɛjɛ à waa ní, í faaba inɛ gɔ ɛa amma kaa yɔkɔ ku faaba arɛɛ. 32 Bɛbɛi, nɛɛ Kirisi ilaalui Izireliu ku kita wa hai si jɛi nɔu ku ba ka yɔɔ, nɔ ka dasiɛ naane. Bɛbɛ mɔi, inɛ ɛa iyi à kpakpa do Jesu ajɔ́u à ya maa yaakoɛ.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Zaa 19:28-30)

33 Nɔi dasá nkɛaɔ ilu í kuku si ile fei hee í koo í to isɔ́ mɛɛtaí ale. 34 Nɔi si isɔ́ mɛɛtaɔ Jesu í dɔ́ anu hee lele í ní, Eloi, Eloi, lama sabatani, waatɔ́ Ilaaɔ́, Ilaaɔ́, na mii í ce í fúsim awɔ. 35 Nɔi inɛ gɔ ɛa iyi à wa bɛu à gbɔ́ ideu. Nɔ à ní, í gbɔ́, wa kɛɛ Elii. 36 Nɔi inɛ aká nɛɛ í sɛi í koo í dɛi kanya si golo gɔ í sɔ́si inyiiká í bɛi í naa í toa Jesu ku cɔ́cɔ́ɔɛ, nɔ í ní, ka leektí, ka cɔ́ ma Elii á naa ku kitɛɛ hai si jɛi ku gaauu. 37 Nɔi Jesu í dɔ́ anu hee lele í bɛi í ku.

38 Asee, waati bɛɛbɛ si ilui Zeruzalɛmu, ridoo iyi í wa kpasɛi Ilaaɔ́u í ga í kpɛ́ minji hai lele hee ku bɔ́ ile. 39 Inɛ ngboi sooge ɛa iyi í wa wajui Jesu í yɛ yaase bɛi í ce í bɛi í ku, nɔ́ í ní, ntɔ́ ntɔ́, inɛsu ihɛ́ Amai Ilaaɔ́i.

40 Nɔi inaabo gɔ ɛa mɔ́ à wa bɛ à waa cɔ́ ilu wa hai jɛi jɛi. Si inɔ́ nɛɛ Maari inɛi Madalau í wa bɛ do Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaki iyi í jɛ ama awaastu. 41 Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilei Galilee, aɛai à tooc à ya maa cea ice. Nɔ inaabo nkɛɔ́ gɔ ɛa mɔ́ à wa bɛ, iyi aɛaɔ́ ɛa à sɛ́ Jesu wa iyi wa naa Zeruzalɛmu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Zaa 19:38-42)

42-43 Iyi ale í le, nɔi Zozefu inɛi Arimateeu í naa bɛ. Í bɛi í jɛ ilu bɛɛɛ si inɔi Zuifu woo kiiti ɛa, nɔ wa cɔ́ kpáa iyi Ilaaɔ́ á na ku jɛ bomma. Wee ajɔ́i sɔ́olui jingau. Iju kumáɛ ajɔ́i kusimii á jɛ. Na nɔi í jɔ́ Zozefu í bɔ́ bi Pilati do wɔ́kɔ́ ku tɔ́ɛ ikui Jesu. 44 Nɔi Pilati í biti do iyi í gbɔ́ à ní í kú tá. Nɔi í kɛɛ inɛ ngboi sooge ɛa í beɛ: ma Jesu í kú í kɛɛ. 45 Iyi inɛ ngboi sooge ɛa í sisíaa yaase bɛi Jesu í kuɔ́, nɔi í jɛsi Zozefu koo so ikuu. 46 Nɔi Zozefu í koo í ra acɔ́ fúfú, nɔ́ í nya ikui Jesu wa hai si jɛi ku gaauu, í woo do acɔ́u. Nɔ́ í suu si isai kuta gɔ iyi à gbe wo. Si anyiɛ í bimbili kuta nla gɔ í dɔ́ andɛi baleu. 47 Nɔi Maari inɛi Madalau do Maari iyei Zozee à yɛ bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kujti Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zaa 20:1-10)

1 Iyi ajɔ́i kusimi í lɔ, nɔi Maari inɛi Madalau do Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tulare iyi aa koo a fási ikui Jesu. 2 Nɔi ajɔ́ amaazuma daadaakɔ́u abo ɛa à bɔ́ bi baleu, 3 nɔi à waa bɛɛ nɛjɛ si kpáau à waa ní, yooi á tale nwa kutau hai si andɛi baleu ya. 4 Á waa fɔ́ bɛɛbɛi si na iyi í jɔ́ kutau í la í caa. Amma iyi à cɔ́ waju à yɛ kutau í bimbili. 5 Nɔi à lɔ inɔ́ baleu nɔ́ à yɛ awaastu gɔ wa hɔ́ba do awɔ́ nɛjɛ bɛ, wa dasi jaba fúfú, nɔ́ nɔjɛ í mu ɛa jiiida jiiida. 6 Nɔi í sɔ́ ɛa í ní, í maá jɔ́ nɔjɛ ku mu ɛɛ. N̄ má iyi Jesu, inɛi Nazaretiiu í waa dɛɛɛ ɛa, iyi à kpakpa si jɛi ku gaauu. Í jɛi hai si bale, kù wa ihɛ́ má. Í cɔ́ tengi bii à dasiɛu wo. 7 Amma í koo bɛbɛi í koo í sɔ́ mɔ́cɔ́ɛ ɛa do Píɛɛ takɛɛ í ní, á cua nɛjɛ ku bɔ́ ilei Galilee. Bɛi aa koo í yɔ́ ɛa si bɛi í sɔ́ ɛɛ wo.

8 Nɔi à fita wa à sa hai bi baleu do kuyaya domi nɔjɛ í mu ɛa ntɔ́ ntɔ́. A kù nɔ́ a kù sɔ́ inɛ gɔ ideu na irii nɔjɛ iyi í mu ɛa.

Jesu í tusea Maari inɛi Madalau arɛɛ

(Cɔ Matie 28:9-10; Zaa 20:11-18)

[9 Iyi Jesu í jɛi hai si bale ajɔ́ amaazuma daadaakɔ́u, bi Maari inɛi Madalau í tako í nyisi arɛɛ. Maariui Jesu í tako í lelea inɛi inɔ́kɔ́ mɛɛjɛ wo. 10 Nɔi abou í koo í sɔ́ kpaasiɛ ɛa laabaauu. Aɛai à waa too Jesu wo nɔ́ à wɛɛɔ́ inɔ́ kufɔ́ à wasi ku kpata. 11 Iyi í ní Jesu í jɛi má, nɛɛu í yɔ́, a kù dasiɛ naane.

Jesu í tusea mɔ́cɔ́ minji gɔ ɛa arɛɛ

(Cɔ Luku 24:13-35)

12 Si anyii nɛɛ, nɔi Jesu í tuse arɛɛ bi mɔ́cɔ́ minjiɛ gɔ ɛa iyi à waa nɛ si kpáa, à waa bɔ́ ileɛko. Amma í kpaasi arɛɛ si kuye nɛɛ. 13 Nɔi inɛ ɛa à baá inɔ́ ilu nɔ́ à koo á sɔ́ inɛ bubu ɛa, amma kpaasi ɛa a kù dasi aɛa mɔ́ naane má.

Jesu í tusea mɔ́cɔ́ maataká ɛa arɛɛ

(Cɔ Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zaa 20:19-23; IWB 1:6-8)

14 Si anyiɛ Jesu í koo í tuse arɛɛ bi mɔ́cɔ́ maataká ɛa bii à waa jɛ. Nɔi í gbagba si ɛa na naane hai dasi nɛɛ do ido kule nɛɛ, si na iyi í jɔ́ a kù jɛsi ide inɛ ɛa iyi à yɔ́ í jɛi hai si baleu. 15 Nɔi í sɔ́ ɛa í ní, í bɔ́ si andunya fei, nɔ́ í waaɔ́u inɛ baa yooma fei laabaau jiiidau ɛa. 16 Inɛ iyi í dasi naane nɔ́ í jɔ́ à dasiɛ inyi á ba faaba, amma inɛ iyi kù dasi naane, Ilaaɔ́ á yɛ taaleɛ ku kpáa iju. 17 Í cɔ́ maamaake gɔ ɛa iyi woo dasim naane ɛa aa ce. Aa lele inɛi inɔ́kɔ́ ɛa do irim, nɔ́ aa fɔ́ ide do fee ɛa iyi í kù waa gbɔ́ ɛa. 18 Aa mu nɔjɛ ɛa do awɔ́, nɔ́ baa bii à mɔ́ kɔ́ɛɛ gɔ kaa ce nɛɛa ide káma. Aa lesi bɔ́ ɛa awɔ́ nɔ́ a ba iri.

*Jesu í nyi bi Ilaaã má**(Cɔ Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)*

¹⁹ Iyi Lafɛɛ Jesu í sɔ̃ ɲa ideu í tã, ɲɔi à soo lele í koo í buba si awɔ̃ ɲjei Ilaaã. ²⁰ ɲɔi mɔ̃cɔ ɲau à koo à waa waazoa ine ɲa bii fei. Nɔ Lafɛɛ wa sobi ɲa si icɛu, í jɔ̃ à ya maa ce maamaake ɲa ku ba ine ɲa a mà iyi ide ɲɲa í je ntɔ.]

Laabaau jiiida iyi Luku í kò

Ide Sintè

1-4 Baakòom Teofilu, ilu bæere nla, ñ wa n ceɛ fòo.

Í síaam si n kòe tiau ihē wa n sòe dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Ine ña iyi á yòo hai sinte, nò á baa á je woo ce icei ideu, anjai á sò wa. Iyi ine ña á gbòo, ine nkpo nkpoi í ce kookaai ku ba a kòo dee dee. Nò í síaam si amu mò n kòe wa ku ba í mà kam kam iyi ide ña iyi á kòe siu ntòí, domi ñ wūa ideu fei hai sinteɛ.

Amaleka gò wa fò ideí kubí Zaa woo dasi iniyi

⁵ Si waati iyi Herodu í je ilaalui Zudee, woo weei Ilaaó go í wa be á ya kpoò Zakari. Si wuai woo weei Ilaaó ña iyi í je ti Abiaí í wa. Aboeí á ya kpe Elizabeti. Si dimii Aròo iyi í je woo wee nla sinteí Ilaaóui í wa. ⁶ Anja minji fei á je dee dee si wajui Ilaaó nò á waa jirima woodai Lafèe do idee fei mam mam. ⁷ Amma a kù ne ama domi Elizabeti gbendai, nò anja minji fei á gbo tá.

⁸ Ajò nñu gò, Zakari wa ce icei kuweeɛ si wajui Ilaaó domi si wuaei kuweue í to si. ⁹ Wee, á ya ta kpasai ku ba a mà ine iyi á lo si kpasèi Ilaaó koo jo tulare. Njoi ajò nñu be, kpasau í so Zakari, ñoi í jò í lo inò ileu koo jo tulareu. ¹⁰ Nò zamaau fei wa ce kutòo waduude si waati iyi wa jo tulareu. ¹¹ Njoi amalekai Ilaaó go í naa sie, wa leekí si awò njei bi ku jo tulareu. ¹² Iyi Zakari í yoo ñoi zigie í da, nò njoi í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekai í sòo í ni, maà jò njo ku muɛ, Zakari. Ilaaó í gbò kutàe. Elizabeti aboe á bíe ama inemòkò nò í sòo Zaa. ¹⁴ Aa ne inò didò nla nla nò ine nkpo á wee do inò didò na kubie, ¹⁵ si na iyi í jò ine nlaí á je si wajui Aó Lafèe. Kaa mò vèe, hee má je atè kulele mmu gò. Nò á kòò Hundié Ilaaó hai inoi iyeɛ. ¹⁶ Á jò ineí Izireli nkpo ku kpaasi idò nò a nyi wa beí Aó Lafèe ñja. ¹⁷ Nñui á cuaa Ilaaó nò ku ye beí Elii walii nlaí takou. Gbughàe mò á yei beí Elii. Á jò baa do ama ñja ña a gbòsi nje, nò á jò hai gbò ide ña mò a ce lasabu beí ine dee dee ña.

¹⁸ Amma Zakari í sò amalekai í ni, amu wee ñ gbò tá nò abom mò í ce ine ngbo. To, beirei an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ Njoi amalekai í jéaa í ni, amui Gabieli. Amui ñ ya n wa bi Ilaaó n maa n ceaa ice. Nñui í bém wa n na n bæe ide ku fò nò n sisie laabaau jiiidaui ihē. ²⁰ Amma í kù dasi idem nòu naane baa do iyi á na ku ce bii waatie í to. Na nñu, aa dekd, í kaa yòkò í fò ide má í gbe ajò iyi ideu í cei.

²¹ Wee ine ña á waa degbe Zakari, nò á bití do iyi wa kpe inò kpasèi Ilaaó be. ²² Iyi í fita

wa, kù yòkò ku ba ña ide ku fò má, ñoi á mà iyi í ce kuyè goi si inò ileu be. Wa ba ña ide ku fò do awò ku nyisi iyi ntòí, amma kù yòkò ku fò ide do gèle.

²³ Si anyii kuyeu, Zakari í mào icee má hee í koo í to ajò iyi icee í kpa iri inò kpasè be. Njoi í nyi ideɛ. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboe í ba así, nò wa singa arae zakai cukpa miu, í ni ^{*}, ²⁵ cò mii iyi Ilaaó í ceem. Í còm do iju jiiida nò í nyaam anyò si wajui amane ña.

Amaleka wa fò ideí kubí Jesu

²⁶ Iyi así Elizabeti í ba cukpa mæefa, ñoi Ilaaó í be amaleka Gabieli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í bòoí bi mudèe go iyi kù mà məkò, amma á mua awaasú go iyi á ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mudèeui í je Maari.

²⁸ Amalekai í lo bi tée í sòo í ni, ñ wa n ceɛ fòo, awò iyi Ilaaó í cea didò. Aó Lafèe í wee do awò.

²⁹ Njoi Maari í bití do ideu nò wa bee arae ide wa ni, yoomai í je yaasee fòo ihē. ³⁰ Njoi amalekai í sòo í ni, maà jò njo ku muɛ Maari. Ilaaó í ceɛ didò. ³¹ Aa ba así í bí ama inemòkò nò í sòo Jesu. ³² Á na ku je ine nla. Amaí Ilaaóí aa ya kpoò, nñu iyi kù ne saa. Aó Lafèe á coo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ Nñui á je bomma si dimii Zakòbu do ajò fei. Bommae kaa ne kòo †. ³⁴ Njoi Maari í beɛ amalekai í ni, beirei á ce ku ce, si beí n kù mà məkò.

³⁵ Njoi amalekai í jéaa í ni, Hundié Ilaaóí á naa sie, nò gbughàe ku biie beí jjií. Nñui í jò aa kpe ama kumá iyi aa na í biu Amaí Ilaaó. ³⁶ Elizabeti nyaanzeeu mò iyi á ya maa kpe gbendau, do si agboeu fei, í ne asíí ama inemòkò. Í wee si cukpa mæefasiae nsei. ³⁷ Maari, jò í mà iyi nkàma kù wee iyi Ilaaó í mòngò.

³⁸ Njoi Maari í ni, amu woo ce icei Aó Lafèeí. Fei ndee ku ceem beí í sòm nòu. Njoi amalekai í ne.

Maari í bò Elizabeti ku cò

³⁹ Si anyii nñu, ñoi Maari í dede do saasa í dasi kpàa wa ne ikpa geete ña, í bò ilu gò si ilei Zudee. ⁴⁰ Iyi í to be ñoi í lo kpasèi Zakari nò í ce Elizabeti fòo. ⁴¹ Waati iyi Elizabeti í gbò fòoi Maariu, ñoi amau í yaga si inòe, nò Elizabeti í kòò Hundié Ilaaó. ⁴² Nò í dò anu hee lele í ni, Ilaaó í wee í re inaabo fei, nò kuweue á sò si ama iyi aa na í bíu. ⁴³ Yooi ñ je hee iyei Lafèem í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi ñ gbò fòoeu be, ama iyi í wa inam í yaga do inò didò. ⁴⁵ Ilu inò didòí awò iyi í dasi naane iyi mii iyi Ilaaó í sòe á na ku ce.

Iri ku kòí Maari

⁴⁶ Nò Maari í ni, Idòm wa saabu Aó Lafèe.

⁴⁷ Nò ñ weeò inò didò na irii Ilaaó Woo faabam,

* **1:24** wa singa arae Ara ku singaui kù je na anyò. Á yòkò ku je wa bi ku maa wee nñu akà ku ba ku saabu Ilaaó. † **1:33** Zakòbu Zakòbui á ya kpe Izireli má. Bii á ni á je bomma si dimii Zakòbu, si dimii ineí Izireli ña fei á waa fía.

48 Si na iyi í jò í kásim iju jiidáe, amu woo ce icee iyi n kù je ngəgə.

Nò hai nsei inei andunya ɲa fei aa maa ni amuu ilu ino didɔ́,

49 Domi Ilaaɔ́, ilu gbugbá fei í ceem mii nla nla.

Irie í má.

50 Í ya ce araarei inɛ ɲa iyi à waa jirmae hee do aɲo fei.

51 Í ce ice gbugbá ɲa do gbugbá awəe Nò í fangaa inɛ ɲa iyi lasabui idò ɲɲa í ne faao.

52 Í keke ilaalu ɲa si batai bomma ɲɲa ɲa, Nò í so ilu are ɲa lele.

53 Í jò inɛ ɲa iyi ari wa kpa à je mii jiiɔa ɲa à yo,

Amma í lele ilu fia ɲa awə ngbe.

54-55 Í sobi inei Izireli woo ce icee ɲa,

Í ce araare ɲɲa hee do aɲo fei

Bei í tako í sɔ́ Aburahamu do təkue ɲa

Aɲa iyi à je bala nwa ɲa.

56 Iri iyi Maari í kɔ́u mbe. Si anyie nò í buba bi Elizabeti be zakai cukpa meeta, í bei í nyi idee.

Kubú Zaa woo dasi inyiu

57 Awaati í to bii Elizabeti á bí amae, nò í bí ama ineməkə. 58 Kpaasie ɲa do nyaanzee ɲa à gbo iyi Aɔ́ Lafɛ́e í ce araaree ntò ntò, nò aɲaɔ́ ɲa à wɛɔ́ ino didɔ́ aɲo. 59 Si aɲo meejsia à naa ku dasi amau bango, nò à waa bi à kpoo Zakari, irii baaeu. 60 Amma iyee í so ide í ni, aawo, Zaaí aa kpoo. 61 Nɔ́i à sɔ́o à ni, si nyaanzee inɛ kama ku ne dimii iriu be.

62 Nò à bee baee do awə ku ba a mà bei í bi a kpe amau. 63 Nɔ́i Zakari í tɔ́o mii go si bii á kə si, nò í kə í ni, Zaaí í je irie. Nò aɲa fei à bití. 64 Nɔ́i gbaká Zakari í yoko í fo ide do gele, nò í lɔ́si ide ku fo wa saabuɔ́ Ilaaɔ́. 65 Nɔ́i nɲo í mu hee do inɛ ɲa iyi à wa amee amee fei. Nò si ilɛkoi geetei Zudee ɲa fei inɛ ɲa à wasi ku ce faajii ideu. 66 Inɛ ɲa iyi à gbo ideu fei à ya maa muui si idò ɲɲa nò a maa ni, debei, beirei amau ihɛ á na ku je.

Mii ɲa iyi í ceu ihɛ fei wa nyisi iyi gbugbá Ilaaɔ́ í wɛe do ɲɲu.

Iri ku kɔ́i Zakari

67 Nɔ́i Zakari baai amau í kɔ́o Hundei Ilaaɔ́, nò í ce walii í ni,

68 Saabui í je tí Ilaaɔ́ Lafɛ́e inei Izireli ɲa

Si na iyi í jò í naa bi inɛe ɲa í na í ya ɲa.

69 Nò í naa nwa Woo faaba ilu gbugbá wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaaceu,

70 Si bei í jò walii kumáe ɲau à fo wo hai ku kpe.

71 Nɲui á faaba wa hai si awəi mbeɛ nwa ɲa,

Do hai bi inɛ ɲa iyi à cé wa fei.

72 Beebei í nyisi bala nwa ɲa araaree,

Nò wa yeò gigii akabuu kumáe.

73 Akabuui í je kuwá iyi í cea Aburahamu bala nwa,

74 Í ni nɲu á nya wa hai si awəi mbeɛ nwa ɲa, Nò nɲu ku jò ka cea nɲu ice do wəokə.

75 Nò ice iyi aa ka ceau ku je do idò kumá nò ka je dee dee si wajue do aɲo fei si kuwɛe nwa.

76 Nò awə amam, aa kpee waliii Ilaaɔ́, ɲɲu iyi kù ne saa,

Domi aa cuaa Lafɛ́e í maa teesea kpáa,

77 Nò aa jò inɛe ɲa a mà iyi aɲa aa ba faaba waati iyi Ilaaɔ́ á nya dulum du ɲa.

78 Ntò ntò, araarei Ilaaɔ́ Lafɛ́e nwa í lá si wa.

Na saabui araareui í jò inya kumá í naa si wa hai lele bei nunui daaka,

79 Ku ba ku má inya si inɛ ɲa iyi à waa buba si ilu kuku do si jiji iku

Ku maa neò awa fei si kpáai laakai aká.

80 Iri iyi Zakari í kɔ́u mbe. Si anyii nɲu amau wa la, nò bisie wa kɔ́si nò í koo í wa gbabua hee í koo í tóó aɲo iyi í nyisi arae bantuma si wajui inei Izireli ɲa.

2

Kubú Jesu

(Cə Matie 1:18-25)

1 Waati beɛbe, ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Ogusitu í na wooda í ni a ce inɛ ɲa kuka si ilɛe fei. 2 Kuka sinteu ihɛ à cooi si waati iyi Kiriniusi wa je ilu ile si ilei Siri. 3 Nò inɛ fei í ne si ilue koo na irie a koo si tia.

4 Nɔ́i Zozefu mɔ́ í ne hai Nazareti si ilei Galilee, í bɔ́o ilei Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe Betelehemu, domi nɲu mɔ́ nyaanzei Davidii wa je. 5 Í bɔ́o ku na irie, nɲu do Maari aboe iyi í ne asl*. 6 Si waati iyi à wa be, aɲo í na í to bii á bí amae. 7 Nò í bí ama sintee, ama ineməkə. Í biie do acə nò í tɔ́o si bi ku jei angudá ɲa, si na iyi í jò inya kù wɛe bii inɛ nɲoo ɲa aa so.

Amaleka go ɲa à naa bi woo degbe ɲa

8 Woo degbe go ɲa à wa ino sako be, à waa degbe angudá ɲa idú. 9 Nɔ́i amalekai Aɔ́ Lafɛ́e go í faata si ɲa wa, nò inya kumá nla go í kaako ɲa. Inya kumá amboei Lafɛ́eui. Nɔ́i nɲo í mu ɲa jiiɔa. 10 Amma amalekau í sɔ́ ɲa í ni, i maɔ́ jò nɲo ku mu ɲe. Laabaau jiiɔai n̄ naa ku sisi nɲe, iyi á jea inɛ fei ino didɔ́ nla nla. 11 Laabaauu wee. Nnyi, si ilui Davidi, à bí nɲe Woo faaba. Nɲui í je Lafɛ́e, inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau. 12 Yaase bei aa máau ɲa wee. Aa ye ama kpɔ́tɔ́o go be à biie do acə, wa sù si bi ku jei angudá ɲa.

13 Iyi í fo beɛbe í tã ɲoí gbaká amaleka mmu go ɲa à naa bi tee aɲa nkɲo nkɲo nò à saabu Ilaaɔ́ à waa ni, 14 ka jò irii Ilaaɔ́ ku ne amboe hee lele. Nò laakai ku sù ku wa si ile si inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í bi.

Woo degbe ɲau à bɔ́o Betelehemu

* 2:5 Maari aboe à ni Maari í je aboe si na iyi í jò aɲaɔ́i à wee, amma aɲaɔ́ a kù tɔ́tɔ́o sɛe hee í koo í biò Jesu.

15 Njoi amaleka n̄au à j̄ò n̄a à nyi lele. Si anyii n̄ju, woo degbe n̄au à sabuu n̄je à waa ni, deb̄ei, ka b̄o Betelehemu, kaa c̄o mii iyi í ce, iyi A5 Laf̄eé í j̄ò à mà.

16 N̄o à ce saasa à sei à koo. Njoi à to n̄o à ye Maari do Zozefu, do ama kp̄ot̄oou bii wa s̄u si bi ku jei angud̄a n̄a. 17 Iyi à ȳoo, à waa sisi mii iyi amalekau í s̄o n̄a si ḡamei amau. 18 N̄o in̄e n̄a iyi à gb̄o ideí woo degbe n̄au fei ideu í ya mu n̄a bitii. 19 Amma Maari n̄je wa mu fei nd̄eé si id̄oe, n̄o wa lasabu si do laakai. 20 Njoi woo degbe n̄au à sinda à waa ne. N̄o à waa nyisi amboei Ilaa5, à waa saabue na irii mii iyi à gb̄o do iyi à ye fei, domi fei nd̄eé í cei si bei amalekau í sisi n̄n̄a.

À b̄oð Jesu kpas̄ei Ilaa5

21 Si ajo m̄eɛj̄ōsia n̄joi à s̄oo Jesu, iri iyi amalekau í ni a kpoo hai waati iyi iyee kù ne as̄tu. Ajo n̄ju be m̄oi aa dasie bango.

22-23 Mii iyi Moizi í k̄o si woodae wee. Í ni, ama in̄em̄ako iyi à bi sinte fei aa nyaa ik̄ai ku je ti A5 Laf̄eé. Na n̄joi í j̄ò iyi waati í to si bii aa ce kuwee Maari ku bei ku má si ayawo iyi í ceu Zozefu do Maari à so amau à b̄oð Zeruzalemu ku ba a nyisi A5 Laf̄eé 24 n̄o a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minjii à ya cooð si bei à k̄oo si woodai A5 Laf̄eé.

25 Wee m̄ako go í wa Zeruzalemu be à ya kpoo Sime5. M̄ak̄ou í je in̄e dee dee n̄o í mà beereí Ilaa5. Wa degbe in̄e iyi à na ku t̄u id̄oi in̄e Izireli n̄a n̄o Hundeí Ilaa5 í wee do n̄ju. 26 Hundeí Ilaa5u í s̄oo wo í ni à ye in̄e iyi A5 Laf̄eé í cicau ku bei ku ku. 27 Njoi Hundeu í tale sie kpas̄ei Ilaa5 ku b̄o. Iyi iyeð baai Jesu n̄a à l̄oðe be ku ba a cea bei wooda í fo, 28 njoi Sime5 í gb̄aa í muu si aw̄oe í saabu Ilaa5 wa ni,

29 Laf̄eé, nsei j̄ò amu woo ce icee n̄ j̄ò andunya do laakai ku s̄u si bei í s̄òm wo,

30 Domi ijum í ye faabae,

31 Iyi í ce soolue si wajui dimi fei.

32 Njui í je in̄ya kumá iyi á nyisi dimi mmu n̄a kp̄aae.

N̄o n̄jui í je amboei in̄e n̄a, in̄e Izireli n̄a.

Walii iyi Sime5 í ce

33 Ide iyi Sime5 wa fo si ḡamei amau í mu iyeð baae fei bitii. 34 Sime5 í wee n̄n̄a n̄o í s̄o Maari iyeí Jesuu í ni, Ilaa5 í cica amau ih̄ei ku keke in̄e nk̄p̄o n̄o ku dede in̄e nk̄p̄o m̄o si in̄oi in̄e Izireli n̄a. N̄jui Ilaa5 í be wa ku je bei nyinda, amma in̄e n̄a aa k̄o sie. 35 N̄o lasabui id̄oi in̄e nk̄p̄o kú fita gbugb̄aa. Aw̄o takae, in̄o ku fo á ḡũe ajo ak̄a si id̄oe bei taakuba.

Ana walii inaabo

36 Inaabo walii go m̄o í wa be à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azee n̄a. Abou í gb̄o nt̄o nt̄o. Í ce muau zakai ad̄o m̄eɛje m̄ak̄oe kù bei kù na kù wee, 37 n̄o í buba jaað ad̄o nk̄p̄o nk̄p̄o. Nsei abou í ne ad̄o cine do m̄eɛ, n̄o ci ya fita

hai bantumai kpas̄ei Ilaa5. Das̄a do id̄u fei, í ya maa cea Ilaa5 icei do amu kuðí do kut̄oo.

38 Waati beeb̄e n̄ju m̄o í sekee si n̄a wa, wa saabu Ilaa5, n̄o í l̄asi ideí amau ku sisia in̄e n̄a iyi à waa degbe in̄e iyi á na ku faaba in̄e Zeruzalemu n̄a fei.

39 Waati iyi iyeð baai Jesu n̄a à t̄a mii n̄a iyi woodai A5 Laf̄eé í ni a ceu fei, n̄joi à nyi Nazareti ilu n̄n̄a si ilei Galilee. 40 N̄o amau wa la, gbugb̄ae wa k̄oasi n̄o í k̄òð bisi. N̄o did̄oi Ilaa5 í weea.

Jesu í b̄o kpas̄ei Ilaa5 si waati iyi í ne ad̄o maateji

41 Ad̄o fei iyeð baai Jesu n̄a à ya b̄o jingauí Iku ku kuai Zeruzalemu. 42 Si waati iyi Jesu í ne ad̄o maateji n̄joi à b̄o jingauí si bei à ne d̄oñeé. 43 Iyi jingauí í t̄a à waa ne, n̄joi Jesu í gbe Zeruzalemu be, amma baae n̄a a kù mà.

44 A waa tamaa bei í wa si in̄o n̄jui. Wee à nei zakai ajo ak̄a, n̄joi à ded̄eé si in̄oi nyaanze n̄n̄a n̄a do kpaasi n̄n̄a n̄a. 45 Amma a kù ȳoo, n̄o à sinda à nyi ikpa Zeruzalemu à waa ded̄eé. 46 Si ajo m̄eetasia n̄joi à ȳoo bantumai kpas̄ei Ilaa5. Wa buba si aninii woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄a, wa gb̄o ide n̄n̄a n̄o wa bee n̄a ide. 47 In̄e n̄a iyi à waa gb̄o ideí fei à bitiið bisie do si bei wa je n̄n̄a ide. 48 Iyi baae n̄au à ȳoo be, n̄joi n̄n̄a m̄o à bitii, n̄o iyeé í ni, amam, na mii í ce í ce nwa beeb̄e. Amu do baae wee, à wasi ku ded̄eé do in̄o ku fo nla nla. 49 Njoi í bee n̄a í ni, na mii í ce í waa ded̄eem n̄a. I kù mà n̄a iyi w̄uái Baam nii n̄ ne n ce? 50 Amma ide iyi wa s̄o n̄au a kù gb̄o yaasee.

51 Njoi í too n̄a à ne Nazareti n̄o wa gb̄o ide n̄n̄a. Wee iyeu wa mu ide n̄au ih̄ei fei si id̄oe.

52 Jesu í lá wa koo n̄o bisie m̄o wa k̄oasi n̄o wa d̄oà Ilaa5 si hee do aman̄e n̄a fei.

3

Waazoi Z̄aa woo dasi inyí

(C̄o Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Z̄aa 1:19-28)

1 Iyi ilaalu n̄lai Romu iyi à ya kpe Tib̄eé í ce ad̄o maat̄u si bommae, waati beeb̄e Ponsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, n̄o Herodu m̄o wa je in̄e ngbo si ilei Galilee, n̄o Filipu if̄ēu m̄o wa je in̄e ngbo si ilei Iture do Takoniti, n̄o Lisania m̄o wa je in̄e ngbo si ilei Abileni. 2 Ani do Kaifu n̄a m̄o à waa je woo wee n̄lai Ilaa5. Waati beeb̄e Ilaa5 í s̄o Z̄aa amai Zakari ide si gbabua. 3 N̄o Z̄aa í b̄o si ilu n̄a iyi à wa k̄okoi idoi Zuud̄eé fei wa waazo n̄n̄a wa ni, í kpaasi id̄o ku ba Ilaa5 ku kpa ideí dulum du n̄e n̄o a dasi n̄e inyí. 4 Beeb̄e ide iyi walii Ezai í k̄o si tiāu í ce. Í ni,

Imui in̄e go wa d̄o anu si gbabua wa ni, I teese kp̄aai Laf̄eé ku te n̄a.

5 N̄o aa ðí l̄ōma n̄au fei.

N̄o geete do iri kuta fei á munga anu,

N̄o kp̄aa ku ka n̄a fei aa te,

Kp̄aa iyi í s̄ami fei á s̄la.

6 Ine fei á ye béi Ilaaḥ wa faaba wa.

7 Zamaa nkpṛ nkpṛai wa koo bi Zāa ku dasi ḡa inyi. Nṵ í sṵ ḡa í ní, ḡe ine buu ḡa bei ḡo wukuku, yooi í sṵ ḡe í ní í saa idākṵi kiitii Ilaaḥ iyi á na ku naau. 8 Na ḡḡu, í ce kookoosu jiiḁa í nyisiṵ iyi í kpaasi idṵ ḡa, nṵ í maḁ tamaa maḁ aa ba faaba ḡa si na iyi í jṵ ã ya maa ni ḡe í je dimii Aburahamu ḡa. N̄ wa n sṵ ḡe, Ilaaḥ á yṵkṵ ku so kuta ḡau ih̄e ku ce ḡa dimii Aburahamu ḡa. 9 Wee dagba wa k̄a si j̄li tā m̄m a daḁ icue. Na ḡḡu, j̄li iyi kṵ waa so iso jiiḁa fei aa daa a dasi ina.

10 Nṵi zamaa í beee wa ni, debei, beirei aa ka ce. 11 Nṵ í je ḡa í ní, ine iyi í ne ibṵ minji ku so ak̄a ku mua kpaasie iyi kṵ ne, nṵ ine mṵ iyi í ne ije ku kpṵṵ do kpaasie. 12 Woo gba fiái lempoo ḡṵ ḡa mṵ à naa a dasi aḡa mṵ inyi, ḡṵ ã beee á ní, M̄etu, beirei aa ka ce. 13 Nṵi í sṵ ḡa í ní, í maḁ gba ku lṵ zaka bei á da ḡḡe. 14 Nṵi sooge ḡṵ ḡa mṵ à beee á ní, awa mṵ ni, beirei aa ka ce. Nṵ í sṵ ḡa í ní, í maḁ ya gba fiái ine ḡṵ do ḡbugb̄a ḡa, nṵ í maḁ ya má ine ḡṵ ide, nṵ í maḁ ya donda iyi á waa s̄a ḡḡe.

15 Ine ḡau á waa cṵ kp̄ai ine iyi Ilaaḥ í cicau nṵ á waa lasabu si idṵ ḡḡa ma Zāai í je ineu. 16 Nṵ Zāai í sṵ aḡa fei í ní, inyi amu n̄ wa n dasi ḡe, amma ine ḡṵ wa naa iyi í rem do ḡbugb̄a. N̄ kṵ to n f̄u baa ik̄u baatae. Nḡui á da ḡḡe si Hundi Ilaaḥ do ina. 17 Wa mu kaale ku fe bilee si awṵ, nṵ ku kp̄a bileu bii á kpokpoc, nṵ ku ko yoyṵu ku dasi aka, sakou mṵ ku dasi ina iyi ci ya ku.

18 Do faaji nkpṛ ḡṵ ḡa mṵi Zāa wa cead̄ ine ḡa waazoi laabaau jiiḁau.

19 Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasí, aboi ifṵe, í je aboc, ḡṵi Zāa í ḡbagba sie na ideu do na daa laabṵ ḡa iyi í ce fei wo. 20 Si antai laabṵ ḡa iyi Herodu wa ce, do ank̄anyi í ná í jṵ ã mṵ Zāa à dasi piisṵṵ.

Inyi ku dasii Jesu

(Cṵ Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)

21 Zāa í wasi ine nkpṛ nkpṛ ku dasi inyi si waati iyi á kṵ dasie piisṵṵ, ḡṵi Jesu mṵ í naa bi t̄e, nṵ í dasi Jesu mṵ inyi. Nṵi Jesu wa ce kutṵṵ nṵ lelei Aṵ í c̄i, 22 nṵ Hundi Ilaaḥ í de sie wa hai lele do ara ḡṵ bei ankasiidi. Nṵ à ḡbṵ ide ku fṵ ḡṵ wa hai lele í ní, awṵ amam nií, n̄ bie jiiḁa jiiḁa. Siei inṵ did̄am fei í ya wa.

Balai Jesu ḡa

(Cṵ Matie 1:1-17)

23 Jesu í to ad̄s kuntaa í bei í sinti ic̄e. Ine ḡa à ya maa c̄oi bei amai Zozefu *. Balai Zozefu † ḡa wee 24 Heli do Matati do Levi do M̄elikí do Zanai Zozefu, 25 do Matatia do Am̄osu do Naumu do Esili do Nagai, 26 do Maatu do Matatia do Semeni do Zozeki do Zoda, 27 do Zoanani do Reza do Zorobabeli do Salateli do Neri, 28 do M̄elikí do Adi do

Kosamu do Elimadamu do Ee, 29 do Zozue do Elieze do Zorimu do Matati do Levi, 30 do Simeṵ do Zuda do Zozefu do Zonamui do Eliakimu, 31 do Melea do Mena do Matata do Natāa do Davidi, 32 do Izai do Obedi do Boazi do Salumṵ do Nasṵṵ, 33 do Aminadabu do Adimi do Aani do Esiromu do Per̄ezi do Zuda, 34 do Zakṵbu do Izaaki do Aburahamu do Tera do Nakṵ, 35 do Seruku do Ragau do Faleki do Ebe do Sala, 36 do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lam̄eki, 37 do Matusala do En̄aku do Zeredi do Maleleli do Kainamu, 38 do En̄osi do Seti do Adamu do Ilaaḥ.

4

Seetam í lele Jesu

(Cṵ Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13)

1 Jesu í kṵḁ Hundi Ilaaḥ nṵ í baa hai idoi Zuud̄e. Nṵ Hundi í bṵde si ḡbabua. 2 Nṵ Seetam í lelee be zakai aḡi c̄iji. Nṵ si aḡṵ be fei kṵ je nk̄ama. Iyi baji ḡḡu í lṵ, ḡṵi ari wa kpaá. 3 Nṵ Seetam í sṵṵ í ní, bii awṵu Amai Ilaaḥi do ntṵ, jṵ kutau ih̄e ku kpṵṵ p̄e. 4 Nṵ Jesu í j̄eaa í ní, kukṵi idei Ilaaḥ í ní, amane ci ya wee na ije ḡḡu ak̄a.

5 Nṵ Seetam í bṵde hee antai iri kuta ḡṵ, í nyisie bommai andunya fei si iju k̄ame. 6 Nṵ í sṵṵ í ní, amboei bomma ḡau fei an muue nṵ an jṵ ã ne yiiko si ḡa. Ine iyi ní bi, laf̄eai an mua, si na iyi í jṵ ã nam nií. 7 Na ḡḡu, bii í naa í gule si wajum, fei nd̄ee á je t̄e. 8 Nṵ Jesu í j̄eaa í ní, kukṵi idei Ilaaḥ í ní, Aṵ Laf̄eai aa gulea, nṵ ḡḡu ak̄ai aa t̄o.

9 Nṵ Seetam í ḡb̄a í bṵde Zeruzalemu nṵ í ḡṵde hee si antai ile lelei kp̄as̄i Ilaaḥ nṵ í sṵṵ í ní, bii awṵu amai Ilaaḥi, fo í dinga ile, 10 domi kukṵi idei Ilaaḥ í ní, Ilaaḥ á na amalekae ḡa wooda na irie a maa degbee, 11 nṵ a maa mūe si awṵ ku ba í maḁ ti í kooose si kuta. 12 Nṵi Jesu í j̄eaa í ní, kukṵi idei Ilaaḥ í ní, maḁ ti í sii Aṵ Laf̄e. 13 Iyi Seetam í lelee si bisie ḡau be fei í tā, ḡṵi í jṵṵ tit̄a í ne hee waati m̄mu ḡṵ ma.

Jesu í sinti ic̄e Galilee

(Cṵ Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15)

14 Nṵ Jesu í nyi ikpa íle Galilee do ḡbugb̄ai Hundi Ilaaḥ, nṵ irie í fangaa si ileu fei. 15 Wa kṵ ḡa si cioi idei Ilaaḥ ile bii Zuifu ḡa à ya ce kutṵṵ ḡḡa ḡa, nṵ ine fei wa saabue.

À k̄osi Jesu Nazareti be

(Cṵ Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6)

16 Nṵ Jesu í bṵ Nazareti ilu bii í je amau. Nṵi si aḡi kuslmi í bṵ ile bii Zuifu ḡa à ya ce kutṵṵu si bei í ne d̄onee. Nṵi í dede ku cio tia. 17 Nṵi à náa tia iyi Ezai waliu í kṵ. Si bei wa f̄tu ḡṵi í k̄a si kukṵ ḡṵ iyi wa ni, 18 Hundi Aṵ Laf̄e í wa sim.

Í cicam n̄ sisiaḁ ilu are ḡa laabaau jiiḁau.

* 3:23 à ya maa c̄oi bei amai Zozefu Ntṵ nts Zozefu kṵ t̄otṵ s̄e do Maari á bei á b̄i Jesu. Ilaaḥi í je baac. † 3:23 balai Zozefu Tengi ih̄e idei balai Maar̄ii á waa fo. Bii á ní balai Zozefu, na iyi aḡṵ Maari á so n̄jei.

Í bem n koo n s3 inei piis5o ña n ni aa jò ña a ne

N3 n s5 f3eju ña n ni aa ye ilu má,
N3 n jò ine ña iyi ine ña à waa taa gbugbã a ne ara nñja.

19 N3 n sisia ine ña n ni awaatii did3i Laf3e í to wa.

20 N3i Jesu í ka tiau má í sindoa woo ce iceu no í buba. N3i ine ña iyi à t3t33 be fei à k3s3e iju. 21 N3i í sinti idee ku s5 ña í ni, nnyii kuk3i idei Ilaa3 iyi í gb3 nseiu ña í k3.

22 N3i anja fei à waa j3ea s3eda jiida, n3 biti í mu ña do ide did3 iyi wa fita hai si geleeu. À ni, kù je amaí Zozefuu mbe ya. 23 N3 Jesu í s5 ña í ni, kù ne sika aa kpaam m3ndau ih3 í ni ña, aw3 lokotoro, faaba ara3. Ce ilue ih3 mii ña iyi à gb3 í ce Kaperanumu fei. 24 Amma an s5 ñe, walii k3ma kù we3 iyi í ya ne beere si ilui nñu tak3e. 25 Í mà s3a s3a ña iyi ari nla g3 í ce si ileu fei si waatii Elii walii nlau. Iji kù r3 si afei ad3 m3eta do cukpa m3efa, ma irei. Waati be3e inaabo jaa3 nkpa3 í wa si ilei Izireli. 26 Do nñu fei, Ilaa3 kù be Elii walii nlau bi k3ma nñu bii kù je bi j3a3 g3 í wa Sareputa si ilei Sid33 *.

27 N3 dinte nkpa3 m3i í we3 wo si ilei Izireli si waatii Eliz3e waliiu. Do nñu fei, kù j3 g3g3 nñja g3 ku ba iri, bii kù je Naama inei ilei Siriu. 28 Iyi Jesu í f3 be3e í t3 ñ3i id3i ine ña iyi à wa ile bii à ya ce kut3t33u be fei í k3. 29 N3i à dede à lelee hai in3 iluu à b3de hee si antai iri kuta si bii à ma ilu nñja ku ba a tale3 wa ile. 30 Amma í l3 anini nñja be í ne3.

*Jesu í lele inei in3okoi ine g3
(C3 Maaku 1:21-18)*

31 N3 Jesu í b3 Kaperanumu, ilui Galilee g3 n3 wa k3 ine ña si cioi idei Ilaa3 si aj3i kus3mi. 32 Wa k3 ña si cio do yiiko. Nñui í j3 ideu í tosi ña. 33 Wee m3k3 g3 í wa ile bii Zuifuu ña à ya ce kut3t33u be í ne inei in3oko, ñ3i í d3 anu hee lele í ni, 34 mii í wa si g3mei aw3e ña aw3 Jesu inei Nazareti. Í naa ku kpa wai? Ñ mà ine iyi í je. Aw3i í je ine kum3 iyi Ilaa3 í be wa. 35 N3i Jesu í la sie í ni, coko, fita hai si m3k3u. N3i inei in3okou í ta m3k3u ile si anini nñja, n3 í fita sie, kù m3e. 36 N3i anja fei à biti, à bee nje anja duus33 à waa ni, ide dimi yoomai ih3. M3k3u wee wa s5 inei in3oko ña ide do yiiko do gbugbã n3 à waa fita. 37 N3i irie í fangaa si ile3koi iluu fei.

*Jesu í j3 b33 nkpa3 í ba iri
(C3 Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)*

38 N3i Jesu í fita hai ile bii à ya ce kut3t33u, n3 í b3 kpa33i Sim33. Wee iyei aboi Sim33u wa ce b33i ara gb3a nt3 nt3. N3i à t33e ku j3 ku ba iri. 39 N3i í k3mba si abou í la si ara gb33au n3 í nya. N3 abou í dede gbak3 í ya3e ña.

40 Alei aj3 nñu iyi inunu í l3, ñ3i ine ña iyi ine nñja ña à waa ce b33 dimi ik3 ik3 fei à wasi ku naa3 ña wa bi t3e. N3 í lesi anja fei aw3 í j3 à ba iri. 41 Inei in3oko ña m3 à fita hai si ine nkpa3, à d33 anu à waa ni, aw3i í je Amaí Ilaa3. Amma Jesu í la si ña n3 wa ganji ña ide ku f3 domi à mà iyi nñuu ine iyi Ilaa3 í cicai.

*Jesu wa waazo ilei Zudee
(C3 Maaku 1:35-39)*

42 Iyi iju í má ñ3i Jesu í fita hai in3 ilu í b3 gbabua. N3i zama3 nkpa3 nkpa3 g3 wa ded3e. Iyi à to bi t3e ñ3i à t33e suuru ku ma3 ne ku j3 anja. 43 Amma í s5 ña í ni, kù ne bei an ce iyi n kù waazo laabaau jiidaí bommai Ilaa3 si ilu mmu ña má, domi na nñui à bem wa. 44 Iyi í f3 be3e í t3 n3 í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuifuu ña à ya ce kut3t33 ña ilei Zudee.

5

*Jesu wa kpe m333 sint3e ña
(C3 Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)*

1 Aj3 nñu g3 Jesu wa leek3 k3k3i tenku iyi à ya kpe Genesareti, n3 zama3 nla g3 wa mant3e ku ba a gb3 idei Ilaa3. 2 N3 í ye ak3i inyi minji itfi tenkuu be. Amma s33k3 ñau à fita à waa wi3e ta33 nñja ña. 3 N3 Jesu í l3 in3 ak3i inyi ak3. Ak3i inyi iyi í l3 siu ine nñu ti Sim33i. N3 í kpe Sim33 í t33e í ni ku na ku seke33 ak3u hai itfi inyi k3eke. N3i í buba si in3i ak3u, wa k3 zama3u si cio.

4 Iyi í f3 ide3 í t3 n3 í s5 Sim33 í ni, b33 ak3u si bua, n3 í le ta33 nñje ña si inyi í mu c3e ña. 5 N3i Sim33 í s33 í ni, M33tu, à ce ice do id3 fei a kù mu ng3g3. Amma si bei aw3i í f3, an dasi ta33 ñau in3 inyi.

6 N3i à dasi ta33 nñja ñau in3 inyi. Iyi à dasi ñ3i à mu c3e bututu hee ta33 nñja ñau à waa bi a ga. 7 N3 à kpe kpaasi nñja ña iyi à wa si ak3 minjisiau do aw3 a naa a sobi ña. Iyi anja m3 à naa n3 ak3 minjiu fei í k3 do c3e hee wa bi ku mi. 8 Iyi Sim33 Pi3e í ye mii n3u í ce be3e ñ3i í koo í gule si wajui Jesu í ni, Laf3e, tek3e hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. 9 Í f3 be3e3e si na iyi í j3 n33 í muu, nñu do kpaas3e ñau fei na c3e nkpa3 nkpa3 iyi à muu. 10 Be3e3e moi n33 í mu kpaasi minjie ña, Zaaki do Z3a amaí Zebedee ñau. Amma Jesu í s5 Sim33 í ni, ma3 j3 n33 ku mu3. Be3e3e ine ña iyi aa toom ñai aa ya ma3 dede. 11 N3i à b33 ak3i inyi ice n3 à j3 fei nd3e à waa too Jesu.

*Jesu í j3 dinte g3 í ba iri
(C3 Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)*

12 Si anyii nñu Jesu í wa si ilu g3 be, n3 m3k3 g3 í naa bi t3e. M3k3u wa ce b33i dinte jiida. Iyi í ye Jesu ñ3i í naa í seebata si wajue í t33e suuru í ni, Laf3e, bii í bi, aa y3k3 í j3 n ba iri n je ine iyi í má. 13 N3i Jesu í y3 aw3e í luu n3 í ni, ñ bi. Ba iri n3 í je ine kum3. Be gbak3 b33i

* 4:26 Sareputa si ilei Sid33 Sareputa do Sid33 fei irii ilu ñai, amma bii à waa f3 idei ilu ña iyi à wa k3k3i Sid33, si ilei Sid33i à ya ni à wa.

dinteu í nya. ¹⁴ Njoi Jesu í s̄s̄o í ni ku maà s̄s̄ ine kãma ideu be, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaõu. Nõ í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jilæu. Kuweeu bei á nyisi ine ña iyi í je ine iyi í má bebei. ¹⁵ Do ññu fei, irie í fangaa wa k̄õs̄si, nõ zamaa nkpo nkpo í ya maà t̄õt̄õ bi t̄e ku ba a gbõ idee nõ ku ba a ba iri si b̄õ ñña ñña. ¹⁶ Amma Jesu í ya bõ gbaui nju akã koo ce kutã.

Jesu í j̄õ w̄eeḡe ḡo í ba iri

(Cõ Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajo ññu ḡo Jesu wa k̄õ ine ña si cio. Wee Farisi do woo k̄õ ine ña si wooda ḡo ña à waa buba be. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu ña iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee fei. Nõ ine ña à waa ye gbugbã Laf̄ee Jesu waati iyi í j̄õ b̄õ ñña à waa ba iriu. ¹⁸ Njoi ine ḡo ñña m̄õ à naa be à waa so w̄eeḡe ḡo wa si mak̄ee. Nõ à waa dede bei aa ce a l̄õðe ile a koo a jil̄õ si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a k̄õ ba do bii aa l̄õðe na irii zamaa, ñjoi à koo à gũ antai ileu, à luu nõ à kitaae do mak̄eeu si aninii zamaa si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í ye naane ñña ñjoi í s̄s̄ w̄eeḡe í ni, mak̄õȳi, ñ kpa ideu dulum dii. ²¹ Woo k̄õ ine ña si wooda do Farisi ña à waa ku bee ara ñña ide à waa ni, yooi ineeu ih̄e í je iyi wa bu Ilaaõ. Yooi á yok̄õ ku kpa ideu dulum dii ine ḡo bii k̄õ je Ilaaõ ñña akã. ²² Amma Jesu í má lasabui idõ ñña, ñjoi í bee ña í ni, na mii í j̄õ í waa ce dimii lasabu bebe si idõ ññe ñña. ²³ Yoomai í faala í re, ine ku s̄s̄ ine ḡo ku ni ñ kpa ideu dulum dee, walak̄õ ku ni ku dede ku ne. ²⁴ Amma ñ bi í má ñña iyi amu Amane ñ ne gbugbã ñ kpa ideu dulum dii ine ña si andunya.

Iyi í f̄õ bebe í tá ñjoi í s̄s̄ w̄eeḡe í ni, dede í so mak̄ee í bõ kpas̄e. ²⁵ Njoi gba k̄õ w̄eeḡe í dede si waju ñña, í so mak̄ee iyi wa s̄s̄ siu, nõ wa ne kpas̄e wa saabuõ Ilaaõ. ²⁶ Njoi aña fei à biti à waa saabu Ilaaõ. Njoi í bei wa mu ña à waa ni, à ye mii maamaake nnyi.

Jesu í kpe Levi

(Cõ Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii ññu, Jesu í fita wa ne si inõ ilu. Nõ í ye woo gba fiái lempoo ḡo à ya kpo Levi, wa buba ile bi ku ce ic̄ee, nõ Jesu í s̄s̄o í ni, toom wa. ²⁸ Njoi Levi í dede, í j̄õ mii nd̄ee fei í tooe.

²⁹ Si anyie, í cea Jesu jingau nõ ḡo si kpas̄e. Woo gba fiái lempoo bututu do ine ḡo ñña m̄õ à waa ba ña ku je. ³⁰ Wee Farisi ḡo ña à wa be do Farisi mmu ḡo ña iyi à je woo k̄õ ine ña si wooda ña. Anjai à waa gbagba si m̄õcõ Jesu ñau à waa ni, na mii í ce í je í waa m̄õ ña do woo gba fiái lempoo do ine laalõ ñña. ³¹ Iyi Jesu í gbõ bebe ñjoi í je ñña í ni, ilu baani ña a k̄õ ne bukaatai ilu iwõ bii k̄õ je b̄õ ñña. ³² Bebe m̄õ ñ k̄õ naa ku kpe ine dee dee ñña, amma ilu dulum ñai ñ naa ku kpe a kpaasi idõ ñña.

Jesu wa f̄õ ideu anu ku d̄i

(Cõ Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Njoi ine ñau à bee Jesu má à ni, beirei í ce m̄õcõ Zãa woo dasi inyi do ti Farisi ña à ya d̄i anu a maà ceõ kutã, nõ wee m̄õcõ ña a ci ya d̄i anu. À ya maà jei nõ a maà m̄õ. ³⁴ Njoi Jesu í bee ña í ni, aa yok̄õ í j̄õ kpaasii mak̄õ tit̄õ ña à d̄i anu si waati iyi mak̄õ tit̄õ í wa inõ ñña? ³⁵ Amma ajo wa naa iyi aa ñña mak̄õ tit̄õ hai si inõ ñña. Waati bebei aa d̄i anu. ³⁶ Njoi í kpa ñña m̄õnda ḡo í ni, a ci ya ga ibõ tit̄õ a s̄õd ibõ ngbo. Bii í ce bebe, í beje ibõ tit̄õ mbe nõ jaee tit̄õ à w̄ee ikã kaa ce si ibõ ngbou. ³⁷ Ine ḡo ci ya nõ k̄õ dasi v̄ee tit̄õ iyi wa gba si bõgõ bata ngbo ñña. Bii í ce bebe, v̄eeu á j̄õ bõgõ ñau ku ga, v̄eeu ku nikã nõ bõgõ ñau ku beje. ³⁸ Amma à ya dasi v̄ee tit̄õ si bõgõ tit̄õ ñña. ³⁹ Nõ ine ḡo k̄õ w̄ee iyi á m̄õ v̄ee nwo nõ ku bi v̄ee tit̄õ má, domi á ni nwou í cea ññu.

6

Jesu wa f̄õ ideu ajoi kus̄lmi

(Cõ Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si ajoi kus̄lmi ḡo Jesu wa too k̄õõ ile ḡo, ñjoi m̄õcõ ña à w̄õ amaaje iyi à gb̄e si ileu à nunu ije si awõ à waa ña. ² Njoi Farisi ḡo ña à bee ña à ni, na mii í j̄õ í waa ce mii iyi a k̄õ ne kp̄ai ku ce si ajoi kus̄lmi. ³ Njoi Jesu í bee ña í ni, í k̄õ cio mii iyi Davidi í ce, ññu do ine ña, si waati iyi ari wa kpa ñau? ⁴ Í l̄õ kpas̄e Ilaaõ nõ í so p̄ee iyi à jil̄e Ilaaõ í je, ññu do ine ña. Wee à ganji ine fei ku je p̄ee be bii k̄õ je woo weei Ilaaõ ña aña akã. ⁵ Nõ Jesu í s̄s̄ ñña má í ni, amu Amane, amui ñ je ine ngboi ajoi kus̄lmi.

Ine iyi awõ akãe í ku

(Cõ Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si ajoi kus̄lmi mmu ḡo, Jesu í l̄õ ile bii Zuifu ña à ya ce kutatõ nõ í wasi ku cea ine ña cioi ideu Ilaaõ. Wee mak̄õ ḡo í wa be, awõ ñj̄ee í ku í gb̄e. ⁷ Woo k̄õ ine ña si wooda do Farisi ña à kãsi Jesu iju, à waa cõ mã á j̄õ ineeu ku ba iri si ajoi kus̄lmi. À waa cõõ domi à waa bi a ye taalei. ⁸ Amma Jesu í má lasabu ñña, ñjoi í s̄s̄ mak̄õ iyi awõe í kuu í ni, dede í leek̄ í si anini ñña be. Nõ í dede í leek̄. ⁹ Nõ Jesu í ni, ñ wa ñ bee ñei, si ajoi kus̄lmi, í s̄la aman̄e ku ce jiida de mã laalõ, ku faaba aman̄e de, mã ku kpa. ¹⁰ Njoi í cõ aña fei í kaako ña, nõ í s̄s̄ mak̄õu í ni, te awõ. Iyi í te awõu ñjoi í baa dee dee. ¹¹ Njoi idõ ñña í k̄õ, nõ à waa busi ñje bei aa cea Jesu.

Jesu í cica woo be maateji ñau

(Cõ Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati bebe Jesu í koo í gũ iri kuta ḡo ku ce kutã. Nõ id̄u fei í wasi ku ce kutã. ¹³ Iyi iju í má í t̄õt̄õ m̄õcõ ña nõ í cica aman̄e maateji si inõ ñña, í s̄õ ñña woo be ñña. ¹⁴ Iri ñña wee, Simõ iyi í s̄õ Pīee, do Anderee

* 6:15 igbei Zelotu inei igbei Zelotu ñai à waa jabu ku ba Zuifu ña a ne ara ñña hai si awõ inei Romu ña.

ifɔɛ, do Zaaki do Zāa do Filipu do Baatelemi 15 do Matie do Tomaa do Zaaki amai Alifee, do Simɔɔ inɛi igbei Zelotu *, 16 do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikarioti iyi á na ku zambaɛu.

Didɔ do ijuukpá
(Cɔ Matie 4:23-25; 5:1-12)

17 Waati iyi Jesu í cica woo bɛ maateɛji nɔu í tã nɔi anɔɔ nɔa á kita wa á waa leekɔ si ile ku munga anu gɔ. Tengi bei mɔcɔ nkpɔɛ nɔu á wa do zamaa nla gɔ. Ine nɔu á naai hai ilei Zudee fei do Zeruzalemu ilu nlaɛ, do hai Tii do Sidɔɔ, ilu nɔa iyi á wa ikpa bi inyi dɔdɔ. 18 Á naa bi tɛi ku ba a gbɔ ideɛ nɔ a ba iri si bɔɔ nɔa. Ine nɔa iyi inɛi inɔkɔ nɔa á sinda iri nɔa á ba iri. 19 Nɔi inɛ nɔu fei á waa de ku luu, domi gbugbá nla nla í ya fita sie nɔ ku jɔ anɔa fei a ba iri.

20 Nɔi Jesu í cɔ mɔcɔɛ nɔu í ni, Ilu inɔ didɔ nɔi inɛ ilu are nɔa, domi inɛi i je inɛi bommai Ilaaɔ nɔa.

21 Ilu inɔ didɔ nɔi inɛ iyi ari wa kpa si nsei domi Ilaaɔ á jɔ í yo nɔa.

Ilu inɔ didɔ nɔi inɛ iyi í wa kpaata si nsei, domi aa na í nyaanyi nɔa.

22 Inɛ ilu inɔ didɔ nɔi bii inɛ nɔa á cé nɛ, nɔ á lele nɛ hai inɔ nɔa, nɔ á waa bu nɛ, nɔ á waa sɔ nɛ iri laalo na irii amu Amanɛ. 23 Ajo nɔu, i jɔ inɔ nɛ ku dɔ, í fo í dingaa do inɔ didɔ, domi riba iyi á jile nɛ lelei Aɔ í la. Ine nɔu bɛ, bɛɛbei mɔi bala nɔa nɔa á cea walii nɔu wo.

24 Amma inɔ kufɔi á je ti inɛ ilu fia nɔa, domi í ba inɔ nɛ í tũ tã nɔa.

25 Inɔ kufɔi á je ti inɛ iyi í wa si ayo si nsei, domi ari á na ku kpa nɛ.

Inɔ kufɔi á je ti inɛ iyi í waa nyaanyi si nsei, domi aa na í kpata í maa cá kpokpo nɔa.

26 Inɛ ilu inɔ kufɔi nɔi bii inɛ fei wa saabu nɛ domi bɛɛbei bala nɛ nɔa á cea walii ilu ibo nɔu wo.

I bi mbɛɛ nɛ nɛ nɔa
(Cɔ Matie 5:38-48; 7:12a)

27 Amma inɛ iyi í softi í waa gbɔ idem nɔa, ñ wa n sɔ nɛi, í ya bi mbɛɛ nɛ nɛ nɔa, nɔ inɛ nɔa iyi á cé nɛ í ya ce nɔa jiiida nɔa. 28 I weea inɛ nɔa iyi á waa ce ikpe nɛ, nɔ í ya cea inɛ nɔa iyi á waa ce nɛ laalo kutɔɔ nɔa. 29 Bii inɛ gɔ í sambalɛ, toa kɛkɛlɛ akáɛ má. Ine iyi í gba ibɔ kumbooɛ, maà ti í kɔ ku so danzigie má. 30 Bii inɛ gɔ í tɔɛ mii gɔ, muua. Bii inɛ gɔ í so mii ndɛɛ gɔi, maà ti í bɛɛ má. 31 Dimi iyi í bi inɛ nɔa a ce nɛ nɛ, inɛ mɔ í ce nɔa dimi nɔu.

32 Bii inɛ nɔa iyi á bi nɛ anɔa akáɛ inɛ mɔ í bi nɔa, saabu yoomai í nɛ nɔa. Baa woo ce laalo nɔa taka nɔa á ya bi kpaasi nɔa nɔa. 33 Bii inɛ nɔa iyi á waa ce nɛ jiiida, anɔa inɛ mɔ í waa sãa gbese, saabu yoomai í nɛ nɔa. Baa woo ce laalo nɔa taka nɔa á ya ce bɛɛbɛ. 34 Bii í waa wɛa inɛ nɔa ngɔgɔ na iyi í jɔ í waa tamaa aa na a sã nɛ nɛ, to, saabu yoomai í nɛ nɔa. Baa woo ce laalo nɔa taka nɔa á ya wɛa nɛ nɔ a sã. 35 Amma í bi

mbɛɛ nɛ nɛ nɔa, í ce nɔa jiiida nɔa, í ya wɛ nɔa í maà cɔ kpáai ku sã nɔa. Bii í waa ce bɛɛbɛ nɔa, riba nɛ nɛ á la nɔ aa je amai Ilaaɔ nɔa, nɔu iyi kù nɛ saa, domi nɔu takɛ wa nyisi amane gudulu nɔa do amane laalo nɔa didɔɛ. 36 I jɔ í nɛ araarei inɛ nɔa bei Baa nɛ nɛ mɔ í nɛ.

Maà kiiti kpaasi
(Cɔ Matie 7:1-5)

37 Jesu í sɔ nɔa má í ni, í maà ya kiiti inɛ nɔa, nɔ Ilaaɔ mɔ kaa kiiti nɛ. I maà ya ye taalei inɛ nɔa nɔ Ilaaɔ mɔ kaa ye taale nɛ nɛ. I ya kpa idei kurarai nɛ nɔa nɔ Ilaaɔ mɔ á kpa idei kurarai inɛ mɔ. 38 I ya mua nɛ nɔa nɔ Ilaaɔ mɔ á mu nɛ nɛ. Si gũa nla nlaí á ce nɛ nɛ amua. Á yagɛ ku kitigbaɛ ku kɔ hee andɛɛ, nɔ ku cuu nɛ nɛ si bɔgɔ. Ntɔ ntɔ gũa iyi í wáaɔ kpaasi nɔa, nɔu Ilaaɔ mɔ á wá nɛ do.

39 Nɔ í kpa nɔa mɔnda gɔ í ni, fɛɛju á yɔkɔ ku mua fɛɛju akpa? Bii fɛɛju nɔa á waa mua nɛ akpa anɔa minji fei a kaa dasi isa? 40 Woo kɔkɔ ice ci ya re inɛ ngboɛ. Amma inɛ fei, waati iyi í ma mii iyi inɛ ngboɛ í nyisie, nɔu mɔ í ya yei bei inɛ ngboɔ.

41 Na mii í ce í waa ye fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasi nɔ í kù ye jii ite iyi í wa si titɛɛ.

42 Beirei aa ce í ni, kpaasi, jɔ n nyɛ fɔfɔ si ijue, nɔ awɔ í kù waa ye jii ite iyi í wa si titɛɛ. Awɔ ilu muafitii, jɔ í tako í nya jii ite iyi í wa si ijueu titá ku ba í ye ilu sãa sãa, í bei í nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasi.

Á ya mà jii hai si isoɛ
(Cɔ Matie 7:16-20; 12:33-35)

43 Nɔi Jesu í sɔ nɔa má í ni, jii jiiida kaa so iso laalo. Bɛɛbɛ mɔi jii laalo kaa so iso jiiida. 44 Ntɔ ntɔ jii fei hai si isoɛi á ya màa. A ci ya ka figi si agũ, bɛɛbɛ mɔi a ci ya ka rezɛɛ si agũ fũfũ, mà irei. 45 Amanɛ jiiida í ya nya jiiida wai hai si mii jiiida iyi wa singa si idɔɛ. Amanɛ laalo mɔ í ya nya laalo wai hai si mii laalo iyi wa singa si idɔɛ, domi mii iyi wa kɔ si idɔi amane, nɔu geɛɛ í ya fɔ.

Woo ma ile minji gɔ nɔa
(Cɔ Matie 7:24-27)

46 Nɔ Jesu í sɔ nɔa má í ni, na mii í ce í ya maa kpem Lafɛɛ, Lafɛɛ, nɔ í ci ya ceɔ ide iyi ñ sɔ nɛ ice nɔa. 47 Inɛ iyi í naa bi tom fei nɔ wa gbɔ idem nɔ wa jirimɛ, an nyisi nɛ inɛ iyi lafɛɛ í jɔ. 48 Í jɔ mɔkɔ gɔ iyi wa ma ile. Mɔkɔu í tu isa titá í jii hee í koo í kási kuta í bei í nɔu icui ileu. Si anyie nɔi ijl í na í rɔ nɔ ido í kɔ wa niká, wa cá ileu, amma kù yɔkɔ ku kɛkɛɛ domi kumɛ í sãa. 49 Amma inɛ iyi í gbɔ idem nɔ kù waa jirimɛ, í yei bei mɔkɔ gɔ iyi í ma ile nɔ kù nɔu icue do kuta. Nɔi ido í na í kɔ í niká wa cá ileu nɔ gbaká í cuku í lege fei.

7

Jesu í jɔ amaacei sooge inɛ ngbo gɔ í ba iri
(Cɔ Matie 8:5-13)

¹ Iyi Jesu í sǝ ɲa ideu fei í tǎ, ɲoi í bǝ Kaperanumu. ² Wee ine ngboi sooge go í wa be. Soogeu í ne amaacee, nǝ í buui jiida jiida. Amaaceui wa ce bǝ hee wa bi ku ku. ³ ɲoi soogeu í gbǝ baauu Jesu, nǝ í be ine ngboi Zuifu go ɲa bi tee a koo a tǝe ku na ku faaba amaacei ɲɲu. ⁴ ɲoi ine ɲau à koo. Iyi à to bi Jesu, ɲoi à tǝe suuru nto ntǝ à ni mǝkǝu í to í sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. ɲɲui í nǝ í ma nwa ile bii í ya ka ce kutotǝu be.

⁶ Nǝ aɲǝð Jesu ɲa à dasi kpǝa à waa ne. Iyi à maai kpasǝu ɲoi soogeu í be kpaasie go ɲa a koo a sǝǝ a ni, Lafǝe, soogeu nje í ni maà taabi araǝ, domi ɲɲu kù to í lo wa kpasǝi ɲɲu. ⁷ Na ɲɲui í ce mǝm í yǝǝ iyi ɲɲu kù to ɲɲu ku naa bi tee do araǝ. Amma í ni í fǝ ide ɲɲu akǝ wa, amaacei ɲɲu á ba iri. ⁸ Nǝ í ni baa ɲɲu takai ɲɲu, idei ine ngboi ɲɲu ɲoi ɲɲu wa gbǝ, nǝ ɲɲu mǝ í ne sooge ɲa iyi wa gbǝ. Bii ɲɲu í sǝ ine akǝ ɲɲu í ni ku bǝ ihǝ, í ya kooi. Bii ɲɲu í nǝ í kpe ine go ɲɲa í ya naai. Nǝ bii ɲɲu í sǝ amaacei ɲɲu go ɲɲu í ni ku ce iyi ihǝ í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gbǝ ideu í biti, nǝ í sinda í sǝ zamaa iyi wa toǝu í ni, nǝ wa n sǝ ɲe, baa si inǝi inei Izireli ɲa fei n kù ye ine iyi í yǝkǝ í dasim naane nla nla bei ineɲu ihǝ. ¹⁰ Iyi Jesu í fǝ beɛbe í tǎ ɲoi ama abe ɲau à nyi kpasǝ, nǝ à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í ɲi amaí jaad go iyi í ku

¹¹ Si anyie ɲoi Jesu í bǝ ilu go iyi à ya kpe Nayini. Mǝcǝe ɲa do zamaa nla go wa toǝe. ¹² Waati iyi í maai si gamboi bindii iluu, í ye à so ikui ama awaasǝu go à waa bǝ ku suu. Ama awaasǝu ɲɲu akǝi iyee í bǝ nǝ iyeu jaadǝ. Inei inǝ ilu nkpǝ nkpǝi wa to fǝiti abou. ¹³ Iyi Lafǝe í ye abou ɲoi araare í muu, nǝ í sǝǝ í ni, maà kpata. ¹⁴ ɲoi í sekeǝ si ɲa í lu kpakoi ikuu nǝ ine ɲa iyi à waa soou à leekǝ. Nǝ Jesu í ni, awǝ awaasǝu, nǝ wa n sǝe, dede. ¹⁵ Nǝ awaasǝu iyi í kúu í dede í buba wa fǝ ide. Nǝ Jesu í sindoa iyee. ¹⁶ ɲoi ɲoi í mu aɲa fei, nǝ à saabu Ilaad à waa ni, walii ilu gbugbǝi í naa si wa. Nǝ à wa ni má, Ilaad í naa bi ineɲ ɲa ku ba ku sobi ɲa.

¹⁷ ɲoi ideu í fangaa si ilei Zudee do si ilǝekǝe ɲa fei.

Ine ɲa iyi Zaa woo dasi inyí í be (Cǝ Matie 11:2-19)

¹⁸ ɲoi mǝcǝi Zaa ɲa à koo à baa ile piisǝǝ be à sisiaa mii ɲau be fei. Nǝ í kpe amane minji si inǝ ɲɲa, ¹⁹ í be ɲa bi Lafǝe a beee a ni, awǝi í je ine iyi Ilaad á na ku be wau? Má ka degbe ine mmu go. ²⁰ Iyi à to wa bi Jesu, ɲoi à sǝǝ à ni, Zaa woo dasi inyiuu í be wa ka naa ka beee ka ni, awǝi í je ine iyi Ilaad á na ku be wau? Má ka degbe ine mmu go.

²¹ Wee si waati ɲɲu bei, Jesu í jǝ bǝǝ nkpǝ do kǝǝ ɲa à waa ba iri, nǝ wa lele inei inǝoko ɲa hai si ine go ɲa, nǝ í jǝ fǝeju nkpǝ í ye ilu má. ²² Nǝ í jea ama abe ɲau í ni, í koo í sisia Zaa mii iyi í ye do iyi í gbǝ ɲa. Fǝeju ɲa à waa

ye ilu, woo sukute ɲa à waa ne dee dee, dinte ɲa à ba iri à je ine kumá, deki ɲa à waa gbǝ ide, iku ɲa à ɲi, nǝ à waa waazǝa ilu are ɲa laabaau jiidau. ²³ Ilu inǝ didǝi ine iyi kaa nyiǝ anyi si naane ku dasie na irim.

²⁴ Iyi ama abei Zaa ɲau à gbǝ bei Jesu í fǝ, ɲoi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ɲoi Jesu í lǝsi ku sisia zamaau idei Zaa í ni, mii í bǝ ku cǝ gbabuau ɲa. Fǝfǝ iyi fufu wa yaya? Aawo.

²⁵ To, mii í bǝ ku cǝ ɲa. Má mǝkǝ iyi wa dasi jaac jiidau? Aawo, ine ɲa iyi à waa dasi jaacǝ fia nkpǝ nǝ à wa si inǝi amani nla nla, aɲai à ya wa kabai ilaalu ɲa. ²⁶ To, mii í bǝ ku cǝ ɲa. Má walii í bǝ ku cǝ ɲa. Oo, nto nto an sǝ ɲe, ineɲu be í re baa walii. ²⁷ Zaaí kukǝi idei Ilaad wa fǝa tengi bii í ni, Ilaad í ni, Wee, nǝ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɲ kpǝae.

²⁸ An sǝ ɲe, si inǝi ine ɲa iyi inaabo ɲa à bí fei, kǝama ɲɲa kù wee iyi í re Zaa. Amma do ɲɲu fei, baa ine iyi í kere í re si bommai Ilaad í roo.

²⁹ Nǝ Jesu í ni má, ine ɲa iyi à gbǝ ideí Zaa fei hee do woo gba fiaí lempoo ɲa fei à jǝ Zaa í dasi ɲa inyí nǝ ɲɲu be wa nyisi iyi à mà iyi Ilaad í je dee dee. ³⁰ Amma Farisi ɲa do woo kǝ ine ɲa si wooda ɲa a kù je Zaa ku dasi ɲa inyí. Beɛbe mǝi à kǝsi mii iyi Ilaad í dasi idǝ ku ce ɲa.

³¹ ɲoi Jesu í ni, yooi an wǝð inei nsei ɲau ihǝ. Yooi à jǝ. ³² Á jǝ amu ɲa iyi à waa buba bantuma, à sǝ ɲje à waa ni, à fǝ ɲje yee nǝ í kù jojo ɲa, nǝ à kǝ ɲje irii iku ɲa nǝ í kù kpata ɲa. ³³ Nǝ ni beɛbe si na iyi í jǝ waati iyi Zaa woo dasi inyí í naa, í ya dǝ anu, ci ya mǝ wǝe, nǝ í ni í ne inei inǝoko ɲa. ³⁴ Nǝ iyi amu Amaí Amane nǝ naa, nǝ ya n je nǝ n maa n mǝ, nǝ í ni ɲa nǝ bi ije nǝ n je woo mǝ atǝ nǝ n je kpaasii woo gba fiaí lempoo ɲa do ilu dulum ɲa. ³⁵ Do ɲɲu fei, à ye iyi bisii Ilaad í je dee dee na ice ɲa iyi wa ce.

Jesu wa je kpasǝi Farisi go

³⁶ Farisi go í kpe Jesu ku je bi tee aɲo ɲɲu go. Nǝ Jesu í lo ilee í buba wa je. ³⁷ Wee, abo à ta icu go í wa si iluu be. Iyi í gbǝ à ni Jesu wa je kpasǝi Farisiu, ɲoi í naad tulare wa si ama caka ku sǝa go iyi à ce do abatii. ³⁸ Abou í naa í wai do anyii Jesu bi isee ɲa. Wa kpata nǝ cikǝajue ɲa wa tontoo si isee hee í cǝǝ, nǝ wa gbǝa do ntoí irie ɲa, wa cǝocǝe, í fǝ sie tulareu. ³⁹ Farisi iyi í kpe Jesu ku je, iyi í yǝǝ, ɲoi í fǝ si idǝe í ni, mǝkǝu ihǝ, bii walii, á mà dimii inaabo iyi wa luu ihǝ domi woo ta icui. ⁴⁰ Nǝ Jesu í ni, Simǝǝ, nǝ ne ide go iyi an sǝe. Nǝ í ni, fǝ, Mǝeɲu.

⁴¹ ɲoi Jesu í ni, mǝkǝ go í wee iyi amane minji wa mu gbeseɲ. Ine akǝ wa mu kpekele cǝǝ miu, ine akǝ mǝ ciitaa. ⁴² Nǝ wee a kù ne mii iyi aa sǝaǝ, nǝ í cea aɲa minji fei suuru. To, si aɲa minjiu, yoo ɲɲai á bi mǝkǝu ku re. ⁴³ Nǝ Simǝǝ í jeaa í ni, nǝ tamaa ine iyi gbeseɲ í reui. ɲoi Jesu í sǝǝ í ni, ntǝi í fǝ.

44 Iyi í ni beɛbe í tã, nɔi í sinda si inaabou nɔ í sɔ Simɔ́ í ni, í ye abou ihɛ? Iyi ñ lɔ wa kpasɛɛ í kù muum inyí n wɛ kutem, amma abou ihɛ í cɔ kutem do cikãajue ña, nɔ í gbãa do ntoi irie ña. 45 I kù cem fãɔ do kucɔcɔɔ amma abou ihɛ, hai waati iyí ñ lɔ wa, kù jò kutem ku cɔcɔɔ. 46 Nɔ í kù jɔsi irim ikpo, amma abou ihɛ, í fãsi isem tulare. 47 Na nɔi í jò ñ wa n sɛe kubi nlaí abou ihɛ wa nyisi iyí Ilaaɔ́ í kpa ideí dulum dɛɛ, baa do iyí í kpo fei. Amma inɛ iyí à cea suuru keeke, kubiɛ mɔ keekei. 48 Nɔi í sɔ abou í ni, à kpa ideí dulum dɛɛ. 49 Inɛ ña iyí à waa je añaɔ́ ñau, à bee nje ide à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ iyí á yɔkɔ ku kpa ideí dulum dii amane ña. 50 Nɔ Jesu í sɔ abou í ni, naaneí í faabaɛ. Koo ne do laakai ku sù.

8

Inaabo ña iyí à waa too Jesu

1 Si anyii ññu, Jesu í dabii dabii si wangaa ña do si ilɛɛko ña, wa waazo wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́. Nɔ mɔcɔ maateaji ñau à suu 2 do inaabo nkpo go ña. Si inɔi inaabo ñau, go go ña à waa ce bɔɔ wo, go go ña mɔ à ne inɛi inɔɔko ña wo, nɔ Jesu í jò aña fei à ba iri. Inaabo ñau wee. Maari iyí à ya kpe inɛi Madala, ññui Jesu í lelea inɛi inɔɔko mɛɛje ñau, 3 do Zoana aboi Cuza, woo mu amanii ilaalu Herodu, do Suzani do inaabo nkpo go ña ma. Abo ñau à waa sobi ña do amani ñña.

Mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

4 Hai ilu fei inɛ ña à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaa í tatɔɔ ñoi í kpa ñña mɔnda.

5 Si mɔndau í ni, mɔko go í fita wa fã dimi. Si bei wa fã dimiu, ñoi go go ña à cuku si kpãa, nɔ inɛ ña à nɛ si nɔ yei ña à jɔɔ. 6 Nɔ go go ña mɔ à cuku si ilɛ iyí í ne kuta. Iyi í fita gbakã, í gbei, domi mandí kù wa si. 7 Go go ña mɔ à cuku si inɔ agù ña. Nɔi agù ñau do dimi jiidau à fita aɔ, ñoi agù ñau à dede à la à bii dimi jiidau. 8 Go go ña mɔ à cuku si ilɛ jiidu, nɔ à fita à la à so iso cɔ cɔ.

Iyi Jesu í fo beɛbe í tã, nɔ í la hee lele í ni, inɛ iyí í ne ití iyí á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mii í jò Jesu í ya maa kpa mɔnda

(Cɔ Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

9 Nɔ mɔcɔɛ ña à beɛɛ yaasei mɔndau. 10 Nɔi í je ñña í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jò ñ mà asii bommaɛ, amma inɛ ña iyí à gbe à waa sɔ ñai do mɔnda ña ku ba

Baa bii à waa cɔ a maà yɔɔ.

Nɔ bii à waa gbɔ a kaa mà yaaseɛ.

Yaasei mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

11 Yaasei mɔndau wee. Dimiu, idei Ilaaɔ́i. 12 Inɛ go ña à yei bei kpãa tengi bii dimiu í cuku. Anjai à gbɔ ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idɔ ñña ku ba a maà dasi naane a ba faaba. 13 Inɛ go ña mɔ à yei bei ilɛ kuta.

Anjai à gbɔ ideu nɔ à gbaa do inɔ didɔ. Amma a kù jò kù ce icã si idɔ ñña. Naane ku dasi ñña í kpe keeke amma iyí wahala í naa, à nyidɔ anyi. 14 Inɛ go ña mɔ à yei bei inya iyí í ne agù ñau. Anjai à gbɔ ideu, amma si bei à waa ne, inɔ ku fo do amani do didɔi andunya ñai à bii ideu à kpa, nɔ iso ñña ña kù jla. 15 Inɛ go ña mɔ à yei bei ilɛ jiidau. Anjai à gbɔ ideu nɔ à jilɔ si idɔ jiidu hai ne muafiti, nɔ à waa temua hee wa so iso.

Mɔndai fitila

(Cɔ Maaku 4:21-25)

16 Nɔi Jesu í sɔ ña ma í ni, inɛ go ci ya ma fitila ku biie do caka, walakɔ ku dasi abɛ daai. Amma à ya kɔaɛi lele ku ba inɛ ña iyí à waa lɔ wa fei a ye inya kumá. 17 Si beɛbe mii iyí wa manji fei á boli, nɔ mii iyí à ce si asii fei á na ku fita gbɔgbãa.

18 Na ññu, í ce laakai ña do yaase bei í waa gbɔɔ ide ña, domi inɛ iyí í ne, ññui à ya kɔɔa si. Inɛ mɔ iyí kù ne, andi iyí wa tamaa siu má à ya gbacai.

Iyei Jesu do ifɛɛ ña

(Cɔ Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

19 Iyei Jesu do ifɛɛ ña à naa bi tɛɛ, amma a kù ba a kù to sie na zamaau. 20 Nɔ inɛ ña à sɔɔ à ni, iyeɛ do ifɛɛ ña à waa leekí waduude à waa bi ku yeɛ. 21 Amma í je ñña í ni, inɛ ña iyí à waa gbɔ idei Ilaaɔ́ nɔ à waa jirimaɛ, anjai à je iyem walakɔ ifɔm ña.

Jesu í leekí fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

22 Ajɔ ññu go Jesu í lɔ akoi inyí ññu do mɔcɔɛ ña, nɔ í sɔ ña í ni, ka kua tenkuu ka bɔ ice ikpa ihɔ. Nɔ à ne. 23 Si bei à waa neu, Jesu í sí njoo. Nɔi fufu nla go í dede si tenkuu, nɔ inyí wa kɔ akɔu. Á wa si mbirisi. 24 Nɔi à sekeɛ si Jesu à jju à ni, Mɛɛtu. Mɛɛtu, à waa bɔ nfe ku ce.

Nɔi Jesu í jì nɔ í la si fufuu do kucáí inyiu. Nɔ à dɛ à coko sɔm sɔm. 25 Nɔ í bee mɔcɔɛ ña í ni, hee iwoi naane iyí í dasim í wa.

Nɔ njo í mu ña à biti, à bee nje à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ, iyí wa ba fufu do inyí ide ku fo nɔ à waa gbɔ ideɛ.

Jesu í jò inɛ go iyí í ne inɛi inɔɔko í ba iri

(Cɔ Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)

26 Nɔ Jesu do mɔcɔɛ ñau à to ice ikpa ihɔ, si ilei inɛi Zerazee ña iyí í wa do wajui ilei Galilee. 27-29 Nɔi à fita hai inɔi akoi inyiu. Iyi à kita ilɛ ñoi Jesu í ye mɔko go wa naa ku kɔo. Mɔkɔu inɛi ilu bei. Wee í bei í ne inɛi inɔɔko ña. Waati kãma fei à ya maa dede siei. Nɔi inɛ ña à ya dũu do seseɛ nɔ à dɛ isɛɛu do iso ku ba a nɔɔ. Amma í ya da kudí ñauí fei nɔ inɛi inɔɔkoɛ ñau à bɔdɛ hee si gbabua ña. Hai kukpɛ basli í ya maa weɛ, ci ya buba kpasɛ. Bi ku si iku ñai í ya wa.

Iyi mɔkou í ye Jesu ñai í koo í cuku si wajue í dɔ anu hee lele wa ni, mii í wa aninii awaɛ, Jesu awɔ Amai Ilaaɔ́. Ilaaɔ́ í re fei nɔ ñ wa n

tɔɔɛi, maɔ wahalam. Wa dɔ beɛbei si na iyi í jò Jesu í ní inei inɔ̀ko ɲau a fita sie. ³⁰ Nɔ Jesu í beee í ní, irei irie. Nɔ í jɛaa í ní, Zamaa. Í ní beɛbei si na iyi í jò inei inɔ̀ko nkɔ̀ nkɔ̀ɔi í nɛ. ³¹ Nɔ inei inɔ̀koɛ ɲau à waa tɔ̀ Jesu suuru ntɔ̀ ntɔ̀ ku maɔ dasi ɲa si isa nla hai nɛ kɔ̀ɔu.

³² Wee, kuusɔ̀ ɔ̀a nla ɔ̀ ɲa à wa be à waa je si iri kuta ɔ̀. Nɔ inei inɔ̀ko ɲau à tɔ̀ Jesu ku jò ɲa a koo a mu kuusɔ̀ ɲau ku ba ɲa a maa wa be. Nɔ í yɔ̀da ɲa. ³³ Nɔ inei inɔ̀ko ɲau à fita hai si mɔ̀kɔ̀, à koo à mu kuusɔ̀ ɲau. Nɔ kuusɔ̀ ɔ̀a ɲau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku nɔ inyi í je ɲa.

³⁴ Nɔi woo degbe kuusɔ̀ ɲau à ye mii iyi í ce, nɔ à sa à koo à waa sisi laabaau iɛu si ilu nlaɔ̀ do si ilɛko ɲa. ³⁵ Nɔ ine ɲa à fita à bɔ̀ ku cɔ̀ mii iyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, ɲɔi à ye mɔ̀kɔ̀ iyi inei inɔ̀ko ɲa à fita sieu. Mɔ̀kɔ̀ i baa si laakaɛ má, nɔ wa buba kɔ̀kɔ̀i Jesu í dasi jɲne ɲa. Nɔi njo í mu ɲa. ³⁶ Inɛ ɲa iyi ideu í ce iju ɲa à waa sisia inɛ ɲa bei inɛu í ce í ba iri. ³⁷ Nɔi inei ilei Zerazee ɲa fei à tɔ̀ Jesu suuru à ní ku nɛ hai be, domi njo í mu ɲa ntɔ̀ ntɔ̀. Nɔ Jesu í lɔ̀ akɔ̀i inyi wa bi ku nɛ. ³⁸ Nɔi mɔ̀kɔ̀ iyi inei inɔ̀ko ɲa à fita sieu wa tɔ̀ Jesu ku jò nɲu ku tɔ̀e. Amma Jesu í ní ku sinda ku ³⁹ nyi ideɛ, koo sisi mii iyi Ilaaɔ̀ í ceaɛ fei. Nɔ inɛu í nɛ í koo í wasi ku sisi mii iyi Jesu í cea nɲu fei si iluu fei.

Ama inaaboí Zairusi do inaabo iyi í lu iboí Jesu

(Cɔ Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilei Zerazee nɔ zamaa í wasi ku cɔo fɔ̀, domi ɲa fei à waa degbeei.

⁴¹ Nɔi inɛ ɔ̀ í naa bi tɛɛ. Lafɛi à ya kpe Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔ̀ɔi. Iyi í ye Jesu, ɲɔi í sɛɛbata si wajue nɔ í tɔ̀e ku naa kpasɛi nɲu. ⁴² Wa tɔ̀ Jesu ku naa kpasɛi si na iyi í jò ama inaabo aká lege lege iyi í nɛ adɔ maateegi, wa bi ku ku. Nɔi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nɔ zamaa nla nla wa mantee.

⁴³ Wee abo ɔ̀ ɲa í wa be iyi wa ce bɔ̀i awɔ̀ ku mu hai adɔ maateegi. Nɔ í je fiaɛ fei bi lokotoro ɲa, nɔ kama ɲa kù yɔ̀kɔ̀ kù faabaɛ.

⁴⁴ Nɔi í sekeɛ si Jesu do anyi í koo í lu itii ibɔ̀e. Be gbaká bɔ̀ɔu í tã. ⁴⁵ Nɔ Jesu í bee í ní, yooi í lum. Nɔi ɲa fei à waa jã, ɲɔi Píɛɛ í ní, Mɛɛtu, zamaau í kaako wa mantee. ⁴⁶ Amma Jesu í ní, n̄ mà iyi inɛ ɔ̀ í lum kam kam si na iyi í jò gbugbãɛ í ce ice. ⁴⁷ Iyi abou í ye iyi Jesu í mà iyi inɛ ɔ̀ í luu, ɲɔi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nɔ í fɔ̀ si wajui zamaau mii iyi í ce í jò ɲu í lu Jesu, do bei nɲu í ba iri anu akã. ⁴⁸ Nɔ Jesu í sɔ̀ í ní, abooyi, naanɛɛi í faabaɛ, koo nɛ do laakai ku sù.

⁴⁹ Si bei Jesu wa fɔ̀ ideu ɲɔi inɛ ɔ̀ í naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou í sɔ̀ í ní, ama inaaboɛu kù weɛ, maɔ bitandi Mɛɛtu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í gbɔ̀ ideu nɔ í sɔ̀ Zairusi í ní, maɔ jò zigie ku da, awɔ̀ de dasi naanɛ, à ba iri.

⁵¹⁻⁵³ Nɔi à dasi kpãa má à waa koo. Iyi í to kpasɛ be, í ba wee, inɛ fei í wasi ku kpata à waa cã kpokpo na irii amau. Nɔ Jesu í ní, í maɔ kpata ɲa, kù ku, wa sí njooi. Nɔi à waa yaakoɛ domi à mà iyi í kui. Nɔi Jesu kù je inɛ ɔ̀ ku lɔ̀ kpasɛu do nɲu ajo bii kù je Píɛɛ do Zãa do Zaaki do iyeɔ̀ baai amau. ⁵⁴ Iyi í to bi ama inaabou ɲɔi í mu awɔ̀ nɔ í fɔ̀ ide hee lele í ní, ama mudɛɛ, dede. ⁵⁵ Nɔ hundee í baa má, nɔ í dede tengi be gbakã. Nɔ Jesu í sɔ̀ ɲa í ní a na amau ije. ⁵⁶ Nɔ nyaanzeɛ ɲau à biti ntɔ̀ ntɔ̀, amma Jesu í sɔ̀ ɲa í ní a maɔ sɔ̀ inɛ ɔ̀ mii iyi í ce.

9

Jesu í be mɔ̀cɔ maateegi ɲau

(Cɔ Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jesu í kpe mɔ̀cɔ maateegi ɲau í tɔ̀ɔ ɲa í mu ɲa gbugbã do yiiko a leleɔ̀ inei inɔ̀ko ɲa fei nɔ a jò bɔ̀ ɲa a ba iri. ² Nɔi í be ɲa a koo a waazo ideɛ bommai Ilaaɔ̀ nɔ a jò bɔ̀ ɲa a ba iri. ³ Nɔ í sɔ̀ ɲa í ní, í maɔ so nkãma si isɛene nɲeu, baa golo hee má je bɔ̀ɔ, wala ije, wala fia, nɔ í maɔ so baa ibɔ̀ minjisia. ⁴ Kpasɛ bii í sɔ̀ ɲa, í ya wa be hee í koo í fita hai ilu be ɲa. ⁵ Ilu bii à kɔ̀ ku gba ɲe, í fita hai ilu be ɲa nɔ í gbugbã ɲa iruruɔ̀ baata nɲe ɲa ku je ɲa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ̀ á naa si ɲa. ⁶ Mɔ̀cɔ ɲau à dede à dabii si ilɛko ɲau, à waa sisiɔ̀ laabaau jiidau nɔ à wasi ku jò bɔ̀ ɲa à waa ba iri bii fei.

Laakai Herodu í dede

(Cɔ Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Wee Herodu ilu ilɛu, í gbɔ̀ mii iyi Jesu wa ce fei, nɔ laakaie í dede. Kù mà baa bei á lasabu má si na iyi í jò inɛ ɔ̀ ɲa à waa ní Zãai í jì hai si bale, ⁸ inɛ ɔ̀ ɲa mɔ̀ à ní Elii walii nlaui í naa má, nɔ inɛ ɔ̀ ɲa mɔ̀ à ní ine akã walii tako ɲau í jì hai si bale má. ⁹ Nɔ Herodu í ní, n̄ jò à bu irii Zãa. Debei, inɛ ihɛ iyi í ya maa n gbɔ̀ baauɛ iyi wa ce dimii mii ɲau be, yooi. Nɔi wa de ku yaɔ̀.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zãa 6:1-14)

¹⁰ Nɔ mɔ̀cɔ maateegi ɲa iyi Jesu í tako í be ɲau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ɲa iyi ɲa à ce fei. Nɔ Jesu í gbã ɲa ikã í bɔ̀ɔ ɲa ikpa kɔ̀kɔ̀i ilu ɔ̀ iyi à ya kpe Besaida. ¹¹ Nɔi inɛ ɲa à gbɔ̀ ikpa bii à wa nɔ zamaa nkɔ̀ ɔ̀ í hãmeɛ ɲa be. Nɔ Jesu í gba ɲa wa sɔ̀ ɲa ideɛ bommai Ilaaɔ̀, nɔ í jò inɛ ɲa iyi à kù waa nɛ baani à ba iri.

¹² Iyi inunu wa lɔ̀ ɲɔi woo be maateegi ɲau à sekeɛ sie à sɔ̀ à ní, jò inɛ ɲau à nɛ inɔ̀ ilu walakɔ̀ ilɛko ɲa à de bii aa sù do mii iyi aa je, domi si gbaui à wa ihɛ. ¹³ Nɔi Jesu í sɔ̀ ɲa í ní, inɛ taka nɲe í na ɲa ije a je mɛɛ. Amma à ní, pɛɛ iyi à nɛ kù re ara miu do cɛɛ minji. Mà í bi awa taka nwa kaa ra ije iyi inɛ fei á jei. ¹⁴ Wee si inɔ̀i inɛ ɲau inɛmɔ̀kɔ̀ ɲa à to zakai amanɛ dubu miu (5.000). Nɔi Jesu í sɔ̀ mɔ̀cɔɛ

ɲau í ní, í jò á buba wua iká iká amane ciitaa ciitaa. ¹⁵ Nò á ce beɛbe á jò aɲa fei á buba. ¹⁶ Nɔi Jesu í so pɛɛ miu do cɛɛ minjiu nò í wu iju lele í saabu Ilaaɔ nò í bububue í na mɔcɛɛ ɲau a kpɛa zamaa. ¹⁷ Nò aɲa fei á je á yo. Nò á ko iyi á je í gbeu, nò í kò kolò maateefi.

Piɛɛ í ní Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cica
(Cò Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Ajo nɲu go Jesu do mɔcɛɛ ɲa á nya ara nɲa iká nò wa ce kutɔ. Nò í bee ɲa í ní, yooi ine ɲa á ya ni ñ je. ¹⁹ Nò á jɛaa á ni, ine go ɲa á ya ni awoɔ Zaa woo dasi inyii. Ine go ɲa mɔ á ya ni awoɔ Elii walii nlaí takoui. Ine go ɲa mɔ á ya ni awoɔ ine akáí waliii tako ɲaui í jl wa hai si bale. ²⁰ Nɔi í bee ɲa í ní, iɲɛ mɔ ni, yooi í ní ñ je ɲa. Nɔi Piɛɛ í ní, awoi í je ine iyi Ilaaɔ í cica.

Jesu wa fò idei ikue do kujɛ
(Cò Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9E1)

²¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɛɛ ɲau do kugaabu í ní a maà na a sɔ ine go. ²² Í sɔ ɲa má í ní, amu Amaí Amane, kù ne beí á ce iyi n kù ye ijuukpá nto nto. Ine ngbo ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kò ine ɲa si wooda ɲa aa kòsim a kram, amma an jl hai si bale si ajo mɛɛtasia. ²³ Nò í sɔ aɲa fei í ní, ine iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbie nò ku so jl ku gaue ku toom wa. ²⁴ Nò ine iyi wa bi ku ba kuwɛɛɛ do idɔɔbie kaa baa. Amma ine iyi í nyo kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛí á baa do ntɔ. ²⁵ Aranfaani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei, nò í kua kuwɛɛɛ. ²⁶ Nò í ní má, ine iyi wa ce anyɔi amu Amaí Amane, walako wa ce anyɔi idem, amu mɔ an ce anyɔi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nò waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekae ɲa ajo. ²⁷ Ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi á wa ihɛ si nsei, gɔgɔ ɲa ɲa aa ye bommai Ilaaɔ wa naa a bei a ku.

Arai Jesu í daana
(Cò Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)

²⁸ Iyi Jesu í fò ideu í tā, iyi í ce zakai ajo mɛɛjo ɲoi í kpe Piɛɛ do Zaa do Zaaki á koo á gũ antai iri kuta nla go ku ba ku ce kutɔ. ²⁹ Iyi wa ce kutɔ ɲoi wajue í kpaasi dimi iká, nò jaace í fũuta pai pai. ³⁰⁻³¹ Nɔi gbaká Moizi do Elii á faata wa do amboe á waa baa ide ku fò. Á waa fò idei ikue iyi á kú Zeruzalemu ku jò andunya ihɛ. ³² Wee Piɛɛ do kpaasie ɲa á waa siiko ntɔ ntɔ, amma iyi iju ɲa í má á ye amboei Jesu nò á ye amane minji ɲa iyi á waa leekl bi tɛɛu. ³³ Waati iyi ine ɲau á waa jò Jesu, Piɛɛ í sɔ í ní, Meetu, á sla ka maa wa ihɛ. Jò ka ce ilei acɔ mɛɛta, aká titeɛ, aká mɔ ti Moizi, aká mɔ ti Elii. Í ní beɛbei si na iyi í jò kù mà mii iyi wa fò.

³⁴ Si bei wa fò ideu, bukɔɔ í naa í bii ɲa. Iyi mɔcɛɛ ɲau á ye bukɔɔu wa bii ɲa ɲoi njo í mu ɲa. ³⁵ Nò á gbɔ ide ku fò go hai si bukɔɔu í ní, ine ihɛí í je Amam. Nɲui ñ cica. I ya gbɔ idee ɲa. ³⁶ Si anyii ide ku fòu, Jesu nɲu akáí á ye

be. Nɔi si waatiu be mɔcɛɛ ɲau a coko a kù sɔ ine kama mii iyi á ye.

Jesu í faaba ama go iyi í ne inei inɔko
(Cò Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Iju kumáe iyi á kita wa hai antai iri kututu, zamaa nla go í naa í ko Jesu. ³⁸ Nɔi si inɔi zamaa mɔko go í dɔ anu hee lele í ní, Meetu, cò ama inemoko akáú ihɛí ñ nɛ. Ñ wa n tɔɔe í faabaɛ ³⁹ domi inei inɔko go í ya dede siei. Nò waati iyi í dede fei, anu aká amau í ya dɔ anui. Nò inei inɔkoku í ya gbugbáe jiiida, nò amau í ya maa ce anto foko ku maa mɛɛ arae, nò kufitae í ya gaabu. ⁴⁰ Ñ tɔ mɔcɛɛ ɲa a lelea, amma á mɔngɔ. ⁴¹ Nɔi Jesu í ní, iɲɛ ine laabɔ hai dasi naane ɲa, hee waati yoomai an wa inɔ nɲɛ. Mà hee waati yoomai an maa temuad ɲɛ. Nɔi í sɔ mɔkɔu í ní, naaɔ amaeu wa ihɛ. ⁴² Nò wa naae wa. Iyi í toe wa kəkoi Jesu ɲoi inei inɔkoku í kekeɛ ile í gbugbáe jiiida. Amma Jesu í fò si inei inɔkoku ide do gbugbá ɲoi í fita nò amau í ba iri. Nò Jesu í sindoa baae. ⁴³ Ine ɲa iyi á wa be fei á bití do bei gbugbáí Ilaaɔ í la í to.

Jesu í nyi wa fò idei ikue do kujɛ má
(Cò Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Si bei aɲa fei á weɔ bitiu beɛbe do mii iyi Jesu wa ce fei, ɲoi Jesu í sɔ mɔcɛɛ ɲa í ní, ⁴⁴ iɲɛ, í de ití í gbɔ ide iyi ñ wa n sɔ ɲɛu ihɛ sáa sáa ɲa. Aa mu amu Amaí Amane á daa ine ɲa si awo. ⁴⁵ Amma mɔcɛɛ ɲau á kù gbɔ yaasei ideu, domi ideu kù má ɲa titá, nɲui í jò á kù gbɔ yaasee. Nò wee á waa ce njoí yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í je ine ngbo
(Cò Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Ajo nɲu go mɔcɛɛ ɲau á waa ce kakɔ ku ba a mà ine iyi í re si inɔ ɲa. ⁴⁷ Wee Jesu í má lasabui idɔ ɲa, ɲoi í so ama keeke go í leekɛ kəkɛ, ⁴⁸ nò í sɔ ɲa í ní, ine iyi í gbɔ amau ihɛ na irim, amu takam nii í gbɔ. Ine mɔ iyi í nò í gbam, ine iyi í bem wai í gbɔ. Ine iyi í kere í re si inɔ nɲɛ, nɲui í re iɲɛ fei.

Ine iyi kù je mbeɛ nɲɛ ine nɲɛi
(Cò Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Nɔi Zaa í ní, Meetu, á ye ine go í ya maa lele ine inɔko ɲa do irie, nò á ganjiɛ, domi kù wa inɔ nwa, kù waa toɔɛ. ⁵⁰ Nɔi Jesu í sɔo í ní, í maà ganjiɛ ɲa, domi ine iyi kù je mbeɛ nɲɛ, ine nɲɛi.

Ine ɲa á kò ku gbɔ Jesu si ilui Samari go

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á jò andunya ku nyi lele má, ɲoi í dasi idɔ mam mam nɲu ku bɔ Zeruzalemu. ⁵² Nò í be ine go ɲa á cuaa ku ba a koo á ceaa sɔlui bi ku sù. Nɔi ine ɲa iyi í be ɲau á to ilui Samari go, ⁵³ amma inei ilu be ɲa á kù je ku gbɔa si na iyi í jò Zeruzalemuu wa bɔ. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Zaa á gbɔ beɛbe, ɲoi á beee á ni, Lafɛɛ, í bi ka jò ina ku kita si ɲa wa hai lele ku kpa ɲa? ⁵⁵ Amma

Jesu í sinda í la si ña do gbugbã. [Í ni, i kù mà iyi ì waa fõ ña mòm. ⁵⁶ Amu Amai Amane n kù naa ku kpa amane ña, bii kù je n faaba ña.] Nõ à bõ ilu mmu gõ má.

Ine ña iyi à bi Jesu ku too
(Cõ Matie 8:19-22)

⁵⁷ Si bei à waa ne ñoi ine gõ í naa í sõ Jesu í ni, an tooe bii ì waa bõ fei. ⁵⁸ Nõi Jesu í sõo í ni, ñña ña à ne kolo ña, nõ baa yei ña mõ à ne bi ku sũ. Amma amu Amai Amane n kù ne bii an koo n sũ n sími. ⁵⁹ Nõ í sõ ine mmu gõ í ni, toom wa. Amma ineeu í ni, jõ n koo n si baam wa titã. ⁶⁰ Nõi Jesu í sõo í ni, jõ iku ña a si iku ñña ña, amma awõ, koo sisi laabaau jiidai bommai Ilaaõ bii fei. ⁶¹ Nõ ine gõ í sõo má í ni, an tooe Lafëe, amma jõ n koo n tõe inem ña sukudõ titã. ⁶² Nõ Jesu í sõo í ni, ine iyi í lesi awõe si kaakoi kete nõ í sinda í cõ anyi, kù jõb bommai Ilaaõ.

10

Jesu í be amane kitaõ fëewa

¹ Si anyii ññu, Lafëe í cica amane kitaõ fëewa mmu má, í be ña minji minji a cuaa si ilu ña fei do bii ññu takae á ne ku bõ fei. ² Nõ í sõ ña í ni, amaaje iyi í to ku da í kpo, amma woo da ñau a kù kpõ. Na ññu, í tõe ilu ikou ku be ine ña iyi aa ce iceu wa. ³ I dasi kpaa ña, ñ wa n be ñei bei ama angudã ña si inõi meemu kugaabu ña. ⁴ I maã so taalili hee má je bõgõ, walako baata, nõ í maã ya leeki kpãa í maã ce ine gõ fõ ña. ⁵ Kpasë bii ì lo ña í tako í sõ ña ña í ni, Ilaaõ ku mu ññe laakai ku sũ. ⁶ Bii ilu laakai ku sũ gõ í wa be, laakai ku sũ ññe á to sie. Bii kù wee moí á nyi wa si ñei. ⁷ Kpasë bii à gba ñeu, kpasë bei aa maa wa ña, sonda do inyi iyi à na ñe fei í ya gba í je ña, domi ine kaa máa ce ice iyi kù waa je. I maã ya lo kpasë do kpasë ña. ⁸ Ilu iyi í lo fei ña bii à gba ñe, ije iyi à na ñe í ya je ña. ⁹ I sõ ine ilu ññu í ni, bommai Ilaaõ í maai si ñe. Nõ bõõ ña iyi à wa be í jõ à ba iri ña. ¹⁰ Amma ilu bii ì lo nõ a kù gba ñe, í bõ bantumai iluu nõ í ni, ¹¹ wee à waa gbugbã ññe hee do irürü ilu ññe iyi í wa si kute nwa. Do ññu fei, í mà ña iyi bommai Ilaaõ í maai wa. ¹² Nõ Jesu í ni má, an sõ ñe iyi si ajoi kiitii, ijuukpãi inei Sodomu ña ilu nlai takou, á tia do ti inei ilu ñau.

Ine ilu ña iyi à kò ku dasi Jesu naane
(Cõ Matie 11:20-24)

¹³ Nõ Jesu í ni má, inõ kufõ nla nlai á je tu ñe, ññe inei Korazëe ña. Ññe mõi inei Besaida ña inõ kufõ nla nlai á je tu ñe. Maamaake ña iyi à ce si ilu ññe ñau ihë, bii í je si ilui Tii do Sidõoi à coo wo, bii í wa inei ilu ñau aa ði saaki a kpataõ na irii dulum du ña nõ a kpaasi idõ hai ku kpe. ¹⁴ Na ñoi í jõ ñ wa n sõ ñe iyi si ajoi kiitii ijuukpãi inei Tii do Sidõõ ña á tia tu ñe. ¹⁵ Ññe mõi, inei Kaperanumu ña, í waa tamaa ña aa so ñe hee lelei? Aawo, aa këke ñei hee bi ku wai iku ña.

¹⁶ Nõ í sõ mõe ñe ña í ni, ine iyi í gbõ ide ññe, idem nii í gbõ. Ine mõi iyi í kõi ñe, amui í kõi. Ine mõi iyi í nõ í kõsim, ine iyi í bem wai í kõi.

Kubaaí mõe kitaõ fëewa ñau

¹⁷ Mõe kitaõ fëewa ña iyi Jesu í be ñau à baa do inõ didõ nõ à ni, Lafëe, hee do inei inõoko ña fei à ya jirima wa na iriëu. ¹⁸ Nõ Jesu í sõ ña í ni, ñ ye Seetam wa cuku wa hai lele bei kunõi iji. ¹⁹ Ntõ ntõ ñ mu ññe yiiko í tẽeëõ ñño ña do cencee ña hee do gbugbã iyi Seetam mbeëu í ne fei, nõ nkãma kaa yõko ku mæe ñe. ²⁰ Do ññu fei, í maã jõ inõ ññe ku ðõ na iyi í jõ inei inõoko ñau à waa jirima ñe, amma í jõ inõ ññe ku ðõ si na iyi í jõ à kò iri ññe lelei Aõ.

Inoi Jesu í dõ
(Cõ Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Si waati akãu, inoi Jesu í dõ jiidai jiidai do gbugbãi Hunde Ilaaõ nõ í ni, Baaba, awõ iyi í je Lafëeí lele do ile, ñ wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo mà ña mii ñau ihë nõ ñ nyisi amu ña. Í sãa Baaba, si na iyi í jõ bebei ñ bi.

²² Baam nii í daam nii fei si awõ. Ine kãma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nõ ine kãma kù mà Baau bii kù je amu Amau do ine ña iyi ñ bi n nyisi ña.

²³ Nõi Jesu í sinda si mõe ñe ñau í sõ ña í ni, ilu inõ didõí ine iyi ijuë wa ye mii iyi í waa ye ña. ²⁴ Ntõ ntõ an sõ ñe, walii do amanlu nkpo à bi aña a ye mii ña iyi í waa ye ña, a kù nõ a kù yõõ. À bi aña a gbõ iyi í waa gbõ ña, a kù nõ a kù gbõõ.

Mõndai ine jiidai Samari gõ

²⁵ Ajõ ññu gõ woo kò ine ña si wooda gõ í dede ku cá idõí Jesu nõ í ni, Mëetu, beirei an ce n baõ kuwëe hai tã. ²⁶ Nõi Jesu í beee í ni, mii à kò si woodau. Ide mii í ya cio si. ²⁷ Nõi í je í ni, bi Aõ Lafëe do idõe fei, do gbugbãe fei, do lasabue fei, nõ í bi ine mmu ña bei í bi arae. ²⁸ Nõi Jesu í ni, ide iyi í je í sãa. Ce beebe, aa ba kuwëe.

²⁹ Amma mækou wa bi ku na arae ntõ, nõ í beee í ni, yooi í je ine mmu. ³⁰ Nõ Jesu í sõo í ni, mækõ gõ í kita wa hai Zeruzalemu wa bõ Zeriko, ñoi í koo í dasi awoi ile ña. Ile ñau à coo ile à cãa, nõ à ne à jõb be wa kasãm. ³¹ Wee, woo weei Ilaaõ gõ wa too kpãau wa. Iyi í ye mækou, ñoi í gbë í lo. ³² Beebe moí ine gõ si dimii Levi í to inyau. Iyi í yõõ nõ í gbë í lo. ³³ Amma inei Samari gõ mõi wa bõ ilu. Iyi í to be ñoi í ye mækou nõ araare í muu. ³⁴ Nõ í seke seie í jõaa ikpo do atë vëe si agbei kumëe ñau nõ í ðúu. Si anyie nõ í lesie si gbãnkeli ññu takae í bõðe bi ku sõi ine njoo ña nõ í gbõaa. ³⁵ Iju kumãe, nõ í so fiati icei ajõ minji, í na ñe ngboi bi ku sõi ine njoo ñau, nõ í ni, gbõa ineeu ihë. Iyi í je í lesi na irie, an sãae waati iyi an baa. ³⁶ Nõi Jesu í ni, si amane meeta ñau be, yoo ññai ñi tamaa í je kpaasii ine iyi í dasi awoi ile

ɲau. ³⁷ Ɗɔi inɛɛu í ni, inɛ iyi í ce araareɛu. Ɗɔi Jesu í ni, deɓe, awɔ mɔ, koo ce ɓeeɓe.

Jesu í bɔ bi Maata do Maari

³⁸ Aɔ nɲu go Jesu do mɔcɔɛ ɲau à waa ne nɔ à to ilu go. Wee inaabo go í wa ilu ɓe, à ya kpoo Maata. Nɲui í gba ɲa si kpasɛɛ. ³⁹ Abou í ne ifɛ go iyi à ya kpe Maari. Ifɔu wa bubai kɔkɔi Lafɛɛ wa gbo ideɛ. ⁴⁰ Amma Maata nɲu í wasi ku mante arae do caka ku tɛke. Ɗɔi í naa í ni, Lafɛɛ, kù jɛɛ si ide kama iyi ifɔm í jɔm iceu amu aká? I kaa jò ku naa ku sobim? ⁴¹ Ɗɔi Lafɛɛ í jɛaa í ni, Maata, Maata, í waa mante arae í waa weewea na mii nkɔɔ. ⁴² Amma bukaatai mii akáí amanɛ í ne. Nɲui Maari nje í cica ɓe, nɔ inɛ kama kaa gbaa sie má.

11

Idei kutɔɔ

(Cɔ Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Aɔ nɲu go Jesu wa ce kutɔɔ bii go. Iyi í tã ɲɔi mɔcɔ akáɛ í ni, Lafɛɛ, kɔ wa si ɓeí aa ka ya ce kutɔɔ, ɓeí Zaa í kɔ mɔcɔɛ ɲa si. ² Ɗɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, bii í waa ce kutɔɔ ɲa í ya ni, Baaba, jò inɛ fei ku mà iyi awɔi í je inɛ kumá. Naa je bommaɛ.

³ Mu nwa ijei aɔ fei nwa.

⁴ Kpa ideí dulum du wa, domi awa mɔ à ya ka kpa ideí kurara iyi inɛ ɲa à ce nwa.

Maà ti í jò ka dasi kulele.

⁵ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, á yɔkɔ ku je nsei inɛ go nɲɛ í ba inɛ nɲoo idũ laja. Bii kù ne ije iyi á naa, á bɔ bi kpaasiei ku ni, wɛɛm pɛɛ mɛɛta wa, ⁶ domi kpaasim go í naa bi tom hai ilu go. Nɔ wee, n kù ne ngɔgo iyi an naa. ⁷ Kpaasieu á yɔkɔ ku jɛaa hai inɔ ile ku ni, maà mantem, amu n sɔkɔ tã, amu do amam ɲa fei á waa sũ. N kaa n yɔkɔ n dede n naɛ pɛɛ. ⁸ Ɗ wa n sɔ ɲɛi, baa bii kù bi ku dede ku náa si na iyi í jò í je kpaasie, á yɔkɔ ku dede ku naa bukaatai mii iyi í bi fei si na iyi í jò wa mantee. ⁹ Na nɲu, n wa n sɔ ɲɛi, í ya tɔɔ ɲa, aa mu nɲɛ. I ya dede ɲa aa ba ɲa. I ya cã gambo ɲa, aa cɪ nɲɛ. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi wa tɔɔ fei, Ilaaɔ á muua. Inɛ mɔ iyi wa dede, Ilaaɔ á jò ku ba. Inɛ mɔ iyi í nɔ wa cã gambo, Ilaaɔ á cɪaa. ¹¹ Yooi í wa si inɔ nɲɛ ihɛ iyi [bii amae í tɔɛ pɛɛ á so kuta ku naa. Walakɔ] bii í tɔɛ cɛɛ ku so nɲo ku naa. ¹² Walakɔ bii í tɔɛ nɲɛi ajɛ á naa cencee? Aawo, kaa ce. ¹³ Inɛ iyi í ya ce laalo ɲa í mà mii jiiida ku na ama nɲɛ ɲa, mà irei. To, Ilaaɔ Baa nɲɛ iyi í wa lele kaa ce ku re zaka ɓeeɓe? Kaa so Hundee ku na inɛ ɲa iyi à waa tɔɛ?

Jesu í jɛa inɛ ɲa iyi à máa ide

(Cɔ Matie 12:22-30; Maaku 3:22-27)

¹⁴ Si anyii nɲu, à naa Jesu mɔkɔ go wa. Mɔkɔu í ne inɛ inɔkɔ go iyi í jò í dekd. Nɔ Jesu í lele inɛ inɔkɔkou. Iyi í fita ɲɔi mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ, nɔ zamaa fei í biti. ¹⁵ Amma inɛ go ɲa à ni, inɛ ngboi inɛ inɔkɔ ɲa iyi à ya kpe ɓeelizebui í mua Jesu gbugbã wa leleɔ

inɛ inɔkɔ ɲa. ¹⁶ Nɔ inɛ go ɲa mɔ à waa bi a cã idɛɛ a ca. Nɔ à sɔɔ à ni ku ce maamaake ku nyisi iyi yiikoɛ wa naai hai lele. ¹⁷ Si ɓeí Jesu í mà lasabu nɲa ɲɔi í ni, bomma iyi inɛ ɲa à waa ja aɲa duusɔɔ, bommau á na ku kpaɔ bomma nɔ kpasɛɛ ɲa ku cuku. ¹⁸ ɓeeɓe moi bii Seetam wa ja do arae, ɓeirei bommaɛ á ce ku bɔ waju. N ni ɓeeɓe si na iyi í jò í waa ni do gbugbãí ɓeelizebui n wa n leleɔ inɛ inɔkɔ ɲa. ¹⁹ Bii do gbugbãí ɓeelizebuui n wa n leleɔ inɛ inɔkɔ ɲa, to, do gbugbãí yooi mɔcɔ nɲɛ ɲa mɔ à waa leleɔ ɲa. Na ɲɔi í ce aɲa taka nɲa aa nyisi iyi í rara ɲa. ²⁰ Amma bii do gbugbãí Ilaaɔi n wa n leleɔ inɛ inɔkɔ ɲau, nɲu ɓe wa nyisi iyi Ilaaɔi í sinti ku je bommaɛ si anini nɲɛ.

²¹ Bii ilu gbugbã jiiida go í ne jɪnei igũ nɔ wa degbe kpasɛɛ, amanie á wɛɛi si laakai.

²² Amma bii ilu gbugbã go mɔ iyi í roo í naa í jɔɔ igũ, nje á ko jɪnei igũ iyi wa naanɛui fei nɔ ku ce ikpɛi amanii mɔ.

²³ Inɛ iyi kù je tom, mɓɛɛm nii. Inɛ iyi kù waa bam ku tɔɔɔ, wa fangaɛi.

Kunyii inɛ inɔkɔ wa má

(Cɔ Matie 12:43-45)

²⁴ Ɗɔi Jesu í kpa ɲa mɔndau ihɛ í ni, bii inɛ inɔkɔ í fita si inɛ, í ya maa dabii si gbaa ɲai ku maa de bi ku sími. Bii í kua, ɲɔi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii n fita wai. ²⁵ Waati iyi í nyi nɔ í ba inɛɛu í ye ɓeí ile ngɓe iyi à kpá à teeseɛ sãa sãa, ²⁶ á koo ku dede kpaasi laalo ɲa iyi à roo wa má ɓeí aɲa mɛɛje, a na a lɔ si inɛɛu a maa wa ɓe. Waati ɓeeɓe kuwɛɛi takoi inɛɛu á tia baa ti ankãanyie má.

Inɔ didɔ ntɔ

²⁷ Waati iyi Jesu wa fɔ ɓeeɓe, abo go í dɔ au hai inɔ zamaau í ni, ilu inɔ didɔi inɛ iyi í so asɛ, nɔ í mɔmɔ amɔɛ. ²⁸ Ɗɔi Jesu í jɛaa í ni, í tia í ni ilu inɔ didɔi ɲai inɛ ɲa iyi à waa gbo ideí Ilaaɔ, nɔ à waa ceɔ ice.

Inɛ ɲa à bi maamaake

(Cɔ Matie 12:38-42)

²⁹ Si ɓeí zamaau wa kɔɔsi ɲɔi Jesu í ni, inɛ nsei ɲa inɛ laalo ɲai. Á waa tɔɔ maamaake, amma maamaake go kù weɛ iyi aa nyisi na, bii kù je ti faajii walii Zonasi. ³⁰ Si ɓeí Zonasi í je nyinda bi inɛ Ninivu ɲa, ɓeeɓe moi amu Amaí Amanɛ an je nyinda bi inɛ nsei ɲa. ³¹ Si ajɔi kiituu inabo ilaalui ilei Seba á dede si inɛ nsei ɲa ku ye taale ɲa, si na iyi í jò hai jɪjɪi í dede í naa ku gbo ideí bisii Salomɔ ilaalu nɪau. Nɔ weɛ nsei, amu iyi n wa n sɔ ɲɛ ideu ihɛ n re Salomɔ. ³² Si ajɔi kiituu inɛi Ninivu ɲa aa dede si inɛ nsei ɲa a ye taale ɲa, si na iyi í jò à kpaasi idɔ ɲa na waazoi Zonasi. Nɔ weɛ nsei, amu iyi n wa n sɔ ɲɛ ideu ihɛ n re Zonasi.

Inya kumáí ara

(Cɔ Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Ine go ci ya má fitila ku singae, [walako ku bii ce caka,] amma à ya jilɔɔi bi ku lesi fitila ku ba ine ɲa iyi à waa lo wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijuei í je fitilai arae. Bii ijue wa ne baani, arae fei í wa si inya kumái. Amma bii kù waa ne baani, arae mo fei í wa si ilu kukui. ³⁵ Na ɲɲu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araeu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii arae fei wa ne inya kumá, no baa ikɔ akãe go kù wa si ilu kuku, fei ndee á maa mái bei waati iyi fitila í má sie inya.

Jesu í ye taalei Farisi ɲa do woo kò ine ɲa si wooda ɲa

(Cò Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fò ideu í tã, ɲai Farisi go í kpoò ku je kpasɛɛ. Nò í koo í buba kpasɛi Farisiu, aɲaò à waa je. ³⁸ ɲai Farisiu í cɔò í biti do iyi kù wɔò í bei wa je. ³⁹ Amma Lafɛɛ í sɔò í ni, inɛ Farisi ɲa, í ye ɲai bei ine ɲa iyi à ya wíe anyii kɔɔfu do jee ɲa no á jò inɔe riisi. Ino hai sía do takiii wa kɔ ɲɛ. ⁴⁰ Inɛ hai ne yaase ɲa, ine iyi í taka anyii ara, lafɛɛ si í ce inɔe mo? ⁴¹ Í sía í na ilu are ɲa mii iyi í wa si ino jee do kɔɔfu, no mii fei á má ɲɛ.

⁴² Amma ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ Farisi ɲa, si na iyi í jò í ya na Ilaaɔ hee do zakaai aye ɲa fei. Do ɲɲu fei, í kù waa ce jiiida no í kù waa nyisi kubii Ilaaɔ ɲa. Iyi bei í jò í ya ce no í maà gbeje iyi í gbe ɲa.

⁴³ Ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ Farisi ɲa, si na iyi í jò si ile bi ku ce kutɔɔɔ ɲa kitai ine ngbo ɲai í ya bi ɲa, no í ya bi a ce ɲɛ fɔò do beɛɛɛ nla nla si bantuma ɲa. ⁴⁴ Aa ye ijuukpá ɲa domi í yei bei bale ɲa iyi ine go kù waa ye. Si antai ɲai à waa ne a kù no a kù mà *.

⁴⁵ ɲai woo kò ine ɲa si wooda go í sɔò í ni, Mɛɛtu, bii í waa fò beɛbe, awa moí í waa bu.

⁴⁶ ɲai Jesu í jɛaa í ni, ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ woo kò ine ɲa si wooda ɲa mo, domi í waa kãa ine ɲa aso ku gaabu ku so ɲa, no inɛ taka ɲɛɛ í ci ya lesi baa amaawo ɲɛ. ⁴⁷ Aa ye ijuukpá ɲa, si na iyi í jò walii ɲa iyi bala ɲɛ ɲa à kpa wo, inɛ í waa teese bale ɲa ɲa. ⁴⁸ Í waa nyisi ɲa iyi í jesi mii iyi bala ɲɛ ɲau à ce, si na iyi í jò aɲai à kpa walii ɲau, no inɛ í waa teese bale ɲa ɲa. ⁴⁹ ɲai í jò Ilaaɔ í fò si bisie í ni, an be walii ɲa do woo be ɲa si anini ɲa. Aa kpa ine go ɲa no a kpá ine go ɲa mo iju. ⁵⁰ Na ɲɲu, ijuukpái woo kpa walii ɲau fei hai sintei andunya si iri ɲɛi á je. ⁵¹ Inɛi aa ye ijuukpái kukpai Abeli hee ku koo si do Zakari iyi á kpa si afei bi ku weeu do kpasɛi Ilaaɔ. Nto nto, n wa n sɔ ɲɛ, ijuukpái mii ɲau be fei si inei nsei ɲau ihɛi á baa ku je si.

⁵² Ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ woo kò ine ɲa si wooda ɲau, domi í kù bi ntɔi ideí Ilaaɔ ku mà ɲa, no ine ɲa iyi à bi ku màe inɛi í waa ganji ɲa.

⁵³ Iyi Jesu í fò beɛbe í tã ɲai í fita hai be. ɲai idai woo kò ine ɲa si wooda do Farisi ɲau í kɔ no à wasi ku mantee do ide ku bee si gãmei ide nkɔ, ⁵⁴ à waa leaò taai ide ku ba a muu si ide go.

12

I ce laakai ara ɲɛ ɲa do ilu muafiti ɲa
(Cò Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa fò beɛbe zamaa í tɔtɔò dubu nkɔ nkɔ hee à waa teɛɛɛ nje. ɲai Jesu í sɔ mɔcɛ ɲa si wajui zamaau í ni, í ce laakai ara ɲɛ ɲa do lefeeí Farisi ɲa iyi í je muafiti. ² Ngogo kù wee iyi wa manji iyi kaa fita gbugbãa, no asii kãma kù wee iyi a kaa na a mà. ³ ɲai í ce ide iyi í fò si ilu kuku fei ɲa aa na a gbɔò si inya kumá, gundu iyi í no í nya ino ile ɲa aa cã keɛɛɛɛ si antai ile lele ɲa.

Ine iyi í jò í ce njo
(Cò Matie 10:28-31)

⁴ Inɛ iyi í je kpaasim ɲa, inɛi n wa n sɔ, i maà ce njoí ine ɲa iyi aa kpa ara ɲɛ, no si anyii ɲɲu a kaa yoko a ce ngogo má. ⁵ An sɔ ɲɛ ine iyi í jò í ya ce njoɛ ɲa. I ce njoí ine iyi í ne yiiko ku kpa ine no ku dasie si ina iyi ci wa ku má. Nto nto n wa n sɔ ɲɛ, lafɛɛi í jò í ce njoɛ ɲa.

⁶ A ci ya ta ama yei ara miu súú minji ba. Do ɲɲu fei, Ilaaɔ ci ya gbeje baa akã ɲa. ⁷ Inɛ mo, hee do ntɔi iri ɲɛ ɲa fei Ilaaɔ í má jia ɲa. Na ɲɲu, i maà ce njoí ngogo, domi beɛɛɛ ɲɛ í re yei hee bii ijí.

Ine iyi í gba Jesu walako í kɔsie
(Cò Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ N wa n sɔ ɲɛi, ine iyi í fò si wajui amane ɲa í ni ɲɲu í gbam, amu mo Amai Amane an gba lafɛɛ si wajui amalekai Ilaaɔ ɲa. ⁹ Amma ine iyi í kɔsim si wajui amane ɲa, amu mo an kɔsi lafɛɛ si wajui amalekai Ilaaɔ ɲa.

¹⁰ Ine iyi wa fò laalɔi amu Amai Amane, Ilaaɔ á yoko ku kpa ideí dulum deɛ. Amma ine iyi wa fò laalɔi Hundi Ilaaɔ kaa ba a kpa ideí dulum ndee pai.

¹¹ Bii à boð ɲɛ ile bii à ya ce kutɔɔɔ ɲa ku ba ine ngbo ɲa do ilu yiiko ɲa a kiiti ɲɛ, i maà ti í ce njo do bei aa ce í kòò ara ɲɛ do ide iyi aa fò ɲa. ¹² I maà ce njo ɲa domi waati beɛbe Hundi Ilaaɔi á sɔ ɲɛ iyi í jò í fò ɲa.

Mɔndai ilu fia hai ne yaase

¹³ Si ino zamaau ɲai ine go í sɔ Jesu í ni, Mɛɛtu, sɔ igbãm ku jò ka kpɛ tubu nwa. ¹⁴ ɲai Jesu í jɛaa í ni, mɔkɔɔyi, yooi í cem woo kiiti ɲɛ wala woo kpɛ tubu ɲɛ. ¹⁵ No í sɔ ɲa í ni, í ya ce laakai ɲa nto nto do kɔdeɛ fei, domi amanii amane si í je icui kuwɛɛɛ, baa bii beirei amanuu í la í to.

¹⁶ No í kpa ɲa mɔnda go í ni, ikoi mako ilu fia go í ce ije jiiida jiiida. ¹⁷ ɲai mako í lasabu í ni, beirei an ce. Wee n kù ne bii an dasi

* 11:44 si antai ɲai à waa ne a kù mà Bi Zuifu ɲa, bale ku nè si taale nla nla domi bii í ne si bale í ye bei í so riisi mbe.

ijeu. ¹⁸ Njoi í ni, ñ mà bei an ce. An lege akam njau, nò n ma mmuee ña iyi à la à re. Nò n kosi bileem fei be do ijern ña iyi à gbe. ¹⁹ Nò n fò si idòm n ni, ñ ne amani nla nla iyi ñ wa n singa ti adò nkpò nkpò. An símii nò n maa n je n maa n mò nò n maa n wèò inò didò. ²⁰ Amma Ilaaò í sòò í ni, awòu nnyei, idùuyi mòm aa nya hundee. Sòolui mii ña iyi í ceu be, ti yooi á je. ²¹ Njoi Jesu í ni, beebe moi á je bi ine iyi wa koa arae amani nò bi Ilaaò kù ne nkàma.

*Dasi Ilaaò naane
(Cò Matie 6:24-34)*

²² Iyi Jesu í fò beebe í tã ñoi í sò mæcøe ña í ni, na ñoi í jò ñ wa n sò ñe ñ ni, í maà ya maa weewea do mii iyi aa je í maa wèò ña, walakò do jìne iyi aa dasi ña. ²³ Kuwèèi amane í re ije, ara mò í re jìne. ²⁴ I ce laakai kungbã ña í cò. A kù waa gbè hee a da ngògò, a kù nò a kù ne suu. Ilaaò í nò wa wo ña. Beere ñje kù re yei ña hee bii jìj? ²⁵ Yooi si inò ñje na kuweeweae á yòkò ku kòosi kusoi adòe baa keeke. ²⁶ To, bii í kaa yòkò í ce mii keekeu be ña, na mii í ce í waa weewea do iyi í gbe ña. ²⁷ I cò bei wua ña à ya da koko mæe. A kù waa ce ice a ci ya nò a wò acò. Do ñju fei, ñ wa n sò ñei, baa Salomòò ilaalu nla, do amboe nla nlae fei kù ne jìne iyi boodaè í to kokoi jìi ñau be baa akà. ²⁸ Fòfò í wèèi nnyi do kusfæe amma ala aa dasie ina. To, bii Ilaaò í mua fòfò ña iyi aa na a dasi ina booda ku sfa beebe, kaa yòkò ku mu ñje nyau ku re fòfò ñau be de. I kù ye naane ñjei kù la? ²⁹ I maà ya de mii iyi aa je ña walakò mii iyi aa mò í maà weeweaò ña. ³⁰ Hai mà idei Ilaaò ñai à ya maa kpataa mii ñau be fei, amma Baa ñje í mà iyi í ne bukaatai mii ñau be fei ña. ³¹ Na ñju, í hanyà í de bei aa ce í jò bommai Ilaaò ku bò waju tità ña. Iyi í gbe bei fei Ilaaò í á kòò ñje si.

*Amanii lele
(Cò Matie 6:19-21)*

³² Nò Jesu wa ba mæcøe ñau ide ku fò má í ni, ñje gaa keekem, í mà ti í ce njo ña, domi á dõa Baa ñje si ku jò í je amaalu ña si andunya titæ. ³³ I ta mii iyi í ne ña nò í mua ilu are ña fiat. I cea ara ñje taalili iyi kaa gbo ikpa lele si bii aa dasi amani ñje iyi kaa tã. Tengì be ile kaa to si, nò tütù ña mò a kaa beje. ³⁴ Ntò ntò, bii amani ñje í wa, bei laakai ñje mò í ya wa.

Woo ce ice ña iyi à waa cò kpàa

³⁵ I ce sòlu í ði kpaka nò í jò fitila ñje ku maa má ña. ³⁶ I jò í ye bei ine ña iyi à waa degbe kubaai lafæe ñja wa hai bi ku ce abòdò, ku ba bii í to wa í cã gambo gbakà a claa. ³⁷ Woo ce ice ilu inò didò ñai, ine ña iyi lafæe á na ku ba à cò kpàa à waa degbe ku toe wa. Ntò ntò n wa n sò ñe, ñju takæ á ði gbankili nò ku jò a buba nò ku na ku kpè ñja ije. ³⁸ Ilu inò didò ñai bii í baa í na í ba ña si beebe, baa

bii í to wa lajai, wala kuka sintei ajæe. ³⁹ I jò í mà sãa sãa ña iyi bii ilu kpasè í mà waati iyi ile á ló wa, á dede ku wò njoo, kaa jò ile ku lege gamboe. ⁴⁰ Inje mò, í ce sòlu ña domi amu Amai Amane, an naai si waati iyi í kù waa lasabu ña.

*Amaace jiida do amaace laab
(Cò Matie 24:45-51)*

⁴¹ Njoi Piee í ni, Lafæe, awai í kpaa møndau ihè? Mà ine fei. ⁴² Njoi Lafæe í je í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafæe í je ine iyi ilu kpasè go í kpe nò í so amaace kpaasie ña í daa si awò ku maa cò ña ku na ña ije si bei í jò. ⁴³ Inò didòí á je ti amaaceu bii lafæe í bàa í na í ba wa ce beebe. ⁴⁴ Ntò ntò, lafæeu á daa amaaceu mii ndee fei si awò. ⁴⁵ Amma bii í je amaace laabí, á lasabui ku ni, lafæem kaa baa fya má, nò ku dede ku maa cã inaabo do inemækò woo ce ice ña iyi à gbeu, nò ku maa je ku maa mò atè ku maa kpaa. ⁴⁶ Beebe lafæeu á na ku baa si ajo iyi kù waa cò kpàae, do si waati iyi kù waa tamaa, nò á kpàa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laabò ña.

⁴⁷ Woo ce ice iyi í mà mii iyi lafæe í bi, nò kù coo, goloè á la. ⁴⁸ Amma ine iyi kù mà, nò í ce kookoosu iyi í jò a cãa, goloè kaa la. Ine iyi à na mii nkpò, aa beee mii nkpò. Ine mò iyi à daa mii nkpò si awò, ñjuí aa bee ku re.

*Jesu í naaò ñje ku fæfæ wa
(Cò Matie 10:34-36)*

⁴⁹ Nò Jesu í sò ña má í ni, inai ñ naa ku fã si andunya, nò ñ bei ñ bi ku je í jò tã. ⁵⁰ Nò inyi ku dasi go í wæe kù ne bei á ce iyi n kù coo. Inyi ku dasiu ñjuí í je wahala iyi an ye n bei n ku. Nò laakaim kaa je akà í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Í tamaa bei laakai ku súi ñ naa ñje wa si andunya ña? Aawo, ñ wa n sò ñei, ñje ku fæfæi ñ naaò wa. ⁵² Ntò ntò, hai nsei bii amane miu í wa kpasè akà aa kpè ikà ikà. Tòosi akà kaa wæe ñja, amane mæeta ñau a kaa gbò si ñje do ine minji ñau. ⁵³ Baa do ama a kaa gbò si ñje. Iye do ama inaaboè a kaa gbò si ñje. Anau do abou a kaa gbò si ñje.

*Nyindai waati ku mà
(Cò Matie 16:2-3)*

⁵⁴ Njoi í sò zamaau má í ni, bii í ye kudùí ijl wa dede hai nunui afe ña í ya fò ñai gbakà í ni, ijl á naa. Beebe moi í ya nò ku ce. ⁵⁵ Bii í nò í ye fufu wa ce wa hai ikpa awò cangai kpàai inunu ña, í ya ni, inya gbãa á ce. Nò beebe moi í ya nò ku ce*. ⁵⁶ Inje ilu muafiti ña, ñ mà yaasei nyindai lele do ile ña. Beirei í ce í kù mà yaasei waatiu ihè ña.

*Taale ku teese
(Cò Matie 5:25-26)*

⁵⁷ Beirei í ce í ci ya lasabu si ara ñje í mà iyi í je dee dee ña. ⁵⁸ Bii ine go wa bòde bi ku ce

* **12:55** Si ilei Izireli, hai do ikpa nunui alei ijl í ya naa, domi do ikpa bei tenku nlaui í wa. Beebe moi inya gbãa í ya naai hai ikpa awò cangai kpàai inunu.

kiiti na ideɪ gbese gɔ, ce kookai hai kp̄aa awɔ do laf̄ɛɛ i gbɔ si nje ŋa ku ba ku maɔ dasie si awɔi woo kiiti. Bii kù je bɛɛbɛ, woo kiitiu á dasie si awɔi woo degbe piisɔɔ, nɔ woo degbe piisɔɔu mɔ ku dasie ile piisɔɔ. ⁵⁹N wa n sɔ ŋei, bii á dasie piisɔɔ, bii i kù sá gbeseɛ fei, i kaa fita. Baa tangá kaa gaizia si.

13

Bii i kù kpaasi idɔ aa ku

¹ Waati bɛɛbɛ, ine gɔ ŋa iyi á wa bɛ á waa sisia Jesu mii iyi í ba inei Galilee gɔ ŋa, ine ŋa iyi Pilati í jɔ á kpa nɔ nje nŋa í yɔgɛɛ do njei meemu ŋa iyi á waa ceáɔ Ilaaɔ kuwee. ² Amma Jesu í sɔ ŋa í ni, inje í waa tamaa dulum dii inei Galilee ŋau bɛ í re ti inei Galilee ŋa iyi á gbei? Í waa tamaa dulum du ŋai í jɔ á kpa ŋa bɛɛbɛ ŋa? ³ Aawo. Bɛɛbɛ moi n wa n sɔ ŋe, inje taka nŋe, bii i kù sinda idɔ ŋa, inje fei aa kui bei ŋa mɔ. ⁴ Í waa ye gigii amanɛ maatú do meeta ŋa iyi ile ku gbokai Siloe í cuku í bata í kpau ŋa? Debei, í waa tamaa kurara nŋai í re ti inei Zeruzalemu ŋa iyi á gbe fei ŋa? ⁵ Aawo, n wa n sɔ ŋei, inje taka nŋe, bii i kù kpaasi idɔ ŋa, inje fei aa kui bei ŋa mɔ.

Mɔndai jti iyi ci ya so

⁶ Njoi í kpa nŋa mɔndau ihɛ má í ni, mɔkɔ gɔ í lɔ jli ndii figi si kaaɛ. Waati iyi jli nɔu í la ŋoi mɔkɔu í bɔ isoe ku ka, nɔ kù ba. ⁷ Njoi í sɔ woo ce icɛɛ í ni, adɔ meeta wai ihɛ bɛbei iyi bii n naa isoi jli nɔu ihɛ ku ka n ci ya n ba. Daa í nyɔɔi. Na mii í ce á maa gba nwa inya nŋbe. ⁸ Njoi woo ce icɛu í sɔɔ í ni, laf̄ɛɛ, jɔɔ adɔɔyi titá ka cɔ. An tu fitie n kaaɔɛ, n n daa si taasi. ⁹ Á yɔkɔ ku je adɔ gɔ á so. Bii kù so i bei í daa.

Jesu í jɔ abo gɔ í ba iri si ajoi kusɓmi

¹⁰ Si ajoi kusɓmi gɔ, Jesu wa kɔ ine ŋa si cioi ideɪ Ilaaɔ ile gɔ bii Zuifu ŋa á ya ce kutɔtɔɔ. ¹¹ Wee abo gɔ mɔ í wa bɛ iyi inei inɔɔko í jɔ í ce bɔɔ bei zakai adɔ maatú do meeta. Í ya maa batei, ci ya yɔkɔ ku te arae baa keeke. ¹² Iyi Jesu í yɔɔ ŋoi í kpoo í ni, abooyi, í ba iri mbe. ¹³ Nɔ í le sie awɔ. Njoi gbaká í te arae nɔ í lɔsi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁴ Amma idɔi ine ngboi ile bii á ya ce kutɔtɔɔu í kɔ si na iyi í jɔ Jesu í jɔ ine gɔ í ba iri si ajoi kusɓmi, nɔ í sɔ zamaau í ni, ajɔ mɛɛfai í weɛ iyi aa yɔkɔ i ce icɛ ŋa. I naa wa waati bɛɛbɛ ku ba í ba iri ŋa, ku maà ti ku je si ajoi kusɓmi. ¹⁵ Njoi Laf̄ɛɛ í jɛaa í ni, inje ilu muafiti ŋai, inje fei í ci ya fú ketɛ nŋe ŋa do gbankɛle nŋe ŋa a koo a mɔ inyi si ajoi kusɓmi? ¹⁶ Abou ihɛ mɔ dimii Aburahamui. Nɔ wee Seetam wa dũu hai zakai adɔ maatú do meeta. Kù sɓa a fũu si ajoi kusɓmi? ¹⁷ Waati iyi wa fɔ ideu bɛ, anyɔ wa mu mbɛɛɛ ŋau fei, nɔ zamaau í weɛ do inɔ didɔ na maamaake ŋa iyi wa ce fei.

Mɔndai dimi keeke iyi á ya kpe mutaadi (Cɔ Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

¹⁸ Njoi Jesu í ni má, mii bommai Ilaaɔ í jɔ. Mii an wáa do. ¹⁹ Í yei bei ngboi mutaadi iyi ine gɔ í so í gbɛ si ilɛɛ. Nɔ í fita í ce jli hee yei ŋa á ya maa ce ante si amaawɛ ŋa.

Mɔndai lefee (Cɔ Matie 13:33)

²⁰ Njoi í ni má, mii an nyi n wáɔ bommai Ilaaɔ má. ²¹ Bommai Ilaaɔ í yei bei lefee iyi abo gɔ í so í dasi iyafũi p̄ɛɛ gũa meeta nɔ fei ndɛɛ í dede í kpante.

Andɛ iyi kù ct (Cɔ Matie 7:13-14, 21-23)

²² Jesu wa too si ilu nla ŋa do ilɛɛko ŋa wa kɔ ine ŋa si cioi ideɪ Ilaaɔ wa neɔ ikpa Zeruzalemu. ²³ Si isɛɛɛnu ŋoi ine gɔ í naa bi tɛɛ nɔ í bɛɛɛ í ni, Laf̄ɛɛ, ine ŋa iyi aa ba faaba a kaa kpɔ? Njoi í je í ni, ²⁴ í ce kookaai í lɔ do andɛ iyi kù ctu ŋa. N wa n sɔ ŋei, ine nkpoi á maa de kp̄aa iyi aa lɔɔ a kaa nɔ a yɔkɔ.

²⁵ Waati iyi amu ilu kpasɛ n dede nɔ cimbo koofau inje aa wa waduude, i maa cá gambo ŋa i maa ni, Laf̄ɛɛ, ct nwa. Nɔ an je nŋe n ni, n kù mà hai bii í naa ŋa. ²⁶ Waati bɛɛbei aa ni ŋa, á je á mɔ si wajue, í nɔ í kɔ wa si cioi ideɪ Ilaaɔ si bantumai ilu nwa ŋa. ²⁷ Nɔ an sɔ ŋe n ni, n kù mà hai bii í naa ŋa. I fa ara nŋe hai bi tom, inje fei woo ce laalɔ ŋai. ²⁸ Ajɔ wa naa iyi aa ye Aburahamu do Izaaki do Zakabu do walii ŋau fei si andunya titisi Ilaaɔ nɔ inje i ba wee á nyɔ ŋe waduude. Tengi bei aa so awɔ í le si iri í kpata ŋa. ²⁹ Nɔ ine gɔ ŋa aa naa hai nunui daako do hai nunui ala do hai nunu gaa cingaa minjiu nɔ aa buba a je si andunya titisi Ilaaɔ. ³⁰ Waati bɛɛbɛ inei anyi gɔ ŋa aa na a je woo cua ŋa, woo cua gɔ ŋa mɔ a na a je inei anyi ŋa.

Jesu í kpata na Zeruzalemu (Cɔ Matie 23:37-39)

³¹ Waati nŋu, Farisi gɔ ŋa á naa á sɔ Jesu á ni, koo, fita hai ihɛ domi Herodu wa bi ku kpaei. ³² Njoi í je ŋa í ni, i koo í sɔ Herodu, ilu bisil laalɔu bɛ í ni, wee, nnyi do ala n wa n lele inei inɔɔko ŋa nɔ n jɔ ine ŋa á waa ba iri, nɔ si ajɔ meetasia an koo n tambɔ icɛm. ³³ Amma kù ne bei an ce iyi n kù ce isɛɛɛm nnyi do ala do ala aká, domi a kaa kpa walii káma bii gɔ bii kù je Zeruzalemu.

³⁴ Inje inei Zeruzalemu ŋa, inje iyi í ya kpa walii ŋa, nɔ í ta ama abei Ilaaɔ ŋa mɔ kuta í kpa ŋa ŋa, ine feloi n ya n bi n tɔtɔɔ ŋe si abem bei ajɛɛ í ya tɔtɔɔ amae ŋa si ikpae, amma i kù je ŋa. ³⁵ Wee nsei Ilaaɔ á fũ nŋe kpasɛ nŋe si awɔ. Amma an sɔ ŋe, hai nsei í kaa yem má ŋa í gbe hee ajɔ iyi aa ni ŋa, Ilaaɔ ku weea ine iyi wa naa do irii Laf̄ɛɛ.

14

Jesu í jɔ bɔɔ gɔ í ba iri

1 Si ajoi kuslmi go Jesu í bõ ku je kpasëi ine ngboi Farisi go ña. Wee ine go ña mo à wa be, à waa cao do laakai. 2 Moko go í wa be, wa leeki wajuu Jesu. Moku wa ce bõoi ara ku wu. 3 Nõi Jesu í bee woo ko ine ña si wooda do Farisi ñau í ni, wooda í wee a jò ine go ku ba iri si ajoi kuslmi? Mà kù wee. 4 Nõi à coko. Nõ í le si awõe si bõou í jò ineu í ba iri nõ í ni ku ne. 5 Nõ í bee ña í ni, yoo nñei, bii amae walako bii ketee í dasi lögõ, kaa nyaa gbakã baa bii ajoi kuslmii. 6 Nõi a kù yõko a kù jeaa ideu.

Tengi bii í jò í buba bii à kpee ku je

7 Iyi Jesu í ce laakai í ye ine ña iyi à kpe ku je ñau à wasi ku cica kitai waju ña iyi à ne beere ñau nõ í sõ ña í ni, 8 bii à kpee bi ku ce abõdõ, maà buba si kitai waju ilu beere ñau. Á yõko ku je à kpe ine go iyi í ree do beere. 9 Nõ ine iyi í kpe inje feiu á na ku ni, dede i mua moku ihẽ kitau be. Waati bebebe aa dede do anyõ i koo í buba si kitai anyi ihõ. 10 Amma bii à kpee ku je, koo buba si kitai anyi ku ba bii ine iyi í kpeu í to wa ku ni, baakõom, dede i naa wa waju. Waati bebebe aa je ilu beere nla si wajui ine ña iyi inõd ña í wa buba ñau fei. 11 Nto nto ine iyi í so arae lele à ya kayeei. Ine mo iyi í kaye arae à ya soo lelei.

12 Nõ Jesu í sõ ine iyi í kpoõ ku jeu mo í ni, bii í waa kpe ine ña ku je walako jingau, maà ti i kpe kpaasie ña, walako igbãe do ifõe ña, walako nyaanzee ña, walako kpaasi ilu fiae ña, ku ba ña mo a maà kpee a sã gbese. 13 Amma bii í waa kpe ine ña ku je, kpe ilu are ña, do weege ña, do ilu kute akã ña do feeju ña. 14 Bii í ce beebe aa je ilu inõ didõ si na iyi í jò ine nñu ñau a kaa ba ngõgo iyi aa sãeõ gbese. Ilaaõí á sãe gbese si waati iyi ine dee dee ña aa jì hai si bale.

Mõndai ije nla (Cõ Matie 22:1-10)

15 Iyi à gbõ ideu, ñoi ine akai ine ña iyi añaõ ña à waa jeu í sõ Jesu í ni, debei ilu inõ didõí ine iyi á je si andunya titõí Ilaaõ. 16 Nõi Jesu í kpa ña mõnda í ni, moko go í ce ije nla nla nõ í kpe ine nkpo. 17 Iyi awaatiñi kujeu í to ñoi í be woo ce icee koo sõ ine ña iyi í kpeu ku ni, i naa wa ña, domi sõnda fei í jla ta. 18 Amma aña fei à lãsi gaafara ku tãõ. Ine sinteu í ni, ñ ra iko, tilasi, í gbe n koo n caõ. Ñ wa n tãõ ku ceem suuru. 19 Ine mmu mo í ni, ñ ra kete ku logoo ñai kãõ miu, nõ ñ wa n ñi ña n ceõ ice n co. Ñ wa n tãõ ku ceem suuru. 20 Nõ ine mmu go mo í ni má, nsei ñ so abo. Na ñoi í jò n kaa n ba n naa.

21 Nõi woo ce iceu í sinda í koo í sõ lafee gaafara iyi ine ñau fei à tãõ. Nõi idõí lafeeu í kã, nõ í sõ woo ce iceu í ni, koo í bõ si bantuma ña nsei nsei do si kpãai inõ iluu, kpeem ilu are ña wa do weege ña do feeju ña do ilu kute

akã ña. 22 Nõi woo ce iceu í koo. Iyi í baa nõ í ni, lafee, iyi í dasim nõu ñ coo ta. Wee inya í gbe má. 23 Nõi lafeeu í sõõ má í ni, bõ si kpãai ilẽeko ña do kpãai iko ña, jò ine ña a lã wa baa do tilasi, kpasẽm de ku kã. 24 Nto nto, an sõ ñe, ine ña iyi ñ tako ñ kpeu baa ine akã ñña kaa tie ijeu ihẽ má.

Mii amane á ce ku bei ku je mõcõi Jesu (Cõ Matie 10:37-38)

25 Ajõ nñu go Jesu wa ne nõ zamaa nla nla go wa tooe. Nõi Jesu í sinda í sõ ña í ni, 26 ine iyi í naa bi tom nõ kù cé baee do iyeõ do abõe do amae ña do igbãe ña do ifõe ña do wecfe ña do kuweei nñu takae kaa yõko kù je mõcõm *.

27 Ine iyi kù jesi nñu ku so jli ku gaauẽ ku toom do wa kaa yõko ku je mõcõm. 28 Bii ine go nñe í bi ku ma ile á buba ku ce dooa titã ku cõ mã fiai nñu á to ku kpaõ irie. 29 Bii kù je beebe, nõ í ce icui ileu, í beí í na í mõngõ ku mae, ine ña iyi à yõõ fei aa nyaanyie, 30 a ni, moku ihẽ í sinti ku ma nõ wee í mõngõ kù kpa irie.

31 Bebe moí ilaalu ña mo à ya ce a bei a bõ igõ. Bii ilaalu go í ne sooge dubu meewa, nõ í ye ilaalu mmu go wa naa sie igõ do sooge dubu kãfia, á dedei gbakã ku ce igõ? Aawo, á bubai titã ku lasabu ku cõ mã nñu á yõko ku kãmiae. 32 Bii í ye nñu kaa nõõ, á be ine ñai bi ilaalu iyi ihõu hai waati iyi kù to wa titã ku ba añaõ a gbõsi nje nõ laakai ku sũ ku wa anini ñña.

33 Na ñoi í ce awõ iyi í kù jò mii iyi í ne fei, i kaa yõko í je mõcõm.

Imu iyi í ku (Cõ Matie 5:13; Maaku 9:50)

34 Nõ Jesu í ni má, imu mii nceei, amma bii didõí imu í ni, mii aa dasi á jò ku dõ má. 35 Kaa ce bukaata kãma má nõ baa bii ikoi kaa ce taasi. Á ya dikãei waduude.

Ine iyi í ne itf iyi á gbõõ ide, ku gbõ.

15

Mõndai angudã iyi í nyõ à tasieu (Cõ Matie 18:12-14)

1 Woo gba fiai lempoo ña do ine laalo ña fei à naa bi Jesu ku ba a gbõ idee. 2 Nõi Farisi do woo ko ine ña si wooda ña à lãsi ku gbagba à waa ni, moku wa gba ine laalo ña nõ añaõ ña à tãõ à waa je.

3 Nõi Jesu í kpa ña mõnda go í ni, 4 Bii ine go nñe í ne angudã cõ iyi wa degbe si ghabua nõ akã í nyõ sie, lafee á jò cineõ feeua do meesã iyi í gbeu si ghabua bei koo dede akã iyi í nyõu wa hee koo yõõ, mã irei. 5 Hai í nõ í yõõ gbakã á muu ku le sie kãngõ wai do inõ didõ. 6 Bii í baa kpasẽ á kpe kpaasie ña do ine ña iyi à waa má kãkãe ku sõ ña ku ni, i bam inõ didõ ku kpẽ, domi angudãm iyi í nyõu ñ yõõ wa. 7 Nõi

* 14:26 nõ kù cé baee Tengí ihẽ Jesu wa nyisi iyi í sã ku bi nñu ku re ine ña iyi à gbe fei nõ ka maà jò ine go ku ganji wa si kpãai naane ku dasi. Kù je í ni ka cé baa nwa ña nto nto.

Jesu í ni, beɛbe moi ñ wa n sɔ ɲe, ino didiɔ inei lele ɲa á la na ilu dulum aká iyi í kpaasi ido ku re ine dee dee cɔ faká kù wa si iyi a kù ne bukaatai ido ku kpaasi.

Fia iyi í nyɔu à yɔɔ má

⁸ Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda mmue má í ni, bii inaabo go í ne kpekele meɛwa no akáe í nyɔ, á má fitilai nɔ ku kpá ileu ku dedee do laakai hee koo yɔɔ. ⁹ Bii í yɔɔ á kpe kpaasie ɲa do ine ɲa iyi á waa má kɔkɔe no ku ni, I bam ina didɔ ku kpɛ, domi fiam iyi í nyɔu n yɔɔ. ¹⁰ Beɛbe moi ñ wa n sɔ ɲe, amalekai Ilaaɔ ɲa á ya weɔ ino didɔ na ilu dulum aká iyi í kpaasi ido.

Ama iyi í nyɔu à yɔɔ má

¹¹ Jesu í ni má, mɔkɔ go í ne ama inemɔkɔ minji. ¹² Nɔi ifɔu í sɔ baau í ni, baam, kpɛ amaniu nɔ í nam iyi í je titom. Nɔ baau í ce ɲɲa ikpɛ amaniu. ¹³ Iyi í ce ajɔ minji, ifɔu í ta mii iyi í ne fei nɔ í so fiuu í neð hee ile jijiɔ go. Bei í koo í ce kuweɛɛ si daa laalo í kpað irii amaniu fei. ¹⁴ Waati iyi í je fei ndeɛ í kpa irie, ari nla go í bei í naa si ileu nɔ í lɔ si are. ¹⁵ Nɔi í bɔ bi inei ile be go nɔ lafɛe í koo í dasie icei kusɔɔ ɲa ku degbe. ¹⁶ Tengi bei í bi ku wo arae do ijei kusɔɔ ɲau amma ine káma kù muua. ¹⁷ Iyi laakae í na í baa nɔ í ni, ama icei baam ɲa fei á ne ije wa kɔ ɲɲai, nɔ amu wee ñ wa n ku do ari ihɛ. ¹⁸ An dede n nyi bi baam n sɔɔ n ni, baam, n ce dulum bi Ilaaɔ do bi tɛɛ. ¹⁹ Na ɲɲu, n kù to a kpeam amaɛ má. Ceem bei amaɛɛɛ. ²⁰ Nɔi í dede wa nyi ikpa bi baauɛ.

Hai waati iyi wa jɪ, ɲoi baae í hɔnnɛɛ nɔ araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do ino didɔ nɔ í coo fɔɔ do kubi. ²¹ Nɔi amaɔ í ni, baaba, n ce dulum bi Ilaaɔ do bi tɛɛ. Na ɲɲu, n ku tɔ a kpeam amaɛ má. ²² Amma baauɛ í sɔ woo ce iceɛ ɲa í ni, i naaɔ ibɔ kumboo wa ɲya ɲya iyi í sɪa, í daa si ɲa. Nɔ í naa leleawɔ do baata ku dasi. ²³ I naaɔ kete kombo saasaabo iyi í la í reu be wa, nɔ í kpaɲ ɲa. Ka je ka ce jingau do ino didɔ, ²⁴ domi amam iyi í ye bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ á yɔɔ má. Nɔi á wa si ino didɔ.

²⁵ Wee waati beɛbe igbáu í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasɛ wa ɲoi wa gbɔ anui gágá nɔ ine ɲa á waa jojo. ²⁶ Nɔi í kpe woo ce ice go í beee í ni, mii í ce. ²⁷ Nɔi woo ce iceu í sɔɔ í ni, ifɔeí í baa, nɔ baa nɲe í kpa kete saasaabo iyi í ne ikpo si na iyi í jɔ í yɔɔ baani. ²⁸ Nɔi igbáu í damɔɔ í kɔ ku lɔ kpasɛ. Nɔi baau í fita wa í naa ku lelee. ²⁹ Amma í sɔ baau í ni, ce hai adɔ nkpɔ nkpɔ iyi í wa n ce ice wa. Nɔ n kù donda ideɛ káma, nɔ baa ama iwo í kù muum n ceð jingau do ino didɔ amu do kpaasim ɲa. ³⁰ Amma iyi amaɛ í baa, ɲɲu iyi í koo í je amanie do inaabo sakara ɲa, nɔ na irie í kpa kete saasaabɔu ihɛ. ³¹ Nɔi baau í ni, awɔ amam nii, awaei á weɛ do ajɔ fei, nɔ mii iyi ñ ne fei í je tɛɛ. ³² Amma í sɪa ka je jingau do ino didɔ nla nla si na iyi í jɔ ifɛu ihɛ í ye

bei í kui wo nɔ í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ á yɔɔ má.

16

Amaace ilu bisi

¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ɲa í ni, mɔkɔ ilu fia goi í weɛ. Mɔkɔu í ne amaace go nɔ í so amanii kpasɛ fei í daa si awɔ. Iyi í ce ajɔ minji ɲoi ine ɲa á koo á kɔomɔto amaaceu bi lafɛe á ni, wa beje amaniu fei. ² Nɔi lafɛe í kpoó í beee í ni, irei ñ wa n gbɔ ine ɲa á wasi ku sɔ irie da. I kaa yɔkɔ í je amaacem koo. Koo so tiaɛ weɛ wa si bii í ya ce dooai fiam, i naa í nyisim. ³ Nɔi amaaceu wa bee arae ide wa ni, beirei an ce, si bei lafɛem wa nyam hai si icei kpasɛɛ. Wee n kù ne gbughá iyi an yɔkɔ n logooð, nɔ wee anyɔ kaa jɔ n bara. ⁴ Nɔ má bei an ce ku ba ine ɲa a gbam si kpasɛ ɲɲa waati iyi aa nyam hai si icem. ⁵ Nɔi í kpe ilu gbesei lafɛe ɲau fei. Nɔ ɲɲa fei á koo bi tɛɛ aká aká. Nɔi í bee ine sinte iyi í to bi tɛu í ni, gbesei lafɛem feloi í waa mu. ⁶ Nɔi í je í ni, ikpo iyi á kɔ boonyi cɔ. Nɔi í sɔɔ í ni, so tiaɛ í buba ɲya ɲya nɔ í kɔ ciitaa. ⁷ Nɔi í bee ine go má í ni, awɔ mɔ, feloi í waa mu. Nɔi í sɔɔ í ni, iya saaki cɔ. Nɔi í sɔ ɲɲu má í ni, so tiaɛ í kɔ cine. ⁸ Nɔi lafɛeí amaace hai ne naaneu í gbɔ ideu nɔ í saabue si na iyi í jɔ í yɔɔ iyi í ne bisi ntɔ ntɔ. Nɔi Jesu í ni, inei andunya ɲa á ne bisi ɲɲa duusɔɔ si kuweɛ ɲɲa á re inei inya kumá ɲau.

⁹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, i ya de kpaasi ɲa do amanii andunya ku ba bii í na wa gaizia ɲe a gba ɲe si andunya titá Ilaaɔ. ¹⁰ Ine iyi í ne naane si mii keeke á ne naane si mii nla. Ine iyi wa ce laalo si mii keeke á ce laalo si mii nla. ¹¹ Na ɲɲu, bii í kù ne naane si amanii andunya ɲa, yooi á da ɲɲe si amani ntɔ si awɔ. ¹² Bii í kù ne naane si mii ndii ine go, yooi á na ɲe iyi í je tu ɲe.

¹³ Amaace káma kaa yɔkɔ ku cea lafɛe minji ice ajɔ. Ntɔ ntɔ á cé ine aká nɔ ku bi ine aká, walakɔ ku jirima ine aká nɔ ku donda ine aká. I kaa yɔkɔ í too Ilaaɔ do fia ajɔ ɲa.

Ide iká iká ɲa iyi Jesu í fɔ

(Cɔ Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Wee Farisi ɲa fia ku bi ɲɲa í caa. Iyi á gbɔ ide ɲa iyi Jesu í fɔu fei ɲoi á waa yaakɔe. ¹⁵ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, inje ñ waa de í je ine dee dee ɲa si wajui amane ɲa, amma Ilaaɔ í má ido ɲɲe. Ñ wa n sɔ ɲei, mii iyi amane ɲa á waa cɔ mii jiida, bi Ilaaɔ mii sámii.

¹⁶ Wooda do ideí walii ɲau fei á weɛ hee do waatii Zaa. Hai waati beɛbe á waa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ nɔ ine fei wa ce kookaai ku ba ku lɔ do gbughá. ¹⁷ Wooda baa wasali á gaabu ku beje í re lele do ile ku kpa iri mɔm.

¹⁸ Ine iyi í kɔsi aboe nɔ í so mmue í ce sakarai. Ine iyi í so abo iyi mɔkɔe í kɔsi í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

19 Njoi Jesu i kpa nja mɔndau ihɛ i ni, mɔko ilu amanɔ go i weɛ. Mɔkou i ya maa dasi ibo caada ilu iju ku sɔa go. Kpasɛɛ ajo fei jingau. 20 Ilu are go mɔ i weɛ, i ya maa sɔi andɛ koofai ilu fia, a ya kpoɔ Lazaa. Konkoli wa kɔ si arae fei. 21 Nɔ aja nja a ya naa a maa fa konkolie nja. Mɔkou i bi ku wo arae baa do bubui sɔndai ilu fia i ya gbe, amma ci ya baa.

22 Njoi mɔkou i na i ku nɔ amaleka nja a sɔo a bɔɔɛ bi Aburahamu. Nɔ ilu fia mɔ i na i ku a suu. 23 Nɔ i koo wa ye ijuukpɔ bi ku wai iku nja, nɔ i wu iju lele, nɔ i hɔnne Lazaa kokɔi Aburahamu. 24 Njoi i dɔ anu i ni, baaba Aburahamu, ce araarem. Be Lazaa wa ku sosi amaawɛ si inyi ku na ku tɔ amem, domi n wa n ye ijuukpɔ nla nla si amei inau ihɛ. 25 Njoi Aburahamu i ni, amam, ye gigi iyi i ba mi jiidɛ tɔ hai andunya, nɔ Lazaa mɔ i ye wahala. Wee ihɛ nsei inɛ i tɔ nɔ awɔ mɔ i waa ye ijuukpɔ. 26 Nɔ si antaie, isa nla go i fɛefe wa ku ba inɛ nja iyi i ni a kua a bɔ bi tu nje be a maɔ yɔkɔ. Bɛɛɛ mɔi inɛ go kaa yɔkɔ ku naa ihɛ hai be. 27 Njoi ilu amanɔ i ni, debei, n wa n tɔɛi baaba, be Lazaa kpasɛi baam, 28 koo sɔ ifo miu nja iyi i ni be u ku na ce laakai ku ba a maɔ na a naa si inya ku gaabuu ihɛ. 29 Amma Aburahamu i ni, a nɛ tia iyi Moizi do walii nja a kɔ wou tɔ, aa yɔkɔ a gbɔ ide nja. 30 Nɔ i ni, aawo, baaba Aburahamu. Amma bii hai bi iku nja inɛ go i koo bi tu nja, aa kpaasi idɔ nja. 31 Njoi Aburahamu i sɔo i ni, bii a kɔ gbɔ ti Moizi do ti walii nja, baa bii inɛ go i jɔ hai bi iku nja ihɛ i koo be a kaa dasi naane.

17

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

1 Jesu i sɔ mɔcɛ nja i ni, kɔ nɛ bei a ce iyi kulele iyi a dasi amane laalo kɔ waa ce, amma ijuukpɔi a je ti inɛ iyi i naaɔ wa. 2 A tia a dia lafɛɛ alɔ si kɔo a sɔsɛ inɔ tenku do iyi a lele ama akɔ ku dasie dulum. 3 I ya ce laakai nje nja.

Bii kpaasie go i na i ce dulum, sɔo ide do laakai i nyisie taale. Bii i kpaasi idɔ, kpa idei kuraraɛ. 4 Baa bii ise gbɛjei wa raraɛ si ajo akɔ, nɔ ise gbɛjeu fei wa ce tuubai dulum dɛɛ, awɔ mɔ kpa ide i dulum dɛɛ.

Naane ku dasi

5 Woo be nja a sɔ Lafɛɛ a ni, kɔɔsi naane ku dasi nwa. 6 Njoi Lafɛɛ i ni, baa bii naane ku dasi nje i mungau ijui iyaku, aa yɔkɔ i sɔ jɔi nɔu ihɛ i ni ku wu hai be, koo lɔ arae si tenku, a nɔ ku ceɔ ide nje ice.

Ice iyi aru i ne ku ce

7 Jesu i ni mɔ, inɛ kama nje bii i ne aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea ketɛ nja, bii i baa

kpasɛ kaa sɔo ku ni, naa wa nsei i buba i je. 8 Amma a sɔo ku ni, ceem sɔolui ije, kpaasi jaaɛ nja, i naam ije wa hee n je n mɔ. Si anyie, awɔ mɔ aa je nɔ i mɔ. 9 Amma kaa saabu aruu si na iyi i jɔ i ce bei i sɔo. 10 Bɛɛɛ mɔi bii inɛ taka nje i ce mi iyi a dasi nje fei i sɔa i ni nja, a je amaace nja iyi a kɔ nɛ saabu. Iyi a dasi wa ku ce nju akai a ce.

Jesu i jɔ dinte mɛɛwa i ba iri

11 Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalem, i too si afei ilei Galilee do ilei Samari. 12 Njoi i maai ilu go. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, nja dinte mɛɛwa go nja a koo a kɔo amale a leekɔ a jɔie keeke. 13 Njoi a dɔ anu hee lele a ni, Jesu, Mɛɛtu, ce araare nwa.

14 Iyi i ye nja nja i ni, i koo i nyisi ara nje bi woo weei Ilaaɔ nja. Njoi a waa koo. Si bei a waa nɛ, nja i ba iri. 15 Iyi inɛ akɔ nja i ye nju i ba iri, nja i sinda wa baa wa saabu Ilaaɔ hee lele. 16 Waati iyi i to wa bi Jesu nɔ i sɛɛbata si wajuɛ wa saabu. Wee mɔkou inɛi Samarii. 17 Njoi Jesu i ni, amane mɛɛwa si n jɔ i ba iri ba. To, iwoi amane mɛɛsɔ iyi a gbe nja a wa. 18 Ise mmuu ihɛ nju akai i sinda wa ku saabu Ilaaɔ?

19 Njoi i sɔ mɔkou i ni, dede i nɛ, naane ku dasie i faabaɛ.

Kunaai bommai Ilaaɔ

(Cɔ Matie 24:23-28, 37-41)

20 Njoi Farisi nja a bee Jesu a ni, ajo yoomai Ilaaɔ a na ku je bommaɛ. Njoi i je nja i ni, Ilaaɔ kaa je bommaɛ do yaase bei inɛ nja aa yoo. 21 Inɛ go kaa fo ku ni, Ilaaɔ i je bommaɛ ikpa ihɛ, walakɔ ikpa ihɔ. Aawo, domi wee Ilaaɔ i je bommaɛ tɔ si idɔi inɛ nja *.

22 Nɔ i sɔ mɔcɔ nja i ni, awaati wa naa iyi amu Amaɔ Amanɛ an nyi wa do amboem. Hee ajɔ ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi i yem nja baa ajo akɔ, amma i kaa yem nja. 23 Inɛ go nja aa sɔ nje a ni, i wa ihɛ walakɔ i wa ihɔ. I maɔ sei i koo nja. 24 N wa n sɔ nje, bei kunjɔ iji i ya daana hai lele anu akɔ koo kɔ ileu be, bɛɛɛ mɔi kubaai amu Amaɔ Amanɛ a ye. 25 Amma sinte titɔ kɔ nɛ bei an ce iyi n kɔ ye ijuukpɔ nɔ nɔ nɔ inɛi nsei nja ihɛ aa kɔsim. 26 Mii iyi i ce si waatii Nowee, bɛɛɛ mɔi a ce si waatii iyi amu Amaɔ Amanɛ an nyi wa. 27 Inɛ nja a je a waa mɔ, a waa ce aboɔɔ nja, a ya maa mua ama nja nja mɔkɔ hee i koo i to ajo iyi Nowee i lɔ akoi inyi. Nɔ iji nla i naa i je nja fei. 28 A nyi ku cei mɔ bei waatii Lotuu. Inɛ nja a je a waa mɔ, a ra a waa ta, a waa gbɛ, nɔ a waa ma ile. 29 Amma si ajo iyi Lotu i fita hai Sodomu, ina do fainwita wa rɔ wai hai lele nɔ nja fei a ce nfe. 30 Nɔ bɛɛɛ mɔi a ye ajo iyi amu Amaɔ Amanɛ an faata wa. 31 Si ajo nju, inɛ iyi i wa antai ile sikifa nɔ nyauɛ nja i wa inɔ ile, kaa ba ku lɔ ku soo mɔ.

* 17:21 Ilaaɔ i je bommaɛ tɔ si idɔi inɛ nja Si tia nwo go nja a ya nii Ilaaɔ i je bommaɛ tɔ si anini nje. Iyi be mɔ ntoi, si na iyi i jɔ Jesu ilaaluu i wa anini nja.

Ine mɔ iyi í wa iko kaa ba ku baa ide má. ³² I ye gígíi aboi Lɔtu. ³³ Ine iyi í bi ku je andunya do idɔ̀ɔbie á na ku kuæ. Amma ine iyi í kɔsi kuwɛɛ á báa ntɔ ntɔ. ³⁴ An sɔ́ nɛ si idú ajo nɔ́, amanɛ minji á maa sũ si daayi aká, aa so ine aká á jò ine aká. ³⁵ Inaabo minji á maa lɔlɔ aa so ine aká á jò ine aká. [³⁶ Inemɔkɔ minji á wa iko, aa so ine aká á jò ine aká.]

³⁷ Nɔi mɔcɔ nau à beɛɛ á ni, ikpa iwoi ideu be á ce ya Lafɛɛ. Nɔi í je nɔa do mɔndau ihɛ í ni, bii iku wa sũ, tengi bei yembeeku na à ya tɔtɔ.

18

Mɔndai jaaɔ do woo kiiti gɔ

¹ Jesu í kpa nɔa mɔndau ihɛ ku nyisi na iyi í sɔa a maa ce kutɔ waati káma fei, gbɛɛji ku maá wa si. ² Í ni, woo kiiti gɔ í wa si ilu nla gɔ, kú waa ce nɔi Ilaaɔ, kú nɔ kú waa jirima ine káma. ³ Wee si ilu akáu jaaɔ gɔ mɔ í wa be. Í ya naa ajɔ̀ɔ ajɔ̀ɔ bi tɛɛ ku sɔ̀ɔ ku ni, kiitim, amu do mbɛɛm. ⁴ Nɔi í kɔ hee í kpe. Amma si anyie í lasabu si idɔ̀ɔ í ni, baa bii n kú wa n ce nɔi Ilaaɔ, nɔ n kú wa n jirima ine gɔ, ⁵ do nɔ́ fei, si na iyi í jò jaaɔ ihɛ í ya maa bitandim, an ceaa kiitiu nɔ́ do mbɛɛɛ, ku ba ku maá bitandim má.

⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, to, i gbɔ bei woo kiiti laalɔ́ í fɔ be na de. ⁷ Ilaaɔ kaa bei ku ce ku re zaka beɛbe? Ine na iyi í cica, kaa kiiti na bii á waa dɔ́ sie anu dasá do idú? Iyi í re mɔm, kaa kpe ku bei ku gbɔ nɔ́. ⁸ N̄ wa n sɔ́ nɛi, á ce nɔ́ kiitii gbáa gbáa. Amma waati iyi amu Amaí Amanɛ an nyi wa má an na n ba naane ku dasi si ileu ihɛ?

Kutɔ́i Farisi do woo gba fiaí lempoo gɔ

⁹ Jesu í kpa mɔnda gɔ má na irii ine gɔ na iyi á waa cɔ ara nɔ́a ine dee, nɔ á waa ca ine gɔ na. ¹⁰ Í ni, amanɛ minji gɔ na à bɔ ku tɔ́ kpasɛ́i Ilaaɔ, ine aká Farisii, ine aká mɔ woo gba fiaí lempooi. ¹¹ Farisiu í leekí wa cea aræ kutɔ́ wa ni, Ilaaɔ, n̄ saabu do iyi n kú ye bei ine na iyi á gbe, iyi á je woo taki ine na, do woo ce laalɔ́ na, do woo ce sakara na, do woo gba fiaí lempoo na bei mɔkɔ́u ihɛ. ¹² Si azuma aká fei n̄ ya n dɔ́ anu ajɔ́ minji, nɔ́ mii iyi n̄ ba fei n̄ ya n nya zagaɛi si bei í jɔ. ¹³ Woo gba fiaí lempoo mɔ́ í leekí í mu aræ iká, kú yɔkɔ kú wu iju lele, í le awɔ́ si iri í ni, Ilaaɔ, ce araarem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, n̄ wa n sɔ́ nɛi, hai be ineu ihɛ í baa í je dee dee si wajui Ilaaɔ í nyiò ideɛ. Amma Farisiu kú je dee dee, domi ine iyi í so aræ lele aa kaye lafɛɛi, ine mɔ iyi í kaye aræ aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpɔtɔ́ na (Cɔ Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii nɔ́, ine na à gbá ama kpɔtɔ́ na à naaa Jesu wa ku lesi na awɔ́. Iyi mɔcɛ́ naa à yɔ̀ beɛbe nɔ́ á wa gbagba si na. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa nɔ́ amu nɔ́a wa. Nɔ́ í sɔ́ mɔcɛ́

nau í ni, í jò amu nɔ́a a naa bi tom, í maá ganji na, domi Ilaaɔ́ í je ilaalui ine na iyi á jò na. ¹⁷ Ntɔ ntɔ, ine iyi kú waa sũa Ilaaɔ́ iri ile bei ama keeke, Ilaaɔ́ kaa je ilaalue pai.

Idei ilu fia gɔ (Cɔ Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Ine ngboi Zuifu gɔ í naa bi Jesu í beɛɛ í ni, Meetu, awɔ́ ine nɛɛɛ, mii an ce n baɔ kuwɛɛ hai tá. ¹⁹ Nɔi Jesu í beɛɛ í ni, na mii í ce í waa kpem ine nɛɛɛ. Ine gɔ kú wɛɛ iyi í je nɛɛɛ bii kú je Ilaaɔ́ nɔ́ aká. ²⁰ Í m̄ s̄a s̄a mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maá ce sakara, maá kpa ine, maá ce ile, maá jea ine gɔ sɛɛda ibo, jirima iyeɔ́ baɛɛ. ²¹ Nɔi ineu í ni, n̄ wa n jirima mii nau be fei tá hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbɔ beɛbe, nɔ́ í sɔ̀ɔ í ni, í gbeɛ mii aká. Koo í ta mii iyi í n̄ fei n̄ í kpea ilu are na fiaú. Bii í ce beɛbe aa ba amani jüda lelei Aɔ́. Si anyie nɔ́ í naa í toom. ²³ Iyi mɔkɔ́u í gbɔ beɛbe nɔ́ inɔ̀ɔ í fɔ ntɔ ntɔ, domi ilu amani nla nlaí. ²⁴ Iyi Jesu í cɔ́ nɔ́ í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaɔ́ ku je ilaalue. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lɔ́ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaɔ́ ku je ilaalue. ²⁶ Nɔi ine na iyi á waa de sie itú á ni, bii beɛbei nɔ́ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔ́ Jesu í sɔ́ nɛi í ni, mii iyi amanɛ í mɔngɔ, Ilaaɔ́ kaa mɔngɔɛ.

²⁸ Nɔi Píɛɛ í ni, wee á jò mii iyi á n̄ fei tá, á waa tooɛ. ²⁹ Nɔ́ Jesu í ni, ntɔ ntɔ, ine iyi í jò kpasɛ́i fei, walakɔ aboɛ, wala igbá do ifɔ́e na, wala iyeɔ́ baɛɛ, wala amaɛ na, na irii bommai Ilaaɔ́, ³⁰ á ba ku kpɔ́ ku re si n̄sɛi, nɔ́ si antæ má á ba kuwɛɛ hai tá ala.

Jesu wa fɔ́ ideí ikuɛ do kujɛ isɛ gbɛɛtasia (Cɔ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mɔcɔ maateji nau bi tɛɛ, nɔ́ í sɔ́ na iyi í ni, wee á waa bɔ Zeruzalemu. Bei, ide iyi walii nau a kɔ́ na irii amu Amaí Amanɛu fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu na si awɔ́ a yaakoom, nɔ́ a kpám iju a tu sim antɔ. ³³ Aa weem kpɔtɔ́, si anyie nɔ́ aa kpam, amma si ajɔ́ meetasia an j̄l hai si bale. ³⁴ Amma mɔcɔ nau a kú m̄ nkáma si ideu. Ideu í manji nɔ́a a kú gbɔ yaaseɛ.

Jesu í jò fɛɛju gɔ í ye ilu (Cɔ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛneɔ́ Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba ití kpáa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ ibai zamaa iyi wa lɔ́, nɔ́ í bee mii í ce. ³⁷ Nɔi á sɔ̀ɔ á ni, Jesu inei Nazaretui wa lɔ́. ³⁸ Nɔi í wasi ku dɔ́ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Ine na iyi á waa cua nau á la sie á ni ku koko. Amma bei á waa ni ku cokou, beɛbe m̄i í ya dɔ́ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁰ Nɔi Jesu í leekí í ni a naaa wa. Iyi fɛɛjuu í to wa nɔ́i Jesu í beɛɛ í ni, ⁴¹ mii í bi n ceɛɛ. Nɔi í ni, Lafɛɛ, n̄ bi n ye ilu. ⁴² Nɔi Jesu í sɔ̀ɔ í ni, ye ilu. Naaneɛ í faabaɛ. ⁴³ Nɔi gbaká í ye ilu, nɔ́ wa too Jesu í wasi Ilaaɔ́ ku saabu.

Iyi zamaau í yɔɔ, ɲɔi aɲa fei à wasi Ilaaɔ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to inɔ ilu Zeriko, nɔ wa lo. ² Wee mɔkɔ ilu fia gɔ í wa be à ya kpoo Zakee, wa je ine ngboi woo gba fia lempoo ɲa. ³ Nɔ wa de nɲu ku ye Jesu, amma kù ba kù yɔɔ na zamaau, domi nɲu amanɛ kandaai. ⁴ Nɔi í sei í bɔ waju í koo í gũ ɲi ndii sikomɔɔ gɔ ku ba ku yɔɔ, domi í mǎ iyi do bei á lɔð. ⁵ Iyi Jesu í to tenɟi bii í wau, ɲɔi í wu iju lele í sɔɔ í ni, Zakee, kita wa ɲya ɲya, domi kpasɛi an sɔ nnyi. ⁶ Nɔ Zakee í kita wa do saasa í naa í gbaa do inɔ didɔ. ⁷ Iyi ine ɲa à yɔɔ, ɲɔi aɲa fei à gbagba à waa ni, í koo í sɔ kpasɛi ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leekɔ si wajui Lafɛe í ni, bubui amanim an na ilu are ɲa. Nɔ ine ɲa iyi n takii ɲa n gba mii ndu ɲa, an sindo ɲa beɛbe má tuuba mee. ⁹ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, nnyi inɛi kpasɛ ɲau ihɛ à ba faaba, domi awɔ mɔ takui Aburahamui. ¹⁰ Amu Amai Amanɛ n naa ku dede ine ɲa iyi à nyɔi n faaba ɲa.

Mɔndai iye iwo
(Cɔ Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei ine ɲa à waa de si ideu itɪ, nɔ í kpa mɔnda gɔ má. Ine ɲau à waa tamaa bei bii í to Zeruzalemu á je bommai gbaká, nɔ wee waati beɛbe í maai Zeruzalemu. Na ɲɔi í jɔ í kpa ɲa mɔndau ihɛ ku ba ku nyisi iyi nɲu kaa je bommau gbáa gbáa. ¹² Í ni, mɔkɔ amai amanlu gɔi í bɔ bomma ku je hee ile ɲiɲi gɔ si anyie nɔ ku baa idee. ¹³ Hee ku maa ne ɲɔi í kpe amaace ɲa aɲa mee wa, nɔ í na aɲa fei kpekele wura gɔ nɔ í ni, í ceð fia ihɛ sɪa hee n maa n baa. Iyi í fɔ beɛbe í tǎ nɔ í ne. ¹⁴ Amma inɛi ilɛɛ ɲa à cɔo nɔ à be ine ɲa si anyie à ni aɲa a kù bi ku je bomma si ilei aɲa.

¹⁵ Waati iyi í je bommau í baa si ilɛɛ, ɲɔi í kpe amaace ɲa iyi í na fia wɔ bi tɛɛ ku ba ku ye bei fia ine fei í bíaa. ¹⁶ Ine sinteu í naa í ni, Lafɛe, kpekele iyi í nam nɔu n ceð sɪa hee n ba riba mee wa. ¹⁷ Nɔi í sɔɔ í ni, í sɪa, awɔ amaace ɲiɲai. Si bei í je ilu naane si mii kekeu ihɛ, an jɔ í je ilaalu si ilu mee wa. ¹⁸ Ine minjisiau mɔ í naa í ni, Lafɛe, kpekele iyi í nam nɔu n ceð sɪa hee n ba riba miu. ¹⁹ Nɔ í sɔɔ í ni, awɔ mɔ, an ce ilaalu si ilu miu. ²⁰ Nɔ ine mmu í naa má í ni, Lafɛe, fiae wee. N wooi si mango ²¹ domi n wa n ce nɲɔe si na iyi í jɔ í je ine ku gaabu. Mii iyi í kù jile nɲui í ya maa de ku so, baa bii í kù gbɛ í ya maa dai. ²² Nɔi ilaalu u sɔɔ í ni, awɔ amaace yaamɔ, an kiitiei hai si idee iyi í fɔ. Awɔi í mǎ iyi n je ine ku gaabu, n ya n so mii iyi n kù jile, nɔ n da mii iyi n kù gbɛ. ²³ To, na mii í ce í kù ni í wɛa ine ɲa fiam nɔu í da ɲa si inyi ku ba n ba ndom do riba waati iyi n baa. ²⁴ Nɔi í sɔ ine ɲa iyi à wa beu í ni á gba fia a na ilu mee wau. ²⁵ Nɔi à sɔɔ à ni, Lafɛe, ine nɲu í ne mee wa tǎ.

²⁶ Nɔi í ni, n wa n sɔ ɲe, ine iyi í ne, lafɛe aa kɔɔa si. Ine mɔ iyi kù ne, baa andi keeke iyi í ne u mɔm aa gbaai. ²⁷ Si anyie nɔ í ni, í koo í naam mbɛem ɲau wa ihɛ, aɲa iyi á kù bi n je bommau, nɔ í kpa ɲa si wajum.

Jesu wa lo inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Zaa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tǎ, ɲɔi í mu kpáa í cuaa zamaau wa bɔ ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si isɛneɛu í maai ilui Betifaze do Betani, kɔkɔi geetei Olivie. ɲɔi í be mɔcɔ minjie gɔ ɲa ³⁰ í sɔ ɲa í ni, í bɔ ilu iyi í wa waju nɲu be. Bii í to be ɲa aa ye ama gbankele gɔ wa so be iyi ine gɔ kù gũu titá. I fũu í naam wa ihɛ ɲa. ³¹ Nɔ bii ine gɔ í bee ɲe í ni, na mii í ce í waa fũu ɲa, í ni, Lafɛe í ne bukaatae.

³² Ine ɲa iyi Jesu í beu à koo à ba mii ɲau fei í ce si bei í sɔ ɲau. ³³ Si waati iyi à waa fũu, ilu gbankele ɲau à ni, beirei í ce í waa fũu ɲa. ³⁴ Nɔi à ni, Lafɛe í ne bukaatae. ³⁵ Nɔi à naaa Jesu ama gbankeleu wa. Nɔ à tɛ si ibɔ ɲa ɲa Jesu í bei í gũ antae í buba si. ³⁶ Iyi í sinti ku ne, ɲɔi ine ɲa à wasi ku tɛ ibɔ ɲa ɲa si kpáau. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tenɟi bii kpáai geetei Olivieu í sinti ku dasi lɔma, ɲɔi mɔcɔe ɲau fei à waa dɔ anu à losi Ilaaɔ ku saabu do inɔ didɔ na irii maamaake ɲa iyi à yeu fei. ³⁸ Á wasi ku ni, Ilaaɔ ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Lafɛe. Ilaaɔ ku jò laakai ku sũ ku wa lele nɔ ku nyisi amboee.

³⁹ Hai si inɔ zamaau Farisi gɔ ɲa à sɔ Jesu à ni, Meetu, sɔ mɔcɔe ɲau a coko. ⁴⁰ Nɔi Jesu í ni, n wa n sɔ ɲe, baa bii ine ihɛ ɲa à coko, kuta ɲa aa dɔ anu.

Jesu í kpataa inɛi Zeruzalemu ɲa

⁴¹ Si bei Jesu í maai Zeruzalemu, ɲɔi í ye iluu nɔ wa kpataa inɛɛ ɲa í ni, ⁴² n bi wo í mǎ ɲa mii iyi á mu nɲe laakai ku sũ, baa nnyi. Amma nsei í manɲi nɲe. ⁴³ Awaati wa naa si ɲe iyi mbɛɛ nɲe ɲa aa bu ilu nɲe koe, aa bii si ɲe a mante ɲe canga do nɲe. ⁴⁴ Aa lege ilu nɲe do ɲe inɛɛ ɲa iyi í wa inɔe ɲa. A kaa jò kuta baa aká ku le si nɲe aɲo nɲu. Beɛbe í ce si na iyi í jò Ilaaɔ í naa bi tu ɲe nɔ í kù mǎ ɲa.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Zaa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lsi ku lele woo ta iwò ɲa. ⁴⁶ Í sɔ ɲa í ni, á kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɲu ile bi ku tɔɔi á je. Amma inɲe wee í coo bi ku tɔɔoi ile ɲa.

⁴⁷ Jesu í ya maa kɔa ine ɲa si cioi idei Ilaaɔ aɲo fei kpasɛi Ilaaɔ be. Nɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ilu irii inɛi Zuifu ɲa à waa bi á kpaa. ⁴⁸ Amma a kù mǎ beirei aa ce, domi ine feii í ya maa de si idee itɪ do laakai.

20

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Ajo nɗu ɗo si bei Jesu wa ko zamaau si cio bantumai kpasɛi Ilaaɗ wa sisi laabaau jiidau, ɗoi ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɗa do woo ko ine ɗa si wooda ɗa do ine ngbo ɗa do faata wa. ² No a ni, sɔ wa, yiiko yoomai i waa ceɗ mii ɗau ihɛ, ma yooi i nae kpaaɛ. ³ Nɗoi i sɔ ɗa i ni, amu ma, an bee ɗe ide ɗo. I sɔm ɗa, ⁴ hai iwoi Zaa i ba yiiko iyi i dasiɗo ine ɗa inyi. Hai bi Ilaaɗ de, ma hai bi amane ɗa. ⁵ Nɗoi a waa busi nje a waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nsei noɗ, bii a jɛaa a ni hai bi Ilaaɗi, a bee wa beirei i ce a ku dasi Zaa naane. ⁶ Bii a ku a ni hai bi amane ɗai, ine ɗa aa na a ta wa kuta domi ine fei i dasi naane iyi Zaa waliii. ⁷ Nɗoi a je a ni, a ku ma hai iwoi i ba yiikoe. ⁸ No Jesu i sɔ ɗa i ni, amu ma, n kaa n sɔ ɗe yiikoi ine iyi n wa n ceɗ mii ɗau ihɛ.

Mɔndai gaanɔma laalo ɗa

(Cɔ Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Si anyie no i kpaa ine ɗa mɔndau ihɛ i ni, ine ɗo i ce ikoe no i lo si jli ndii rezɛɛ no i ce kaa i kaakoɛɗ. Nɗoi i so gaanɔma ɗa i dasi ɗa si ikou a maa logooɛ, i bei i bo ilu koo kpe be. ¹⁰ Waati iyi jli no i so i to ku ka, ɗoi i be woo ce ice ɗo bi gaanɔma ɗau koo gba iyi i je ti nɗu wa. No gaanɔma ɗau a caa a lelee i ne awɔ ngbe. ¹¹ No ilu ikou i be woo ce ice mmu ma. No a ca nɗu ma, a buu yaka yaka, a sindae awɔ ngbe. ¹² No i be amane mɛɛtasia wa ma, no a mɛɛ nɗu ma a bei a lelee. ¹³ Nɗoi ilu ikou i ni, beirei an ce. An be ama akam iyi n bi jiidau. Aa yoko a jirimaɛ. ¹⁴ Amma iyi gaanɔma ɗau a yoo, ɗoi a busi nje a waa ni, i co ine iyi a na ku je tubuu. Ka kpaa ku ba ileu ku je tu wa. ¹⁵ Nɗoi a muu a fitae hai ino karau no a kpaa.

Nɗoi Jesu i ni, to, nsei, beirei ilu ikou takae a ce nɗa. ¹⁶ A koo ku kpa ɗai, no ku de ine mmu ɗa ku dasi ɗa si ikou. Iyi a gbo ideu, ɗoi a ni, Ilaaɗ ku maɗ ce beɛbe. ¹⁷ Amma Jesu i co ɗa, no i ni, bii beɛbe, yoomai i je yaasei kukou ihɛ si bei i ni, Kuta iyi woo ma ɗa a kɔsiu, Nɗui i baa i je kuta sintei ikou ileu. ¹⁸ No ine iyi i cuku si kutau fei, a cei. Ine iyi i no i bata mo a lolɔei nekɔ nekɔ.

Fiai lempoo ku sɔ

(Cɔ Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɗa do woo ko ine ɗa si wooda ɗau a gbo ideu gbakɔ ɗoi a waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma a waa ce nɗoi zamaau. A waa bi a muu domi a ma iyi na irii aɗai i kpa mɔndau. ²⁰ Nɗui i jo si fei ndɛɛ a ya maa ce laakae. Nɗoi a be sie woo zamba ɗo ɗa iyi a ye bei ine jiidu ɗa a koo a co laakae. A be ɗai ku ba a leaa taai ide no a ba kpaa a muu a daa ilu ileu si awai nɗu iyi i ne gbugba. ²¹ Ine ɗau a sɔo ide a ni, Mɛɛtu, a ma iyi ideɛ do cio iyi i waa ko ine ɗa siu, fei

ndɛɛ dee deei. I ci ya na ine ɗo nto na kubi, i waa nyisi ine ɗa kpaa Ilaaɗ si ntɛɛ. ²² A sɔa ka sɔa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Ma ka maɗ sɔa. ²³ Amma Jesu i ma muafiti nɗa, no i ni, ²⁴ i nyisim kpekele akɔ wa n ca. Fotooi yooi i wa si kpekeleu ihɛ no irii yooi a ko si. Nɗoi a ni, ti Sezaa. ²⁵ Nɗoi Jesu i sɔ ɗa i ni, to, i sɔa Sezaa iyi i je tee ɗa. No i sɔa Ilaaɗ mo iyi i je tee ɗa. ²⁶ Nɗoi a mɔngɔ ku too awɔ do ideɛ ɗa iyi wa fo si wajui zamaau. Nɗoi a biti do ide ɗa iyi i jeɗo, no a coko nɗa.

Idei kujiti iku ɗa

(Cɔ Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)

²⁷ Si ajo akau Sadusi ɗo ɗa mo a naa bi Jesu. Aɗai a ya maa ni iku ɗa a kaa jli. Iyi a to bi tee ɗoi a beɛɛ a ni, ²⁸ Mɛɛtu, ide iyi Moizi i ko nwa wee. I ni bii ine ɗo i ku i jo aboe, no nɗu do aboe a ku ne ama, ifoe ku so jaaɗu ku ba ku bia igbaɛ ama. ²⁹ Wee ine mɛɛje ɗo ɗa a weɛ iyi a je amai baa akɔ. Igbɔ nɗa i so abo no i ku, ku ne ama do abou baa akɔ. ³⁰ Nɗoi ine minjisiu do mɛɛtasiau a so jaaɗu. ³¹ No beɛbe i ce si gɔmei aɗa mɛɛjeu fei, no a ku. Kama nɗa ku ba ama do abou. ³² No si anyie abou mo i na i ku. ³³ To, ajo iyi iku ɗa aa na a jli, aboi yoo nɗai a je, si bei aɗa mɛɛjeu fei a soo aboi.

³⁴ Nɗoi Jesu i je nɗa i ni, si andunyau ihɛ inemoko do inaabo ɗa a ya so nje. ³⁵ Amma ine ɗa iyi Ilaaɗ i jo a jli hai si bale a ba kuweɛi ala, abo do moko ɗa a kaa ya so nje ma. ³⁶ Aa yei bei amaleka ɗa, a kaa ku ma. Aa je amai Ilaaɗ ɗa si na iyi i jo a jli hai si bale. ³⁷ Si waati iyi Moizi i ye ama jli iyi i mu ina no ku waa jou, nɗu takae i fo mam mam iyi iku ɗa aa jli. Waati nɗu i kpe Ilaaɗ Lafɛi Aburhamu do Izaaki do Zakobu. ³⁸ Nto nto, Ilaaɗ iyo je Lafɛi iku ɗa, ti ilu hunde nɗai, domi bi tee, ine fei ilu hunde. ³⁹ Nɗoi woo ko ine ɗa si wooda ɗau, ɗoɗo ɗa a gba ide a ni, ide iyi i fo be Mɛɛtu, dee deei. ⁴⁰ Si anyie a ku je a ku beɛɛ ide ɗo ma.

Davidi do ine iyi Ilaaɗ i cica

(Cɔ Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ No Jesu i bee ɗa i ni, beirei aa ce a ni ine iyi Ilaaɗ i cicau tokui ilaalu Davidii. ⁴² Davidi takae i fo si tiai iri ku ko i ni, Aɗ Lafɛi i sɔ Lafɛm i ni, Buba awɔ njem, ⁴³ Hee n ce mbɛɛɛ ɗa bi ku lesi isee titi. ⁴⁴ To, bii Davidi takae wa kpoo Lafɛe, beirei a ce ku je tokue ma.

I mu ara nɗe do woo ko ine ɗa si wooda ɗa

(Cɔ Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei ine fei wa de si Jesu itɗi, ɗoi i sɔ mɔcɔɛ ɗa i ni, ⁴⁶ i mu ara nɗe do woo ko ine ɗa si wooda ɗau, aɗa iyi a ya bi a maa dabiɗo do ibo kumboo, no a bi a ya ce aɗa fo do jirima nla nla si bantuma. A ci ya bi kaa kitai ine ngbo ɗa ile bi kutotɔo do inya sinte bi ku ce jingau ɗa. ⁴⁷ A ya takii jaaɗ ɗa a gba mii ndu

na na fei, no à ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a ye na nju akã. Na nɔi í jò ijuukpã nja à la ku caa.

21

*Fia iyi abo jaað go í dasi
(Cɔ Maaku 12:41-44)*

¹Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã nɔi í wu iju wa cɔ bei ilu fia na à waa dasi fia si kpakoi kɔletiu. ²Nɔ í ye abo jaað ilu are go mɔ í sɔsi kpekele keeke minji go. ³Nɔi í ni, ntɔ ntɔ, jaað ilu areu ihɛ í dasi fia í re ine na iyi à gbe fei. ⁴Ine na iyi à gbe nau fei, iyi í lesi antai fia nja nɔi à dasi, amma abou, baa do iyi í je ilu are, andi iyi í ne feii í dasi be, nkãma kù gbea iyi á maa weɔd má.

*Jesu wa fɔ ideí kpasɛi Ilaað ku lege
(Cɔ Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)*

⁵Ajɔ nju go ine go na à fɔ à waa ni kpasɛi Ilaað í sɔa do kutae na fei do amua na iyi à na Ilaað à ceað booda. Iyi Jesu í gbɔ beɛbe nɔi í ni, ⁶mii nau be iyi í waa ye fei na ajɔ akã á kpa iri. Kuta baa akã kaa na ku maa lesi nje be má, aa kekeɛ mbe fei.

*Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi
(Cɔ Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)*

⁷Nɔi à beee à ni, Mɛɛtu, waati yoomai ine nju á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka ye.

⁸Nɔi Jesu í sɔ na í ni, í ce laakai na í mað jò ine go ku dɔ iju nje, domi ine na iyi á na a maa naa akã akã a maa ni anjai à je ine iyi Ilaað í cicau aa kpɔ. Nɔ aa nyi a sɔ nje má a ni, waatiu í maai wa mbe. Amma í mað too na na. ⁹Bii í gbɔ à waa fɔ laabaauí igũ na do ja na, í mað jò zigi nje ku da, domi nju nau bei á tako ku to wa. Amma kù je waatii ankãanyiu be titã. ¹⁰Nɔi í sɔ na má í ni, dimi go na aa ya na a maa ja do dimi mmu na, nɔ ilaalu go na mɔ aa maa ja do ilaalu mmu na. ¹¹Ile á yaya bii go na nla nla, nɔ si ile go na mɔ ari á ce do bɔɔ laalɔ na iyi á kpa ine nkɔ. Aa na í ye maamaake laalɔ na do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi nje ku da.

¹²Amma hee nju nau be fei ku maa ce aa mu nje a kpã nje iju. Aa dasi nje awɔi woo kiiti na ile bii à ya ce kutɔɔ na, aa dasi nje piisɔ, nɔ a bɔð nje bi amanlu na do bi ilu ile na na irim. ¹³Nju nau bei á mu nje kpã a jeð seɛdam na. ¹⁴Na nju, í jile idɔ nje í mað ya biti do ide iyi aa fɔ í nyað ara nje na. ¹⁵I mað biti na domi an mu nje ide do bisi iyi mbeɛ nje na kãma nja a kaa yɔkɔ a jã nje hee má je a kɔ. ¹⁶Baa iyeð baa nje na do igbã nje na do ifɔ nje na do nyaanze nje na do kpaasi nje na, aa zamba nje nɔ a jò a kpa ine nkɔ si inɔ nje. ¹⁷Ine fei á cé njei na irim. ¹⁸Amma baa ntoí iri akã nje kaa da ku nyɔ. ¹⁹I temua na, aa ba faabai hunde nje.

*Jesu wa fɔ ideí iri ku kpai Zeruzalemu
(Cɔ Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)*

²⁰Ajɔ iyi í ye woo ja igũ na à to wa Zeruzalemu à buu koe, í mà na iyi iri kukpae í maai wa mbe. ²¹Waati beɛbe ine na iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta nau. Ine na mɔ iyi à wa inɔ ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, ine na mɔ iyi à wa iko ku sũ a mað ba inɔ ilu má. ²²Ntɔ ntɔ, waatiu á je waati iyi Ilaað á kpã ine na iju ku sã gbese ku ba mii iyi à fɔ si kukoi idee ku kɔ. ²³Waati beɛbe wahalai baasí na do ayawo na á caa. Inɔ ku fɔ nla nla í wa si ileu si na iyi í jò Ilaað á sã idɔkɔɛ si ine na. ²⁴Aa maa kpa na do taakuba, nɔ a mu na aru si ile fei. Dimi mmu na aa teɛɛ Zeruzalemuu hee waatiu koo kpãð iri.

*Kunaai Amaí Amane
(Cɔ Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)*

²⁵Aa ye nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya na. Nɔ si ile ibai tenku do kucãi inyiu á jò dimi na a biti hee a kaa mà baa bei aa ce. ²⁶Baa njo alála á jò ine na a kasãm na mii na iyi á na ku ce si andunyau ihɛ, domi gbugbã lele na aa maa yayai. ²⁷Waati beɛbeí aa ye amu Amaí Amane ñ faata wa si kudũí iji do gbugbã nla nla do amboe. ²⁸Bii iyi be na à sinti ku ce, í leekí í mu ara nje na, domi faaba nje í maai wa.

*Yaase iyi jti ndii figi wa nyisi
(Cɔ Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)*

²⁹Nɔ Jesu í kpa nja mɔnda go í ni, í cɔ jli ndii figi do jli na iyi à gbe fei. ³⁰Bii í ye í sinti ku ru wua na, ije taka nje í ya mà na iyi ate í maai wa. ³¹Beɛbe mɔi bii ine mɔ í ye mii nau be wa ce, í mà na iyi bommai Ilaað í maai wa. ³²Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ nje, inei nsei na, kù je anja feii aa ku ideu ihɛ ku bei ku ce. ³³Lele do ile fei á na ku tã amma idem na a kaa tã pai.

I ce laakaií ara nje na

³⁴I ce laakaií ara nje na ku ba í mað na í je hai ne laakai na na atɛ ku mɔ do ije ku bi do lasabui mii ndii andunya na. Bii kù je beɛbe ajɔu á na ku boe njei bei cɛkũm, ³⁵domi á na ku ba ine na iyi à wa si andunyau ihɛ fei. ³⁶Na nju, í cɔ kpãa í maa ceð kutɔɔ na waati kãma fei ku ba í ba gbugbã í gbã si mii iyi wa naa fei na, nɔ í yɔkɔ í leekí si wajui amu Amaí Amane na.

³⁷Ajɔ fei Jesu í ya kɔ ine na si cio kpasɛi Ilaað, ale nɔ koo sũ geetei Olivie. ³⁸Bii iju í má ine fei í ya naa kpasɛi Ilaað be ku gbɔð idee iyi wa fɔ.

22

*Ine ngbo na à waa busi nje a kpa Jesu
(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zaa 11:45-53)*

¹Jingauí Pɛɛ hai ne lefee iyi à ya kpe jingauí Iku ku kuaú í maai wa. ²Ine ngboí woo weei Ilaað na do woo kɔ ine na si wooda nau à waa de kpãa bei aa ce a kpãð Jesu, amma à waa ce njoí zamaau.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cò Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Njoi Seetam í ló idoi Zudasi iyi á ya kpe Isikarioti. Wee ine akái mɔcɔ maateejii njau. ⁴ Zudasi í koo í dī anu tɔosi do ine ngboi woo wee Ilaaɔ njau do yaase beí á ce ku da njia Jesu si awɔ. ⁵ Njoi ino njai í dɔ nɔ à ni anja aa mua fia. ⁶ Nɔ Zudasi í jesi, nɔ wa de kpáa beí á ce ku da njia Jesu si awɔ, zamaau ku maà ti ku mà.

Jesu í ce sɔlui jingau

(Cò Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zaa 13:21-30)

⁷ Njoi ajoi jingauí Pɛɛ hai ne lefeeu í to wa si bii á ya kpa angudai jingauí Iku ku kua a ceɔ kuweeu. ⁸ Njoi Jesu í be Píeɛ do Zaa í ni, i koo i ce sɔlui jingauí Iku ku kua ka jɔɔ njá. ⁹ Njoi à beee à ni, iwoi í bi kaa ce sɔluiu. ¹⁰ Njoi í sɔ njá í ni, bii í ló ino iluu njá aa ye mɔkɔ go wa so inyi jɔlɔ. I tooɛ. Mɔkɔú á koo ku ló kpasɛ go. Kpasɛ bii á lóu ¹¹ i koo i sɔ ilu kpasɛú i ni njá, Mɛetu í ni ka beee ile bii njju á je jingauí Iku ku kua do mɔcɔi njju njá. ¹² Mɔkɔú á bɔɔ njé si antai ile kɔkpɛke go nɔ á nyisi njé ilaawa nla go iyi á ce sɔlui fei ndɛɛ tɛi. Bii aa ce nwa sɔlui jingauu njá. ¹³ Iyi á ne nɔ à koo à ba mii njau fei í cei dee dee si beí í sɔ njau, nɔ à ce sɔlui jingauu.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cò Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do mɔcɔɛ njau à bɔ tengi bii á ce sɔluiu, nɔ à buba à waa je. ¹⁵ Njoi Jesu í sɔ njá í ni, n̄ bi ntɔ ntɔ n ce jingauí Iku ku kuaú ihɛi awaɛ njá n beí n ye ijuukpám nɔu. ¹⁶ Nɔ ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ njéi, n kaa n je jingau ihɛ má bii kú je si andunya titií Ilaaɔ. ¹⁷ Iyi í fɔ beɛbe í tã, njoi í so kɔɔfu í saabu Ilaaɔ nɔ í sɔ mɔcɔɛ njá í ni, i gba vɛɛ iyi í wa si kɔɔfuu ihɛ i mɔ njé fei. ¹⁸ Amma n̄ wa n sɔ njéi, hai nsei amu n kaa n mɔ vɛɛ má hee andunya titií Ilaaɔ koo too wa. ¹⁹ Si anyii njju, nɔ í so pɛɛ nɔ í saabu Ilaaɔ titá í beí í bububue, nɔ í na njá í ni, iyi ihɛi í je aram [iyi n̄ na na iri njé. I ya coo njá í maa yeɔ gigim. ²⁰ Iyi á je á tã njoi í so kɔɔfu má í na njá í ni, kɔɔfuu ihɛi í je nyindai akabuu titií iyi Ilaaɔ í dī do njem iyi á níkã na iri njé si ikum.]

²¹ Amma í cɔ ine iyi á zambam nɔu wee í wa ihɛ, awɔɛ do tom nii í wa si ino jee ihɛ ajɔ. ²² Amu Amai Amanɛ an ku si beí Ilaaɔ í jilɔɔ. Amma ijuukpái ine iyi á zambam nɔu á la. ²³ Njoi á sinti ku bee njé á waa ni, yooi á yɔkɔ ku ce dimie si ino nwa.

Yooi í je ine ngbo

²⁴ Njoi kakɔ́ í dede si aninii mɔcɔ njau, á waa bee njé ine iyi á je ine ngbo si ino njá. ²⁵ Njoi Jesu í sɔ njá í ni, amanlui andunya njá á ya maa taa ine njá amanlu ku jei, nɔ ine ngbo njá iyi á waa nyisi gbugbã njá á ya bi a kpe anja woo

ce jiida njá. ²⁶ Amma njé í maà ye beɛbe njá. I jò ine iyi í la í re si ino njé ku baa ku je keeke njé, nɔ ine iyi í je ine ngbo kú je amaace njé. ²⁷ Ine iyi í buba wa je si antai taabu do ine iyi wa naaɔ ijéu wa, yoo njai í re. Kú je ine iyi wa jeui? To, amu wee n̄ wa ino njéi beí ine iyi wa naaɔ ijéu wa.

²⁸ Inje í temua do amu si wahalam njau njá. ²⁹ Na njju, si beí Baaba í jilɛem bommau, beɛbe má amu mɔ n̄ wa n jile njé ³⁰ ku ba í je nɔ i mɔ do amu si bommam njá, nɔ i buba si batai amanlu njá í kiitiò dimi maateejii Izireli njau.

Jesu wa fɔ iyi Píeɛ á já ku ni kú mà njju

(Cò Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Zaa 13:36-38)

³¹ Njoi Jesu í ni, Simɔɔ, Simɔɔ, Seetam í tɔɔ kpáa ku ba ku fɛɛ beí iya. ³² Amma amu n̄ ce kutɔɔ na irie ku ba naane ku dasie ku maà gaizia. Nɔ awɔ, waati iyi aa kpaasi idɔ má, mua kpaasie njá mɔ gbugbã. ³³ Njoi Píeɛ í ni, Lafɛɛ, n̄ tã sɔlú awaɛ ka bɔ piisɔɔ, bii iku mái ka ku ajɔ. ³⁴ Njoi Jesu í ni, Píeɛ, n̄ wa n sɛi, idtuyi mɔm, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa já ise gbɛeta í ni í kú mà m̄.

Taalili do bɔgɔ do taakuba

³⁵ Si anyii njju njoi Jesu í bee njá í ni, si waati iyi n̄ be njé hai mu taalili do bɔgɔ do baatai kua ngɔgɔ njá? Njoi á je á ni, aawo, a kú kua nkãma. ³⁶ Njoi í ni, to, nsei, kú je beɛbe má. Ine iyi í ne taalili ku soo, beɛbe mái ine iyi í ne bɔgɔ ku soo. Ine má iyi kú ne taakuba, ku ta ibɔɛ ku raɔ. ³⁷ Si anyii njju má, í sɔ njá í ni, ideu ihɛ iyi á kɔ na irim nɔú á cei, si beí á ni, á dooaɛ si woo ce laalo njá. Kú n̄ kú ne beí á ce iyi kú ce beɛbe. ³⁸ Njoi mɔcɔ njau à ni, Lafɛɛ, taakuba minji go wee. Nɔ í ni, ka jò ide njju be.

Jesu wa ce kutɔɔ si iri kutai Olivie

(Cò Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

³⁹ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã nɔ í fita hai ino iluu í bɔ iri kutai Olivie si beí í ne dɔnɛɛ. Nɔ mɔcɔɛ njá á waa tooɛ. ⁴⁰ Iyi á to inyau, njoi í sɔ njá í ni, í ce kutɔɔ njá ku ba í maà dási kulelei ine njá. ⁴¹ Si anyii njju nɔ í sekee í jò njá zakai kujji kutai awɔ nɔ í gule be wa ce kutɔɔ ⁴² wa ni, Baaba, bii í bi, aa jò wahalau ihɛ ku jlim. Amma ku maà ti ku je ti idɔɔbim, jò idɔɔbie ku ce. [⁴³ Njoi amaleka go í naa sie wa hai lele í naa í muaa gbugbã. ⁴⁴ Si ino ku fɔ nla nlaú wa ce kutɔɔú do gbugbã, nɔ í da koko hee wa tontoo ile. Koko iyi í dau í yei beí njé.]

⁴⁵ Iyi í ce kutɔɔú í tã njoi í dede í bɔ bi mɔcɔɛ njau nɔ í koo í ba á waa sí njoo do ino ku fɔ. ⁴⁶ Nɔ í bee njá í ni, na mii í ce í waa sí njoo njá. I dede í ce kutɔɔ njá ku ba í maà dasi kulelei ine njá.

Á mu Jesu

(Cò Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Zaa 18:3-11)

47 Iyi Jesu wa fɔ beɛbe gbakã ɲɔi Zudasi ine akãí mɔco maateɛji ɲau í to wa do zamaa gɔ. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. 48 Ɗɔi Jesu í ni, Zudasi, do dimii fɔɔ be ihɛi aa zambað amu Amaí Amanɛ?

49 Inɛ ɲa iyi à waa too Jesuu, iyi à yɛ mii iyi wa ce, ɲɔi à bee Jesu à ni, Lafɛɛ, ka da ɲa do taakubau? 50 Ɗɔi ine akã ɲɔi í cafe ití njei amaacei woo wee nɔi Ilaaɔu í buu. 51 Amma Jesu í ni, i leekí, í jò beɛbe. Nɔ í lu ití mɔkɔu nɔ í ba iri.

52 Si anyii ɲɲu Jesu í bee ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau do ine ngbo ɲa iyi à naa sieu í ni, amui í naa ku mu ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? 53 Ajo fei ñ ya n wa si ina nɲɛ n maa n kɔ ine ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ í kù mum ɲa. Amma waatiiu ihɛi í je tu ɲɛ do gbughãí ilu kuku.

Piɛɛ í jã í ni ɲɲu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Zãa 18:12-18, 25-27)

54 Iyi ine ɲau à mu Jesu, ɲɔi à bɔðɛ kpasɛi woo wee nɔi Ilaaɔu. Nɔ Piɛɛ í wa hee jɲijl wa too ɲa wa do anyi. 55 Ɗɔi ine ɲa à kɔ ina si aninii bantumai kpasɛu à waa bubu be. Nɔ Piɛɛ mɔ í koo í bubu ba tu ba be. 56 Ɗɔi inaabo woo ce icɛ gɔ í yɔɔ wa bubu kɔkɔí inau nɔ í kãsie iju í ni, inɛɛu ihɛ mɔ í tako í wa bi Jesu wo. 57 Amma í jã í ni, abooyi, n kù mà. 58 Iyi í ce sãa má ɲɔi ine gɔ í yɔɔ nɔ í ni, awɔ mɔ ine akãí ine ɲauí. Amma Piɛɛ í ni, mɔkɔoyi, n kù je ine ɲɲa. 59 Si anyii ɲɲu zakai lɛɛu akã má, ɲɔi ine gɔ í fɔ do gbughã í ni, nto nto, mɔkɔu ihɛ mɔ í ya wa bi Jesu wo domi ɲɲu mɔ ineí Galileeí. 60 Amma Piɛɛ í ni, awɔu be, n kù mà bei ñ waa bi í fɔ.

Si bei wa fɔ ideu gbakã ɲɔi ajɛɛ wa kɔ. 61 Nɔ Jesu í sinda í cɔ Piɛɛ. Ɗɔi Piɛɛ í ye gígii ide iyi Lafɛɛ í sɔɔu wo í ni, nnyi hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã ise gbɛeta í ni í kù mà. 62 Ɗɔi í fita waduude í koo wa kpata do inɔ ku fɔ.

Inɛ ɲa à yaako Jesu

(Cɔ Matie 26:67-68; Maaku 15:65)

63 Inɛ ɲa iyi à mu Jesuu à waa buu nɔ à wasi ku cãa. 64 À bii wajue à bei à beɛɛ à waa ni, ce walii. Yooi í cãe. 65 Nɔ à buu dimii arabu ikã ikã fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ɲa

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zãa 18:19-24)

66 Iyi iju í má ɲɔi igbei ine ngboi Zuifu ɲau à tãtã nɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à bɔð Jesu bi igbei woo kiiti ɲa. 67 Nɔ à beɛɛ à ni, sɔ wa bii awɔu ine iyi Ilaaɔ í cicauí. Ɗɔi Jesu í je ɲɲa í ni, baab bii ñ sɔ ɲɛ í kaa dasi naane ɲa. 68 Nɔ bii ñ bee ɲɛ ide gɔ í kaa jɛɛm ɲa. 69 Amma hai nsei amu Amaí Amanɛ an bubai si awɔ njei Ilaaɔ ilu gbughã. 70 Ɗɔi anja fei à ni, debei, awɔu Amaí Ilaaɔí?

Ɗɔi í je ɲɲa í ni, oo, amu Amaí Ilaaɔí si bei ñ fɔu ɲa. 71 Ɗɔi à ni, sɛɛda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gbɔɔ tã hai si geɛɛ.

23

À bɔð Jesu bi Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zãa 18:28-38)

1 Nɔ anja fei à dede à bɔð Jesu bi Pilati. 2 Ɗɔi à lɔsi dulum ku máa à ni, à ba inɛɛu ihɛ í wasi ku kɔ ine ɲa si bisi bei aa ce à je ile nwa igũ nɔ wa ganji a sãa ilaalu nɔi Romu fiaí lɛmpoo. Si anyii ɲɲu má í ya maa kpe arɛɛ amanlu, nɔ í ni ɲɲuu ine iyi Ilaaɔ í cicauí. 3 Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, awɔí l je ilaaluí Zuifu ɲa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ñ fɔ. 4 Nɔ Pilati í sɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do zamaau í ni, n kù ye taale kãma si mɔkɔu ihɛ. 5 Amma à la do gbughã à waa ni, í ya maa kosi ine ɲa íjai do cioɛ iyi í ya maa ce ɲɲa. Hai ileí Galileeí í sintie nɔ í bɔ si ileí Zudee fei í bei í to wa ihɛ ma nsei.

À bɔð Jesu si wajui Herodu

6 Iyi Pilati í gbɔ beɛbe, ɲɔi í bee í ni, kù je mɔkɔu ineí Galileeí ba. 7 Nɔ í gbɔ à ni Jesu wa naai hai si ileí bommai Herodu. Ɗɔi í ni a bɔðɛ bi Herodu. Wee waatii beɛbe Herodu mɔ í wa Zeruzalemu. 8 Ɗɔi à bɔð Jesu bi tɛɛ. Iyi Herodu í ye Jesu ɲɔi inɛɛ í dɔ nto nto, si na iyi í jò hai ku kpei wa de ku yɔɔ, na irii laabaatɛ iyi í gbɔ à ya maa fɔu. Ɗɔi í bi ku cea ɲɲu maamaake gɔ. 9 Ɗɔi í bee Jesu ide nkɔɔ amma Jesu kù jɛaa ide kãma. 10 Wee ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à wa be, à waa máa dulum do gbughã. 11 Ɗɔi Herodu í jò à daa si ibɔ ku sɛa gɔ nɔ ɲɲu do soogɛɛ ɲa à waa yaakoɛ nɔ à wasi ku buu. Si anyii ɲɲu nɔ í jò à nyiðɛ bi Pilati má. 12 Herodu do Pilati wee mbɛɛ ɲai wo, amma ajɔ ɲɲu bei à dɔ.

À yɛ taaleí Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zãa 18:39-19:16)

13 Pilati í kpe ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do ine ngbo ɲa do zamaa nkɔɔ má í tãtã ɲa. 14 Nɔ í sɔ ɲa í ni, í naam mɔkɔu ihɛ wa ɲa, ñ ni wa kɔ ine ɲa si bisi bei aa ce à jɛð ile nwa igũ do ile. Nɔ wee ñ beɛɛ ideu si waju ɲɲɛ ihɛ, amma n kù ye si mɔkɔu ide kãma iyi í waa yɛð taaleɛ ɲa. 15 Nɔ Herodu mɔ kù ye sie taale kãma. Na ɲɔi í ce í jò à nyiðɛ wa ihɛ. Mɔkɔu kù ce kurara kãma iyi í to a kpaa. 16 Na ɲɲu, an jò à tɛaa kpɔtɔɔ nɔ n jòɔ ku nɛɛ. [17 Wee si jingauí lku ku kua fei tilasi Pilati í ya jò ineí piisɔɔ akãí.]

18 Ɗɔi anja fei à dɔ anu hee lele à waa ni, kpa ine ihɛ nɔ í jò nwa Barabasi. 19 Wee à mu Barabasi à dasie piisɔɔi wo na kosi iyi í ce si inɔ ilu nɔ í nyi í kpa ine gɔ má.

²⁰ Nɔi Pilati í bee ɔa ide má si na iyi í jò í dasi idɔ nɔu ku jò Jesu. ²¹ Nɔi à dedeð hoyá hoyá à wasi ku ni, kpakpae si jli ku gaau.

²² Nɔi Pilati í bee ɔa ise gbetasiaɛ í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amu n kù ye sie ngogo iyi í to iku. Na nɔu, an jò à teaa kpataɔi nɔ n jò ku ne. ²³ Amma bei Pilati wa fɔ fei, beɛbe moi ine ɔau à ya dɔ anu hee lele a maa ni, kpakpae si jli ku gaau. Nɔi anu ku dɔ nɔau í kãmiaɛ. ²⁴ Nɔ Pilati í dasi idɔ nɔu ku ce bei à biu. ²⁵ Nɔ í jò nɔa ine iyi à biu, ine iyi à dasi piisɔɔ na kosi do ine ku kpau, nɔ í da nɔa Jesu si awɔ a ceaá bei à bi.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau
(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zãa 19:17-27)

²⁶ Nɔi ine ɔau à gbã Jesu à waa neðe. Waati iyi à waa neðeu, ɔoi à ko mɔko go iyi à ya kpe Simɔɔ, inei Sireni. Mɔkɔu wa baai hai ikoe. Nɔi à muu à kãa jli ku gaau ku tood Jesu.

²⁷ Nɔ zamaa nla go wa tooe. Si inɔ nɔa inaabo go ɔa à wa be à kpata à waa cã kpokpo na irie. ²⁸ Iyi Jesu í sinda í cɔ ɔa ɔoi í ni, ine inaaboi Zeruzalemu ɔa, í maá kpata na irim, amma í kpata na iri nɔe do na irii ama nɔe ɔa. ²⁹ Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɔei, aɔ wa naa iyi ine ɔa aa ni, ilu inɔ didi gbenda ɔa do inaabo ɔa iyi a kù bi, do inaabo ɔa iyi ama kù mɔmɔ si amɔ nɔa. ³⁰ Waati beɛbei aa maa sɔ iri kuta ɔa a ni, í cuku í bata wa wa ɔa. Nɔ aa sɔ geete ɔa a ni, í bii wa wa ɔa. ³¹ Ntɔ ntɔ, n wa n sɔ ɔe, bii ine ɔa à waa cea jli tãtã dimi be ihɛ, beirei aa na a cea jli ngbe.

³² Waati iyi à waa neð Jesu à kood woo ce laalo minji go ɔa mɔ iyi aa kpa ɔa do nɔu aɔ. ³³ Nɔi à to inya iyi à ya kpe koi iriu. Bei à kpakpa Jesu si jli ku gaau. Be moi à kpakpa woo ce laalo minji ɔau, ine akã ikpa awɔ nɔe, ine akã mɔ ikpa awɔ cangae. ³⁴ Nɔ Jesu í ni, Baaba, kpa idei dulum du ɔa, domi a kù mã mii iyi à waa ce.

Si anyie sooge ɔau à ta kpasa si jline ɔa a ba a ye iyi ine fei á ba. Beɛbei à ceð ikpɛi jline ɔau. ³⁵ Nɔi zamaa í wa be wa cɔɔ. Nɔ ine ngbo ɔau à yaakoɛ à waa ni, í faaba ine go ɔa. To, kù faaba araɛ be bii nɔui í je ine iyi Ilaaɔ í cicau. ³⁶ Nɔi sooge ɔa mɔ à sekeɛ sie ɔa mɔ à koo à waa yaakoɛ nɔ à naa inyi ikã ku mɔ. ³⁷ Nɔ à sɔɔ à ni, bii awɔi í je ilaalui Zuifu ɔa, awɔ takae faaba araɛ. ³⁸ Si dee deei antai irie à kɔɔ à ni, ine ihɛi í je ilaalui Zuifu ɔa.

³⁹ Ine akã woo ce laalo ɔa iyi à kpakpa si jli nou wa sɔ Jesu ide nfe wa ni, kù je awɔi í je ine iyi Ilaaɔ í cicau ba.

To, faaba araɛ nɔ í faaba awa mɔ. ⁴⁰ Amma ine akãu mɔ í jɛaa í ni, í kù waa ce nɔi Ilaaɔ, baá awɔ iyi ineð fei í waa ye ijuukpã akã? ⁴¹ Bii awai à waa kpã iju beɛbe, dee deei, domi à waa sã nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nɔe kù ce laalo kãma. ⁴² Nɔi í sinda í sɔ Jesu í ni, waati iyi áa koo í je bommaɛ nɔ í nyi wa si andunya

má, ye gigim. ⁴³ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, ntɔ ntɔ, n wa n sɔei, nnyi mɔm aa weɛ do amu lelei Áá.

Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Zãa 19:28-30)

⁴⁴ Nɔi zakai dasã nkpaui ilu í kuku si andunyaui fei hee í koo í to iso mɛetai ale. ⁴⁵ Waati iyi ilu kuku í ce ɔoi ridooi kpasɛi Ilaaɔu í ga í kpɛ minji. ⁴⁶ Nɔ Jesu í la do gbugbã í ni, Baaba, n daae hundem si awɔ. Iyi í fɔ beɛbe nɔ í ku. ⁴⁷ Iyi ine ngboi sooge ɔau í ye mii iyi í ceu, ɔoi í saabu Ilaaɔ í ni, ntɔ ntɔ ineɛu ihɛ kù ne taale kãma.

⁴⁸ Nɔ ine ɔa mɔ iyi à naa ku cɔ mii iyi á na ku ceu fei à yoo nɔ à sinda à ne do ine ku fɔ nla nla. ⁴⁹ Ine ɔa iyi à mã Jesu fei do inaabo ɔa iyi à tooe wa hai ilei Galilleu, à leek hee jli jli à waa cɔ mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu bale
(Cɔ Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Zãa 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mɔkɔ go iyi à ya kpe Zozefu, inei Arimatee ilu akãi Zuifu ɔau í naa be. Mɔkɔu ine dee deei, wa ce jiida, nɔ í weɛð kpãa ku cɔ iyi Ilaaɔ á na ku je bommaɛ. Í wa si igbei woo kiiti ɔa, amma kù jesi ide nɔa iyi à jile a cea Jesu wo. ⁵² Mɔkɔu í bɔ bi Pilati í koo í tɔo ikui Jesu. ⁵³ Nɔi í kitae wa hai si antai jli ku gaau nɔ í biie do acɔ fufú titɔ go í bei í koo í suu. Í suui si isai kuta go iyi à gbe wo nɔ a kù si ine go be titã. ⁵⁴ Wee aɔoi saolui kusimii, iyi hai aleu aɔoi kusimiu á sinti.

⁵⁵ Nɔi inaabo ɔa iyi à too Jesu wa hai ilei Galilleu à too Zozefu nɔ à ye baleu do bei à si Jesu fei. ⁵⁶ Nɔi à sinda à bɔ ide à koo à ce saolui ikpo ku dɔ inunu do tulare ɔa wa.

Si aɔoi kusimiu nɔ à simi si bei wooda í fɔ.

24

Kujti Jesu hai si bale
(Cɔ Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Zãa 20:1-10)

¹ Aɔ ama azuma daadaakɔu inaabo ɔau à bɔ bi baleu à waa mu ikpo nɔa ɔa do tulare jiida iyi à ce saolueu. ² Nɔi à ba kutau í bimbili hai andei baleu. ³ Nɔi à lo inɔ baleu amma a kù ye ikui Jesu be. ⁴ Si bei à waa leek do bitiu ɔoi amanɛ minji go ɔa à naa si ɔa à waa dasi jaɛ ku daana go ɔa. ⁵ Nɔi inaabo ɔau à waa ce nɔo nɔ à komba iri nɔa ile, nɔ ine ɔau à sɔ ɔa à ni, na mii í ce í waa deðe ilu hunde bi ku wai iku ɔa. ⁶ Kù wa ihɛ má, nɔe í jli hai si bale. I ye gigii ide iyi í sɔ ɔe si waati iyi í wa Galillee ɔa. ⁷ Í ni kù ne bei á ce iyi a kù mu nɔu Amai Amanɛ a kù dasi nɔi si awɔi ilu dulum ɔa. Í ni aa kpakpa nɔu si jli ku gaau, amma nɔu á jli má si aɔo mɛetasia.

⁸ Nɔi inaabo ɔau à ye gigii idei Jesuu. ⁹ Nɔi à sinda à ne hai bi baleu. Nɔ bei mii ɔau í ce fei à koo à sisia mɔcɔ maatakã ɔau do ine ɔa

iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inei Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo go ña má, añaí à koo à s̄s̄ woo be ñau ideu. ¹¹ Amma ideu wa je ññai bei ara, a kù dasi ideí inaabo ñau naane. [¹² Do ññu fei Píeé í dede í sei í b̄o bi baleu. Iyi í to í bate í c̄o in̄o baleu, amma ac̄o iyi à woo dou ññu ak̄ai í ye wa timbi ile, n̄o í sinda í nyi kpas̄e do biti.]

Jesu í tusea m̄ac̄o minji go ña araae
(C̄o Maaku 16:12-13)

¹³ Si aj̄o ak̄au m̄ac̄o minji go ña à waa b̄o ilu go iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatak̄ai í j̄l̄o Zeruzalemu. ¹⁴ À waa nya faajii mii ña iyi í ceu fei à waa nēo. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ñoi Jesu takae í sekee si ña añaò ña à waa ne aj̄o. ¹⁶ À ȳo amma nḡogo í ganji ña a màa. ¹⁷ N̄o í bee ña í ni, ide yoomai í f̄o ì waa nēo b̄eēbe ña. Ñoi à leek̄i à beje waju do in̄o ku f̄o. ¹⁸ Ine ak̄a iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù je aw̄o ak̄a baa si, yooi í wa si Zeruzalemu iyi kù mà mii iyi í ce si aj̄o gbeejiu ih̄e. ¹⁹ Ñoi í bee ña í ni, mii í ce.

Ñoi à ni, ideí Jesu inei Nazaretiu ni. M̄ok̄ou walii ilu gbugb̄ai si ice do si ide ku f̄o si wajui Ilaās̄ do si wajui aman̄e ña fei. ²⁰ Ñoi in̄e nḡboi woo weei Ilaās̄ ña do in̄e nḡbo nwa ña à daa in̄e ña si aw̄o à ye taalee à kpakp̄ae si j̄li à kp̄aa. ²¹ À waa tamaa ññui à faaba inei Izireli ña wo, amma aj̄o m̄eetaei ih̄e iyi ideu í ce wa t̄a. ²² Si anyii ññu, inaabo go ña si in̄o nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo ñau à dede daadaak̄o à b̄o bi baleu. ²³ Iyi à to n̄o a kù ye ikui Jesuu be. Ñoi à naa à s̄s̄ wa à ni amaleka ña à naa si aña n̄o à s̄s̄ aña à ni í j̄l̄ má. ²⁴ Ñoi in̄e go ña hai si in̄o nwa à b̄o bi baleu n̄o à koo à ba mii ñau í cei dee dee si bei inaabo ñau à s̄s̄ wau, amma a kù ye ññu takae.

²⁵ Ñoi Jesu í s̄s̄ ña í ni, in̄e hai ne bisi ñai, í ci ya dasi ide iyi walii ña à f̄o fei naane gb̄aa gb̄aa ña. ²⁶ Kù ne bei á ce iyi in̄e iyi Ilaās̄ í cicau kù ye ijuukp̄a, in̄e ña a bei a ye amboe. ²⁷ Ñoi í sisi ñña ide iyi à f̄o si kukoi ideí Ilaās̄ fei si ḡame ññu takae. Í sintiei hai si tiai Moizi do ti walii ñau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa b̄ou, ñoi Jesu takae í ce bei in̄e iyi wa b̄o waju. ²⁹ Ñoi à mante mant̄e à ni ku gbe bi aña domi ale í le t̄a n̄o inunu wa l̄o. Ñoi í sinda wa í naa í gbe bi tu ña be. ³⁰ Ñoi añaò ña à waa je. Waati iyi à waa j̄eu ñoi í so p̄ēu í ce si kut̄o í bei í bububue n̄o í na ña. ³¹ Waati b̄eēbei iju ñña í c̄i bei n̄o à màa. Amma tengi be má gbak̄a à kuae. ³² N̄o à s̄s̄ n̄je à waa ni, baa si waati iyi wa s̄s̄ wa ideí kukoi Ilaās̄u hai si kp̄aa u wa in̄o nwa kù t̄u de.

³³ N̄o aña m̄o à dede gbak̄a à ne ikpa Zeruzalemu. Iyi à to be à koo à ba m̄ac̄o maatak̄a ñau à waa t̄ot̄o do in̄e go ña. ³⁴ Ñoi in̄e ña iyi à t̄ot̄o ñau à waa s̄s̄ aman̄e minji ñau m̄o à ni, Laf̄eé í j̄li hai si bale nt̄o nt̄o, n̄o í nyisi arae bi Sim̄o. ³⁵ N̄o aman̄e minji ñau

m̄o à sisi ñña mii iyi í ba aña si kp̄aa do bei aña à mà Jesu si waati iyi wa bu p̄ēu.

Jesu í tusea m̄ac̄o maatak̄a ñau araae
(C̄o Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Z̄aa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku f̄o b̄eēbe, ñoi ññu takae í faata wa si anini ñña [n̄o í ni, Ilaās̄ ku mu n̄je laakai ku s̄u.] ³⁷ Ñoi ñjo í mu ña, zigi ñña í da. À tamaa bei z̄lii. ³⁸ Ñoi í bee ña í ni, mii í ce í waa biti ña. Na mii í ce dimii lasabuu ih̄e í wa si id̄o ñje. ³⁹ I c̄o aw̄om do is̄em ña. Amui, í lum í c̄o ña. Z̄ií ci ya ne ara do k̄uk̄u si bei í waa yem ñau ih̄e ña. [⁴⁰ Iyi í f̄o b̄eēbe í t̄a n̄o í nyisi ña aw̄o do is̄e ña.] ⁴¹ Ñoi in̄o did̄s̄ ñña í j̄o à kù dasi naane gb̄aa gb̄aa n̄o à wa si biti nla nla, ñoi í j̄o í bee ña í ni, í kù ne mii ku je go ih̄e ña? ⁴² Ñoi à nya c̄ēe ku banda ak̄a à naa. ⁴³ N̄o í gba í ñōo si waju ñña. ⁴⁴ Ñoi í ye ña ḡigi í ni, ide ña iyi ñ s̄s̄ ñeu mbe si waati iyi ñ wa in̄o ñje wo. Ñ tako ñ s̄s̄ ñe wo ñ ni mii ña iyi à k̄o na irim si tiai woodai Moiziu do si ti walii ñau do si iri ku k̄oi Davidi ñau kù ne bei á ce iyi kù ce.

⁴⁵ Ñoi í mu ñña laakai j̄iida ku ba a gb̄o yaasei kukoi ideí Ilaās̄u. ⁴⁶ N̄o í s̄s̄ ña í ni, b̄eēbei à k̄ō à ni amu iyi Ilaās̄ í cica an ye ijuukp̄a. Aa kpam, amma an j̄l̄ hai si bale si aj̄o m̄eetasia. ⁴⁷ N̄o aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe in̄e ña a kp̄aasi id̄o n̄o Ilaās̄ ku kpa ideí dulum du ña. ⁴⁸ In̄e aa je sēedai ide ñau be fei ña. ⁴⁹ N̄o an samba ñje mii iyi Baam í w̄a ñe dou wa. Amma si iluu ih̄eí aa maa wa ña hee gbugb̄ai Ilaās̄ ku naa si ñe wa.

Jesu í nyi k̄okoi Ilaās̄ má
(C̄o Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)

⁵⁰ Ñoi Jesu í gb̄a m̄ac̄o ñau í fitaò ña hai in̄o iluu. N̄o í b̄oò ña hee ikpa Betani, n̄o í wu aw̄o lele í wee ñña. ⁵¹ Waati iyi wa wee ññau, ñoi í sekee hai bi tu ña [n̄o í so arae í ne lele.] ⁵² Aña m̄o [iyi à gule à t̄ōe ñoi] à nyi ikpa Zeruzalemu do in̄o did̄s̄ nla nla. ⁵³ N̄o kpas̄eí Ilaās̄ bei à ya maa wa waati k̄ama fei a maa saabu Ilaās̄.

Laabaau jiiida iyi Zāa í kō

Inya kumá do idei kuwée

¹ Hee a maa taka andunya ine gō í wée à ya kpoo Ide. Ideu í wéei do Ilaaš. Ideu takae Ilaaši. ² Ideu nje í wéei hai sinte do Ilaaš. ³ Njui í taka mii baa yooma fei, nō nkāma kù wée iyi kù je njui í takae. ⁴ Nju takaei í je irii kuwéeu, nō kuwéeu í máa ine ŋa inya. ⁵ Inya kumáú í mái do si ilu kuku fei, nō ilu kuku kù yōkō kù kāmiae*.

⁶⁻⁷ Mōkō gō í wée iyi à ya kpe Zāa. Njui Ilaaš í be wa ku naa ku jea ine ŋa seeda inya kumáú, nō ine fei ku dasiō inya kumáú naane do saabue. ⁸ Zāa takae kù je inya kumáú, amma à bō wai ku je seeda inya kumáú. ⁹ Inya kumáú nju akāi í je inya kumá ntō iyi í naa si andunya ku ba kù jō ine fei ku ye ilu. ¹⁰ Ine iyi í je Ideu í wa si andunya wo. Do saabuei Ilaaš í takāō andunya. Do nju fei, inei andunya ŋa a kù màa. ¹¹ Bi ine ŋai í naa nō ine ŋa à kōsie. ¹² Amma ine ŋa iyi à gbāa nō à dasie naane í mu ŋa kpāa a jeō amai Ilaaš ŋa. ¹³ A kù je amai Ilaaš ŋa do yaase bei à ya ce a biō amu ŋa si andunya. Kù je do idōbii amane ŋa, ti Ilaaši.

¹⁴ Ideui í baa í je amane. Í kōō didō nō beebe mōi í kōō ntō, nō í ba wa kuwée. À ye amboee, à cō do laakai, dimii amboe iyi Ilaaš Baaba í na Ama akāeu. ¹⁵ Zāa í jea ine ŋa seeda, í la í ni nju mbē ine iyi nju í fō ideu nju í ni á na ku naa si anyii njuu, amma í re nju domi í wée hai waati iyi a kù bí nju.

¹⁶ Si amani nlaeu awa fei à ba andi baa nwa, nō à ba didō si antai didō. ¹⁷ Hai bi Moizii Ilaaš í na wa wooda, amma didō do ntō í naai hai bi Jesu Kirisi. ¹⁸ Ine kāma kù ye Ilaaš Baaba aō kāmā. Ama akāe iyi í wa bi teeu nju takae Ilaaši. Njui í jō à máa.

Idei Zāa woo dasi inyi

(Cō Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luku 3:1-8)

¹⁹ Aō nju gō ine ngboi Zuifu ŋa iyi à wa Zeruzalemu à be si Zāa woo weei Ilaaš ŋa do inei Levi ŋa a koo a beee a ni, awōi yoo. ²⁰ Njoi Zāa í je ŋa í fō si bantuma í ni, n kù je ine iyi Ilaaš í cica. ²¹ Njoi à beee à ni, debei, awōi yoo. Awōi Elii walii nlai takou? Nō í ni, aawo. N kù je Elii. Nō à beee má à ni, awōi ì je walii iyi á na ku naau? Nō í ni, aawo. ²² Njoi à beee má à ni, debei, awōi yoo. Sō wa ku ba ka ba iyi aa kaa sisia ine ŋa iyi à be wa wa. Beirei awō takae ì waa nia arae.

²³ Njoi Zāa í so ide iyi walii Ezai í tako í fōu í je ŋa do í ni, Amui ñ je ine iyi wa dō anu si ghabua wa ni, I teese kpāai Lafēe kù te ŋa.

²⁴ Wee ine ŋa iyi à be wa ŋau, Farisi ŋai. ²⁵ Njoi à beee Zāa à ni, ì ni í kù je ine iyi Ilaaš í cica, i kù je Elii, i kù nō í kù je walii iyi á na ku naau. To, na mii í jō ì ya maa dasi ine ŋa inyi. ²⁶ Njoi Zāa í je ŋa í ni, amu inyii ñ wa n dasi ine ŋa, amma ine iyi á na ku naau í wa anini nje nō í kù màa ŋa. ²⁷ Njui á naa si anyim. Nō n kù tosi n fū baa ikūi baatae. ²⁸ Ide ŋau ihē fei Betanii í ce. Betaniu do ikpa nunui daakoi idoi Zuudēe í wa. Tengi bei Zāa wa dasi ine ŋa inyi.

Jesui í je angudāi Ilaaš

²⁹ Iju kumáe ŋoi Zāa í ye Jesu wa naa sie, ŋoi í sō ine ŋa í ni, í cō ŋa. Ine ihēi í je angudāi Ilaaš iyi á nya dulum dii inei andunya ŋa ku neō. ³⁰ Ideei ñ tako ñ fō wo ñ ni ine gō wa naa si anyim iyi í rem, domi nje í wée hai waati iyi a kù bí amu. ³¹ Amu takam n kù mà mà njui à ni á na ku naau wo, amma amu ñ naa ku dasi ine inyii ku ba inje inei Izireli ŋa í màa ŋa.

³² Njoi Zāa í sō ŋa má í ni, ñ ye Hundei Ilaaš wa kita sie wa hai lele. Hundeu í yei bei ankasiidi. ³³ Amu mō n kù mà mà njui à ni á na ku naau wo. Amma Ilaaši í bem wa n naa n dasi ine ŋa inyi. Nō njui í sōm mii iyi á jō n màa. Í ni an ye ine gō iyi Hundei nju á kita ku de sie wa nō ku maa wa be. Njui á daa ine ŋa si Hundei nju. ³⁴ Ñ yōō, nō ñ wa n jea ine ŋa seeda iyi njui í je Amai Ilaaš.

Mōcō sintei Jesu ŋa

³⁵ Iju kumáe Zāa í wa be má, wa leeki do mōcō minjie gō ŋa. ³⁶ Njoi à ye Jesu wa lo nō Zāa í ni, í cō ŋa. Ine ihēi í je angudāi Ilaaš.

³⁷ Iyi mōcō ŋau à gbō ideu ŋoi à too Jesu. ³⁸ Njoi Jesu í sinda í ba à waa too nju wa, nō í beee ŋa í ni, mii ì waa de ŋa. Njoi à ni do fee ŋa, Rabi, waato meeetu. Njoi à beee à ni, iwōi í je kpasēe. ³⁹ Njoi í je ŋa í ni, í naa í cō ŋa. Nō à tooe à koo à cō bii í wa nō à hoe be. Ideu ihē í cei ale zakai isō mee.

⁴⁰ Ine akāi amane minji ŋa iyi à gbō idei Zāa nō à too Jesu, njui í je Anderee, ifoi Simōo Piee. ⁴¹ Iyi í sekee hai bi Jesu gbakāi í koo í kpe Simōo igbāe nō í sōo í ni, à ye ine iyi Ilaaš í cica. ⁴² Njoi í bōō Simōo bi Jesu. Iyi Jesu í cōo nō í ni, ñ mà iyi awōi ì je Simōo amai Zāa, amma Sefasii aa ya kpee bebei. (Iriu be do Piee fei, yaaseei í je kuta.)

Jesu í kpe Filipu do Natanieli

⁴³ Iju kumáe Jesu í dasi idō nju ku bō ilei Galilee. Iyi í to be ŋoi í kō Filipu nō í sōo í ni, toom wa. ⁴⁴ Wee Filipu inei Besaidai. Anderee do Piee ŋa mō inei ilu be ŋai. ⁴⁵ Njoi Filipu í koo í dede Natanieli í sōo í ni, à ye ine iyi Moizi í kō idee si tiai woodau nō walii ŋau mō à fō idee. Ineeu njui í je Jesu inei Nazareti amai Zozefu. ⁴⁶ Njoi Natanieli í beee í ni, ine

* 1:5 kù yōkō kù kāmiae Tia nwo gō ŋa à ni kù gbāa.

jiida go á yòko ku fita hai Nazareti mbé? Njoi Filipu í ni, naa í koo í co.

⁴⁷ Njoi à waa koo. Iyi Jesu í ye Natanieli wa naa bi tée nji í ni, í cò ña, amai Izireli takaei wa naa be, kù ne taki kama si idæ. ⁴⁸ Njoi Natanieli í beee í ni, hai iwoi í màm. Njoi Jesu í ni, baa hee Filipu koo maa kpee wa ñ yee icui jli ndii figiu ihõ. ⁴⁹ Njoi Natanieli í ni, Meeetu, awou Amai Ilaaõ, awou Ilaalui Izirelii. ⁵⁰ Njoi Jesu í jëaa í ni, ì dasim naane tã si na iyi í jò ñ ni ñ yee abe jli ndii figiu ihõ? Aa ye ngogò iyi í la í re iyi be.

⁵¹ Nõ í ni má, ntõ ntõ ñ wa n sõ ñe, aa na í ye lelei Aõ í cf ña nõ amalekai Ilaaõ ña aa gũ a maa kita si amu Amai Amane.

2

Abødõ iyi à ce Kana

¹ Si ajo meetasiaé nji à waa ce abødõ go Kana ilei Galilee. Nõ iyei Jesu í wa be. ² Nõ à kpe Jesu do mæcæ ña mõ bi ku ce abødõ. ³ Njoi atë vëe ñña í na í tã nõ iyei Jesu í koo í sõ í ni, aña a kù ne vëe má. ⁴ Nõ Jesu í jëaa í ni, yaayi, awõ si aa sõm mii iyi an ce. Waatim kù to titã. ⁵ Njoi iyeu í sõ woo ce ice ñau í ni, í ce bei í sõ ñe fei.

⁶ Wee tenji bii à waa ce abødõ boonyi mæfa go ña iyi à ce do kuta à wa be, si bei Zuifu ñau à ya kpã si inyii awala ñña. Boonyi akã fei á yòko ku gba inyi zakai jòlò jonka mee wala mæfa. ⁷ Nõ Jesu í sõ woo ce ice ñau í ni, í kpã inyi í cuusi boonyi ñau ku kõ ña. Nõ à kpã à cuusi hee fei ndæ í kõ. ⁸ Njoi gbakã Jesu í ni a bu a koo a na ine ngboi abødõ, nõ à bu à waa bõ ku náa. ⁹ Amma hee a maa náa, í kpaasi vëe tã. Njoi ine ngbou í tiæ. (Kù mà hai bii í naa, amma ine ña iyi à kpã inyiu wa ngu ña à mà.) Iyi í tiæ nõ í kpe mako titõ, ¹⁰ í sõ í ni, atë iyi í dõ ku mõi à ya tako a naad wa, bii ine ña à mõ hee à yo a bei a na ña iyi kù dõ sãa sãau. Amma awõ, didõu í singa hee í to nsei.

¹¹ Iyi bei í je maamaake sinte iyi Jesu í ce. Kana bei í coo si ilei Galilee. Do yaase beebèi í nyisiò amboe nõ mæcæ ña à dasie naane.

¹² Si anyii ññu nõ í bõ Kaperanumu, ññu do iyeé do ifæ ña do mæcæ ña, amma a kù kpe be.

Jesu í wa bantumai kpaõi Ilaaõ

(Cò *Matie 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luku 19:45-46*)

¹³ Jingauí Zuifu ña iyi à ya ni jingauí Iku ku kuau í maai wa. Njoi Jesu í bõ Zeruzalemu. ¹⁴ Waati iyi í to be, í bõ bantumai kpaõi Ilaaõ nõ í ba woo ta keté do angudã do ankasiidi ña si bantumai kpaõu do ine ña iyi à buba à waa kpaasi fia. ¹⁵ Njoi í ce kolongbai ikũ nõ í leleò aña fei hai be, hee do angudã do keté ñau fei. Nõ í fuka taabui woo kpaasi fia ñau í níká fia ñña. ¹⁶ Nõ í sõ woo ta ankasiidi ñau í ni, í fitaò mii ñau be hai ihë. I maà sinda kpaõi Baam ajã ññe. ¹⁷ Iyi mæcæ ñau à gbõ beebèe nji à ye

gigi kukõ ideí Ilaaõ iyi í ni, ñ ne himma si iceí ileu hee wa bi ku kpam.

¹⁸ Njoi Zuifu ñau à beee à ni, maamaake yoomai aa yòko í ce nwa ku ba ka mà iyi í ne kpãai beebèe ku ce. ¹⁹ Njoi Jesu í je ñña í ni, í lege ileu ihë ña nõ si afei ajo mæeta an dedee má. ²⁰ Njoi Zuifu ñau à sõ à ni, adõ ciiji do mæfai à ce à bei à maò ileu ihë. Beirei aa ce í dedee si afei ajo mæeta.

²¹ Amma ideí ile iyi Jesu wa fõu, araai wa fãa. ²² Na ññu, waati iyi Jesu í jli hai si bale, mæcæ ña à ye gigi iyi í fõ ide beebèe wo. Nõ à dasi kukõ ideí Ilaaõ naane do ide ña iyi Jesu í tako í sõ ñau.

Jesu í mà idoi ine fei

²³ Si bei Jesu í wa Zeruzalemu si waatii jingauí Iku ku kuau, ine ña à ye maamaake ña iyi í ya maa ce nõ ine nkpo í dasie naane. ²⁴ Amma Jesu kù na ña ara domi í mà idoi ine fei. ²⁵ Kù bee hee a sisia ññu daai amane domi ññu takæ í mà mii iyi í wa si idoi amane fei sãa sãa.

3

Jesu do Nikodemu

¹⁻² Idũ ajo ññu go mako go í bõ bi Jesu à ya kpoo Nikodemu. Mokou Farisii, nõ wa je ine ngboi Zuifu go ña. Iyi í to bi Jesu ñoi í ni, Meeetu, à mà iyi Ilaaõ í beé wa í naa í kò nwa si cio. À mà beebèi si na iyi í jò ine go kù wee iyi á yòko ku ce maamaake ña iyi í ya maa ce bii kù je Ilaaõ í wee do lafæ. ³ Njoi Jesu í jëaa í ni, ntõ ntõ ñ wa n sõe, nõ a kù bí ine ise gbeejisia kaa yòko ku ye andunya titõ Ilaaõ. ⁴ Amma Nikodemu í beee í ni, ine iyi í la tã, beirei aa ce a búu má. Á nyi inoi iyeé a bei a buu ise gbeejisia má?

⁵ Njoi Jesu í jëaa í ni, ntõ nta, bii kù je inyi do Hundi Ilaaõ í bi ine go, lafæe kaa yòko ku bõ andunya titõ Ilaaõ. ⁶ Amane amane í ya bí, Hundi Ilaaõ mõ hundi í ya bí. ⁷ Nõ sõe ñ ni, í gbe a bí ine ise gbeejisia. Amma maà jò ideu ku mué biti. ⁸ Fufu í ya maa cei do bii í bi, nõ í ya maa gbõ ibæ, mà irei. Amma í kaa mà hai bii wa naa hee má je bii wa bõ. Beebèe mõi í ye do ine iyi Hundi Ilaaõ í bí fei.

⁹ Njoi Nikodemu í beee í ni, beirei á ce ku ce.

¹⁰ Njoi Jesu í jëaa í ni, awõ í waa kò inei Izireli ña si cio nõ í kù mà yaasei ideu be? ¹¹ Ntõ ntõ ñ wa n sõe, ide iyi à mà à waa fõ, nõ à waa je seedaí mii iyi à ye. Amma do ññu fei, í ci ya jesi seeda nwa ña. ¹² Nõ wa n sõ ñe ide iyi wa ce si andunya nõ í kù dasi naane be? To, bii beebèi, nõ beirei aa ce í dasi naane ña bii n sõ ñe mii ña iyi wa ce lelei Aõ. ¹³ Ine go kù wee iyi í bõ lelei Aõ bii kù je amu Amai Amane, amu iyi ñ kita wa hai lelei Aõ.

¹⁴ Si bei Moizi í kò njo si jli í wuu lele si gbaatu, beebèe mõi amu Amai Amane kù ne bei á ce iyi a kù wu aram lele, ¹⁵ ku ba ine iyi í dasim naane fei ku ba kuwæe hai tã. ¹⁶ Ilaaõ í

bi inei andunya ŋa jiida jiida hee í na ŋa Ama akāe ku ba ine iyi í dasie naane fei ku maà ce nfe, amma kú ne kuwɛɛ iyi ci ya tā. ¹⁷ Ilaaḥ kú be Amæ wa si andunya ku ba ku yeḥ taalei inei andunya ŋa, amma í baò wai ku ba inei andunya ŋa a ba faaba na baòue.

¹⁸ Ine iyi í dasie naane, Ilaaḥ kaa ye taalee, amma ine iyi kú dasie naane í ye taalei lafɛɛ tā, si na iyi í jò kú dasi ama akāe naane. ¹⁹ Í ye taalei ine dimi beɛbe ŋai si na iyi í jò inya kumá í naa si andunya, amma ine ŋa à bi ilu kuku í re inya kumá. À bi ilu kukuui si na iyi í jò kuce nŋa kú s̄a. ²⁰ Nto nto, ine iyi wa ce laalo fei í ya ce inya kumá. Ci ya naa si inya kumá ku ba mii iyi wa ce ku maà fita gbugbāa. ²¹ Amma ine iyi wa too kpāai nto í ya ce ícɛɛ ŋai do idəəbii Ilaaḥ. Na ŋai í jò á naa si inya kumá ku ba a ye mii iyi nŋu wa ce ti idəəbii Ilaaḥ.

Jesu do Zāa

²² Si anyii nŋu, Jesu do mɔcɔɛ ŋa à bə ilei Zudee. Anyaḥ ŋa à ce be aḵo minji, nɔ Jesu í dasi ine ŋa inyi. ²³ Zāa mɔ wa dasi ine ŋa inyi ilui Enə, kəkəi Salimu, domi inyi í kpə be. Ine ŋa à wasi ku koo sie nɔ wa dasi ŋa inyi. ²⁴ Waati beɛbe a kú dasi Zāa piisəo titā.

²⁵ Nɔi mɔcɔi Zāa ŋa do Zuifu go à waa ce kakəo si buki iyi amane á ce ku bei ku má. ²⁶ Nɔi à bə bi Zāa à ni, Mɛətu, aḵə i je seɛdai məkə iyi iŋeḍ í wa icei idoi Zuudɛu, nɔ irei. Wee nsei nŋu mɔ wa dasi ine ŋa inyi, nɔ ine fei wa bə bi tɛ. Kú jɛ si ide kāma?

²⁷ Nɔi Zāa í s̄o ŋa í ni, ine go kaa yəko ku ba nḡoḡo bii kú je Ilaaḥi í muaa. ²⁸ Ine taka nŋe í je seɛdam iyi n̄ ni n̄ kú je ine iyi Ilaaḥ í cica, amma à bɛm wai ku ba n̄ cuaa wa. ²⁹ Ine iyi í ne abo titḥ nŋui í je məkə titḥ, mà irei. Amma kpraasii məkə titḥ, ine nŋu á leeki ku maa gbə. Nŋu mɔ í ya ne ino didḥ nto nto waati iyi í gbə imui məkə titḥ. Na ŋai í jò nsei amu takam n̄ ne ino didḥ nla nla. ³⁰ Kú ne bei á ce iyi beɛɛi Jesu kú kḥasi, nɔ tom kú ne bei á ce iyi kú kaye.

Ine iyi wa naa hai lelei Aḥ

³¹ Nɔ Zāa í ni má, ine iyi í naa hai lele nŋui í re ine fei. Ine iyi í je ti andunya, inei andunya, idei andunya í ya maa fə. Ine iyi í naa hai lele nŋui í re ine fei. ³² Wa je seɛdai mii iyi í ye do iyi í gbə. Amma ine kāma kú waa jesi seɛdai. ³³ Ine iyi í jesi seɛdai, í jesi iyi Ilaaḥ í je ilu nto. ³⁴ Ine iyi Ilaaḥ í be wa ideí Ilaaḥi wa fə, domi Ilaaḥ í muaa Hudee do ino akā. ³⁵ Ilaaḥ Baaba í bi Amæ nɔ í daa mii fei si awə. ³⁶ Ine iyi í dasi amau naane fei í ne kuwɛɛ hai tā. Ine mɔ iyi í kə ku dasie naane kaa ba kuwɛɛu, amma idəəkəi Ilaaḥ í wa si irii lafɛɛ.

4

Jesu do inaaboí Samari go

¹⁻³ Farisi ŋa à gbə iyi Jesu wa ba mɔcɔ ŋa wa dasi ŋa inyi wa re Zāa. Amma kú je Jesu takaei wa dasi ine ŋa inyi, mɔcɔɛ ŋai à waa cɔo. Aḵo nŋu go Jesu í gbə iyi à waa fə beɛbe, ŋai í ne hai Zudee be wa bə ilei Galilee. ⁴ Wee ku bei ku to be tilasii ku too do ilei Samari.

⁵ Nɔi í to si ilui Samari go iyi à ya kpe Sikaa, kəkəi iko iyi Zakəbu í mua Zozefu amaəu. ⁶ Bei ləḡoi Zakəbuu í wa. Jesu í to bei zakai dasā. Nɔi í koo í buba si itfi ləḡou si na iyi í jò í gbɛɛji do isɛnɛu.

⁷ Nɔi inaaboí Samari go í naa inyi ku kpā. Nɔi Jesu í ni, muum inyi n̄ mɔ. ⁸ Wee mɔcɔɛ ŋa à bə ino ilu ije ku ra wa. ⁹ Nɔi abou í s̄s̄ Jesu í ni, awə Zuifu, beirei í ce ì waa təəm inyi ku mɔ, amu inaaboí Samari. Abou í ni beɛbe si na iyi í jò Zuifu ŋa do inei Samari ŋa a ci ya ce nje fə. ¹⁰ Nɔi Jesu í jɛa í ni, bii í mà amuai Ilaaḥ wo, nɔ bii í mà ine iyi wa təəe inyi ku mɔ, aa təəm nii wo nɔ n̄ mue inyii kuwɛɛ.

¹¹ Nɔi abou í s̄s̄o í ni, məkəyɛi, í kú ne gooka. Wee ləḡou í j̄i isa. Beirei aa ce ì be anyii kuwɛɛu. ¹² Zakəbu, bala nwai í tu nwa ləḡou ihɛ. Nɔ nŋu do amaə ŋa do mɛemue ŋa fei ihɛ à ya mɔ. Mà awə í waa tamaa ì re Zakəbu bala nwaui. ¹³ Nɔi Jesu í jɛa í ni, ine iyi í ya mɔ inyii ləḡou ihɛ fei, aḵbɛ á kpraá má. ¹⁴ Amma ine iyi an mua inyi ku mɔ, aḵbɛ kaa kpa lafɛɛ má, domi inyi iyi an mua lafɛɛ á maa s̄si bei inyii is̄ nɔ á na ine kuwɛɛ hai tā. ¹⁵ Nɔi abou í ni, məkəyɛi, n̄ bi í muum dimii inyiu be ku ba aḵbɛ ku maà kpam má nɔ n̄ maà n̄ naa inyi ku kpā ihɛ má.

¹⁶ Nɔi Jesu í s̄s̄o í ni, koo kpe məkəe wa í naa wa ihɛ ŋa. ¹⁷ Nɔi abou í jɛa Jesu í ni, n̄ kú ne məkə. Nɔi Jesu mɔ í ni, ntoi í fə iyi í ni í kú ne məkə, ¹⁸ domi məkə miui ì tako ì ne. Nɔ wee məkə iyi í ne si nsei kú je məkəe. Ine nŋu ntoi í fə.

¹⁹ Nɔi abou í ni, məkəyɛi, n̄ ye iyi awəu waliii. ²⁰ To, awa inei Samari ŋa, bala nwa ŋa si geeteu ihəi à ya gule a təo Ilaaḥ wo, amma iŋe Zuifu ŋa, ì ni í gbɛ Zeruzalemui ine ku ya gule ku təəe. ²¹ Nɔ Jesu í s̄s̄o í ni, abooyi, dasi idem iyi an s̄s̄e naane. Awaati wa naa iyi a kaa gule a təo Ilaaḥ Baaba si antai geeteu ihə hee má je Zeruzalemu. ²² Ine inei Samari ŋa, ì waa gulea Ilaaḥ, amma í kú maa ŋa. Awa Zuifu ŋa à mà à bei à waa guleaḥ, domi ideí faaba wa naai hai bi Zuifu ŋa. ²³ Amma awaati go á na ku naa, nɔ í to wa tā məm de, iyi Hundeí Ilaaḥ á j̄o ine ŋa a maa gule a təo Ilaaḥ Baaba do nto. Woo gulea do yaase beɛbe ŋai í bi. Ine be ŋai á je woo guleaa Ilaaḥ nto nto. ²⁴ Ilaaḥi í je Hunde, nɔ kú ne bei aa ce iyi a kú guleaa si Hunde do si nto. ²⁵ Nɔi abou í s̄s̄o í ni, n̄ mà ine iyi Ilaaḥ í cica á na ku naa. Bii í naa nŋui á sisi nwa fei ndɛe. ²⁶ Nɔi Jesu í ni, amu ihɛ, amu iyi n̄ wa n̄ baɛ ide ku fə.

²⁷ Waati beɛbe mɔcɔi Jesu ŋau à to wa. Nɔi ideu í mu ŋa biti nto nto do iyi à ye wa ba inaabo ide ku fə. Do nŋu fei, kāma ŋa go kú

bee abou mii iyi í bi. A kù nò a kù bee Jesu a kù ní, mii í ce í waa ba abou ide ku fò.

²⁸ Njoi abou í jile bɔɔdoe be í nyi ino ilu í koo í sɔ inɛ na í ni, ²⁹ í naa í koo í cɔ inɛ go iyi í sɔm mii iyi n̄ tako n̄ ce fei. Mà inɛ iyi Ilaaɔ í cicau mbe ya. ³⁰ Nò inɛ na à fita wa hai ino iluu à waa bɔ bi Jesu.

³¹ Waati beɛbe mɔcɔe na à wasi ku mantee à waa ni, Mɛetu, je tità. ³² Amma í sɔ na í ni, n̄ ne dimii ije go iyi í kù mà na. ³³ Njoi mɔcɔ n̄au à bee nje à waa ni, mà inɛ go í naa ije wai de.

³⁴ Nò Jesu í sɔ na í ni, ijem n̄jui í je n ce idɔɔbii inɛ iyi í bem wa nò n̄ kpa irii icee iyi í dasim. ³⁵ Inje í waa ni í gbe cukpa mee a bei a da ya. Amma amu n̄ wa n̄ sɔ n̄e, í cò iko n̄au, mii ku gbɛ n̄au fei í jla í to ku da. ³⁶ Inɛ iyi wa da í wasi fae ku gba tã, nò amaaje iyi wa tɔtɔu ti kuwɛe hai tãl. Si beɛbe woo gbɛ do woo da à ne ino didɔ ajɔ. ³⁷ À ya kpa mɔnda go a ni, inɛ go wa gbɛ nò inɛ mmu go wa da. Mɔndau ntɔl wa fò. ³⁸ N̄ be n̄ei í koo í da si iko bii í kù logoo na. Inɛ go n̄ai à ce ice be, wee nsei inje í naa í waa da mii iyi à gbɛu na.

³⁹ Inei Samari nkpoi í dasi Jesu naane si ino iluu be si na iyi í jò abou í tako í sɔ na í ni Jesu í sɔ n̄jui mii iyi n̄jui í ce wo fei. ⁴⁰ Na n̄jui, inei Samari n̄au à koo à ba Jesu à tɔe suuru ku gbe bi ti aña. Nò í ce be ajɔ minji. ⁴¹ Inɛ nkpoi í dasi naane má waati iyi à gbo idei Jesu, ⁴² n̄joi à sɔ abou à ni, kù je na ide iyi í fɔu n̄jui akãl í jò à dasi Jesu naane má, amma si na iyi í jò awa taka nwa à gbo ideei nò à mà iyi do nto n̄jui í je Woo faaba andunya.

Jesu í jò amai akawe nla go í ba iri

⁴³ Iyi Jesu í ce ajɔ minji be n̄joi í ne í bɔ ikpa ilei Galilee, ⁴⁴ domi n̄jui takae í fɔ wo í ni, walli ci ya ne beɛre si ilue. ⁴⁵ Iyi í to Galilee n̄joi inɛ n̄au à gbaa do ino didɔ. Tako wo à bɔ jingau Zeruzalemu nò à ye mii iyi í ce be fei. Na n̄joi í jò à gbaa do ino didɔ.

⁴⁶ Nò í nyi í bɔ Kana si ilei Galilee má, tengi bii í tako í jò inyi í kpaasi vɛeu. Wee akawei ilaalu go í wa Kaperanumu, amae kù waa ne baani. ⁴⁷ Njoi í gbo iyi Jesu í ne hai ilei Zudee í naa ilei Galilee. Njoi í dede hai Kaperanumu í bɔ bi tɛe í koo í tɔe suuru ku na ku faaba amai n̄jui iyi wa bi ku ku. ⁴⁸ Njoi Jesu í jɛaa í ni, inje í ci ya dasi naane ajɔ kãma n̄jui bii kù je í ye nyinda do maamaake go n̄a sisi. ⁴⁹ Njoi akawe í ni, mɔkɔɔyi, í wa n̄ tɔe suuru í naa wa bi tom hee amau ku maa ku. ⁵⁰ Njoi Jesu í sɔo í ni, koo í ne, amae à wee.

Nò inɛeu í dasi idei Jesuu naane nò í ne. ⁵¹ Iyi í dasi kpãai idee wa ne n̄joi í ko woo ce icee n̄a à waa naa. Njoi à sɔo à ni, amae í ba iri. ⁵² Njoi í bee n̄a si waati yoomai í ba iri. Njoi à ni, ana iso akãl bɔɔu í nya. ⁵³ Njoi baai amau í ye gigi iyi waatiu bei Jesu í sɔo ideu dee dee í ni, amae à wee. Nò n̄jui do inei kpasɛe n̄a fei í dasi Jesu naane.

⁵⁴ Ise gbeejisiai ihɛ bebei iyi Jesu í dede hai ilei Zudee í naa ilei Galilee nò si kunaaeu fei í ce maamaakei. Iyi ihɛi í je maamaake minjisia.

5

Jesu í jò weege go í ba iri

¹ Si anyie n̄joi jingau go í to wa. Jingaui Zuifu n̄ai. Nò Jesu í bɔ Zeruzalemu. ² Wee Zeruzalemu be, bi ku loɔ ino iluu í kpɔ. Andɛ akãl à ya kpe Andɛ angudã n̄a. Kɔkɔ andeu bei fatama nla go í wa. Nò à ma si ile iyi í ne andɛ miu. Do feei Ebɛe Betizadai à ya kpoo. ³ Si andɛi ile n̄aui bɔɔ nkpoi í ya na ku maa sũ, feeju n̄a do woo sukute do weege n̄a. [Bei à ya sũ a ma degbe kuyayai inyiu, ⁴ domi ajɔ go n̄a amalekai Ilaaɔ í ya kita wa ku lo si fatamau nò ku fɔ inyiu. Bii inyiu í fɔ bɔɔo iyi í tako í dasi be dimii bɔɔo iyi í ne fei í ya ba irii.] ⁵ Wee inɛ go í wa be, bɔɔu adɔ kuntaa do mɛejoi í ce sie. ⁶ Iyi Jesu í yɔo wa sũ be í bei í mà iyi í kpe be n̄joi í beɛe í ni, í bi í ba iri? ⁷ Njoi bɔɔu í jɛaa í ni, mɔkɔɔyi, n̄ kù ne inɛ iyi à dasim si inyiu waati iyi í fɔ. Hee n̄ maa n̄ kookaai n̄ maa n̄ dasi inyiu, inɛ go í ya takom nii.

⁸ Njoi Jesu í sɔo í ni, dede í ka sɛɛe, í nɛɔ. ⁹ Njoi gbakã inɛeu í ba iri nò í ka sɛɛe í dasi kpãa wa ne.

Wee ajɔi kusimii. ¹⁰ Njoi inɛ ngboi Zuifu n̄au à sɔ inɛ iyi í ba iriu à ni, ajɔi kusimii nyi. Wooda nwa í ganji í so sɛɛe. ¹¹ Njoi í sɔ na í ni, inɛ iyi í jò n̄ ba irii í ni n̄ so sɛɛm n̄ ne. ¹² Njoi à beɛe à ni, yooi í sɛe í ni í so sɛɛe í ne. ¹³ Amma inɛ iyi í ba iriu kù mà lafɛe si na iyi í jò zamaa í wa be nò Jesu í dasi ino n̄jui.

¹⁴ Iyi í ce sãa n̄joi Jesu í yɔo bantumai kpasɛi Ilaaɔ nò í sɔo í ni, wee í ba iri bebei. To, màa ce dulum má ku ba laalo iyi í re beɛbe ku màa baɛ má. ¹⁵ Njoi inɛeu í nyi bi inɛ ngbo n̄jui í sɔ na í ni Jesu í jò n̄jui í ba iri. ¹⁶ Njoi í jò inɛ n̄jui à waa kpã Jesu iju si na iyi í jò í ce dimii mii n̄jui be si ajɔi kusimi. ¹⁷ Amma Jesu í sɔ na í ni, Baam í ya maa ce icei waati kãma fei, beɛbe mɔi amu takam n̄ wa n̄ ce.

¹⁸ Na irii ideu bei Zuifu n̄a à teese à waa de Jesu ku kpa, kù je si na iyi í jò í jò inɛeu í ba iri si ajɔi kusimii n̄jui akã, amma si na iyi í jò wa wã araɛi do Ilaaɔ má, wa ni Ilaaɔi í je baai n̄jui.

Yiikoi Amai Ilaaɔ

¹⁹ Njoi Jesu í sɔ na í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n̄ sɔ n̄jui, amu Ama, n̄ kaa n̄ yɔkɔ n̄ ce ngɔgo do aram bii kù je mii iyi n̄ ye Baam wa ce. Mii iyi Baaba wa ce fei, n̄jui amu mɔ Ama n̄ wa n̄ ce. ²⁰ Baaba í bi amu Amae nò í nyisim mii iyi n̄jui takae wa ce fei. Á nyisim icee iyi í re be ihɛ má mɔm ku ba inje fei í biti n̄a. ²¹ Ntɔ ntɔ, si bei Ilaaɔ Baaba í ya j̄i iku n̄a nò ku ce n̄a ilu hunde, beɛbe mɔi amu Amae an mua inɛ n̄jui n̄ bi kuwɛe. ²² Ilaaɔ Baaba takae ci ya kiiti inɛ go, amma í so kiitiu fei í daa amu Amae si awo, ²³ ku ba inɛ fei ku saalu amu Amau si bei

à waa saalu Ilaaḍ Baaba. Ine iyi kù saalu amu Amau, Baaba iyi í bem wai kù saalu.

²⁴Ntò ntò nì wa n sḡ ñei, ine iyi wa gbo idem nò í dasi ine iyi í bem wa naane, lafḗe í ne kuwḗe hai tā. Kaa naa bi ku ce kiiti má, amma í kua iku í lḡsi kuwḗe. ²⁵Ntò ntò, awaati wa naa nò wee í to wa tā, iyi iku ña aa gbo imui amu Amai Ilaaḍ nò si inḡ ñña ine ña iyi à gbo imum fei aa ne kuwḗe*. ²⁶Si bei Baaba takae í je irii kuwḗe, beḗbe moi í jò amu Amae ñ je. ²⁷Nò í muum kpāa n kiitiò ine ña, si na iyi í jò ñ je Amai Amāne. ²⁸Na ññu, í maà bitì ña, domi waati wa naa iyi iku ña fei aa gbo imum, ²⁹nò aa fita wa hai si bale. Ine ña iyi à ce jiidāe aa jì si kuwḗe hai tā. Ine ña mḡ iyi à ce laalḡ aa jì nò a kiiti ña.

Mii ña iyi wa nyisi iyi Jesu í ne yiiko

³⁰Jesu í ni, n kaa n yāko n ce ngḡḡo do aram. Si bei Ilaaḍ í sḡm si beḗbei an ceò kiitiu, nò kiitim í je dee dee domi n kù wa n de idāobim ku ce, bii kù je idāobii ine iyi í bem wa. ³¹Bii amu takam nii ñ wa n jea aram seeda wo, seedam kù je ntò. ³²Amma ine gḡ í wee iyi wa jea ine ña seedam nò ñ mà iyi seeda iyi wa je ñña na irim nḡu ntai. Lafḗe í je Zāa woo dasi inyi. ³³Ñei í be sie ine ña, nò ide iyi í fḡ si gāmēm nḡu ntai. ³⁴Kù je ñ wa n de amane ku jeēm seeda, amu de ñ wa n fḡ beḗbei ku ba í ba faaba ña. ³⁵Zāau be í yei bei fitila iyi à má ku má inya. Nò waati keeke gḡ í jesi í weeḡ inḡ didḡ si inya kumáe ña. ³⁶Amma seeda gḡ í wee iyi í la í re ti Zāa. Seedaui í je ice iyi ñ wa n ce. Aḡ Baabai í daam si awḡ, ññu mai wa jea ine ña seedam nò wa nyisi iyi Ilaaḍ Baabai í bem wa. ³⁷Ilaaḍ Baaba takaei wa jea ine ña seedam. Amma ññe í kù gbo ide ku fḡe baa ajo akā ña hee má je í yḡḡ do iju ña. ³⁸Idee kù ba bi ku buba si ñe, domi í kù dasi amu iyi í be wau naane ña. ³⁹Ñe í ya maa cio kukḡi idei Ilaaḍ si na iyi í jò ñ waa tamaa aa ba sie kuwḗe hai tā ña. Nò wee kuko ñau be fei wa jea ine ña seedam. ⁴⁰Amma do ññu fei í kḡ ku naa bi tom ku ba í ba kuwḗe ña.

⁴¹N kù wa n de saabu bi amane ña. ⁴²Amma ñ mà ñe. Ñ mà iyi í kù ne kubii Ilaaḍ si idḡ ññe ña. ⁴³Do irii Baam nii ñ naa, nò í kù gḡam ña. Amma bii ine gḡ ñje í má do irii arai ññu takae, lafḗeí aa gba ña. ⁴⁴Bii beḗbei beirei aa ce í dasim naane ña, ññe iyi í ya maa de saabui ñje ña ññe duusḡḡ nò í kù waa de saabu iyi wa naa hai bi Ilaaḍ ña, ññu iyi kù ne saa. ⁴⁵I maà tamaa má amui an ye taale ññe bi Ilaaḍ Baaba. Moizi, ññu iyi í waa naane ñau, ññui á ye taale ññe. ⁴⁶Bii í dasi Moizi naane ntò ntò ña wo, aa dasi amu mḡ naane ña, domi idem nii Moizi í kḡ. ⁴⁷Amma í kù dasi idee naane ña. To, beirei aa ce í dasi idem naane ña.

6

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)

(Cə Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17)

¹⁻⁴Si anyii ññu, jingau Zuifu ña iyi à ya kpe lku ku kua í maai wa. Waati beḗbei Jesu í kua icei tenkui Galilee. Tenkuui à ya nyi a kpe Tiberia má. Nḡi zamaa nkḡo wa tooe, domi à ye maamaake ña iyi í ya maa ce ku maa faabaḡ bḡḡ ña. Nḡi Jesu í gḡ geete gḡ í buba do mḡcḡe ña ajo. ⁵Iyi í cḡ ilu nò í ye zamaa nla gḡ í wa naa bi teḗ. Nḡi í bee Filipu í ni, iwoi aa ka ba ije iyi aa ka ra ine ñau ihḗ a je. ⁶Í fḡ beḗbei ku cḡḡ laakai Filipu domi í mà bei ññu à ce tā.

⁷Nḡi Filipu í jeeaa í ni, baa fiaí icei ajo cḡḡ minji kaa to ka ra ñña ije, iyi aña fei aa ba keeke keeke. ⁸Nḡi ine akāi mḡcḡe ñau iyi à ya kpe Anderee, ifḡi Simḡḡ Piee í ni, ⁹ama awaasḡ gḡ í wa ihḗ í ne pḗe ara miu do cḗe keeke minji. Amma ññe be kaa cea zamaa nlaui ihḗ nkāma.

¹⁰Nḡi Jesu í ni, í jò aña fei a buba. Wee inyau í ne fḡfḡ nkḡo nkḡo. Nḡi aña fei à buba. Si inḡ ñña kukḡḡi inemḡḡo ñau í to dubu miu (5.000). ¹¹Nḡi Jesu í so pḗe ñau í saabu Ilaaḍ, ññoi í jò à kpḗa ine ña iyi à waa bubau. Beḗbe moi í ce do cḗe ñau. Nò à je bei à bi. ¹²Iyi aña fei à je à yo, ññoi Jesu í sḡ mḡcḡe ña í ni, í ko ije iyi í gḡbeu ña ku ba gḡḡo ku maà ce nfe. ¹³Nò à ko ije iyi í gḡbeu. Si pḗe ara miu iyi Jesu í gba í bububu í kpḗa ine ña à jeu, kḡḡ maateejii í gḡbe.

¹⁴Iyi ine ñau à ye maamaake iyi Jesu í ceu ññoi à ni, do ntò, ññui í je walii iyi à na ku naa si andunyau. ¹⁵Nḡi ine ñau à waa bi a muu do gḡbugbā a coo ilaalu. Amma si bei Jesu í mà si ña ññoi í nya arae ññu akā í nyi iri kutau ma.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cə Matie 14:22-33; Maaku 6:45-52)

¹⁶Iyi ale í le ññoi mḡcḡi Jesu ñau à bḡ itti tenkuu. ¹⁷Nḡi à lḡ akḡi inyi ku ba a kua a bḡ Kaperanumu. Nò à dasi kpāa à waa ne. Nḡi idū í dū nò wee Jesu kù to si ña. ¹⁸Nḡi fufu nla gḡ wa ce nò inyiwa yaaya. ¹⁹Iyi à ne zakai kilo meefa ññoi à hḡnne Jesu wa ne si antai inyiwa naa bi tu ña, ññoi zigi ñña í da. ²⁰Amma Jesu í sḡ ña í ni, amui, í maà jḡ ñño ku mu ñe. ²¹Nḡi à waa bi ññu mḡ ku lḡ inḡ akḡi inyiwa amma wee gḡbakā à to bii à waa bḡu.

Zamaau wa de Jesu

²²Iju kumáe ine ña iyi à wa icei tenkuu be, à ye gigi iyi akḡ akāi í wa be wo. A nò à mà iyi Jesu kù lḡ akḡi inyiwa do mḡcḡe ña ajo, aña duusḡḡ ññai à ne. ²³Waati beḗbe, akḡi inyi gḡ ña mḡ à naa hai Tiberia nò à to inyau. Tengi bei Lafḗe Jesu í tako í saabu Ilaaḍ í bei í na ña pḗe à jeu. ²⁴Iyi zamaau í ye Jesu do mḡcḡe ña

* 5:25 iku ña Kù je ine ña iyi à ku ntò ntò ñai wa fāa. Amma ine ña iyi dulum du ña í jò à je bei iku ñai wa fāa.

kāma n̄ja kù wa b̄e, n̄joi ānja m̄o à l̄o ak̄oi inȳi n̄jau à b̄o ku d̄ede n̄ja ik̄pa Kaperanumu.

Jesui í je ijei kuw̄ee

²⁵ N̄joi in̄e n̄jau à waa icei tenkuu do ik̄pa ih̄s à koo à ba Jesu b̄e n̄o à ni, M̄etu, waati yoomai í to wa ih̄e. ²⁶ N̄joi Jesu í je n̄ja í ni, nt̄o nt̄o, í waa dedem n̄jai si na iyi í j̄ò í ba p̄ēe ì je ì yo n̄ja, kù je na iyi í j̄ò ì ye ñ ce maamaake go n̄ja. ²⁷ Í maà ti ì ce icei ije iyi í ya s̄ami n̄ju ak̄a, amma ì ce icei ije iyi á j̄ò ì ba kuw̄ee hai tā n̄ja. N̄o ije n̄ju amu Am̄ai Am̄ane an mu n̄je, domi amui Ilaās Baaba í na yiik̄oe n̄o í j̄ò in̄e n̄ja à waa ȳoo.

²⁸ N̄joi à beee à ni, mii aa ka ce ka ceò ice iyi Ilaās í bi. ²⁹ N̄joi Jesu í je n̄ja í ni, ice iyi Ilaās í bi si n̄jei í je ì dasi amu wo b̄ee naane n̄ja.

³⁰ N̄joi à beee à ni, maamaake yoomai aa ce ka ȳoo ku ba ka dasi naane. M̄a ice yoomai aa ce. ³¹ N̄o à ni má, bala nwa n̄ja à je ije go iyi à ya kpe mana si gbaa. À k̄oo à ni í na n̄ja ije wa hai lelei Ās. ³² N̄joi Jesu í je n̄ja í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄s̄ n̄jei, kù je Moizii í mu n̄je ijeu wa hai lele, amma Baam nii í mu n̄je ije iyi í je nt̄ou wa hai lele. ³³ N̄o ije iyi Ilaās í ya mua in̄e, n̄jui í je in̄e iyi í kita wa hai lele iyi á j̄ò amane ku ba kuw̄ee hai tā. ³⁴ N̄joi à s̄s̄o à ni, m̄ak̄ooyi, mu nwa dimii ijeu b̄e do ajo fei.

³⁵ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja í ni, amui ñ je ijei kuw̄ee. In̄e iyi í naa bi tom, ari kaa kpa laf̄ēe má pai, n̄o in̄e iyi í dasim naane, agb̄e kaa kpa má pai.

³⁶ Ñ tako ñ s̄s̄ n̄je wo ñ ni, ñ waa yem n̄ja, amma ì kù dasi naane n̄ja. ³⁷ In̄e n̄ja iyi Baaba í nam fei aa naa bi tom, n̄o in̄e iyi í naa bi tom baa bii beirei n̄ kaa n̄ nȳoo angule. ³⁸ Ñ kita wai hai lelei Ās n̄ na n̄ ceò id̄oobii in̄e iyi í bem wa, kù je id̄oobii amu takam. ³⁹ Id̄oobii in̄e iyi í bem wa wee. In̄e n̄ja iyi í nam, n̄ maà ñ j̄ò baa in̄e ak̄a n̄ja ku ce n̄fe amma n̄ j̄l ānja fei hai si bale si aj̄oi ank̄anyi. ⁴⁰ Id̄oobii Baam nii í je in̄e iyi í ye amu Ama n̄o í dasim naane fei ku ne kuw̄ee hai tā, an n̄o ñ j̄l laf̄ēe hai si bale si aj̄oi ank̄anyi.

⁴¹ N̄joi Zuifu n̄jau à waa gbagba sie na iyi í j̄ò ì ni n̄ju ñ je ije iyi í kita wa hai lelei Ās. ⁴² N̄joi à ni, ñ j̄ò Jesu amai Zozēfuu m̄be mee. À má iyeò baae. Beirei ì ce ì ni n̄ju í naai hai lele.

⁴³ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja í ni, ñ maà ti ñ maà gbagba na irim beebe n̄ja. ⁴⁴ In̄e go kaa ȳok̄o ku naa bi tom bii kù je Baaba iyi í bem wai ñ fa laf̄ēe wa. N̄o in̄e n̄jui an j̄ò ku j̄l hai si bale si aj̄oi ank̄anyi. ⁴⁵ In̄e ak̄ai walii n̄jau ñ k̄o í ni, Ilaās takaei á na ku ñ in̄e fei si cio. N̄o beebe in̄e iyi í gbo ideu Baaba fei n̄o ñ jirima cioe laf̄ēe á naa bi tom. ⁴⁶ In̄e k̄ama kù ye Ilaās Baaba do iju, ñ gbe amu iyi ñ naa hai bi t̄ēe. ⁴⁷ Nt̄o nt̄o, in̄e iyi í dasim naane fei ñ ne kuw̄ee hai tā. ⁴⁸ Amui ñ je ijei kuw̄ee. ⁴⁹ Bala n̄je n̄ja à je mana si gbaa amma kù ganji a ku. ⁵⁰ Amma amu ije go ñ wa n̄ f̄aa iyi í naa hai lele, iyi bii amane ñ je kaa ku. ⁵¹ Amui ñ je ijei kuw̄ee. Hai lelei ñ kita wa. N̄o in̄e iyi í ba ijeu ñ je fei ñ ne

kuw̄ee hai tā. Ijeu ñ je aram. An náai ku ba in̄e n̄ja a maa w̄ēeò.

⁵² Iyi Jesu í f̄o beebe n̄joi Zuifu n̄ja à ce si kak̄oo jiida à waa ni, beirei n̄ju á ce ku na wa in̄jai arae ka n̄jo.

⁵³ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja má í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄s̄ n̄jei, bii ñ kù n̄jo in̄jai arai amu Am̄ai Am̄ane walako ñ kù m̄o n̄jem ñ kù ne kuw̄ee n̄ja. ⁵⁴ In̄e iyi í n̄jo in̄jai aram n̄o í m̄o n̄jem ñ ne kuw̄ee hai tā, n̄o an j̄t̄u hai si bale si aj̄oi ank̄anyi. ⁵⁵ domi in̄jai aram nii ñ je ije alala n̄o n̄jem moi ñ je in̄yi alala. ⁵⁶ In̄e iyi í n̄jo in̄jai aram n̄o ñ m̄o n̄jem awaò aa ka ne amu ak̄a ka maa w̄ēeò. ⁵⁷ Baabai ñ bem wa. N̄jui ñ ne kuw̄ee n̄o na iriei amu m̄o ñ w̄ee. Beebe moi in̄e iyi í n̄jom, laf̄ēe ñ ne kuw̄ee na irim. ⁵⁸ Ije iyi í kita wa hai lelei ñ wa n̄ f̄aa. In̄e n̄ju kù je bei ije iyi bala n̄je n̄ja à je n̄o kù ganji à kuu. In̄e iyi wa je dimii ijeu ih̄e á maa w̄ēe hee do ajo fei.

⁵⁹ Ideu bei Jesu í k̄o in̄e n̄ja si ile bii Zuifu n̄ja à ya ce kut̄oòo Kaperanumu.

Idei kuw̄ee hai tā

⁶⁰ Iyi m̄oc̄oi Jesu n̄jau à gbo ideu n̄joi nk̄p̄o n̄ja í ni, ideu ih̄e ñ lele. Yooi á naò.

⁶¹ N̄o Jesu í má iyi à wasi ku gbagba na ideu, n̄joi ñ bee n̄ja í ni, ideu ñ je n̄je bi ku koōe?

⁶² Debei, beirei aa ni n̄ja bii ñ ye amu Am̄ai Am̄ane ñ wa n̄ b̄o lele n̄ja bii ñ tako ñ wa wo. ⁶³ Hunde ñ ya mua in̄e kuw̄ee, gbugb̄ai amane kù je nk̄ama. N̄o ide iyi ñ s̄s̄ n̄jeu wee hunde, n̄o n̄jui ñ je kuw̄ee. ⁶⁴ Amma si in̄o n̄je in̄e go n̄ja a kù dasi naane. Jesu í f̄o beebe si na iyi í j̄ò ñ má hai sintēe in̄e n̄ja iyi a kaa dasi n̄ju naane do in̄e iyi á na ku zamba n̄ju. ⁶⁵ N̄o ñ ni má, na iyi ih̄e ñ j̄ò ñ s̄s̄ n̄je wo ñ ni in̄e go kù w̄ee iyi á naa bi tom bii kù je Ilaās Baabai ñ j̄ò laf̄ēe ñ naa.

⁶⁶ N̄joi hai waati beebe m̄oc̄o nk̄p̄oe n̄jau à fa ara n̄ja do anyi a ci ya toos má. ⁶⁷ Na n̄joi ñ j̄ò Jesu ñ bee m̄oc̄o maateejie n̄ja í ni, in̄je m̄o ni, ñ kù waa ne n̄jai? ⁶⁸ N̄joi Simoō P̄iee ñ j̄eaa ñ ni, laf̄ēe, bi yooi aa ka b̄o má. Aw̄oi ñ ne ideu kuw̄ee hai tā. ⁶⁹ Awa à dasi naane n̄o à má kam kam iyi aw̄oi ñ je In̄e Kumá iyi ñ naa hai bi Ilaās. ⁷⁰ N̄joi Jesu ñ bee n̄ja í ni, kù je amui ñ cica in̄je maateejii ba. Do n̄ju fei in̄e ak̄a n̄je ñ je in̄e Seetam. ⁷¹ Waat̄o ideu Zudasi amai Simoō Isikariotii wa f̄aa, si na iyi ñ j̄ò baa do iyi ñ wa si in̄o m̄oc̄o maateejii n̄ju fei, n̄jui á zambae.

7

If̄oi Jesu n̄ja a kù dasi naane

¹ Si anyii n̄ju, Jesu wa dabii si ilei Galilee. Kù bi ku b̄o ik̄pa ilei Zudee domi Zuifu n̄jau à waa de ku kpa. ² N̄o wee jingau Zuifu n̄ja iyi á ya kpe jingau Ilei ac̄o ñ maai wa. ³ N̄joi if̄oi Jesu n̄ja à s̄s̄o à ni, ne hai ih̄e ñ b̄o Zudee ku ba m̄oc̄oe n̄ja iyi á wa ik̄pa b̄e a ye ice iyi ñ waa ce, ⁴ domi bii amane ñ bi a má n̄ju bantuma kaa máa ce nḡogo si asii. Bii ñ waa ce dimii ice beebe, ñ gbe ñ nyisi in̄e n̄ja arae. ⁵ Á waa f̄o beebe si na iyi ñ j̄ò baa ānja taka n̄ja a kù

dasiē naane. ⁶ Njoi Jesu í s̄s̄ ŋa í ni, waatim kù to wa titā, amma inje waatiu fei í sla njei. ⁷ Inei andunya ŋa a kaa yōkō a cé ŋe, amma à cé amu domi n̄ ya n ni kookoosu ŋja kù sla. ⁸ Inje í b̄o jingauu, amma amu n kù wa n koo titā, si na iyi í j̄o waatim kù to wa. ⁹ Iyi í s̄s̄ ŋa ideu í tā n̄o í gbe ilei Galilee bē.

Jesu í b̄o jingau

¹⁰ Iyi ifoi Jesu ŋa à b̄o jingauu ŋoi n̄ju m̄o í dede í koo do asii, kù bi a yōo si bantuma. ¹¹ Njoi Zuifu ŋau à wasi ku dedeē si waatii jingauu à waa ni, iwoi í wa.

¹² Njoi si zamaau inē ŋa à wasi ku f̄o ideē do gundu. Inē ḡo ŋa à waa ni, inē j̄idai. N̄o inē ḡo ŋa m̄o à waa ni, iboi, wa d̄i j̄ui inē ŋai. ¹³ Amma k̄ama ŋja ci ya f̄o ideē do wōkō domi à waa ce njoi inē ngbo ŋau.

¹⁴ Iyi inē ŋa à j̄e jingauu à to anini ŋoi Jesu í koo í l̄o bantumai kpasēi Ilaaō bē wa k̄o inē ŋa si cio. ¹⁵ Njoi Zuifu ŋau à biti n̄o à wasi ku ni, beirei inē iyi kù b̄o cio í ce í m̄a kùk̄oi idei Ilaaō bē ihē.

¹⁶ Njoi Jesu í j̄e ŋja í ni, ciom kù j̄e hai si id̄m̄ nii wa fita wa. Hai bi Ilaaōi wa naa, n̄ju iyi í b̄em wa. ¹⁷ Inē iyi í bi n̄ju ku ce id̄ob̄ii Ilaaō, laf̄ē á m̄a bii ciom hai bi Ilaaōi wa naa, walak̄o bii í j̄e ti amu takam nii. ¹⁸ Inē iyi wa f̄o ide do yiikoi irii arae beereí n̄ju takaeí wa de. Amma inē iyi wa de beereí inē iyi í b̄o wa, laf̄ē n̄t̄oi í ya f̄o, ibo k̄ama ci ya wa siē. ¹⁹ Moizii í na ŋe wooda, m̄a irei. Amma do n̄ju fei, k̄ama n̄je kù waa jirima woodau. To, na mii í ce í waa de ku kpam ŋa. ²⁰ Njoi zamaau í j̄eaa í ni, í n̄e inei in̄okoi ba. Yooi wa de ku kpaē.

²¹ Jesu í j̄e ŋja í ni, maamaake ak̄ai n̄ ce si aj̄oi kus̄mi n̄o inje fei í biti. ²² Amma í lasabu ŋa. Moizii í na ŋe woodai bango ku dasi. N̄ju í j̄o baa bii í j̄e aj̄oi kus̄miu í ya maa dasi ama n̄je ŋa bango ŋa. N̄o m̄om̄ ideí bango ku dasiu kù j̄e hai bi Moizii wa naa, hai bi bala n̄je ŋai. ²³ Debei, bii í waa dasi ama n̄je ŋa bango si aj̄oi kus̄miu ku ba í maā beje woodai Moizi ŋa, na mii í ce í ya maa mum do id̄ok̄o ŋa waati iyi n̄ faaba inē ḡo mam mam si aj̄oi kus̄miu. ²⁴ I maā ya kiiti ngoḡo si bei í waa yōo do iju n̄ju ak̄a ŋa, amma í ce kiitiu dee dee ŋa.

Jesui í j̄e inē iyi Ilaaō í cicau?

²⁵ Njoi inei Zeruzalemu ḡo ŋa, iyi à gb̄o Jesu í f̄o b̄eēb̄e à waa ni, kù j̄e in̄eēu ih̄ēi à waa de ku kpau ya. ²⁶ N̄o wee wa f̄o ide si bantuma n̄o inē ḡo kù ni ide ḡo m̄eē. Inē inē ngbo nwa ŋa à m̄a bebei iyi n̄ju í j̄e inē iyi Ilaaō í cicau do n̄t̄o de. ²⁷ Amma bii í j̄e inē iyi Ilaaō í cicau wa naa inē ḡo kaa m̄a hai bii á naaō wa, n̄o wee awa à m̄a hai bii in̄eēu ih̄ē í naa.

²⁸ Si bei Jesu wa k̄o ŋa si cio bantumai kpasēi Ilaaō bē í la wa ni, í waa tamaa bei í m̄am̄ ŋai, í n̄o í m̄a hai bii n̄ wa n naa ŋa. Do n̄ju fei, n kù naa do yiikoi aram, amma ilu

n̄t̄oi iyi inje í kù m̄a, n̄ju í b̄em wa. ²⁹ Amu n̄ m̄a, domi hai bi t̄eēi n̄ wa n naa, n̄ju m̄oi í n̄o í b̄em wa.

³⁰ Njoi à waa de ku muu, amma inē ḡo kù lesie awō domi waatiē kù to wa titā. ³¹ Si zamaau inē nk̄p̄o í dasie naane ŋoi à ni, bii inē ih̄ē kù j̄e inē iyi Ilaaō í cicau, inē mmu iyi á na ku naa á yōkō ku ce maamaake ŋa ku re bei in̄eēu ih̄ē wa ce?

Á b̄e woo degbe kpasēi Ilaaō ŋa a koo a mu

Jesu

³² Farisi ŋau à gb̄o bei inē ŋau à waa f̄o idei Jesu do gundu. Na n̄ju, inē ngboi woo weei Ilaaō ŋa do Farisi ŋa à b̄e woo degbe kpasēi Ilaaō ŋa a koo a muu wa. ³³ Njoi Jesu í s̄s̄ ŋa í ni, waati keekei í gbe iyi an w̄eē do inje. Si anyiē an nyi bi inē iyi í b̄em wa. ³⁴ Aa na í maa dedeem ŋa amma í kaa yem ŋa, domi í kaa yōkō í b̄o bii an wa ŋa.

³⁵ Njoi Zuifu ŋau à bee n̄je ide à waa ni, iwoi á b̄o iyi a kaa ka yōo. M̄a bi inē nwa ŋa iyi à fangaa si ilei dimi mmu ŋau í b̄o ya. Á koo k̄o dimi mmu ŋau si cioi? ³⁶ Yoomai í j̄e yaasei ide iyi í f̄ou be si bei í ni aa ka de n̄ju amma a kaa ka yē n̄ju, domi bii n̄ju á wa a kaa ka yōkō ka b̄o bē.

Inyii kuw̄eē

³⁷ Aj̄oi ank̄aanyii jingau í ya n̄e beereí ku re. Aj̄o n̄juu, ŋoi Jesu í dede í leek̄i wa f̄o ide hee lele wa ni, inē iyi agbe wa kpa ku naa ku m̄o inyi bi tom. ³⁸ Inē iyi í dasim naane fei inyii kuw̄eē á c̄a si id̄oi laf̄ē. B̄eēbei kùk̄oi idei Ilaaō í ni.

³⁹ Wee ideí Hundeí Ilaaōi Jesu wa f̄aa. Inē iyi í dasi Jesu naane fei á ba Hundeu. Amma waati iyi wa f̄o b̄eēb̄e Ilaaō kù na Hundeē titā si na iyi í j̄o Jesu kù nyisi amboeē waati b̄eēb̄e.

Inē ŋa à waa kp̄ē n̄je na irii Jesu

⁴⁰ Inē ḡo ŋa si in̄oi zamaau, iyi à gb̄o ideu ŋoi à ni, in̄eēu ih̄ē walii n̄laui n̄t̄o n̄t̄o. ⁴¹ Inē ḡo ŋa m̄o à ni, inē iyi Ilaaō í cicau. Amma inē ḡo ŋa à ni, beirei inē iyi Ilaaō í cicau á ce ku naa hai ilei Galilee. ⁴² Kùk̄oi ideí Ilaaō kù ni inē iyi Ilaaō í cicau á fita wai hai si dimii Davidi? Hai Betelehemu ilui Davidi takae si á naa? ⁴³ N̄o inē ŋau à waa kp̄ē n̄je na irie. ⁴⁴ Inē ḡo ŋa à bi a muu, amma inē k̄ama kù lesie awō.

Naane hai dasii inē ngboi Zuifu ŋa

⁴⁵ Njoi woo degbe kpasēi Ilaaō ŋau à nyi bi inē ngboi woo weei Ilaaō ŋa do Farisi ŋau. Njoi à bee ŋa à ni, na mii í ce í kù mu Jesuu wa ŋa. ⁴⁶ Njoi woo degbe kpasēi Ilaaō ŋau à j̄e à ni, inē k̄ama kù w̄eē iyi í f̄o ide bei in̄eēu bē. ⁴⁷ Njoi Farisi ŋau à bee ŋa à waa ni, to, inje m̄o í j̄o in̄eēu í d̄i iju n̄je ŋa ya. ⁴⁸ I gb̄o bii inē ngbo ḡo walak̄o Farisi ŋau baa inē ak̄a ŋja í dasie naane ŋai? ⁴⁹ Amma zamaau kù m̄a woodai Moizi. Ilaaō kù ceekpe ŋa.

⁵⁰ Amma si in̄oi Farisi ŋau inē ḡo í wa b̄e à ya kpoo Nikod̄emu. N̄ju í b̄o bi Jesu id̄t̄u

wo. Iyi í gbò à waa fò bɛɛbɛ nɔi í bee ɲa í ni, ⁵¹ wooda nwa í yòoda nwa ka ye taalei amane hai à kù gbò ideɛ nò à kù mà mii iyi í ce? ⁵² Nɔi à bɛɛ à ni, asee awò takae mò inɛi Galileei? Cò si kukò ideí Ilaaṣ s̄aa s̄aa, í kaa ye walii gò iyi í fita wa hai Galilee. [⁵³ Nò inɛ fei í ne kpasɛɛ.

8

Inaabo iyi í ce sakara

¹ Nɔi Jesu í bò geete iyi à ya kpe Olivie. ² Amma iju kumáe daadaakò í sinda í bò bantumai kpasɛi Ilaaṣ nò inɛ fei wa bò bi tɛɛ, nò í buba í lasi cio ku kò ɲa si. ³ Nɔi woo kò inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲa à naaṣ inaabo gò wa bi tɛɛ iyi à muu si sakara ku ce. Nɔi à leekɛ si aninii zamaau. ⁴ Nò à s̄s̄ Jesu à ni, Mɛɛtu, à mu abou ihɛi si sakara ku ce. ⁵ Wee Moizi í fò si woodae í ni dimii inaabo bɛ ihɛ ka taa kuta ka kpa. To, awò mò, beirei í yòò.

⁶ À fò bɛɛbɛi ku ba a cò laakae nò a ye taaleɛ. Amma Jesu í kɔmba iri ile wa kò si ile do amaawò. ⁷ Nɔi à bɛɛ à mantɛ nò í dede í te í s̄s̄ ɲa í ni, inɛ iyi kù ce dulum si inò nɲɛ ku takò ku ta abou kuta.

⁸ Nò í kɔmba má wa kò si ile. ⁹ Iyi à gbò bɛɛbɛ ɲoi à fita akā akā hai inɛ ngbo ɲau hee ku bò si inɛi ankāanyi ɲau. Í gbe Jesu nɲu akā do abou si wajue. ¹⁰ Nɔi Jesu í dede í te má nò í bɛɛɛ í ni, abooyi, iwoi à wa. Inɛ gò kù gbe ihɛ iyi wa ye taaleɛ má? ¹¹ Nɔi abou í ni, mòkòoyi, baa akā ɲɲa kù wa ihɛ má. Jesu í ni, amu takam mò n kaa n ye taaleɛ. Nɛɛ, amma maà ce dulum má.]

Jesui í je inya kumái andunya

¹² Si anyii nɲu, Jesu í ba inɛ ɲa ide ku fò má í ni, amui ñ je inya kumái andunya. Inɛ iyi wa toom á ne inya kumái iyi á jò inɛ ku ba kuwɛɛ, kaa maa ne si ilu kuku. ¹³ Nɔi Farisi ɲau à s̄s̄ à ni, nsei í waa jea arae seɛda. Seɛdae kù je nto.

¹⁴ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, baa bii ñ wa n jea aram seɛda, ide ɲa iyi ñ wa n fòu fei ntò, domi ñ mà hai bii ñ naa ñ nò mà bii ñ wa n bò. Amma inɛ í kù mà hai bii ñ naa hee má je bii ñ wa n bò. ¹⁵ Inɛ í ya maa ce kiiti ɲai bei amane ɲa à ya ce, amu n ci ya n kiiti inɛ kama. ¹⁶ Amma baa bii í je ñ wa n kiiti inɛ ɲa, kiitim í s̄la domi amu akā si an kiiti ɲa, Baaba iyi í bem wa í wɛɛ do amu. ¹⁷ À kòò si tiai wooda nɲɛ à ni seɛdai amane minjii í je nto. ¹⁸ N wa n jea aram seɛda nò Baaba, iyi í bem wa, nɲu mò wa jea inɛ ɲa seɛdam.

¹⁹ Nɔi à bɛɛ à ni, iwoi Baaeu í wa. Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, í kù mà amu takam ɲa mòm hee mà je Baam. Bii í je í mà m ɲa wo aa mà Baam nòu ɲa.

²⁰ Ideu bei Jesu í fò waati iyi wa kò inɛ ɲa si cio bantumai kpasɛi Ilaaṣ bii à ya jile fiaí kòletiu. Nò inɛ gò kù lesie awò si na iyi í jò waatie kù to wa tità.

A kaa yòkò a bò bii Jesu wa bò

²¹ Nɔi Jesu í s̄s̄ ɲa má í ni, an ne nò aa na í dedɛem ɲa, amma aa ku ɲai si dulum du ɲɛ. Í kaa yòkò í bò bii ñ wa n bò ɲa. ²² Si bei í ni bii nɲu wa bò a kaa yòkò a bò bɛ nɲui í jò Zuifu ɲau à bee nɲɛ à waa ni, debei á kpa araei? ²³ Nò Jesu í ni, hai ile ihɛi inɛ í naa ɲa, amma amu hai lelei ñ naa. Inɛ inɛi andunya ɲai, amma amu n kù je inɛi andunya. ²⁴ Na ɲoi í ce ñ ni aa ku si dulum du ɲɛ ɲa. Nto nto, bii í kù dasi naane ɲa iyi amui ñ je inɛ iyi Ilaaṣ í cícau aa ku si dulum du ɲɛ ɲai. ²⁵ Nɔi à bɛɛ à ni, awoi yoo. Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, ñ s̄s̄ ɲɛ t̄a hai sintee. ²⁶ Ide iyi ñ ne ku fò na iri nɲɛ n ye taale nɲɛ í kpo. Amma inɛ iyi í bem wa ilu ntò, nò ide iyi ñ gbò hai bi tɛɛ, nɲui ñ wa n sisia inɛ ɲa tità.

²⁷ Amma waati iyi Jesu wa fò bɛɛbɛ a kù mà hee mà ide Ilaaṣ Baabai wa s̄s̄ ɲa. ²⁸ Nɔi Jesu í ni, aɲo iyi aa so Amai Amanɛ í kɔae lele ɲa, aɲo nɲui aa mà ɲa iyi amui ñ je inɛ iyi Ilaaṣ í cíca. Nò aɲo nɲui aa mà ɲa má iyi n kù wa n ce ngogò do aram. Ide iyi Baaba í s̄m nɲu akāi ñ wa n s̄s̄ inɛ mò. ²⁹ Nɲu iyi í bem wa í wɛɛ do amu. Kù jòm amu akā domi waati kama fei iyi á d̄s̄a sii ñ ya n ce. ³⁰ Iyi Jesu í fò bɛɛbɛ inɛ nkpòí í dasie naane.

Aru ɲa do inɛ ɲa iyi à ne ara ɲɲa

³¹ Nɔi Jesu í s̄s̄ Zuifu ɲa iyi à dasie naane í ni, bii í waa jirima idem ɲa ñ je mɔcɔm ɲai ntò ntò. ³² Aa mà ntò ɲa nò ntòu á jò í ne ara nɲɛ.

³³ Nɔi à jeaa à ni, awau tókui Aburahamu ɲai a kù nò a kù je arui inɛ gò aɲo kama. Beirei í ce í waa s̄s̄ wa í ni aa ka ne ara nwa. ³⁴ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, ntò ntò ñ wa n s̄s̄ ɲɛi, inɛ iyi í ya ce dulum fei arui dulum nii í je. ³⁵ Aru ci ya nò ku wa kpasɛi lafɛɛ do aɲo fei, ama à bíci í ya wa bɛ do aɲo fei. ³⁶ Na ɲoi í ce, bii amu Amai Ilaaṣ ñ jò ñ ne arae, aa ne araei ntò ntò. ³⁷ N mà iyi inɲeu tókui Aburahamu ɲai. Amma í waa de ku kɲam ɲa si na iyi í jò í ci ya jò idem ku buba si ido nɲɛ. ³⁸ Mii iyi ñ wa í be Baam nɲui ñ wa n s̄s̄ ɲɛ, bɛɛbɛi inɛ mò ñ waa ce mii iyi baa nɲɛ í s̄s̄ ɲɛ.

³⁹ Nɔi à jeaa à ni, Aburahamui í je baa nwa. Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, bii í je inɲeu amai Aburahamu ɲai ntò ntò, mii iyi Aburahamu í ce nɲui aa ya ce ɲa wo. ⁴⁰ Amma wee nsei í ya maa de ku kɲam ɲai, amu iyi ñ wa n s̄s̄ ɲɛ ide ntò iyi ñ gbò hai bi Ilaaṣ. Aburahamu kù nò kù ce dimie aɲo kama. ⁴¹ Do nɲu fei, ñ wa n s̄s̄ ɲɛi, kookoosu ɲa iyi baa nɲɛ í ya ce nɲui inɛ mò ñ waa ce.

Nɔi à jeaa à ni, awa a kù je seege ɲa. Ilaaṣ nɲu akāi í je baa nwa. ⁴² Nɔi Jesu í s̄s̄ ɲa í ni, bii í je Ilaaṣi í je baa nɲɛ aa bim ɲa, domi hai bi Ilaaṣi ñ fita wa ñ naa ihɛ. N kù naa do aram, nɲui í bem wa. ⁴³ Na mii í ce í ci ya gbò yaasei idem ɲa. Í ci ya gbò yaasee ɲai si na iyi í jò í kaa yòkò ɲa. ⁴⁴ Seetam nii í je baa nɲɛ, nò ñ waa bi í ce ido bii baa nɲɛu. Hai sinte woo kpa inɛi. Kù wa leekí si kpāai ntò domi ntò kù wa

sie. Bii wa sɔ ibo, í ya maa fai bei nɲu takæ í ye domi ilu iboi, nɔ baai ilu ibo feii. ⁴⁵ Amma si na iyi í jò amu n̄ ya n s̄ɔ n̄e ntɔ, nɲui í jò í kù waa dasim naane n̄a. ⁴⁶ Yoo n̄jɛi á yɔkɔ ku ni nɲu í ye n̄ ce dulum. Kù wɛɛ. Debei, na mii í ce í ci ya dasim naane n̄a bii n̄ wa n s̄ɔ n̄e ntɔ. ⁴⁷ Ine iyi í je ti Ilaaɔ nɲui í ya gbɔ ideí Ilaaɔ. Si bei in̄je í kù je tɛɛ n̄a nɲui í jò í ci ya gbɔ idee n̄a.

Jesu do Aburahamu

⁴⁸ N̄oi Zuifu n̄au à s̄ɔ Jesu à ni, debei awa à ne ntɔ si bei à ni awɔi inei Samarii, nɔ ì ne inei inɔɔko. ⁴⁹ N̄oi Jesu í je n̄ja í ni, n kù ne inei inɔɔko. Baam nii n̄ wa n saalu, amma in̄je í kù waa saalum n̄a. ⁵⁰ N kù wa n de beɛrei aram. Ine goi wa dede beɛrem, nɲui í n̄o í je woo kiiti. ⁵¹ N̄to ntɔ n̄ wa n s̄ɔ n̄jɛi, in̄e iyi wa jirima idem lafɛɛ kaa ku pai.

⁵² N̄oi Zuifu n̄au à s̄ɔ à ni, bebei à mà iyi ntɔ ntɔ ì ne inei inɔɔkoi, domi Aburahamu í ku nɔ walii n̄au mɔ à ku, nɔ awɔ ì ni in̄e iyi wa jirima idee kaa ku pai. ⁵³ Bala n̄wa Aburahamu í ku. Mà ì tamaa awɔ ì la ì rooi? Nɔ walii n̄au mɔ à ku. To, yooi awɔ ì waa tamaa ì je.

⁵⁴ N̄oi Jesu í je n̄ja í ni, bii amui n̄ wa n de beɛrei aram, beɛre n̄gbei. Ine iyi wa de beɛrem nɲui í je Baam, in̄e iyi in̄je ì ni í je Aɔ Lafɛɛ n̄je. ⁵⁵ Do nɲu fei, í kù màa n̄ja, amma amu n̄ màa. Bii n̄ ni n kù màa, n̄ je ilu iboi bei in̄je mɔ. Amma amu n̄ màa nɔ n̄ wa n jirima idee. ⁵⁶ Aburahamu, bala n̄jɛu, í wɛɛò inɔ didɔ nla nla si bei á na ku ye kunaan̄e. Í n̄o í yɔɔ. Iyi í yɔɔ nɔ in̄ɛe í dɔ. ⁵⁷ N̄oi Zuifu n̄au à s̄ɔ à ni, í kù to adɔ ciitaa titá, nɔ beirei í ce ì ye Aburahamu. ⁵⁸ N̄oi Jesu í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄ɔ n̄je, n̄ wɛɛ mɔm wo hai waati iyi á kù bí Aburahamu. ⁵⁹ N̄oi à tasi kuta à waa bí a taa, amma Jesu í manji í fita hai kpasɛi Ilaaɔu í ne.

9

Jesu í jò in̄e go iyi à bí fɛɛju í ye ilu

¹ Iyi Jesu wa ne n̄oi í ye in̄e go iyi à bí fɛɛju. ² Nɔ mɔɔɛ n̄ja à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, na mii í ce à bí in̄ɛɛu ihɛ fɛɛju. Na irii dulum dɛɛi de, mà na irii dulum ðii iyeò baɛ n̄ja.

³ N̄oi Jesu í je n̄ja í ni, kù je na iyi í jò í ce dulum, kù nɔ kù je na iyi í jò iyeò baɛ n̄ja à ce dulum. Í fɛɛjuɛ dei ku ba a ye yaase bei Ilaaɔ wa ce ice sie. ⁴ Dasá kù ne bei aa ka ce iyi á kù ce icei in̄e iyi í bɛm wa. Idú í maa wa si bii in̄e go kaa yɔkɔ ku ce ice. ⁵ Waati iyi n̄ wa si andunya fei amui n̄ je inya kumá andunya. ⁶ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã n̄oi í tu anto í takie do s̄aa í daa fɛɛjuu si ijue. ⁷ N̄oi í s̄ɔ í ni, koo wɛɛju si in̄yii fatamai Siloe. (Yaasei iriu bei í je ku bɛ.) N̄oi fɛɛjuu í koo í wɛɛju nɔ í baa wa ye ilu bebei.

⁸ Kpasɛie n̄ja do in̄e n̄ja iyi à yɔɔ í ya maa bara wo à ni, kù je mɔkɔ iyi í ya buba ku maa barau mbe ya. ⁹ Ine go n̄ja à ni, nɲui. Ine go n̄ja mɔ à ni, kù je nɲu, à jɔ n̄jɛi. N̄oi in̄ɛɛu takæ í ni, amu mbe. ¹⁰ N̄oi in̄e n̄ja à beɛɛ à ni, beirei í ce ijue

í cɪ. ¹¹ N̄oi í s̄ɔ n̄ja í ni, in̄e iyi à ya kpe Jesuu bei í tu anto si s̄aa í sisaam si iju nɔ í s̄ɔm í ni n bɔ fatamai Siloe n koo n wɛɛju. N̄oi iyi n̄ koo n̄ wɛɛju gbakā n̄ ye ilu. ¹² Nɔ à beɛɛ à ni, iwoi in̄ɛɛu í wa. Nɔ í ni, n kù mà.

Farisi n̄ja à waa bee fɛɛju iyi í ba iriu ide

¹³⁻¹⁴ Wee í ko ajoi kusimii Jesu í taki s̄aa do anto í jò in̄ɛɛu í yeò iluu. N̄oi à gbá in̄ɛɛu à bɔðɛ bi Farisi n̄au. ¹⁵ N̄oi Farisi n̄au mɔ à beɛɛ bei í ce í yeò ilu. Nɔ í je n̄ja í ni, Jesui í daam s̄aa si iju í ni n koo n wɛɛju. Iyi n̄ wɛɛju nɔ n̄ ye ilu.

¹⁶ N̄oi Farisi n̄au gogo n̄ja à ni, in̄e iyi í ce iceu be kù naa hai bi Ilaaɔ, domi kù waa jirima ajoi kusimi. Amma in̄e go n̄ja mɔ à ni, beirei ilu dulum á ce ku yɔkɔ ku ce ðimii maamaakeu ihɛ. Nɔ kakɔò í lɔsi anini n̄ja.

¹⁷ N̄oi à bee fɛɛjuu má à ni, si kuyei awɔ takæ ni, beirei í yɔɔ, awɔ iyi í jò ì ye ilu. Nɔ í ni, waliii.

¹⁸ Amma in̄e ngbo n̄au a kù dasi naane iyi in̄ɛɛu í je fɛɛju wo í bei wa yeò ilu nsei. N̄oi à koo à bee iyeò baɛ n̄ja ¹⁹ à ni, ama n̄jɛui ihɛ? Nɔ ntɔ ntɔ do fɛɛjuu ì buu be n̄ja? Nɔ beirei í ce wa ye ilu nsei.

²⁰ N̄oi baɛ n̄ja à ni, à mà iyi ama n̄wai nɔ do fɛɛju mɔi à búu. ²¹ Amma a kù mà bei í ce wa ye ilu si nsei, a kù nɔ a kù mà in̄e iyi í cɪaa ijue. Nɲu takæ í la, í beɛɛ, á s̄ɔ n̄je do aræ. ²² Á fɔ beɛbei si na iyi í jò à waa ce n̄joi in̄e ngboi Zuifu n̄au. Á waa ce n̄jo n̄jai si na iyi í jò à ce anu aká tã à ni in̄e iyi í jesi iyi Jesu í je in̄e iyi Ilaaɔ í cica a kaa je lafɛɛ ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ n̄ja mɔ. ²³ N̄oi í ce à ni n̄jɛu takæ í la, a beɛɛ.

²⁴ N̄oi Farisi n̄au à kpe in̄ɛɛu má à s̄ɔ à ni, fɔ ntɔ na Ilaaɔ. Awa à mà iyi in̄ɛɛu ilu dulum nii.

²⁵ N̄oi í je n̄ja í ni, amu de n kù mà dulum ku jei n̄je. N̄ je fɛɛju wo amma nsei ì wa n ye ilu. Andi iyi ì mà mbe. ²⁶ N̄oi à beɛɛ à ni, beirei do beirei í ceɛɛ. Beirei í ce í cɪ ijue. ²⁷ Nɔ í ni, n̄ s̄ɔ n̄je tã, í kù gbɔ bei ì n̄ fɔ n̄ja. Beirei í ce í waa bi í gbɔɔ má n̄ja. Mà in̄je mɔ ì waa bi í je mɔɔɛ n̄ja de.

²⁸ N̄oi à buu à ni, awɔi ì je mɔɔɛ be mɛɛ. Awau mɔɔai Moizi n̄ja. ²⁹ Awa à mà iyi Ilaaɔ í ba Moizi ide ku fɔ wo, amma in̄ɛɛu be awa a kù mà hai bii í naa.

³⁰ N̄oi in̄ɛɛu í ni, to, ide n̄jɛu bei í bitim iyi í kù mà hai bii í naa n̄ja. Do nɲu fei, n̄jɛi í jò ì ye ilu. ³¹ Awa de à mà iyi Ilaaɔ ci ya gbɔ ideí ilu dulum n̄ja, í gbe in̄e n̄ja iyi à waa jirima nɔ à waa ce idɔɔbie, ideí lafɛɛ n̄ja í ya gbɔ. ³² Ajɔ kãma in̄e go kù gbɔ bii à cɪ ijui in̄e iyi à bí do fɛɛju. ³³ Bii kù je hai bi Ilaaɔi in̄ɛɛu be í naa kaa yɔkɔ ku ce nkãma.

³⁴ N̄oi à s̄ɔ à ni, si dulum nii à bíe mam mam. Í tamaa awɔi aa kɔ n̄wa si cio? N̄oi à ganjie ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ n̄ja n̄ja.

Hai dasi Jesu naane n̄ja à yei bei fɛɛju n̄ja

³⁵ Iyi Jesu í gbò à lele inèèu n̄oi í koo í yoo í beèé í ní, ì dasi Amai Amane naane? ³⁶ N̄oi inèèu í ní, m̄ak̄ooyi, yooi í je Amai Amane ku ba n dasiè naane. ³⁷ N̄oi Jesu í ní, amu iyi ì waa yeu ih̄e mbe, amui ñ w a n baè ide ku fò. ³⁸ N̄o í ní, ñ dasiè naane Laf̄e. N̄oi í gule si wajue.

³⁹ N̄oi Jesu í ní, na irii kiitii ñ naa si andunya ku ba f̄eju ña a ye ilu, n̄o inè ña m̄o iyi à waa ye ilu a f̄eju. ⁴⁰ N̄oi Farisi go ña iyi à wa beu à gbò ideu n̄oi à beèé à ní, awa m̄o f̄eju ñai? ⁴¹ N̄oi Jesu í s̄o ña í ní, bii ì je f̄eju ña, ì kù n̄e taale ña. Amma si bei ì ya w̄eè si in̄je ì waa ye ilu ña, n̄n̄ui í j̄ò ì wa si dulum hee nsei ña.

10

M̄ondai angud̄a ña do woo degbe

¹ Jesu í ní, nt̄o nt̄o ñ w a n s̄o ñei, inè iyi í l̄o aroi angud̄a ña n̄o kù l̄o hai and̄e, bii í koo í ḡu idi í bei í l̄ò, laf̄e ile bata ngbai. ² Amma inè iyi wa l̄o hai do andei aroi angud̄a ñau, laf̄eí ì je woo degbe angud̄a ñau. ³ Woo degbe arou í ya claai, n̄o angud̄a ñau à ya gbò imue. N̄o ku kpe angud̄aè ña do iri ña ak̄a ak̄a ku fitaò ña waduude. ⁴ Waati iyi í fitaò ña fei waduude n̄o ku cua ña a maa tooè domi à mà imue. ⁵ A kaa je a too inè njoo go, amma aa sa ku j̄l̄ hai bi t̄eè domi a kù mà imue.

⁶ Jesu í kpa ña m̄ondau be amma a kù gbò yaasee.

Jesui í je woo degbe jiida

⁷ N̄oi Jesu í s̄o ña má í ní, ñ w a n s̄o ñei, amui ñ je andei aroi angud̄a ñau. ⁸ Baai amu baasi inè ña iyi à cuam wa fei ile bata ngba ñai, amma angud̄a ñau a kù gbò ide ña. ⁹ Amui ñ je ande. Inè iyi í l̄o wa do bi tom fei á ba faaba. Á l̄o, á n̄o ku fita, n̄o á ba bi ku je. ¹⁰ Ie n̄je ci ya naa kaa ku ce ile n̄o ku kpa n̄o ku beje. Amma amu ñ naai ku ba inè ña a ba kuw̄eè n̄o a n̄o jiida jiida.

¹¹ Amui ñ je woo degbe jiida. Woo degbe jiida í ya jesi n̄nu ku kui na irii angud̄aè ña. ¹² Amma woo ce gaan̄oama kù je woo degbe. Si bei angud̄a ñau a kù je t̄it̄eè, bii í h̄õnne muusu n̄la wa naa á j̄ò angud̄a ñauí ku sa, n̄o muusu n̄lau ku mu angud̄a ñau n̄o iyi à gbe ñau a fangaa. ¹³ Á sai domi na fita wa ce ice, kaa n̄e araareí angud̄a ñau. ¹⁴⁻¹⁵ Amui ñ je woo degbe jiida. Si bei Baam í m̄am n̄o amu m̄o ñ màa, beèbe m̄oi ñ mà angud̄am ña n̄o ña m̄o à m̄am, n̄o ñ jesi n̄ ku na iri ña. ¹⁶ N̄o ñ n̄e angud̄a go ña má iyi a kù wa si arou ih̄e. Kù n̄e bei an ce iyi n̄ kù naaò ña wa. Aa n̄o a gbò imum n̄o an̄aò ti tako ñau fei a je gaa ak̄a, woo degbe m̄o ak̄a.

¹⁷ Baaba í bim si na iyi í j̄ò ñ jesi n̄ ku. An ku n̄o an j̄l̄ má. ¹⁸ Inè k̄ama kaa yòk̄o ku nya hundem. Amma amu takam nii an nya. Ñ n̄e yiiko iyi an na hundem, n̄o ñ n̄e yiiko iyi an gbaaò má. Beèbei Baam í dasim ku ce.

¹⁹ Iyi í fò beèbe, n̄oi Zuifu ñau à nyi à kp̄e má na irii ideu. ²⁰ Inè go ña à ní, ì n̄e inei in̄oòkoi. S̄umui. Na mii í ce ì waa gbò ideè ña m̄om. ²¹ N̄o inè go ña m̄o à ní, inè iyi í n̄e inei in̄oòkoi ci ya fò ide be ih̄e. Inè iyi í n̄e inei in̄oòkoi á yòk̄o ku ci j̄l̄ui f̄eju ña?

Zuifu ñau à k̄osi Jesu

²² Waati í to iyi aa ce j̄ingau go Zeruzalemui iyi à ya ni Kpas̄eí Ilaaò ku teese. Waati beèbe sukui t̄ùtù. ²³ N̄o Jesu í wa bantumai kpas̄eí wa n̄e ikpa ak̄ai ileu iyi aa ya kpe bantumai Salom̄o. ²⁴ N̄oi Zuifu ñau à kaakoè à beèé à ní, hee waati yoomai aa j̄ò sika iyi à w̄eèò ku kpa iri. Bii aw̄oi ì je inè iyi Ilaaò í cicau nt̄o nt̄o, s̄o wa s̄aa s̄aa.

²⁵ N̄oi Jesu í je n̄ja í ní, ñ s̄o ñe t̄a, amma í kù dasim naane ña. Ice iyi ñ w a n ce n̄n̄ui wa jea inè ña seèdam. Ñ w a n cooi do irii Baam. ²⁶ Amma í ci ya dasim naane ña domi í kù wa si inai angud̄am ña. ²⁷ Angud̄am ña à ya gbò ide ku fam. Ñ mà ña n̄o à ya maa toom. ²⁸ N̄o ñ mu n̄ja kuw̄eè hai t̄a, a kaa ku ajo k̄ama, n̄o inè go m̄o kaa yòk̄o ku lakati ña hai si aw̄om pai. ²⁹ Baam nii í muum n̄o í la í re inè fei. Inè go kù w̄eè iyi á yòk̄o ku lakati ña hai si aw̄oi Baam. ³⁰ N̄o amu do Baam fei ak̄ai.

³¹ Iyi Zuifu ñau à gbò beèbe n̄oi à tasi kuta à waa bi a taa má. ³² N̄oi Jesu í s̄o ña í ní, do gbugh̄ai Baam ñ ce ice jiida nk̄p̄o si waju n̄je. Na ice yoomai ì waa bi í tam kuta ña. ³³ N̄oi Zuifu ñau à jeaa à ní, a kù waa bi ka t̄ae kuta na ice jiida ñau, amma si na iyi í j̄ò ì waa bu Ilaaòí, domi aw̄oi amaneí n̄o ì waa bi í ce arae Ilaaò.

³⁴ N̄oi Jesu í ní, à k̄o ide go si tiai wooda n̄je. Ideu wa fò ideí amane ña, í ní, in̄je amane ña, in̄je m̄o Ilaaòí. ³⁵ N̄o Jesu í s̄o ña má í ní, à mà iyi kuk̄oi ideí Ilaaò nt̄oi wa fò do ajo fei. To, si ideu ih̄e Ilaaò tak̄ae wa kpe inè ña iyi à gbò ideu Ilaaò, ma irei. ³⁶ Bii beèbei, beirei í ce ì ní ñ w a n bu Ilaaò ña si na iyi í j̄ò ñ ní amuu Amai Ilaaòí. N̄o amu takam m̄o Baabai í cicam n̄o í bem wa si andunya. ³⁷ Bii ñ kù wa n ce iceí Baam í maà dasim naane ña. ³⁸ Amma bii ñ w a n coo, baa bii í kù dasim naane ña, ì dasi icem naane ku ba ì mà s̄aa s̄aa ña iyi Baaba í wa sim n̄o amu m̄o ñ wa si Baaba.

³⁹ Iyi à gbò beèbe n̄oi à waa de kp̄aa má a ba a muu, amma Jesu í gb̄a si ña, ⁴⁰ n̄o ì nyi iceí idoi Zuud̄eè má bii Z̄aa í tako í dasi inè ña inyiu. Tenḡi bei í koo í wa, ⁴¹ n̄o inè nk̄p̄o í l̄o bi t̄eè. N̄oi inè ña à ní, Z̄aa kù ce maamaake k̄ama, amma ide iyi í fò si ḡameí inèèu ih̄e fei nt̄oi. ⁴² N̄o inè nk̄p̄o nk̄p̄o í dasiè naane tenḡi be.

11

Ikui Lazaa

¹ M̄òk̄o go iyi à ya kpe Lazaa kù waa n̄e baani. Betanii í je ilue, n̄o ilui Maari do Maata

mòm be. ² Lazaau wecī n̄jai. Maariui í je inaabo iyí á na ku fāsi tulare si ísei Jesu nò ku gbāa do ntoí irie. ³ N̄joi wecī minjiu Lazaa n̄jau à samba si Jesu anu à ni, Lafēe, kpaasi jiidæe kù waa ne baani.

⁴ Iyi Jesu í gbò ideu n̄joi í ni, b̄òu kaa kpa, amma na irii b̄òu in̄e n̄ja aa ye amboei Ilaaḍ do ti amu iyí n̄ je Amae.

⁵ Wee Jesu í bi Maata do if̄æe do wecī n̄ja Lazaa. ⁶ Baa do iyí í gbò baani hai nei Lazaa, í ce ājo minji má ilu bii í wau. ⁷ Si anyie nò í s̄ḥ m̄c̄æe n̄ja í ni, ka nyi ilei Zudee má. ⁸ N̄joi m̄c̄æe n̄ja à ni, Meetu, si ājo minjiu ih̄e bei à bi a tæe kuta, nò í waa bi í nyi be má? ⁹ N̄joi Jesu í bee n̄ja í ni, ājo akā lēu feloi í ne. Kù je maateji ba. Bii in̄e ḡo wa ne dasā kaa koose domi wa ye inya kumáí andunya. ¹⁰ Amma in̄e iyí wa ne id̄ú á koose domi inya kumá kù w̄æa.

¹¹ B̄ēbei Jesu í s̄ḥ n̄ja. Nò í f̄o má í ni, kpaasi n̄wa Lazaa wa sí n̄jooi m̄e, amma an̄ koo n̄ j̄u. ¹² N̄joi m̄c̄æe n̄jau à s̄ḥ à ni, Lafēe, bii í je wa sí n̄jooi í s̄a. Á ba iri. ¹³ Wee ikui Lazaaí Jesu í f̄aa, amma āja à tamaa bei ideí n̄joo alalai í f̄aa. ¹⁴ Na n̄joi í j̄ḥ Jesu í s̄ḥ n̄ja do yaasee í ni, Lazaa kù w̄e. ¹⁵ Amma na iri n̄joi í w̄eḥ in̄o did̄s̄ si na iyí í j̄ḥ n̄ku wa be hee n̄ j̄o ku ba iri. B̄ēbei n̄ju be á j̄ḥ í dasim naane n̄ja. I ne ka b̄o bi t̄e. ¹⁶ N̄joi Tomaa iyí à ya kpe Sikàú í s̄ḥ m̄c̄æe kpaasie n̄ja í ni, to, í j̄ḥ ka koo ka ku do Meetu ājo.

Jesu í je kujti iku n̄ja nò n̄jui í je kuw̄e

¹⁷ N̄joi Jesu do m̄c̄æe n̄jau à b̄o Betani be. Iyi à to, à koo à ba à si Lazaa t̄a hee í ce ājo m̄e. ¹⁸ Wee kujti Betani do Zeruzal̄emu kù re kilo m̄eeta. ¹⁹ Nò hai Zeruzal̄emu be Zuifu n̄kp̄o ḡo n̄ja m̄o à naa bi Maata do Maari à naa ku ce n̄ja f̄o si bei wecī n̄ja kù w̄e.

²⁰ Iyi Maata í gbò Jesu wa naa, n̄joi í b̄o ku kōe. Amma Maari wa buba kpas̄e. ²¹ N̄joi Maata í s̄ḥ Jesu í ni, Lafēe, bii í je í wa ih̄e wo wecīm kaa ku. ²² Amma n̄ má baa n̄sei mii iyí aa t̄o Ilaaḍ fei á muue. ²³ N̄joi Jesu í s̄ḥ í ni, wecīe á j̄l wa má. ²⁴ N̄joi Maata í ni, nt̄oi, n̄ má iyí ājoi ank̄anyi iku n̄ja aa j̄l hai si bale. N̄ju m̄o á j̄l ājo n̄ju be.

²⁵ N̄joi Jesu í s̄ḥ í ni, amui n̄ je kujti iku n̄ja nò n̄ je kuw̄e. In̄e iyí í dasim naane á maa w̄ēi baa bii í ku. ²⁶ Nò in̄e iyí í w̄e nò í dasim naane kaa ku ājo k̄ama. Í dasi ideu be naane? ²⁷ Nò Maata í j̄eaa í ni, oo Lafēe, n̄ dasi naane iyí awoi í je Kirisi, Amaí Ilaaḍ, iyí à ni á na ku naa si andunya.

Jesu wa kpata

²⁸ Iyi Maata í f̄o b̄ēbe í t̄a n̄joi í koo í kpe Maari if̄æe wa í s̄ḥ do gundu í ni, Meetu í to wa, wa kpee. ²⁹ Iyi Maari í gbò b̄ēbe n̄joi í dede do saasa í b̄o bi t̄e. ³⁰ Wee Jesu kù l̄o wa in̄o ilu tit̄a, amma í wa tengi bii Maata í k̄ou. ³¹ Zuifu n̄ja iyí à b̄o Maari ku ce f̄o kpas̄e, à

ye í dede í fita do saasa. N̄joi à tōe. Á tamaa wa b̄o ku kpata bi baleui.

³² N̄joi Maari í to bii Jesu í wau. Iyi í ȳo n̄joi í s̄ēbata si wajue í s̄ḥ í ni, Lafēe, bii í wa ih̄e wo wecīm kaa ku. ³³ Iyi Jesu í ye wa kpata nò Zuifu n̄ja m̄o iyí à tōe wau à waa kpata, ideu í f̄o in̄e j̄iida j̄iida hee wa yaya. ³⁴ N̄joi í bee n̄ja í ni, iwoi í suu n̄ja. Nò à s̄ḥ à ni, Lafēe, naa c̄o. ³⁵ N̄joi Jesu í kpata. ³⁶ N̄jui í j̄ḥ Zuifu n̄jau à ni, í c̄o zaka bei í buu. ³⁷ Amma ḡo n̄ja à ni, in̄e iuh̄e í j̄ḥ f̄ēju n̄ja à ye ilu. Kaa ȳo k̄o ku ganji Lazaa ku maḍ ku wo?

Kujti Lazaa hai si bale

³⁸ N̄joi in̄o ku f̄ou í j̄ḥ Jesu í yaya má, nò í b̄o bi baleu. Wee baleu si l̄ōmai iri kuta goi í wa n̄o à d̄i and̄e do kuta nla ḡo má. ³⁹ N̄joi Jesu í ni, í tale kutau hai be n̄ja. Amma Maata wecī in̄e iyí í kuu í s̄ḥ í ni, Lafēe, bii í wa í b̄ēi w̄a nu t̄a domi hai waati iyí à dasie bale í to ājo m̄e wa n̄nyi. ⁴⁰ N̄joi Jesu í b̄ēe í ni, í j̄ḥ n̄ s̄ḥ n̄ ni bii í dasim naane aa ye amboei Ilaaḍ m̄e.

⁴¹ Si anyie n̄joi à tale kutau hai be. Nò Jesu í wu iju lele í ni, Baam, n̄ wa n̄ saabue si na iyí í j̄ḥ í gbò kut̄om. ⁴² Amu takam n̄ má iyí waati k̄ama fei í ya maa gbò idem, amma n̄ f̄o b̄ēbei na in̄e n̄ja iyí à waa leek̄ ih̄e ku ba a dasi naane iyí awoi í b̄em wa. ⁴³ Iyi í f̄o b̄ēbe í t̄a n̄joi í la hee lele í ni, Lazaa, fita wa hai be. ⁴⁴ N̄joi í fita wa hai in̄o baleu do āc̄o iyí à woḍ awōe n̄ja do ís̄e n̄ja do irie. N̄joi Jesu í ni, í ft̄u í j̄ḥ ku ne n̄ja.

In̄e n̄ja à waa busi n̄je a ba a kpa Jesu

⁴⁵ N̄joi Zuifu n̄ja iyí à naa bi Maariu, n̄kp̄o n̄ja í dasi Jesu naane iyí à ye mii iyí í ce. ⁴⁶ Amma ḡo n̄ja à nyi à koo à s̄ḥ Farisi n̄jau mii iyí Jesu í ce. ⁴⁷ N̄joi in̄e nḡboi woo wee Ilaaḍ n̄jau do Farisi n̄ja à t̄ōt̄ō in̄e nḡboi woo ce kiiti n̄jau m̄o à bee n̄je à waa ni, beirei aa ka ce. In̄e wee í wasi maamaake n̄kp̄o n̄kp̄o ku ce. ⁴⁸ Bii à j̄ḥ wa ce b̄ēbe wa koo in̄e fei á na ku dasie naane. Nò in̄e Romu n̄ja aa naa a lege kpas̄e Ilaaḍ, n̄o a ko dimi nwa.

⁴⁹ Amma Kaifu iyí í je woo wee nla si aḍ n̄ju be, í wa in̄o n̄ja, nò í s̄ḥ n̄ja í ni, í kù má nk̄ama n̄ja. ⁵⁰ Í kù má n̄ja iyí aranf̄aani n̄wai in̄e akā ku ku si aḡbei dimi nwa n̄ja? Si b̄ēbe dimi n̄wau fei kaa ce n̄fe má. ⁵¹ Wee, ide iyí í f̄ou be, kù je hai si lasabui n̄ju takaei wa naa. Amma si na iyí í j̄ḥ í je woo wee nla si aḍ n̄ju, na n̄joi í j̄ḥ í ce walii Jesu ku ku si aḡbei dimii Zuifu n̄ja. ⁵² Kù nò kù je si aḡbei aya akāi á ku, amma á kui ku ba kù j̄ḥ amaí Ilaaḍ n̄ja iyí à wa bii fei a je akā.

⁵³ N̄joi í j̄ḥ hai ājo n̄ju à waa busi n̄je a ba a kpa Jesu. ⁵⁴ Na n̄joi í j̄ḥ Jesu ci ya maa dabii si in̄o Zuifu n̄jau má si bantuma, amma í ne hai be í b̄o ile iyí í wa k̄o k̄o gbabua ḡo si ilu ḡo iyí à ya kpe Efaraimu. N̄ju do m̄c̄æe n̄ja à koo à buba ilu be.

⁵⁵ Wee j̄inḡauí Zuifu n̄ja iyí à ya kpe Iku ku kua í maai wa. Nò hai il̄e k̄o n̄ja in̄e n̄kp̄o í b̄o kuwee ku ce Zeruzal̄emu ku ba a má hee

jingauu ku maà to wa. ⁵⁶ Njoi à waa dede Jesu, nò à leeki bantumai kpasèi Ilaaḍ à bee nje à waa ni, beirei i waa lasabu ŋa. Ma kù waa naa jingau i ya. ⁵⁷ Wee ine nḡboi woo weei Ilaaḍ ŋa do Farisi ŋa à na wooda à ni bii ine ḡo í mǎ bii Jesu í wa ku sḡ aṅa a koo a muu.

12

Maari í fási tulare si isei Jesu

(Cò *Matie 26:6-13; Maaku 14:3-9*)

¹ Si aḡo mēefa iyi í gbe jingau i lku ku kua u ku bei ku to wa, ŋoi Jesu í bḡ Betani. Bei Lazaa ine iyi Jesu í jǎ hai si balēu í wa. ² Ilu bei à cea Jesu ije wa je. Maata wa ḡbḡ ŋḡa nḡ Lazaa í wa si inḡ ŋḡa. ³ Wee Maari í ne tulare i fia nkḡo ḡo iyi à ce do ikpoi naadi alala, zakai bubui kilo. Njoi í koo í soo í naa í fási isei Jesu, nḡ í ḡbāa do nto iriē. Njoi inunui tulareu í ḡba kpasēu fei.

⁴ Njoi ine akāi mǎcǎi Jesu ŋau iyi à ya kpe Zudasi Isikarioti ine iyi á zambaeu í ni, ⁵ fia i tulareu ihē á yǎko ku to fia i icēi adḡ akā. Na mii í jḡ a kù taa ka kpēa ilu are ŋa fia. ⁶ Iyi wa fḡ beēbe kù je wa ce araare i lu are ŋau fa, amma si na iyi í jḡ í je ile dei. Nḡui í ya maa mu bḡḡoi fia ŋḡau, nḡ í ya maa ce ilei fia iyi à ya dasiu. ⁷ Amma Jesu í ni, jḡ abou si laakaē. Amui í jilēa ku ba ku fāsīm a bei a sim. ⁸ Waati kama fei aa ne ilu are ŋa si inḡ nḡe, amma amu í kaa nem do aḡo fei ŋa.

À waa de kpāa a kpa Lazaa

⁹ Zuifu nkḡo í ḡbḡ iyi Jesu í wa Betani, nḡ à bḡ be. Kù je na Jesu nḡu akā, amma à waa bi à ye Lazaa iyi Jesu í jǎ hai si balēu. ¹⁰ Amma ine nḡboi woo weei Ilaaḍ ŋau à waa busi nje a ba a kpa Lazaa ma, ¹¹ domi na iriē Zuifu nkḡo ḡo ŋa à fita hai bi tu ŋa à dasi Jesu naane.

Jesu wa lḡ inḡ ilu Jeruzalemu

(Cò *Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40*)

¹² Iju kumāe ŋoi zamaa iyi í naa jingauu í ḡbḡ iyi Jesu wa naa Zeruzalemu. ¹³ Njoi à so wuai kpakpa à waa bḡ ku koē. À dḡ anu hee lele à waa ni, à waa saabue. Aḡ Lafēe ku weēe, awḡo iyi í waa naa do iriē. Ilaaḍ ku weēe, awḡo Ilaalui Izireli *. ¹⁴ Jesu wee í ba ama ḡbankelē ḡo wa ḡū. Beēbei í ce si bei kukḡoi ide i Ilaaḍ wa fḡ í ni,

¹⁵ I maà ce nḡo, inḡ ine i Siḡo ŋa.

I cḡ ilaalu nḡe í ḡū ama ḡbankelē, wa naa.

¹⁶ Ide ŋau be mǎcǎi Jesu ŋau a kù ḡbḡ yaasee waati beēbe, amma waati iyi í nyi lelei Aḡ do amboeē, à ye ḡḡi iyi mii ŋau fei à kḡo si kukḡoi ide i Ilaaḍ na iriē, à nḡ à cea fei nḡēe.

¹⁷ Ine ŋa iyi à wa be do Jesu aḡo waati iyi í kpe Lazaa í jūu hai si balēu, aṅa fei à waa sisia ine ŋa mii iyi Jesu í ce. ¹⁸ Njoi í jḡ zamaau fei í bḡ ku koē beēbe domi à ḡbḡ baau maamaake iyi í ceu. ¹⁹ Na nḡu, Farisi ŋau à fḡ aṅa duusḡo

à waa ni, i kù ye à mḡḡḡo inēēu ihēi mam mam? Wee inei andunya ŋa fei à waa tooe.

Gerēki ḡo ŋa à waa de Jesu

²⁰ Wee Gerēki ḡo ŋa à wa si inḡi ine ŋa iyi à naa Zeruzalemu Ilaaḍ ku ḡulēa waatii jingauu. ²¹ Njoi à bḡ bi Filipu inei Besaida si ilei Galileeu, à ni, mǎkḡoyi, à waa bi Jesu ku ye.

²² Njoi Filipu í koo í sḡ Anderee, nḡ Anderee do Filipu à koo à sḡ Jesu. ²³ Njoi Jesu í sḡ ŋa í ni, awaati í to mbe bei bii ine ŋa aa ye amboei amu Amai Amane. ²⁴ Ntḡo ntḡo nḡ wa nḡ sḡ ŋei, bii ijui iya kù cuku si ile kù ku, nḡu akāi á maa weē. Amma bii í ku á bi iju nkḡo nkḡo. ²⁵ Ine iyi í bi kuweēe á na ku kuaē. Ine mḡo iyi kù saalu kuweēe nḡḡḡo, sḡalui kuweēe hai tāi lafēe wa ce. ²⁶ Ine iyi í weē na irim ku toom wa. Nḡo bii nḡ wa, bei lafēe mḡo á wa. Bii ine ḡo í weē na irim, Baam á cea lafēe beere.

Jesu wa fḡ ide i kue

²⁷ Njoi Jesu í ni, nsei inḡm í fḡ jiida jiida. N kù mǎ baa beirei an fḡ. Mǎ n tḡo Baaba ku nyam si wahala iyi á bam nsei i ihēi ya. Aawo, n kaa n ce beēbe domi na nḡui í jḡ nḡ naa. ²⁸ Baaba, jḡ iriē ku ne beere. Iyi Jesu í fḡ beēbe ŋoi à ḡbḡ ide ku fḡ ḡo wa hai lele í ni, nḡ jḡ í ne beere tā nḡo an jḡ ku kḡo si má. ²⁹ Iyi ine ŋa iyi à wa beu à ḡbḡ ide ku fḡ, ŋoi à ni, kulai ijli. Njoi ine ḡo ŋa mḡo à ni, amaleka ḡoi wa baa ide ku fḡ.

³⁰ Na Jesu í sḡ ŋa í ni, kù je na irim nii à ḡbḡ ide ku fḡ be, amma na iri nḡei. ³¹ Nsei aḡo í to wa mbe si bii Ilaaḍ á kiiti inei andunya ŋa. Bebei aa lele Seetam ilaalui andunya. ³² Waati iyi aa som hai ile a koam lele, waati beēbei an fa ine fei wa bi tom. ³³ Si ideu be Jesu wa sisi yaase bei nḡu á kui. ³⁴ Njoi zamaau í sḡo í ni, à ḡbḡ si tiai wooda nwa iyi ine iyi Ilaaḍ í cicau á maa weēi hee do aḡo fei. Beirei í ce í waa ni kù ne bei á ce iyi a kù so Amai Amane hai ile a koae lele. Yooi í je Amai Amane.

³⁵ Njoi Jesu í sḡ ŋa í ni, í gbe keeke iyi inya kumá kaa wa anini nḡe má. Í sḡa í ya maa ne si waati iyi í ne inya kumá ŋa ku ba ilu kuku ku maà na ku boe nḡe, domi ine iyi wa ne si ilu kuku ci ya mǎ bii wa bḡ. ³⁶ Na nḡu, í dasi inya kumá naane waati iyi í nḡo ŋa ku ba í je amai inya kumá ŋa.

Zuifu ŋa a kù dasi Jesu naane

Iyi Jesu í fḡ beēbe í tā ŋoi í dede hai inḡo nḡa í ne í koo í manji. ³⁷ Baa do iyi í ce maamaake nkḡo fei si waju nḡa a kù dasiē naane. ³⁸ Beēbei ide iyi walli Ezai í fḡo í ce. Í ni,

Lafēe, yooi í dasi waazḡo nwa naane.

Mǎ bi yooi Lafēe í nyisi ḡbḡḡbāe.

³⁹⁻⁴⁰ Walli Ezai í fḡo má í ni,

Ilaaḍ í fēeju ŋa,

* 12:13 à waa saabue Do feei gerēki hozanai à ya ni.

Ku ba a maà ye ilu.
 Nò í jò idò n̄a í le
 Ku ba a maà mà do bisì n̄a.
 Í ce beɛbeɛ ku ba a maà na a kpaasi idò n̄o n̄ju
 ku jò a ba iri.
 N̄oi í jò a kù yòkò a kù dasì naane. ⁴¹ Ezai í fò
 beɛbeɛ si na iyi í jò í yɛ amboei Jesu n̄o í fò ide
 na irie.

⁴² Do n̄ju fei, baa ine ngboi Zuifu n̄au nkpo
 í dasi Jesu naane. Amma si bei á waa ce n̄joi
 Farisi n̄au a kù jesi si bantuma ku ba a maà
 na a ganji n̄a ile bii á ya ce kutətəɔ n̄au ku b̄o
 má. ⁴³ A kù waa bi a lele ān̄a hai bei si na iyi í
 jò saabui amanɛ n̄ai á bi í re ti Ilaaɔ.

Idei Jesu á ye taalei ine n̄a

⁴⁴ N̄oi Jesu í fò ide hee lele í ni, ine iyi í
 dasim naane, kù je amu akāi í dasi naane, í
 dasi ine iyi í bem wa m̄o naane. ⁴⁵ Beɛbe m̄oi
 ine iyi í yem í yɛ ine iyi í bem wai. ⁴⁶ Amui n̄
 je inya kumá, n̄o n̄ naai si andunya ku ba ine
 iyi í dasim naane fei ku maà wa si ilu kuku
 má. ⁴⁷ Ine iyi í gb̄o idem n̄o kù waa saaluɛ, kù
 je amui an ye taalei lafɛɛ. Amu n̄ naai n na n
 faaba ine andunya n̄a, n kù naa ku ye taale
 n̄a. ⁴⁸ Ine iyi í k̄osim n̄o kù gb̄a idem, í ne
 mi iyi á ye taalei lafɛɛi. Ide n̄a iyi n̄ f̄o, n̄ju í á
 ye taalei lafɛɛ si ājoi ankāanyiu. ⁴⁹ Ideui á ye
 taaleɛ si na iyi í jò n̄ kù wa n f̄o ide do yiiki
 aram, amma Ilaaɔ Baaba takae í s̄om ide n̄a
 iyi an f̄o. N̄ju í n̄o í bem wa. ⁵⁰ N̄ mà iyi ide
 n̄a iyi í s̄om n̄au kuwɛɛ hai t̄ai á je k̄ok̄o n̄a.
 N̄oi í jò ide iyi n̄ wa n f̄o, n̄ wa n f̄oai bei Baaba
 í s̄om.

13

Jesu í wiɛ isei m̄oc̄e n̄a

¹ Ājoi iyi bii iju í má á je jingauí lku ku kuau
 í to. N̄o Jesu í mà iyi waatii n̄ju í to m̄be n̄ju
 ku ne hai andunya n̄ju ku b̄o bi Baai n̄ju. Hai
 sinte hee ku baa nsei í ne kubii inɛɛ n̄a, n̄o
 kubii n̄a iyi í neui í b̄oai hee k̄o.

² N̄oi Jesu do m̄oc̄e n̄a á waa je ājoi. Wee
 Seetam í tale si Zudasi Isikarioti amai Sim̄oɔu
 ku zambaɛ tá. ³ Jesu takae í mà iyi Ilaaɔ Baaba
 í daa n̄ju mi fei si aw̄o, í n̄o í mà iyi n̄ju í
 naai hai bi Ilaaɔ n̄o n̄ju wa nyi be má. ⁴ N̄oi
 í dede hai bi ku j̄eu í b̄o kumbooɛ í j̄il̄o, n̄o í
 so āc̄o go í d̄i si kpaakaɛ. ⁵ N̄oi í bu inyi si j̄eɛ
 wa wiɔ kut̄ei m̄oc̄e n̄a n̄o wa gb̄aa do āc̄o iyi
 í d̄i si kpaakaɛ. ⁶ Iyi í to si Sim̄oɔ P̄ieɛ n̄oi P̄ieɛ í
 beɛɛ í ni, Lafɛɛ, aw̄oi aa wiɛ kutem? ⁷ N̄o Jesu í
 j̄eaa í ni, í kù mà mi iyi n̄ wa n ce nsei, amma
 bii í k̄oasi aa na í má. ⁸ N̄oi P̄ieɛ í ni, aawo, aw̄o
 si aa wiɛm kutem pai. N̄oi Jesu í s̄oɔ í ni, bii n̄
 kù wiɛ kut̄eɛ í kaa je inɛm má. ⁹ N̄oi Sim̄oɔ P̄ieɛ
 í ni, debei Lafɛɛ, kù je kutem n̄ju akāi aa wiɛ
 m̄eɛ, wiɛ aw̄om do irim fei. ¹⁰ N̄oi Jesu í s̄oɔ í
 ni, ine iyi í wɛ tá kù ne bukaatai ku wɛ má í
 gb̄e isɛɛ n̄a ku ba ku má mam mam. In̄e í má,
 amma kù je in̄e fei. ¹¹ Wee Jesu í mà ine iyi á
 zamba n̄ju tá, n̄oi í jò í ni kù je ān̄a feii á má.

¹² Iyi í wiɛ kut̄e n̄a n̄a í tá, n̄oi í so kumbooɛ
 í dasi, n̄o í nyi agbɛɛ má í bei í bee n̄a í ni,
 í mà yaasei ice iyi n̄ ce n̄ju be n̄a? ¹³ Í ya
 maa kpem M̄eetu do Lafɛɛ n̄a. N̄oi í waa f̄o n̄a,
 domi beɛbeɛ n̄ je. ¹⁴ To, bii amu iyi n̄ je Lafɛɛ
 do M̄eetu n̄ju n̄ wiɛ kut̄e n̄e n̄a, í s̄a in̄e m̄o í
 ya wiɛ kut̄e n̄e n̄a. ¹⁵ Yaasei j̄idai n̄ nyisi n̄e
 be ku ba in̄e m̄o í ya cea n̄je bei n̄ ce n̄je. ¹⁶ N̄to
 n̄to n̄ wa n s̄o n̄e, woo ce ice ci ya la ku re ine
 ngboɛ. Beɛbe m̄oi ine iyi á be ci ya la ku re ine
 iyi í b̄o. ¹⁷ Nsei wee í mà yaasei iyi ih̄e n̄a. Bii
 í waa coo n̄a, aa ne in̄o did̄o n̄a.

¹⁸ Kù je in̄e feii n̄ wa n f̄aa. N̄ mà ine n̄a iyi
 n̄ cicai. Amma kù ne bei á ce iyi kukoi ide
 Ilaaɔ kù k̄o. Kukou í ni, ine iyi wa bam ku je
 ājoi, n̄ju í sinda í je m̄beɛm. ¹⁹ Hai nsei n̄ wa
 n s̄o n̄e hee ide n̄au ku maa ce ku ba bii í na
 í ce í dasi naane n̄a iyi amui n̄ je ine iyi n̄ ni n̄
 j̄eu. ²⁰ N̄to n̄to n̄ wa n s̄o n̄e, ine iyi í gb̄a ine
 iyi n̄ be, amui í gb̄a. N̄o ine iyi í gb̄am, ine iyi í
 bem wai í gb̄a.

Jesu wa f̄o iyi Zudasi á zamba n̄ju

(C̄o Matie 26:20-25; Maaku 14:17-21;
 Luku 22:21-23)

²¹ Iyi Jesu í f̄o beɛbe í tá, n̄oi in̄oɛ í f̄o kaa kaa.
 N̄oi í s̄o n̄a s̄aa s̄aa í ni, n̄to n̄to an s̄o n̄e, ine
 akā n̄jei á zambam. ²² N̄oi m̄oc̄o n̄au á waa c̄o
 n̄je domi a kù mà ine iyi wa f̄aa. ²³ Wee ine
 akā n̄a, ine iyi Jesu í bi j̄idai j̄idau, wa gb̄esi
 gend̄ei Jesu. ²⁴ N̄oi Sim̄oɔ P̄ieɛ í cea nyinda do
 aw̄o ku bee Jesu yooi wa f̄aa. ²⁵ N̄oi m̄oc̄o iyi
 wa gb̄esi gend̄ei Jesuu í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, yooi í
 waa f̄aa. ²⁶ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, an bu kilii n̄o
 gusi aye, ine iyi n̄ na, lafɛɛi. N̄oi í bu kilii í na
 Zudasi amai Sim̄oɔ Isikarioti. ²⁷ Hai waati iyi
 Zudasi í gb̄a kilii gbakā Seetam í lo siei. N̄oi
 Jesu í s̄oɔ í ni, mi iyi aa ce, coo do njuma.

²⁸ Amma si in̄o n̄a ine go kù mà mi iyi í j̄o
 í s̄o beɛbe. ²⁹ Si bei Zudasii wa mu b̄ogoi fia
 n̄ju, n̄oi í j̄o ine go n̄a á tamaa Jesu í ni koo ra
 nḡoḡo wa iyi ān̄a aa j̄eɛ j̄ingauí walako wa s̄o
 ku mua ilu are n̄a fia. ³⁰ Iyi Zudasi í gb̄a cilii
 í mi gbakā n̄oi í fita. Wee í ko idu í d̄u.

Wooda tit̄o

³¹ Iyi Zudasi í fita n̄oi Jesu í ni, beɛbe ine
 n̄a aa ye amboei amu Amai Amanɛ, n̄o aa ye ti
 Ilaaɔ m̄o na irim. ³² Si bei ine n̄a aa ye amboei
 Ilaaɔ na irim, n̄ju takae á j̄o a ye ti amu m̄o.
 Á coo m̄oi kaa kpe. ³³ In̄e baak̄oɔm n̄a, waati
 keekei í gb̄e iyi an wɛɛ do in̄e, n̄o si anyie aa
 na í maa dedɛɛm n̄a. Amma ide iyi n̄ s̄o Zuifu
 n̄au n̄ju n̄ wa n s̄o in̄e m̄o be nsei. I kaa yòkò
 í b̄o bii n̄ wa n b̄o n̄a. ³⁴ Wooda tit̄o iyi n̄ wa n
 j̄ile n̄je wee, í ya bi n̄je n̄a. Si bei n̄ bi n̄e, in̄e
 m̄o í ya bi n̄je n̄a. ³⁵ Bii í bi n̄je n̄a, ine fei á mà
 iyi í je m̄oc̄om n̄a.

Jesu wa f̄o iyi P̄ieɛ á j̄a ku ni n̄ju kù mà

³⁶ N̄oi Sim̄oɔ P̄ieɛ í bee Jesu í ni, iwoi í waa
 b̄o Lafɛɛ. N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, bii n̄ wa n b̄o í kaa
 yòkò í toom nsei, amma bii í k̄oasi aa toom wa

be. ³⁷Nɔi Pisee í beee í ni, Lafɛɛ, beirei í ce n kaa n yɔkɔ n tooe nsei. N̄ tã sɔɔlu n na kuwɛɛm na iriɛ. ³⁸Nɔi Jesu í jɛaa í ni, í tã sɔɔlu n na kuwɛɛɛ na irim do ntɔ? Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔɛi, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa já ise gbɛɛta í ni í kù màm.

14

Jesu í je kpāa iyi wa bɔ bi Baaba

¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, í maà ya wɛɛ do inɔ ku fɔ ɲa. Í dasi Ilaaɔ naane nɔ í dasim naane ɲa. ² Bi ku wa í kpɔ kpasɛi Baam. Nɔ wee n̄ wa n koo bɛ n koo n̄ ce nɲɛ sɔɔlui bi ku wa. Bii kù je ntɔ, n kaa n sɔ ɲɛ. ³ Bii n̄ koo n̄ ce nɲɛ bi ku wa n̄ tã an nyi wa má, n naa n gbã ɲɛ n bɔɔ ɲɛ bi tom ku ba inɛ mɔ í wa bii n̄ wa. ⁴ Bii n̄ wa n bɔ í mà kpāau ɲa.

⁵ Nɔi Tomaa í ni, Lafɛɛ, a kù mà baa bii í waa bɔ mɔm. Beirei aa ka ce ka mà kpāau. ⁶ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, amui n̄ je kpāa, do ntɔ, do kuwɛɛ. Inɛ kãma kaa bɔ bi Ilaaɔ Baaba bii kù je hai do bi tom. ⁷ Bii í màm ɲa, aa mà Baam ɲa. Nɔ hai nsei í màa ɲa í nɔ í yɔɔ ɲa.

⁸ Nɔi Filipu í ni, Lafɛɛ, nyisi wa Baaba, nɲu bɛ á to wa. ⁹ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, Filipu, hai kukpei n̄ wa inɔ nɲɛ ihɛ nɔ í kù màm? Inɛ iyi í yem í ye Ilaaɔ Baaba. To, na mii í ce í waa ni, nyisi wa Ilaaɔ Baaba má. ¹⁰ Í kù dasi naane iyi n̄ wa si Ilaaɔ Baaba, nɔ Ilaaɔ Baaba mɔ í wa sim ni? Ide iyi n̄ wa n sɔ ɲɛ, n kù wa n fɔɔ do yiikoi amu takam. Amma Baaba í wa sim nɔ nɲui wa ce icɛɛ. ¹¹ Í dasim naane ɲa iyi n̄ wa si Baaba nɔ Baaba mɔ í wa sim. Walako í dasi naane ɲa baa na icɛu takae iyi í waa ye ɲa. ¹² Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲɛi, inɛ iyi í dasim naane, lafɛɛ mɔ á ce icɛ iyi n̄ wa n ce, nɔ á ce ku la ku re beɛbe mɔm, domi wee n̄ wa n bɔ bi Baaba. ¹³ Nɔ mii iyi aa tɔɔɛ do irim ɲa fei an cɔɔ ku ba amu Amau n nyisiɔ amboei Baaba. ¹⁴ Bii í tɔɛ ngɔɔ do irim aa ba ɲa.

Jesu í ce kuwã nɲu ku bɛ Hundi Ilaaɔ wa

¹⁵ Nɔ Jesu í ni má, bii í bim ɲa aa jirima mii iyi n̄ ni í ce ɲa. ¹⁶ Nɔ an tɔɔ Ilaaɔ Baaba ku mu nɲɛ Woo mua gbɛgbã mmue wa, iyi á maa wɛɛ do inɛ hee do ajɔ fei. ¹⁷ Woo mua gbɛgbã Hundi Ilaaɔi, nɲui á jɔ inɛ ɲa á mà ntɔu. Inɛi andunya ɲa a kaa yɔkɔ á gbaa si na iyi í jɔ á kù waa yɔɔ, beɛbe mɔi á kù màa. Amma inɛ í màa ɲa, domi í wɛɛ do inɛ, á nɔ ku wa si idɔ nɲɛ.

¹⁸ N kaa n jɔ ɲɛ kɔyɔ. An na n nyi wa bi tu ɲɛ má. ¹⁹ Í gbɛ keeke nsei iyi inɛi andunya ɲa a kaa yem má, amma inɛ aa yem ɲa si na iyi í jɔ n̄ wɛɛ, nɔ inɛ mɔ aa wɛɛ ɲa. ²⁰ Waati iyi ajɔu í to wa aa mà ɲa iyi n̄ wa si Baam nɔ inɛ mɔ í wa sim ɲa nɔ amu mɔ n̄ wa si ɲɛ.

²¹ Inɛ iyi í mà woodam nɔ wa jirimaɛ, lafɛɛi í bim. Inɛ iyi í bim, Baam á bi nɲu mɔ, nɔ amu takam an bi lafɛɛ, nɔ an nyisiɛ aram.

²² Zudasi ɔɔ í wa bɛ, amma kù je Zudasi Isikarioti. Nɲui í beee í ni, Lafɛɛ, beirei aa ce í nyisi wa arae nɔ í kaa nyisi inɛi andunya ɲa.

²³ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, inɛ iyi í bim fei á gbɔ idem, nɔ Baam á bi lafɛɛ nɔ amu do Baam nɔu fei aa ka na ka ce bi ku wa si idɔi lafɛɛ. ²⁴ Inɛ iyi kù bim, lafɛɛ kaa jirima idem pai. Nɔ ide iyi í waa gbɔ ɲau ihɛ ɲa, kù je idei amu takam, amma idei Baaba. Nɲui í bɛm wa.

²⁵ Ide ɲau ihɛ fei n̄ wa n sɔ ɲɛi hai waati iyi n̄ wa inɔ nɲɛ ihɛ. ²⁶ Amma Hundi Ilaaɔ, Woo mua gbɛgbãu, á maa kɔ ɲɛ si mii fei, nɔ ku maa ye ɲɛ gigii ide ɲa iyi n̄ tako n̄ sɔ ɲɛ fei. Nɲui Baaba á bɛ nɲɛ wa do irim nɔu.

²⁷ Laakai ku s̄ui n̄ wa n jɔ nɲɛ. Bei amu takam n̄ wɛɛɔ laakai ku s̄u, beɛbe mɔi an jɔ inɛ mɔ í wɛɛɔ laakai ku s̄u. Nɔ laakai ku s̄u iyi an mu nɲɛu kaa je bei ti andunya. Na nɲu, í maà wɛɛɔ inɔ ku fɔ ɲa, nɔ í maà jɔ zigi nɲɛ ku da.

²⁸ Í gbɔ ɲa iyi n̄ sɔ ɲɛ n̄ ni n̄ wa n koo amma an nyi wa bi tu ɲɛ má. Bii í bim ɲa aa wɛɛ do inɔ didɔ ɲa do iyi n̄ wa n bɔ bi Baaba, domi nɲui í rem. ²⁹ Na ɲoi í ce n̄ wa n sɔ ɲɛ hai nsei hee ide ɲau ku maa ce, ku ba bii ideu í na í ce í dasim naane ɲa. ³⁰ N kaa n ba n sɔ ɲɛ ide nkɔɔ má si na iyi í jɔ Seetam Ilaaui andunya wa naa, amma kù nɛ gbɛgbã kãma sim. ³¹ To, í dede ka nɛ ku ba inɛi andunya ɲa á mà iyi n̄ bi Baaba nɔ n̄ wa n ce fei ndɛɛ si bei Baaba í nam woodaɛ.

15

Jesu í je icui j̄i ndii rezɛɛ

¹ Si anyii nɲu nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, amui n̄ je icui j̄i ndii rezɛɛ nɔ Baam mɔi í je woo logooɛ. ² Amaawɔm ɲa iyi á ci ya so fei, nɲui í ya da ɲa ku nɲɔ ɲa. Amaawɔ ɲa iyi á waa so mɔ í ya kɔta ɲai ku ba kuso nɲa ku kɔɔsi. ³ Inɛ í má tá do saabui ide iyi n̄ sɔ ɲɛ. ⁴ Í jɔ í má sim ɲa, nɔ amu mɔ an má si ɲɛ. Si bei amaawɔ kaa yɔkɔ ku so iso do arae bii kù je wa má si icui j̄i, beɛbe mɔi inɛ taka nɲɛ í kaa yɔkɔ í so bii í kù waa má sim ɲa.

⁵ Amui n̄ je icui j̄i ndii rezɛɛ, inɛ mɔi í je amaawɔɛ ɲa. Inɛ iyi wa má sim nɔ amu mɔ n̄ wa n má si lafɛɛ, á so iso nkɔɔ. Amma bii kù je do amú í kaa yɔkɔ í ce ngɔɔ ɲa. ⁶ Inɛ iyi kù waa má sim aa nyaai á nyɔɔ bei á ya nyɔ amaawɔi j̄i ɲa. Si anyie, bii á gbɛ nɔ á tɔtɔ ɲa á dasi ɲa ina á jo. ⁷ Bii í waa má sim ɲa nɔ idem í wa si ɲɛ í tɔɔ mii iyi í bi fei ɲa aa ba ɲa. ⁸ Iso nkɔɔ ku so nɲɛi á jɔ irii Baam ku nɛ amboe. Beɛbe mɔi aa nyisiɔ inɛ ɲa iyi inɛu mɔcɔm ɲai. ⁹ N̄ bi ɲɛi bei Baam mɔ í bim. Í jɔ í wa si kubim ɲa. ¹⁰ Bii í waa jirima woodam ɲa, beɛbe mɔi aa wa si kubim ɲa, bei amu mɔ n̄ jirima woodai Baam nɔ n̄ wa si kubie.

¹¹ N̄ sɔ ɲɛ inɛ nɲu bei ku ba inɔ didám ku wa si ɲɛ nɔ inɔ didɔ nɲɛ ku kɔ. ¹² Wooda iyi n̄ na ɲɛ wee, í ya bi nɲɛ ɲa bei n̄ bi ɲɛ. ¹³ Kubi nla ɔɔ kù wɛɛ iyi í re inɛ ku ku si agbei kpaasie ɲa. ¹⁴ Bii í waa ce iyi n̄ dasi ɲɛ í je kpaasim ɲai. ¹⁵ N kaa n kpe ɲɛ aru má, domi aru ci ya má mii iyi lafɛɛɛ wa ce. Amma n̄ wa n kpe

ɲe kpaasi ɲa si na iyi í jò mii iyi ñ gbɔ hai bi Baam fei, ɲɲui ñ sɔ ɲe be. ¹⁶ Kù je ɲɲei í cicaam, amma amui ñ cica ɲe. Nɔ ñ nya ɲe ikā ku ba í ya so iso iyi á kpe ɲa. Si beɛbe mii iyi aa tɔ Baaba do irim ɲa fei á mu ɲɲe. ¹⁷ Iyi ñ wa n dasi ɲe ɲɲui í je í ya bi ɲe ɲa.

Inei andunya ɲa à cé Jesu do inee ɲa

¹⁸ Bii inei andunya ɲa à cé ɲe, í mà ɲa iyi amui à tako à cé. ¹⁹ Bii í je tí andunya ɲa, tilasi inei andunya ɲa aa bi ɲei, domi tu ɲai í je ɲa. Amma amu ñ cica ɲei ñ nya ɲe hai si andunya, nɔ í kù je tí andunya má ɲa. ɲɲui í jò inei andunya ɲa à cé ɲe. ²⁰ Nɔ í ye gɲii ide iyi ñ sɔ ɲe ñ ní woo ce ice ci ya la ku re lafɛɛ. Beɛbeí si bei à wahalam aa wahala ɲe mɔ. Bii í je à jirima idem, beɛbe mɔi aa jirima ide ɲɲe. ²¹ Amma mii ɲau be fei aa ce ɲɲei na irim si na iyi í jò a kù mà ine iyi í bem wa. ²² Bii n kù naa n kù sɔ ɲa ide wo, dulum kaa wa si iri ɲɲa. Amma nsei a kù ne bei aa ce a ni aɲa a kù mà mà dulum nii. ²³ Ine iyi í cém í cé Baam mɔi. ²⁴ Ine káma kù ce mii iyi ñ ce si anini ɲɲa. Bii n kù ce mii ɲau be wo, dulum du ɲa kaa wa si iri ɲɲa. Amma wee nsei à ye fei ndee nɔ do ɲɲu fei à cé amu do Baam. ²⁵ Iyi be í cei ku ba ide iyi à kò si tiai wooda ɲɲa ku kò iyi í ni, à cém nɔ a kù mà iriò ísee.

²⁶ Amma an be ɲɲe Hundi Ilaaɔ wa, ɲɲui á jò ine ɲa a mà ntɔu. ɲɲui í je Woo mua gbugbɔu, nɔ hai bi Ilaaɔ Baabai á naa. Bii í to wa ɲɲui á je ɲɲe seɛdam. ²⁷ Nɔ ɲɲe mɔ aa jea ine ɲa seɛdam ɲa, si na iyi í jò awaɔe ɲai à wee hai waati iyi ñ sinti icem.

16

¹ Ide ɲau ihɛ fei ñ sɔ ɲei ku ba í mað koose ɲa si naane ku dasi ɲɲe. ² Aa na a gaɲɲi ɲe ile bii á ya ce kutɔtɔ ɲa ku bɔ. Nɔ awaati wa naa iyi ine ɲa aa kpa ine gɔ ɲɲe ɲa, nɔ aa maa tamaa bei Ilaaɔi ɲa à waa cea ice. ³ Aa ya maa ce beɛbeí si na iyi í jò a kù mà mɔm hee má je Baaba. ⁴ Ñ wa n sɔ ɲe ide ɲau ihɛi ku ba bii awaatiu í to wa í ye gigi ɲa iyi ñ tako ñ sɔ ɲe tá.

Ici Hundi Ilaaɔ

ɲɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, n kù sɔ ɲe ide ɲau ihɛi hai sinte domi awaɔ ɲai à wee. ⁵ Wee nsei ñ wa n bɔ bi ine iyi í bem wa, nɔ baa ine akā ɲɲe kù beem iwoi ñ wa n bɔ. ⁶ Amma ideu ihɛi iyi ñ sɔ ɲe ɲɲui í fɔ inɔ ɲɲe kaa kaa, ma irei. ⁷ Do ɲɲu fei, ntɔi ñ wa n sɔ ɲe, bii ñ koo aranfaani ɲɲei. Aranfaani ɲɲei, domi bii ñ koo an be ɲɲe Woo mua gbugbɔu wa, amma bii n kù koo kaa naa bi tu ɲe. ⁸ Waati iyi á to wa ɲɲui á nyisi inei andunya ɲa iyi à je ilu dulum ɲa, nɔ ku jò ine ɲa a mà mii iyi í je dee dee, nɔ ku jò a mà iyi Ilaaɔ á kiiti ine ɲa. ⁹ Á nyisi ɲa iyi à je ilu dulum ɲa si na iyi í jò a kù dasim naane. ¹⁰ Á jò á mà mii iyi í je dee dee si na iyi í jò ñ wa n bɔ bi Baaba nɔ í kaa yem má

ɲa. ¹¹ Nɔ á jò a mà iyi Ilaaɔ á kiiti ine ɲa domi í kiiti Seetam ilaalui andunya tá mɔm.

¹² Ñ ne mii nkɔɔ iyi an sɔ ɲe má amma ideu í re ɲe titá. ¹³ Waati iyi Hundi ntɔ á to wa, ɲɲui á jò í mà ntɔu fei ɲa. Kaa fɔ ide do yiiki ɲɲu takae, ide ɲa iyi í gbɔ do iyi á na ku cei á sɔ ɲe. ¹⁴ ɲɲui á jò irim ku ne amboe, domi idem nii á gbɔ ku sisi ɲɲe. ¹⁵ Mii iyi Baaba í ne fei, tom nii. ɲɔi í ce ñ ní Hundi Ilaaɔu á gbɔ idem ku sisi ɲɲe.

Ino ku fɔ á na ku je ino didɔ

¹⁶ Jesu í sɔ ɲa í ni, bii í kɔɔsi keeke í kaa yem má ɲa, nɔ bii í ce sáa má aa yem ɲa. ¹⁷ ɲɔi mɔcɔe gɔ ɲa à bee ɲe à waa ni, yoomai í je yaasei ideu be. Í ni bii í kɔɔsi keeke a kaa ka ye ɲɲu nɔ bii í ce sáa má aa ka ye ɲɲu. Yoomai í je yaasee. Í ni ɲɲu wa bɔ bi Baai ɲɲu. Yoomai í je yaasei iyi be mɔ má. ¹⁸ To, yoomai í je yaasei bii í kɔɔsi keeke. A kù mà ide mii wa fɔ.

¹⁹ Wee Jesu í mà iyi á waa bi a bee ɲɲu ideu. ɲɔi í ni, to, ñ sɔ ɲe ñ ní bii í kɔɔsi keeke í kaa yem má ɲa, nɔ bii í ce sáa má aa yem ɲa, mà irei. Ideu bei í waa bee ɲa? ²⁰ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲe, aa kpata í weewea ɲa, amma á dɔa inei andunya ɲa si. Aa wee do ino kufɔ ɲa, amma ino kufɔ ɲɲe á na ku kpaasi ino didɔ. ²¹ Bii inaabo í gule wa bi ku bí, í ya ne ino ku fɔ si na iyi í jò waati ara kuroei í to wa. Amma bii í bí amau í ya gbeje ara kuroui domi ino didɔe í ya la do iyi í bí ama si andunya. ²² Beɛbeí ɲe mɔ ñ weɛò ino kufɔ si nsei ɲa. Amma an na n ye ɲe má, aa weɛò ino didɔ ɲa, nɔ ine gɔ kaa yoko ku nya ino didɔ ɲɲe.

²³ Bii awaatiu í to wa, í kaa beem nkāma ɲa. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲe, mii iyi aa tɔ Ilaaɔ Baaba do irim ɲa fei á mu ɲɲe. ²⁴ Hee nsei í kù tɔ ngɔgɔ do irim ɲa. Í tɔ, aa ba ɲa ku ba ino didɔ ɲɲe ku kɔ.

Jesu í kāmia andunya

²⁵ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, ide ɲau ihɛ fei nsei do mɔndaí ñ sɔ ɲe. Amma awaati wa naa, iyi n kaa n sɔ ɲe ide do mɔnda má. Ide iyi í je ideí Baaba an sɔ ɲeí sáa sáa do yaasee. ²⁶ Bii waatiu í to wa, aa tɔ Baaba do irim ɲa. N kaa n sɔ ɲe n ni an tɔe na iri ɲɲe má, ²⁷ domi Baaba takae í bi ɲe. Í bi ɲe si na iyi í jò ɲɲe mɔ í bim, nɔ í dasi naane ɲa iyi hai bi teeí ñ naa. ²⁸ Ntɔi, hai bi Baabai ñ fita wa ñ naa andunya. Nsei ñ wa n jò andunya ñ wa n bɔ bi Baam.

²⁹ ɲɔi mɔcɔe ɲa à sɔ à ni, to, beɛbeí í waa fɔ ide do yaase si na iyi í jò mɔnda kù wa si. ³⁰ Nsei à mà iyi í mà fei ndee, nɔ í mà lasabui idɔ nwa baa bii a kù beee ide gɔ. ɲɔi í jò à dasi naane iyi hai bi Ilaaɔi í naa.

³¹ ɲɔi Jesu í je ɲɲa í ni, debeí í dasi naane beɛbeí ɲa? ³² Í ce laakai ɲa. Awaati wa naa nɔ í to wa tá mɔm de, iyi ine ɲa aa jò ɲɲe fei í fangaa í jò amu akā í bɔ kpaɛ ɲa. Do ɲɲu fei n kù je amu akā, domi Baaba í wee do amu. ³³ Ide ɲau ihɛ ñ wa n sɔ ɲeí ku ba í ne laakai ku sɔ

na amu akā iyi awae ŋa à ne. Si andunyau ihē aa ye ijuukpā ŋa, amma i maà mængə temua ŋa, domi n kāmia andunya tā.

17

Jesu i ce kutəə na irii məcəe ŋa

¹ Iyi Jesu í fə bɛɛbɛ í tā, ŋɔi í wu iju lele í ni, Baaba, awaati í to. Jò irii amu Amae ku ne amboe ku ba amu mɔ n jò titɛe ku ne amboe, ² nɔ inɛ ŋa iyi í nam fei n mu nŋa kuwɛɛ hai tá si bei í muum yĩko si inɛ fei. ³ Kuwɛɛ hai tãui í je inɛ ŋa a mǎe, awə Ilaaə akā ilu ntəu, nɔ a mǎm, amu Jesu Kirisi iyi í bɛ wau. ⁴ N jò irie í ne amboe si ilɛu ihɛ, nɔ icɛ ŋa iyi í dasim ku ceu fei n coo. ⁵ Baaba, nsei n wa n tɔɔɛi, jò n ne amboe bi tɛɛ bei n tako n ne wo hee a maa taka andunya.

⁶ Inɛ ŋa iyi í cica hai si andunya í nam, n jò à mǎe. Tɛɛi à je wo, nɔ í so ŋa í nam. À nɔ à waa jirima ideɛ. ⁷ Nsei à mǎ mii iyi í nam fei, hai bi tɛɛi í naa, ⁸ domi ide ŋa iyi í sɔm nŋui amu mǎ n sɔ ŋa, nɔ à gba ideu. À mǎ iyi ntə ntə hai bi tɛɛi n naa nɔ à dasi naane iyi awəi í bɛm wa.

⁹ N wa n tɔɔɛ na iri nŋa. Kù je na irii inɛi andunya ŋai n wa n tɔɔɛ, amma na inɛ ŋa iyi í nam ŋai, domi aŋai à je tɛɛ. ¹⁰ Mii iyi n ne fei tɛɛi, nɔ mii iyi awə mǎ í ne fei tom nii, nɔ irim í ne amboe na iri nŋa. ¹¹ Nsei n wa n nyi wa bi tɛɛ. Bii í kɔɔsi keeke n kaa n maa n wa si andunya mǎ, aŋai aa maa wa si andunyau. Baaba kumǎ, degbe ŋa do gbugbǎi irie iyi í nam, ku ba a je akā si bei awae à je akā. ¹² Waati iyi n wɛɛ do aŋa n degbe ŋa do gbugbǎi irie, iri iyi í nam nɔu. N degbe ŋa nɔ si inɔ nŋa baa inɛ akā kù ce nfe, bii kù je amai nfeu baasi. Bɛɛbei kukəi ideɛ í kɔ. ¹³ Nsei n wa n nyi wa bi tɛɛ. Ide ŋau ihɛ si andunyau ihɛi n wa n fə, ku ba aŋa mǎ a kɔɔ inɔ didɔ na irim. ¹⁴ N na ŋa ideɛ, nɔ inɛi andunya ŋa à cé ŋa si na iyi í jò a kù je ti andunya, si bei amu mǎ n kù je ti andunya. ¹⁵ N kù wa n tɔɔɛ í nya ŋa hai si andunya, amma n wa n tɔɔɛi í degbe ŋa ku ba Seetam inɛ laaɔu ku maà nɔ ŋa. ¹⁶ A kù je ti andunya si bei amu mǎ n kù je ti andunya. ¹⁷ Ideɛi í je ntə. Jò ideɛu ku nya ŋa ikā a je titɛɛ. ¹⁸ N bɛ ŋai si andunya si bei awə mǎ í bɛm si andunyau. ¹⁹ Na iri nŋai n so aram n nae ku ba aŋa mǎ a je titɛɛ mam mam.

²⁰ Kù je aŋa akāi n wa n cea kutəə, amma do inɛ ŋa mǎ iyi aa na a dasim naane na saabui ide ŋa. ²¹ N wa n tɔɔɛi aŋa fei a je akā. Si bei awə Baaba í wa sim, nɔ amu mǎ n wa sie, jò a je akā si wa ku ba inɛi andunya ŋa a dasi naane iyi awəi í bɛm wa. ²² Amboeɛ iyi í jò inɛ ŋa à ye sim, nŋui n jò à waa ye si aŋa mǎ ku ba aŋa mǎ a je akā bei awae à je akā. ²³ Jò n wa si ŋa nɔ awə mǎ í wa sim ku ba a je akā mam mam,

nɔ inɛi andunya ŋa a mǎ iyi awəi í bɛm wa nɔ í bi ŋai bei í bim.

²⁴ Baaba, n bi inɛ ŋa iyi í nam a maa wa bi tom bii an wa, ku ba a ye amboem, amboe iyi í muum. Í muum amboeui si na iyi í jò í bim hai waati iyi a kù taka andunya. ²⁵ Baaba awə iyi í je dee dee, baa do iyi inɛi andunya ŋa a kù mǎe, amu n mǎe, nɔ inɛ ihɛ ŋa mǎ à mǎ iyi awəi í bɛm wa. ²⁶ N jò à mǎe, nɔ an kɔɔ nŋa si kumǎe mǎ ku ba kubi iyi í bim ku wa si ŋa, nɔ amu mǎ n wa si ŋa.

18

À mu Jesu

(Cə Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53)

¹ Iyi Jesu í ce kutəə í tā, ŋɔi í fita, nŋu do məcəe ŋa à bə lambo gə iyi í wa icei ido iyi à ya kpe Sedorə. Nɔi í lə bɛ, nŋu do məcəe ŋa. ² Wee Zudasi inɛ iyi á zambaeu mǎ í mǎ inyau, domi aŋaə ŋa à ya koo bɛ inɛ fɛɛfelo. ³ Nɔi í jò Zudasi í ba bɛ do sooge ŋa do woo degbe kpasɛi Ilaaə ŋa iyi inɛ nŋboi woo weei Ilaaə ŋa do Farisi ŋau à bɛ wau. À waa mu jłnei igū ŋa do fitila ŋa do ina jugula ŋa. ⁴ Jesu í bei wa mǎ mii ŋa iyi á ba nŋu fei. Iyi à to wa ŋoi í sekeɛ si ŋa í bee ŋa í ni, yooi í waa de ŋa. ⁵ Nɔi à jeaa à ni, Jesu inɛi Nazaretiui à waa dede. Nɔi Jesu í ni, amui ihɛ mɛɛ.

Wee Zudasi inɛ iyi á zambaeu, wa leekɔ bɛ aŋaə ŋa aŋə. ⁶ Iyi Jesu í je nŋa í ni, amui ihɛ, ŋoi aŋa fei à sekeɛ do anyi á koo à cuku ile. ⁷ Nɔi Jesu í bee ŋa mǎ í ni, yooi í waa de ŋa. Nɔi à ni, Jesu inɛi Nazaretiui à waa dede. ⁸ Nɔ Jesu í ni, n sɔ ŋe tā n ni amui ihɛ. To, bii amui í waa dede ŋa í jò inɛ ŋa iyi à gbeu a ne.

⁹ Bɛɛbei ide iyi í tako í fou í kə iyi í ni, Baaba, inɛ ŋa iyi í nam fei baa inɛ akā nŋa kù ce nfe. ¹⁰ Wee Simə Pɛɛ í ne taakuba. Nɔi í yəə í cafeɔ ifɔ njei woo ce iceli woo wee nɔai Ilaaəu. Irii woo ce iceui Malikusu. ¹¹ Amma Jesu í sɔ Pɛɛ í ni, sindo taakubae si ankɔɔɛ. Í waa tamaa n kaa n temuaə ijuukpā iyi Baaba í jileem nii?

À bəð Jesu si wajui Ani

¹² Nɔi sooge ŋa do inɛ nŋbo ŋa do Zuifu woo degbe kpasɛi Ilaaə ŋau à mu Jesu à dūu. ¹³ Nɔ à tako à bəðe bi Ani titā. Wee Aniu wa je baai aboi Kaifu, iyi í je woo wee nɔai Ilaaə si adɔ nŋu. ¹⁴ Nɔ Kaifu í sɔ Zuifu kpaasie ŋau ideu ihɛ wo í ni, aranfaani nwai inɛ akā ku ku si agbei dimi nwa.

Pɛɛ í jə í ni nŋu kù je məcəi Jesu

(Cə Matie 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luku 22:55-57)

¹⁵ Waati iyi à mu Jesu à waa nɛɛ ŋoi Simə Pɛɛ do məcə mmu gə à waa tooɛ. Wee woo wee nɔai Ilaaəu í mǎ məcə inɛ nŋu, ŋoi í jò məcəu í ba í too Jesu í loə bantumai kpasɛi woo wee nɔai. ¹⁶ Amma Pɛɛ í gbe waduude

andɛ koofa bɛ. Nɔ mɔcɔ iyi woo wee nlaɪ í màu, í fita wa í naa í ba mudɛɛ iyi wa degbe koofau ide ku fɔ, nɔ í jò Piɛɛ í lɔ. ¹⁷Nɔ mudɛɛu í bee Piɛɛ í ni, kù je awɔ mɔ inɛ akáì mɔcɔì mɔkɔui ya. Njɔi Piɛɛ í ni, aawo, kù je amu.

¹⁸Si beì tütü wa ceu, njɔi woo ce icɛ nja do woo degbe kpasɛì Ilaaɔ nja à leekl kɔkɔi ina nyenyɛ à waa nyia. Nɔ Piɛɛ mɔ í koo wa nyia bi tu nja bɛ ajɔ.

Woo wee nlaɪ í bee Jesu ide

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luku 22:66-71)

¹⁹Njɔi woo wee nlaɪ Ilaaɔu í bee Jesu ideì mɔcɔɛ nja do yaasei cio iyi wa kɔ si. ²⁰Njɔi Jesu í jɛaa í ni, ideu si bantumai ñ sɔ inɛ fei. Ñ ya n kɔ inɛ nja si ciom nii ile bii à ya ce kutotɔ nja do si kpasɛì Ilaaɔ, bii Zuifu nja fei à ya tɔtɔ. N kù fɔ ide kãma si asii. ²¹Na mii í ce í waa beem ide. Inɛ nja iyi à gbɔ idem, bee anja taka nja iyi ñ sɔ nja, anjai aa mà mii iyi ñ fɔ.

²²Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ, njɔi inɛ akáì woo degbe kpasɛì Ilaaɔ nja í sambalɛ í ni, woo wee nlaɪu í waa jɛaa ide nfe nfe bɛɛbɛ? ²³Njɔi Jesu í jɛaa í ni, bii ide laalɔ ñ fɔ, fɔɔ inɛ fei ku gbɔ. Amma bii í je ide jüida mɔi ñ fɔ, na mii í ce í waa sambalam.

²⁴Nɔ Ani í jò à düu à bɔðɛ bi Kaifu, woo wee nlaɪ.

Piɛɛ í jã má í ni nju ku mà Jesu

(Cɔ Matie 26:71-75; Maaku 14:69-71; Luku 22:58-62)

²⁵Waati iyi Simɔɔ Piɛɛ í wa bɛ wa nyia inau njɔi à beɛɛ à ni, kù je awɔ mɔ inɛ akáì mɔcɔì mɔkɔui ya. Njɔi Piɛɛ í jã í ni, aawo, kù je amu. ²⁶Wee woo ce icɛ akáì woo wee nlaɪ Ilaaɔu í wa bɛ. Wa je nyaanzei inɛ iyi Piɛɛ í bu itɛu. Iyi í yɛ Piɛɛ njɔi í beɛɛ í ni, n kù yɛɛ inɛð lambɔ beì? ²⁷Amma Piɛɛ í jã má í ni, aawo. Gbakã njɔi ajɛɛ wa kɔ.

À bɔð Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 17:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Luku 23:1-5)

²⁸Hai bi Kaifu bɛ, inɛ ngboi Zuifu nja à bɔð Jesu bi ku kiitii ilu ilɛu bii Pilati í wa. Wee daadaakɔi. Anja taka nja a kù lɔ ile bi ku ce kiitii ku ba anja a maà na a je ilu riisi nja. A kù bi a je ilu riisi domi à waa bi a ba a je ijei jingauì lku ku kuau. ²⁹Njui í jò Pilati í fita wa í naa í ba nja í bee nja í ni, taale yoomai í yɛ si mɔkɔu nja. ³⁰Njɔi à ni, bii kù ce laalɔ, a kaa ka daɛ si awɔ. ³¹Njɔi Pilati í sɔ nja í ni, inɛ taka nje í kooɛ í koo í kiiti do wooda nje. Amma à ni, inɛ inɛi Romu nja í kù na wa kpãa iyi aa ka kpãð amanɛ nja.

³²Bɛɛbɛi ideì Jesu í ce ku nyisio dimii iku iyi á ku. ³³Njɔi Pilati í lɔ ile bi ku ce kiitii má í kpe Jesu í beɛɛ í ni, awɔi ñ je ilaalui Zuifu nja?

³⁴Njɔi Jesu í ni, inɛ gɔi í sɛɛ bɛɛbɛ de, mà í nɔ ñ waa beei. ³⁵Amma Pilati í ni, amuu Zuifu ñ beì ñ má? Dimie nja do inɛ ngboi woo weei

Ilaaɔ nja à muɛ à daam si awɔ. Mii í ce. ³⁶Njɔi Jesu í jɛaa í ni, bommam kù je ti andunya. Bii í je ti andunyaì, woo ce icɛm nja aa ja, a kaa je a mum a na inɛ ngboi Zuifu nja. Amma bommam kù je ti andunya ihɛ. ³⁷Njɔi Pilati í beɛɛ í ni, debeì, awɔu ilaalui? Njɔi Jesu í jɛaa í ni, awɔi í fɔ bɛɛbɛ. Ñ naai si andunya, à bím nii n je sɛɛdai ntɔ. Inɛ iyi í je ti ntɔ fei á gbɔ idem. ³⁸Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, dimii mii mɔm nii à ya kpe ntɔ.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luku 23:13-25)

Si anyii ide nja njɔi Pilati í fita má í bɔ bi Zuifu nja. Í sɔ nja í ni, amu n kù yɛ taale kãma si mɔkɔu. ³⁹Amma si beì à nɛ dɔɔnɛɛ, an jò nje inɛi piisɔɔ akã si jingauì lku ku kua. Í bi n jò nje ilaalui Zuifu nja? ⁴⁰Njɔi anja fei à wasi ku dɔ anu do gbugbã à waa ni anja a kù bi mɔkɔu bɛ. À waa ni Barabasii anja à bi. Wee Barabasiu í ya ce ilei.

19

¹Njɔi Pilati í jò à cã Jesu do kpɔtɔɔ. ²Njɔi sooge nja à ba fulai agù à daa Jesu si irie, nɔ à daa si kumboo nkpaɛ go má à waa yaakoɛð. ³Njɔi à ya sɛkɛɛ sie wa à naa a maa coo fɔɔ a maa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu nja. Nɔ a maa sambalɛ.

⁴Njɔi Pilati í fita wa ma í sɔ zamaau í ni, wee an fitað nje mɔkɔu wa ku ba í mà nja iyi n kù yɛ sie kurara go. ⁵Njɔi í fitað Jesu wa do fulai agùu do kumboo nkpaɛ. Njɔi Pilati í sɔ nja í ni, mɔkɔu wee. ⁶Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nja do woo degbe kpasɛì Ilaaɔ nja à yaɔ njɔi à wasi ku la à waa ni, kpakpaɛ si jli. Njɔi Pilati í sɔ nja í ni, inɛ taka nje, í gba í kpakpaɛ si jli ku gaau. Amma amu n kù yɛ sie taale go. ⁷Njɔi Zuifu nja à sɔɔ à ni anja à nɛ wooda go, nɔ si woodai anja í gbe de a kpaa domi wa ni njuu amai Ilaaɔi.

⁸Iyi Pilati í gbɔ ideu, njo í muu má hee í caa. ⁹Njɔi í bɔð Jesu bi ku ce kiitii má í koo í beɛɛ í ni, hai iwɔi í waa naa ntɔ. Amma Jesu kù jɛaa mɔm. ¹⁰Njɔi Pilati í beɛɛ í ni, baa amu takam í kaa bam ide ku fɔ? I kù mà iyi ñ nɛ kpãa n jðɛ, nɔ ñ nɛ kpãa má n kpakpaɛ si jli ku gaau? ¹¹Njɔi Jesu í jɛaa í ni, í kaa nɛ gbugbã kãma sim, bii kù je Ilaaɔi í nae wa. Njui í jò inɛ iyi í dasim si awɔɛ, dulum dɛɛ í re baa tɛɛ. ¹²Iyi Pilati í gbɔ bɛɛbɛ, njɔi wa ce kookaai ku ba ku jðɔ. Amma Zuifu nja à dɔ anu à waa ni, bii í jò mɔkɔu bɛ, í kù je kpaasii ilaalui nlaɪ Romu má. Inɛ iyi í ce arɛɛ ilaalui fei mbɛɛi ilaalui nlaɪ Romuui í baa í je.

¹³Iyi Pilati í gbɔ ideu, njɔi í jò à fitað Jesu nɔ í buba si kitai woo kiitii iyi í wa inya bii à ya kpe Tintim ndii kuta. Amma do fee Ebɛɛ, Gabatai à ya kpe inyau. ¹⁴Wee à wa si ajɔ iyi bii iju í má á je ajɔi kuslmi. Ajɔi kuslmiu alei á sinti, nɔ inɛ nja à wasi ku ce

səəlui jingau iku ku kuau. Nə waati beɛbe zakai dasai. Nəi Pilati í sɔ Zuifu ŋau í ni, ilaalu nŋe wee. ¹⁵ Amma à wasi ku dɔ anu à waa ni, kpaɛ. Kpakpaɛ si jii ku gaau. Nəi Pilati í bee ŋa í ni, beirei í ce ì bi n kpakpa ilaalu nŋe si jii ku gaau. Nəi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau à jɛaa à ni, a kù ne ilaalu mmu gɔ bii kù je ilaalu nlaí Romu. ¹⁶ Nəi Pilati í da nŋa Jesu si awo ku ba a kpakpaɛ si jii ku gaau.

À kpakpa Jesu si jii ku gaau
(Cɔ *Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43*)

Nə à mu Jesu à nɛɔ. ¹⁷ Nə à kaa Jesu jii ku gaauu í so í fitaɔ hai inɔ ilu í bɔɔ hee inya iyi à ya kpe inyai kokoi iri. Do feei Ebeɛ, Gɔɔgɔtaí à ya kpe inyau. ¹⁸ Bei à kpakpaɛ si jii ku gaauu. Nə à kpakpa inɛmɔko minji gɔ ŋa be má, inɛ aká do awɔ cangae, inɛ aká mɔ do awɔ nŋɛɛ nɔ Jesu í wa anini nŋa.

¹⁹ Nəi Pilati í jɔ à kɔ ide gɔ si jii gɔ à masi antai jii ku gaauu. Kukəu í ni, Jesu inɛi Nazareti, ilaalui Zuifu ŋa. ²⁰ Zuifu nkɔɔ í ka kukəu domi inyau kù jɔɔ inɔ ilu. Nə à kɔɔ do feei Ebeɛ do Latɛɛ do Gereki. ²¹ Nəi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau à sɔ Pilati à ni, maà ti í kɔ í ni, ilaalui Zuifu ŋa, amma kɔ í ni, í ni nŋu í je Ilaalui Zuifu ŋa. ²² Nəi Pilati í ni, iyi n kɔ tã ñ kəɔi.

²³ Iyi sooge ŋau à kpakpa Jesu à tã ŋəi à so jaɛɛ ŋa à kpɔɔ iko mɛɛ, sooge fei í so iko aká aká. Nə à so ibo sisəuɛ má. Ibəu kù ne agbei ku sɔ domi à wɔɔi hai lele hee ku bɔ ilɛ. Iyi à so ibəu ²⁴ ŋəi à ni, ka maà gɔ ibəu, amma ka ta si kpasa ka cɔ ti inɛ iyi á je. Nə beɛbei à ce. Beɛbei kukəi ide Ilaaɔ í kɔ tengi bii í ni, aŋa duusɔɔ à kpɛ jaɛm ŋa. Nə à ta si ibo nlam kpasa.

²⁵ Wee iyei Jesu do ifəi iyeɛ, do Maari aboi Kopa, do Maari inɛi Madala, à waa leeki bi jii ku gaui Jesu. ²⁶ Nəi Jesu í ye iyeɛ be, do mɔcɔ iyi í biu à waa leeki kokoi nŋe, nɔ í sɔ iyeɛ í ni, abooyi, inɛ ihɛi í baa í je be amaɛ. ²⁷ Nəi í sɔ mɔcɔu í ni, abou ihɛi bei iyeɛi í baa í je. Hai aŋo nŋui mɔcɔu í gbāa í bɔɛɛ kpasɛɛ wa woo.

Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ *Matie 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49*)

²⁸ Si anyii nŋu, si bei Jesu í mà iyi beɛbei fei ndɛɛ í kpa iri mbe, ŋəi í ni, agbe wa kpam. Í fɔ beɛbei ku ba kukəi idei Ilaaɔ ku kɔ. ²⁹ Wee caka gɔ í wa be í ne atɛ kuká bam bam. Nəi à dɪ kanya si amaawoí jli gɔ à sɔsi atɛ kukáu à waa too si gɛlei Jesu. ³⁰ Iyi Jesu í tie atɛ kukáu ŋəi í ni, n kpa irii icɛm nui mbe. Nə í kɔmba irie í ku.

À gú Jesu kaka si kpakpaɛ cingae

³¹ Si bei à wa si səəlui aŋəi kusimiu, Zuifu ŋau a kù waa bi aŋəu ku to wa ku ba iku ŋau si jii ŋau be, domi aŋəu aŋəu nla gəi. Nŋui í jɔ à koo à tɔɔ Pilati ku jɔ à ce kutei inɛ ŋa iyi à kpakpa ŋau, nə a nya ŋa hai be. ³² Na ŋəi í ce sooge

ŋau à ce kutei inɛ sinteu do inɛ minjisiau, aŋə iyi à kpakpa do Jesu aŋəu. ³³ Amma waati iyi à to bi Jesu, à ba í ku tã, nə a kù ce kutɛɛ má. ³⁴ Amma inɛ aká sooge ŋau í gú kpakpaɛ cingae do kaka, ŋəi gbaká nŋe do inyi wa jo wa. ³⁵ Amu Zāa ñ ye iyi be fei, nə ñ wa n jaɛ inɛ ŋa sɛɛdaɛ, sɛɛdam nɔu ntɔi. Ñ mà kam kam iyi ntɔi ñ wa n fɔ, nə ñ wa n fɔi ku ba inŋe mɔ í dasi naane ŋa. ³⁶ A kù ce kutɛɛ ŋa nɔ iyi be í cei ku ba kukəi idei Ilaaɔ ku kɔ iyi í ni, baa kuká akáɛ kaa leɛɛ. ³⁷ Nə kukəi idei Ilaaɔ í ni má, aa cɔ inɛ iyi aŋə taka nŋa à gúu.

À dasi ikui Jesu bale
(Cɔ *Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56*)

³⁸ Si anyii nŋu, Zozefu inɛi Arimateeu í koo í tɔɔ Pilati ku jɔ nŋu ku nya ikui Jesu. Wee Zozefu mɔ mɔcɔi Jesui, amma si asiii, domi wa ce nŋoi inɛ ngboi Zuifu ŋa. Nə Pilati í jɛaa si. Na ŋəi í jɔ Zozefu í koo í nya ikui Jesuu. ³⁹ Nikodemu iyi í bɔ bi Jesu idɔ gɔ wo, í si Zozefu. Nə wa mu tulare dimi iká iká minji, aká mirui à ya kpoo, aká mɔ aloɛ. Kuwoɛ í to zakai kilo kuntaa. ⁴⁰ Inɛ minji ŋau à so ikui Jesu à woo do jaɛ fufú gɔ ŋa nɔ à fasi tulareu. Si dɔɔnɛi Zuifu ŋa beɛbei à ya ce bii à waa si iku. ⁴¹ Lambo gɔ í wa tengi bii à kpakpa Jesu si jii nɔu. Si inɔ lambou à gbe isai kuta gɔ be kù kpe titá, nə a kù si inɛ gɔ si be. ⁴² Bei à koo à si Jesu si na iyi í jɔ tengi be kù jli, nə à bi a suu gbāa gbāa hee aŋəi kusimiu ku maɔ to wa.

20

Bale ngbe
(Cɔ *Matie 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luku 24:1-12*)

¹ Aŋə amaazuma daadaako waati iyi iju kù má sãa sãa, ŋəi Maari inɛi Madalau í bɔ bi baleu. Nə í ba wee à tale kutau hai andɛ baleu. ² Nəi í sei í bɔ bi Simɔɔ Píɛɛ do bi mɔcɔ iyi Jesu í bi jiidau, í sɔ ŋa í ni, à nya ikui Lafɛɛ hai inɔ bale no a kù mà bii à dasi.

³ Nəi Píɛɛ do mɔcɔu à fita à bɔ bi baleu. ⁴ Aŋə minji fei à sei aŋə, amma mɔcɔu í sei í cua Píɛɛ, nŋui í tako í to bi baleu. ⁵ Nə í bate í nante si baleu, nə í ye jaɛ ŋau wa jile, amma kù lo. ⁶ Nəi Simɔɔ Píɛɛ wa baa do anyi. Iyi í to wa nə í lo inɔ baleu. Nə í ye jaɛ ŋau wa jile, ⁷ do mango iyi à tako à dɪɔ iriɛu. Amma mangou kù waa jile inya aká do jaɛ ŋau, wa woi ikpa aká. ⁸ Nəi mɔcɔ iyi í tako í to bi baleu, nŋu mɔ í lo. Iyi í ye mii ŋau nə í dasi naane. ⁹ Mɔcɔ ŋau a kù tako a kù gbɔ yaasei kukəi idei Ilaaɔ wo iyi í ni kù ne bei á ce iyi Jesu kù jli hai si bale. ¹⁰ Nəi mɔcɔ ŋau à sinda à bɔ kpasɛɛ.

Jesu í tusea Maari inɛi Madalau araɛ
(Cɔ *Matie 28:9-10; Maaku 16:9-11*)

¹¹ Amma Maari wa leeki waduude kəkoi baleu wa kpata. Si bei wa kpatau ŋəi í bate í nante inɔ baleu. ¹² Nə í ye amaleka minji gɔ

ɲa à waa dasi nyau fūfū à waa buba tenɲi bii ikui Jesu wa sū wo, ine akā ikpa iri, ine akā mō ikpa kutε. ¹³ Nō à beε à ni, abooyi, na mii í ce í waa kpata. Nōi í je nɲa í ni, à so ikui Lafēem hai ihēi nō n kù mà bii à dasie.

¹⁴ Iyi í fō beεbe í tā, nōi í sinda nō í ye Jesu wa leekl be. Amma kù mà mà Jesui. ¹⁵ Nōi Jesu í beεε í ni, abooyi, na mii í ce í waa kpata. Yooi í waa de. Nōi Maari í tamaa bei woo degbe lamboui. Nōi í sōo í ni, makōoyi, bii awōi í soo, sōm bii í jilōo n koo n soo. ¹⁶ Nōi Jesu í ni, Maari. Nōi Maari í sinda sie í sōo do feei Ebeε í ni, Rabuni, waato Mεεtu.

¹⁷ Nōi Jesu í sōo í ni, jōm, màà lum, domi n kù bō lele bi Baam titā. Amma bō bi mōcōm nɲa, sō nɲa í ni n wā n bō bi Ilaaō. Nɲui í je baam, nō í je baai nɲe mō.

¹⁸ Nōi Maari inei Madalau í koo í sō mōcō nɲau í ni nɲu í ye Lafēε. Nō wa sisi nɲa ide iyi Jesu í sōo.

Jesu í tusea mōcōε nɲa arae

(Cō *Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49*)

¹⁹ Ajo amaazumau iyi ale í le nōi mōcō nɲau à tōtōo si ile gō nō à sōkō gambou domi à waa ce nɲoi ine ngbōi Zuifu nɲau. Nōi Jesu í faata wa í leekl si anini nɲa. Nō í sō nɲa í ni, laakai ku sū ku wεε nɲε.

²⁰ Iyi í sō nɲa beεbe í tā nōi í nyisi nɲa awōε nɲa do kpakpaa cingaeu. Nō inoi mōcō nɲau í dō iyi à ye Lafēε. ²¹ Nōi Jesu í sō nɲa má í ni, laakai ku sū ku wεε nɲε. Si bei Baaba í bem wa, beεbe mōi amu mō n be nɲe.

²² Iyi í fō beεbe í tā nōi í fufu nɲa í ni, i gba Hundei Ilaaō nɲa. ²³ Ine iyi í kpa idei dulum deε nɲa, Ilaaō mō à kpaai. Ine mō iyi í ni dulum ndεε í je idei irie nɲa, lafēε à maa wεεò ndεei.

Jesu do Tomaa

²⁴ Wee Tomaa ine akāi mōcō maateeeji nɲa iyi à ya kpe Sikāu kù wa inō nɲa si waati iyi Jesu í naa si nɲau. ²⁵ Nōi mōcō nɲa iyi à gbeu à sōo à ni, à ye Lafēε. Amma Tomaa í sō nɲa í ni, nō n kù ye agbei ponti nɲau si awōε nɲa nō n kù dasi amaawōm si agbei pontiu nō n kù dasi awōm si dalai jujui kpakpaa cingaeu n kaa n dasi naane pai.

²⁶ Zakai azuma akā má à tōtōo má si inō ile. Tomaa í wa inō nɲa. Nō à cīmbo gambo nɲa. Amma Jesu í faata si anini nɲa wa má nō í ni, laakai ku sū ku wεε nɲε. ²⁷ Nō í sō Tomaa í ni, cō awōm nɲa nō í dasi amaawōε si be. Naaò awōε wa má í luò cingaa. Jō sika sikau be, dasi naane. ²⁸ Nōi Tomaa í jεaa í ni, awōi í je Aō Lafēem. ²⁹ Nōi Jesu í sōo í ni, debei í dasi naane si na iyi í jō í yem, ma irei. Ilu inō didō nɲa ine nɲa iyi à kù yem nō do nɲu fei à dasi naane.

Mii iyi í jō à kō tiaui ihē

³⁰ Maamaake nkpōi Jesu í ce má si wajui mōcōε nɲa iyi à kù kō si tiaui ihē. ³¹ Amma ide

iyi ihē nɲa í kō ku ba í dasi naane nɲa iyi Jesu í je Kirisi Amai Ilaaō ku ba naane iyi í dasie nɲau ku jō í ba kuwεε hai tā nɲa.

21

Jesu í tusea mōcōε mεje gō nɲa arae

¹ Si anyii nɲu, Jesu í nyisi arae bi mōcōε gō nɲa má kōkōi tenku iyi à ya kpe Tiberia. Do yaase bei í nyisiò arae wee. ² Simōo Pieε do Tomaa iyi à ya kpe Sikāu do Natanieli inei Kana si ilei Galilee do amai Zebedee nɲa do mōcō minji mmu gō nɲa má, aɲa fei à wa inya akā be. ³ Nōi Simōo Pieε í sō nɲa í ni, n wā n bō cōcō. Nō à ni, aa ka sie.

Nō à fita gbakā à lo akōi inyi gō idū à ne. Amma idū ajō nɲu à kù mu nkāma. ⁴ Iyi iju wa bō ku má, nɲa à ye Jesu wa leekl ifi tenkuu be, amma a kù mà mà nɲui. ⁵ Nōi Jesu í bee nɲa í ni, nɲe awaasū nɲau be, i kù mu nkāma nɲa de. Nōi à ni, aawo. ⁶ Nōi í sō nɲa í ni, i dasi taao nɲe inō inyi do ikpa awō nɲei akōi inyiu, aa mu cēε nɲa. Nō à sō taao nɲa inō inyi nō à mu cēε hee à mōngō ku faa wa. ⁷ Mōcō iyi Jesu í bi jiidau í sō Pieε í ni, Lafēε mbe.

Iyi Simōo Pieε í gbo iyi Lafēei, nōi í dasi ibae domi basli í wεε wo. Nō í dasi inyiu wa bō bi tεε. ⁸ Amma mōcō nɲa iyi à gbeu à to wa ice do akōi inyiu, à waa fa taao nɲa iyi í kō do cēεu. Kujl nɲa do ice kù re mεεtu cō. ⁹ Iyi à kita wa ile nō à ye ina nyenyε gō be cēε wa banda si, nō pēε wa jile be. ¹⁰ Nōi Jesu í sō nɲa í ni, i naaò cēε gō nɲa iyi í mu wa nseiu nɲa.

¹¹ Nō Simōo Pieε í koo í lo akōi inyiu nō í fa taao wa ile. Taaoi í kō do cēε nla nɲa. Kukpō nɲa í to cō do ciitaa do mεeta. Do iyi í kpō beεbe fei taaoi kù ga. ¹² Nōi Jesu í sō nɲa í ni, i naa í nya sōnda nɲa. Nō baa mōcō akā kù je ku beεε ku ni, awōi yoo, domi à mà iyi Lafēei. ¹³ Nōi Jesu í koo í so pēεu do cēεu í na nɲa.

¹⁴ Ise gbεetasiaei mbe bei iyi Jesu í nyisi mōcōε nɲa arae hai waati iyi í jl hai si bale.

Jesu do Pieε

¹⁵ Iyi à nya sonda à tā nōi Jesu í bee Simōo Pieε í ni, Simōo amai Zāa, i bim í re ine ihō nɲa? Nō Pieε í jεaa í ni, oo Lafēε. Ì mà iyi n bie. Nōi Jesu í sōo í ni, gbōa ama angudām nɲa. ¹⁶ Nō í beεε má ise gbεejisia í ni, Simōo amai Zāa, i bim? Nō Pieε í jεaa í ni, oo Lafēε. Ì mà iyi n bie. Nōi Jesu í sōo í ni, gbā angudām nɲa. ¹⁷ Nō í sisi í beεε má ise gbεetasia í ni, Simōo amai Zāa, i bim? Nō inoi Pieε í fō do si bei í beεε ise gbεetasia í ni, i bim? Nōi Pieε í jεaa í ni, Lafēε, Ì mà fei ndεε, Ì mà kam kam iyi n bie. Nō Jesu í sōo í ni, to, gbā angudām nɲa. ¹⁸ Ntō ntō n wā n sōei, waati iyi í wεε awaasū í ya dīa arae wondo nō í bō bii í bi. Amma bii í naa í gbo, aa tε ikpaei nō ine gō ku dīe nō ku bōde bii í kù bi. ¹⁹ Do ideu bei Jesu í fō yaase bei Pieε á na ku ku ku nyisiò amboei Ilaaō. Iyi í fō beεbe í tā nō í sōo í ni, toom wa.

Jesu do mɔcɔ iyi í bi jiiida

²⁰ Nɔi Piɛɛ í sinda, nɔ í yɛ mɔcɔ iyi Jesu í bi jiidau wa naa do anyi nɔa. Mɔcɔu nɔui í tako í gbesi gɛndɛi Jesu waati iyi à waa je í beɛ í ni, Lafɛɛ, yooi á zambaɛu. ²¹ Iyi Piɛɛ í yɛ mɔcɔu nɔi í bee Jesu í ni, Lafɛɛ, məkəu ihɛ mɔ ni, beirei ti nɔu mɔ á yɛ. ²² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, baa bii n bi n jɔ ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ. Awɔ de, toom wa. ²³ Nɔi laabaau iɛu í fangaa si inoi woo dasi Jesu naane nɔu à be ni mɔcɔu kaa ku. Amma Jesu kù ni kaa ku, nɔu de í ni, baa bii n bi n jɔ ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ.

²⁴ Mɔcɔ iyi Jesu wa fāau amu Zāai. Nɔ amu takam nii n wa n je sɛɛdai ide nɔu, amu iyi n kɔ tiau ihɛ, à nɔ à mà iyi sɛɛdam í je ntɔ.

Iri kukpai tiau

²⁵ Mii nkɔ nkɔ í wɛɛ má iyi Jesu í ce. Bii í je à kɔ fei ndɛɛ akā akā, n kù tamaa mà andunyau ihɛ á to ine nɔa ba bii aa jile tia nɔu iyi aa kɔ nɔu fei.

Icɛi Woo Bɛ Nja

À cea Woo bɛ nja kuwāi Hundei Ilaaḏ

¹ Baakɔɔm, Teofli,

Si tia sintem n̄ kɔ mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa ksa inɛ n̄a si fei hai sintee, ² hee í koo í to ajo iyi Ilaaḏ í soo lele. Hee ku maa ne, inɛ n̄a iyi í cica wo à je woo bɛ nja, í ba n̄a ide ku fo do gbugbāi Hundei Ilaaḏ í s̄s̄ n̄a bei aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi n̄a arae si afei ajo ciiji isɛ faefelo ku je n̄n̄a seeda iyi kù ne sika sika iyi n̄n̄u í weɛ. À yoo n̄o í ce n̄n̄a faajii bommai Ilaaḏ. ⁴ Ajo n̄n̄u gɔ, si bei Jesu do mɔcɔɛ n̄a à wa inya akā í s̄s̄ n̄a í ni, í maaḏ teki hai Zeruzalemu n̄a, amma í degbe amua iyi Ilaaḏ Baaba í wāḏ n̄e, amua iyi n̄ tako n̄ s̄s̄ n̄e ideɛ. ⁵ Zaa n̄n̄u, inyii í dasi n̄e wo, amma si ajo minji ih̄ɛ aa da n̄n̄e si Hundei Ilaaḏ.

Jesu í nyi lelei Aḏ

⁶ N̄oi woo bɛ n̄a iyi ajaḏ Jesu n̄a à wa inya akā à beɛɛ à ni, Lafɛɛ, bebei aa teese í jile bommai Izireli? ⁷ N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, kù je baa n̄n̄e í mà ajou walako í mà yaase bei mii n̄n̄u bɛ á na ku ce n̄a. Ilaaḏ Baaba í jile iyi bɛ n̄a do yiikoɛ. ⁸ Amma aa ba gbugbā n̄a waati iyi Hundei Ilaaḏ á naa si n̄e. Aa jea inɛ n̄a seɛdam n̄a si ilui Zeruzalemu, do si ilei Zudee fei, do si ilei Samari hee ku b̄o do k̄oai andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í fo ideu í t̄a, n̄oi à waa c̄o n̄o à ba wee Ilaaḏ í soo ikpa lele n̄o kudui iji gɔ í j̄o à kù yoo má.

¹⁰ Waati iyi à waa c̄o wa ne ikpa lelei Aḏ, n̄oi gbakā à ye woo dasi ibo fufu minji gɔ n̄a bɛ à waa leeki k̄oko n̄n̄a. ¹¹ N̄oi inɛ n̄n̄u à ni, inɛ inɛi Galilee n̄a, na mii í ce í leeki í waa c̄o lele n̄a. Jesuu bɛ iyi Ilaaḏ í so ikpa lele hai bi tu n̄e à nyi wa má do yaase bei í yoo í n̄eḏ leleu n̄a.

Nsui Zudasi

¹² Iyi inɛ n̄n̄u à fo beɛbe à t̄a, n̄oi woo bɛ n̄n̄u à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa k̄okoi iluu zakai kilo akā. ¹³ Iyi à to Zeruzalemu n̄oi à gū lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. An̄a iyi à t̄ot̄o beu wee, Pɛɛ do Zaa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifee, do Sim̄o iyi í ya jabua ileɛ do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akāi inɛ n̄n̄u fei à ya t̄ot̄o a maa ce kut̄o do himma, an̄a do ifoi Jesu n̄a do Maari iyee do inaabo gɔ n̄a má.

¹⁵ Ajo n̄n̄u gɔ woo dasi Jesu naane n̄n̄u à t̄ot̄o má. Kukpo n̄n̄a í to zakai amane cifa. N̄oi Pɛɛ í dede í leeki si anini n̄n̄a í ni, ¹⁶ inɛ kpaasim n̄a, Hundei Ilaaḏ í j̄o Davidi í fo idei Zudasi wo, n̄n̄u iyi í cuaa inɛ n̄a iyi à mu Jesuu, no ideu kù ne bei á ce iyi kù ce.

¹⁷ Zudasiui í tako í je inɛ akā nwa wo, n̄n̄u m̄o í ya dasi icɛ nwa awo.

¹⁸ Fia iyi í ba na laalo iyi í ceu í raḏ iko gɔ. N̄oi í cuku, irie í tako í to ile n̄o in̄e í la, ifuɛ fei í fita. ¹⁹ N̄oi inɛ n̄a iyi à wa Zeruzalemu fei à gbo ideu. Na n̄oi í j̄o do fee n̄n̄u à waa kpe ikou Akedama, waat̄o Ikoí n̄jɛ.

²⁰ Ideɛ iyi à k̄o si tiai iri kuk̄u wee.

A j̄o ideu ku kp̄oḏ bomma.

Inɛ gɔ ku maḏ buba bɛ má.

N̄o à k̄o má à ni,

A j̄o inɛ gɔ ku je ns̄uɛ si icɛu.

²¹⁻²² Debei, ka dasi inɛ gɔ si in̄o nwa ku je ns̄ui Zudasiu. N̄o í gbe lafɛɛ ku je inɛ iyi í ye kujti Lafɛɛ Jesu hai si bale bei awa mo. N̄o lafɛɛ ku je inɛ akā inɛ n̄a iyi à ba wa kuweɛ ajo si waati kama fei iyi Jesu í weɛ do awa si andunya ih̄ɛ, hai waati iyi Zaa í dasie inyi hee í koo í b̄o lele. ²³ N̄oi à cica amane minji gɔ n̄a, irii inɛ akā Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, walako Zusitu, inɛ minjisiau m̄o Matiasi. ²⁴ N̄oi à ce kut̄o à ni, Lafɛɛ, awo iyi í mà idoi inɛ fei, nyisi wa inɛ iyi í cica. Si inoi m̄o minji n̄n̄u ih̄ɛ ²⁵ nyisi wa inɛ iyi í bi ku je ns̄ui Zudasi si icɛi woo bɛ n̄n̄u, icɛ iyi Zudasi í j̄o n̄o í koo í lo tengi bii í j̄o à dasie. ²⁶ N̄oi à ta n̄n̄a kpas̄a. N̄o kpasau í so Matiasi. N̄oi à dasie si inoi woo bɛ maatakā n̄n̄u.

2

Kunaai Hundei Ilaaḏ

¹ Iyi ajoi Pantekotu í to, n̄oi woo dasi Jesu naane n̄n̄u fei à t̄ot̄o inya akā. ² Gbakā n̄oi à gbo iba gɔ í naa hai lele, í jo bei fufu nla, n̄o si in̄o ileu fei inɛ n̄a à gbo ibau. ³ Si anyie n̄oi à ye ngogo bei amei ina í na í lesi irii an̄a fei akā akā. ⁴ N̄oi an̄a iyi à wa bɛ fei à k̄oḏ Hundei Ilaaḏ n̄o à waa fo fee mmu gɔ n̄a, si bei Hundei Ilaaḏ í mu n̄n̄a an̄a fei ikā ikā.

⁵ Wee waati beɛbe Zuifu gɔ n̄a iyi à mà beɛrei Ilaaḏ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu.

⁶ Iyi à gbo ibau, n̄oi zamaa nkpo nkpo í sei í koo í t̄ot̄o bɛ n̄o à bit̄i jiida jiida si na iyi í j̄o à gbo woo dasi Jesu naane n̄n̄u à waa fo feei an̄a ikā ikā. ⁷ N̄oi í mu n̄a bit̄i hee í caa, n̄o à bee n̄jɛ à waa ni, inɛ n̄a iyi à waa fo ideu bɛ, n̄ jo an̄a fei inɛi Galilee n̄ai m̄eɛ. ⁸ N̄o beirei í ce awa fei à gbo à waa fo ide do fee nwa ikā ikā. ⁹ Si in̄o nwa inɛ gɔ n̄a à naai hai ilei Paati do hai Medi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. ¹⁰ Inɛ gɔ n̄a m̄o hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa k̄okoi Sir̄eni. Inɛ gɔ n̄a m̄o à naa hai Romu. ¹¹ Inɛ gɔ n̄a Zuifu n̄ai à bí n̄a, inɛ gɔ n̄a m̄o à waa too kucei Zuifu n̄a. Inɛ gɔ n̄a à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do n̄n̄u fei, awa fei à gbo à waa fo fee nwa n̄a ikā ikā à waa sisiḏ mii nla n̄a iyi Ilaaḏ í ce. ¹² N̄oi an̄a fei à bit̄i hee a kù mà bei aa lasabu n̄o à bee n̄jɛ à waa ni, yoomai í je yaase

mii nɔu ihɛ. ¹³ Amma ine gɔ nja à yaako nja à waa ni, ine nja à mɔ atɛi hee í caa.

Waaɔo iyi Píeé í ce

¹⁴ Njoi Píeé í dede do woo be maataká nja ajɔ nɔ wa la hee lele í sɔ zamaau wa ni, inje Zuifu nja do inje mɔ iyi í wa Zeruzalemu fei, í sotfi í gbɔ nja. ¹⁵ N bi í mà nja iyi ine nja ihɛ a kù mɔ atɛ si bei í waa tamaa nja be, domi à wɛe si daadaako, baa iso mɛesá kù lɔ titá. ¹⁶ Amma iyi í waa ye daakɔyiu ihɛ nja, iyi walli Zoeli í fɔu mbɛ iyi í ni, ¹⁷ Ilaaɔ í ni, si ajoi ankãanyi nja an daa ine fei si Hundem.

Ama inemako do ama inaabo nje nja aa ce walli.

Awaasũ nje nja aa ya maa ce kuye nja, Nɔ mako ngbo nje nja mɔ Ilaaɔ á ba nja ide ku fɔ si ala.

¹⁸ Waati beɛbe, an dasi Hundem si inemako do inaabo woo ce icem nja, Nɔ aa ce walli.

¹⁹ An nyisi mii maamaake nja ikpa lelei Aɔ, Nɔ an jɔ ine nja a ye mii maamaake nja má si ile.

Ine nja aa ye njè do ina do cuai ina.

²⁰ Inunu á kuku inya

Nɔ cukpa ku kpá bei njè.

Si anyii njui ajoi Lafɛé á to wa, ajɔ nla ilu amboeu.

²¹ Amma ine nja iyi à waa kpe Aɔ Lafɛé fei aa ba faaba.

²² Inje inei Izireli nja, í sotfi í gbɔ ideu nja. Ilaaɔ í jò í mà yikoi Jesu inei Nazaretiu nja na maamaake do nyinda nja iyi í jò Jesu í ce si anini nje, si bei inje taka nje í mà nja. ²³ Jesuu, Ilaaɔ takae í lasabu hai sinte í jilɔ si a daa ine nja si awɔ. Nɔ inje í daa ilu dulum nja si awɔ í jò à kpakpae si jii ku gaau à kpa nja. ²⁴ Amma Ilaaɔ í jũu hai si bale, í nyaa hai si wahalai iku domi iku kù ne gbughá kãma sie hee ku gee be. ²⁵ Idee Davidi í kɔ í ni,

N wa n ye Aɔ Lafɛé ajo fei,
Domi í wa awɔ njem ku ba n maà n yaya.

²⁶ Na nɔi í jò idom wa dɔ, nɔ n wa n fɔ ide do inɔ didɔ.

Nɔ baa bii í je an ku n ne kpaa ku cɔ,

²⁷ Domi awɔ Ilaaɔ í kaa jò hundem bi ku wai iku nja.

Beɛbe moi í kaa jò arai Ine Kumáe ku sãmi.

²⁸ I nyisim kpãa iyi wa boom si kuwee.

An wɛe do awɔ si inɔ didɔ.

²⁹ Si anyii nju nɔ Píeé í ni má, inje kpaasim nja, n wa n sɔ nje nɔ kù ne sika kãma, Davidi bala nwa í ku nɔ à suu. Balee moi í wa si anini nwa ihɛ hee do nnyi fei, mà irei. ³⁰ Amma si bei í je walli, í mà iyi Ilaaɔ í cea nju kuwã ide gɔ do kughasi í ni takue gɔ á na ku buba si kitã bommae. ³¹ Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na nɔi í jò ide iyi í fɔ, iyi í ni Ilaaɔ kaa jò hundee bi ku wai iku nja nɔ arae kaa sãmi, idei kujfi ine iyi Ilaaɔ í cicaui wa fáa. ³² Jesuu

iyi n wa n fɔ idee, Ilaaɔ í jũu hai si bale nɔ awa fei à je seeda. ³³ Ilaaɔ Baaba í soo lele nɔ í muaa Hundee iyi í wãã wo. Nɔ nju mɔ í mua awa mɔ Hundeu. Njui í waa ye nɔ í waa gbɔ nja be.

³⁴ Davidi takae kù bɔ lelei Aɔ amma í ni,
Aɔ Lafɛé í sɔ Lafɛem í ni,

Buba awɔ njem,

³⁵ Hee n ce mbɛee nja

Bi ku lesi isee.

³⁶ Na nɔi í jò í sɔa inje inei Izireli nja fei í mà iyi ihɛ nja sãa sãa. Jesu iyi í kpakpa si jii nɔu be nja, njui Aɔ í ce Lafɛé do Kiriisi.

³⁷ Iyi ine nja à gbɔ beɛbe nɔi ideu í to si nja nɔ nta, nɔ à bee Píeé do woo be iyi í gbe nja à ni, inje kpaasi nwa nja, beirei aa ka ce. ³⁸ Njoi Píeé í sɔ nja í ni, inje fei í kpaasi idɔ nje í jò a dasi nje inyi do irii Jesu Kiriisi ku ba Ilaaɔ ku kpa idei dulum du nje, nɔ aa ba amuai Ilaaɔ ma nja iyi í je Hundee. ³⁹ Beɛbe í ce si na iyi í jò Ilaaɔ í ce nje kuwãe, inje do ama nje nja do ine nja iyi à wa hee jliji fei, ine nja iyi Aɔ Lafɛé nwa á kpe fei.

⁴⁰ Do ide iká iká nkɔ nkɔi Píeé í je nja do seeda nɔ í mu nja gbughá í ni, í nya ara nje iká hai bi ine laalɔi nsei nja ihɛ ku ba í ba faaba nja. ⁴¹ Njoi á dasi ine nja iyi à gba ideí Píeé inyi. Ajo nju zaka bei amane dubu mɛeta í kɔsi si inɔi woo dasi Jesu naane nja. ⁴² Nɔ à ya gbɔ cio iyi woo be nja à ya maa kɔ nja siu fei, nɔ à ya maa wɛe do anu aká, à ya maa je ije iyi aa yeɔ gigii ikuí Jesu, nɔ à ya maa ce kutɔo ajo.

Kuweeí ine nja iyi à dasi Jesu naane

⁴³ Njoi ideu í to si ine fei, nɔ Ilaaɔ í jò woo be nja à wasi maamaake nkɔ nkɔi ku ce.

⁴⁴ Woo dasi Jesu naane nja fei à ce anu aká nɔ mii iyi à ne fei ti anja feii í je. ⁴⁵ Waati iyi ine gɔ í ne bukaatai ngɔgɔ fei à ya ta iko nja nja do mii ndu nja nja nɔ a na lafɛe fiau zaka bei í ne bukaatae. ⁴⁶ Ajo fei à ya tɔtɔo si bantumai kpasɛi Ilaaɔ. À ya tɔtɔo a maa jei si inɔ kpasɛi nja nja do inɔ didɔ. Muafiti ci ya wa si. ⁴⁷ À ya maa saabu Ilaaɔ nɔ ine fei í mà beere nja. Ajo fei ine nja à ya dasi naane nɔ a ba faaba. Beɛbe Lafɛé Jesu í ya maa kɔsi kukpɔi woo dasie naane nja waati kãma fei.

3

Wɛege go í ba iri

¹ Njoi ale ajo nju gɔ zakai iso mɛeta Píeé do Zãa à waa bɔ kutɔo bantumai kpasɛi Ilaaɔ.

² Njoi à ye mako go be iyi à bí do wɛege. Ajo fei à ya na a jilɔi andei bantumai kpasɛi Ilaaɔ iyi à ya kpe ande Ku slau, ku maa bara waati iyi ine nja à waa lɔ. ³ Iyi í ye Píeé do Zãa à waa lɔ bantumai kpasɛu nɔi í tɔo nja a mua nju ngɔgɔ. ⁴ Njoi Píeé do Zãa à kãsie iju, nɔ Píeé í ni, cɔ wa. ⁵ Njoi í cɔ nja do laakai domi wa tamaa ngɔgɔ si nja. ⁶ Amma Píeé í sɔo í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyi n ne an muue. Do irii Jesu Kiriisi inei Nazaretiu, dede

i ne. ⁷ Nɔi í mu awɔ njei məkɔu í dedee. Be gbaká, ísei ineeu do ikáí ísee nɔu í ce gbugbá. ⁸ Nɔi í fo í dinga wa ne. Nɔi aɲaɔ nja fei à lo bantumai kpasɛi Ilaaɔ ajó, nɔi í fo í dinga wa ne wa saabuɔ Ilaaɔ. ⁹ Nɔi inɛ fei í ye wa ne wa saabuɔ Ilaaɔ. ¹⁰ Si bei à mà iyi nɲui í ya tako ku maa buba ande kusɛtai bantumai kpasɛi Ilaaɔ ku maa barau, nɔi biti í mu aɲa fei nɔ ideu í to si nja.

Waazo iyi Píeé í ce

¹¹ Nɔi məkɔu iyi í ba iriu kù je kù ne hai bi Píeé do Zāa. Aɲaɔ nja à wa ikpa akáí kpasɛi Ilaaɔ iyi à ya kpe bantumai Salomɔɔ. Nɔ inɛ nja iyi ideu í mu nja bitiu à sei à bɔ bi tu nja. ¹² Iyi Píeé í ye nja nɔi í sɔ nja í ni, inɛ inɛi Izireli nja, beirei í ce í biti í waa ɔ wa beebe nja. Í tamaa bei gbugbá nwai walakɔ daa jjiida nwai í jò məkɔu wa ne nja? ¹³ Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu aɲa iyi à je bala nwa nɔu, Aɔ Lafɛɛ nɲai í jò Jesu woo ce iceé í ne amboe. Inɛi í muu í na inɛ ngbo nja nɔ í kɔsie nja si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku jò wo. ¹⁴ Amma inɛi í kɔsie, nɲu iyi í je Inɛ Kumá do Inɛ Dee deeu nɔ í tɔɔ Pilati ku jò nɲe woo kpa inɛu si agbɛe nja. ¹⁵ Si beebe í kpa inɛ iyi í je irii kuwɛɛu nja. Amma Ilaaɔ í jùu hai si bale, nɔ awa à yɔɔ. ¹⁶ Jesuu do naane iyi məkɔu ihɛ í dasie nɲui í jò í ba gbugbá. Məkɔu iyi í waa ye nɔ í mà nɔu ihɛ, naane iyi í dasi Jesuu í jò í ba iri mam mam si wajui inɛ fei.

¹⁷ Nsei kpaasim nja, n mà mii iyi í cea Jesuu nja, í cooi si ngɔɔ hai mà nja, bebei do inɛ ngbo nɲe nja fei. ¹⁸ Ilaaɔ í jò walii nɔu fei à tako à fɔ ídee wo. Nɔ beebe moi bei à fou fei í kɔ. Ide iyi à fou nɲui í je à ni, kù ne bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpá. ¹⁹ Na nɲu, í kpaasi idɔ nɲe í sinda si Ilaaɔ nja ku ba ku kpa ideí dulum du nje. ²⁰ Nɔ Ilaaɔ ku mu nɲe kusɛmi jjiida, nɔ ku be Kirisi iyi í cicau wa ku je tu nje, nɲu iyi í je Jesuu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toɔ mii fei ku je titɔ si bei Ilaaɔ í jò walii kumáe nɔu à tako à fɔ wo. ²² Moizi, inɛ aká nja, í ni, Aɔ Lafɛɛ nɲe á jò walii gɔ ku fita hai si anini nɲe iyi á ye bei amu. Nɔ á sɛa í gbɔ mii iyi á sɔ nje fei. ²³ Inɛ iyi kù waa too si ideí waliu fei aa nyaa hai si inoi zamaai Ilaaɔi a kpa. ²⁴ Beebe moi Samuɛli do walii nja iyi à naa si anyie, aɲa fei à tako à fɔ ideí mii nja iyi wa ce nɛsiu ihɛ. ²⁵ Mii iyi walii nɔu à ni Ilaaɔ á ceu, inɛi wa cea. Nɲui í je akabuu iyi Ilaaɔ í dɛ do bala nɲe nja si waati iyi í sɔ Aburahamu í ni, hai si dimiee an jò inɛi andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Bebei Ilaaɔ í jò woo ce iceé í fita hai bi tu nje nɔ í bɔɔ wai ku ba ku wee nɲe ku ba inɛ fei í sinda í jò laalɔ ku ce nɲe.

4

Píeé do Zāa à wa bi igbei woo kiiti nja

¹ Si waati iyi Píeé do Zāa à waa sɔ zamaau ideu beebe, nɔi woo weei Ilaaɔ nɔu do inɛ

ngboi inɛ nja iyi à ya maa degbe kpasɛi Ilaaɔ do Sadusi nja à sekeɛ si nja wa. ² Idɔ nja í kɔ si na iyi í jò məkɔ minji nɔu à waa kɔ inɛ nja si cio à waa sɔ nja iyi Jesu í jɛ hai si bale, waatɔ iku nja aa yɔkɔ a nɲi wa si kuwɛe má. ³ Nɔi à mu nja à cɛmbo nja si ile piisɔ hee iju kumá domi ale í le tã. ⁴ Do nɲu fei, inɛ nkɔpɔ iyi í gbɔ ideu í dasi naane. Nɔ kukpɔ nja í kɔsɔi hee í to zakai amane dubu miu.

⁵ Iju kumáe nɔi inɛ ngboi Zuifu nja do inɛ ngbo bubu nja do woo kɔ inɛ nja si wooda nɔu à tɔtɔ Zeruzalem. ⁶ Nɔi à tɔtɔ aɲa do woo wee nɔu iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zāa do Alesandu do inɛ nja iyi à gbe si nyaanzei woo wee nɔu fei. ⁷ Nɔi à nɲa Píeé do Zāa wa hai ile piisɔɔu à naa à leekɛ nja si waju nɲa nɔ à lɔsi ku bee nja à waa ni, do gbugbá yooi, mà do irii yooi í ceɔ mii nɔu be nja. ⁸ Nɔi Píeé í kɔɔ Hundeí Ilaaɔ nɔ í sɔ nja í ni, inɛ ilaalu do inɛ ngbo nɔu, ⁹ í waa bee wa ideí ice jjiida nja iyi à cea wɛɛgeu ihɛ do bei í ce í baɔ iri. ¹⁰ Na nɲu, í sɛa inɛ fei do inɛi Izireli nɔu fei í mà nja, məkɔu iyi wa leekɛ si waju nɲe be, í ba irii do saabuɔ irii Jesu Kirisi inɛi Nazaretuu, inɛ iyi í kpa kpa si antai jɛi ku gaauu nja nɔ Ilaaɔ í jùu hai si bale. ¹¹ Jesuu kukuu wa fāa iyi í ni, Kuta iyi woo ma nja à cau,

Nɲui í baa í je kuta sintei icui ile.

¹² Woo faaba gɔ kù wɛe má bii kù je nɲu aká, domi Ilaaɔ kù na irii inɛ gɔ má si andunya iyi aa ka kpe ka baɔ faaba.

¹³ Iyi inɛ nɔu à gbɔ ideu nɔi à biti domi à ye wɔkɔi Píeé do Zāa nɔ à mà gbaká iyi táaka nɔi iyi a kù ce baa cio. Nɔi à mà iyi aɲai à wɛe wo do Jesu. ¹⁴ Amma si bei à ye məkɔu iyi í ba iriu wa leekɛ do Píeé do Zāa, nɲui í jò a kù ba ide gɔ iyi aa ni má. ¹⁵ Nɔi à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, inɛ nja iyi à gbe beu à waa busi nje aɲa duusɔ. ¹⁶ Nɔi à waa ni, beirei aa ka cea məkɔu nɔu ihɛ. Wee inɛi Zeruzalem nja fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gɔ, nɔ a kaa ka yɔkɔ ka já. ¹⁷ Amma ka ganji nja ku ba ideu ku maá fangaa si inɛ nja iyi à gbe má, ka kɔ nɲa do ijuukpá ku ba a maá sɔ inɛ káma ide do irii Jesu má. ¹⁸ Nɔi à kpe nja má nɔ à kɔ nɲa a fɔ ide do irii Jesu má hee má je a kɔ inɛ nja si cioi ídee.

¹⁹ Amma Píeé do Zāa à sɔ nja à ni, í bee ara nɲe ide bii á je dee dee si wajui Ilaaɔ ka gbɔ ide nɲe nɔ ka jò ti Ilaaɔ. ²⁰ Awa de a kaa ka yɔkɔ ka cokɔ do mii iyi à ye do iyi à gbɔ. ²¹ Nɔi à gbagba si nja má ntɔ ntɔ à bei à jò nja. A kù ba yaase bei aa ce a fa itɛ nɲa si na iyi í jò inɛ fei wa saabu Ilaaɔ do mii iyi í ceu, ²² domi məkɔu iyi à faaba do maamaakeu, adɛe í re baa cijji.

Woo dasi Jesu naane nja à waa tɔ wɔkɔ

²³ Nɔi Píeé do Zāa à nɲi bi kpaasi nɲa nja si waati iyi woo kiiti nɔu à jò nja. Nɔ à koo à sisi nɲa ide iyi inɛ ngbo nja do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nja à sɔ nɔu. ²⁴ Iyi à gbɔ ideu nɔi aɲa fei à tɔɔ Ilaaɔ do anu aká à ni, Aɔ Lafɛɛ, awoi í

taka lele do ile do tenku do mii iyi í wa si fei. ²⁵ Hunderí í jò bala nwa Davidi woo ce icee í fò wo í ni,

Na mii í ce idai inei dimi mmu ña í kã.

Na mii í ce ine ña à waa ce anu tãasi à ba à cea Ilaađ laala, nò wee mii gòi iyi kaa yòko ku ce mòm.

²⁶ Amanlui andunya ña do ilu iri ña à dede nò à tãtã

Ku ba à ce igũ do Ilaađ do ine iyi í cica.

²⁷ Ilaađ Baaba, ide iyi Davidi í fõu be ntai, domi Herodu do Põnsu Pilati à ce anu akã. À tãtã do dimi mmu ña do inei Izireli ña si iluu ihẽ à ye taalei Jesu woo ce ice kumãe iyi í cica í nya ikãu. ²⁸ Bẽbe í ce, nò ñju be í jò mii iyi í jile fei hai tako do iyi í je idãbĩe í kã. ²⁹ Na ñju nsei, Lafẽe, ce laakaii ide ku fõ ñja nò í jò awa woo ce icee ñau ka sisi ideu do wòko nla nla. ³⁰ Nyisi gbugbãe ku ba maamaake ña ku ce nò ine ña à ba iri do saabui irii Jesu woo ce ice kumãe.

³¹ Iyi à ce kutãu à tã ñoi inya bii à tãtãu í yaya. Ñoi aña fei à kão Hunderí Ilaađ nò à wasi ku waazo ide Ilaađ bebei do wòko.

Mii iyi woo dasi Jesu naane ñau à ne ti aña feii

³² Akpõ woo dasi Jesu naane ñau í kãosi nò aña fei à ne anu akã. Ine gõ ci ya ni mii iyi ñju í ne ti ñju akã amma mii iyi à ne fei ti aña feii. ³³ Do gbugbã nla nla woo be ñau à waa sisiõ kujji Lafẽe Jesu hai si bale, nò didõ nla nla Ilaađ í wa si aña fei. ³⁴ Ine gõ kù je are si inõ ñja, domi ajõ minji do ajõ minji fei ine ña iyi à ne iko do kpasẽ ña fei à ya taai nò a naaõ fiaw wa, ³⁵ a naa à na woo be ñau, nò a ce ikpẽ si bei bukaatani ine fei í to.

³⁶ Bẽbe Jozefu, inei Levi gõ iyi à bí Sipu, í ce. Njui woo be ñau à ya kpe Baanabasi, waatõ woo mua ine gbugbã. ³⁷ Í ta ikoe gõ í naaõ fiaw wa í naa í na woo be ñau.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma mako gõ í wee iyi à ya kpe Ananiasi, abõe mã à ya kpoõ Safira. Mõkõu í ta ikoe gõ, ² nò í jile ikõ akã fiaw nde, iyi í gbeu mõ í koo í na woo be ñau. Nò wee abõe í weeõ kumãsi.

³ Iyi í na ña fiaw ñoi Piere í beee í ni, Ananiasi, beirei í ce í jò Seetam í lõ si idõ hee í waa sã Hunderí Ilaađ ibo nò í jò bubui fiaw ikou nde.

⁴ Iko iyi í tau awõ si í nã ba. Iyi í taai tã, fiaw kù je titẽi? To, na mii í jò í ce dimii lasabuu ihẽ. Kù je amane ñai í sãa ibo, Ilaađ í sãa. ⁵ Iyi Ananiasi í gbõ ideu gbakã ñoi í cuku tengi be í ku. Ñoi ine ña iyi à gbõ ideu fei njo í mu ña hee í caa. ⁶ Ñoi awaasũ ña à naa à wo ikuu do aã à koo à suu.

⁷ Si anyii isõ mæta má, ñoi abõe mõ í lã wa. Wee kù mã mii iyi í ce mako ñju titã. ⁸ Ñoi Piere í beee í ni, fia iyi mako à naaõ wau ihẽ, bẽbe í ta iko ñju ña? Ñoi Safira í jeaa í

ni, bee mbe. ⁹ Ñoi Piere í beee í ni, beirei í ce ñje minji fei í ce anu akã í cõ laakaii Hunderí Aõ Lafẽe bẽbe ña. Cõ, ine ña iyi à si mako à wa ande koofa be, aa si awõ mã. ¹⁰ Be gbakã ñoi abou mõ í cuku si wajui Piere be í ku. Ñoi awaasũ ñau à lã be à koo à ba í ku, ñoi à soo wa à naa à suu kãkõ mako. ¹¹ Ñoi njo í mu inei igbei Jesu ñau ntõ ntõ do ine ña iyi à gbõ ideu fei.

Maamaake nkpõ

¹² Ñoi woo be ñau à jò maamaake do nyinda nkpõ í wasi ku ce si wajui ine ña. Nò woo dasi Jesu naane ñau à ya tãtã bantumai Salomã. ¹³ Ine kãma kù bi ku lã inõ ñja do muafiti domi à waa ce njo, amma do ñju fei à waa saabu ña ntõ ntõ. ¹⁴ Amma kukpõ ine ña iyi à dasi Lafẽe Jesu naane ntõ ntõ í kãosi wa koo, hai inemako do inaabo ña. ¹⁵ Ñoi ine ña à wasi ku naaõ bõ ña wa si kpãa ña. À ya naa à jile ñai si daayi ña do si sãe ña ku ba bii Piere wa lã ayãe ku bii ine gõ ña si inõ ñja. ¹⁶ Ñoi ine nkpõ í wasi ku naaõ bõ ña wa do ine ña iyi à ne inei inõko ña hai ilekoi Zeruzalemu ña, aña fei à nò à ba iri.

À kpã woo be ñau iju

¹⁷ Amma woo wee nla Ilaađu do ine ña iyi à wa si igbei Saduse ña iyi à wa bi tẽu fei à dedeõ igu si gãmei woo be ñau. ¹⁸ Ñoi à mu ña gbakã à dasi ña piisõ. ¹⁹ Ñoi idũu amalekai Aõ Lafẽe í naa í cõ gambõ ile piisõu í nya ña nò í sã ña í ni, ²⁰ í bõ bantumai kpasẽ Ilaađ í koo í leek be ña nò í sisia ine ña ideu kuwẽu fei. ²¹ Nò woo be ñau à gbõ ideu. Amẽjuma gbakã ñoi à bõ bantumai kpasẽ Ilaađ be à wasi ku kò ine ña si cio.

Wee waati bẽbe woo wee nla Ilaađu do ine ñau à tãtã nò à kpe igbei woo kiiti ñau do ine ngboi Izireli ña fei, à bei à be woo degbe kpasẽ Ilaađ ñau a koo a kpe woo be ñau wa hai ile piisõ. ²² Amma iyi à to a kù ye woo be ñau ile piisõ be. Nò à nyi bi ine ngbo ñau má ²³ à ni, iyi à to be à ba ile piisõu wa cõmbo dim dim nò à ba woo degbe ñau à waa leek ande be. Amma iyi à cõ gambõ ñau a kù ye ine kãma ile be. ²⁴ Iyi ine ngboi woo degbe kpasẽ Ilaađu do ine ngboi woo wee ñau à gbõ ideu, ñoi à biti a kù mã bei ideu á kpã iri. ²⁵ Ñoi ine gõ í naa í sã ña í ni, í gbõ ña, ine ña iyi à dasi piisõ ña í wa bantumai kpasẽ Ilaađ à waa kò ine ña si cio. ²⁶ Ñoi ine ngboi woo degbe kpasẽ Ilaađu, ñju do ine ña à koo à gbã ña à naaõ ña wa bi ine ngbo ñau. Amma kù je do gbugbã domi à waa ce ñoi zamaau a maa na a ta ña kuta.

²⁷ Iyi à naaõ ña wa à leek ña si wajui igbei woo kiiti ñau nò woo wee nla Ilaađu í sã ña ²⁸ í ni, à kò ñje mam mam à ni í maã ya ce waazo do irii mako má ña. Amma wee, í ce waazo ñje í waa koo ña hee í kò inei Zeruzalemu ña fei si cio ñje nò í waa bi í dasi wa taalei ikui mako ña. ²⁹ Ñoi Piere do woo

be kpaasɛ ɲau à jɛ à ni, tilasi ideɪ ɪlaaɔi aa ka jirima, kù jɛ ti amane ɲa. ³⁰ Aɔ Lafɛɛi bala nwa ɲai í jì Jesuu hai si balɛ, inɛ iyi í kpakpra si jli í kpra ɲau. ³¹ Nɔi ɪlaaɔ í soo lele í jilɔ awɔ ɲɛɛ ku jɛ ilaalu do Woo faaba nɔ ku muad inɛi Izireli ɲa kpaa a kpaasi idɔ ɲa ku ba ku kpa ideɪ dulum du ɲa. ³² Awaɪ à jɛ sɛɛdaɪ miɪ ɲau bɛ, awa do Hundɛi ɪlaaɔ iyi ɪlaaɔ í mua inɛ ɲa iyi à waa jirimaɛ.

³³ Iyi à gbɔ ideu ɲɔi idɔ ɲɲa í kɔ hee à waa de a kpa ɲa. ³⁴ Amma inɛ aká ɲɲa iyi à ya kpe Gamaliɛ í dede í leeki si aninii woo kiiti ɲau í ni a nya woo bɛ ɲau wa titá. Gamaliɛu Farisii wa jɛ do woo kɔ inɛ ɲa si wooda, nɔ í nɛ bɛɛɛ nɔ nɔ bi inɛ fei. ³⁵ Nɔi í sɔ inɛ ɲau í ni, inɛ inɛi Izireli ɲa, í laakai ɲa do miɪ iyi í waa bi í cea inɛ ɲau. ³⁶ Kù kpe mɔm titá iyi mɔkɔ gɔ í naa ihɛ à ya kpoɔ Tedaɪ nɔ í ya maa so araɛ lele bɛi inɛ nla gɔ nɔ amane bɛi ɛɔ mɛɛ wa tooɛ. Amma à kpra, nɔ mɔcɛɛ ɲau fei à fangaa, nɔ à gbɛjɛ ideɛ. ³⁷ Si anyiɛ, waati iyi à na à waa ce kuka, ɲi mɔkɔ gɔ mɔ í naa à ya kpoɔ Zudasi inɛi Galilɛe. Nɲu mɔ í na inɛ nkɔɔ nkɔɔ wa tooɛ. Amma à kpra nɲu mɔ nɔ inɛ ɲa iyi à waa tooɛu fei à fangaa. ³⁸ Na nɲu, biɪ í jɛ aa gbɔ idem ɲa, í jɔ inɛ ɲau bɛ a nɛ ɲa. Biɪ í jɛ ideu do icɛ ɲa iyi à waa ceu hai bi amane ɲai wa naa, á na ku kpa iri. ³⁹ Amma biɪ kuce nɲau hai bi ɪlaaɔi wa naa, í kaa yɔkɔ í kámia ɲa ɲa. I ce laakai í maà ti í na í maa ba ɪlaaɔ ku jɛ ɲa.

⁴⁰ Nɔ à gbɔ ideɛ. Nɔi à kpe woo bɛ ɲau à cã ɲa do kpɔtɔɔ à ni a maà fɔ ide do irii Jesu má à bɛi à jɔ ɲa. ⁴¹ Nɔi woo bɛ ɲau à nɛ hai bi igbɛi woo kiiti ɲau do inɔ didɔ nla nla si na iyi í jɔ ɪlaaɔ í ka ɲa si inɛ ɲa iyi à to a maa yaako ɲa na irii Jesu. ⁴² Ajo fei si bantumai kpasɛi ɪlaaɔ do si inɔ kpasɛ ɲa à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nɔ a maa kɔ inɛ ɲa si cio waati kãma fei a maa ni Jesui í jɛ inɛ iyi ɪlaaɔ í cicau.

6

À cica amane meeje ku sobi woo bɛ ɲa

¹ Waati bɛɛbɛ kukpɔi inɛ ɲa iyi à waa too kpaaɪ Jesuu wa kɔɔsi. Nɔi Zuifu ɲa iyi à ya fɔ Gerekiu à waa gbagba si Zuifu alala ɲau domi si ije iyi à ya maa kpɛa jaad ɲa waati kãma fei à ya maa gbɛjɛ jaad ɲa ɲai. ² Nɔi woo bɛ maateji ɲau à tɔtɔ inɛ ɲa iyi à waa too kpaaɪ Jesu ɲau fei à ni, kù sɪa ka jɔ ideɪ ɪlaaɔ ku waazo ka maa ce ideɪ ije ɲa. ³ Na nɲu, inɛ kpaasi nwa ɲa, í cica amane meeje si inɔ nɲɛ, inɛ ɲa iyi à waa jɛ ɲɲa sɛɛda jiidá, iyi à kɔɔ Hundɛi ɪlaaɔ do bisɪ, nɔ ka kãa ɲɲa icɛu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutɔɔ nɔ ka maa waazo ideɪ ɪlaaɔ waati kãma fei. ⁵ Inɛ ɲau fei à jesi ideu. Nɔi à cica Etieni iyi í kɔɔ Hundɛi ɪlaaɔ nɔ naanɛɛ í la. Si anyii nɲu nɔ à cica Filipu, do Pokɔɔ, do Nikanɔɔ, do Timɔɔ, do Pamenasi, do Nikola inɛi Antɔsi iyi í too kucei Zuifu ɲa wo í bɛi í na í dasi Jesu naanɛu.

⁶ Nɔi à bɔɔ ɲa bi woo bɛ ɲau. Nɔ woo bɛ ɲau à ce kutɔɔ à le ɲɲa awɔ si iri ku ba a sintiɔ icɛ.

⁷ Bɛɛbɛ mɔi ideɪ ɪlaaɔ í fangaa wa koo nɔ kukpɔi inɛ ɲa iyi à waa too kpaaɪ Jesuu í kɔɔsi wa koo si ilui Zeruzalemu, nɔ woo weei ɪlaaɔ nkɔɔ í dasi naane.

À mu Etieni

⁸ Wee Etieni í nɛ gbugbã nɔ nɔ nɔ ɪlaaɔ í cea didɔ nɔ í ce maamaake do nyinda nla gɔ ɲa si aninii inɛ ɲa. ⁹ Amma inɛ gɔ ɲa à ba Etieni kakɔ ku ce. Inɛ ɲau gɔgɔ ɲa hai ilei Silisii à ɲaa do hai ilei Azii, gɔgɔ ɲa mɔ inɛi Sireni ɲai do Alesandiri, anjai à jɛ inɛi igbɛi Zuifu gɔ ɲa iyi à ya kpe aru ɲa iyi à jɔ. ¹⁰ Amma a kù nɔɔ domi wa fɔ ideɪ do bisɪ do gbugbã Hundɛi ɪlaaɔ. ¹¹ Nɔi à mua mɔkɔ gɔ ɲa fia si asii ku ba a máa ide. Nɔ inɛ ɲa iyi à muua fia ɲau à sɔ inɛ ɲa à ni à gbɔ inɛɛu ihɛ wa fɔ laalɔi Moizi do ɪlaaɔ. ¹² Bɛɛbɛi à dedɔɔ idɔɔkɔi inɛ ɲa, do inɛ ngbo ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa. Á sɛkɛ si Etieni nɔ à muu à bɔɔɛ si wajui igbɛi woo kiiti ɲau. ¹³ Si anyiɛ ɲai à naaɔ mɔkɔ gɔ ɲa wa iyi à naa à máa ide à ni, inɛɛu ihɛ waati kãma fei í ya maa fɔ laalɔi kpasɛi ɪlaaɔu do woodai Moizi. ¹⁴ Á gbɔ iyi í fɔ í ni Jesu inɛi Nazaretiu á lege kpasɛu ihɛ nɔ ku kpaasi dedemba ɲa iyi Moizi í sɔ wa fei. ¹⁵ Inɛ ɲa iyi à wa si igbɛu fei à kãsi Etieni iju ɲai à yɛ wajue wa daana bɛi wajui amaleka.

7

Waazoi Etieni

¹ Nɔi woo wee nlaɪ ɪlaaɔu í bɛɛ Etieni í ni, ideu nɔi? ² Nɔi Etieni í jɛaa í ni, inɛ baam ɲa do kpaasim ɲa, í gbɔ iyi nɔ wa n fɔ. Waati iyi Aburahamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, ɪlaaɔ ilu amboe í naa bi tɛɛ. Waati bɛɛbɛ, kù bɔ Harãa titá. ³ Nɔi ɪlaaɔ í sɔɔ í ni, jɔ ilei ideɛ do nyaanzɛɛ ɲa nɔ í bɔ ile bii an nyisɛ. ⁴ Nɔi Aburahamu í fita hai ilei inɛi Kaladeɛ ɲa nɔ í koo í buba Harãa. Hai bɛ, si anyii ikui baɛɛu ɲai ɪlaaɔ í jɔ í naa ile bii í wa nsei ɲau ihɛ. ⁵ Waati bɛɛbɛ kù muua bii kãma si ileu, baa bii á lesi kute titá. Amma do iyi Aburahamu kù bí fei ɪlaaɔ í cea kuwã í ni nɲu á muua ileu nɔ ku jɛ ti nɲu do amaɛ ɲa. ⁶ Nɔi ɪlaaɔ í sɔ Aburahamu má í ni, tɔkɛ ɲa aa wa si ile mmu gɔ, bɛi aa mu ɲa í jɛ aru a wahala ɲa zakai adɔ ɛɔ mɛɛ. ⁷ ɪlaaɔ í nɔ í ni, amui an kiiti dimi iyi à mu ɲa aruu. Si anyii nɲu tɔkɛ ɲau aa fita hai ile bɛ a baa ileu ihɛ bii aa tɔɔm. ⁸ Waati bɛɛbɛ ɪlaaɔ í na Aburahamu woodai bango ku dasi ku jɛ sɛɛdaɪ akabuɛ. Si anyiɛ ɲai Aburahamu í na í bí Izaaki nɔ í dasi bango si ajo meejsɔiaɛ. Bɛɛbɛi Izaaki mɔ í cea Zakɔbu, nɔ Zakɔbu mɔ í cea ama maatejɛɛ ɲa bɛɛbɛ, anja iyi à jɛ balai dimi maatejɛɛ Zuifu ɲa.

⁹ Amaɪ Zakabu ɲau à waa ba Zozefu ifɔ ɲɲa igu ku ce nɔ à muu à taa inɛ ɲa iyi à waa bɔ

ilei Ezibiti. Amma Ilaaṣ í wa anyie, ¹⁰ nḡi í nyaai hai si wahalae fei. Í muaa bisi nḡ í jḡ í ne beere bi Faraṣ ílaalui Ezibitiu. Nḡi Faraṣ í coo minjisiae si ileu nḡ í jḡ í je ine ngboi kpasēe má. ¹¹ Nḡi ari í naa si ilei Ezibiti do si ilei Kanaā fei, í kpā ine nḡa iju ntḡ ntḡ. Bala nwa nḡau a kù ba baa mií iyi aa je. ¹² Nḡi Zakḡbu í gbḡ iyi ije í wa ilei Ezibiti, nḡ í be amae nḡau be gbakā akā, anḡa iyi à je bala nwa nḡa. ¹³ Iyi à koo be ise gbeejisia nḡi Zozeḡu í tuse arae bi igbāe nḡau do ifḡe, nḡ Faraṣ mḡ í tḡtḡo í mād nḡa. ¹⁴ Nḡi Zozeḡu í sḡ nḡa í ni a koo a kpe Zakḡbu baai nḡu wa do nyaanzee nḡa fei. Wee ine nḡau à weei amane kitād fēewa do miu. ¹⁵ Beebei Zakḡbu í bḡo Ezibiti. Bei í ku, be mḡi bala nwa nḡau à ku. ¹⁶ Nḡo à so iku nḡa à bḡo Sikemu à koo à si nḡa si bale iyi Aburahamu í tako í ra bi amai Hemḡo nḡau.

¹⁷ Ide iyi Ilaaṣ í wād Aburahamuu, iyi waatii kucee í maai wa ine nwa nḡa à kpḡ à waa kḡosi si ilei Ezibitiu. ¹⁸ Si anyii adḡ nkḡo nkḡo ine mmu gḡ í naa í je bomma, ine nḡu kù mḡ Zozeḡu. ¹⁹ Nḡui í dī ijui ine nwa nḡa nḡo í ce nḡa laalḡ, nḡo í nyi í tilasi nḡa má a nyḡo ama kpḡtḡo nḡa nḡa a ku. ²⁰ Waati beeebei à bí Moizi. Ama kpḡtḡo iyi í sīa hee í caa. Nḡi à wḡo be si kpasēi baee zakai cukpa mēeta. ²¹ Iyi à koo à jīlḡo, nḡi ama inaaboí Faraṣ í so ndee í muu bei amai nḡu takae. ²² Nḡi à kḡa Moizi si bisii inei Ezibiti nḡau fei nḡo í baa í je ilu gbughā si ide ku fḡo do si kucee.

²³ Iyi Moizi í to adḡ ciiji, nḡi í dasi idḡ nḡu koo cḡ inei Izireli nḡa dimie nḡau. ²⁴ Nḡi í ye inei Ezibiti gḡ wa kpā ine akā nḡa iju, nḡi í bḡo ineēu ku faaba nḡo í cā inei Ezibitiu í kpaā. ²⁵ Í tamaa bei inei nḡu nḡa aa má iyi Ilaaṣ í be nḡu wai nḡu ku na ku faaba nḡa, amma a kù mḡ. ²⁶ Iju kumāe nḡi Moizi í ye ine Izireli minji gḡ nḡa iyi à waa ja. Nḡi wa bi ku la nḡa, nḡo í ní, kpaasim nḡa, inḡe iyi í je nyaanze akā nḡa, na mií í ce í waa wahala nḡe beeebe nḡa. ²⁷ Nḡi ine iyi wa wahala kpaasieu í tale Moizi í ní, yooi í ceē ine ngbo í na í kiiti nwa. ²⁸ I bi í kpa amu mḡo bei í kpa inei Ezibitiu anai? ²⁹ Iyi Moizi í gbḡ ideu nḡi í sa í ne ilei Madiāa í koo wa je ine njoo be. Bei í so abo nḡo í bí ama inemḡko minji.

³⁰ Si anyii adḡ ciiji nḡi aḡo nḡu gḡ amaleka gḡ í naa bi tēe si gbaau kḡkḡi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tūtū gḡ iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yaḡo nḡi í biti. Nḡo í sekee sie í bḡo ku cḡo, nḡi í gbḡo ide ku fḡi Aṣ Lafēe wa ní, ³² amui nḡ je Ilaaṣ, Lafēeí Aburahamu do Izaaki do Zakḡbu, balae nḡa. Nḡi Moizi í yaya do nḡo, kù waa bi inyau ku cḡ má. ³³ Nḡi Aṣ Lafēe í sḡo í ní, bḡo baatae be, domi inya bii í waa leeku be inya kumáí. ³⁴ Wee nḡ ye wahalai inem nḡa iyi à wa ilei Ezibiti. Nḡ gbḡ kukpata nḡa, nḡ nḡ kita wa n naa n faaba nḡa. To, nsei, naa wa, n beē Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi inei Izireli nḡa à kḡosi wo nḡo à nḡa, yooi í ceē ine ngbo woo kiiti, nḡui Ilaaṣ í be ku je ine ngbo woo faaba nḡa do sobii amaleka iyi í naa bi tēe si ama wua. ³⁶ Moiziu nḡui í nya inei Izireli nḡa hai ilei Ezibiti nḡo í ce nyinda nḡa do maamaake nḡa si ileu do si Tenku Nkpau do si gbāa zakai adḡ ciiji. ³⁷ Moizi takae í nyi í sḡ inei Izireli nḡau má í ní, Ilaaṣ á be si nḡe walii wa bei amu, iyi á je ine akā nḡe. ³⁸ Moizii í tako í wa bii inei Izireli nḡau à tḡtḡo si gbaau. Nḡui í wa afei bala nwa nḡa do amaleka iyi í baa ide ku fḡo si geetei Sinai. Nḡo hai bi tēe í gba idei kuwee í na wa.

³⁹ Amma bala nwa nḡa a nyi a kù waa bi idee ku gbḡ. À kḡosie à waa bi a nyi ikpa ilei Ezibiti ma. ⁴⁰ Nḡi í jḡ à sḡ Arḡo à ní, ce nwa iwē iyi á cua nwa si kpāa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti a kù má mií iyi í coo. ⁴¹ Nḡi à ce iwē gḡ iyi í jḡo ama kete, nḡo inḡo nḡa í dḡ na icei awo nḡau nḡo à ceaa kuwee. ⁴² Na nḡu, Ilaaṣ í fa arae hai bi tu nḡa nḡo í jḡ à waa tḡo inunu do cukpa do andaiya nḡa. Ide nḡui à kḡo si tiaí walii nḡau à ní, Ilaaṣ í ní,

Inḡe inei Izireli nḡa, kù je amui í cea dimii kuwee ikā ikā
Adḡ ciiji si gbāa ihḡ nḡa.

⁴³ Amma iwē nḡa iyi inḡe taka nḡe í ce nḡai í cea kuwee nḡa.

Ilei acḡi iwē Mḡlḡkui í ya maa so nḡa do andaiyai iwē Refāa.

Na nḡi í jḡo an jḡo a mu nḡe a nḡo nḡe hee ilei Babilḡni.

⁴⁴ Nḡo Etieni í ní má, bala nwa nḡau à ne ilei acḡo si gbaau, nḡui wa nyisi iyi Ilaaṣ í wee do anḡa. Moizi í cooi bei Ilaaṣ í nyisie í ní ku coou.

⁴⁵ Ilei acḡu, bala nwa nḡa iyi à naa si anyii ine sinte nḡau, anḡa do Zozue woo cua nḡa à soo à neḡo wa ileu ihē. Ilee Ilaaṣ í lele dimi nḡa iyi à tako à wa si wo. Nḡo ilei acḡu í wa ihē hee waatii ilaalu Davidi. ⁴⁶ Si bei Davidi í ba didḡi Ilaaṣ, nḡui í jḡo í tḡe nḡu kù mḡo ile tengi bii tḡkui Zakḡbu nḡa aa ya guleaa *. ⁴⁷ Amma Salomḡo í maa ileu.

⁴⁸ Amma Ilaaṣ kù ne saa. Ci ya wa si ile iyi amane nḡa à ma. Beebei walii gḡo í tako í fḡo wḡo í ní,

⁴⁹ Ilaaṣ í ní, lelei í je kitai bommam,
Nḡo ile í je bi ku lesi isem.

Debei, dimii ile yoomai aa yḡko í maam nḡa.
Mā iwoi inya í wa bii an ya n sīmi.

⁵⁰ Kù je amui nḡ ce fei ndee?

⁵¹ Nḡo Etieni í ní má, inḡe ine ku gaabu nḡai, idḡ nḡe do itf nḡe fei í le. Í ya maa kḡosi Hundei Ilaaṣ nḡai waati kāmā fei. Inḡe mḡo í waa ce bei bala nḡe nḡa à tako à ce wo. ⁵² Walii yooma nḡai bala nḡe nḡa a kù kpā iju. À kpa hee do ine nḡa iyi à fḡo kunaai Ine Dee deeu, ine iyi inḡe taka nḡe í zambae si nsei í kpaā nḡau. ⁵³ Inḡe iyi do

* **7:46** ku maa ile, tengi bii tḡkui Zakḡbu nḡa aa ya guleaa À kḡosi si tia nwo gḡo nḡa à ní, ku maa ile, nḡu iyi í je Ilaaṣ Lafēeí Zakḡbu.

saabui amaleka n̄au Ilaaḥ, í na n̄e woodae, í kù too si woodau n̄a.

Etieni í ku

⁵⁴ Iyi ine n̄au à gb̄o ideu n̄oi id̄o n̄na í k̄o si Etieni hee à waa n̄o amaawo n̄na n̄a. ⁵⁵ Amma Etieni í k̄oḥ Hundi Ilaaḥ n̄o í co lele, n̄oi í ye amboei Ilaaḥ n̄o í ye Jesu m̄o wa leekl̄ do ikpa awo n̄je. ⁵⁶ N̄oi í ni, í gb̄o n̄a, n̄ ye lele í c̄l n̄o Amaí Amane wa leekl̄ do ikpa awo n̄jei Ilaaḥ. ⁵⁷ Amma à ði itl̄ n̄na à bei à ð̄s anu nla nla n̄o à sei aj̄o à koo à wo sie. ⁵⁸ N̄oi à faa hai in̄o ilu à koo à n̄yoḥ ku ba a taa kuta a kpaa. N̄oi ine n̄a iyi à tako à máa ideu à b̄o kumboo n̄na n̄a à j̄o awaas̄u ḡo be à ya kpoo S̄olu. ⁵⁹ Si bei à waa ta Etieni kutau n̄oi Etieni í ce kut̄o í ni, Laf̄e Jesu, gba hundem. ⁶⁰ N̄oi í cuku í gule wa ð̄s anu hee lele wa ni, Laf̄e, maà mu n̄a do dulum n̄ou ih̄e. Iyi í f̄o beeb̄e í t̄a n̄oi í ku.

8

¹ N̄o waatii kukpai Etieniu S̄olu m̄o í Jesi.

S̄olu í kp̄a inei igbei Jesu n̄a iju

Hai aj̄o n̄ju bei à sinti ku kp̄a inei igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalem̄u. Bii kù j̄e woo be n̄au baasi, woo dasi Jesu naane n̄au fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ² N̄o ine ḡo n̄a iyi à mà beereí Ilaaḥ à si Etieni do kukpata.

³ Amma S̄olu í wasi inei igbei Jesu n̄a ku kp̄a iju. Í ya l̄o kpas̄e do kpas̄e n̄ai ku maa mu inem̄ok̄o do inaabo n̄a do gbugb̄a koo dasi n̄a piis̄o.

Filipu wa sisi laabaau j̄iida si ilei Samari

⁴ Ine n̄a iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau j̄iidaui bii fei. ⁵ Filipu í b̄o ilu nlai Samari n̄o wa cea inei ilu be n̄a faajii ine iyi Ilaaḥ í cicau. ⁶⁻⁷ N̄o í ce maamaake n̄a. Í lele inei in̄ok̄o n̄a hai si ine nkp̄o n̄o à fita do anu ku ð̄s nla nla, n̄o í j̄o w̄eeḡe nkp̄o do ilu kute ak̄a n̄a à ba iri. Iyi ine n̄a à waa gb̄o waazōeu n̄o à ye maamaake n̄au, n̄oi an̄a fei à teese à de itl̄ j̄iida. ⁸ N̄o inei ilu n̄au à w̄ēeḍ in̄o did̄s nla nla.

⁹ Wee m̄ok̄o ḡo m̄o í wa si iluu be, à ya kpoo Sim̄o. Í ya maa ce dobu dobu í j̄o inei ilu n̄au fei à biti n̄o í ce ar̄ae ine nla. ¹⁰ Hai ama keeke do ine ngbo fei à ya gb̄o idee nt̄o nt̄o n̄o à ya maa ni, in̄ēu ih̄e í j̄e ine iyi à ya kpe gbugb̄a nlai Ilaaḥ. ¹¹ À ya maa gb̄o ideei domi hai kukpe dobu dōbue n̄au í ya maa mu n̄a bitii. ¹² Amma iyi ine n̄au à dasi naane si laabaau j̄iida iyi Filipu wa f̄o si ḡamei bommai Ilaaḥ do si ḡamei Jesu Kirisiu, n̄oi à dasi n̄a inyi hai inem̄ok̄o do inaabo fei. ¹³ Sim̄o tak̄ae í dasi Jesu naane n̄o à dasie inyi. Í ya maa too Filipu bii fei n̄o í biti nt̄o nt̄o iyi í ye maamaake nla n̄a iyi wa ce.

¹⁴ Woo be n̄au à gb̄o iyi inei Samari n̄au à gba ideí Ilaaḥ. N̄oi à be si n̄a Piee do Z̄aa hai Zeruzalem̄u be. ¹⁵ Iyi à to n̄oi à ce n̄na kut̄o

ku ba a ba Hundi Ilaaḥ. ¹⁶ À ce beeb̄e si na iyi í j̄o Hundi Ilaaḥ kù kita si k̄ama n̄na wa t̄it̄a, an̄a de à ce inyi ku dasi n̄nai do irii Laf̄e Jesu n̄ju ak̄a. ¹⁷ N̄oi Piee do Z̄aa à le n̄na awo si iri, n̄o à ba Hundi Ilaaḥ.

¹⁸ Iyi Sim̄o í ye woo dasi Jesu naane n̄au à ba Hundi Ilaaḥ waati iyi woo be n̄au à le n̄na awo si iriu, n̄oi wa bi ku mu n̄na fia. ¹⁹ Í ni a mua n̄ju gbugb̄au be ku ba ine iyi n̄ju á lea awo si iri fei ku ba Hundi Ilaaḥ. ²⁰ Amma Piee í s̄o í ni, awo do fiae fei aa ce nfe, domi í tamaa bei aa ȳok̄o í ra amuai Ilaaḥ do fiaí. ²¹ Í kù ne kp̄ai nḡoḥ ih̄e domi id̄oe kù j̄e dee dee si wajui Ilaaḥ. ²² Na n̄ju, sinda id̄oe hai si laabo ku ce, n̄o í t̄o Ilaaḥ ku ce suurui lasabu laabo ku ce bii á ce. ²³ N̄ wa n̄ f̄o beeb̄e si na iyi í j̄o n̄ ye daae í ro n̄o dulum í ð̄e.

²⁴ N̄oi Sim̄o í j̄e n̄na í ni, in̄e taka n̄je í ceem kut̄o bi Laf̄e ku ba ide n̄a iyi í s̄m n̄au be k̄amae ku maà bam.

²⁵ Waati iyi à ce waazo à sisia ine n̄a yaasei ideí Ilaaḥ à t̄a n̄oi à sinda à waa nyi Zeruzalem̄u. Iyi à waa ne, n̄oi à wasi ku sisi laabaau j̄iidaui si ilu nkp̄oi Samari má.

Idei Filipu do akawe nlai Etiopi ḡo

²⁶ N̄oi amalekai Laf̄e ḡo í ba Filipu ide ku f̄o í ni, dede í b̄o ikpa awo cangai kp̄ai inunu, too kp̄aa iyi í wa hai Zeruzalem̄u ku b̄o Gaza. Kp̄aa n̄ju í b̄o ikpa gbaubau be. ²⁷ N̄oi Filipu í dede í ne. Si kp̄au, n̄oi í ye inei Etiopi ḡo. In̄ēu akawe nla nlai. N̄ju í ya maa mu amanii inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalem̄ui Ilaaḥ ku gulea, ²⁸ n̄oi í sinda wa b̄o ikpa idee má. Wa buba si saretii ac̄l wa cio tia iyi walii Ezai í k̄o. ²⁹ N̄oi Hundi Ilaaḥ í s̄o Filipu í ni ku b̄o k̄ok̄oi saretii. ³⁰ N̄oi Filipu í sei í b̄o bi saretii, n̄o í gb̄o inei Etiopiu wa cio si tiai walii Ezaiu. N̄o í beee í ni, ide iyi í waa ciou be í waa gb̄o bei wa f̄o mbe? ³¹ N̄oi in̄ēu í j̄eaa í ni, beirei an ce n gb̄o bi kù j̄e ine goi í tuseem. N̄oi í t̄o Filipu ku ḡu wa si saretii ku buba bi n̄ju. N̄o Filipu í ḡu. ³² Ide iyi m̄ok̄ou wa cio si kukoi ideí Ilaaḥ wee.

À kooḍe bei angud̄a iyi aa saka. Bei ama angud̄a í ya maa coko waati iyi à waa bu nt̄oe,

Beeb̄e moi n̄ju m̄o kù la gele. ³³ À kayēe n̄o à k̄o ku kiitie dee dee. Si bei à kpa irii kuw̄ee, kù wa si ileu ih̄e má, Yooi á f̄o ideí inei anyie n̄a má.

³⁴ N̄oi akaweu í s̄o Filipu í ni, n̄ wa n̄ t̄oe í s̄m ine iyi waliu wa fáa. N̄ju tak̄aei wa fáa ar̄ae de. Mà ine goi wa fáa. ³⁵ N̄oi Filipu í so ide í sinti do ideí waliu í sisiaaḍ laabaau j̄iidaui Jesu. ³⁶ Si bei à waa ne si kp̄au n̄oi à to ido go iyi í ne inyi. N̄oi akaweu í ni, co inyi ih̄e. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ N̄oi Filipu í s̄o í ni, bii í dasi Jesu naane do id̄oe fei aa ȳok̄o í ce inyi ku dasie mee. N̄o akaweu í j̄e í ni, n̄ dasi naane iyi Jesu Kirisi Amaí Ilaaḥ.] ³⁸ N̄oi í ni a leekl̄ saretii. Iyi à

leekde nɔ nju do Filipu í kita anja minji nja si inyu, nɔ Filipu í dasie inyi. ³⁹Iyi í fita hai si inɔ inyu, nɔi Hundeí Aɔ Lafɛe í nɛɔ Filipu. Nɔ akaweu kù yɔɔ má, amma í dasi kpáa wa ne do inɔ didɔ. ⁴⁰Nɔi Filipu í ba nju í wa ilu go iyi á ya kpe Azɔtu, nɔ í ce waazoi laabaau jjiida be do ilu nja iyi á wa si kpáau fei hee í toɔ Sezaree.

9

Ido ku kpaasii Sɔlu
(Cɔ IWB 22:6-16; 26:12-18)

¹Waati beɛbe Sɔlu í ya maa kpáa ine nja iyi á waa too kpáai Jesu nju iju nɔ wa bi ku kpa nja nɔm nii. Na nɔi í jɔ í bɔ bi woo wee nlaí Ilaaɔu, ²í tɔɔe ku cea nju tia nja. Tia njuai á koo ku na ine ngboi ile bi ku ce kutɔtɔɔ nja iyi á wa Damasi. Do saabui tia njuai á baɔ gbugbá iyi á koo ku muɔ ine nja iyi á waa too kpáai Jesu, bii inemakoi wala bii inaaboi, ku ba ku yɔkɔ ku dɛi nja ku bɔɔ nja Zeruzalemu. Iyi í gba tia nju nɔ í dasi kpáa wa ne.

³Si bei Sɔlu wa ne í maai Damasi, nɔi anu aká inya kuma go í naa sie wa hai lele. ⁴Nɔi í cuku ile nɔ í gbɔ imui ine go í ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce í waa kpám iju. ⁵Nɔi Sɔlu í bee í ni, Lafɛe, awoi yoo. Nɔi Lafɛe í jɛaa í ni, amui Jesu iyi í waa kpáa ijuu. ⁶Dede í bɔ inɔ iluu, bei aa sɛe mii iyi aa ce. ⁷Waati beɛbe ine nja iyi á waa ne do Sɔluu á leekí á coko sɔm sɔm, á gbɔ ide ku fɔu amma á kù ye ine káma. ⁸Nɔi Sɔlu í dede hai ile í cɛi ijuɛ amma kù ye ilu. Nɔi á mu awɔe á bɔɔe Damasi. ⁹Í fɛeju zakai ajɔ mɛeta, kù je kù má.

¹⁰Wee mɔcɔi Jesu go í wa Damasi be á ya kpoo Ananiasí. Nɔi Lafɛe Jesu í naa sie si kuye í kpoo í ni, Ananiasí. Nɔ í je í ni, Amu wee Lafɛe. ¹¹Nɔi Lafɛe í sɔɔ í ni, dede í koo í mu kpáa iyi á ya kpe Kpáa Kutɛu í bɔ ideí Zudasi. Bii í to be bee mɔkɔ go iyi á ya kpe Sɔlu ineí Tarusiu. Wa ce kutɔɔ, ¹²nɔ í ce kuye í ye mɔkɔ go iyi á ya kpe Ananiasí í lɔ wa nɔ í lesi nju awɔ ku ba nju ku ye ilu má. ¹³Amma Ananiasí í ni, Lafɛe, ine nkpoí í sɔm laabaau mɔkɔu be do laala nja iyi í cea ineɛ nja Zeruzalemu fei. ¹⁴Nɔ á gbɔ iyi ine ngboi woo wee nja á naa gbugbá ku mu ine nja iyi á waa ce kutɔɔ do iriɛ ihɛ fei. ¹⁵Amma Lafɛe í sɔɔ í ni, koo, domi nɛ cica ineɛu bei ku je woo ce icem ku fɔ laabaau irim bi dimi mmu nja do bi ilaalu nja nja do bi ineí Izireli nja. ¹⁶An nɔ n nyisie bei nju mɔ á ye ijuukpá na irim.

¹⁷Nɔi Ananiasí í dede í koo. Iyi í to, nɔi í lesi Sɔlu awɔ í ni, Sɔlu kpaasim, Jesu Lafɛe, nju iyi í naa sie si kpáau si waati iyi í waa naa, njuai í bem wa ku ba í ye ilu má nɔ í kɔɔ Hundeí Ilaaɔ. ¹⁸Be gbaká ngɔgɔ í cuku wa hai si ijuí Sɔlu í ye bei kpakai cɛe, nɔ í ye ilu má. Nɔi í dede nɔ á dasie inyi. ¹⁹Si anyie nɔi í je sɔnda nɔ gbugbáe í baa má.

Sɔlu wa ce waazo Damasi

Nɔ Sɔlu í ce ajɔ minji Damasi be do ine nja iyi á waa too kpáai Jesu. ²⁰Gbaká í bɔ ile bii Zuifu nja á ya ce kutɔtɔɔ nja wa waazo wa fɔ iyi Jesu Amaí Ilaaɔi. ²¹Ine nja iyi á waa gbɔ ideɛu fei á bití á bee nje á waa ní, kù je mɔkɔu iyi í ya maa wahala ine nja iyi á waa ce kutɔɔ do irii Jesu Zeruzalemu mbe ya. Kù je njui wa naa ihɛ wo ku na ku mu ine nja ku dɛi nja koo na ine ngboi woo weei Ilaaɔ nju?

²²Amma gbugbáí Sɔlu í ya maa kɔsɔii, nɔ Zuifu nja iyi á wa Damasiu á kù má bei aa jɛaa waati iyi wa sɔ nja kam kam iyi Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cicaú.

²³Zakai ajɔ minji má nɔi Zuifu nju á waa busi nja á ba á kpa Sɔlu. ²⁴Amma ine go í koo í sisia Sɔlu ide iyi ine nju á dɛu. Ine nju á ya maa degbe iluu hee do ande koofa nju fei dasá do idú ku ba á kpa. ²⁵Amma idú go mɔcɔi Sɔlu nja á jɔ í lɔ inɔ kɔlɔ á bei á koo á kitae hai do antai bindii iluu.

Sɔlu í wa Zeruzalemu

²⁶Nɔi Sɔlu í bɔ Zeruzalemu. Iyi í to be í bi ku tɔtɔɔ do ine nja iyi á waa too kpáai Jesuu, amma anja fei á waa ce njoɛ si na iyi í jɔ á kù má má nɔ nɔ wa too kpáai Jesu. ²⁷Nɔi Baanabasi í bɔɔe bi woo be nju nɔ í sɔ nja bei Sɔlu í ye Lafɛe si kpáa, do bei Lafɛe í baa ide ku fɔ. Nɔ í sɔ nja bei Sɔlu í ce waazo Damasi do irii Jesu do wɔkɔ. ²⁸Hai waati beɛbeí Sɔlu wa dabii si ilui Zeruzalemu do woo be nju wa waazo do irii Lafɛe Jesu do wɔkɔ. ²⁹Nɔ í ce kakɔɔ do Zuifu nja iyi á waa fɔ Gerekiu, amma anja mɔ á waa de kpáa bei aa ce á kpa. ³⁰Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane nju á gbɔ, nɔi á bɔɔe Sezaree nɔ á jɔ í ne Tarusi.

³¹Ineí igbei Jesu nja iyi á wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei á weɛɔ laakai ku sɔ, á waa jirima Ilaaɔ, á mua nje gbugbá nɔ akpɔ nja í kɔsɔi wa koo do sobii Hundeí Ilaaɔ.

Iri ku bai Enee

³²Piɛe mɔ wa dabii bii fei. Nɔ í bɔ bi ineí Jesu nja iyi á wa Lida. ³³Bei í ye weɛge go á ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sɛe hai zakai adɔ mɛeju. ³⁴Nɔi Piɛe í sɔɔ í ni, Enee dede, Jesu Kirisi í jɔ í ba iri, ka sɛɛe. Gbaká nɔi í dede. ³⁵Nɔi ine nja iyi á wa Lidau fei do ineí ilekoi Sarɔɔ nja á yɔɔ nɔ á dasi Lafɛe Jesu naane.

Dɔakasi í ku nɔ í nyi wa si andunya má

³⁶Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane go í wa be á ya kpoo Tabita. Njuai á ya kpe Dɔakasi má do feei Gereki, waato kabua. Í ne daa jjiida nɔ í ya maa sobi ilu are nja. ³⁷Nɔi ajɔ nju go í na í ce bɔɔ í ku. Iyi á we ikue nɔi á koo á jilɔɔ ile lele. ³⁸Ine nja iyi á waa too kpáai Jesu iyi á wa Zopee á gbɔ iyi Piɛe í wa Lida kɔkɔi Zopee be. Nɔi á be sie ine minji á ni á koo á sɔɔ ku naa wa bi anja nsei. ³⁹Nɔi Piɛe í dede í too nja wa. Iyi í to be, nɔi á bɔɔe lelei ileu. Nɔi jaad nja fei á naa á kaakoe

à waa kpatoð no à waa nyisié ibò do jaæe ña iyi Dòokasi í ce waati iyi í wæe añað ña. ⁴⁰ Njoi Píæé í nya aña fei hai ilaawa í beí í gule wa ce kutá. Í sinda si ikuu í ni, Tabita dede. Njoi í cí ijué. Iyi í ye Píæé no í dede í buba. ⁴¹ Njoi Píæé í mu awæé í dede. No í kpe jaáð ñau do inei Jesu ña iyi à gbe í nyisié ña Dòokasi iyi í jíl má. ⁴² Njoi laabaauu í fangaa si ilui Zopee fei, no ine nkpo í dasi Lafæé Jesu naane. ⁴³ No Píæé í ce ajo minji Zopee be bi anà go iyi à ya kpe Simó.

10

Píæé do Kòonei

¹ Ine go í wa Sezaree, à ya kpoo Kòonei. Nñui wa je ine ngboi wuai sooge go ña iyi à ya kpe Inei Itali ña. ² Mákòu wa too Ilaað no í ya maa jirimaé ntò ntò, nñu do nyaanzee ña fei. Í ya maa ce kutá waati káma fei, í ya no ku sobi ilu arei Zuifu ña ntò ntò. ³ Njoi ajo aká zakai iso mæeta í ce kuye. Í ye amalekai Ilaað dee dee. Amalekau í ló sie wa, ñoi í kpoo í ni, Kòonei. ⁴ Njoi í cò amalekau í kásie iju ñoi njo í muu no í beéé í ni, Lafæé, mii í ce. Njoi amalekau í jeaa í ni, Ilaað í gbò kutá, no kù gbeje yaase beí í sobi ilu are ñau. ⁵ Nsei, be ine go ña Zopee a koo a kpe Simó iyi à ya kpe Píæeu wa. ⁶ Ine njooi, í wa kpasèi anà go iyi à ya kpe Simó. Kpasèé í wa kòkòí tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide ku fò í tá í ne, ñoi Kòonei í kpe ine minji go ña si inoi woo ce icée ñau. No si inoi sooge ña iyi à ya wa kòkòeu í kpe ine aká go má iyi í má beéréi Ilaað. ⁸ Njoi í sisi ña ide iyi í ce fei, í beí í be ña Zopee.

⁹ Iju kumáe zakai dasá à wa si kpáau no à maaí si iluu. Waati beébe í kò Píæé í gù antai ile sikifa wa ce kutá. ¹⁰ Njoi ari í na wa kpaa, no wa bi ku je. Waati iyi à waa tekea caka ñoi í ce kuye. ¹¹ Í ye lelei Að í cí no aco nla go iyi à waa mu gonta mæee wa kita wa ile. ¹² Inæ beí dimii ña kute mæe fei í wa si do iju wa cá ile do dimii yei fei. ¹³ Njoi Píæé í gbò ide ku fò go í ni, Píæé dede, kpa í ño. ¹⁴ Amma Píæé í jeaa í ni, jám, Lafæé. Ajo káma n kù ño ña iyi í je iwð hee má je iyi í riisi. ¹⁵ No ide ku fsu í ni má, mii iyi Ilaað í ni í má maà ti í kòsi. ¹⁶ Beébeí í ce hee ise gbæta. No gbaká acou í nyi lele.

¹⁷ Njoi Píæé wa bee aræ yoomai í je yaasei kuyeu. Waati beébeí ine ña iyi Kòonei í be ñau à to Zopee be. Njoi à bee kpasèi Simó no à nyisi ña. Waati iyi Píæé í wasi ku lasabu si ideu ñoi à to wa ande koofa be. ¹⁸ Njoi à kpe inei kpasèi ñau à bee ña má ine njoo go í wa be iyi à ya kpe Simó Píæé. ¹⁹ Si beí Píæé í wasi ku lasabu si ideí kuyeu ñoi Hundei Ilaað í sòó í ni, wee amane mæeta go ña à waa dede. ²⁰ Dede í kita í koo í ba ña. No inèð ña í ne. Maà leekí leekí, domi amui n be ña wa. ²¹ Njoi Píæé í kita í koo í ba ña í ni, ine iyi í waa de ñau amui ihè mæe. Mii í bi ña. ²² No à ni, Kòonei, ine ngboi sooge ñau wa dede. Ine dee deei,

í ya maa jirima Ilaað no Zuifu ña fei à ya maa fò jiida ku je. Amalekai Ilaað go í sòó í ni ku kpeé bi tæe ku ba ku gbò ide iyi aa sòó. ²³ Idúu ñoi Píæé í dasi ine ñau kpasèí ce ña yaæ.

Iju kumáe í dasið ña kpáa, no kpaasi woo dasi Jesu naanei Zopee go ña à suu. ²⁴ Iju kumá mmue ñoi à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kòonei í tótò nyaanzee ña do kpaasi jiidaé ña à waa degbe ña. ²⁵ Iyi Píæé wa bi ku ló ino kpasèu ñoi Kòonei í bò ku koe í koo í seebata si wajue. ²⁶ Amma Píæé í dedeé í ni, dede, domi amu má amaneí beí awó. ²⁷ Njoi wa ba Kòonei ide ku fò hee í koo í lóð ino ile, no í ye ine nkpo í tótò be. ²⁸ No í sò ña í ni, inje taka nje í má ña iyi woodalí awa Zuifu ña í kò nwa ka tótò do inje dimi mmu ña, wala ka bò kpasè nje. Amma Ilaað í sòm í ni kù sla n kpe ine go ilu riisi hee má je n kosié. ²⁹ Nñui í jò iyi í kpem ña n kù kò. Nsei, n bi í sòm na mii í ce í kpem wa ña.

³⁰ Njoi Kòonei í ni, í to ajo mæe wa ihè nnyii iyi zakai iso mæeta be ihè ñi wa kpasèm ihè ñi wa n ce kutá. Njoi ine go í naa bi tom, wa dasi iboi jaæ ku daana go. ³¹ No í sòm í ni, Kòonei, Ilaað í gbò kutá, no kù gbeje jiida ku ceé do beí í ya maa sobi ilu are ña. ³² Na nñu, be ine go ña Zopee a koo a kpe Simó Píæé wa. Ine njooi wa je. Í wa kpasèi anà go iyi à ya kpe Simó. Kpasèé í wa kòkòí tenku. ³³ Iyi amalekau í fò beébe, ñoi n be sie ine ñau be wa gbaká, í no í je í naa. Iyi be í sla. Nsei awa fei à wa si wajui Ilaað ihè à waa de ití si ide iyi Lafæé í sòe fei í sò wa.

Waazo iyi Píæé í ce kpasèi Kòonei

³⁴ Njoi Píæé í so ide í ni, n má beébe iyi Ilaað kù waa cò ine káma dimi mmu. ³⁵ Ine iyi í ya maa jirima Ilaað fei no wa ce iyi í sla dee dee, Ilaað í ya gba lafæé si dimi iyi í je fei. ³⁶ Í má laabaau jiida iyi Ilaað í jò à waazoa inei Izireli ña à ni ine ña aa ba laakai ku sù do saabui Jesu Kirisi nñu iyi í je Lafæé ine fei. ³⁷ Í no í má ña mii iyi í sinti si ilei Galilee í beí í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zaa í sisi ideí inyí ku dasi iyi í ya maa ceu í tá. ³⁸ Í má beí Ilaað í mua Jesu inei Nazaretíu Hundee ña do beí í muua gbugbá. No í dabii si ilu fei wa ce jiida no í jò ine ña iyi à wa si awoi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce beébeí si na iyi í jò Ilaað í wæe do nñu. ³⁹ Awai à waa jea ine ña seedaí mii iyi í ce ilei Zuifu ña do ilui Zeruzalemu fei. No à kpakpæe si jli à kpaa. ⁴⁰ Amma si ajo mæetasia Ilaað í jùu hai si bale no í jò í tusea ine go ña aræ. ⁴¹ Kù no kù je ine feii í yòó bii kù je awa iyi à je seeda iyi Ilaað í cica hai tako, awa iyi à je no à mò do nñu si anyii kujlé hai si bale. ⁴² No í dasi wa ka maa waazoa ine ña, no ka jea ine ña seeda iyi nñui Ilaað í cica ku kiiti ilu hunde do iku ña. ⁴³ Beébe mòi walii ña fei à fò ideé à ni ine iyi í dasie naane fei Ilaað á kpa ideí dulum ndii lafæé na saabui irie.

Dimi mmu n̄au m̄o à ba Hundei Ilaās

⁴⁴ Waati iyi Píeé wa f̄o ide má, n̄oi Hundei Ilaās í naa si in̄e n̄a iyi à waa gb̄o ideu fei. ⁴⁵ Zuifu woo dasi Jesu naane n̄a iyi à si Píeé beu, à bití do iyi Ilaās í mua dimi mmu n̄a m̄o Hundee, ⁴⁶ domi à gb̄o in̄e n̄au à waa f̄o ide do fee n̄a iyi à kù waa gb̄o à waa sisiò bei kulai Ilaās í to. ⁴⁷ N̄oi Píeé í ní, si bei in̄e n̄au ih̄e à ba Hundei Ilaās bei awa m̄o, yooi á ȳokò ku ganji n̄a a dasi n̄a inyi. ⁴⁸ N̄oi í ní a dasi n̄a inyi do irii Jesu Kírísi.

N̄oi K̄oñei n̄a à t̄oè à ní ku buba bi aña be ku ce aj̄o minji.

11*Píeé í sisia in̄ei igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalemu ideí K̄oñei n̄a*

¹ Woo be n̄a do kpaasi woo dasi Jesu naane n̄a iyi à wa il̄ei Zudee à gb̄o iyi hai je Zuifu n̄a m̄o à gba ideí Ilaās. ² N̄oi Píeé í baa Zeruzalemu n̄o Zuifu woo dasi Jesu naane n̄au à ye taalee, ³ à ní à l̄o kpas̄é in̄e n̄a iyi à kù ce bangò n̄o añaò n̄a à je. ⁴ N̄oi Píeé í sisi n̄na ideu hai sinteé bei í ce fei.

⁵ Í s̄o n̄a í ní, waati iyi n̄ wa Zopee n̄ wa n ce kut̄o aj̄o n̄ju ḡo, n̄oi n̄ ce kuȳe. N̄ ye aco nla ḡo iyi à waa mu gonta m̄eéé wa kita wa hai lelei Ās í naa í leekí k̄ok̄om. ⁶ Iyi n̄ wa n c̄o do laakai, n̄oi si in̄e n̄ ye in̄ai sako ilu kute m̄eé n̄a do in̄a ku c̄a il̄e n̄a do yei n̄a. ⁷ N̄oi n̄ gb̄o ide ku f̄o ḡo í s̄om í ní, Píeé dede, kpa í n̄o. ⁸ Amma ní ní, j̄am Laf̄eé. Aj̄o k̄ama in̄a iyi í je iw̄ò hee má je iyi í riisi kù l̄o ḡeem. ⁹ N̄o ide ku f̄ou í s̄om má hai lele í ní mii iyi Ilaās í ní í má, n maà n k̄osi. ¹⁰ B̄eébei í ce ise gb̄eeta í bei í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezaree à be sim aman̄e m̄eeta ḡo n̄a wa. Be gbak̄a in̄e n̄au à to wa ande koofai kpas̄é bii n̄ wau. ¹² N̄oi Hundei Ilaās í ní n̄ too n̄a n̄ maà n̄ leekí leekí. N̄o kpaasi m̄eefam n̄au ih̄e à sim Sezaree be n̄o à l̄o kpas̄éi K̄oñei aj̄o. ¹³ N̄o K̄oñei í s̄o wa bei n̄ju í ye amaleka si kpas̄éi n̄ju wa leekí n̄o í ní, be in̄e ḡo n̄a Zopee a koo a kpe Sim̄o Píeé wa. ¹⁴ N̄juí á s̄eé bei aw̄o do nyaanzee n̄a fei aa ce í baò faaba n̄a. ¹⁵ N̄oi n̄ koo. Iyi n̄ sinti ku waazo, n̄oi Hundei Ilaās í naa si n̄a wa bei í naa si awa m̄o tako wo. ¹⁶ N̄oi n̄ ye ḡiḡii ide iyi Laf̄eé í f̄ou iyi í ní, Z̄aa í dasi in̄e n̄a inyi, amma Hundei Ilaāsi an da n̄je si. ¹⁷ B̄eébe m̄oi Ilaās í ce n̄na amua bei í mu n̄wa wo waati iyi à dasi Laf̄eé Jesu Kírísi naane. Na n̄ju, b̄eirei amu an ce n̄ ganjiò mii iyi Ilaās í ce. ¹⁸ Iyi in̄e n̄au à gb̄o ideu, n̄oi id̄o n̄a í t̄ú, n̄o à saabu Ilaās à waa ní, debei, Ilaās í mua hee do dimi mmu n̄a m̄o kp̄aa a kpaasiò id̄o n̄na a baò kuw̄e hai t̄a.

Igbei in̄ei Jesu n̄a iyi í wa Antiasi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane n̄a iyi à fangaa bii fei na ijuukp̄a iyi í naa si waati iyi à kpa Etieniu, ḡo ḡo n̄a à sa à b̄o hee gungum ḡo iyi à ya kpe Sipu. Ḡo ḡo n̄a m̄o à b̄o il̄ei Fenisi,

ḡo ḡo n̄a m̄o à ne Antiasi. Zuifu n̄a aña akai à ya maa waazoa laabaau j̄iidau. ²⁰ Do n̄ju fei, in̄e ḡo n̄a hai si in̄o n̄na à naa hai Sipu do hai Sireni à b̄o Antiasi n̄o à waa sisia hai je Zuifu n̄a m̄o laabaau j̄iidau Jesu Laf̄eé. ²¹ N̄o gb̄ugb̄ai Ās Laf̄eé í wee n̄na, n̄o in̄e nk̄p̄o í kpaasi id̄o í dasi Laf̄eé Jesu naane.

²² Iyi in̄ei igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalemu à gb̄o ideu, n̄oi à be Baanabasi Antiasi be. ²³ Iyi í to be í ye bei Ilaās í cea in̄e n̄au did̄ò n̄o in̄e í d̄ò. N̄oi í mu n̄na gb̄ugb̄a ku ba a leekí dim dim si Laf̄eé do id̄o n̄na fei. ²⁴ Baanabasiu in̄e n̄ceéi iyi í dasi Jesu naane nt̄o nt̄o n̄o í k̄ò Hundei Ilaās. N̄o akp̄oi woo dasi Laf̄eé Jesu naane n̄au í nyi í k̄òsi má.

²⁵ Si anyie n̄oi í b̄o Solu ku dede ikpa Tarusi. ²⁶ Iyi í ȳoo n̄oi í b̄oðe Antiasi. Ad̄ò akai aña minjiu à ce be à ya t̄otoò do in̄ei igbei Jesu n̄a n̄o à ya k̄oa in̄e nk̄p̄o si cioi ideí Ilaās. Antiasi bei à tako à kpe in̄e n̄a iyi à waa too kp̄ai Jesu in̄ei Kírísi n̄a.

²⁷ Waati b̄eébe walii ḡo n̄a à b̄o Antiasi hai Zeruzalemu. ²⁸ In̄e ak̄a n̄na iyi à ya kpe Agabusi í dede í leekí n̄o í ce walii do sobii Hundei Ilaās í ní ari nla nla à ce si andunya fei. B̄eébe m̄oi ariu í n̄o í ce si waatii Kolodu ilaalu n̄lai Romuu. ²⁹ Si bei in̄e n̄a iyi à waa too kp̄ai Jesu à gb̄o b̄eébe n̄oi à dasi id̄o aña a samba amua n̄a zaka bei in̄e fei í ne, ku ba ku sobi kpaasi n̄na n̄a iyi à wa il̄ei Zudee. ³⁰ N̄oi à ce b̄eébe, n̄o à j̄ò Baanabasi do Solu à kooò amua bi in̄e ngbo n̄na n̄au.

12*À kpa Zaaki n̄o à mu Píeé m̄o à dasie piis̄o*

¹ Waati b̄eébe ilaalu Herodu í sinti ku kp̄a in̄ei igbei Jesu ḡo n̄a iju. ² Í j̄ò à kpa Zaaki igb̄ai Z̄aa do taakuba. ³ N̄oi í ye ideu í d̄o Zuifu n̄au si, n̄o í j̄ò à mu Píeé má. Wee waatii j̄ingauí P̄eé hai ne lefeei. ⁴ Iyi à mu Píeé n̄oi Herodu í j̄ò à dasie piis̄o n̄o í j̄ò sooge n̄a à waa degbe, aña m̄eé ik̄o m̄eé. Herodu í bí n̄ju ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii j̄ingauí Iku ku kuaú í l̄o. ⁵ À waa mu Píeé si ile piis̄o be, amma in̄ei igbei Jesu n̄a à wasi ku ce kut̄o na irie do himma j̄iida j̄iida bi Ilaās.

Amaleka ḡo í nya Píeé hai ile piis̄o

⁶ Píeé wa sí n̄joo si aninii sooge minji ḡo n̄a id̄ú iyi iju kum̄aé Herodu wa bi ku nya hai ile piis̄o ku b̄oðe si wajui zamaa. À d̄ú do sese minji n̄o sooge ḡo n̄a à waa degbe andei ile piis̄o be. ⁷ N̄oi gbak̄a amalekai Ās Laf̄eé ḡo í naa si ile piis̄o, n̄oi inya í má. N̄oi amalekau í c̄a Píeé si cinḡae í j̄ú í ní, dede r̄ya r̄ya. Be gbak̄a n̄oi sese n̄au í cuku hai sí aw̄e n̄a. ⁸ N̄oi amalekau í ní, dasi ib̄oè do baatae. N̄oi Píeé í ce b̄eébe, n̄oi amalekau í s̄ò má í ní, bii dabiie n̄o í toom wa. ⁹ N̄oi Píeé í fita hai ile piis̄o í tooe, amma kù má iyi mii n̄au be fei amalekau wa cooi nt̄o nt̄o. Í tamaa

bei n̄u wa laalaai. ¹⁰ À l̄o woo degbe piis̄o s̄inteu do minjisiau n̄o à tosi gamb̄oi is̄o. Ine n̄u ikpa in̄o ilu wa c̄o. N̄oi í c̄i do arae n̄o à fita à mu kp̄aa à n̄e hee à l̄o kp̄aa k̄ókò sinte, n̄oi gbak̄a amalekau í n̄e í j̄ò Pīe.

¹¹ N̄oi Pīe í ȳoo bebei iyi k̄u je ðlá. N̄o í ni, nt̄o nt̄o Ilaāsi í be sim amalekae wa ku na ku nyam hai si aw̄oi Herodu, do laalo iyi Zuifu n̄au à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu n̄oi í b̄o kpas̄ei Maari iyei Z̄aa Maaku. Wee í k̄o ine nkp̄o nkp̄oi í t̄ot̄oo be à wasi ku ce kut̄oo. ¹³ Iyi Pīe í to be n̄oi í c̄a gamb̄oi ande koofau n̄oi abo woo ce ice ḡo iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Pīe n̄oi in̄o did̄s̄ k̄u j̄ò k̄u c̄u. N̄oi í sei í nyi ile í koo í s̄s̄ ine n̄a í ni Pīe í wa ande koofa. ¹⁵ N̄oi à s̄s̄ à ni, ì waa s̄t̄umui. Amma í ni, nt̄o nt̄oi. N̄oi à ni, á má je ayaei. ¹⁶ Wee Pīe wa leek̄i be í wasi ku c̄a gamb̄o. Iyi à naa à c̄u n̄o à ba wee n̄ui, n̄oi í mu n̄a bit̄i. ¹⁷ N̄o í ni a coko do aw̄o í bei wa s̄s̄ n̄a bei Laf̄e í ce í n̄ya n̄u wa hai ile piis̄o. N̄oi í ni a koo a s̄s̄ Zak̄abu ideu do kpaasi n̄a iyi à gbe, í bei í fita í b̄o in̄ya mmu má.

¹⁸ Iju kum̄ae daadaak̄o ideu í j̄ò sooge n̄au à bit̄i hee à bee n̄je à waa ni, ikpa iwoi Pīe í b̄o. ¹⁹ N̄oi Herodu í ni a ded̄e. N̄oi à ded̄e amma a k̄u ȳoo. N̄oi í bee woo degbe n̄au ide. Si bei a k̄u ȳak̄o a k̄u jeaa, n̄o í ni a kpa n̄a. N̄oi Herodu í bei í dede hai ilei Zudee í koo í buba ikpa Sezaree aj̄o minji tit̄a.

Ikuí Herodu

²⁰ Wee id̄oi Herodu í k̄òò inei Tii n̄a do inei Sid̄o n̄a nt̄o nt̄o, n̄oi ine n̄au à t̄ot̄oo n̄je n̄o à n̄ya ine ḡo n̄a à be n̄a bi Herodu. N̄o à be Balatu akaweí ilaalu kpaasi à bei à b̄o bi Herodu a koo a t̄oo suuru domi inei ile n̄ja n̄a si ilei Herodu í ya b̄o ije ku ded̄e.

²¹ N̄oi Herodu í da n̄ja aj̄o si b̄ii á ye n̄a. Iyi aj̄o í to n̄oi Herodu í dasi íb̄oi ilaalu í bei í buba si antai kit̄ai bommae í bei í so ide wa s̄s̄ ine n̄au. ²² N̄oi ine n̄au à d̄s̄ anu à saabue à waa ni, k̄u je baa amaneí wa f̄o ideu, Ilaāsi. ²³ Be gbak̄a amalekai Ilaās̄ í dasi Herodu b̄o í j̄ò kokoo n̄a à n̄o arae í ku, si na iyi í j̄ò n̄ju amane í gba amboei Ilaās̄, k̄u k̄osi.

²⁴ Amma ideí Ilaās̄ n̄je í fangaa wa k̄òosi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Solu à ce m̄ii iyi à dasi n̄a ku ceu Zeruzalemu be à t̄a n̄oi à sinda à nyi Antiasi má. Iyi à waa ne à gb̄a Z̄aa Maaku í si n̄a.

13

À cica Baanabasi do Solu à be n̄ja

¹ Walií do woo k̄osi cio ḡo n̄a à wa si in̄oi inei igbe Jesu n̄a Antiasi be. Iri n̄ja wee. Baanabasi, do Simēs̄ iyi í je amane d̄ud̄u, do Lusiu inei Sireni, do Manahenu, n̄ju iyi à bíí do Herodu ilaalu in̄ya ak̄a, do Solu. ² Aj̄o n̄ju si bei ine n̄au à waa t̄oo Laf̄e do anu ku ðí aj̄o, n̄oi Hundié Ilaās̄ í s̄s̄ n̄a í ni, í cica

Baanabasi do Solu í n̄ya n̄a ik̄a n̄a a ce ice iyi ñ kpe n̄aò. ³ Iyi à ce anu ku ðí do kut̄oo à t̄a, n̄oi à lea Baanabasi do Solu aw̄o si iri, n̄o à j̄ò n̄a à n̄e.

Baanabasi do Solu à b̄o Sipu

⁴ Bebei Hundié Ilaās̄ í be Baanabasi do Solu fei. N̄o à to ilu ḡo iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à l̄o ak̄oi in̄yi à b̄o gungum ḡo iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilui Sipu ḡo iyi à ya kpe Salamini n̄oi à wasi ku waazo ideí Ilaās̄ si ile ik̄a ik̄a b̄ii Zuifu n̄a à ya ce kut̄oo n̄ja n̄au. Z̄aa Maaku m̄o í too n̄a ku sobi n̄a.

⁶ N̄o à kua gungum n̄au à bei à to Paf̄osi. Paf̄osi bei à ye Zuifu woo ce dobu dobu ḡo iyi í je walií ilu ibo. Irié Baajesu. ⁷ Í wee do Seejiu Polusi, ilu ilei Sipu ilu bisui. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do Solu wa si na iyi í j̄ò wa bi ku gb̄o ideí Ilaās̄. ⁸ Amma woo ce dobu dobuu iyi à ya kpe Elimasi do feei Gereki wa bi ku ganji n̄a. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kp̄ai naane ku dasi si Jesu. ⁹ N̄o Solu iyi à ya nyi a kpe Polu mau í k̄òò Hundié Ilaās̄ n̄o í k̄asi woo ce dobu dobuu iju, ¹⁰ í ni, aw̄o iyi ì je ilu bisu laalo do woo taki ine, aw̄o inei Seetam nii n̄o í je mb̄ei m̄ii iyi í je dee dee fei. Hee waati yoomai aa leek̄i ide n̄oi Ās̄ Laf̄e ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, n̄sei, Ilaās̄ á to sie aw̄o, aa feju, í kaa ye ilu má si zakai aj̄o minjiu ih̄e. Be gbak̄a í feju, n̄o í n̄e wa dabii wa dede ine ḡo iyi à mu aw̄e. ¹² Iyi ilu ileu í ye m̄ii iyi í ceu n̄oi í dasi naane si na iyi í j̄ò ideí Laf̄e Jesu í to sie nt̄o nt̄o.

Polu do Baanabasi à wa Antiasi si ilei Pisidi

¹³ Si anyie n̄oi Polu do kpaasi n̄a à l̄o ak̄oi in̄yi hai Paf̄osi à n̄e n̄o à to P̄ezu si ilei Panfilii. Amma Z̄aa Maaku í j̄ò n̄ja hai be í sinda í nyi Zeruzalemu. ¹⁴ Hai P̄ezu be Polu ngu n̄a à m̄osi à b̄o Antiasi si ilei Pisidi. Iyi aj̄oi kus̄mi í to n̄oi à b̄o ile b̄ii Zuifu n̄a à ya ce kut̄oo à buba. ¹⁵ N̄o ine ḡo í cio si tia iyi Moizi do walií n̄au à k̄o. Iyi í cio í t̄a, n̄oi ine ngboi igbe n̄au à be si n̄a ine ḡo koo bee n̄a ku ni, in̄je kpaasi n̄a, b̄ii ì n̄e ide iyi aa muaò ine n̄a gbugb̄a í fo n̄a.

¹⁶ N̄oi Polu í dede í ni a coko do aw̄o n̄o í ni, in̄je inei Izireli n̄a do in̄je dimi mmu n̄a iyi í waa jirima Ilaās̄, í de it̄í í gb̄o n̄a. ¹⁷ Ās̄ Laf̄e n̄wai í cica bala n̄wa n̄a n̄o í k̄òosi kukp̄o n̄ja waati iyi à waa je ine njoo si ilei Ezibiti. Si anyii n̄ju, í n̄ya n̄a hai ilei Ezibiti do gbugb̄e, ¹⁸ n̄o í ȳak̄òò n̄a temua zakai ad̄s̄ ciiji si gbaau.

¹⁹ Í kpa dimi ik̄a ik̄a m̄eje si ilei Kanaa n̄o í so ile n̄ju í na n̄a í je tu n̄a. ²⁰ Iyi be n̄a fei í cei zakai ad̄s̄ c̄o m̄e do ciitaa.

Si anyii n̄ju, Ilaās̄ í jile n̄ja woo kiiti n̄a hee í koo í toò waatii Samuéli waliíu. ²¹ N̄oi à ni n̄ja à bi ilaalu, n̄o Ilaās̄ í mu n̄ja Solu amai Kisi hai si dimii Benzamee n̄o í je bommu zakai ad̄s̄ ciiji. ²² N̄o Ilaās̄ í nyaa bomma í s̄asi Davidi. Davidiui í jeaa seeda í ni, ñ ye Davidi amai Izai í je dimii ine iyi ñ bi, n̄ju í a ce id̄obim fei. ²³ Hai si dimii Davidii Jesu í fita,

ine iyi Ilaaḍ í cica ku je woo faabai inei Izireli na si bei í tako í ce nḡa kuwǎeu. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zǎa í cea inei Izireli na fei waazo í ni a kpaasi ida nḡa nḡa ce inyí ku dasi. ²⁵ Waati iyi icei Zǎa í maai ku kpa iri í ni, kù je amui í waa degbe na, amma ine gḡa á nna si anyim iyi n kù to n bate n fū ikūi baatae.

²⁶ To, inḡe kpaasi na, inḡe iyi í je dimii Aburahamu na, do dimi mmu na iyi í waa jirima Ilaaḍ, inḡe í sambaa ideí faabau ihē wa. ²⁷ Wee inei Zeruzalemu na do ine ngbo nḡa na a kù mà yooi Jesu í je dee dee, a kù nḡa a kù gbo yaasei ideí walii na iyi á ya maa cio si ajoi kusimi feiu. Amma do nḡu fei á jò ideu í kḡ si waati iyi á ye taalei Jesu. ²⁸ A kù ye sie ngogo iyi á jò a kpa, amma do nḡu fei á tḡ Pilati ku jò a kpa. ²⁹ Nḡi á ce mii iyi á kḡ na irieu fei. Si anyie nḡo á kitae hai si jli ku gaau á dasi ikue si inḡ bale. ³⁰ Amma Ilaaḍ í jūu hai si bale, ³¹ nḡo si afei ajḡ nkḡo nkḡo í nyisi ine gḡo na arae. Ine nḡu, nḡai á tooe wa wo hai ilei Galilee á naa Zeruzalemu. Nḡai á waa je seḡdai idee nsei bi inei Izireli na. ³² Awa mḡo ideí kuwā iyi Ilaaḍ í cea bala nwa nḡu, nḡui á waa sḡ nḡe. ³³ Í jò kuwāu í kḡ si waati nwa. Awa toku nḡa na, awai á ye kukḡi kuwāu waati iyi í jli Jesu hai si bale si bei á kḡo si Tiai Iri Kukḡi iri minjisia á ni,

Ilaaḍ í ni, awoi í je amam,

Hai nnyi nḡe Baae.

³⁴ Ilaaḍ í fḡ wo í ni nḡu á jūu hai bi iku na ku ba ku maḡ na ku sǎmi. Beḡbei í fḡ waati iyi í ni,

An wee nḡe dee dee bei nḡ wāḡ Davidi wo, kù nḡo kù ne sika.

³⁵ Na nḡi í ce Davidi í fḡ má í ni,

I kaa jò arai Ine Kumǎe ku sǎmi.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaḍ í dasie í bei í ku, nḡo á suu kḡkḡi balae na nḡo arae í sǎmi, mà irei. ³⁷ Amma Jesu ine nḡu Ilaaḍ í jūu hai si bale kù sǎmi. ³⁸ Debei, inḡe kpaasim na, í jò í mà na iyi na saabuḡe á waa sisi nḡe iyi Ilaaḍ á kpa ideí dulum do nḡe. ³⁹ Ine iyi í dasie naane fei, nḡui á jò lafēe ku je dee dee bi Ilaaḍ. Amma woodai Moizi kaa yḡkḡo ku ce beḡbe. ⁴⁰ Na nḡu, í ce laakai na mii iyi walii na á fḡu ku maḡ ba nḡe, iyi á ni,

⁴¹ Inḡe woo yaako amu Ilaaḍ, í gḡo idem na.

Aa biti na nḡo aa ce nfe na,

Domi an ce mii gḡo si waati nḡe iyi baa bii í je ine gḡo í na wa sisi nḡe í kaa dasi naane na.

⁴² Iyi Pḡlu í fḡ beḡbe í tā nḡi nḡu do Baanabasi á waa bi a fita hai ile bii á ya ce kutḡḡu be, nḡi ine nḡu á waa tḡo na a nyi wa má a naa a waazo si ide akāu si ajoi kusimi mmu iyi wa baa. ⁴³ Iyi ine nḡu á fita nḡi Zuifu nkḡo do ine na iyi á waa too kucei Zuifu na nḡo á mà beḡrei Ilaaḍu á waa too na. Nḡi Pḡlu do Baanabasi á ba na ide ku fḡ á mu nḡa gbugbā ku ba a maa leekḡi dim dim si didḡi Ilaaḍ.

⁴⁴ Si ajoi kusimi mmu inei ilu nḡu fei á tḡḡo á ba a gḡo ideí Lafēe. ⁴⁵ Iyi Zuifu nḡu á ye zamaau nḡi á dedeḡ igu ku ja á waa jā ide iyi Pḡlu wa fḡu nḡo á waa buu. ⁴⁶ Amma Pḡlu do Baanabasi á sḡ na do wḡkḡo á ni, tilasii inḡe Zuifu na a tako a sḡ nḡe ideí Ilaaḍ. Amma si na iyi í jò í waa kḡsi na nḡo í kù ka ara nḡe si ine na iyi á bi a ba kuwēe hai tā, na nḡu, aa ka jò nḡe nḡo ka bḡ bi dimi mmu na, ⁴⁷ domi nḡu bei Lafēe í dasi wa ku ce í ni,

N ce nḡe bei fitila bi dimi mmu na

Ku ba í bḡḡo ideí faabau hee kḡoi andunyau na.

⁴⁸ Iyi hai je Zuifu nḡu á gḡo ideu, nḡi í dḡ nḡa si, á waa saabu Aḡ Lafēe na ideu. Nḡo ine na iyi Aḡ Lafēe í jilḡo si a ba kuwēe hai tā nḡu fei á dasi naane.

⁴⁹ Nḡo ideí Lafēe í fangaa si ileu fei. ⁵⁰ Amma Zuifu nḡu á dede idḡkḡi ilu irii ilu nḡu do inaabo ilu amani na iyi á waa too kucei Zuifu nḡu. Nḡui í jò á kḡ Pḡlu do Baanabasi iju á lele na hai be. ⁵¹ Nḡi woo be nḡu á gbugbā si na sǎai baata nḡu na á waa nyisiḡo iyi mii iyi á na ku ba nḡa í je ideí iri nḡa. Si anyie nḡo á ne Ikonimu. ⁵² Amma ine na iyi á waa too kpaai Jesu Antiasiu ngu na á wēeḡ inḡo didḡo nḡo á kḡḡo Hundeí Ilaaḍ.

14

Pḡlu do Baanabasi á wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei Pḡlu do Baanabasi á lo ile bii Zuifu nḡu á ya ce kutḡḡu nḡo á ce waazo hee ine nkḡo í dasi naane, hai Zuifu na hee do hai je Zuifu na fei. ² Amma Zuifu na iyi á kḡ ku dasi naane á dede idḡkḡi dimi mmu na ku ba a ce lasabu laalo si gǎmei kpaasi woo dasi Jesu naane nḡu. ³ Do nḡu fei, Pḡlu do Baanabasi á kḡe Ikonimu á waa waazo a ine na do wḡkḡo. Lafēe í mu nḡa gbugbā á ya maa ceḡ maamaake ikā ikā na. Maamaake nḡu wa nyisi iyi waazo nḡa iyi á waa ce si ideí didḡi nḡu nḡo. ⁴ Amma inei ilu nḡu á kḡe minji. Ine gḡo na á leekḡo Zuifu na, ine gḡo na mḡo á leekḡo woo be nḡu.

⁵ Nḡi Zuifu na do hai je Zuifu na do ine ngbo nḡa na á ce anu akā a wahala woo be nḡu a ta na kuta a kpa na. ⁶ Iyi Pḡlu do Baanabasi á mà ideu gbakā, nḡi á sa á bḡ Lisiti do Deḡbu si ilei Likomi do si ileekoḡe na. ⁷ Nḡo á wasi laabaau jiidau ku waazo be.

Pḡlu do Baanabasi á wa Lisiti

⁸ Mḡkḡo gḡo í wa Lisiti, isee na fei í ku nḡo beḡbei á buu do, kù dede kù ne baa ajḡ akā. ⁹ Si bei Pḡlu wa ba ine na ide ku fḡ mḡkḡu wa gḡo. Nḡi Pḡlu í kǎ sie iju nḡo í ye iyi naane á yḡkḡo ku jò ku ba iri. ¹⁰ Nḡi Pḡlu í sḡo do gbugbā í ni, dede í leekḡi si kutēe. Nḡi mḡkḡu í dede í fo í dinga wa ne. ¹¹ Iyi zamaau í ye mii iyi Pḡlu í ce nḡi á dḡ anu hee lele do fee nḡa á ni, iwē nwa nḡu á kḡḡo amane á naa si wa. ¹² Nḡi á waa kḡe Baanabasi Susi, Pḡlu mḡo Heemezi domi Pḡlu í je woo waazo. ¹³ Wee ilei iwē iyi á ya

kpe Susiu í wa hai do angulei bi ku loi iluu wa. Njoi ine na à koo à de kete kombo na wa na à ce booda do kokoi jli na à da nna si kòò. Nò woo weei Susiu í naaò na wa ande koofai iluu. Nju do ine nja fei à waa bi a cea woo be nja kuwee. ¹⁴ Amma iyi woo be minji nja à gbo ideu, à ga ibò nja na à waa nyisiò iyi aña a kù jesi, nò à dò anu à sei à waa neò bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í ce ì waa ce beebe, inje kpaasi na. Awa mò amanei bei inje taka nje. Laabaau jiidai à naa ku sè nje ku ba í jò iwè nfe nje nja nò ì sinda si Ilaaò, nju iyi í je icui kuwee. Njui í ce lele do ile do tenku do mii iyi í wa inò nja fei. ¹⁶ Tako wo í jò dimi fei wa too kpaa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nju fei í nyisi wa iyi nju í wee domi wa ce nwa jiidai na. Í jò iji wa wò ku ba ka ba ije si iko si waatii ate ku ba ka ne inò didò.

¹⁸ Amma baa do iyi Pòlu na à fò beebe fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Njoi Zuifu gò na à naa hai Antiosi do hai Ikonimu à wa nyii itfi ine nja nò à ta Pòlu kuta ku ba a kpaa, nji à faa à bòò alalai iluu domi à tamaa bei í kui. ²⁰ Amma ine na iyi à waa too kpaaí Jesu à naa à kaakoe, nji í dede í bò inò ilu. Iju kumae nji nju do Baanabasi à dede à bò Dεebu.

À nyi Antiosi si ilei Siri

²¹ Iyi Pòlu do Baanabasi à to Dεebu à waazo laabaau jiidai si iluu nò ine nkpa í losi kpaaí Jesu ku too be. Si anyie nò à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiosi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nò à mua ine na iyi à waa too kpaaí Jesuu gbugbà ku ba a leekí si naaneu dim dim. Nò à sè na à ní, wahala nkpa nkpaí aa ka ye ka bei ka ló si andunya titòí Ilaaò. ²³ Njoi à cicaa igbei inei Jesu na fei ine ngbo na. Si anyie nò à ce kutòò do anu kudí à so na à daa Lafεe si awò, nju iyi à dasi naaneu.

²⁴ Si anyii nju nò à ne hai be à koo à ló ilei Pisidi à bò ilei Panfili, ²⁵ nò à to ilue gò iyi à ya kpe Pεezu à ce waazo be à bei à bò Atali. ²⁶ Hai bei à ló akoi inyi à nyi ikpa Antiosi si ilei Siri be. Ilu bei à tako à le nja awò si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaaò ku mu nja didòe. Nò iceui à ce à kpa irie wa be.

²⁷ Iyi à to Antiosi nji à tótòò inei igbei Jesu na nò à sisi nja mii iyi Ilaaò í cea aña fei do si bei í ceò kpaa hai je Zuifu na mò à dasiò naane. ²⁸ Nò à kpe ilu be do ine na iyi à waa too kpaaí Jesu aji.

15

À ce kutòòò Zeruzalemu

¹ Njoi ine gò na à naa Antiosi be. Ine nja à naai hai ilei Zudee, nò à waa sò kpaasi woo dasi Jesu naane nja à ní, í kaa ba faaba na bii a kù dasi nje bango si bei woodai Moizi wa fò. ² Iyi Pòlu do Baanabasi à gbo beebe nji à ba na kakòò ku ce jiidai jiidai si ideu. Njoi woo dasi Jesu naane nja à cica Pòlu do

Baanabasi do ine gò na hai ilui Antiosi be à be na Zeruzalemu bi woo be nja do ine ngbo nja na irii ideu.

³ Pòlu na à dasi kpaa à waa ne nò inei igbei Jesu nja à koo à leekí nja. Njoi à ce isεene nja à koo à ló ilei Fenisi do ilei Samari nò à wasi ku sisi kpaasi woo dasi naane nja bei hai je Zuifu na mò à sinda idò nja si Jesu. Njoi laabaau ideu í jò inoi aña fei í dò ntò ntò. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, nji inei igbei Jesu nja do woo be nja do ine ngbo nja à gba na do inò didò. Njoi Pòlu do Baanabasi à sisi nja mii iyi Ilaaò í ce fei na icei aña. ⁵ Amma Farisi gò na iyi à dasi Jesu naane à dede à ní, hai je Zuifu na iyi à dasi Jesu naaneu fei, tilasii à dasi na bango nò a sè na a too woodai Moizi.

⁶ Njoi woo be nja do ine ngbo nja à tótòò a wúa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu nji Piee í dede í ní, inje kpaasim na, í mà nja iyi hai ku kpe Ilaaò í nyam hai si inò nje ku ba n koo n sisi hai je Zuifu na mò laabaau jiidau ku ba aña mò a dasi naane. ⁸ Nò Ilaaò, nju iyi í mà idoi ine fei, í mu nja Hundee bei í mua awa mò ku ba ku nyisi iyi nju í gba na. ⁹ Kù ce nkama iyi í je iká si gáme nja do awa. Í jò idò nja í má na naane iyi à dasie bei í cea awa mò. ¹⁰ Debei, na mii í ce ì waa cá idoi Ilaaò na nsei, í bi í kaa hai je Zuifu na iyi à waa too kpaaí Jesuu aso iyi bala nwa na do awa taka nwa à mngò ku so. ¹¹ À mà iyi na didòí Lafεe Jesui awa à baò faaba, nò beebe mòi baa do hai je Zuifu nja mò.

¹² Njoi ine nja fei à coko à waa desi Pòlu do Baanabasi itfi waati iyi à waa sisi nja yaasei maamaake na iyi Ilaaò í jò aña à ce fei si wajui hai je Zuifu nja. ¹³ Iyi à fò ide à tà nji Zaaki mò í so ide í ní, inje kpaasim na, í gbo iyi n wa n fò. ¹⁴ Simòó í sisi nje bei Ilaaò í ce hai sinte í cicad ine gò na hai si inoi dimi mmu nja à kpe na ine nja. ¹⁵ Nò ideu í je aká do ti walli nja si bei kukoi idei Ilaaò í ní,

¹⁶ Amu Ilaaò, waati beebai an nyi wa,

Nò n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,

Nò n maa má,

¹⁷ Ku ba ine nja iyi a kù je inei kpasu fei a dede amu A5 Lafεe.

Añai à je ine na iyi à je titom hai si dimi mmu nja.

¹⁸ Beebai amu A5 Lafεe n fò, amu iyi n jò à mà mii nja ihè hai ku kpe.

¹⁹ Nò Zaaki í ní má, na nju, si kuyem, kù sía a sè hai je Zuifu na iyi à sinda idò nja si Ilaaò wooda ku gaabu na. ²⁰ Amma ka ce nja tia ka sè nja a maà ya je ijei kuwee, nò a maà ya tótòò sεe do inaabo mmu gò walakò inaabo mò do məkò mmu gò, a maà ya nje inja jifa, nò a maà ya nje kpaai inja. ²¹ Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu na à ya ce kutòòò si aji kufimi fei nò a waazo idee.

À *sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane njanu tia*

²² Iyi Zaaki í fò beɛbe í tã nɔi woo be njanu do ine ngbo njanu do ine igbe njanu fei à ye iyi í sɔa ku je aɲa a cica ine gɔ nja hai si inɔi aɲa a be nja Antiosi do Pɔlu do Baanabasi aɲo. Nɔi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, aɲa iyi à ne beɛre si inɔi kpaasi woo dasi Jesu naane njanu. ²³ Nɔi à ni a kooɔ tiau. Si tiau à ni,

Awa woo be nja do ine ngbo njanu, awa woo dasi naane kpaasi nje nja, awai à sambaa nje tiau ihɛ wa. Inje à sambaa wa, inje hai je Zuifu woo dasi naane nja iyi í wa Antiosi do Siri do Silisi. À waa ce nje fɔɔ. ²⁴ À gbo iyi ine gɔ nwa nja à naa bi tu nje à fɔ inɔ nje nɔ à sinda laakai nje do ide nja nja. Amma awa si à dasi nja ideu be wa. ²⁵ Na nɔi í jò à busi nje nɔ à yɔɔ iyi í sɔa ka cica ine gɔ nja ka be si nje wa. Aɲai aa si Baanabasi do Pɔlu, baakɔ nwa njanu wa, ²⁶ aɲa iyi a kù saalu kuwɛɛ nja ngɔɔ na irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ²⁷ Zudu do Silasi aɲai à je ine nja iyi à cicaɔ. À waa be nja wai a na a sɔ nje ide akɔu gɛlɛ gɛle. ²⁸ Awa do Hundi Ilaaɔ í sɔa nwa si ka maà kã nje aso gɔ bii kù je iyi ihɛ iyi í je asoi tilasi. ²⁹ Nɲui í je, í maà ya je ijei kuwee nja, nɔ í maà ya nɔ kpaɔ nja, í maà ya nɔ nja jifa nja, nɔ í maà ya tɔtɔɔ sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do mɔkɔ mmu gɔ nja. Bii í mu ara nje si mii beɛbe njanu be nja í sɔa. To, ka sukudɔ.

³⁰ Iyi à tɔɔ nje sukudɔ à tã nɔi ine njanu à dasi kpã à ne Antiosi. Bei à koo à tɔtɔɔ ine igbe Jesu njanu fei à na nja tiau. ³¹ Iyi à cio tiau í mu nja gbugbã nɔ inɔ nja í dɔ. ³² Zudu do Silasi nja mɔ walii nja, à mua kpaasi woo dasi naane njanu gbugbã nɔ à sobi nja si ide nkɔ nkɔ. ³³ Iyi à ce aɲo minji be kpaasi woo dasi naane njanu à tɔɔ nja sukudɔ nɔ à ni a to bi ine nja iyi à be nja wa baani. [³⁴ Amma Silasi ine njanu í dasi idɔ njanu ku ce aɲo minji be má.]

³⁵ Pɔlu do Baanabasi à gbe Antiosi be. Aɲaɔ ine nkɔ nja aɲo à waa kɔa ine nja si cioi ideí Lafɛɛ nɔ à ce waazoo.

Polu do Baanabasi à kpɛ

³⁶ Iyi í ce aɲo minji má nɔi Pɔlu í sɔ Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa njanu má si ilu nja bii à tako à waazo ideí Lafɛɛ fei wo na ka ye bei ine njanu à wɛɛɔ si nsei. ³⁷ Nɔi Baanabasi wa bi ku gbã Zãa Maaku aɲaɔ nja. ³⁸ Amma Pɔlu í fɔ í mantee í ni kù sɔa aɲa a gbãa, njanu iyi kù sobi aɲa wo si iceu amma í sinda í jò aɲa wa hai Panfli. ³⁹ Nɔi à ce kakɔ nɔ a kù gbɔ si nje hee à na à kpɛ. Nɔi Baanabasi í gbã Maaku à lɔ akɔi inyi à bɔ Sipu. ⁴⁰ Nɔ Pɔlu mɔ í cica Silasi, nɔ kpaasi woo dasi naane njanu à sɔ nja à daa Lafɛɛ si awo à bei à ne, ⁴¹ à koo à lɔ ilei Siri do Silisi à wasi ine igbeí Jesu nja ku mua gbugbã si naane nja.

16

Timotee í too Polu do Silasi

¹ Nɔi Pɔlu do Silasi à to Dɛɛbu do Lisiti. Wee ine gɔ í wa be wa too kpãai Jesu. À ya kpoo Timotee. Iyee Zuifu woo dasi Jesu naane, amma baɛe Gerekií. ² Kpaasi woo dasi naane nja iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fɔ jida ku jee. ³ Pɔlu í bi Timotee ku too njanu nɔ í gbã í nee. Amma ku bei ku gbã ku nee í dasie bangoi na Zuifu nja iyi à wa beu domi aɲa fei à mà iyi baɛe Gerekií. ⁴ Nɔ à bɔ ilu do ilu nja à sɔ woo dasi Jesu naane njanu mii nja iyi woo be njanu do ine ngboi igbeí Jesu nja iyi à wa Zeruzalemu à jile nɔ à ni a jirima nja. ⁵ Nɔi woo dasi Jesu naane njanu, naane nja í teese í kɔɔsi nɔ akpɔ nja mɔ í ya maa kɔɔsii aɲo fei.

Pɔlu í ce kuye Torasi

⁶ Hundi Ilaaɔ í ganji Pɔlu nja a waazo ideí Ilaaɔ si ilei Azii, nɔi í jò à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. ⁷ Iyi à to ilei Misi nɔi à waa bi a bɔ ilei Bitini, amma Hundi Jesu í kɔ nja. ⁸ Nɔi í jò à too do ilei Misi à bɔ ilu iyi à ya kpe Torasi. ⁹ Nɔi Pɔlu í ce kuye idu. Si kuyeeu í ye ineí Masedoni gɔ wa leeki nɔ wa tɔɔ njanu ku naa Masedoni ku na ku sobi aɲa. ¹⁰ Si bei í ce kuyeeu nɔi gbakã à waa de kpãa ku ba ka bɔ Masedoni domi à mà iyi Ilaaɔ í bi kaa waazo nja laabaau jidaɔ.

Lidi í dasi naane Filipi

¹¹ Hai Torasi bei awa à lɔ akɔi inyi nɔ gbakã à bɔ gungum gɔ iyi à ya kpe Samɔtasi. Iju kumae nɔ à bɔ Neapolis. ¹² Hai be do kutei à ne à bɔ Filipi, ilu nɔi Masedoni nɔ à ce aɲo minji be. Wee ineí Romu nja à ne iluu. ¹³ Si aɲoí kusimiu nɔi à fita hai ilu be à bɔ itfi ido gɔ, à bɔ ku cɔ má tengi bii à ya ce kutɔɔ í wa be. Nɔi à koo à ye tengi bii ine nja à ya ce kutɔɔ nɔ à buba à ce faaji do inaabo gɔ nja iyi à tɔtɔɔ be. ¹⁴ Abo gɔ í wa be à ya kpoo Lidi, ineí Titii, í ya ta acɔi fia nkɔ nɔ í ya maa jirima Ilaaɔ. Iyi à waa ba nja ide ku fɔ nɔ wa de itfi, nɔ Lafɛɛ í cɔ idɛ ku ba ku gbɔ ide iyi Pɔlu wa fɔ. ¹⁵ Abou do ineí kpasɛɛ nja fei à ce inyi ku dasi nɔ í tɔɔ wa í ni, bii í mà iyi nɔ dasi naane nɔ nɔ nɔ nja í naa wa í naa í ce baa aɲo minji kpasɛm nja. Nɔ í mante wa hee à jé nɔ à koo kpasɛ be.

Inɔ piisɔi Filipi

¹⁶ Nɔi aɲo njanu gɔ iyi awa à waa bɔ tengi bii à ya ce kutɔɔ, à kɔ ama inaabo woo ce ice gɔ iyi í ne ineí inɔɔko. Bii ineí inɔɔkou í dede sie í ya maa fɔ ide iyi à na ku cei. Nɔ Lafɛɛ nja à waa ba fia jida na irie. ¹⁷ Nɔi í too awa do Pɔlu wa la hee lele wa ni, ine njanu ihɛ woo ce iceí Ilaaɔ ilu gbugbã nja. À naa ku nyisi nje kpãai faabai. ¹⁸ Beɛbei í ya maa fɔ aɲo fei, hee ideu í caa si Pɔlu nɔ í sinda í sɔ ineí inɔɔkɔeu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi nɔ ni, fita. Be gbakã nɔi í fita sie. ¹⁹ Iyi Lafɛɛ nja à mà iyi aɲa a kaa ba sie fia má, nɔi à mu Pɔlu do Silasi à tale nja à bɔɔ nja bantuma bi woo kiiti nja. ²⁰ À bɔɔ nja si wajui ine ngboi Romu nja à ni, ine njanu ihɛ à waa beje ilu nwaí. Zuifu nja, ²¹ nɔ à wasi

ku sisi ide gɔ ɲa iyi wooda nwa kù bi ka gbɔ hee ka tooɛ, awa iyi à je inei Romu ɲa. ²² Nɔi idɔi zamaau í kɔ́ si ɲa. Nɔi ine ngbo ɲau à bɔ ibɔi Pɔlu do Silasi do gbugbã nɔ à ni a cã ɲa do faataa. ²³ Iyi à cã ɲa jiiida jiiida à tã ɲoi à koo à cɔmbo ɲa ile piisɔɔ nɔ à sɔ woo degbe piisɔɔu ku degbe ɲa ku sɔa. ²⁴ Iyi woo degbeu í gbɔ à sɔɔ beɛbe, ɲoi í koo í dasi ɲa hee ilaawai ankãanyii piisɔɔu nɔ í da ɲɲa si gbɛɛgbɛekui jii.

²⁵ Zakai idũ laja ɲoi Pɔlu do Silasi à waa ce kutɔɔ nɔ à kɔ́ iri à waa saabuð Ilaaɔ. Nɔ inei piisɔɔ ɲa iyi à wa beu à waa de si ɲa itĩ. ²⁶ Nɔi gbakã ile í yaya do gbugbã hee icui ile piisɔɔu í yaya. Nɔi gambo ɲau fei à cɔ́ nɔ seseen ɲa iyi à dũo inei piisɔɔ ɲau fei à fũ à cuku. ²⁷ Nɔi gbakã woo degbeu í jɪ í ba gambo ɲau fei wa cɔ́ ɲoi í tamaa bei inei piisɔɔ ɲau à sai. Nɔi í nya taakuba wa bi ku kpa arae. ²⁸ Amma Pɔlu í la hee lele í ni, mað cea arae laalo kãma. Awa fei à wa ihɛ. ²⁹ Nɔi woo degbeu í de fitila í sei í lɔ hee ilaawa bii Pɔlu do Silasi à wau nɔ í gule ɲɲa do kuyaya. ³⁰ Nɔi í fitað ɲa wa waduude í ni, i suuru ɲa, mii an ce n bað faaba. ³¹ Nɔi à sɔɔ à ni, dasi Jesu Lafɛɛ naane aa ba faaba, awɔ do inei kpasɛɛ ɲa fei. ³² Nɔi à waazooa idei Lafɛɛ Jesu, ɲɲu do inei kpasɛɛ ɲau fei. ³³ Nɔi idũu be woo degbeu í gbã ɲa í koo í wɛ kumɛɛ ɲɲa ɲau. Nɔ ɲɲu do inɛɛ ɲa fei à ce inyi ku dasi gbakã. ³⁴ Nɔi í gbã Pɔlu do Silasi í bɔð ɲa lele bii ileɛ í wa nɔ í na ɲa ije à je. Nɲu do inɛɛ ɲa fei, inɔ ɲɲa í dɔ do bei à dasi Ilaaɔ naane.

³⁵ Iyi iju í má ɲoi ine ngboi Romu ɲa à be polisi ɲa a koo a sɔ woo degbeu ku jò ine ɲau. ³⁶ Nɔi woo degbeu í sɔ Pɔlu ideu í ni, ine ngbo ɲa à ni n jò ɲe. Na ɲɲu, í fita í ne ɲe sɛɛ. ³⁷ Amma Pɔlu í sɔ polisi ɲau í ni, aawo. À cã wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa mɔ iyi à je inei Romu ɲa nɔ à cɔmbo wa si ile piisɔɔ. Nɔ nsei à bi a nya wa do asii? Kù je beɛbei à ya ce. Í gbe ɲɲa taka ɲɲai a naa a nya wa. ³⁸ Nɔi polisi ɲau à koo à sɔ ine ngboi Romu ɲau. Iyi à gbɔ Pɔlu do Silasi inei Romu ɲoi ɲoi zigi ɲɲa í da ntɔ ntɔ. ³⁹ Nɔi à koo à tɔ ɲa suuru nɔ à nya ɲa hai ile piisɔɔu à bei à tɔ ɲa a fita hai inɔ iluu. ⁴⁰ Iyi Pɔlu do Silasi à fita hai ile piisɔɔu ɲoi à bɔ kpasɛi Lidi. Iyi à koo à ye kpaasi woo dasi naane ɲau à mu ɲɲa gbugbã, à bei à ne.

17

Pɔlu do Silasi à bɔ Tesalonika

¹ Nɔi Pɔlu do Silasi à waa ne nɔ à lo ilu minji gɔ ɲa iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni nɔ à to Tesalonika bii Zuifu ɲa à ne ile bii à ya ce kutɔɔɔ. ² Nɔi Pɔlu í bɔ ileu be si bei í ne dɔɔne. Nɔ aɲað ɲa à wɔta tiaí idei Ilaaɔ aɲoi kusɔmi meeta à mɔɔ. ³ Wa sɔ ɲa iyi kù ne bei á

ce iyi ine iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpã. Á kù nɔ ku jɪ hai si bale má. Nɔi í sɔ ɲa í ni, Jesuu iyi n wa n sisi ɲɲe ideɛu ihɛ ɲɲui í je ine iyi Ilaaɔ í cicau be. ⁴ Ine ɲa iyi à de itĩ sɛiu ine gɔ ɲa à dasi ideu naane, nɔ à baa anu akã ku ce, ɲɲu do Silasi. Beɛbei hai je Zuifu nkɔɔ mɔ do inaabo ilu iri ɲau ilu iri ɲau à ce, aɲa iyi à mà beɛɛi Ilaaɔ.

⁵ Amma Zuifu ɲau à dedeð igu ku ja nɔ à tɔtɔ ine nfe ɲa berɛɛke à jò hoya hoyá í dede nɔ aɲa fei à sei à bɔ Pɔlu do Silasi ku dede kpasɛi Zasɔɔ ku ba a fitað ɲa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede ɲa a kù ye ɲa, nɔ à mu Zasɔɔ do kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ɲa à fa ɲa à bɔð ɲa bi ine ngboi ilu ɲa. Nɔ à wasi ku la à waa ni, ine ɲa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ihɛ, ⁷ nɔ wee Zasɔɔ í jò à sɔ kpasɛɛ. Aɲa fei à waa beje woodai ilaalu nɔai Romu à waa ni ilaalu gɔ í wɛɛ má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ Nɔi ideu í dede idɔi zamaau do ine ngboi ilu ɲau. ⁹ Nɔi à ni Zasɔɔ do kpaasiɛ ɲau a sã fia si bei woodai í jile a bei a jò ɲa a ne. Iyi à sã fia nɔ à jò ɲa.

Pɔlu do Silasi à bɔ Beree

¹⁰ Iyi idũ í dũ gbakã ɲoi kpaasi woo dasi naane ɲau à jò Pɔlu do Silasi à ne Beree. Iyi à to be ɲoi à bɔ ile bii Zuifu ɲau à ya ce kutɔɔɔ. ¹¹ Amma ine ɲa iyi à wa be ɲau à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu ɲa iyi à wa Tesalonika. À gba idei Ilaaɔ do inɔ didɔ. Aɲo fei à ya maa cio kukɔui ku ba a mà bii í je mii iyi Pɔlu í ya maa sɔ ɲau nti. ¹² Nɔ Zuifu nkɔɔ í dasi Jesu naane do inaabo Gereki gɔ ɲa iyi à je ilu iriu do inemakɔ nkɔɔ. ¹³ Amma Zuifu ɲa iyi à wa Tesalonika à gbɔ iyi Pɔlu wa waazo idei Ilaaɔ Beree ɲoi à koo à dede idɔi ine ɲa à fɔ inɔ ɲɲa. ¹⁴ Be gbakã ɲoi kpaasi woo dasi naane ɲau à bɔð Pɔlu ikpa tenku ku ba ku ne hai be, amma Silasi do Timotee à gbe Beree be. ¹⁵ Ine ɲa iyi à koo à leekɔ Pɔluu à bɔðei hee Atení. Nɔi Pɔlu í samba ɲa anu í ni a sɔ Silasi do Timotee a hãmeɛ ɲɲu wa rɲa rɲa. Nɔ ine ɲau à sinda à ne Beree má.

Pɔlu í wa Ateni

¹⁶ Waati iyi Pɔlu wa degbe ɲa Atení laakae ci ya sũ domi iwɛ í kɔɔ si iluu. ¹⁷ Na ɲɲu, Zuifu ɲa do Gereki ɲa iyi à ya maa jirima Ilaaɔ, í ya ba ɲa faaji ku ce ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔɔɔ. Nɔ aɲo fei, ine ɲa iyi í ko si bantumai iluu aɲað ɲa mɔ à ya maa ce kakɔɔ má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba ɲa kakɔɔ ku ce ɲoi woo mà gɔ ɲa iyi à je inei Epikuri * do Sitosi † ɲa à bɔ bi tee à waa baa kakɔɔ ku ce. Ine gɔ ɲa à ni, woo ce ide nkɔɔ yoomai ihɛ. Nɔ ine gɔ ɲa mɔ, iyi à gbɔ wa fɔ idei ikui Jesu do kujɛ má à ni, mà iwɛ mmu gɔ ɲai wa fãa ya. ¹⁹ Nɔi à bɔðe iri kuta gɔ iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii ine ngboi ilu ɲau à ya ce kutɔɔɔ ɲɲa nɔ à ni, à bi

* 17:18 inei Epikuri ɲa aɲa à ya ni, ino didɔi í re mii fei si kuwɛɛi amane. † 17:18 inei Sitosi ɲa aɲa à ya ni, ine ku jesi mii iyi à naa sie fei.

ka gbo ide tit5 iyi i waa dabii0, 20 domi i waa sisi nwa ide tit5 no a bi ka ma yaasee. 21 Wee inei Ateni na fei do ine njoo na iyi a na a buba ilu be a ya so waati nna fei a maa fo walako a gbo0 baau mii tit5.

22 Njoi Polu i dede i leeki Arepogu be i s5 na i ni, nje inei Ateni na, n ye iyi ide i iw5 nai wa mu ne nto nto. 23 Waati iyi n wa n dabii si ina ilu nje n ye mii nkp0 iyi i waa tao na. N ye bi kuwee go a ko si a ni, tengi ih5i a ya tao ine iyi a ku ma. Nsei ine iyi nje i waa tao iyi i ku ma nau be, ideei n wa n sisi nje. 24 Ilaa5, nju iyi i taka andunyau do mii iyi i wa si fei, nju iyi i je Laf5ei lele do ile, kaa buba si ile iyi amane na a ma do awo nja. 25 Aw0i amane kaa yoko ku muaa nkama, domi ku ne bukaatai ngogo. Nju takaei wa mua amane na kumi do kuwee do mii fei. 26 Hai si ine aka iyi i tako i takuai dimi iyi wa te si andunyau ih5 fei i fita. Hai takoi i jile waati nna do tengi bii aa maa wa. 27 Ilaa5 i ce beebel ku ba a ce kookaai a maa dedee do kubabii no si kudedeu aa yoo. Amma nto nto Ilaa5 ku jto kama nwa go, 28 domi na iriei a ne kuwee, no nju i j0 ara nwa wa ne. Woo ko tia nje go na a ni, awa mo amae nai. 29 Debei, si na iyi i j0 a je amai Ilaa5 na, ku sla ka maa ce lasabu ka ni Ilaa5 i ye bei iw5 iyi amane i lasabu i coo ku sla do wura wala do isa fufu wala do kuta. 30 Ilaa5 i temuad amane na wo si kum0 hai ma nna, amma nsei wa s5 ine nja tengi bii a wa fei a naa a kpaasi ido nja. 31 No i jile ajo si bii ine iyi i cicau a kiitio inei andunya na fei no kiitieu dee deei a je. No i jtu ta hai si bale ku ba ku nyisi ine fei iyi ine be a na ku cei.

32 Iyi a gbo Polu wa fo ide i kujji iku na hai si bale njo ine go na a waa yaakoe. Ine go na mo a ni, a bi faajii ideu be ma ajo go. 33 Njoi Polu i ne i j0 nja. 34 Do nju fei, inemako go na a bo bi tee a dasi Jesu naane. Si ina njai Deni woo ce kiitii Arepogu go i wa. Abo go mo iyi a ya kpe Damarisi i dasi naane do ine go na ma.

18

Polu i bo Korenti

1 Si anyii nju, Polu i ne hai Ateni be i bo Korenti. 2 Njoi i ko Zuifu go be iyi a ya kpe Akilasi, iyi a buu ilei Pontu. Ku kpe tit5 iyi i naa hai ilei Itali, nju do aboe Pirusila, domi Kolodu ilaalu nlai Romu i na wooda i ni Zuifu fei ku fita hai Romu. Njoi Polu i bo ku co na. 3 No i buba anao na a ce ice ajo domi i ya ce ilei aco bei anja mo a ya ce. 4 Ajo kuslmi fei i ya bo waazo ku ce ile bii Zuifu na a ya ce kutotao. No i ya maa mu nna ide anja do Gereki nau ku ba a dasi Jesu naane.

5 Waati iyi Silasi do Timotee a to wa hai ilei Masedoni, Polu i ya maa ce icei waazoi waati kama fei ku maa s5 Zuifu nau iyi nto nto Jesui i je ine iyi Ilaa5 i cicau. 6 Amma a jaa no a waa buu, njo i gbugba si na irurui ib5e no i

s5 na i ni, bii i na i ce nfe na, i je ide i iri nje. Ku je baam ma. Hai nnyi an j0 ne n koo n cea hai je Zuifu na waazo. 7 Njoi i ne hai be i bo kpas5i Titee Zusitu, ine iyi i ya maa jirima Ilaa5u. Ilee wee koka0 ile bii Zuifu na a ya ce kutotao0 i wa. 8 Njoi Kirisipu ine ngboi igbeu i dasi Laf5e Jesu naane, nju do inei kpas5e na fei. Inei Korenti nkp0 i gbo waazoi Polu no anja mo a dasi naane, no a dasi na inyi.

9 Njoi A5 Laf5e i s5 Polu si kuye idu i ni, ma0 ce njo. Hanya i s5 na, ma0 coko, 10 domi n wee do awo. Ine go kaa yoko ku lesie awo hee ku ce0 laalo. S5 na ideu domi ine nkp0 i wa si iluu ih5e iyi a je titom. 11 Polu i buba ilu be ad5 aka do bubu no wa ko na si ide i Ilaa5.

12 Waati iyi Gali0 wa je ilaalu si ilei Gere5i, njo Zuifu nau a ce anu aka a totao a gb0 Polu a bode bi ku ce kiiti. 13 A ni, m0kou ih5 njei wa lele ine na ku ba a tao Ilaa5 si bei wooda nwa ku bi.

14 Iyi Polu wa bi ku fo ide, njo Gali0 i s5 na i ni, bii i je ide i kurara walako laalo goi i ce an nji wa n naa n gbo ide nje. 15 Amma bii i je ide i kakao nai do ide i irii ine na do woodai nje taka njei, njei aa w0a ndu nje. N kaa n je woo kiitii ide dimi beeb0. 16 Njoi i lele na hai bi ku ce kiituu. 17 No ine nau fei a mu Sositeni ine ngboi igbei Zuifu nau a l0si ku caa tengii andei ile bi ku ce kiituu. Amma baai Gali0 ku wa si ideu.

Polu i nyi ikpa Antiosi

18 Polu i kpe Korenti ma. Si anyie no i tao kpaasi woo dasi naane nau sukud5 no i koo i wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi i tako i cea Ilaa5 kuwa do kugbasi wo. No i lo akoi inyi do Pirusila do Akilasi ajo a ne ikpa ilei Siri. 19-21 Iyi a to Efeezu njo Polu i lo ile bii a ya ce kutotao no i bo Zuifu nau faaji ku ce. Njoi a taoe ku ce ajo minji bi tu na, amma ku waa je. Iyi wa ne njo i s5 na i ni, bii Ilaa5 i bi an nji wa ma. No i j0 Pirusila do Akilasi be i koo i lo akoi inyi i ne hai Efeezu.

22 Iyi i to Sezaree, njo i kita i bo Zeruzalemu i koo i ce inei igbei Jesu na fo. Si anyie no i bo Antiosi. 23 Iyi i ce ajo minji be njo i nyi i dasi kpaa ma i koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua ine na iyi a waa too kpaa0 Jesu fei gbugba.

Apolo i bo Efeezu do Korenti

24 Zuifu go iyi a ya kpe Apolo iyi a bi Alesandiri i bo Efeezu. Ilu bisii no i ma tia0 ide i Ilaa5 saa saa. 25 Wee i ma kpaa0 ide i Laf5e no i ya ce waazoe do himma no i sisi ide i Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Zaa nju akai i ma. 26 Wa ce nna waazo do naane ile bii Zuifu na a ya ce kutotao. Njoi Pirusila do Akilasi a gbo waazie no a kpoo ide nja a koo a teese a sisiaa yaasei ide i Ilaa5 dee dee. 27 Si anyie, Apolo i dasi ido nju ku bo ilei Gere5i. No kpaasi woo dasi naane nau a muaa gbugba ku ba ku koo no a cea ine na iyi a waa too kpaa0

Jesu iyi à wa ilei Geresiu tia ku ba bii í to be a coo cenká. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane n̄au jiiida jiiida na did̄si Ilaās. ²⁸ N̄o í k̄amia Zuifu n̄au do wōok̄o si bantuma ku ba a mà iyi aña à wa si kurarai n̄o í nyisi n̄a hai si tiai idei Ilaās iyi Jesui í je ine iyi Ilaās í cicau dim dim.

19

P̄olu í b̄o Ef̄ez̄u

¹ Waati iyi Apolo í wa K̄erenti P̄olu í too kp̄aa iyi wa b̄o ikpa iri kuta n̄au n̄o í to Ef̄ez̄u. N̄oi í ba ine ḡo n̄a iyi à waa too kp̄aaí Jesu be. ² N̄oi í bee n̄a í ni, í k̄u ba Hundi Ilaās tit̄a hai waati iyi ì dasi naane n̄a? N̄oi à j̄eaa à ni, aawo. A k̄u gb̄o mà Hundi Ilaās í w̄ee m̄om. ³ N̄oi P̄olu í bee n̄a má í ni, debei, inyi ku dasi yoomai à ce n̄je. N̄oi à j̄eaa à ni, inyi ku dasii Z̄aaí. ⁴ N̄oi P̄olu í s̄s̄ n̄a í ni, ine n̄a iyi à kpaasi id̄o, añaí Z̄aa í dasi inyi. N̄o í s̄s̄ ine n̄a í ni a dasi Jesu naane, n̄ju iyi à na ku naa si anyii n̄ju. ⁵ Iyi à gb̄o ideí P̄olu n̄oi à ce inyi ku dasi do irii Laf̄e Jesu. ⁶ N̄oi P̄olu í le n̄a awo si iri n̄o Hundi Ilaās í naa si n̄a n̄oi à waa f̄o ide do fee mmu n̄a n̄o à ce walii. ⁷ Ine n̄au à to zakai aña maateejí.

⁸ Si anyii n̄ju, P̄olu í b̄o ile bii Zuifu n̄a à ya ce kutat̄ou wa waazo ideí hommai Ilaās do naane n̄o í ce b̄ebe zakai cukpa m̄eeta, n̄o añāo n̄a à wasi ku busi n̄je n̄o í wasi ku lele n̄a ku ba a dasi naane. ⁹ Amma ine ḡo n̄a à lele id̄o n̄a à k̄o ku dasi naane, n̄o à nyi à waa f̄o ide laal̄o má si kp̄aaí ideí Laf̄e si wajui zamaau. Na n̄oi í j̄o P̄olu í tek̄e hai bi tu n̄a, n̄ju do ine n̄a iyi à waa too kp̄aaí Jesuu. Í ya maa k̄o n̄a si cio ājo fei si ile cioí Tianusi. ¹⁰ B̄ebei à ce ad̄s̄ minji hee ine n̄a iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu n̄a do hai je Zuifu n̄a, à gb̄ōo ideí Laf̄e Jesu.

Idei ama in̄em̄okoi Seva n̄a

¹¹ Ilaās í mua P̄olu gb̄ugh̄a ku cēo maamaake nla n̄a. ¹² Na n̄oi í j̄o jaee iyi í lu araee fei, bii à so à lea b̄ōo n̄au si ara à ya ba irii. Ine n̄a n̄o iyi à ne inei in̄ōko n̄a, bii à lu n̄āo, inei in̄ōko n̄au à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu ḡo n̄a à ya maa dabii bii fei a maa n̄ya inei in̄ōkoi ine n̄a. Si in̄o n̄ja ḡoḡo n̄ja n̄a à dasi id̄o a kpe irii Laf̄e Jesu a n̄yāo inei in̄ōkoi ine ḡo. Zuifu ine nḡboi woo weei Ilaās ḡo iyi à ya kpe Seva, ama in̄em̄ok̄o m̄ejeje n̄ai à waa bi a ce b̄ebe. Ājo n̄ju ḡo à s̄s̄ inei in̄ōkoi ine ḡo n̄a à ni, do irii Jesu iyi P̄olu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inei in̄ōkoi in̄ēu í ni, ñ mà Jesu n̄o ñ mà P̄olu, amma yooi n̄je m̄o ì je. ¹⁶ N̄oi m̄ok̄o iyi í ne inei in̄ōkoi í fo í bata n̄a n̄o í k̄amia n̄a í c̄a n̄a í m̄e n̄a nt̄o nt̄o hee aña fei à sa hai kpas̄e bas̄í. ¹⁷ N̄oi inei Ef̄ez̄u n̄a hai Zuifu do Ger̄eki n̄a fei à gb̄o ideu, n̄o n̄jo í mu n̄a, n̄o irii Laf̄e Jesu í ne b̄ēe n̄o nt̄o. ¹⁸ N̄oi woo dasi Jesu

naane nk̄p̄o í naa í tuuba si bantuma. À f̄o mii iyi aña à ya ce wo. ¹⁹ Ine n̄a iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aña nk̄p̄o nk̄p̄oí à naāo tia n̄ja n̄a iyi à ya maa cēo dobu dobu wa à naa à joo si wajui zamaa. Ine ḡo í ce dooai fiaí tia n̄au, n̄o à ba wee j̄iae í to zakai kpekele dubu ciitaa *. ²⁰ B̄ebei gb̄ugh̄aí Ās Laf̄e í j̄o ideí Jesu wa fangaa bii fei do gb̄ugh̄a.

Ijai Ef̄ez̄u

²¹ Iyi n̄ju n̄au í ce í t̄a, n̄oi P̄olu í dasi id̄o n̄ju ku too do ilei Mased̄oni do si ilei Ger̄esi n̄ju ku b̄o Zeruzalem̄u. Í ni bii n̄ju í to be, tilasii n̄ju ku b̄o Romu m̄o. ²² N̄oi í be Tim̄otee do Erasitu, aña iyi à waa sobie si iceu, ikpa Mased̄oni, amma n̄ju takae í kpe keeke má ilei Azii be.

²³ Waati b̄ebe wahala nla ḡo í dede Ef̄ez̄u be na kp̄aaí ideí Jesu. ²⁴ Gb̄ede woo c̄a is̄o f̄uf̄u ḡo í wa be à ya kpoo Demetiusi. Í ya ce mii ḡo n̄a iyi à j̄o ilei iw̄e n̄ja Aritemi. † N̄o woo ce ice dimi b̄ebe n̄a fei à ya ba si amanii jiiida. ²⁵ N̄oi í tat̄ō woo ce ice n̄e n̄a do gb̄ede mmue ḡo n̄a má í ni, í k̄u mà n̄a iyi si iceu ih̄eí à waa ba si amani? ²⁶ In̄e taka n̄je í waa ȳōo n̄a, ñ n̄o í waa gb̄o n̄a mii iyi P̄olu wa ce. Wa ni k̄u je iw̄e n̄a iyi amane n̄a à ce do awo n̄jai aa t̄ō. N̄o í yok̄o í k̄amia ine nk̄p̄o nk̄p̄o, k̄u n̄o k̄u je baa Ef̄ez̄u ih̄e n̄ju ak̄a, do si ilu nk̄p̄oí ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku j̄o ice nwa ku ba iri sám̄i. Si anyie á nyi ku j̄o a kaa saalu baa ilei iw̄e nwa Aritemi, n̄o b̄ēe n̄lae á na ku t̄a, iw̄e iyi inei Azii n̄a do inei andunya fei wa t̄ō.

²⁸ Iyi à gb̄o ideu n̄oi id̄o n̄ja í k̄ō, n̄o à wasi ku d̄s̄ anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ N̄oi hoya hoya í dede si iluu fei n̄o do anu ak̄a ine n̄a à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu n̄a à b̄ōo n̄a bii à ya c̄eiu. Ine n̄au inei Mased̄oni n̄ai, añaí à waa si P̄olu si is̄ēnēu. N̄o ine nk̄p̄o í sei í b̄o be. ³⁰ P̄olu wa bi ku b̄o bi zamaau amma kpaasi woo too kp̄aaí Jesu n̄au à k̄o. ³¹ N̄o hee do akaweí le be n̄a ḡoḡo n̄a iyi à je kpaasie n̄au aña m̄o à be ama wa à ní a koo a t̄ōe suuru ku maà naa ile be. ³² Ile bei aña fei à waa d̄s̄ anu à wasi ku f̄o ide n̄ja ik̄a ik̄a. Ine nk̄p̄o n̄ja k̄u má na mii í ce à tat̄ō be m̄om. ³³ N̄oi Zuifu ḡo n̄a à sisia Alesandu yaasee ideu n̄o à tale sie wajui zamaau. N̄oi Alesandu í ni a coko do awo n̄o wa bi ku s̄s̄ n̄a ideu do yaasee. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi n̄ju m̄o Zuifu, aña fei à wasi ku d̄s̄ anu hee zakai is̄o minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie n̄oi woo k̄o tiai ilu n̄jau í j̄o à coko n̄o í ni, n̄je inei Ef̄ez̄u n̄a, yooi k̄u mà iyi ilu n̄wai ilei Aritemi ilu b̄ēēēu í wa, awei à n̄o à waa ceaa ice. N̄o ì mà n̄a hai lelei mii iyi í j̄ōu í cuku wa. ³⁶ Ine ḡo kaa yok̄o ku j̄a ideu. Na n̄ju, í mu ara n̄je n̄a í maà ce nḡoḡo do saasa. ³⁷ Ine n̄a iyi ñ naāo wa nsei n̄au ih̄e n̄a a k̄u ce

* **19:19** kpekele dubu ciita fiaí tia n̄au iyi à f̄ia à yok̄o ku to fia iyi aa s̄aa woo ce ice zakai ad̄s̄ cij̄ēo f̄eswa si waati n̄ja.
† **19:24** iw̄e n̄ja Aritemi iw̄ēu ih̄e inaaboí.

ilei mii ndii ilei iwɛ nwa ɲa a kù nɔ a kù fɔ laalɛ. ³⁸ Na nɲu, bii Demɛtiusi do gbɛde ɲa iyi à wa bi tɛɛ ɲau à nɛ ide gɔ do inɛ ɲoi à jilɛ ajɔ ɲa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ɲa, i jɔ ɲa a ce ide ɲa be. ³⁹ Nɔ bii i nɛ ide gɔ si antɛ má ɲa, aa yɔkɔ i wɛɛ bi inɛ ngboi woo ce kiiti ɲa. ⁴⁰ Aa yɔkɔ a yɛ taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihɛ domi kù nɛ yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fɔ mɔm.

⁴¹ Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲoi í jɔ zamaau í fangaa.

20

Pɔlu í bɔ Masedoni do Gɛɛsi

¹ Iyi hoyaa hoyau í leekl ɲoi Pɔlu í tɔtɔɔ inɛ ɲa iyi à waa too kp̄ai Jesu ɲau í mu ɲa gbugbã nɔ í tɔɔ ɲa sukudɔ í bei í nɛ ilei Masedoni. ² Í dabii si ileu fei í mua inɛ ɲa iyi à waa too kp̄ai Jesu ɲa gbugbã ntɔ ntɔ, í bei í to ilei Gɛɛsi ³ í ce be cukpa mɛɛta. Waati iyi wa bi akɔi inyi ku lɔ ku bɔ ilei Siri ɲoi í gbɔ iyi Zuifu ɲa à waa de nɲu ku kpa. Na nɲu, í dasi idɔ nɲu ku too do ikpa Masedoni má. ⁴ Inɛ ɲa iyi à suu si isɛɛnɛɛu wee, Sopatɛɛ amaí Pirusi inɛi Beree, do Aritaaki do Sikundusi inɛi Tesalonika ɲa, do Gayusi inɛi Dɛɛbu, do Timɔtee do Tisiki do Torofimu, inɛi ilei Azii ɲa. ⁵ Anjai à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingauí Pɛɛ hai nɛ lefeeu à tã à koo à lɔ akɔi inyi Filipi be. Nɔ si isɛɛnɛ nwa si ajɔ miusia à koo à ba ɲa Torasi nɔ à ce ajɔ mɛɛje be.

Pɔlu í ce waazo Torasi

⁷ ɲoi ajɔ sintei azuma aleu awa à tɔtɔɔ à waa je ijei Lafɛɛ, ɲoi Pɔlu í wasi ku cea inɛ ɲau waazo. Bii iju í mái Pɔlu á nɛ. ɲoi í jɔ waazoɛu í sɔ hee í to idu laja. ⁸ Wee fitila í kp̄o lelei ile kukpeke bii à tɔtɔɔu. ⁹ ɲoi awaasɔ gɔ wa buba si ferenti be à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pɔlu í sɔ ɲoi í siiko hee í na í sí njoɔ nɔ í cuku wa ile hai lelei ile kukpeke mɛɛtasiaɔ. Iyi à koo à dede à ba wee í ku. ¹⁰ ɲoi Pɔlu í kita wa nɔ í bate í soo í ni, i maà ce njo ɲa, hundɛɛ í weɛ. ¹¹ Iyi Pɔlu í gu lelei ileu má í so pɛɛ í bububue nɔ anjɔ ɲa à je, nɔ í lɔsi ku waazo má hee iju í máu í bei í nɛ. ¹² Amma à bɔɔɛ Etiki iyi í nya í cuku wau kpasɛ baani nɔ inɔi anja fei í dɔ jiida jiida.

Hai Torasi Pɔlu í bɔ Miletu

¹³ Awa à koo à lɔ akɔi inyi à cua à bɔ Asosi. Tengi bei Pɔlu á na ku ba wa nɔ ka soo. Bɛɛbei í bi si na iyi í jɔ wa bi ku koo do ise. ¹⁴ Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lɔ akɔi inyi awaɔ ɲa à bɔ Mitileni. ¹⁵ ɲoi à nɛ hai be nɔ iju kumáɛ à to gungum gɔ iyi à ya kpe Kio. Iju kumá mmue nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Samosi, ɲoi ajɔ mɛɛtasiaɛ à to Miletu. ¹⁶ Wee Pɔlu í dasi idɔ nɲu ku maà leekl Efɛɛzu ku ba waati ku maà lɔ nɲu si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba nɲu ku to Zeruzalɛmu na jingauí Pantikotu.

Pɔlu wa tɔɔ inɛ ngboi Efɛzu ɲau sukudɔ

¹⁷ ɲoi hai Miletu Pɔlu í be ama Efɛɛzu í ni a kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ɲau wa a naa a ba nɲu be. ¹⁸ Iyi inɛ ɲau à to wa bi tɛɛ ɲoi í sɔ ɲa í ni, inɛ taka nɲɛ í mà ɲa bei ñ jɛ kuwɛɛm waati iyi ñ wa si anini nɲɛ hai ajɔ sinte iyi ñ naa si ilei Azii. ¹⁹ N ɛ icei Lafɛɛ Jesu do ara ku kaye do cikãaju ajɔ, ñ nɔ ñ yɛ wahala si na iyi í jɔ Zuifu ɲau à leekl si anja a kpam. ²⁰ Inɛ taka nɲɛ í mà mii ɲa iyi à ce nɲɛ aranfãani, n kù singa nɲɛ kãmaɛ. Amma ñ sɔ nɲɛ ntɔ fei nɔ ñ kɔ nɲɛ si cio si bantuma do si kpasɛ nɲɛ ɲa. ²¹ N sɔ Zuifu ɲa do hai je Zuifu ɲa a naa a kpaasi idɔ ɲa a sinda si Ilaaɔ a dasi Lafɛɛ nwa Jesu naane. ²² Nɔ wee bebei má, Hundei Ilaaɔ wa tilasiim n bɔ Zeruzalɛmu, nɔ n kù mà mii iyi à koo bam be. ²³ Amu de ñ mà si ilu fei Hundei Ilaaɔ wa sɔm iyi piisɔɔ ku ce do ijuukpã wa degbɛm. ²⁴ Amma kuwɛɛm kù je ngɔɔ bi tom, n kù nɔ n kù wa saalɛɛ, amu de n ba n tambɔ icɛm iyi Jesu Lafɛɛ í dasim n ce. Iɛɛu nɲui í je n sisi laabaau jiidai didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa.

²⁵ Inɛ iyi ñ dabii ñ wa n waazo ide bommai Ilaaɔ si aninii nɲɛu fei, nsei ñ mà iyi í kaa yem má ɲa. ²⁶ Na ɲoi í ce ñ wa n sɔ nɲɛ si bantuma hai nnyi, bii inɛ gɔ nɲɛ í na í ce nfe kù je idei irim, ²⁷ domi ñ sisi nɲɛ ide iyi Ilaaɔ í jilɛ fei n kù singa nɲɛ gɔgɔɛ. ²⁸ I mu ara nɲɛ ku sía, nɔ í ya maa degbe inɛ ɲa iyi Hundei Ilaaɔ í da nɲɛ si awɔ fei, anja iyi à je igbei inɛi Lafɛɛ Jesu ɲa iyi nɲu takɛɛ í ya do nɲɛɛ. ²⁹ N mà do anyim amane ɲa aa naa si anini nɲɛ bei injai sako í ya naa si angudã ɲa, a kaa nɔ a jɔ nɲɛ. ³⁰ Nɔ baa hai si inɔ nɲɛ inɛ gɔ ɲa aa kpaasi ntɔu ku ba ku je ibo nɔ aa wa inyii itfi woo dasi Jesu naane ɲau a jedɔ mɔcɔ ɲa. ³¹ Na nɲu, i wɔ njoɔ ɲa. I ye gigi ɲa bei amu takam ñ ce adɔ mɛɛta bi tu nɲɛ Efɛɛzu be wo nɔ ñ kɔ nɲɛ akã akã alɛɔ daakɔ do cikãaju ɲa.

³² Nsei ñ so nɲɛ ñ wa n daa Ilaaɔ si awɔ nɔ ñ wa n da nɲɛ ide didɔɛ si awɔ. Nɲui á yɔkɔ ku mu nɲɛ gbugbã nɔ ku mu nɲɛ tubu iyi í jilɛa inɛ ɲa iyi í cica a je tɛɛ fei. ³³ Waati iyi ñ wa bi tu nɲɛ, inɛ taka nɲɛ í mà ɲa iyi n kù nɛ kɔdɛɛi isɔ fufui inɛ gɔ hee má je wura wala ibɔɛ. ³⁴ I nɔ í mà ɲa iyi ñ ya n ce icei do awam n bei n ba bukaatai mii ɲa iyi ñ bi fei, amu do inɛ ɲa iyi à waa toom. ³⁵ N nyisi nɲɛ si mii fei iyi á sía í ce icei beɛbe ɲa í ya sobiò hai nɛ gbugbã ɲa nɔ í ye gígíú inɛi Jesu Lafɛɛ iyi í ni, woo ce amua í nɛ inɔ didɔ í re inɛ iyi wa gba amauu.

³⁶ Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã ɲoi í gule anjɔ ɲa fei nɔ à ce kutɔɔ. ³⁷ ɲoi anja fei à kpata nɔ à yáa à tɔɔ sukudɔ do kubi ³⁸ à bei à suu hee bi akɔi inyi. Anja fei à weɛɔ inɔ ku foi si na iyi í jɔ í ni a kaa na a yɛ nɲu má.

21

Pɔlu í bɔ Zeruzalɛmu

¹ Iyi à tɔɔ ɲa sukudɔ ɲɔi awaɔ Pɔlu à koo à lɔ akɔi inyi à nɛ suusuu à bɔ gungum gɔ iyi à ya kpe Kosi, iju kumaɛ nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Rodu. Hai bɛ má nɔ à bɔ Patara. ² Bei à ba akɔi inyi iyi wa bɔ ikpa ilei Fenisi nɔ à lɔ à nɛ. ³ Nɔi à yɛ gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu, à daleɛ do ikpa awɔ canga nɔ à bɔ ikpa ilei Siri. Nɔi à to Tii bii akɔi inyi à kita asoɛ. ⁴ Ilu bei à yɛ inɛ gɔ ɲa iyi à waa too kpɔai Jesu nɔ à ce aɔ mɛɛje bi tu ɲa bɛ. Nɔi Hundi Ilaaɔ í jɔ à sɔ Pɔlu à ni ku maà bɔ Zeruzalemu. ⁵ Amma iyi aɔi kunɛ nwa í to à nyi bi akou má. Anja fei do abo ɲa ɲa do ama ɲa ɲa à naa à leeki nwa hai iluu. Awa fei à gule ifi tenkuu nɔ à ce kutɔɔ. ⁶ Iyi à tɔɔ nje sukudɔ à tɔ awa à lɔ akɔi inyi à nɛ, ɲɔi anja mɔ à nɛ à nyi kpasɛ ɲa ɲa.

⁷ Hai Tii à dasi kpɔa má nɔ à to Tolemasi. Bei à kita hai si akɔi inyi nɔ à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa fɔ nɔ à sɔ bɛ idú aká. ⁸ Iju kumáɛ nɔ à nɛ à bɔ Sezaree. Nɔ à koo à sɔ kpasɛi Filipu woo waazou, nɲu iyi wa jɛ inɛ aká amane mɛɛje ɲa iyi à cica wo si ilui Zeruzalemu. ⁹ Mɔkou í nɛ mudɛɛ mɛɛ gɔ ɲa iyi à kú má mɔkɔ, walii ɲai. ¹⁰ Iyi à ce aɔ minji bɛ walii gɔ iyi à ya kpe Agabus í naa bɛ hai ilei Zudee. ¹¹ Í naa bi tu wa nɔ í so santiikii Pɔlu í dɔɔ isɛɛ ɲa do awɔɛ ɲa nɔ í ni, ide iyi Hundi Ilaaɔ wa fɔ wee. Inɛ iyi í nɛ santiikiu ihɛ bɛ ihɛi Zuifu ɲa iyi à wa Zeruzalemu aa dɔu nɔ à daa dimi mmu ɲa si awɔ. ¹² Iyi awa do inɛi Sezaree ɲa iyi à wa bɛ à gbɔ ideu, ɲɔi à wasi ku tɔɔ Pɔlu ku maà bɔ Zeruzalemu má. ¹³ Amma í ni, na mii í ce í waa kpata bɛɛɛ ɲa í waa ganji wɔokom ɲa. N̄ tɔ sɔlu n ku na irii icei Lafɛɛ Jesu Zeruzalemu bɛ, kú jɛ ku dɔ nɲu aká. ¹⁴ Iyi à yɛ kú gbɔ ide nwa, à coko nɔ à ni, Aɔ Lafɛɛ ku ce idɔɔbɛ.

¹⁵ Si anyii nɲu nɔ à dede à ce sɔlu à waa bɔ Zeruzalemu. ¹⁶ Nɔi si inɔi inɛ ɲa iyi à waa too kpɔai Jesu ɲau, inɛ gɔ ɲa à dede hai Sezaree bɛ à si wa, nɔ à bɔɔ wa hee kpasɛi Nasɔɔ inɛi Sipu bii aa ka sɔu. Mɔkɔ í dasi Jesu naane í kpe.

Pɔlu í bɔ Zaaki ku cɔ

¹⁷ Iyi à to Zeruzalemu bɛ ɲɔi kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa à gba wa do inɔ didɔ. ¹⁸ Iju kumáɛ ɲɔi awaɔ Pɔlu ɲa à bɔ bi Zaaki nɔ inɛ ngboi igbei Jesu ɲau fei à tɔtɔɔ bɛ. ¹⁹ Nɔi Pɔlu í ce ɲa fɔ nɔ í sisi ɲa mii ɲa iyi Ilaaɔ í ce aká aká si gámei hai jɛ Zuifu ɲa na ice iyi nɲu í ce. ²⁰ Iyi à gbɔ ideɛ ɲɔi à saabu Ilaaɔ. Nɔi à sɔ Pɔlu à ni, kpaasi nwa, í gbɔɔ? Zuifu nkɔ nkɔi í dasi Jesu naane nɔ anja fei à waa too woodai Moizi do himma. ²¹ Amma inɛ ɲa à máɛ ide à ni í waa sɔ Zuifu ɲa iyi à wa bi dimi mmu ɲa à jɔ woodai Moiziu do dedembai bala nwa ɲa, nɔ a maà ya dasi ama ɲa ɲa bango. ²² Debei, beirei aa ka ce. Kú nɛ sika káma inɛ ɲa aa má

iyi í to wa ilu ihɛ. ²³ Na nɲu, ce iyi aa ka sɛɛ. Amanɛ mɛɛ gɔ ɲa à wa ihɛ iyi à cea Ilaaɔ kuwá * . ²⁴ Kooɔ ɲa nɔ inɛ fei í ce buki iyi á jɔ í má ɲa, nɔ í sá fiai iri ku wa ɲa. Nɲui á jɔ inɛ fei ku má mii iyi à gbɔ na irieu kú jɛ nɔ, amma aa yɛ iyi awɔ takáɛ í waa too woodai Moizi. ²⁵ Amma iyi í ce í dimi mmu woo dasi Jesu naane ɲa, awa à kɔ tia à samba ɲa si na iyi í jɔ à yɔɔ iyi í sɔa ka jile ɲa wooda ka ní a maà ya jɛ ijei kuwee nɔ a maà ya ɲɔ kpɔai ɲa nɔ a maà ya ɲɔ ɲa jifa nɔ a maà ya tɔtɔɔ sɛɛ hai ce abɔɔ. ²⁶ Iju kumáɛ nɔ Pɔlu í kooɔ inɛ ɲau nɔ à ce buki iyi á jɔ a má. Si anyie Pɔlu í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ í koo í sɔ woo wee Ilaaɔ ɲau aɔi iyi bukkii anja á kɔ, aɔ nɲu bei a cea anja kuwee aká aká.

À mu Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ

²⁷ Iyi aɔ mɛɛjeu wa tã ɲɔi Zuifu ɲa iyi à naa hai ilei Azii à yɛ Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ bɛ. Nɔi à dede idɔi zamaa fei nɔ à muu. ²⁸ Á dɔ anu à waa ni, inɛ inɛi Izireli ɲa, í faaba. Mɔkɔu ihɛ í ya maa bɔ bii fei ku maa kɔ inɛ fei si cio ku maa fɔɔ taalei inɛi Izireli ɲa do woodai Moizi do kpasɛi Ilaaɔu ihɛ. Wee í naaɔ dimi mmu gɔ ɲa wa si kpasɛu ihɛ má, nɔ í dasi ile kumáu riisi. ²⁹ Á fɔ bɛɛɛɛ si na iyi í jɔ à tako à yɛ Torofimu inɛi Efɛzɔu, nɲu do Pɔlu si iluu, nɔ à tamaa bei Pɔlu í naaɛ wa kpasɛi Ilaaɔ bei. ³⁰ Nɔ inɛ ɲa à cã bii bii si iluu fei. Nɔi inɛ ɲa à sei à wasi ku naa hai bii fei, nɔ à mu Pɔlu á faa à fitaɛ wa hai bantumai kpasɛu. Bɛ gbaká à cɔmbo gambo ɲau. ³¹ Waati iyi à waa bi a kpaa ɲɔi inɛ ngboi igúu Romu í gbɔ iyi hoya hoya í dede si ilui Zeruzalemu fei. ³² Nɔi gbaká í so sooge gɔ ɲa do inɛ ngboi sooge gɔ ɲa má nɔ í sei í bɔɔ ɲa bi zamaa. Iyi zamaa í yɛ nɲu do sooge ɲau, ɲɔi à jɔ Pɔlu ku cá. ³³ Nɔi inɛ ngboi igúu í bɔ bi Pɔlu í muu nɔ í ni a dɔu do sese minji. Nɔ í beɛ ɲa í ni, yooi. Mii í ce. ³⁴ Amma si zamaa inɛ gɔ ɲa à waa la do ide aká, inɛ gɔ ɲa mɔ do ide mmu hee í jɔ inɛ ngboi igúu kú yɔkɔ ku má n̄tɔi ideu na wakataa. Na ɲɔi í ce í ni a bɔɔ Pɔlu bii kuwai sooge ɲa. ³⁵ Iyi à tɔɔ Pɔlu hai bii à ya gú a lɔɔ inɔ ileu, ɲɔi sooge ɲau à soo lele na kuɔaɔbui zamaa, ³⁶ domi inɛ ɲau fei à waa too ɲa à waa laɔ à waa ni, í kpaa.

Pɔlu wa kɔɔ arae

³⁷ Si bei à waa bi a lɔɔ Pɔlu inɔ ileu, ɲɔi í beɛ inɛ ngboi igúu í ni, aa yɔɔdaam n fɔ ide gɔ? Amma inɛ ngbou í beɛ í ni, aseɛ í waa gbɔ Gerɛki mam? ³⁸ Debei, í kú jɛ inɛi Ezibiti iyi si aɔ gbɛɛɛɛ ihɛ í bi ku keke ilaalu nɔ í tɔtɔɔ woo kpa inɛ ɲa anja dubu mɛɛ í bɔɔ ɲa si gbabuau? ³⁹ Nɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalu si ilu gɔ iyi í nya iri. Á bim ni Tarusi si ilei Silisi. N̄ wa n tɔɛi, jɔ n ba inɛ ɲau

* 21:23 à cea Ilaaɔ kuwá Si waati ɲa, bii inɛ í cea Ilaaɔ kuwá, kú nɛ kpɔai ku wa irie. Amma bii kuwá í kɔ, waati nɲu á wa irie, nɔ ku ce kuwee ɲa.

ide ku fo. ⁴⁰ Nɔ ine ngboi igũu í muaa kp̄aa. Nɔi Pɔlu wa leekf bi ku gũ ku loð ina ileu í ni zamaau ku koko do awɔ. Nɔi aŋa fei à koko cau. Nɔ Pɔlu wa sɔ ŋa ide do feei Ebɛɛ.

22

¹ Í ni, inɛ kpaasim ŋa do baam ŋa, i gbɔ iyi n̄ nɛ ku sɔ ŋɛ n̄ kɔð aram. ² Iyi à gbɔ wa ba aŋa ide ku fɔ do feei Ebɛɛ ŋoi à mu ara ŋa sɛɛ í re baa bei à tako à mu ara ŋa wo. Nɔi Pɔlu í sɔ ŋa í ni, ³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ihɛi à bíim. Gamalieli í kɔm si cio, n̄n̄ui í kɔm si woodai bala nwa ŋa s̄aa s̄aa, nɔ n̄ ne himma si icei Ilaaɔ si bei inɛ fei í wɛɛð nnyi ŋa. ⁴ N̄ kp̄a woo too kp̄ai Jesu ŋa iju jiida jiida hee n̄ kpa gɔgɔ ŋa. N̄ mu inɛm̄kɔ ŋa do inaabo ŋa n̄ d̄i ŋa n̄ dasi ŋa piis̄ɔ. ⁵ Woo wee n̄lai Ilaaɔu do igbei inɛ ngbo ŋau fei aa yɔkɔ a je sɛɛdam. Hai si awɔ ŋhai n̄ gba tia iyi à kɔa Zuifu kpaasi ŋa iyi à wa Damasi. Nɔ n̄ bɔ bɛ ku ba n̄ mu woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa beu n̄ d̄i ŋa nɔ n̄ naað ŋa wa Zeruzalemu n̄ jɔ à kp̄a ŋa iju.

Pɔlu wa sɔ ŋa bei n̄n̄u í kpaasi ido (Cɔ IWB 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Nɔi Pɔlu í sɔ ŋa má í ni, si bei n̄ wa n̄ koo n̄ maai Damasi zakai das̄im, si kp̄aau gbak̄a ŋoi inya kumá nla gɔ í naa sim hai lele í biim piu. ⁷ Nɔi n̄ cuku ile nɔ n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ wa kpem wa ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce í waa kp̄am iju. ⁸ Nɔi n̄ bee n̄ ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔi í ni, amui Jesu inɛ Nazareti, amu iyi í ya ma kp̄a iju. ⁹ Inɛ ŋa iyi à waa toom ŋai à ye inya kumá amma a kù gbɔ imui inɛ iyi wa bam ide ku fɔu. ¹⁰ Nɔ n̄ beɛɛ n̄ ni, Lafɛɛ, beirei an ce. Nɔi í ni, dede í bɔ Damasi. Bei aa sɛɛ mii iyi Ilaaɔ í bi í ce fei. ¹¹ Kulai inya kumá í jò n̄ fɛɛju. Na n̄n̄u, kpaasim ŋa à mu awɔm nii à toð Damasi.

¹² Wee m̄kɔ gɔ í wa be à ya kpoo Ananiasi, í mà beɛɛɛ Ilaaɔ n̄ wa too woodai Moizi. Zuifu ŋa iyi à wa ilu be fei à waa je sɛɛda jiidaɛ. ¹³ Nɔi í naa bi tom nɔ í ni, Sɔlu kpaasim, ye ilu. Tengi be gbak̄a ijum í ci nɔ n̄ yɔɔ. ¹⁴ Nɔ í ni má, Ilaaɔ Lafɛɛi bala nwa ŋai í cicaɛ ku ba í mà idaɔbie nɔ í ye Jesu Inɛ Dee deeu, nɔ i gbɔ ideí gelee. ¹⁵ Awɔi aa je sɛɛdaɛ í sɔ inɛ fei mii iyi í ye do iyi í gbɔ. ¹⁶ Nsei, maá jò ku kpe má. Dede í kpe irii Að Lafɛɛ, í jò a dasieð inyi ku ba í we í má hai si dulum dɛɛ ŋa.

Pɔlu wa sisi bei Lafɛɛ í be n̄n̄u bi dimi mmu ŋa

¹⁷ Pɔlu í ni má, iyi n̄ nyi Zeruzalemu ŋoi aju n̄n̄u gɔ n̄ wa n̄ ce kutɔɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ n̄ ce kuyɛ. ¹⁸ Si kuyɛm nou n̄ ye Lafɛɛ Jesu nɔ í s̄m í ni n̄ ce r̄ya n̄ fita hai Zeruzalemu domi inɛ ŋau a kaa gba ide iyi n̄ wa n̄ sisi na irii n̄n̄u. ¹⁹ Nɔ n̄ ni, Lafɛɛ, ngu ŋa à mà s̄aa s̄aa iyi n̄ ya n̄ bɔ ile bii à ya ce kutɔɔ ŋa n̄ mu inɛ ŋa iyi à

dasiɛ naane n̄ c̄a ŋa nɔ n̄ dasi ŋa piis̄ɔ. ²⁰ Nɔ à mà si aju iyi à kpa Etieni woo je sɛɛdaɛ, amu takam n̄ wa be n̄ jesi a kpaa. Amui n̄ c̄oa inɛ ŋa iyi à kpaa ŋau j̄inɛ n̄n̄a m̄m. ²¹ Amma í s̄m í ni n̄ koo, domi hee j̄iij̄i bi dimi mmu ŋai n̄n̄u á bem.

Pɔlu do inɛ ngboi igũu Romu

²² Inɛ ŋau à waa desi ideí Pɔlu itf̄ hee í fɔ ide ŋau be. Amma waati iyi à gbɔ í ni Ilaaɔ í be n̄n̄u bi dimi mmu ŋa, ŋoi aŋa fei à losi ku d̄ɔ anu à waa ni, i kpaa. Dimii lafɛɛ kù s̄ta ku maa weɛ. ²³ Idaɔk̄ɔ ŋa í jò à waa d̄ɔ anu nɔ à bɔ ibɔ n̄n̄a ŋa à nyɔɔ, nɔ à waa dede iruru lele. ²⁴ Nɔi inɛ ngboi igũu Romuu í ni a bɔð Pɔlu inɔ ile nɔ a teaa kp̄otɔɔ ku ba ku fɔ n̄to. Í ni beɛbei si na iyi í jò wa bi ku mà na mii í jò zamaau wa d̄ɔ sie anu. ²⁵ Iyi à d̄i Pɔlu à waa bi a c̄aa ŋoi í bee inɛ ngboi sooge ŋa iyi í wa beu í ni, í ne kp̄aa í c̄a inɛi Romu tit̄a í bei í ceaa kiiti? ²⁶ Iyi inɛ ngboi sooge ŋau í gbɔ ideu í koo í s̄ɔ inɛ ngboi igũu í ni, beirei aa ce. M̄kɔu inɛi Romui. ²⁷ Nɔi inɛ ngboi igũu í naa bi Pɔlu í beɛɛ í ni, awou inɛi Romui? Nɔ Pɔlu í ni, oo. ²⁸ Nɔi inɛ ngboi igũu í ni, amu n̄ s̄a fiaj̄i jiida jiida n̄ bei n̄ jeð inɛi Romu. Nɔi Pɔlu í jeaa í ni, amu, beɛbei à bíim. ²⁹ Nɔi gbak̄a inɛ ŋa iyi à waa bi a c̄aa u à j̄ɔ, domi n̄jo í mu baa inɛ ngboi igũu takae do iyi í gbɔ Pɔlu takae inɛi Romui nɔ wee n̄n̄u í jò à d̄tu do sесе wa.

À bɔð Pɔlu bi igbei woo kiiti ŋa

³⁰ Inɛ ngboi igũu í bi n̄n̄u ku mà kam kam mii iyi í jò Zuifu ŋau à waa ye taaleí Pɔlu. Na ŋoi í jò iju kumáɛ í jò à f̄tu, nɔ í ni inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋa do igbei woo kiiti ŋau fei a tɔtɔɔ wa. Nɔ í bɔð Pɔlu waju ŋa.

23

¹ Pɔlu í k̄asi inɛ ŋa iyi à tɔtɔɔu iju nɔ í ni, inɛ kpaasim ŋa, id̄om kaa ye taalem domi n̄ ce kuwɛɛm nii dee dee si wajui Ilaaɔ hee do nnyi fei. ² Nɔi Ananiasi woo wee n̄lau, í s̄ɔ inɛ ŋa iyi à waa leekf bi Pɔluu í ni a c̄aa si gelee. ³ Nɔ Pɔlu í buu í ni, Ilaaɔi á c̄aɛ, awɔ idf̄i fufu *! Í buba í waa kiitiim si woodai Moizi, nɔ í kua wooda má í ni a c̄am. ⁴ Nɔi inɛ ŋa iyi à waa leekf k̄ak̄ɔɛu à ni, woo wee n̄lai Ilaaɔi í yɔkɔ í waa bu beɛbe? ⁵ Nɔi Pɔlu í ni, kpaasim ŋa, n̄ kù mà mà woo wee n̄lai. N̄ mà iyi kuk̄oi ideí Ilaaɔ í ni, í mað ya fɔ taaleí ilu iri n̄n̄e ŋa.

⁶ Pɔlu í mà si igbeu inɛ gɔ ŋa Sadusi ŋai, inɛ gɔ ŋa m̄o Farisi ŋai. Nɔi í fɔ ide hee lele si igbeu í ni, inɛ kpaasim ŋa, amuu Farisii, inɛ iyi Farisi ŋa à bí. Í waa kiitiim ŋai si na iyi í jò n̄ dasi naane iyi iku ŋa aa na a j̄i hai si bale. ⁷ Iyi í fɔ beɛbe gbak̄a, ŋoi Farisi ŋau do Sadusi ŋau à waa ce kak̄ɔ nɔ igbeu í kp̄ɛ minji. ⁸ Sadusi ŋa à ya ni iku ŋa a kaa j̄i hai si

* **23:3** owɔ idf̄i fufu bi Zuifu ŋa arabui. Bi tu ŋa inɔ ilei à ya si inɛ ŋa nɔ à ya teese anyii ileui jiida. Amma inɔ ileu takae konkombii í ya maa nu. Bii à nia inɛ idf̄i fufu í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

bale, amaleka do hunde mmu gɔ ɲa mɔ a kù wɛɛ, amma Farisi ɲa à jesi iyi mii ɲau be fei í wɛɛ. ⁹ Nɔ wakata í dede si anini ɲa à waa já do gbughã, nɔ Farisi woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ ɲa à ni, a kù ye taalee mɔkɔu. Yooi í mà mà amaleka gɔi walakɔ hunde mmu gɔi sɔsɔ ide.

¹⁰ Nɔi kakɔu í la ntɔ ntɔ hee njo í mu ine ngboi igũu jiida a màà na a ga arai Pɔlu. Nɔ í ni sooge ɲau a koo a gbã Pɔlu wa a nyiðe inɔ ileu.

¹¹ Idũ ajɔ ɲɲu Að Lafɛɛ í naa í sɔ Pɔlu í ni, màà mɔngɔ munya. Si bei í jɛɛm sɛɛda Zeruzalemu ihɛ, bɛɛbe mɔi aa jɛɛm sɛɛda Romu mà.

À waa de Pɔlu ku kpa

¹² Iju kumáe daadaako ɲɔi Zuifu ɲau à ce anu akã nɔ à ceekpe à ni aɲa a kaa je hee má je a mɔ bii kù je à kpa Pɔlu sisi. ¹³ Aɲa iyi à ce anu akãu à re baa aɲa ciiji. ¹⁴ Nɔi à koo à ba ine ngbo ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à sɔ ɲa à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngɔgɔ bii kù je à ba à kpa Pɔlu sisi. ¹⁵ Na ɲɲu, à bi inɛ do igbei woo kiiti ɲau í koo í sɔ ine ngboi igũu ku naaɔ Pɔlu wa bi tu ɲɛ, nɔ ku jo bei í waa bi í teese í cɔ yaasei ideɛu má ɲa. Awa aa ka ce sɔluu ka kpa hee ku maa to wa be.

¹⁶ Amma ama inemakoi weci Pɔlu í gbɔ à waa fɔ ideí zambau. Nɔi í koo í lo ideí sooge ɲau nɔ í sɔ Pɔlu ideu. ¹⁷ Nɔi Pɔlu í kpe ine akãi ine ngboi sooge ɲau í sɔsɔ í ni, bɔɔ ama awaasũ ihɛ bi ine ngboi igũu domi í ne ide gɔ iyi à sɔsɔ. ¹⁸ Nɔi ine ngboi sooge ɲau í bɔɔ awaasũu bi ine ngboi igũu, nɔ í sɔsɔ í ni, Pɔlu ineí piisɔu í kpe m nɔ í tɔm n naaɔ awaasũu ihɛ wa bi titɛɛ, domi wa bi ku sɛɛ ide gɔ. ¹⁹ Nɔi ine ngboi igũu í mu awɔi awaasũu í bɔɔɛ kɔkɔlɛ í beɛɛ í ni, ide mii í waa bi í sɔm. ²⁰ Nɔi í ni, Zuifu ɲa à ce anu akã à tɔɛ ala í bɔɔ Pɔlu bi igbei woo kiiti ɲau, nɔ ku jo bei à waa bi a teese a cɔ yaasei ideɛ má. ²¹ Amma màà ti í gbɔ ide ɲɲau, domi à re baa aɲa ciiji ine ɲa iyi à waa siaa kpãa ku ba a muu. Nɔ aɲa fei à ceekpe à ni aɲa a kaa je a kaa mɔ bii kù je à kpa. Baa nsei à tã sɔluu a cɔo. Awɔ akãi à waa degbe í jɔ ku naa wa. ²² Nɔi ine ngboi igũu í ni, màà sɔ ine gɔ í ni í sisiim ideu ihɛ má. Nɔ í jɔ awaasũu í ne.

À bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ile

²³ Nɔi ine ngboi igũu í kpe ine ngboi sooge minji gɔ ɲa í sɔ ɲa í ni, í tɔtɔ sooge cɔ minji a bɔ Sezaree do masa kitaɔ fɛɛwa do ilu kakaa ɲa aɲa cɔ minji í ce sɔluu í dasi kpãa iso mɛɛsã ale ɲa. ²⁴ Nɔ í dɛa acɔ ɲa gaayí nɔ í so Pɔlu í kooðe bi Felisi ilu ileu baani. ²⁵ Iyi í fɔ bɛɛbe í tã ɲɔi í kɔ tia má í ni, ²⁶ amu Kolodu Lisiasi, ñ wa n cɛɛ fɔ, awɔ Felisi ilu ile ilu bɛɛɛ nla nla. ²⁷ Mɔkɔu ihɛ wee ñ jɔ à naaɔe wa bi tɛɛ. Zuifu ɲa à muui à waa bi a kpaa. Iyi ñ mà iyi ineí Romui ɲɔi ñ koo do soogem ɲa nɔ ñ gbaa. ²⁸ Ñ bi n mà na mii í ce à waa ye taalee. Na ɲɲu, ñ bɔɔe si wajui igbei woo kiiti

ɲɲa. ²⁹ Hai bei ñ yɔɔ iyi à waa ye taalee na wooda ɲɲa amma kù ce ngɔgɔ iyi í to a dasie piisɔ mɔm hee ma je a kpaa. ³⁰ Si anyie ñ gbɔ iyi Zuifu ɲau à ce anu akã ku ba aɲa a kpaa, ɲɔi gbakã ñ jɔ à naaɔe wa bi tɛɛ. Nɔ ñ sɔ ine ɲa iyi à waa ye taalee a naa a fɔ ide ɲɲa si wajue.

³¹ Iyi í kɔ tiau í tã nɔ í soo í na sooge ɲau. Nɔi sooge ɲau à ce bei í sɔ ɲau fei, à so Pɔlu idũu à bɔɔe hee Antipatisi. ³² Iju kumáe ɲɔi sooge ɲau à nyi bi ileu nɔ masa ɲau à waa bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ileu. ³³ Iyi à to Sezaree gbakã ɲɔi à naa tiau nɔ à nyisie Pɔlu. ³⁴ Iyi í cio tiau í tã ɲɔi í bee Pɔlu hai bii í naa. Nɔi Pɔlu í ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nɔ Felisi í ni, awɔi aa sisiim ideɛ bii woo ye taalee ɲau à to wa. Nɔ í ni a dasi Pɔlu kpasɛi amanlu Herodu.

24

Zuifu ɲa à mà Pɔlu ide

¹ Iyi í ce ajɔ miu ɲɔi Ananiasi woo wee nlaí Ilaaɔu í bɔ Sezaree ɲɲu do ine ngbo gɔ ɲa do woo mà wooda gɔ iyi à ya kpe Tɛɛtulu. Nɔi à bɔ bi Felisi ilu ileu à koo à waa fɔ taalee Pɔlu. ² Nɔi à kpe Pɔlu wa na Tɛɛtulu í losi ide ku fɔ wa yeð taalee wa ni, awɔ Felisi ilu bɛɛɛ nla, à ne laakai ku sũ ntɔ ntɔ do baakɛ. Ilu ku ye jiidae í jɔ í kpaasi mii nkɔp na aranfaanií ile nwa. ³ À jesi mii iyi í waa ce fei bii fei si waati kama fei do saabu jiida. ⁴ A kù bi ka kpa waatie amma à waa tɔɛe í cɔ wa do iju jiida nɔ í gbɔ ide keeke iyi à neu ihɛ. ⁵ À ye iyi mɔkɔu ihɛ ilu naanaui, nɔ í ne kòsi si aninií Zuifu ɲa si andunyau ihɛ fei. Nɲui í je ine ngboi kpãai Aɔ ku tɔgɔ iyi à ya kpe ineí Nazareti ɲa. ⁶ Í dɛ kpãa mɔm ku riisii kpasɛi Ilaaɔu. Nɲui í jɔ à muu. [À bi ka kiitie do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi ine ngboi igũu í naa í gbaa hai si awɔ nwa do gbughã. ⁸ Nɔ í ni woo ye taalee ɲau a naa bi tɛɛ.] Awɔ takɛ beɛɛ ide, aa yɔkɔ í gbɔ ntɔi ideu si bii í jɔ à waa ye taalee.

⁹ Iyi Tɛɛtulu í fɔ bɛɛbe í tã nɔ Zuifu ɲa iyi à wa beu fei à ni ideu ntɔi.

Pɔlu í kòð arae si wajui Felisi

¹⁰ Nɔi Felisi ilu ileu í tosi Pɔlu awɔ í ni ku fɔ ideɛ. Nɔi Pɔlu í ni, ñ mà iyi awɔi ñ je woo ce kiitii ileu ihɛ hai ku kpe. Na ɲɲu, an kòð aram do laakai ku sũ. ¹¹ Bii í bee aa sɛɛ iyi kù re ajɔ maateiji wa iyi ñ bɔ Zeruzalemu Ilaaɔ ku gulea. ¹² Ine kama kù yem bii ñ wa n ce kakɔ do ine gɔ titã hee má je n kòsi ɲa ija si kpasɛi Ilaaɔ walakɔ ile bii à ya ce kutɔtɔ ɲɲa ɲa walakɔ si ino ilu ɲɲa. ¹³ Ide iyi à waa mám nɔu be nsei, nkama kù wee iyi wa nyisi iyi ntɔi. ¹⁴ Amma ide akãi an jesi si wajue, ñ wa n tɔ Ilaaɔ Lafɛɛi bala nwa ɲa do kpãa iyi ine ihɛ ɲa à waa ni iboi. Do ɲɲu fei, ñ wa n jirima woodai Moizi ɲau do tiai walli ɲau fei. ¹⁵ Ñ dasi naane iyi Ilaaɔ á jɔ amane jiida ɲa do amane laalɔ ɲa hai si bale, bei aɲa mɔ à dasi naane. ¹⁶ Nɲui í jɔ amu mɔ ñ wa n hanya ajɔ

fei ku ba idəm ku maà ye taalem si wajui Ilaaš do si wajui ine ŋa.

¹⁷ Adō nkpō nkpōi í lō n kù bō Zeruzalemu. Si ajō gbējiu ihēi n̄ koo bē n̄ bō ku sobi inēi ilem ŋa do fia nō n̄ cea Ilaaš amua. ¹⁸ Si n̄ñui à bam kpašēi Ilaaš bē n̄ wa n̄ ce bukii ara ku mām. Zamaa kāmā kù wa bē, ija ku kōsi mō kù wa bē. ¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii gō ŋa à wa bē. Á s̄la aŋa taka n̄ñā a naa a je seeda si wajue bii í je à ye sim taale gō. ²⁰ Walakō jō ine ŋau ihē a fō taale iyi à ye sim si waati iyi à leekim si wajui igbei woo kiiti ŋau. ²¹ A kù ye taalem si nkāmā bii kù je si ide akāu ihē iyi n̄ fō hee lele n̄ ni iku ŋa aa na a j̄l hai si bale. Na ŋoi í jō à waa kiitim si wajue n̄ñyi má.

²² Wee Felisi í má yaasei kpāai woo dasi Jesu naane ŋa s̄aa s̄aa, ŋoi í s̄s̄ Zuifu ŋau í ni, í jō Lisiasi ine ngboi igūu ku to wa, ajō n̄ñui an wūa ide n̄ñeu. ²³ Nō í s̄s̄ ine ngboi sooge ŋau í ni ku mu Pōlu titā, amma ku jō ku nē arae keeke nō kù ya jō kpaasie ŋa a ya naa a cōo nō a máa gbāaa.

Pōlu í wa wajui Felisi do Dusila

²⁴ Iyi waati í lō keeke ŋoi Felisi í naaō abo Zuifue gō wa, à ya kpoo Dusila. ŋoi í ni a koo a kpe Pōlu wa. Iyi í to wa nō à waa desie ifi si bei wa fō idei naane ku dasi si Jesu Kirisi. ²⁵ Amma si bei Pōlu wa sisi ŋoi idei dee dee ku je do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nō í ni, aa yōkō í nē titā. Bii n̄ ba faya an kpee má. ²⁶ Wee wa bi Pōlu ku mua n̄ñu fiaí. ŋoi í ce í ya maa kpoo kpaā kpaā aŋaō a máa fō ide.

²⁷ Iyi í ce bei adō minji ŋoi Pōsiu Fesitu í na í s̄asi agbei Felisi. Wee Felisi í jō Pōlu ile piisōō bei si na iyi í jō wa bi n̄ñu ku nē beere bi Zuifu ŋau.

25

Pōlu í so kiitie í daa ilaalu nlai Romu si awō

¹ Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajō meesiae í bō Zeruzalemu. ² ŋoi ine ngboi woo weei Ilaaš ŋau do Zuifu ine ngbo ŋau à koo à má Pōlu ide bi Fesitu. ³ Nō à waa tōe suuru ntō ntō ku ba kù jō Pōlu ku naa Zeruzalemu. Á waa bi Pōlu ku naa Zeruzalemui si na iyi í jō à d̄l zamba n̄ñā aŋa a ba a kpaā kpāa. ⁴ Amma Fesitu í je ŋa í ni Pōlu í wa ile piisōōi Sezaree nō n̄ñu takai n̄ñu kaa kpeke ku nyi bē. ⁵ Na n̄ñu, í ni a jō n̄ñu do ine ngbo ŋa ŋa a koo bē nō bii í je í ce taale gōi á fō.

⁶ Fesitu kù re ajō mēeje wala ajō mēewa si inō ŋa nō í nyi Sezaree má. Iju kumáe nō í bō ile bi ku ce kiiti nō í ni a naaō Pōlu wa. ⁷ Iyi Pōlu í to wa ŋoi Zuifu ŋa iyi à naa hai Zeruzalemu à kaakoē à waa máa ide laalo kugaabu nkpō nkpō n̄ nkāmā kù wēe iyi wa nyisi iyi ide n̄ñau ntōi. ⁸ ŋoi Pōlu wa kōō arae í ni, n̄ kù ce kurara gō si woodai Zuifu ŋa hee má je si kpašēi Ilaaš hee má je bi ilaalu nlai Romu. ⁹ Amma Fesitu wa bi n̄ñu ku nē beere

bi Zuifu ŋau. Na ŋoi í jō í bee Pōlu í ni, í bi í bō Zeruzalemu a cees kiiti si wajum na irii ideu ihē? ¹⁰ ŋoi Pōlu í ni, aawo. Bi ku kiiti ilaalu nlai Romui n̄ wa ihē, ihēi á s̄la a kiitiim. N̄ kù cea Zuifu ŋa kurara kāmā, nō awō takae í waa nē kumásie s̄aa s̄aa. ¹¹ Bii n̄ ce kurara walako daa gō iyi í to a kpam n̄ kaa n̄ kō. Amma ide ŋa iyi à waa ye taalem siu ihē, bii kù je ntō ine gō kaa yōkō ku dasim awō. Na n̄ñu, n̄ so kiitim n̄ daa ilaalu nlau takae si awō. ¹² Iyi Fesitu do ine ŋa à busi nje à tā, ŋoi í s̄s̄ Pōlu í ni, si bei í so kiitie í daa ilaalu nlau si awō, bi tēeí aa bō.

Á bōō Pōlu si wajui Agiripa do Berenisi

¹³ Iyi waati í lō keeke má, ŋoi amanlu Agiripa do weče Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fōō. ¹⁴ Si bei à waa kpe bē ŋoi Fesitu í s̄s̄ amanluu idei Pōluu í ni, ine gō í wa ihē, Felisi í jō à dasie piisōō. ¹⁵ Iyi n̄ bō Zeruzalemu ŋoi ine ngboi woo weei Ilaaš ŋau do ine ngboi Zuifu ŋau à naaō idee wa bi tom. Nō à tōom n̄ ye taalee ku ba aŋa a kpaā. ¹⁶ Amma n̄ je n̄ñā n̄ ni inēi Romu ŋa a ci ya jō a kpa ine bii kù je à kiitie. Á ya muua waatii n̄ñu do woo ye taalee ŋau a fō ide titā geleō gele. ¹⁷ ŋoi aŋa fei à naa ilu ihē. Si bei n̄ kù bi ku kpe má, ŋoi iju kumáe n̄ kpe ŋa bi ku ce kiiti nō n̄ ni a gbā Pōlu wa. ¹⁸ ŋoi woo ye taalee ŋau à dede sie amma a kù ye taalee si ide laalo gō bei n̄ wa n̄ tamaatu. ¹⁹ Idei kutōoi aŋa taka n̄ñai à waa ce si kakōō, do idei mākō gō iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma Pōlu í ni dim dim mākōu í wēe. ²⁰ Amu n̄ biti beirei an kiiti ideu ihē. Na ŋoi í jō n̄ bee Pōlu bii í bi n̄ koo n̄ cea kiitii ideu Zeruzalemu. ²¹ Amma í so kiitie í na ilaalu nlau. Nō n̄ ni a dasie piisōō má titā hee n̄ maa n̄ jō a kooōe bi tēe. ²² ŋoi Agiripa í s̄s̄ Fesitu í ni, amu takam n̄ bi n̄ gbō ide hai si gelei mākōu. ŋoi Fesitu í ni, ala aa gbō.

²³ ŋoi iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiiti do jirima jiida, ŋoi ine ngboi sooge ŋa do ilu beere ilu ŋau à too ŋa wa. ŋoi Fesitu í ni a naaō Pōlu wa, nō à naae wa. ²⁴ Iyi Pōlu í to wa ŋoi Fesitu í ni, to, awō amanlu Agiripa do inje iyi í wa ihē fei ŋa, Pōluu wee. Na iriēi Zuifu ŋau fei à naa bi tom waati iyi n̄ bō Zeruzalemu, nō à nyi wa bitom ihē má, à waa la à ni kù s̄la a jōō si hunde. ²⁵ Amu n̄ kù ye sie taale kāmā iyi í to a kpaā. Amma si bei n̄ñu takae í so kiitiu í daa ilaalu nlau si awō ŋoi í ce n̄ ni an jō a kooē bi tēe. ²⁶ Do n̄ñu fei, n̄ kù ye sie ide baa icu akā iyi an ceaō ilaalu nlau tia. Na ŋoi í jō n̄ naae wa si wajui inje fei. Iyi í re mōm n̄ naae wai si wajui awō amanlu Agiripa, í ca yaasei ideu ku ba n̄ ba iyi an kō. ²⁷ Kù n̄eem yaase n̄ sambaa inēi piisōō gō n̄ n̄ kù sisiaa taale gō iyi í ce.

26

Pōlu wa kōō arae si wajui Agiripa

¹ ŋoi Agiripa í s̄s̄ Pōlu í ni, í nē kpāa í fō ide í kōō arae. ŋoi Pōlu í wu awō lele nō í losi ku

kaò arae í ni, ² awò amanlu Agiripa, inòm í dš do bei an fo ide nnyi n kaò aram si wajue si ide na iyi Zuifu nau à waa mám nou fei. ³ N mà iyi í mà dedembai Zuifu na sãa sãa do idei kakò nja. Na n̄oi í jò ñ wa n tɔɛe í gbò idem do laakai.

⁴ Zuifu nau fei à mà kuwɛem hai waati iyi ñ wɛɛ awaasũ. À mà iyi Zeruzalemu bei ñ je ama bi dimii inem na. ⁵ À màm hai ku kpe. Na n̄ju, bii à bi aa yòkò a jɛem sɛɛda iyi si kp̄ai Farisi n̄ai ñ la, aña iyi à re inɛ fei si kp̄ai Ilaaš ku tɔɔ nja. ⁶ Nò nsei à waa kiitiim si na iyi í jò ñ wa n cò kp̄ai kuwā iyi Ilaaš í cea bala nwa nja. ⁷ Kuwāui dimi maateegi nwa nau mɔ fei à waa cò kp̄ae. Na n̄oi í jò ñ wa cea Ilaaš ice do himma aledò daako. Amanlu, kp̄auu be iyi ñ wa n cò n̄ju í jò Zuifu nau à waa mám ide. ⁸ Beirei í ce inɛ Zuifu na í ci ya yòkò í dasi naane n̄ai iyi Ilaaš á j̄i iku nja.

⁹ Amu takam ñ tamaa í slai wo n dede kp̄aa baa yooma fei bei an ce n ganjiò idei Jesu inɛi Nazareti. ¹⁰ Beɛbei ñ ce Zeruzalemu. Inɛ ngboi woo weei Ilaaš na à nam gbugbā n muò woo dasi Jesu naane nkpo n dasi n̄a piisɔɔ. Bii à bi a kpa inɛ gò m̄am amu takam ñ ya n wa sii. ¹¹ Tuuba nkpo nkpo ñ ya n maa n kp̄a n̄a ijui ile bii Zuifu na à ya ce kutɔtɔɔ n̄ja n̄a fei ku ba n tilasi n̄a a kosi idei Jesu. ñ ya n maa n mu n̄a do idɔkɔ hee kaa kaa, ñ ya n b̄o hee do si ilu mmu n̄a fei n koo n kp̄a n̄a iju.

Pòlu wa fò ideí idò ku kpaasie
(Cò IWB 9:1-19; 22:6-16)

¹² N̄oi Pòlu í ni má, beɛbei inɛ ngboi woo weei Ilaaš na à yòdaam n b̄o Damasi do yiiko nja. ¹³ Amanlu, zakai dasà si kp̄auu ñ ye inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do inɛ n̄a iyi à waa sim. Inya kumá í re baa inya kumá inunu. ¹⁴ N̄oi awa fei à cuku ile, nò ñ gbò imu gò wa bam ide ku fò do feei Ebeɛ wa ni, Sòlu, Sòlu, na mii í ce í ya maa kp̄am iju. Á gaabue í kò sim bei í ya gaabua kete kombo iyi wa jabu na goloi lafɛɛɛ. ¹⁵ Nò ñ bee ñ ni, awòí yoo Lafɛɛ. Nò í ni, amui Jesu iyi í ya maa kp̄a ijuu. ¹⁶ Nsei, dede í leekí. Ñ naa siei n cicae í je woo ce icem, nò í je sɛɛdaí mii n̄a iyi í ye tã do iyi aa nyi í ye mà waati iyi an naa sie. ¹⁷ N̄o cicaeí hai si inɛi Izireli n̄a do hai bi dimi mmu n̄a nò ñ wa n beɛ bi tu n̄a ¹⁸ í c̄i n̄ja iju. Ñ wa n beɛ bi tu n̄ai ku ba a sinda hai si ilu kuku a lɔ si inya kumá, nò a sinda hai si gbugbāi Seetam a naa bi Ilaaš. An beɛ bi tu n̄ai ku ba a dasim naane nò Ilaaš ku kpa dulum du n̄a nò a na a je tubu do inɛ n̄a iyi í cica à je tee.

Pòlu wa fò ideí iceɛ

¹⁹ N̄oi Pòlu í ni má, amanlu Agiripa, na n̄oi í ce ñ wa n j̄irima kuye iyi í naa hai bi Ilaaš. ²⁰ Sinte titã ñ ce waazo Damasi, si anyie nò ñ ce Zeruzalemu do si ilei Zudee fei do bi dimi mmu n̄a. Ñ s̄o n̄a ñ ni a kpaasi idò a sinda si Ilaaš, nò a ce ice iyi á jò a ye si n̄a iyi

à kpaasi idò. ²¹ Na n̄oi í ce Zuifu nau à mum hai kpaasí Ilaaš à waa de ku kpam. ²² Amma Ilaaš í nyam hee do nnyi fei nò ñ wa ihɛ ñ wa n je sɛɛda si wajui amanɛ n̄a hai keeke do nla fei. N kù wa n fò ide gò bii kù je iyi Moizi do walii n̄a à ni á na ku ceu baasi. ²³ Mii iyi à ni á na ku ceu n̄ju í je Kirisi á na ku ye ijuukp̄a nò kù je inɛ sinte iyi á j̄i hai si bale nò ku sisi idei inya kumá bi Zuifu n̄a do bi dimi mmu n̄a.

Pòlu í s̄o Agiripa ku dasi Jesu naane

²⁴ Si bei Pòlu í sisi yaasei ideɛ beɛbe n̄oi Fesitu í la hee lele í ni, Pòlu, í waa sũmu. Mà cio nla ku ceɛ í dasie sũmu. ²⁵ Amma Pòlu í ni, n kù je sũmu Fesitu, awò ilu beɛɛɛ. Ide iyi ñ wa n f̄ou dei í je n̄o, n̄o wa too kp̄a. ²⁶ Amanlu Agiripa í nò í mà yaasei ideu. N̄oi í ce ñ wa n f̄o ideu do laakai ku s̄u si wajue si na iyi í jò ñ mà kãmae kù manjia, domi ideu kù ce si asii. ²⁷ Awò amanlu Agiripa, í dasi idei walii nau naane mbe? Ñ mà sãa sãa iyi í dasi naane. ²⁸ N̄oi Agiripa í s̄o Pòlu í ni, debei, si waati keekeu ihɛ í waa tamaa aa cem inɛi Kirisi? ²⁹ N̄oi Pòlu í jea í ni, ñ wa n tɔɔ Ilaaš ku jò í ye bei amu, bii á ce nsei, bii í nò í je á kpe m̄oi. Ku maà je baa awò akã, amma hee do inɛ n̄a iyi à waa de it̄i si idem nnyiuh ihɛ fei. Ñ bi inɛ m̄o í ye bei amu amma ku maà je a da n̄je si kpenkpen bei à daam siu ihɛ.

³⁰ Iyi Pòlu í fò beɛbe í tã n̄oi amanluu do ilu ileu do Berenisi do inɛ n̄a iyi à wa bi tu nau fei à dede ³¹ à fita hai ino ileu. Iyi à waa fita n̄oi à s̄o n̄je à waa ni, inɛɛɛɛ be kù ce daa kãma iyi í to a muu piisɔɔ hee má je a kpa. ³² N̄oi Agiripa í s̄o Fesitu í ni, bii mak̄ou kù so kiitiu ku daa ilaalu n̄lai Romu si awò wo aa ka yòkò ka j̄ò.

27

À waa b̄ò Pòlu Romu

¹ Waati iyi à dasi idò ka b̄o ilei Itali do akoi inyi n̄oi à so Pòlu do inɛi piisɔɔ gò n̄a à daa inɛ ngboi sooge gò iyi à ya kpe Juliu si awò. N̄ju m̄o wa je inɛ ngbo si ino wuai soogeí Romu n̄a iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu. ² À lɔ akoi inyii Adamiti gò iyi wa b̄o ikpa ilei Azii, nò à ne. Nò inɛi Masedoni gò iyi í naa hai Tesalonika í wa ino nwa à ya kpoo Aritaaki. ³ Iju kumáe nò à to Sid̄o. N̄oi Zuluu í cea Pòlu jiida í jò í koo í ye kpaasie n̄a ku ba a muua mii iyi í bi. ⁴ Iyi à ne hai be n̄oi fufu nla gò wa ko n̄a wa, n̄ju í jò à too do icei gungum gò iyi à ya kpe Sipu. ⁵ N̄oi à kua inyi d̄ud̄uu ikpa ilei Silisi do Panfili nò à to wa Mira si ilei Lisi. ⁶ Ilu bei, inɛ ngboi soogeu í ye akoi inyii Alesandiri gò iyi wa b̄o ikpa ilei Itali nò í dasi wa be.

⁷ Iyi à ne, ājò nkpo nkpo kpele kpelei à ce à waa koo do wahala nla nla nò à to kakoi ilu gò iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu n̄lau wa ganji wa waju ku b̄o, à yãa à b̄o ikpa gungum gò iyi à

ya kpe Kereti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum n̄u kòkòì ilèi Sam̄oneeì domi fufuu kù la do ikpa b̄e. ⁸ N̄o à l̄o b̄e do kookaai nla nla n̄o à to bi ku leekfi akòì inyi iyi à ya kpe Ku S̄ia kòkòì Lasee.

⁹ Waati sisi à ce b̄e hee ine ña à d̄i anu à t̄a, n̄o waju ku b̄o nwa í je mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akòì inyi. Na ñoì í j̄ò Pòlu í s̄ò ña í ni, ¹⁰ in̄e kpaasim ña, ñ ȳe ilu ku b̄o nwa á gaabu, á n̄e mbirisi do muse. Aso nwa ña do akòì inyi takae fei á ce nfe, n̄o awa taka nwa ka ku. ¹¹ Amma ine ngboi sooge ñau wa gb̄o ideì woo mu akòu do ine iyi í n̄e akòu takae í re ti Pòlu. ¹² Wee bi ku leekfi akòì inyi ñau kù s̄ia a leekfi b̄e sukui kpa. Ñoì í j̄ò ine nkp̄o ña í dasi id̄o í ni ka m̄osi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekfi akòì inyi gungum ndii Kereti í wa. Bi ku leekfi akòì inyi do ikpa nunui ale cingaa do cingaaí wa c̄o. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gò í dede si tenku

¹³ Ñoì fufu ferefer̄e gò í dede hai ikpa aw̄o cangai kp̄ai inunu ñoì ine ñau à tamaa bei is̄enei an̄au á cei si bei an̄a à bi. Ñoì à fa mii ku leekf akòu wa hai ino inyi à b̄o waju n̄o à waa too kòkòì gungum ndii Kereti. ¹⁴ Amma iyi í ce s̄aa fufu nla gò iyi à ya kpe Erakil̄o í dede do gbugb̄a hai geetei gungum n̄u wa. ¹⁵ Ñoì í tale akòu wa hee à m̄ongò ku j̄ò akòu ku ne dee dee n̄o à j̄òd̄e í n̄eð wa bii í bi. ¹⁶ N̄o à koo à l̄o kòkòì gungum keeke gò be iyi à ya kpe Koda. Gungum n̄oui í j̄ò fufuu í tia. Do ñu fei ka bei ka so akòì inyi keeke iyi í je ti faabau ka dasi ino akòì inyi n̄lau à wahala nt̄o nt̄o. ¹⁷ Iyi à dasi à t̄a ñoì woo ce ice si inoì akòì inyi ñau à d̄i akòì inyi do ik̄u ña. N̄o à f̄u ik̄uì āc̄e, n̄o à j̄ò fufuu í b̄oð ña bii í bi si na iyi í j̄ò à waa ce njo a maa na a dasi s̄ai Libi. ¹⁸ Iju kum̄ae si bei fufuu wa c̄a wa do gbugb̄a ñoì à lasi asoì akòì inyi ku w̄a ku dasi ino inyi. ¹⁹ Iju kum̄ae má à wasi nyauì akòì inyi takae ku w̄a ku s̄osi ino inyi do aw̄oi awa taka nwa. ²⁰ Aj̄o nkp̄o nkp̄oi à ce inunu kù fita hee má je andaiya ña n̄o fufu nla gò wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukp̄e a kù je. Ñoì Pòlu í dede í leekfi si anini ña í ni, in̄e fei, bii í je idem ña wo a kaa ka n̄e hai Kereti n̄o a kaa ka ȳe mbirisi do museu ih̄e. ²² Amma n̄sei ñ wa n t̄o ñe, í j̄ò laakai ñ̄e ku s̄u domi k̄ama ñ̄e gò kaa ce nfe bii kù je akòì inyi ñ̄u ak̄a. ²³ Ñ̄ má b̄ebei si na iyi í j̄ò Ilaās̄, ñ̄u iyi ñ̄ je t̄e, ñ̄ wa n ceaa iceu, amalekae í naa sim id̄u ana ²⁴ í ni, Pòlu, maà ce njo. Kù n̄e bei aa ce iyi í kù leekfi si wajui ilaalu n̄lai Romu. N̄o wee, ine ña iyi in̄eð ña í wa ino akòu fei, Ilaās̄ í ȳoada ñ̄nai a bae ku wee. ²⁵ Na ñ̄u, in̄e fei, í f̄u ara ñ̄e, domi ñ̄ wa n naane ideì Ilaās̄u. Bei í s̄m̄ n̄ou á cei. ²⁶ Amma akòì inyi á cuku kòkòì gungum gò ku lege.

²⁷ Si id̄uì aj̄o maat̄es̄iāe ñoì fufu nla gò wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. Ñoì zakai id̄u lajau woo ce icei akòì inyi ñau à tamaa bei à maai ilèi. ²⁸ Ñoì à dasi mii gò ino inyi à w̄a kujji is̄ae n̄o à ba í to m̄etu kuntaa do m̄eje. Iyi í k̄osi keeke n̄o à s̄osi má n̄o à ba í ce m̄etu k̄onfia do m̄eje. ²⁹ À waa ce njo a maa na a gam̄o do kuta ña, na ñoì í ce à s̄osi mii ku leekf akòì inyi ara m̄e do anyii akòu ku ba ku leekf̄e n̄o à waa degbe iju ku má ñya. ³⁰ Ñoì woo ce icei akò ñau ḡoḡo ña à waa d̄e bei aa ce a sa do ile. Na ñoì í j̄ò à kita akòì inyi keeke iyi í je ti faabau si inyi ku ba ine ña a tamaa bei à waa b̄o ku d̄i mii ku leekf akòu si wajuei. ³¹ Amma Pòlu í s̄ò sooge ñau do ine ngbo ña í ni, bii ine ñau ih̄e a kù buba s̄ēe in̄e taka ñ̄e í kaa ba faaba ña. ³² Ñoì sooge ñau à bu ik̄uì akò keekeu n̄o à j̄ò í mile si inyi.

³³ Si bei à waa degbe iju kum̄au ñoì Pòlu í t̄o an̄a fei a je. Í ni, aj̄o maat̄e wai ih̄e í waa d̄e kp̄ai faaba ña í kù n̄o í kù je nḡoḡo ña. ³⁴ Ñ̄ wa n t̄o ñe í je na faaba ñ̄e. Nt̄o nt̄o ñ̄ wa n s̄ò ñeì, baa nt̄o iriì ine ak̄a ñ̄e kaa da ku nȳo. ³⁵ Iyi Pòlu í f̄o b̄ebei í t̄a ñoì í so p̄ēe í saabu Ilaās̄ si wajui an̄a fei n̄o í bububue í lasi ku je. ³⁶ Ñoì an̄a fei í f̄u ara ñ̄a à wasi ku je. ³⁷ Awa iyi à wa si inoì akòì inyi à w̄eì amane c̄o minji do kitað f̄eewa do m̄eefa. ³⁸ Iyi an̄a fei à je à yo ñoì à wa iyaf̄u ñ̄au à s̄osi ino inyi ku ba akòu ku fere.

Akòì inyi í lege

³⁹ Iyi inu í má ñoì à nȳo. Woo ce ice si akòì inyi ñau a kù má inyau, amma à ȳe waawaa gò í ne s̄aa, n̄o à dasi id̄o a b̄oð akòu b̄e bii aa yòk̄o. ⁴⁰ Ñoì à bu ik̄u kù leekf akòu à j̄ò í mile. Si waati akòu n̄o ine gò ña à f̄u ik̄u iyi à ya d̄ið falafili ñau. N̄o à dede ac̄ou lele ikpa wajui akòu ku ba fufu ku talee ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à k̄asi geetei s̄aa gò do gbugb̄a n̄o à m̄ongò ku l̄o. N̄o wajui akòu í ḡu il̄e si s̄aa à m̄ongò ku wue, n̄o kuc̄ai inyi n̄lau í tale fitii akòì inyi do gbugb̄a í legee.

⁴² Ñoì sooge ñau à dasi id̄o an̄a a kpa inei piis̄s̄o ñau fei ku ba a maà na a w̄a a sa. ⁴³ Amma ine ngboi sooge ñau í bi ku faaba Pòlu. Na ñoì í ce í ganji ña. Í ni ine ña iyi à má aw̄a a cua a kua ice. ⁴⁴ N̄o ine ña iyi à gbe a ḡu kpatakui akòu walak̄o kpal̄e ñau a kuað ice. B̄ebei ine ñau fei à kuað ice baani.

28

Pòlu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum b̄e baani à mà iyi inyau Malitu à ya kpoo. ² Inei Malitu ñau à mu wa do kubi j̄iida. À ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í j̄ò ijl̄ wa r̄o n̄o t̄ut̄u wa ce. ³ Ñoì Pòlu í so j̄i kamba í dasi ina. Asee njo wukuku gò í wa si b̄e. Iyi í gb̄o inya gb̄aa ñoì í fita í wenwee si aw̄e. ⁴ Iyi inei ilu

ɲau à yɛ nɲou si awɔi Pɔlu ɲɔi à sɔ ɲje à waa ni, kam kam mɔkɔu ihɛ woo kpa inɛi. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyiu ihɛ fei, iwɛ ɲa aa kiitiɛ nɔ à kaa jò ku wɛɛ. ⁵ Amma Pɔlu í gbugbā nɲou si ina kù nɔ kù gbɔ ara kuro kāmā. ⁶ Nɔi inɛ ɲau à waa cɔ m̄ araɛ á na ku wu walakɔ m̄ á na ku ku. Amma à kpe bɛ nɔ nkāmā kù ce nɔ à kpaasi ide à ni inɛu ihɛ iwɛ nla nla goi.

⁷ Wee kɔkɔi inyau kpasɛi mɔkɔ go í wa bɛ, mɔkɔu í je ilaalui gungum nɔu, à ya kpoo Pubilusi. Í gba wai jiida jiida à ce ajɔ mɛɛta si kpasɛɛ. ⁸ Wee baaɛ kù waa nɛ baani, wa ce ara gbāa do bambannu. Nɔi Pɔlu í bɔ ile bii wa s̄uu í koo í cea kutɔɔ í le sie awɔ nɔ í ba iri. ⁹ Si anyii nɲu, à naaɔ b̄sɔ mmu go ɲa wa m̄ nɔ à ba iri. ¹⁰ Nɔi inɛ ɲau à jirima wa ntɔ ntɔ. Iyi awaati í to à waa bi ka nɛ ɲɔi andi bukaata mii iyi à bi fei inɛ ɲau à mu nwa.

Pɔlu í to Romu

¹¹ Cukpa mɛɛtai à ce bɛ à bei à lɔ akɔi inyii Alesandiri go à nɛ. Nɲu mɔ gungum bei í leekl sukui kpaau. Akɔu í nɛ nyindai iwɛ Sika ɲa * . ¹² Nɔ à to ilu go iyi à ya kpe Sirakusi nɔ à s̄u bɛ idu mɛɛta. ¹³ Si anyie ɲɔi à dede hai bɛ má à bɔ Rezio. Iju kumáɛ nɔ fufu go í dede wa hai ikpa awɔ cangai kpāai inunu wa tale wa í jò à to Puzɔli si ajɔ minjisiaɛ. ¹⁴ Nɔi à yɛ kpaasi woo dasi Jesu naanɛ go ɲa bɛ nɔ à ni ka ce azuma akā bi ti aɲa. Bɛɛɛɛi isɛɛɛ nwaui ce à bei à toɔ Romu. ¹⁵ Nɔi kpaasi woo dasi Jesu naanɛ ɲa iyi à wa Romuu à gbɔ baau nwa nɔ à naa kuko nwa hee kɔkɔi ajai Apiusi. Nɔ inɛ go ɲa m̄ à kò wa bi ku s̄ai inɛ nɲoo ɲa iyi à ya kpe Ile Mɛɛta. Iyi Pɔlu í yɛ ɲa ɲɔi laakae í s̄u í wasi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu ɲɔi à jò Pɔlu í nɛ ileɛ ikā. Nɔ sooge go í ya maa degbɛɛ.

Pɔlu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai ajɔ mɛɛta ɲɔi Pɔlu í kpe inɛ ngboi Zuifui Romu ɲau. Iyi à tɔtɔ à t̄a ɲɔi í ni, inɛ kpaasim ɲa, Zuifu ɲa iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inɛi Romu ɲa n kù bei n kù raraa zamaau si nkāmā, n kù nɔ n kù kɔsi dedembai bala nwa ɲa. ¹⁸ Inɛi Romu ɲau à cɔ yaasei ideu nɔ à bi a jòm domi a kù yɛ sim kurara kāmā iyi í to a kpam. ¹⁹ Amma Zuifu ɲau a kù je ideu ɲɔi í ce n̄ so kiitiu n̄ daa ilaalui n̄ lai Romu si awɔ, baa do iyi n kù bi n yɛ taalei inɛi dimim ɲa. ²⁰ Na ɲɔi í jò n̄ tɔtɔ ɲɛ n s̄ɔ ɲɛ do yaaseɛ. Inɛ ɲa à daam si kpɛnkpɛm nii na inɛ iyi inɛi Izireli ɲa à waa cɔ kpāɛu. ²¹ Nɔi à s̄sɔ à ni, a kù yɛ tia kāmā iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii ideɛ, a kù nɔ a kù yɛ inɛ kāmā iyi í naaɔ ide laalɔ wa hai bɛ na iriɛ. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gbɔ iyi í wa idɔɛ, domi à m̄ bii feii à ya maa fɔ laalɔi kpāa iyi í waa toou.

²³ Nɔ à jile ajɔ iyi aa nyi wa bi tɛɛ má. Iyi ajɔu í to inɛ nkpɔi í naa ile bii í watu. Nɔi í kɔ

ɲa si cio hai daakɔ hee alɛ í koo í lɛɔ. Wa sisi ɲa yaasei bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ ɲa si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tiaɛ walli ɲau ku ba a jesi. ²⁴ Nɔi inɛ go ɲa à je ideu, amma inɛ go ɲa a kù jesi. ²⁵ Si bei a kù gbɔsi nɛ, ɲɔi à fita hai bi Pɔlu. Waati iyi à wa kɔ bi a nɛ ɲɔi Pɔlu í fɔ ide go í ni, hai tako Hundei Ilaaɔ í nɛ ntɔ waati iyi í jò walli Ezai í s̄ɔ bala nɲɛ ɲa ide go. ²⁶ Í ni,

Bɔ bi inɛ ɲau bɛ i s̄ɔ ɲa i ni,

Aa ya de it̄i do laakai ɲa amma í kaa gbɔ yaasei ide kāmā ɲa.

Aa ya cɔ ilu ɲa jiida jiida amma í kaa yɛ ɲa.

²⁷ Ntɔ ntɔ, idai inɛ ɲau kù nɛ bit̄i.

À d̄i it̄i nɲa

Ku ba a maà gbɔ ide.

Nɔ à bii iju nɲa

Ku ba a maà yɛ ilu.

Bɛɛɛɛi à ce ku ba idɔ ɲa ku maà m̄ ngɔgo

Nɔ a maà na a sinda wa bi tom n̄ jò a ba iri.

²⁸ Nɔi Pɔlu í s̄ɔ ɲa má í ni, na nɲu, i m̄ ɲa iyi Ilaaɔ í jò idei faabaɛ í bɔ bi dimi mmu ɲa. Anɲai aa gbɔɔ. [²⁹ Iyi Pɔlu í fɔ ideu bɛɛɛɛi t̄a ɲɔi Zuifu ɲau à dede à waa ce kakɔ ntɔ ntɔ à waa nɛɔ.]

³⁰ Ad̄s̄ minjii Pɔlu í ce si ile iyi í hayau. Nɔ inɛ ɲa iyi à bɔ ku cɔ fei í ba ɲa faaji ku ce do inɔ did̄s̄. ³¹ Wa waazo ide bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ ɲa si idei Lafɛɛ Jesu Kirisi do wɔkɔ nɔ inɛ kāmā kù ganjie.

* **28:11** iwɛ Sika ɲa Iwɛ Sika ɲau í ya kpe Kasitɔ do Polusi. Nyinda nɲai ilu akɔi inyi ɲau à masi akɔ nɲau ku ba ku je woo degbe nɲa.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Romu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe n na n je woo be nɔ́ í nyam iká n waazod laabaau jiidæ.

² Laabaau jiidau Ilaaɔ́ í wãd wa wo. Nɔ́ kuwá iyi í ceui í jò waliie ɲa à kɔ́ si kukoi ideɛ.

³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fãa, nɲu iyi í je Amaí Ilaaɔ́u. À búui bei amane si dimii Davidi amanlu nlaú, ⁴ amma Hundei Ilaaɔ́ í nyisi do gbugbã iyi ntɔi Amaí Ilaaɔ́i si waati iyi í dedee hai si bale. ⁵ Jesuu nɲui í muum didɔ́ ñ jèd woo be ku ba n naaò inɛ ɲa wa hai si dimi fei bi tɛɛ na irie ku ba a dasie naane nɔ́ a jirimæ. ⁶⁻⁷ ɲɛ inɛi Romu ɲau, i wa si inɔ́ ɲɲa ɲa, inɛ iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ɲoi í jò ñ wa n kaa inɛ fei tiau ihɛ wa, inɛ iyi Ilaaɔ́ í nɛ kubi nɲɛ nɔ́ í kpe ɲɛ í na í je titi nɲu ɲa. Ilaaɔ́ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲɛ didɔ́ do laakai ku sù.

Pɔlu wa bi ku bɔ Romu woo dasi Jesu naane ɲa ku kaako

⁸ Sinte titá ñ wa n saabu Aɔ́ Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii inɛ fei, si na iyi í jò à waa fɔ́ ideí naane ku dasi nɲɛ si andunya fei. ⁹ Ilaaɔ́, nɲu iyi ñ wa n cea ice do idom fei ñ wa n sisið laabaau jiidai Amae, í mà iyi ñ wa n ye gígí nɲɛ waati kãma fei ¹⁰ si kutɔɔm.

Ñ ya n maa n tɔɔ Ilaaɔ́ bii í bi ku muum kpãa bebei n naa bi tu ɲɛ, ¹¹⁻¹² domi ñ dasi idɔ́ jiidai jiidai n naa n ye ɲɛ ku ba í ba gbugbã ɲa do saabum, waatɔ́ ka ba gbugbã ajɔ́ si naane ku dasi nwa awæ ɲa waati iyi an naa n wa bi tu ɲɛ. Gbugbãu amuai Hundei Ilaaɔ́i.

¹³ ɲɛ inem ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi tuuba nkɔ́ nkɔ́i ñ ya n ce sɔɔlui ku naa bi tu ɲɛ, amma hee nsei n kù ba fayæ. Ñ bi icem ku nɛ iso si anini nɲɛ, bei í nɛ bi dimi mmu gɔ́ ɲa mɔ́.

¹⁴ Ñ wa n mu gbesei n waazoa inɛ fei hai inɛ ɲa iyi à fú iju hee do ilu iju dúdú ɲa, bi inɛ ɲa iyi à nɛ kumà hee do inɛ ɲa iyi a kù nɛ kumà.

¹⁵ ɲoi í jò ñ wa n bi n sisia inɛ inɛi Romu ɲau mɔ́ laabaau jiidau ntɔ́ ntɔ́.

Gbugbã laabaau jiidai

¹⁶ Ñ kaa n ce anyoi laabaau jiidau, domi í je gbugbã Ilaaɔ́i iyi wa faaba inɛ iyi í dasi Jesu naane fei, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹⁷ Laabaau jiidau wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í ya jò inɛ ku je dee dee na naane ku dasi nɲu aká, si bei à kɔɔ à ni, inɛ iyi í je dee dee si wajui Ilaaɔ́ na naane ku dasiu á ba kuwɛɛ.

Talei inɛ ɲa

¹⁸ Do ntɔi, Ilaaɔ́ wa nyisi idɔɔkɛ wa hai lele si gãmei inɛ ɲa iyi à waa ce laalɔ́ fei nɔ́ a kù mà bæɛɛɛ. Si laalɔ́ ku ce nɲau a kù jò ntɔ́ kù waa

ce ice. ¹⁹ Ilaaɔ́ wa ce idɔɔkɛ domi mii iyi í jò amane kù mà sie kù manji nɲa. Ilaaɔ́ takæ í nyisi ɲa mam mam. ²⁰ Do ntɔ, a kaa yɔkɔ a yɔɔ do iju, amma hai waati iyi í taka andunya í nyisi arae iyi nɲui í je Ilaaɔ́, nɔ́ í nyisi gbugbã hai nɛ kɔɛ si mii ɲa iyi í taka. Na nɲu, a kù nɛ iyi aa fɔ. ²¹ À mà Ilaaɔ́ amma a kù waa saalue hee a bei a saabue si bei í jò. Iri nɲa í na í ku, nɔ́ idɔ́ hai nɛ bisi nɲa í dási ilu kuku nla nla.

²² À waa tamaa aɲa à nɛ bisi amma nnyei à na à ce. ²³ Í slai wo a tɔɔ Ilaaɔ́ ilu amboe, nɲu iyi kaa ku ajɔ́ kãma. Amma wee à sinda à waa tɔɔ iwɛ ɲa iyi à jò amane iyi á ku. Iwɛ gɔ́ ɲa mɔ́ à jò yei ɲa, do inɲa ɲa iyi à waa nɛ do iyi à waa cã ile.

²⁴ Na ɲoi í jò Ilaaɔ́ í fúsi ɲa awɔ́ ku ba a hanya a ce daa sãmi aɲa duusɔ́ si bei idɔ́ ɲɲa í bi. Daa sãmiu á jò a cã anyi. ²⁵ Inɛ ɲau à kpaasi ntɔi Ilaaɔ́ do ibo. Mii ɲa iyi Ilaaɔ́ í taka ɲai à waa tɔɔ à waa ce nɲa ice, kù je Ilaaɔ́ takæ. Ilaaɔ́i à nɛ ka maa saabu hee do ajɔ́ fei. Ami.

²⁶ ɲoi í jò Ilaaɔ́ í fúsi ɲa awɔ́ nɔ́ à dasi kɔdɛɛ iyi í jò à waa cã anyi. Inaabo ɲɲa ɲa a ci ya je baa inemɔ́ku ku sùð nɲa má, bii ku je aɲa duusɔ́. ²⁷ Bɛɛɛ mɔi inemɔ́ku ɲau mɔ́ a ci ya sùð baa inaabo ɲau má, amma kubi hai nɛ yaasei aɲa duusɔ́ í la hee í caa. À waa ce ideí iju hai nɛ anyɔ́ inemɔ́ku do inemɔ́ku, nɔ́ aɲa taka ɲɲa à waa gba ijuukpã iyi í tɔ zakai kurara ɲɲa.

²⁸ Si na iyi í jò a kù bi Ilaaɔ́ ku mà ɲoi í jò í dasi ɲa lasabu laalɔ́ a ceò mii iyi kù jò amane ku ce. ²⁹ Nɔ́ laalɔ́ fei í wɛɛ ɲɲa, hai inɔ́ ku kã do kɔdɛɛ do nɲɛ ku cé do igu do inɛ ku kpã do ija do ibo do bisi laalɔ́, hee do irii nɲɛ ku sɔ.

³⁰ À ya maa fɔ́ laalɔ́i nɲɛ, à cé Ilaaɔ́, à ya ye ara ɲɲa, à je ilu faau ɲa, à ya tɔɔ fufu, à nɛ bisii laalɔ́ ku ce, a kù waa saalu iyeò baa ɲɲa ɲa.

³¹ A kù nɛ bisi, a kù nɛ naane, a kù bi nɲɛ, a kù nɛ araarei nɲɛ. ³² À mà woodai Ilaaɔ́ iyi wa fɔ́ í ni, inɛ ɲa iyi à waa ce dimii mii bæɛɛɛ, ikui í je kɔkɔɔ ɲɲa. Do nɲu fei à ya coo, nɔ́ à ya maa saabu woo ce dimie ɲa má.

2

Kiitii Ilaaɔ́

¹ Na nɲu, awɔ́ iyi í waa ye taalei inɛ ɲa, baa bii yooi í je, i kù nɛ iyi aa fɔ, domi waati iyi í waa ye taalei inɛ ɲa nɔ́ awɔ́ takæ í waa ce mii laalɔ́ ɲau be, awɔ́ takæ í waa so taalei.

² Do ntɔ, à mà iyi Ilaaɔ́ í nɛ ntɔ bii wa ye taalei inɛ ɲa iyi à waa ce dimii bæɛɛɛ. ³ Debei, i waa tamaa mà awɔ́ aa fita si kiitii Ilaaɔ́i, awɔ́ iyi í waa ye taalei inɛ ɲa, nɔ́ awɔ́ mɔ́ í waa ce dimi bæɛɛɛ má? ⁴ Mà í donda kulai jiidai ku jɛɛ do temuae do suuru ku nɛɛi? I kù mà iyi jiidai ku jei Ilaaɔ́ í mɔsi wa koo si gãmɛɛ ku ba í kpaasi kuwɛɛ? ⁵ Amma si na iyi í jò idɔɛ í le nɔ́ í kù jesi í kpaasi, i waa faa arae idɔɔkɛ iyi í la í rei si ajɔ́ iyi Ilaaɔ́ á kiitii inɛ ɲa dee dee nɔ́ inɛ fei á

yoo. ⁶ Ajo nju be á sãa ine fei si bei kucee í to. ⁷ Ine na iyi á temua á waa ce jiiida á waa dedeò amboe do beere, nò á waa de aña a maà ce nfe, anai Ilaaò á mua kuwee hai tãu. ⁸ Amma ine na iyi á kãsie nò a kù waa ceò ntò ice í gbe laalo, anai aa ye idòokò nlae. ⁹ Ine iyi wa ce laalo fei á ye wahala do ijuukpã, hai Zuifu na hee ku koo si dimi mmu na. ¹⁰ Ine m̀o iyi wa ce jiiida á ba amboe do beere do laakai ku sũ, hai Zuifu na hee ku koo si dimi mmu na. ¹¹ Beere Ilaaò á ce domi bi tee ine gò kù re ine gò.

¹² Ine na iyi á waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà njai aa ce nfe. Amma ine na mà iyi á mà wooda nò á waa ce dulum, woodaui á kiiti na, ¹³ domi kù je ine na iyi á waa gbo ideí woodau anai á je dee dee si wajui Ilaaò, í gbe ine na iyi á waa ce iyi wa fo. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu na, anai iyi á kù mà wooda, á waa ce mii iyi wa fo do idòobi nja, iyi be wa nyisi iyi woodau í wa si idò nja. ¹⁵ Daa nja wa nyisi iyi á kò woodau si idò nja. Idò nja wa je seeda, nò lasabu nja í ya ye taale nja walakò ku na na ntò. ¹⁶ Ajo kiiti Ilaaò si bii Jesu Kirisi á kiiti ine na beere mii nau be fei á ce. Á kiiti ine na na ice iyi á waa ce si asii fei si bei laabaan jiiida iyi ñ wa n sisi njeu wa fo.

Zuifu na do wooda

¹⁷ Awò Zuifu, ì waa cò araè Zuifu, ì waa naane wooda, ì waa tò fufu í ni awò í je ine Ilaaò. ¹⁸ Ì mà mii iyi Ilaaò í bi í ce, nò wooda í kòe si í ce mii iyi í sãa. ¹⁹ Ì waa tamaa iyi aa yòkò í cuaa feju na nò í je inya kumáí ine ilu kuku na. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yòkò í mua nnyiè na bisi, nò í kò hai mà na si cio, domi í mà iyi icui kumà do ntòu si woodai í wa. ²¹ To, awò iyi ì waa kòe ine gò na si cio, na mii í ce í kaa kò araè. Awò iyi ì waa sò ine na a maà ce ile, na mii ì waa ce ile. ²² Awò iyi ì ni ine na a maà ce sakara, na mii í ce ì waa coo. Awò iyi ì cé iwè, na mii í ce ì waa bò ilè ile be. ²³ Awò iyi ì waa tò fufu si na iyi í jò ì mà wooda, na mii í ce í kù waa jirimae ì jò irii Ilaaò wa beje. ²⁴ Na irii ñe Zuifu nai dimi mmu na á ba á waa fòò taalei Ilaaò, si bei kukòí idee wa fo.

²⁵ Awò Zuifu, bii ì waa too wooda, bangoe í ne aranfaani jiiida, amma bii í kù waa jirima woodau, bangoe í je ngbe. ²⁶ Na nju, dimi mmu iyi á kù dasie bango nò wa too woodau, Ilaaò kaa còò bei ine iyi á dasie bango? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii á kù dasie bangou á ye taalei ñe Zuifu nau, domi baa do iyi í ce bango nò ì mà wooda iyi á kò nje í kù waa jirimae na. ²⁸ Ine iyi í je Zuifu do ntò kù je ine iyi í je Zuifu si kuyei ine na. Iyi í nò í je bangou ntò ntò kù je iyi á ya ce si ara. ²⁹ Amma ine iyi í je Zuifu ntò ntò, nju í je Zuifu si idæ. Iyi í nò í je bango do ntò nju í je bangoi ido. Icei Hundi Ilaaò, kù je ti wooda. Zuifu dimi beere, Ilaaò á saabue, kù je amane na.

3

¹ Debei, aranfaani yoomai Zuifu ku je í ne. Riba yoomai bango ku ce í ne. ² Ntò ntò aranfaani í la si mii fei. Sinte, Zuifu nai Ilaaò í daa idee si awò. ³ Bii ine gò na á kù dasi naane, naane hai dasi nju á jò Ilaaò m̀o kù je hai ne naane? ⁴ Aawo, kù je beere. Baa bii ine fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaaò í je ntò. Si bei kukòí idee wa fo na irie í ni, Amane na á ne á mà iyi í je dee dee si ide kufòe,

Nò í ya fo ntò si kiiti.

⁵⁻⁶ Amma bii laalo ku ce nwa í jò á mà iyi Ilaaò í je dee dee, beirei aa ka ni. Aa ka ye taalei Ilaaò bii wa kpã wa iju? Aawo, kù je beere. Ñ wa n fò dei si bei amane na á ya dõ. Bii Ilaaò kù je dee dee, debei beirei á ce ku kiiti andunyou.

⁷ Bii ibom í teese í jò ine na á waa ye ntoi Ilaaò, nò do yaase beere irie wa baò amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bei ilu dulum. ⁸ Na mii í ce á kaa ka ni, ka ce laalo ku ba irii Ilaaò ku neò beere. Ine gò na á ya ni beere ñ wa n fò ku ba á beje irim. Ine dimie na aa nò a ye ijuukpãe si bei í jò.

Ine kãma kù je dee dee

⁹ Debei, awa Zuifu na m̀o á tia ine gò na mee. Aawo, baa keeke, domi á nyisi tá iyi Zuifu na do dimi mmu na anai fei á wa si awò gbugbái dulum. ¹⁰ Kukòí ideí Ilaaò wa fo í ni, Ine kãma kù je dee dee, baa akã.

¹¹ Ine gò kù wee iyi í ne bisi.

Ine gò kù nò kù wee iyi wa de Ilaaò.

¹² Ine fei í nyoi,

Ine fei í bejei.

Ine kãma kù wee iyi wa ce jiiida baa akã.

¹³ Idei gele nja í sãmi bei bale foo,

Nò í ne ací bei njo.

Do ideí gele njuai á ya takiò ine na.

¹⁴ Á ne inò kuro nò ikpei wa kò si gele nja.

¹⁵ Kute gbãa ku kpa ine í ne.

¹⁶ Bii á bò fei ideí kukpa do inò kufòí á ya jò be.

¹⁷ A kù mà kpãai laakai ku sũ.

¹⁸ A kù ne njoí Ilaaò.

¹⁹ Amma awa á mà iyi mii iyi wooda wa fo fei, ine na iyi woodau í kãí wa fãa. Wooda í weeí ku ba gele kãma ku maà ne iyi á fo, nò ine fei ku mà iyi Ilaaò wa ye taalee. ²⁰ Ntò ntò ine kãma kù weeí iyi á yòkò ku jirima wooda hee koo jèò dee dee si wajui Ilaaò. Wooda í weeí ku ba ku jò amane ku mà iyi nju í je ilu dulum.

Yaase bei Ilaaò í ya ce ine dee dee

²¹ Amma nsei, Ilaaò í nyisi wa yaase bei nju í ya ce amane dee dee, kù je do ideí wooda. Woodai Moizi do walií Ilaaò nau á je seeda. ²² Ine na iyi á dasi Jesu Kirisi naane fei, Ilaaò í ce na dee dee na naane iyi á dasi. Ine gò kù je ikã, ²³ domi ine fei í ce dulum nò á kua amboei Ilaaò. ²⁴ Amma Ilaaò í ce na dee dee

hai ne ngɔɔ ku sã na didɛ do saabui Jesu Kirisi iyi í ya ña. ²⁵ Nñui Ilaađ í jile ku je kuwee. Njɛɛ iyi í níká í kpa dulum dii ine ña iyi à dasiɛ naane. Ilaađ í ce bɛɛbei ku nyisiò iyi nñu í je dee dee. Tako wo si suurue í temua do dulum dii amanɛ ña, kù kpã ña iju. ²⁶ Amma si dee dee ku jɛɛ wa nyisi wa si waatii nseiu ihɛ iyi nñu ine dee deei, nɔ nñu wa ce ine ña dee dee na naane iyi à dasi Jesu.

²⁷ Debei, à ne kpãa iyi aa ka tɔɔ fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í jò kù je wooda ku jirimai à waa ka, bii kù je naane ku dasi. ²⁸ À nɔ à ye iyi amanɛ á je dee deei na naane iyi í dasi nñu akã, kù je ña wooda ku jirima. ²⁹ Mà Ilaađ í je ti Zuifu ña aña akãí? Kù je ti dimi mmu ña má? Ntɔ ntɔ í je ti dimi mmu ña mɔ, ³⁰ domi Ilaađ akãí í wɛɛ. Nñui á ce ine ña dee dee na naane ku dasi nña, hai Zuifu ña hee do dimi mmu ña. ³¹ Si bɛɛɛ à waa kpa wooda na ideɛ naane ku dasiui? Aawo. Á kɔsi gbugbãɛ mɔm nii.

4

Yaase iyi à ye si kuwɛɛi Aburahamu

¹ Beirei aa ka fɔ nsei do ideɛ Aburahamu bala nwa. Mii í ba. ² Bii Ilaađ í ce Aburahamu amanɛ dee dee na ice iyi í ce, á yɔkɔ ku tɔɔɔ fufu. Amma kù ne si bii á tɔɔɔ fufu si wajui Ilaađ, ³ domi kukɔi ideɛ Ilaađ wa fɔ í ni, Aburahamu í dasi Ilaađ naane nɔ nñui í jò Ilaađ í dooɛ si ine dee dee.

⁴ Nsei, ine iyi wa ce ice a ci ya doo fiaɛ lafɛɛɛ bei amua, ti nje asaiyaɛi. ⁵ Amma ine iyi í dasi Ilaađ naane, nɔ kù de nñu ku je dee dee na iceɛ, Ilaađ mɔ, nñu iyi í ya ce ilu dulum ña dee dee, á doo lafɛɛɛ amanɛ dee dee na naane ku dasiɛ. ⁶ Bɛɛɛɛi Davidi mɔ wa fɔ ideɛ inɔ didɔi ine iyi Ilaađ í doo amanɛ dee dee iyi kù je na iceɛ. ⁷ Í ni,

Ilu inɔ didɔi ine iyi Ilaađ í kpa ideɛ kuraraɛ, Nɔ í bii dulum deɛ.

⁸ Ilu inɔ didɔi ine iyi Ilaađ kù waa doo dulum deɛ.

⁹ Inɔ didɔu, ti ine ña iyi à ce bango aña akãí? Kù je ti ine ña mɔ iyi a kù ce bango? Á tako à fɔɔ tá wo à ni, Ilaađ í doo Aburahamu amanɛ dee dee na naane iyi í dasiui. ¹⁰ Beirei í ye waati bɛɛɛɛ. Í ce bango ba. Mà kù ce. Waati bɛɛɛɛ kù ce bango titã. Hai lɔ bangoi wa je. ¹¹ Si anyie í na í ce bango iyi wa je nyinda iyi Ilaađ í coo ine dee dee. Í coo ine dee dee na naane ku dasiui waati iyi kù ce bango. Bɛɛɛɛ mɔi í na í je balai hai ce bango ña iyi à dasi naane fei ku ba Ilaađ ku doo aña mɔ ine dee dee ña. ¹² Nɔ wa je balai woo ce bango ña mɔ, aña iyi kù je bango nñu akãí à ce, amma tuubai naane ku dasi iyi bala nwa Aburahamu í jò si waati iyi kù ce bango, nñui aña mɔ à waa too si.

Do naane ku dasii à ya baò kuwãi Ilaađ

¹³ Ilaađ í cea Aburahamu do dimie ña kuwã iyi añaí aa je tubui andunyau ihɛ fei. Kù je si na iyi í jò í jirima wooda, amma si na iyi í jò í je dee dee na naane ku dasiɛui. ¹⁴ Bii í je ine ña iyi à waa jirima wooda, añaí aa ne mii ña iyi Ilaađ í ce kuwãɛu, naane ku dasiui ngbɛi, nɔ kuwã iyi Ilaađ í ceu mɔ í kpa iri mbe, ¹⁵ domi woodai wa naaò idɔkɔi Ilaađ wa. Amma bii wooda kù wɛɛ, ideɛ wooda ku kua mɔ kaa wɛɛ.

¹⁶ Na nñu, kuwãu, ti ine ña iyi à dasi naaneɛ ku ba ku je amua iyi Ilaađ í mu nwa na didɛ nɔ ku je ti dimii Aburahamu fei. Kù je ine ña iyi à ne wooda aña akã, amma do ine ña iyi à dasi naane bei Aburahamu, nñu iyi í je balai awa fei. ¹⁷ Kukɔi ideɛ Ilaađ wa fɔ í ni, nñui n ce balai dimi nkɔɔ. Nñui í je bala nwa si wajui Ilaađ. Ilaađ í dasi naane, nñu iyi í ya jì iku ña, nɔ do ide ku fɛɛi í taka mii ña iyi a kù wɛɛ wo.

¹⁸ Aburahamu í dasi Ilaađ naane nɔ wa cɔð kpãa baa do iyi kù ye mii iyi wa degbeu titã. Na nñu, Ilaađ í coo balai dimi nkɔɔ ña si bei í tako í fɔ í ni, dimie ña aa na a kpɔ. ¹⁹ Waati nñu í ne zakai adɔ cɔ. Í mà iyi nñu í gbo, nɔ Sara aboɛu mɔ kaa yɔkɔ ku bí ama má, amma do nñu fei naane ku dasiɛ kù kaye. ²⁰ Kù fãsi naane ku dasiɛ awɔ, kù nɔ kù sika si ide iyi Ilaađ í wãu. Naaneu í teese wa muua gbugbã mɔm nii nɔ wa saabu Ilaađ, ²¹ domi í mà kam kam, mii iyi Ilaađ í wãu í ne gbugbã ku coo. ²² Nñui í jò na naane ku dasiɛ Ilaađ í dooɛ ine dee dee. ²³ Amma iyi à kɔɔ à ni, à dooɛ ine dee dee, kù je na irii nñu akãí à kɔɔ. ²⁴ Á kɔɔi na irii awa mɔ iyi Ilaađ wa doo wa ine dee dee, awa iyi à dasiɛ naane, nñu iyi í jì Jesu Lafɛɛɛ nwa hai si bale. ²⁵ Ilaađi í jò à kpa Jesu wo na irii dulum du wa nɔ í jũu má ku ba ku ce wa ine dee dee ña.

5

À dɔ do Ilaađ

¹ Nsei, si bei Ilaađ í ce wa ine dee dee ña na naane ku dasi nwa, à dɔ do nñu na saabui Lafɛɛɛ nwa Jesu Kirisi. ² Jesu mɔi í mu nwa kpãa do saabui naane ku dasiui ka sekeɛ si Ilaađ, nñu iyi í ce nwa didɔ. Na didɔui à waa leekí dim dim nɔ à ne inɔ didɔ domi à waa cɔ kpãa iyi aa ka ne baa nwa si amboɛi Ilaađ. ³ Iyi í re mɔm, baa si wahala à ya ka ne inɔ didɔi domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bii à nɔ à temua si wahalau, aa ka fita bei ine iyi í je igũ si laakai ku cɔ, nɔ igũ iyi à jɛu á bí nwa kpãa ku cɔ. ⁵ Nɔ kpãa iyi à waa cɔu kaa je ngbɛ domi kubií Ilaađ í wa si idɔ nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

⁶ Si waati iyi a kù ne gbugbã, Kirisi í ku na irii ine ña iyi a kù mà beereɛ Ilaađ. Í kui si waati iyi Ilaađ í jileu. ⁷ Á gaabua amanɛ ku jesi nñu ku ku baa na ine dee dee. Á yɔkɔ ku je ilu wɔkɔ go á jesi nñu ku ku na ine jiida go. ⁸ Amma Ilaađ í nyisi wa kubi nlaɛ domi waati

iyi à je ilu dulum ña Kirisi í ku na iri nwa. ⁹ Nsei, si na iyi í jò ñjei Kirisi í jò Ilaaḍ í ce wa ine dee dee ña, kù ne sika kâma á faaba wa hai si idáokḗe iyi á naa. ¹⁰ Waati iyi à je mḗbei Ilaaḍ, í jò à dḥ do ññu na ikui Amae. Na ññu nsei, si bei à dḥ do ññu, sika kâma kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuwḗei Amau. ¹¹ Iyi í re mam, Lafḗe nwa Jesu Kirisi, ññu iyi í jò à dḥ do Ilaaḍ, í nyi í jò à ñe ino didḥ má si Ilaaḥ.

Adamu do Kirisi

¹² Dulum í lo wai si andunya hai bi ine aká, nò dulum ñou í naaḥo iku wa. Si beḗbe, ikuu í tosi ine fei domi ine feii í ce dulum. ¹³ Ntoi dulum í wa si andunya wo wooda Moizi í bei í naa, amma bii wooda kù wee, ijuukpá wooda ku kua mḥ kaa wḗe. ¹⁴ Do ññu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, ine ña à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka yókḥ ka wá Adamu do ine iyi í na í naau. ¹⁵ Ntḥ ntḥ, ine nkpoi í ku na kurarai ine akāu, amma didḥi Ilaaḥ í la í re kurarai Adamu. Didḥi Ilaaḥu mḥ hai bi ine akāi í naa, nḥ lafḗeui í je Jesu Kirisi. Didḥi amua nla nlaí, nḥ í tosi ine nkpo. ¹⁶ Amuai Ilaaḥu do kurarai ine akāu í wāaia nje, domi kurara akāui í jò Ilaaḥ á kiiti ine ña ku ye taale ñña, amma didḗei á jò ku ce wa ine dee dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpo wḗe. ¹⁷ Á mà iyi iku í tosi ine fei na kurarai ine akāu. Amma na ine akā mḥi aa ka ba mii iyi í la í re, domi ine iyi í gba didḥ nlaí Ilaaḥ do amua nlae iyi í jò í je dee dee fei, á maa wee nḥ á je bomma na irii Jesu Kirisiu.

¹⁸ Na ññu, si bei kurarai ine akā í jò Ilaaḥ í ye taalei ine fei, beḗbe mḥi dee dee ku jei ine akā í jò ine fei í je dee dee í baḥ kuwḗe. ¹⁹ Si bei ide hai gboi ine akā í jò ine nkpo í je ilu dulum, beḗbe mḥi Ilaaḥ á ce ine nkpo dee dee na ide ku jirimai ine akāu.

²⁰ Wooda í lo wai ku ba kurara ku kḥosi, amma bii dulum í kḥosi, didḥi Ilaaḥ mḥi í ya kḥosi ku roo máí. ²¹ Si bei dulum í losi ine fei hee í naaḥo iku wa, beḗbe mḥi didḥi Ilaaḥ í naa si ine fei ku ba ku ce wa ine dee dee ña nḥ ku mu nwa kuwḗe iyi ci ya tā na anu akā iyi à ñe do Lafḗe nwa Jesu Kirisi.

6

Á ku si gāmei dulum, nḥ à je ilu hunde si Kirisi

¹ Debei beirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku ba didḥu ku kḥosi? ² Aawo, kù je beḗbe. Awa iyi à ku si gāmei dulum, beirei aa ka ce ka maa je kuwḗe nwa si dulum má. ³ I kù mà ña awa iyi à dasi wa inyi do irii Jesu Kirisi fei, à kui bei ññu mḥi í ku? ⁴ Na ññu, si inyi ku dasi à ku do ññu aḗo, nḥ à si wa do ññu aḗo, ku ba bei amboei Ilaaḥ Baaba í dedee hai si bale awa mḥi ka maa ñe si kuwḗe titḥ.

⁵ Ntḥ ntḥ, si bei anu akā nwa do ññu í jò à ku do ññu aḗo, kù ne sika á jò ka dede má hai si bale do ññu aḗo. ⁶ Á mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jli ku gaau do Jesu aḗo, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum ñou ku kpa iri, nḥ ka maḥ je arui dulum má, ⁷ domi dulum kaa ñe gbugbā kāma má si ine iyi í ku. ⁸ Nsei, si bei à ku do Kirisi aḗo, beḗbe mḥi à ñe naane iyi aa ka ba kuwḗe do ññu aḗo, ⁹ domi à mà iyi Kirisi, ññu iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù ñe sie gbugbā má. ¹⁰ Waati iyi í ku, í kui gbakā akā na irii dulum, amma í baa si kuwḗe má, nḥ kuwḗe iyi í wa si nsei í je ti Ilaaḥ. ¹¹ Beḗbe mḥi ñje taka ññe í doo ara ññe bei iku si gāmei dulum, nḥ í doo ara ññe ilu hunde má si wajui Ilaaḥ na anu akā ññe iyi í ñe do Jesu Kirisi ña.

¹² Na ññu, í maḥ jò dulum ku je bomma si ara ññe má, í maḥ ti í jò kḥeḗei arau ku kāmia ñe má. ¹³ I maḥ ti í jò ikḥ ikḥi ara ññe kāma kù wa si awḥi dulum má í maa ceḥ laalo ña. Amma í so ara ññe í na Ilaaḥ bei ine ña iyi à jli wa hai si bale, nḥ í so ikḥ ikḥi ara ññe fei í daa Ilaaḥ si awḥi ña í maa ceḥ jiida. ¹⁴ Dulum kù ñe ku ñe si ñe gbugbā má domi wooda kù ñe gbugbā si ñe amma didḥi Ilaaḥi í ñe gbugbā si ñe.

Ka je arui ice jiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bei Ilaaḥ í ce nwa didḥ nḥ wooda kù ñe si wa gbugbā, dulum nii aa ka maa ce? Aawo, kù je beḗbe. ¹⁶ Í mà sāa sāa ña bii í so ara ññe í daa ine gḥ si awḥi í waa jirimae ña, ine iyi í waa jirimau be ña aruei í je ña. Bii í je arui dulum ña, kḥḥeḗei í je iku, bii í nḥ í je arui Ilaaḥ ku jirima ña, kḥḥosi ññu mḥi á jò Ilaaḥ ku ce ñe ine dee dee ña. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaaḥ domi baa do iyi í je arui dulum ña wo, nsei do ino akāi í waa jirima kukḥsi iyi à da ññe si awḥi. ¹⁸ Á ya ñe hai si awḥi dulum, nḥ í baa í je arui ice jiida ku ce ña. ¹⁹ N wa n sḥ ñe ideu ihḗi do yaasei kucei ine ña na gbugbā hai ñe ññe. Si bei í tako í so ikḥ ikḥi ara ññe ikā ikā í daa riisi do laalo si awḥi bei aru ku ba í ceḥ laalo ña, nsei í ñe í so ikḥi ara ññe fei í jò ku je arui ice jiida ku ce ñau ña ku ba daa ññe ku má.

²⁰ Waati iyi í waa je arui dulum ña, í ya jilḥo si í kù ñe í ce mii iyi Ilaaḥ wa tḥo ñe. ²¹ Riba yoamai í ya ba ña waati beḗbe. Riba iyi í ba ñau wa mu ñe anyḥ nsei, nḥ iri ku kpaee iku. ²² Amma nsei à ya ñe hai si awḥi dulum í baa í je arui Ilaaḥ ña, riba ññe í je daa iyi í má, iri ku kpaee mḥi í je kuwḗe hai tā. ²³ Ribai dulum nii í je iku, amma amuai Ilaaḥi í je kuwḗe iyi ci ya tā na anu akā nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafḗe nwa.

7

Nje ku so í je nwa yaase

¹ Ññe inem ña, ññe iyi í mà wooda ña, í kù mà ña iyi wooda í ñe gbugbā si amane si

waati iyi í wée si hunde n̄ju akā? ² Béebe m̄oi abo à so m̄okò í n̄e ku wa bi m̄okòe si waati iyi m̄okòu í wée. Amma bii m̄okòu í ku abou í fita hai si woodai n̄je ku so mb̄e. ³ Na n̄ju, bii m̄okòu í wée n̄o abou í koo í so m̄okò mmu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii m̄okòe í ku, í fita si woodai n̄je ku soui. Waati b̄eébe bii í so m̄okò mmu kù je à ce sakara má. ⁴ B̄eébe m̄oi in̄e inem n̄ja, anu akā n̄je do Kirisi í j̄ò in̄e m̄o í ku do n̄ju ājò n̄o í fita hai si aw̄oi wooda. B̄ebei ti in̄e mmui í je n̄ja. Ti in̄e iyi í j̄i hai si baleui í je n̄ja ku ba í so iso iyi í je ti Ilaās n̄ja. ⁵ Waati iyi à w̄eèò daa n̄wo n̄wa n̄ja wo, k̄òd̄e laalò iyi wooda í dede si wa wa ce ice si ik̄òí ara n̄wa ik̄ā ik̄ā fei n̄o wa b̄òò wa bi iku. ⁶ Amma n̄sei, si bei à ku si ḡāmei wooda, n̄ju iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si aw̄òe. B̄ebei aa ka ȳòkò ka cea Ilaās ice do daa tit̄ò iyi í je ti Hundee, kaa je do daa n̄wo iyi í je ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, b̄eirei aa ka f̄o. Woodau dulum nii? Aawo, kù je b̄eébe. Amma na saabui woodau í j̄ò n̄ mà dulum. Nt̄ò nt̄ò, n̄ kaa n̄ mà mà k̄òd̄e dulum nii wo bii wooda kù ni n̄ maà n̄ ce k̄òd̄e. ⁸ N̄o na woodau dulum í ba kp̄āa í b̄iim k̄òd̄e ik̄ā ik̄ā fei, domi bii wooda kù w̄eé dulum m̄o kaa w̄eé. ⁹ Tako waati iyi n̄ kù mà wooda, n̄ w̄eé wo, amma waati iyi n̄ na n̄ mà wooda, dulum í dedeí ¹⁰ n̄o n̄ ku. B̄eébei wooda iyi í ne ku j̄ò n̄ ne kuw̄eé, n̄ ba w̄eé ikui í naam wa, ¹¹ domi dulum í ceò wooda ice n̄o í wa inyii ítm í kpam.

¹² Nt̄ò nt̄ò wooda í má n̄o idee m̄o í má, í je dee dee, í n̄o í s̄la. ¹³ Debei mii jiidaui í baa í j̄eem kp̄āai iku? Aawo, kù je b̄eébe. Dulum nii í kpam. Mii jiidaui í so í na í kpam do. N̄ju í j̄ò à ȳòò iyi dulum í je mii laalò do nt̄ò n̄o í gaabu í caa.

Ine iyi dulum í k̄āmia

¹⁴ Nt̄ò à mà iyi woodai Ilaās ti Hundei, amma amu amaneí iyi à taa dulum n̄ je arue. ¹⁵ Mii iyi n̄ wa n̄ ce n̄ ci ya n̄ mà yaasee, domi mii iyi n̄ bi, n̄ ci ya n̄ ce n̄ju, amma mii iyi n̄ ce, n̄ju n̄ ya n̄ ce. ¹⁶ Bii n̄ wa n̄ ce iyi n̄ kù bi, n̄ jesi iyi wooda í s̄lai. ¹⁷ Amma bii b̄eébei, kù je amui n̄ wa n̄ coo má, dulum iyi í wa sim nii wa coo. ¹⁸ N̄ mà s̄āa s̄āa iyi mii jiida k̄āma kù wa sim, waat̄ò daam nii n̄ wa n̄ f̄āa, domi waati k̄āma fei id̄om í ya maa bi jiida ku ce, amma kuceei n̄ ci ya n̄ ȳòkò. ¹⁹ N̄ ci ya n̄ ce jiida iyi n̄ bi, í gbe laalò iyi n̄ kù biu. ²⁰ N̄o bii n̄ wa n̄ ce iyi n̄ kù bi, kù je a ni amui n̄ wa n̄ coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, n̄ ye ide ḡo í w̄eem. N̄ju wee. Waati iyi n̄ bi jiida ku ce fei, laalò í ya maa mà sim. ²² Si id̄om woodai Ilaās ku jirima í d̄s, ²³ amma si kucei ik̄ò ik̄òí aram fei n̄ wa n̄ ye ide mmu ḡo iyi wa ja do lasabum, n̄o wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu in̄o kuf̄oi n̄ je. Yooí á nyam hai si awoi ara iyi wa b̄òom

ikuu ih̄e. ²⁵ N̄ wa n̄ saabu Ilaās do saabui Jesu Kirisi Laf̄eé n̄wa.

B̄eébe m̄oi, n̄ je arui woodai Ilaās si id̄om, amma si daam n̄ je arui gbugb̄ai dulum.

8

Kuw̄eé iyi Hundei Ilaās wa mu n̄wa

¹ Na n̄ju, n̄sei Ilaās kaa ye taaleí in̄e n̄ja iyi à ne anu akā do Jesu Kirisi má. ² Hundei Ilaās í ya j̄ò in̄e ku ba kuw̄eé na saabui Jesu Kirisi, n̄o gbugb̄ai Hundeeui í nyam hai si gbugb̄ai dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù ȳòkò ku ce si na iyi í j̄ò m̄onḡoi amane n̄ja í j̄ò woodau í kua gbugb̄ā, Ilaās í coo. Dulum iyi í wa si arai amane, í kiit̄ie si waati iyi í j̄ò Amai n̄ju takae í so ara iyi í j̄o arai dulum dii amane n̄ja, n̄o í b̄òò wa ku na ku je kuw̄eé na dulum. ⁴ Ilaās í ce b̄eébei ku ba is̄eene n̄wa ku je dee dee si ide iyi woodau wa f̄o, awa iyi a kù waa ne si id̄òobii ara n̄wa, í gbe si id̄òobii Hundei Ilaās. ⁵ In̄e n̄jai iyi à waa ne si id̄òobii ara, lasabu n̄ja fei si daai arau í ya wa. Amma in̄e n̄ja iyi à waa ne si id̄òobii Hundei Ilaās, lasabu n̄ja fei si mii iyi Hundei í bii í ya wa. ⁶ In̄e iyi lasabue fei í wa si id̄òobii ara, ikui á je iri ku kp̄ae. Amma in̄e iyi lasabue í wa si mii iyi Hundei Ilaās í bi, laf̄eé á ba kuw̄eé do laakai ku s̄u. ⁷ In̄e n̄ja m̄o iyi à waa too id̄òobii ara, ājai à je mb̄eéi Ilaās n̄ja. A kù waa jirima woodae, n̄o a kaa ȳòkò m̄om. ⁸ In̄e n̄ja iyi à waa too id̄òobii ara a kaa ȳòkò a ce iyi á d̄s̄a Ilaās si.

⁹ Amma in̄e í kù waa too id̄òobii ara, í waa ne n̄jai bei Hundei í bi, in̄e iyi Hundei Ilaās í wa si n̄je. In̄e iyi kù ne Hundei Kirisi, laf̄eé kù je ti Kirisi. ¹⁰ N̄o bii Kirisi í wa si n̄je, baa do iyi ara n̄je í ku na dulum fei, hunde n̄je á maa w̄eé domi í je dee dee si wajui Ilaās n̄ja. ¹¹ Ilaās í j̄i Jesu hai si bale. N̄o bii Hundei n̄ju iyi í j̄i Kirisi hai si baleui í wa si n̄je á na ara iku n̄je n̄ju m̄o kuw̄eé na saabui Hundee iyi í wa si n̄jeu.

¹² Na n̄ju in̄e inem n̄ja, Ilaās í ne ka saabu, kù je ara hee arau ku tilasi wa ka ceò mii iyi í bi. ¹³ Nt̄ò nt̄ò, bii í waa ce id̄òobii ara aa ku n̄ja. Amma bii í j̄ò Hundei Ilaās í sobi n̄je í kp̄aò kookoosui arau aa ne kuw̄eé n̄ja, ¹⁴ domi in̄e n̄ja iyi Hundei Ilaās wa gb̄ā fei, ājai à je amai Ilaās n̄ja. ¹⁵ Hundei iyi Ilaās í mu n̄je kaa ce n̄je aru, kaa n̄o ku j̄ò n̄jo ku mu n̄je má, amma Hundei í ce n̄je amai Ilaās n̄ja, n̄o do saabuei aa ka ȳòkò ka kpe Ilaās, ka ni Baaba. ¹⁶ Hundei Ilaās takae wa s̄ò hunde n̄wa iyi à je amai Ilaās n̄ja. ¹⁷ To, si bei à je amae n̄ja, n̄ju í j̄ò à ne baa si mii iyi í jile n̄wa. Aa ka ne ikp̄e do Kirisi ājò, domi bii à baa ijuukp̄ae ku kp̄e, b̄eébe m̄oi aa ka baa amboeé ku kp̄e má.

Amboe iyi á na ku naa

¹⁸ N̄ mà wahalai n̄sei nwau ih̄e kù je nk̄āma do amboe iyi Ilaās á na ku nyisi wa. ¹⁹ Baa mii n̄ja iyi Ilaās í taka fei à waa degbe ājò n̄ju do saasa, ājò si bii Ilaās á j̄ò a ye amboeé si amae

ɲa, ²⁰ domi mii ɲa iyi í taka fei à dási kpáai nfe ku ce, kù je na idɔɔbii aɲa taka ɲɲa, Ilaaɔi í coo beɛbe. Do ɲɲu fei, kpáa ku cɔu mɔ í wɛɛ ²¹ iyi Ilaaɔ á ya mii ɲau mɔ ku ba káma ɲɲa ku maá beje má nɔ a ne ikpɛ si amboei ara ku nei amai Ilaaɔ ɲa. ²² Á mà iyi hee nsei mii ɲa iyi Ilaaɔ í taka fei à waa kakaaí bei inaabo iyi wa kakaa do ara kuroi kubí. ²³ Nɔ iyi í re mɔm, baa awa iyi Ilaaɔ í mu nwa Hundee bei fiai kaaazigi, à waa kakaa si idɔ nwa à waa degbeò Ilaaɔ ku nyisi iyi á je amaɛ ɲa ntɔ ntɔ nɔ ku faaba ara nwa. ²⁴ Faabau í je tu wa, amma si kpáae ku cɔi à wa si titá. Bii á ye mii iyi á waa degbe, kudegbe kù wɛɛ má. Mii iyi amanɛ wa ye á maa cɔ kpáae má? ²⁵ Amma bii á waa cɔ kpáai mii go iyi á kù waa ye, aa ka maa degbeei do temua.

²⁶ Beɛbe mɔi Hundei Ilaaɔ í ya maa sobi wa si gbughá hai ne nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi í sía ka tɔɔ. Amma Hundeu takaei í ya tɔɔ Ilaaɔ na iri nwa do ide iyi í re ide ku fɔi amanɛ ɲa. ²⁷ Nɔ Ilaaɔ, ɲɲu iyi wa ye idɔi amanɛ ɲa í mà mii iyi Hundeu wa lasabu, domi do idɔɔbei Hundeu wa tɔɔɛ na irii ine ɲa iyi á je tɛɛ.

²⁸ Nɔ iyi í re mɔm, à mà sáa sáa, ine ɲa iyi á bi Ilaaɔ, aɲa iyi í kpe si idɔɔbie à je tɛɛ, Ilaaɔ wa ce ice si mii iyi í ba ɲa fei ku ba ku ce ɲɲa jüida. ²⁹ Ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi Ilaaɔ í cica hai tako, aɲai í jile ku ba á jɔ Amaɛ. Si beɛbe Amaɛui á je yemmai ifo nkɔ nkɔ. ³⁰ Ine ɲa iyi í cica í jileu, ɲɲui í kpe ɲa. Ine ɲa iyi í kpeu í ce ɲa dee dee. Ine ɲa iyi í ce dee deeu í ce ɲɲa ikpɛi amboee.

Kulai kubii Ilaaɔ

³¹ Debei beirei aa ka fo má. Bii Ilaaɔ í je tu wa, yooi á yɔkɔ ku je mbɛɛ nwa. ³² Ilaaɔ kù kɔò amai ɲɲu takae, amma í jɔ à daa ine ɲa si awɔ à kpaa na irii awa fei. ɲɲu iyi í na wa amaɛu beɛbe, beirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. ³³ Ine ɲa iyi Ilaaɔ í cica, yooi á yɔkɔ ku má ɲa dulum má. Kù wɛɛ, domi Ilaaɔi í ce ɲa dee dee. ³⁴ To, yooi á yɔkɔ ku ye taale ɲɲa. Kù wɛɛ, domi Jesu Kirisi í ku, nɔ iyi í re mɔm í jì hai si bale má, í wa awɔ ɲjei Ilaaɔ. Í nɔ wa tɔɔ Ilaaɔ na iri nwa. ³⁵ Yooi á yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubii Kirisi. Tɔnyá? Má wahala. Má ijuukpá. Má ari. Má are. Má mbirisi. Má igù. ³⁶ Ntɔ ntɔ, Lafɛɛ, na iriei à ya ka wa si anui iku alɛò daako.

Á waa cɔ wa bei angudá ɲa iyi á waa bɔ ku saka, si bei kukoi idei Ilaaɔ í fo. ³⁷ Amma si mii ɲau ihɛ fei à je igù mam mam na saabui Kirisi iyi í bi wa, ³⁸ domi ñ mà kam kam, nkáma kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubie. Baa iku kaa yɔkɔ, wala kuwɛɛ, do amaleka ɲa, do yiikoi lele ɲa. Mii iyi í ba wa nnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei, káma ɲɲa kaa yɔkɔ. ³⁹ Mii ɲa iyi á wa lele do iyi á wa ile hee do mii iyi á

taka fei, nkáma kaa yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubie iyi Ilaaɔ í nyisi wa si Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

9

Ilaaɔ do inei Izireli ɲa

¹ Ntɔi ñ wa n fo, amu inei Kirisi, n kaa n sɔ ibo. Idɔm do Hundei Ilaaɔ à jesi iyi ntɔi. ² Inɔm í fo ntɔ ntɔ na Zuifu kpaa si ɲa nɔ ñ ya n maa n ce araare ɲɲa waati káma fei. ³ An jesi Ilaaɔ ku ceekpem nɔ ku fɛɛfɛem do Kirisi ku ba ine ɲa iyi á je dimim a ba faaba. ⁴ Aɲai á je inei Izireli ɲa, ine ɲa iyi Ilaaɔ í cica a je tɛɛ bei amaɛ ɲa, nɔ í nyisi ɲa amboee. Do aɲai í dɔ akabuue ɲa, nɔ í na ɲa wooda do kpáae ku tɔɔ, do idei kuwáe. ⁵ Bala ɲɲa ɲai á je inei Ilaaɔ ɲa. Si dimi ɲɲai Kirisi í fita bei amanɛ ɲɲu iyi í re mii fei. ɲɲui í je Ilaaɔ, ɲɲu iyi í jɔ ka maa saabu hee do aɲo fei. Ami.

⁶ Kù je ñ wa n ni ide iyi Ilaaɔ í wáu í je ngbe, amma kù je ine ɲa iyi á bi si dimii inei Izireli ɲau feii á je inei Izireli do ntɔ. ⁷ Kù nɔ kù je ine ɲa iyi á bi si dimii Aburahamu feii á je tɔkue ɲa do ntɔ, domi Ilaaɔ í sɔ Aburahamu í ni, dimii amai Izaaki ɲai aa je takue ɲa. ⁸ Waato kù je amai Aburahamu ɲa feii á je amai Ilaaɔ ɲa, í gbe amu ɲa ɲa iyi Ilaaɔ í cea kuwáe ɲau, aɲa aká. ⁹ Ide iyi Ilaaɔ í wáò Aburahamu wee, í ni, adɔ go suku be iyi ihɛ an nyi wa má, hee waati beɛbe Sara á bí ama inemɔkɔ.

¹⁰ Kù je iyi be ɲɲu aká, amai Rebeka minji ɲau fei sika ɲai. Baa ɲɲai í je bala nwa Izaaki. ¹¹⁻¹² Amma do ɲɲu fei, hee Rebeka ku maa bí ɲa, si waati iyi á kù ce jüida go titá hee má je laalo, Ilaaɔ í sɔ Rebeka í ni, ine sintei á ya súa ine ankányiuyu iri ile. Í fo beɛbei ku ba ku nyisi iyi ɲɲu í ya cica ine ɲai bei ɲɲu takai ɲɲu í bi, nɔ í kpe ɲa si bei ɲɲu takae í jile, kù je na kuce ɲɲa. ¹³ Tiai idei Ilaaɔ í fo má í ni, Ilaaɔ í ni, ñ bi Zakɔbu nɔ ñ cé Ezau.

¹⁴ Debei, beirei aa ka fo nsei. Ilaaɔ kù je dee deei? Aawo, kù je beɛbe, ¹⁵ domi í sɔ Moizi í ni, ine iyi ñ bii an cea didɔ, nɔ ine iyi ñ bii an ce araare. ¹⁶ Na ɲɲu, kù je na idɔɔbii ine go, kù nɔ kù je na kookaai ine go, amma na araarei Ilaaɔi. ¹⁷ Beɛbei kukoi idei Ilaaɔ wa fo idei Faraɔ, ɲɲu iyi Ilaaɔ í le idɔɛ í ni n ká n ceɛ ilaalu ku ba ine ɲa á ye gbughám siɛ, nɔ inei andunya fei ku gbɔ irim. ¹⁸ Beɛbei Ilaaɔ í ya ce araarei ine iyi í bi, nɔ ku le idɔi ine mɔ iyi í bi.

¹⁹ Bii beɛbei, ine go á yɔkɔ ku sɔm ku ni, Ilaaɔ kù ne kpáa ku ye taalei amanɛ ɲa má, domi ine káma kaa yɔkɔ ku dede si mii iyi í jile. ²⁰ Awɔ iyi í waa fo beɛbe, yooi í je í bei í kakɔɔ Ilaaɔ. Caka á yɔkɔ ku bee woo ma ku ni, na mii í ce í mam be ihɛ? ²¹ Kù je woo ma cakai á ceò ama bei í bi ba. Si ama akáú be kaa yɔkɔ ku ce caji iyi á ya maa ceò ice waati káma fei do caka iyi í ne beɛɛɛ í re ba.

²² To, yaaseu be wa nyisi mii iyi Ilaaɔ í ce. Í bi ku nyisi ine go ɲa idɔkɔ nlaɛ do gbugháe.

Amma í temuai titá do iné ña iyi idæ í kô siu, anja iyi á yé bei caka ña iyi aa nyóu. ²³ Amma í bi ku nyisi iné go ña má bei amboeé í la í to. Anjai í ce araare ña nó í ce saólu ña hai ku kpe a ne ikpé si amboeé. ²⁴ Iné ñau awai. Si inó nwa Zuifu ña do hai je Zuifu ña à wasi. Ilaaóí í kpe awa fei. ²⁵ Béebei walii Ozee í fô si tiaé í ni, Ilaaó í ni, Iné ña iyi á kù je tom wo, nsei an kpe ña inem. Dimi ña iyi n kù bi wo, nsei an kpe ña baakóom ña.

²⁶ Nô tengi bii ñ sô ña wo ñ ni, í kù je inem ña, Be mói an kpe ña má amam ña, amu iyi ñ je irii kuwéé.

²⁷ Njai walii Ezai í fô ide hee lele na irii inei Izireli ña í ni, baa bii inei Izireli ñau à kpó bei sáai acíi ido, iné mbói á ba faaba. ²⁸ Ide iyi Ilaaó í fô á kôí mam mam si andunyau, nó kaa kpe móm. ²⁹ Í yé mbe bei walii Ezai í tako í fôu iyi í ni,

Bii Aó Laféé, ilu gbughá fei kù jò nwa fiti mbói amané ña wo ni, Awa fei aa ka kui wo bei inei Sodomu ña, Do inei Gómóó ña.

Inei Izireli ña do laabaau jüida

³⁰ Debei, beirei aa ka fô. Bei aa ka fô wee, dimi mmu ña iyi á kù waa de á je dee dee si wajui Ilaaó wo, nsei á je dee dee na saabui naane ku dasi ña. ³¹ Amma inei Izireli ña iyi á waa de anja a too wooda ku ba anja a je dee dee si wajui Ilaaó, kù ce. ³² Na mii. Si na iyi í jò inei Izireli ña á kù dedeé do naane ku dasi, í gbe do ice ña. Á koose si kuta iyi í ya jò iné ña á kooseu. ³³ Ideei kukóu wa fáa í ni, Wee ñ wa n jile iné go Sióó iyi í yé bei kuta bi ku koose.

Ññui á jò iné go ña á cuku, Amma iné iyi í dasie naane kaa ye anyo.

10

¹ Iné inem ña, iyi ñ bi si idóm fei do iyi ñ wa n tóó Ilaaó, ññui í je dimim ña á ba faaba. ² Ntó ntó, an yókó n fô na iri ña n ni á waa cea Ilaaó ice do himma, amma á kù ne kumá. ³ Á kù má bei Ilaaó í ya ceó iné dee dee, ññui í jò á de kpáa ña bei aa ce á jeó dee dee, nó á kù waa too si kpáa iyi Ilaaó í jile. ⁴ Kpáa iyi Ilaaó í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa iri woodai Moizi nó iné iyi í dasie naaneu fei á je dee dee si wajui Ilaaó.

Faabau í je ti iné ña iyi á dasi Laféé naane fei

⁵ Ide iyi Moizi í kô si yaase bei iné á jeó dee dee si wajui Ilaaó si wooda ku jirima wee. Iné iyi wa jirima wooda ñau fei, si ññui á ba kuwéé. ⁶ Amma ide iyi á kô si yaase bei amané á jeó dee dee na naane ku dasi wee. Mað ti í fô si idæ í ni, yooi á bô lelei Aó. Bii í waa fô beébe, í yé bei í waa de Kirisi ku kita wai. ⁷ Nô í mað ti í fô í ni, yooi á bô lelei ile. Bii í waa fô beébe, í yé bei í waa de ku dede Kirisi hai si bale máí. ⁸ Debei, beirei ideu wa fô. Bei wa fô wee. Ide

iyi í waa dede kù jlie, í wa si gelee móm do si idæ. Ideu ññui í je ideí naane ku dasi iyi á waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii í fô do gelee í ni Jesui í je Laféé, nó í dasi naane si idæ iyi Ilaaó í dedeé hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do idai amané í ya dasií naane ku ba ku je dee dee si wajui Ilaaó, nó do gele mói í ya fôó ide ku ba ku baó faaba. ¹¹ Tiai ideí Ilaaó í nó í fô í ni, iné iyi í dasie naane fei kaa ye anyo. ¹² Béebei iné go kù je iká, hai Zuifu ña hee ku bô do dimi mmu ña fei. Anja fei Laféé akáí á ne. Amanie mó í je ti iné ña iyi á waa tóó fei. ¹³ Debei iné iyi wa tóó Aó Laféé fei á ba faaba, si bei ideí Ilaaó í fô.

¹⁴ Nô beirei iné ña aa ce á tóó bii á kù dasie naane. Má beirei aa ce á dasie naane bii á kù gbó ideé. Nô beirei aa ce á gbó ideé bii iné go kù ce waazoi ideu. ¹⁵ Nô beirei aa ce á ce waazoi ideu bii kù je iné goi í be ña. Kukóí ideí Ilaaó wa fô í ni, inó didó nlai kunaaní iné ña iyi á dabii á waa sisi laabaau jüida. ¹⁶ Amma kù je iné feii í jesi ideí laabaau jüida. Béebei walii Ezai mó í fô í ni, Laféé, yoo ñai á dasi waazo nwau naane. ¹⁷ Béebe mói naane ku dasi wa naai hai si ide iyi iné wa gbó. Nô ide iyi á waa gbóu ideí Kirisii.

¹⁸ Amma ñ wa n beei, Zuifu ña á kù gbó ideui? Á gbóó, domi á kóó á ni, Woo ce waazo ñau á dabii si andunya fei Nô iné fei í gbó ide ña.

¹⁹ To, ñ wa n bee má, inei Izireli ña á kù gbó yaasei ideu ba. Á gbóó, si bei Moizi í tako í kô na iri ña í ni, Ilaaó í ni, An dede igu ññe do dimi go iyi á kù waa saalu bei dimi,

Nô n dede idækó ññe do dimi hai ne bisi.

²⁰ Ezai mó í kô do wóoko í ni, Ilaaó í ni, Iné ña iyi á kù waa dedeem ñai á yem, Nô ñ nyisi ña aram, kù nó kù je anjai á tóom.

²¹ Amma si gámei irii inei Izireli ña í kô í ni, Ilaaó í ni, hai daakóí ñ to awó bi hai gbó ide ilu itl ku yika ña.

11

Ilaaó kù kósi inei Izireli ña

¹ Debei ñ wa n beei, Ilaaó í kósi inéé ñai? Aawo, kù je beébe, domi amu takam inei Izirelii ñ wa n je, ñ je tókui Aburahamu si dimii Benzameé. ² Ilaaó kù kósi inéé ña iyi í tako í cica hai kukpeu. Má í kù má ña bei kukóí ideí Ilaaó í fô ña si waati iyi Elii í bôó taalei inei Izireli ña bi Ilaaó í ni, ³ Laféé, iné ñau á kpa waliie ña nó á keke bi kuweeé ña. Amu akáí ñ gbe iyi ñ wa n jirimae, á nó á waa de hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaó í jeaa í ni, ñ ne amané dubu meeje má iyi á kù gule si wajui iwéé iyi á ya kpe Baali.

⁵ Béebe mói, baa nsei inei Izireli mbó ña á waa jirima Ilaaó, anja iyi í cica na didéu. ⁶ Í cica ñai na didé, kù je na ice. Bii í je do iceui, didóu kù je didó má.

7 Nto nto beirei í ce. Inei Izireli ña a kù ba mii iyi à waa de. Si ino ñña ine ña iyi Ilaaó í cicai à baa. Ine ña iyi à gbe à lele ido ñña. 8 Na irii ññai kukòí ideí Ilaaó í ni, Ilaaó í da ñña si sisi ñjoo si ido.

Nò í mu ñña iju iyi a kaa yòkò a yeò ilu. Nò í mu ñña itl iyi a kaa yòkò a gbòò ide hee do ñnyi fei.

9 Nò Davidi mò í ni, Jingau ñña ku je ñña cekùm do taao, Nò ku ñyi ku je ñña bi ku koose má Ku ba a koo a ba ijuukpá.

10 Jò ilu kuku ku wa si iju ñña a maà ye ilu. Nò í jò a ya bate a kaa ceò ice do ojo fei.

11 Njoi í jò ñ wa n bee, si waati iyi inei Izireli ña à koose, à cukui hee do ojo fei? Aawo, kù je beebe. Amma na kucuku ññai í jò dimi mmu ñau mò à baò faaba ku ba igu ñña ku dede sí ña. 12 Debei, si bei kucukui inei Izireli ña í jò hai je Zuifu ña à ba amanii Hunde, nò kukayeí inei Izireli ña í kòosi amanii dimi mmu ña, zaka beirei amanii dimi mmu ñau á la ku to waati iyi inei Izireli ña fei aa na a ba kpáai faaba.

Dimi mmu ña à ba faaba

13 Ine dimi mmu ñau be, injei ñ wa n ba ide ku fò, amu iyi ñ je woo be bi tu ñe. Ñ ya n maa ne ino didò do icem iyi ñ wa n ce. 14 Si iceu bei ñ wa n de kpáa n dedeò igui dimim ña, ku ba ine gò ñña ña a ba faaba. 15 Ilaaó í jò hai je Zuifu ña à dò do ññu si waati iyi í jò Zuifu ña tità. Debei, beirei á ye si waati iyi á gba ña má. Nñu bei á jò aña iyi à ku wo a baa si kuwee.

16 Si iyafúí pèe iyi à kpo, bii pèe sinte iyi à ceu í je ti Ilaaó, debei pèeu fei ti Ilaaóí. Beebe mòi bii icáí jñi í je ti Ilaaó, do amaawòe ña fei ti Ilaaóí. 17 Amma nsei à cafe amaawò gò ña hai si jñi ndii olivi, nò inje iyi í je amaawòí jñi ndii sako, inje à sási agbe ñña. Nsei wee, inje mò í waa ba inyi iyi wa naa si amaawò ñau hai si icáu. 18 Na ññu, i maà tóo fufu ña si amaawò ña iyi à cafeu. Beirei aa ce í tóo fufu ña. I jò í mà ña iyi kù je injei í waa mu icáu, icáu njei wa mu ñe.

19 Ine aká ññe gò á ni, à cafe amaawò ñau bei ku ba a sásim sí agbe ñña. 20 Ntoi, à da ñai na naane hai dasi ñña, nò awò mò í wa agbeu bei na naane ku dasie. Maà tóo fufu, amma ce njo, 21 domi bii Ilaaó kù jò amaawò sinte ñau, á na ku jò awò mò? 22 Debei, cò jiida ku jei Ilaaó do kugaabue. Í gaabu si ine ña iyi à cuku, amma í je ine jiida bi tee. Awò de leekí dim dim si jiida ku jee. Bii kù je beebe aa da awò takae. 23 Bii aña mò a kù mási ido ku lele ñña, Ilaaó á sindo ña sí agbe bii á wau wo, domi á yòkò ku sindo ña sí agbe ñña má. 24 Bii Ilaaó í dae wa hai si jñi ndii olivii sako nò í másie si jñi ndii olivi iyi à waa loogoo iyi kù je icue, debei, kaa gaabuwa ku sindo amaawòu si jñi ndii ññu takae.

Inei Izireli ña aa ba faaba

25 Ine inem ña, n kù bi asiiu ideu ihè ku manji ññe hee ku jò í maa cò ara ññe ilu bisi ña. Asiiu wee. Idoí inei Izireli fiti mbò ñau í lei tità hee kukpòí dimi mmu ña iyi aa ba faabau ku kò. 26 Si beebe, inei Izireli ñau fei aa ba faabau, si bei à kòò à ni, Ilaaó í ni, Woo Faabau á naai hai Siòò,

Nò ku ñya lasabu hai mà beerem hai si dimii Zakòbu.

27 Iyi ihèi í je akabuu iyi an dñ do aña si waati iyi an kpa ideí dulum du ña.

28 Si tuubai laabaau jiidau Zuifu ña à je mbeei Ilaaó, nò ññu bei í baa í je aranfaanii inje, amma si tuubai kucia, à je ine ña iyi Ilaaó í bi hee nsei na bala ñña ña. 29 Ilaaó í bi ña hee nsei domi ci ya ce mua ngba nò ci ya sinda ido hai si ine ña iyi í kpe. 30 Tako wo ì donda Ilaaó ña, amma nsei Ilaaó í too si ide hai gbòí Zuifu ñau í ceò araare ññe. 31 Nsei si bei Ilaaó í ce ññe didò na saabui ide hai gbò ññau, beebe mòi á too si araare iyi í nyisi ñe ku ba ku ce araareí aña mò. 32 Nto nto, Ilaaó í jò ine fei í baa í je arui ide hai gbò, ku ba ku ce araareí ine fei.

Kulai Ilaaó

33 Irei í gbò bei amanii Ilaaó do bisie do kumàe í la í to. Ine gò kaa yòkò ku mà yaasei lasabue. Ine gò mò kù nò kù wee iyi á mà kpàae sàa sàa.

34 Beebei kukoi ideí Ilaaó í ni, Yooi í mà lasabui Aó Lafée.

Mà yooi í muua bisi ojo gò.

35 Yooi í tako í muua ngògò ku bei ku maa degbe ku sàa ññu gbebe.

36 Ilaaóí í je irii mii fei, hai bi teeí fei ndee wa naa. Nò mii fei í weei na irie. Amboe ku je tee hai nsei hee do ojo fei. Ami.

12

Kuwee titò iyi í wee na irii Ilaaó

1 Na ññu inje inem ña, ñ wa n tóo ñei na saabui araare iyi Ilaaó í ce ññe, í na Ilaaó ara ññe. I jò kuwee ññe ku jeeaa bei kuwee gò iyi í má nò í sàa sí. Do yaase beebèi í sàa í ya tóo Ilaaó ña. 2 I maà ya ce kucei inei andunya ña, amma í jò Ilaaó ku mu ññe lasabu titò iyi á kpaasiò kuwee ññe, ku ba í mà iyi í je idòobii Ilaaó ña. Idòobieu wee, iyi í je jiida, iyi í dò do iyi í kò mam mam.

3 Na didò iyi Ilaaó í muum, ñ wa n sò inje fei, í maà jile ara ññe tengi bii í kù to ña, amma ine fei ku jile arae sí zaka bei Ilaaó í muua naane. 4 Si ara aká iká iká iká í wa sí nò aña fei do ice ññai. 5 Beebe mòi, baa bii awa à kpò à je ara aká sí Kirisi nò à dñ sí njei bei iká iká iká arau. 6 Beebe mòi à ne amua iká iká iyi Ilaaó í ce nwa sí didòe. Ine iyi í ne amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaaó ku sò ine ña, ku ceò ice sí bei naane ku dasie í to. 7 Ine iyi í ne amuai ku cea ine ña ice sí igbeu, ku coo. Ine iyi í ne amuai ine ña ku kò sí ideí Ilaaó ku kò ña sí. 8 Ine mò

iyi í ne amuai ine ña ku mua gbugbā ku coo. Ine ma iyi í ya yako ku ce amua ku coo do ino akā. Ine ngbo ku ce icee do himma. Ine iyi í ne amuai ilu are ña ku sobi ku coo do ino didō.

⁹ I maā jō kubi nñe ku je do muafiti. I saa laalo nō i leekí si jiida ku ce dim dim ña. ¹⁰ I bi nñe ña, i ce kookaai i ya maō beereí nñe ña. ¹¹ I maā jō himma nñe ku kaye, amma i ya maa cea Aō Lafēe ice ña, nō i jō Hundee ku maa ce ice si ñe. ¹² I weēdo ino didō ña na kpāa ku cōu. I temua si wahala ña. I maā ya gbēeji do kutō ña. ¹³ I ya sobi ine ña iyi à je ti Ilaaō si bukaatai mii iyi à bi. Nō i ya yaae ine njoo ña. ¹⁴ I ya weea ine ña iyi à waa kpā ñe iju. I wee nña ña, i maā ceekpe ña. ¹⁵ Ine ña iyi à wa si ino didō i ba ña ino didō ku kpē, ine ña ma iyi à waa kpata i ba ña ku kpata ña. ¹⁶ I ya ne anu akā ña, i maā jō lasabui ara ku so ku wa si ñe, amma i ya kaye ara nñe ña. I maā ya jile ara nñe ilu bisí ña.

¹⁷ I maā ya sāa ine go laalo ña. I ya maa de i ce iyi í je jiida si gāmei ine fei ña. ¹⁸ Bii í je á ce i ce kookaai baa yooma fei i jō inēdo ine fei i ya dō ña. ¹⁹ Ine kpaasim ña i maā ya de i sāa nñe gbesei laalo ña, amma i ya jō Ilaaō ku sā nñe gbesei idōokō, domi à kōo à ni, Aō Lafēe í ni, Amui an sā gbesei idōokō.

²⁰ Nō à kōo má à ni,

Bii ari wa kpa mbeee, náa ije ku je.
Bii agbe wa kpaa, muaa inyi ku mō,
Domi bii í waa ceaabe, i ye bei ina nyenyei
í waa koaa si iri.

²¹ Maā jō laalo ku kāmiae, amma jō i kāmiae do jiida ku ce.

13

Ka jirima ilaalui ile nwa ña

¹ Ine fei ku jirima ilaalui ilēe, domi ilaalui kāmā kù wee iyi kù je do kumāsii Ilaaō. Ilaalu ña iyi à wee fei Ilaaō í jile ña. ² Na nñu, bii ine í donda ideí ilaalui, ide iyi Ilaaō í jileí í kōsi. Nō ine ña iyi à waa kō ide dimi beebe, à waa dedea ara nña taalei. ³ Ntō ntō, woo ce jiida ña a kù ne zigüida do ine ña iyi à waa mu ilēu, í gbe woo ce laalo ña. Bii í kù bi nño ku mue si gāmei ilaalui ñau, ce jiidaē, aa ne sie ino didō.

⁴ Ilaalu ña à waa ce icei Ilaaōi na aranfaani nñe. Amma bii í waa ce laalōe ña, i ce njo ña, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Anja mō woo ce icei Ilaaō ñai ku ba a sā gbesei idōokōi Ilaaō nō a kpā ine ña iyi à waa ce laalo iju. ⁵ Na nñu, i ne í sū ña iri ilē ñai, nō kù je si na iyi í jō í waa ce njoí ijuukpā nñu akā ña, amma ku ba idō nñe ku maā ye taale nñe.

⁶ Nñui í nō í jō í waa sā fiaí lempoo má ña, domi ine ña iyi à waa mu ilēu anja mō woo ce icei Ilaaō ñai nō à na ara nñai mam mam. ⁷ I sāa ine fei iyi í ne í sā ña. Ine ña iyi í ne í sāa lempoo í sā ña ña. Ine iyi í ne í sāa fiaí duani í sāa lafēe. Ine iyi í ne í jirima fei í jirima lafēe ña. Ine iyi í ne í ma beeree, í ma ña.

Ka bi nñe

⁸ I maā ya mu gbesei ine go. Gbesei mii akāi í ne ku wa si anini nwa, nñui í je kubi, domi ine iyi í bi ine ña wa kō wooda feii. ⁹ Ntō ntō, wooda ñau ihē iyi í ni, i maā ce sakara, nō i maā kpa ine, nō i maā ce ile, nō i maā ce bine, do wooda ikā ikā iyi í gbe fei aa yoko a tōtō ña si wooda akā. Wooda akāu wee, bi ine mmu bei í bi araē. ¹⁰ Bii kubi í wa si gāme nñe i kaa yako i cea nñe laalo ña. Na nñu, bii í bi nñe í waa jirima wooda ñau fei ñai.

Ka tā sōlu ka maa degbeo kunyui Kirisi wa

¹¹ Í sla i ce beebe ña, domi í ma ña si waati bii à wa nsei. Í to i jī hai si iri njoo ña, domi waati iyi Lafēe á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. ¹² Idū í dū wa koo, nō ameejumá í maai wa. Na nñu, ka jō icei ilu kuku ku ce, nō ka so jīnei igū iyi á jō ka jabu si inya kumá. ¹³ I jō ka ne dee dee awa iyi à je ineí inya kumá ña. Ka maā jō ije ku bi nwa do atē ku mō nwa ku la ku caa, ka maā ne adei abo do daa beeteke ku ce, nō ka jō ija do igu. ¹⁴ Amma í so daa titōi Jesu Kirisi Lafēe nwa, nō i maā jō daai inje taka nñe ku maa neō ñe i maa ceō bine má ña.

14

Maā ye taalei kpaasi woo dasi Jesu naane

¹ I gba ine iyi naane ku dasie kù ne gbugbā, nō i maā ya ye taalei ide iyi wa lasabu. ² Ine ihē wa tamaa si iyi nñu á yoko ku je ije fei. Ine ihō mō iyi kù ne gbugbā si naane ku dasie, ci ya ño ña. ³ Ine iyi wa je mii iyi í ba fei ku maā donda ine iyi ci ya je mii fei, nō ine mō iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maā ye taalei ine nñe iyi wa je mii fei, domi Ilaaō í gba lafēe. ⁴ Beirei awō i ye í bei í waa kiitiō amaacei ine mmu go. Bii wa leekí si icee walako bii í nō í fūsi awō mōi ideí irii lafēe. Amma á maa leekí domi Aō Lafēe í ne gbugbā ku muua gbugbā.

⁵ Ine go ña à ya tamaa bei ajo go ña à re nñe do beereí, nō ine go ña mō à ya maa tamaa má iju iyi í má fei akāi. Si ide ñau ihē í sla ine fei ku mu iyi í je lasabui idōe dim dim. ⁶ Ine iyi wa tamaa ajo go ña à re nñe do beere, wa cooi na Aō Lafēe. Ine iyi wa je ije iyi í ba fei, na irii Aō Lafēeí wa jōo, domi í ya saabu Ilaaōi titā na ijeu. Ine mō iyi kù waa je mii fei, na irii Ilaaōi kù waa je, í nō wa saabue. ⁷ Kuweeí ine kāmā nwa kù je ti nñu akā, beebe mōi do ikue. ⁸ Ntō ntō, bii à wee, à weeí na irii Lafēe, bii à nō à ku mōi, na irii Lafēeí à ku. Na nñu, bii à waa wee walako bii à ku, ti Lafēeí à je, ⁹ domi Kirisi í ku nō í dede hai si bale má ku ba ku je Lafēeí ine ña iyi à ku do ine ña iyi à wee. ¹⁰ To, bii beebeí, na mii í ce à awō í waa ye taalei kpaasie. Má na mii í ce í waa donda kpaasie. Awa feii aa ka leekí ajo akā si wajui Ilaaō ku kiiti nwa. ¹¹ Ajo nñui kukōi ideí Ilaaōu ihē á kō tengi bii í ni, Aō Lafēe í ni,

Amui n̄ je kuwɛɛ, inɛ fei á na ku gule si wajum.

Nɔ inɛ fei ku saabum do gɛlɛɛ.

¹² Bɛɛbɛ mɔi awa fei aa ka fɔ tu wa si wajui Ilaaɔ.

Maà ce ngɔgɔ iyi á dasi kpaasie kurara

¹³ Na n̄ju, i maà ya kiiti n̄je ña. Amma ce laakai i maà ti i ce ngɔgɔ iyi á jò kpaasie ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafɛɛ Jesu n̄ mà kam kam iyi sɔnda kãma kù je ìwò. Amma bii inɛ gɔ wa doo sɔnda gɔ ìwò, bi tɛɛ i je ìwò. ¹⁵ Bii inɔi kpaasie í fɔ na ije gɔ iyi ì waa je, wa nyisi iyi i kù waa ne si kpãai kubi mà. Maà jò ideí ije ku jò inɛ gɔ iyi Kírisi í ku na iriɛ ku ce nfe. ¹⁶ Iyi í ye í slaɛ ku ce, maà ti i coo do yaase beí á jò inɛ ña a fɔ laalɔɛ. ¹⁷ Bommai Ilaaɔ kù je ideí kujɛ do kumò, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sù do inɔ didò iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa. ¹⁸ Inɛ iyi wa cea Kírisi ice si yaase bɛɛbɛ, lafɛɛi Ilaaɔ á bi, nɔ baa amane ña aa saabue.

¹⁹ Na n̄ju, ka de mii iyi á naaò laakai ku sù wa do mii iyi á mu nwa gbugbã si naane ku dasi nwa. ²⁰ I maà beje iceí Ilaaɔ na ideí ije. Ntɔi, sonda kãma kù je ìwò, amma kù sla inɛ gɔ ku je ije iyi á jò kpaasie ku koose. ²¹ Iyi í sla n̄jui í je í maà ño ña, nɔ i maà mɔ vɛɛ, nɔ i maà ce ngɔgɔ bii í je á dasi kpaasie kurara. ²² Mii iyi ì waa lasabu si ideu ihɛ, muu si idɔɛ, nɔ kù je si gãmei awò do Ilaaɔ n̄ju akã. Ilu inɔ didò inɛ iyi idɔɛ kù waa ye taaleɛ si mii iyi wa ce. ²³ Amma inɛ iyi wa sika si ije gɔ iyi wa je, Ilaaɔ á ye taaleɛ domi kù waa coo do naane. Ntɔ ntɔ, mii iyi inɛ wa ce fei nɔ kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi á dɔa kpaasie si, maà de ti awò takæ

¹ Nsei, awa iyi á nɛ gbugbã si naane ku dasi, i jò ka temuao gbugbã ku kuai hai nɛ gbugbã ña, nɔ ka maà ya ka ce mii iyi á dɔa awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dɔa kpaasi nwa ña si na aranfãni n̄ña, ku ba naane ku dasi ña ku bɔ wajui. ³ Kírisi takæ ci ya ce mii iyi á dɔa n̄ju takæ si, amma si beí á kɔò á ni, í sɔ Ilaaɔ í ni, inɛ ña iyi á buɛ, arabu n̄ña í baa sim. ⁴ Mii iyi á kɔ tako fei wo, á kɔoi ku ba ku kɔ wa nɔ ka ne kpãa ku cɔ hai si kukoi ideí Ilaaɔ, iyi wa mu nwa gbugbã do temua. ⁵ Ilaaɔ, n̄ju iyi wa mu nwa temuua do gbugbã, kù jò inɛ duusò i ne anu akã ña si beí ì yɔò si Jesu Kírisi ña, ⁶ ku ba inɛ fei í ya maa saabu Ilaaɔ ajoy do anu akã ña, n̄ju iyi í je baai Lafɛɛ nwa Jesu Kírisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na n̄ju, i ya gba n̄je ña si beí Kírisi mɔ í gba ñe ku ba i nyisiò amboei Ilaaɔ ña. ⁸ N̄ wa n sɔ ñei iyi Kírisi n̄jui í baa í je woo ce iceí Zuifu ñau ku ba ide iyi á wãò bala ña ñau ku kò, nɔ ku nyisiò iyi Ilaaɔi í je ilu ntɔ. ⁹ Jesu í naai

má ku ba dimi mmu ña mɔ a saabu Ilaaɔ na araareɛ si beí kukoi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, Na ñoi í jò ñ wa n saabue si inɔi dimi mmu ña. Nɔ n kò iri n nyisiò amboei irie.

¹⁰ Nɔ í ni má,

Inɛ dimi mmu ña i wɛɛò inɔ didò do inɛi Ilaaɔ ña ajoy.

¹¹ Nɔ í ni má,

I saabu Aɔ Lafɛɛ, inɛ dimi mmu ñau fei,

Inɛ fei i kò iri i cùu.

¹² Nɔ walii Ezai mɔ í ni,

Tɔkui Izai gɔ á na ku dede

Ku je ilaalui dimi fei,

Nɔ kpãa ku cɔi dimi ñau á wa sie.

¹³ Nsei, Ilaaɔ, n̄ju iyi wa mu nwa kpãa ku cɔ, ku mu n̄je inɔ didò do laakai ku sù fei na naane iyi i dasi ña ku ba kpãa ku cɔ n̄je ku la si gbugbã iyi Hundei Ilaaɔ í mu n̄je.

Polu í ne kpãai ku kɔ tia do wɔòkɔ

¹⁴ Inɛ inem ña, amu takam ñ mà kam kam iyi i je inɛ jiidau ña nɔ ì mà mii iyi í ne ku ce ña, aa nɔ i yòkɔ i mua n̄je bisí ña. ¹⁵ Do n̄ju fei, do wɔòkɔ nla nla i n̄ kɔ n̄je ide gɔ ña wa si ideí tiau ihɛ, n ye ñɛò gigii mii ña iyi í mà tá ña. N̄ kɔ n̄je wa bɛɛbeí na didò iyi Ilaaɔ í ceem ¹⁶ ñ wa n jɛò woo ce iceí Jesu Kírisi bi hai je Zuifu ña. N̄ wa n waazo laabaau jiidai Ilaaɔ bei woo wee ku ba hai je Zuifu ña a ye bei kuwee iyi á dɔa Ilaaɔ si, si na iyi í jò Hundɛ í cica ña í jò á má. ¹⁷ Na n̄ju, na saabui Jesu Kírisi, ñ ne inɔ didò si icem iyi ñ wa n cea Ilaaɔ. ¹⁸ N kaa n yòkɔ n fɔ ide gɔ bii kù je ideí ice iyi Kírisi í ce si ide ku fɔm do si kookoosum ña ku ba hai je Zuifu ña á jirimu Ilaaɔ ¹⁹ na saabui maamaake dimi ikã ikã ña iyi gbugbã Hundei Ilaaɔ í ce. Bɛɛbɛ mɔi ñ waazo laabaau jiidai Kírisi bii fei sãa sãa hai Zeruzalemu hee ku bɔ ikpa ilei lliri. ²⁰ Nɔ ñ dasi idɔ na waazo laabaau jiidau si ile ña bii á kù gbɔ ideí Kírisi titá, ku ba n maà n ma si icui ilei inɛ gɔ. ²¹ N̄ ce bɛɛbeí ku ba n ce bei kukoi ideí Ilaaɔ í fɔ, tengi bii í ni, Inɛ ña iyi á kù fɔ ideɛ bi tu ña ajoy kãma, aa yɔò. Inɛ ña mɔ iyi á kù gbɔ baaue wo, aa gbɔ yaaseɛ.

Polu wa fɔ ideí Romu ku bɔ

²² Tuuba nkɔò nkɔò isɛɛɛ ñau bei í ya maa ganjim n naa bi tu ñe. ²³ Amma nsei, ñ kpa irii icem si ile ñau be, nɔ si na iyi í jò ñ wa n bi n naa bi tu ñe hai adò nkɔò nkɔò, ²⁴ ñ wa n tamaa bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Esipanyi, an yaa wa bi tu ñe. N̄ bi n ye ñe n ce ajoy minji bi tu ñe be ka kpɛ inɔ didò, nɔ i sobim ña ku ba n bɔ Esipanyiu. ²⁵ Amma nsei titá Zeruzalemu ñ wa n bɔ n koo n sobi woo dasi Jesu naane ña, ²⁶ domi woo dasi Jesu naane ña iyi á wa ilei Masedoni do ilei Geresi á tɔtɔ fia do inɔ akã na ilu are ña iyi á wa si inɔi woo dasi Jesu naane ñau Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii á tɔtɔò fia, amma ntɔ ntɔ gbesei á waa mu si na iyi í jò amanii Ilaaɔi iyi Zuifu ñau á ne á kpɔò do dimi mmu ña. Bɛɛbɛ mɔi á sɛa dimi

mmu n̄au m̄o a sobi n̄a do amanii andunya n̄a. ²⁸ Waati iyi an to Zeruzalemu n na n̄a fia iyi à t̄ot̄ōu n kpāo irii iceu be, an b̄o Esipanyi n̄o n yaa wa n naa n ye n̄e. ²⁹ N̄ mà iyi kutom wa bi tu n̄e be à j̄o Kirisi ku wee n̄e si mii nkp̄o nkp̄o.

³⁰ In̄e in̄em n̄a, n̄ wa n t̄ōo n̄e do irii Laf̄e n̄wa Jesu Kirisi do kubi iyi Hundeì llaāo wa mu nwa, í bam ku jabu si kut̄ōo n̄e n̄a. ³¹ I t̄ōo llaāo ku nyam hai si aw̄oi hai dasi Jesu naane n̄a iyi à wa ilei Zudee, n̄o í ce kut̄ōo má n̄a ku ba woo dasi Jesu naane n̄au a gba amua iyi n̄ wa n b̄ōo Zeruzalemu do aw̄o minji. ³² Bēebe m̄oi an to wa bi tu n̄e do in̄o did̄ō bii llaāo í bi, n̄o n s̄imi keeke bi tu n̄e. ³³ llaāo, n̄ju iyi wa mu nwa laakai ku s̄u, ku w̄e do in̄e fei. Ami.

16

P̄olu wa ce in̄e n̄a f̄ō

¹ N̄ wa n s̄ō n̄e iyi Feebe wec̄i nwa si kp̄ai naane ku dasi í je ilu naane. Woo ce icei in̄eì igbei Jesu n̄a wa je sí ilui Sankere. ² I gba abou na iri Laf̄e si bei í j̄o woo dasi Jesu naane n̄a a ce. N̄o í maa sobie n̄a do bukaatai mii iyi í bi si aninii in̄e fei, domi n̄ju takae í sobi in̄e nkp̄o, do amu takam.

³ I ce Pirisila do m̄ok̄o Akilasi f̄ō, kpaasi woo ce icēm n̄a si icei Jesu Kirisi, ⁴ a n̄a iyi a k̄u saalu baa kuw̄e n̄a ku ba a faaba ti amu. K̄u je amu ak̄ai n̄ wa n saabu n̄a, hee do igbei in̄eì Jesu n̄a iyi à je dimi m̄mu n̄au fei à waa saabu n̄a. ⁵ N̄o í ce in̄eì igbei Jesu n̄a iyi à ya t̄ot̄ōo kpās̄e n̄au f̄ō. N̄o í ceem Epaneti kpaasi jiidam n̄au f̄ō, n̄ju iyi í tako í dasi Kirisi naane sí ilei Azii. ⁶ N̄o í ce Maari f̄ō, n̄ju iyi í ce icē n̄to n̄to na iri n̄e. ⁷ N̄o í ce Andoniku do Zunia dimim n̄au f̄ō, aw̄āo n̄a à ce piis̄ō a j̄o. À n̄e bēere nla nla si in̄oi woo be n̄au. À tako à dasi Kirisi naane m̄om amu mbe n̄ dasi.

⁸ N̄o í ce Ampilatu f̄ō, n̄ju iyi í je kpaasi jiidam si kp̄ai Laf̄e. ⁹ I ce Urib̄e f̄ō, kpaasi woo ce icē nwa si icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apel̄esi f̄ō, n̄ju iyi í nyisi naane ku dasie n̄to n̄to si laakai ku c̄o. I ce in̄eì kpās̄eì Arisitobu n̄a f̄ō. ¹¹ I ce Herodīō dimim n̄au f̄ō. I ce in̄eì kpās̄eì Naasisi n̄a f̄ō, a n̄a iyi à dasi Laf̄e naane. ¹² I ce Tiifeni do Tiifozi f̄ō, inaabo n̄a iyi à waa cea Laf̄e iceu. N̄o í ceem P̄ēs̄idi inaabo baak̄ōm n̄au m̄o f̄ō, n̄ju m̄o í cea Laf̄e icē n̄to n̄to. ¹³ I ce Rufusi f̄ō, n̄ju iyi wa cea Laf̄e icē jiid̄a, do iyee iyi wa je bei iyee amu m̄o si kp̄ai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Āenkiti f̄ō, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi n̄a iyi a n̄āo n̄a à w̄e. ¹⁵ I ce Filob̄ogu f̄ō, do Zuli, do Neree, n̄ju do wec̄ie, do Olem̄pasi, do woo dasi Jesu naane n̄a iyi a n̄āo n̄a à w̄e fei. ¹⁶ I ya ce n̄je f̄ō do kubi jiid̄a n̄a. Igbei in̄eì Kirisi n̄a fei à waa ce n̄e f̄ō.

Ide kufsi ank̄aanyi

¹⁷ N̄ wa n s̄ō n̄eì, in̄e in̄em n̄a, í ya ce laakai in̄e n̄a iyi à ya naāo n̄je ku f̄ēfe wa si animi n̄e, n̄o a j̄o in̄e ḡo n̄a a koose si naane ku dasi n̄a a cuku. A n̄a à ya maa n̄ya c̄oi cio iyi í ḡo n̄a. I j̄o í j̄o in̄e dimi bēebe n̄a ¹⁸ domi in̄e dimi bēebe n̄a a k̄u waa cea Kirisi Laf̄e nwa ice, í gbe in̄oi n̄a taka n̄a. Do ide did̄ō do ideì in̄e ku lele n̄a n̄au à ya wa inyii it̄fi in̄e n̄a iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti in̄e m̄o, in̄e fei í mà bei í waa jirima Laf̄e n̄a. Na n̄ju, n̄ w̄ēo in̄o did̄ō na iri n̄e. Amma n̄ bi í ne bisi n̄a ku ba í mà bei a ya ce jiid̄a n̄a, n̄o í je in̄e n̄a iyi laalo ku ce í je iw̄o n̄a. ²⁰ Kaa kpe má, llaāo n̄ju iyi wa mu nwa laakai ku s̄u, à j̄o í t̄ēe Seetam n̄a.

Did̄ōi Laf̄e nwa Jesu ku w̄e do in̄e.

²¹ Tim̄tee kpaasi woo ce icēm wa ce n̄e f̄ō, do Lusiusi, do Zas̄ō do Sosipatēe dimim n̄a.

²² N̄o amu Tetiusi, amu iyi P̄olu í s̄om ide n̄au ih̄e n̄o n̄ k̄ō, n̄ wa n ce n̄e f̄ō do irii Laf̄e.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce n̄e f̄ō, n̄ju iyi bi t̄ēe in̄eì igbei Jesu n̄a fei à ya t̄ot̄ōo. Erasitu, woo singa fiaì iluu do in̄e nwa Kaatusi à waa ce n̄e f̄ō.

²⁴ Did̄ōi Laf̄e nwa Jesu Kirisi ku w̄e do in̄e fei. Ami.]

Saabui ank̄aanyi

²⁵ Ka saabu llaāo, n̄ju iyi à ȳok̄o ku mu n̄e gbugb̄a na saabui laabaau jiid̄a do ideì Jesu Kirisi iyi n̄ wa n ce waazōe. Ideui wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kpe. ²⁶ Amma n̄sei í fita gbugb̄a. Ide n̄a iyi walii n̄au à k̄o si tia n̄a n̄a í j̄o dimi fei í mà asiiu. N̄o llaāo í jil̄ō si bēebe ku ba dimi fei ku jirimāe si naane ku dasi.

²⁷ Na n̄ju, llaāo, n̄ju ak̄a iyi í je ilu bisi do n̄to, amboe ku je t̄ēe hee do a j̄o fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Kɔrenti ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe si idɔɔbie ñ je woo bei Jesu Kirisi. Amu do Sɔsiteri kpaasi nwau ² à waa ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Ilaaɔ́ ɲa iyi í wa ilui Kɔrenti ɲa. À waa ce ɲe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpe í je tɛɛ ɲa, inɛ iyi í cica í jile í maa ne anu aká do Jesu Kirisi ɲa. À ce inɛ fei fɔɔ hee do inɛ ɲa iyi à wa ile baa yooma fei, inɛ ɲa iyi à waa tɔɔ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, ɲu iyi í je Lafɛɛi awa fei. ³ Ilaaɔ́ baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲɛ didɔ́ do laakai ku sú.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ́ na inɛi Kɔrenti ɲa

⁴ Waati káma fei ñ ɲa n maa n saabu Ilaaɔ́i na iri ɲɛ si na iyi í jò í mu ɲɛ didɔ́e na anu aká ɲɛ iyi í ce do Jesu Kirisi ɲa. ⁵ Ntɔ́ ntɔ́, anu aká ɲɛ iyi í ce do Jesu Kirisi ɲa ɲɲui í jò í ba amua baa yooma fei í jeɔ́ ilu amani ɲa si ideí Ilaaɔ́ ku fɔ́ do ku má. ⁶ Ideí Kirisi iyi à waazo ɲɛɲu ɲɲui í leekí si dim dim ɲa hee ⁷ amuai Hundi Ilaaɔ́ baa aká kù gaizia ɲɛ, inɛ iyi í waa degbe waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Jesu Kirisi á jò í ya maa leekí dim dim ɲa hee kɔ́ ku ba í je hai ne taale ɲa si ajo iyi á nyi wa má. ⁹ Ilaaɔ́ ilu naaneí, ɲɲu iyi í kpe ɲɛ í ce anu aká ɲa do Amaɛ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Nje ku fɛɛfɛ si igbei Jesu

¹⁰ Inɛ kpaasim ɲa, ñ wa n tɔɔ ɲɛ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, í ce kookaai í ya maa gbɔsi ɲɛ ɲa ku ba nje ku fɛɛfɛ ku maá ya wa si anini ɲɛ. Í jò í ne anu aká dee dee ɲa, nɔ́ lasabu ɲɛ mɔ́ ku je aká, do mii iyi í waa lele ɲa. ¹¹ Inɛ inem ɲa, ñ wa n fɔ́ bɛɛbei si na iyi í jò inɛi nyaanze Kolosee ɲa à sɔm à ni ɲa í ya wa si anini ɲɛ. ¹² Mii iyi í jò ñ wa n fɔ́ bɛɛbe wee. Ñ gbɔ́ à ni inɛ go í ni tí Pɔlui ɲɲu í je, inɛ ihɛ mɔ́ í ni tí Apoloi ɲɲu í je, nɔ́ inɛ ihɔ́ mɔ́ í ni tí Sefaaí * ɲɲu í je, nɔ́ inɛ mmu go mɔ́ í ni tí Kirisií ɲɲu í je. ¹³ Í waa tamaa bei aa kpe Kirisi ikɔ́ bututu ɲai? Amu Pɔlu, amu sisi ñ ku si jji na irii dulum du ɲɛ. Kù nɔ́ kù je do irim nii à dasi ɲɛ inyí.

¹⁴ Ñ wa n saabu Ilaaɔ́ do iyi n kù dasi inɛ go ɲɛ inyí, bii kù je Kirisipu do Gayusi. ¹⁵ Bɛɛbe mɔ́ inɛ go kaa yɔ́kɔ́ ku ni à dasi ɲɛ inyí do irim. ¹⁶ Amma ntɔ́i, ñ dasi inɛi kpaɛí Setefani ɲa mɔ́ inyí. To, aɲa baasi n kù má má ñ dasi inɛ go inyí má. ¹⁷ N kù dasi inɛ nkɔ́ inyí si na iyi í jò kù je na ɲɲui Kirisi í bɛm wa. Í bɛm wai n na n sisi laabaau jiidau. Laabaau jiidau, kù je do gele didɔ́i ñ wa n sisiɛ, ku ba ikui Kirisi si antai jji ku gaauu ku maá ce nfe.

* 1:12 Sefaa ɲɲui à ya kpe Pieɛ má.

Bisii amane ɲa do tí Ilaaɔ́ iyi à waa cɔ́ bei ideí sùmu

¹⁸ Ntɔ́ ntɔ́, ideí ikui Kirisi si antai jji ku gaau í yei bei ide hai ne yaase bi inɛ ɲa iyi à wa si kpáai nfe ku ce. Amma bi awa iyi à wa si kpáai faabau, gbugbái Ilaaɔ́i. ¹⁹ Mii iyi kukoi ideí Ilaaɔ́ wa fɔ́ wee. Í ni, Ilaaɔ́ í ni, An nya laakai ilu laakai ɲa, Nɔ́ n kpa bisii ilu bisii ɲa. ²⁰ To, iwoi ilu bisii í wa mɔ́m. Iwoi woo kɔ́ inɛ ɲa si wooda í wa. Iwoi inɛ iyi inɛ ɲa à waa kpe woo má andunyau í wa. Ilaaɔ́ í nyisi iyi bisii andunyau í yei bei ideí sùmu.

²¹ Ntɔ́ ntɔ́, inɛ andunya ɲa a kù yɔ́kɔ́ a kù má Ilaaɔ́ do bisii aɲa taka ɲɲa. Ilaaɔ́ takaei í coo bɛɛbe. Amma si bisie mii iyi í slaa wee. Inɛ ɲa iyi à dasie naane à ba faaba na ideí waazo iyi inɛ go ɲa à waa cɔ́ bei ideí sùmu. ²² Zuifu ɲa maamaakei à ya maa bee, nɔ́ Gereki ɲa mɔ́ bisii à ya maa de. ²³ Amma awa, waazoi Kirisi iyi à kpakpa si antai jji ku gaauu à waa ce. Ideu bei í je bei kuta bi ku koose bi Zuifu ɲa nɔ́ í je ma bei ideí sùmu bi dimi mmu ɲa. ²⁴ Amma bi inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í kpe, baa bii à je Zuifu walako dimi mmu ɲa, Kirisií í je gbugbái Ilaaɔ́ do bisie. ²⁵ Kirisií í je gbugbái Ilaaɔ́ do bisie bi tu ɲa domi ideí Ilaaɔ́ iyi inɛ go ɲa à waa cɔ́ bei ideí sùmu í re bisii amane ɲa, nɔ́ iceí Ilaaɔ́ iyi inɛ go ɲa à waa ni kù ne gbugbáu í re gbugbái amane ɲa.

²⁶ Inɛ kpaasim ɲa, inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpe, í cɔ́ bei í ye ɲa. Kù je inɛ nkɔ́ ɲɛ í je ilu bisii si kuyei amane ɲa walako ilu gbugbá walako ilu bɛɛre. ²⁷ Amma Ilaaɔ́ í cica mii ɲa iyi inɛ andunya ɲa à waa cɔ́ bei hai ne yaase ɲa í dasiɔ́ ilu bisii ɲa anyɔ́, nɔ́ í cica mangoi andunya ɲa í dasiɔ́ ilu gbugbá ɲa anyɔ́. ²⁸ Nɔ́ Ilaaɔ́ í cica taaka ɲa do inɛ ɲa iyi à ya maa donda, iyi a kù je ngɔ́ɔ si andunya í kayeɔ́ inɛ ɲa iyi à waa cɔ́ ara ɲɲa bei inɛ nla ɲa. ²⁹ Í ce bɛɛbei ku ba inɛ káma ku maá yɔ́kɔ́ ku tɔɔ fufu si wajuɛ. ³⁰ Ilaaɔ́ í jò í ne anu aká do Jesu Kirisi ɲa. Nɔ́ Kirisií í je bisii Ilaaɔ́ bi tu wa na saabui anu aká nwau iyi à ce do ɲɲu. Kirisií í nya wa hai si dulum du wa. Do saabuei à jeɔ́ dee dee nɔ́ à jeɔ́ inɛi Ilaaɔ́ ɲa. ³¹ Na ɲɲu, “inɛ iyi wa tɔɔ fufu ku tɔɔ na irii Lafɛɛ.” Bɛɛbei kukoi ideí Ilaaɔ́ í ni.

Waazo iyi Pɔlu í ce Kɔrenti wo

2

¹ Inɛ kpaasim ɲa, waati iyi ñ naa bi tu ɲɛ n kù sisi ideí Ilaaɔ́ do bisii nla go walako do gele didɔ́ go. ² N kù nɔ́ n kù dasi idɔ́ n sisi ide mmu go si anini ɲɛ bii kù je ideí Jesu Kirisi iyi à kpakpa si jji ku gaau. ³ Nɔ́ waati iyi ñ wa bi tu ɲɛu, do gbugbá hai nei do njo do kuyaya nla nla. ⁴ Si idem do si waazom n kù dede n lele ɲɛ do bisii amane ɲa, amma gbugbái Hundi Ilaaɔ́i ñ jò í kámia ɲɛ. ⁵ N ce bɛɛbei ku ba naane

ku dasi nɲe ku maà leekɔ si bisii ine ɲa, bii kù je si gbughbài Ilaaɔ.

Idei bisii Ilaaɔ

⁶ Do nɲu fei, ideɪ bisi ɔɔi à waa sisia ine ɲa iyi à jla si naane ku dasi nɲa. Amma kù je bisii andunyau ihɛ walakɔ bisii ine nla ɲau aɲa iyi à waa bɔ nfe ku ce. ⁷ Aawo, bisii asii Ilaaɔ iyi í singaa amane ɲai à waa waazo. Bisii Ilaaɔ í ce sɔɔlueɪ hai waati iyi kù taka andunya ku ba ka kpɛ amboeɔ do nɲu takae aɲɔ. ⁸ Baa ine akai ilu irii andunya ɲau ihɛ kù mà yaasee, domi bii í je à màai wo a kaa kpakpa Lafɛe si jli ku gaau, nɲu iyi í ne amboe fei. ⁹ Amma kukɔi ideɪ Ilaaɔ í ni,

Iyi iju kù ye aɲɔ kama,
Nɔ itl kama mɔ kù gbɔɔ,
Iyi kù nɔ kù lɔsi idɔi amane,
Nɲui Ilaaɔ í cea ine ɲa iyi à buu sɔɔlue.

¹⁰ Nɲu bei Ilaaɔ í jò Hundeɪ í nyisi wa. Hundeɪu í yɔkɔ í nyisi wai si na iyi í jò í ya wuse fei ndeɔ nɔ kù mà hee do lasabui Ilaaɔ takae iyi wa manji fei. ¹¹ Mà yooi í mà lasabui amane bii kù je hundeɪ nɲu takae iyi í wa sie. Bɛɛbe mɔi ine ɔɔ kù mà lasabui Ilaaɔ bii kù je Hundeɪ. ¹² Awa, kù je lasabui andunyai à ba, amma Hundeɪ Ilaaɔi à ba, ku ba ka mà mii iyi Ilaaɔ í mu nwa si didɔe. ¹³ Nɔ a kù waa tuse asiiu do ide iyi wa naa hai si lasabui amane, bii kù je hai bi Hundeɪ Ilaaɔ. À ya tusea ine ɲa mii ndii Hundeɪ do ide iyi wa naa hai bi Hundeɪ *.

¹⁴ Ine ɲa iyi a kù ne Hundeɪ Ilaaɔ a kaa gba ideɪ Hundeɪ Ilaaɔ domi bei ideɪ sũmii í ye bi tu ɲa. A kaa yɔkɔ a gbɔ yaasee domi do gbughbài Hundeɪ Ilaaɔ nɲu akai à ya wua ideɪ Hundeɪ. ¹⁵ Ine iyi í ne Hundeɪ Ilaaɔ á yɔkɔ ku kiiti si mii fei, amma ine ɔɔ kù wɛɛe iyi á yɔkɔ ku kiiti lafɛe. ¹⁶ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ í ni, yooi í mà lasabui Aɔ Lafɛe hee ku muad bisi. Kù wɛe. Amma awa à ne lasabu dimi akà do Kirisi.

3

Amaacei Ilaaɔ ɲa

¹ Ine kpaasim ɲa, n kù yɔkɔ n kù ba ɲe ide ku fɔ bei n ya n fɔ do ine ɲa iyi à ne Hundeɪ Ilaaɔ. Amma n ba ɲe ide ku fɔi bei ine ɲa iyi à waa too si idɔɔbii ara, ine ɲa iyi à ye bei ama kpɔtɔɔ ɲa si kpɔai Kirisi. ² Cio iyi n kɔ ɲe si í yei bei amɔi n na ɲe, kù je ije kili, domi í kù to ine ɲa iyi aa je ije kili ɲa. I kù to baa nsei ɲa ³ si na iyi í jò í waa too idɔɔbii ara tità ɲa. Nto nto, igu do kakɔɔ í wa si anini nɲe, nɔ iyi be wa nyisi iyi í waa too idɔɔbii ara nɲe. Isɛne nɲe ɲa mɔ í yei bei ti ine andunya ɲa. ⁴ Bii ine ɔɔ ɲe wa ni ti Pɔlui nɲu í je, nɔ ine ɔɔ mɔ wa ni ti Apoloi nɲu í je, inɛ mɔ í kù tia ine andunya ɲa iyi à gbe ɲa.

⁵ Yooi í je Apolo. Mà yooi í je Pɔlu. Awa taka nwa mɔ amaacei Ilaaɔ ɲai. Awa fei, ice iyi Lafɛe í dasi wai à waa ce, ku ba í dasi naane ɲa do saabui ice nwa. ⁶ Inɛ í yei bei ikoi Ilaaɔ ɲa tengi bii à gbɛ idee. Amu n yei bei ine iyi wa gbɛ, Apolo mɔ bei ine iyi wa fási inyi, amma Ilaaɔi í jò wa la. ⁷ Na nɲu, ine iyi wa gbɛ do ine iyi wa fási inyi a kù je ngɔɔ, bii kù je Ilaaɔ iyi í jò wa la. ⁸ Woo gbɛ do woo mua inyi aɲa fei akai, nɔ aɲa fei aa ba riba ɲai si bei ice ɲa í to. ⁹ Nto nto awa à waa ce icei do Ilaaɔ aɲɔ, nɔ inɛ í ye ɲai bei ikoi Ilaaɔ.

Inɛ í ye má ɲai bei ile iyi Ilaaɔ wa ma. ¹⁰ Amu mɔ, na saabui didɔ iyi Ilaaɔ í ceem, amui n nɔ icui ileu bei woo ma iyi í ne laakai. Nsei ine mmu ɔɔi wa ma si antae. Amma ine fei ku ce laakai si yaase bei wa ma si. ¹¹ Iyi í je ideɪ icui ileu, à nɔɔ tã nɔ ine ɔɔ kaa yɔkɔe ku nɔ mmue ɔɔ má. Jesu Kirisii í nɔ í je icui ileu. ¹² Nɔ ine ɲa iyi à waa ma si antaeu, ti ine ɔɔ ɲa í yei bei à waa ma do wura walakɔ do iso jiiida walakɔ do dimii kuta ku daana ɔɔ ɲa *. Ti ine ɔɔ ɲa mɔ í yei bei à waa ma do jli walakɔ do taka walakɔ do fɔfɔ. ¹³ Amma si aɲi kiitiu Ilaaɔ á jò icei ine fei ku fita gbughbãa. Aɲɔ nɲu bei á dasi icei ine fei si ina nɔ inai á nyisi bei icei ine fei í ye. ¹⁴ Ine iyi kumae kù jò á ba riba. ¹⁵ Amma ine iyi icee í jo nɲui á ye muse. Nɲu takae á ba faaba, amma á ye bei ine iyi í cã ina í fitaɔ.

¹⁶ I kù mà ɲa iyi inɛ í je bi ku wai Ilaaɔ? I kù mà ɲa iyi Hundeɪ í wa si ɲei? ¹⁷ Na nɲu, bii ine ɔɔ í beje bi ku wai Ilaaɔ, Ilaaɔ mɔ á beje lafɛe. Á ce bɛɛbei si na na iyi í jò bi ku wae í má, inɛ í nɔ í je bi ku wau.

¹⁸ Ine ɔɔ ku maà lele arae. Ine ɔɔ nɲe iyi í tamaa nɲu í ne bisi si andunyau ihɛ ku jò ku je nnyei ku ba ku yɔkɔ ku je ilu bisi nto nto. ¹⁹ Í sã ku ce bɛɛbei domi bisii andunya í yei bei ideɪ sũmu si kuyei Ilaaɔ. Kukɔi ideɪ Ilaaɔ takae í ni, Ilaaɔ í ya mu ilu bisi ɲai do ideɪ bisi laalɔi aɲa taka ɲa. ²⁰ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ í ni má, Aɔ Lafɛe í mà iyi lasabui ilu bisi ɲa ngbei. ²¹ Mii fei tu ɲei. Na nɲu, ine ɔɔ ku maà tɔɔ fufu na amane. ²² Hai Pɔlu do Apolo do Pise do andunya do kuwɛe do iku do iyi í wɛɛ nnyi do iyi wa naa ala, fei ndeɔ tu ɲei. ²³ Inɛ mɔ ti Kirisii, Kirisi mɔ í je ti Ilaaɔ.

4

Woo bei Kirisi ɲa

¹ Í sã í doo wa bei woo ce icei Kirisi ɲa iyi Ilaaɔ í nɔ ideɪ asiié í daa si awɔ. ² Ine ɲa iyi à nɔ à da ɲa mii ɲau si awɔ í sã a je ilu naane ɲa. ³ Si kuyem kù jem taale bii í waa kiitiim ɲa, walakɔ bii à waa kiitiim si wajui amane ɲa. Baa amu takam, n ci ya kiiti aram. ⁴ Do nto, idɔm kù waa ye taalem, amma kù je iyi bei wa

* 2:13 tia nwo ɔɔ ɲa à ya ni "mii ndii Hunde, ine ɲa iyi à ne Hundeɪu à ya tusea." * 3:12 dimii kuta ku daana ɔɔ ɲa dimii kuta ɲa iyi à waa fãau ihɛ à ya taai fia nkpo nkpo. Nɲui à ya ceɔ lelawɔ do saba ɔɔ ɲa.

nyisi iyi ñ je dee dee do ntó. Lafɛɛ á kiitiim.
 5 Na nɗu, ñ maà kiiti ine káma hai waati iyi
 Ilaaɗ í jilɛu kù to. I degbe aɗo iyi Lafɛɛ á nyi
 wa. Mii iyi wa manji si ilu kuku fei nɗui á
 jò ku fita bantuma, nò ku jò á mà lasabui idoi
 amanɛ ɗa. Waati beɛbei, ine fei á gbò saabu
 iyi í je tɛɛ hai bi Ilaaɗ.

6 Inɛ kpaasim ɗa, ñ so ideɛ amu do Apolou
 ihɛi ku ba n na ɗe iko. Ñ bi yaase nwa ku nyisi
 ɗe bei aa ce ñ leeki si kukoi ideɛ Ilaaɗ ɗa. Ine
 káma nɗe ku maà tóòò ine aká fufu nò ku jò
 ine ihò. 7 Í tamaa ñ tia ine gò ɗai? Mii ñ ne ɗa
 iyi Ilaaɗ kù mu nɗe. Mà ñ kù mà ɗa iyi nɗui í
 mu nɗe fei ndɛɛ. To, na mii í ce ñ waa tóò fufu
 ɗa bei ine ɗa iyi ñ ba do ara nɗa.

8 Í waa ce bei ine ɗa iyi ñ ne mii iyi ñ bi fei
 tá ɗa, bei ine ɗa iyi ñ je ilu amani tá. Í waa ce
 má bei ine ɗa iyi ñ je bomma nò awa a kù wa
 si. Á sía bii ñ je bomma do ntó ɗa awaɛ ɗa fei
 ka buba si bomma aɗo. 9 Amma si kuyem,
 Ilaaɗ í jile awa woo be nɗui bei ine anyi ɗa. Á
 je bei ine ɗa iyi ñ ye taale nɗa ku ba a kpa ɗa *.
 Í jò ñ je dɛanyi ɗa si wajui ine baa yooma fei,
 hai amaleka ɗa hee do amanɛ ɗa fei. 10 Awa ñ
 waa cò wa bei sũmu ɗa na irii Kirisi, amma
 inɛ ñ waa cò ara nɗe ilu bisi ɗa na anu aká
 nɗe do Kirisi. Awa a kù ne gbugbá, amma
 inɛ ñ waa cò ara nɗe bei ilu gbugbá ɗa. Inɛ ñ
 je ilu beɛɛɛ ɗa amma awa ñ je hai ne beɛɛɛ ɗa.
 11 Hee í koo í toò waatiu ihɛ ari wa kpa wai,
 nò agbe wa kpa wa. Jine ku dasi wa gaizia wa,
 ñ ya maa cá wa, a kù ne bi ku wa dee dee má.
 12 Nò do gbeɛjii ñ ya ka maa ceò ice iyi aa ka
 baò mii ku je. Bii ñ waa bu wa, ñ ya ka maa
 wee nɗai. Bii ñ waa kpá wa iju, ñ ya ka maa
 temuai. 13 Baa bii ñ waa má wa ide, ñ ya ka
 joo do ide didò. Hee nsei ñ ya maa cò wai bei
 gawoi caka do bei iri ankíta.

14 Kù je ñ wa n kò iyi ihɛ ku ba n dasi ɗe
 anyò. Amma ñ wa n fò si ɗe ideɛ bei amam
 ɗa iyi ñ bi ku ba ñ ce laakai ɗa. 15 Baa bii woo
 kosi cio nɗe ɗa si kpáai Kirisi a kù ne jia, do
 nɗu fei baa aká ñ ne ɗa. Ntò ntò amui ñ je baa
 nɗe si kpáai Jesu Kirisi si na iyi í jò amui ñ
 sisi nɗe laabaau jiidau. 16 Na nɗu, ñ wa n tóò
 ɗe ñ ya too si kucem ɗa. 17 Nɗoi í jò ñ be si ɗe
 Timotee wa, nɗu iyi í je amam si kpáai Lafɛɛ.
 Í je ilu naane nò ñ buu jiiida. Nɗui á ye ɗe gigi
 bei iseenem í ye si kpáai Kirisi si bei ñ wa n kò
 ine ɗa si bii fei si igbei ineɛ Jesu ɗa fei.

18 Wee nsei ine gò ɗa ñ waa tamaa bei n kaa
 n nyi wa be máí, nɗoi í jò ñ waa sò ara nɗa lele.
 19 Amma bii í je ti idóobii Lafɛɛi, bii í ce aɗo
 minji an naa bi tu nɗe. Nò ine ɗa iyi ñ waa sò
 ara nɗa lele, kù je ide ku fò nɗa nɗu aká an
 mà aɗo nɗu, an mà mii iyi aa yòkò a ce má.
 20 Ntò ntò, aa ka mà iyi ine gò í jesi Ilaaɗ ku je

ilaaluei bii ñ ye gbugbái Ilaaɗ wa ce ice sie, kù
 je si ide ku fɛɛ. 21 Yoomai í bi ɗa. N naa si nɗe
 do golo? Mà do kubi do daa didò.

5

Inei igbei Jesu gò í ce sakara

1 Á waa gbò bii fei ñ ni ine aká nɗe gò wa
 ce sakara iyi baa hai dasi Jesu naane ɗa a kaa
 yòkò a coo. Á ni ine aká nɗe ñ ya maa sùò aboi
 baac *.
 2 Nò do nɗu fei ñ waa tóò fufu ɗa. Á
 síai wo ñ ne inò ku fò ɗa, nò ñ nya lafɛɛ hai inò
 nɗe. 3 Amu, baa do iyi ñ kù wa bi tu ɗe do ara,
 lasabum í wa be. Na nɗu, ine iyi í ce kurarau
 be, ñ ye taalei lafɛɛ tá do yaase bei an ye taalee
 bii ñ wa be. 4 Ñ wa n sò ɗei ñ ceaa kutótòò nò
 lasabum á wa bi tu ɗe nò gbugbái Lafɛɛ nwa
 Jesu á weɛ do inɛ. Ñ wa n tóò ɗe do irii Jesu, 5 ñ
 so inɛɛu ñ daa Seetam si awò, ku kpáa iju ku
 ba hundee ku ba faaba si aɗoi Lafɛɛ Jesu.

6 Dimii fufu ku tóò nɗe kù sía. I kù mà ɗa,
 lefee keekei í ya dede iyafúii pɛɛ fei? 7 Ntò ntò,
 ñ kpa Kirisi tá, nɗu iyi í je bei angudáii jingau
 iku ku kua nwa. Na nɗu, ñ sía nsei ñ nya lefee
 nwo hai si kuwɛɛ nɗe ku ba ñ ye bei pɛɛ titòò iyi
 kù ne lefee, si bei ñ ye tá ɗa. 8 Debei, ka maà je
 jingau do laalo do inò sámi iyi ñ ye bei lefee
 nwo, amma ka joo do pɛɛ hai ne lefee. Pɛɛ hai
 ne lefeeui í je ntò do idò ku má.

9 Si tia iyi ñ tako ñ ce nɗe wo ñ ni ñ maà tótòò
 do woo ce sakara ɗa. 10 Amma bii ñ ni ñ maà
 tótòò do woo ce sakara ɗa wala do ilu bine ɗa
 do ile ɗa do woo tóò iwɛ ɗa, kù je hai dasi Jesu
 naane ɗai ñ wa n fáa, domi bii beɛbei tilasii ñ
 fita hai si andunya ɗa. 11 Ñ ni ñ maà tótòò do
 ine iyi wa kpe araɛ woo dasi Jesu naane nò wa
 ce sakara, wala bine, wala iwɛ ku tóò, wala ine
 ku bu, wala aɗɛ ku mò, wala ine ku takí. Nò
 inɛò ine dimi beɛbe ɗa ñ maà ya tótòò ñ je ɗa
 mòm.

12-13 Amu ñ kù ne kpáa ñ kiiti hai dasi Jesu
 naane ɗa. Ilaaɗ á kiiti ɗa. Amma í sía ñ kiiti
 ineɛ igbe nɗe ɗa. Debei, ñ “nya ine laalo hai si
 anini nɗe” si bei kukoi ideɛ Ilaaɗ wa fò.

6

I maà ya kpe nje kiiti bi ineɛ andunya ɗa

1 Bii kpaasi woo dasi naane gò í ce nɗe
 kurara, beirei aa ce ñ dale ineɛ igbe nɗe ɗa nò ñ
 kpoò kiiti bi hai dasi naane ɗa. 2 I kù mà ɗa iyi
 woo dasi naane ɗai aa na a kiiti ineɛ andunya
 ɗa? Nò bii inɛi aa kiiti ineɛ andunya ɗa, debei
 ñ kaa yòkò ñ kiiti baa ide keeke ɗa? 3 I kù mà
 ɗa iyi awai aa ka kiiti amaleka ɗa? Aa na ñ fò
 ideɛ andunyau ihɛ má? 4 Na nɗu, bii kpaasie
 í ceɛ kurara, kù sía ñ jò hai dasi Jesu naane gò
 ku kiiti nɗe, nɗu iyi kù ne baa gò si igbei Jesu.

* 4:9 Á je bei ine ɗa iyi ñ ye taale nɗa ku ba a kpa ɗa Si dɛone nɗa bii ñ ye taalei ine gò ñ waa bi a kpaa ñ baòɛ bantuma bii ñ
 ya ce kuceii nò ñ leeki aninii bantumau nɗu do muusu nla a ja. Nò ine ɗa ñ ya koo a leeki a maa cò. * 5:1 aboi baac kù
 je iye ñ biei Polu wa fáa, abo mmu gò iyi baac í soi.

5 N̄ kɔ nɲe iyi ihē wai anyɔ ku ba ku mu nɲe. Ntɔ ntɔ, inɛ ɔ kù wa si anini nɲe iyi bisie í tɔ ku kiiti kpaasie nɲai? 6 Na mii í ce í waa kpe nɲe kiiti bi hai dasi Jesu naane nɲa.

7 Bii ide ɔ í wa si anini nɲe, wa nyisi mɔngɔ nɲe í mɔm mam. Na mii í ce í ci ya yɔkɔ í te idɔ nɲa bii à rara nɲe. Na mii í ce í ci ya je a takii nɲe. 8 Amma inɲe taka nɲei í ya maa raraa inɛ ɔ nɲa, kpaasi woo dasi Jesu naane nɲa mɔm nii í ya maa takii nɲa. 9 Inɲe, i kù mà nɲa iyi woo ce laalɔ nɲa a kaa ba tubu si bommai Ilaaɔ? I maà jò a ði iju nɲe. Woo ce adei abo yaamɔ do woo tɔɔ iwē nɲa do woo ce sakara nɲa do inɛ nɲa iyi à waa sùð inemɔkɔ kpaasi nɲa 10 do ile nɲa do ilu bine nɲa do woo mɔ atē nɲa do woo yaako inɛ nɲa do woo je inɛ takii nɲa a kaa ba tubu si anundya titi Ilaaɔ. 11 Bɛɛbei inɛ ɔ nɲe nɲa à ye wo. Amma à wē nɲe, nɔ à jò í má nɲa, nɔ í je dee dee nɲa na saabui irii Lafēe Jesu Kirisi, do Hundi Ilaaɔ Lafēe nwa.

I jò kucei ara nɲe ku na Ilaaɔ amboe

12 Inɛ ɔ nɲe nɲa à ya ni, n̄ ne kpāai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndɛe si á s̄la nɲe. An yɔkɔ n ni, n̄ ne kpāai mii fei ku ce, amma n kaa n jò n je arui nkāma. 13 Í ya nyi í ni nɲa, ije í wɛei na inɔ, nɔ inɔ mɔ í wɛei na ije. Ntɔi, amma do nɲu fei Ilaaɔ á na ku kpa irii mii minji nɲau bɛ fei. Amma í ce laakai nɲa, ara kù wɛe na abo kaafe nɲa ku sùð. Í wɛei na Lafēe nɔ Lafēe mɔ í wɛei na irie. 14 Ilaaɔ, nɲu iyi í j̄l Lafēe hai si bale á j̄l awa mɔ do gbugbāe.

15 Inɲe i kù mà nɲa iyi ara nɲe í yei bei ikɔ ikɔi arai Kirisi? Debei, aa so ikɔi arai Kirisi í jò ku tɔtɔð abo kaafe a je akā nɲa? Aawo, kaa ce. 16 Mà i kù mà nɲa inɛ iyi wa tɔtɔð do abo kaafe, aɲað à baa à je ara akāi? Si kukɔi idei Ilaaɔ à ni, aɲa minjiu fei aa na a je ara akā. 17 Bɛɛbe mɔi inɛ iyi í tɔtɔð do Lafēe aɲað à baa à ne lasabu akā.

18 I saa adei abo nɲa. Dulum iyi amane wa ce fei ci ya má si arae, amma inɛ iyi wa ce adei abo, arai nɲu takaei wa dasi dulum. 19 Mà i kù mà nɲa iyi ara nɲei í je bi ku wai Hundi Ilaaɔ iyi í wa si nɲe iyi Ilaaɔ í mu nɲe? I kù ne ara nɲe 20 domi à ya nɲei do fia iyi kù ne jia. Na nɲu, i jò kucei ara nɲe ku jò inɛ nɲa a mà bɛɛrei Ilaaɔ.

7

Idei abɔð

1 Ide iyi í kɔom wa si tia nɲe, nɲui n̄ wa n je nɲe wa bɛɛbei. Í s̄la inemɔkɔ ku maà so abo. 2 Amma na sakara í s̄la inɛ fei ku ne aboɛ, nɔ abo fei ku ne mɔkɔɛ. 3 Mɔkɔ í ne kú cea aboɛ mii iyi í j̄ɔ a cea abo fei, nɔ abo mɔ ku cea mɔkɔɛ mii iyi í j̄ɔ ku cea mɔkɔ fei. 4 Abo kaa yɔkɔ ku ce bei í bi do arae, domi araeu ti mɔkɔɛi. Bɛɛbei mɔkɔ mɔ kaa yɔkɔ ku ceð arae bei í bi, domi nɲu mɔ arae ti aboɛi. 5 I maà ya kɔ ku sùð abo nɲe nɲa bii kù je inɲe minji feii í gbɔsi nɲe í yɔɔ nɲa iyi á s̄la í jò titá nɲa si waati

keeke ku ba í na ara nɲe í ce kutɔɔ nɲa. Nɔ si anyie í tɔtɔð má nɲa. Bii kù je bɛɛbe á yɔkɔ ku je í kaa na í yɔkɔ í mu ara nɲe nɔ Seetam á na ku lele nɲe.

6 N kù wa n fɔ iyi ihē bei tilasi, amu de n̄ wa n tɔɔ nɲe. 7 Á s̄laam si bii inɛ fei í wɛe kaafe bei amu takam, amma Ilaaɔ í cea inɛ fei amuaei, ti inɛ ihē ikā, ti inɛ ih̄s̄ mɔ ikā.

8 Amma n̄ wa n s̄s̄ kaafe nɲa do jaaɔ nɲa á s̄la a maa wɛe nɲa kaafe bei n̄ wɛe. 9 Amma bii a kaa yɔkɔ a mu ara nɲa, a dede nɲe a so nɲe, domi í s̄la a so nɲe do iyi aa maa wɛeð bineɛ ntɔ ntɔ.

10-11 Nsei, inɛ nɲa iyi à so nɲe t̄a aɲai n̄ wa n s̄s̄ woodau ihē. Mɔkɔ ku maà kɔsi aboɛ, nɔ abo mɔ ku maà kɔ mɔkɔɛ. Amma bii á fe nɲe, abo ku buba ku maà so mɔkɔ tit̄s̄, walakɔ ku nyi bi mɔkɔ nwoɛu. Kù je amui n̄ wa n na nɲe woodau ihē, Lafēe wa nɲa nɲe.

12 Inɛ nɲa iyi à gbe aɲa mɔi n̄ wa n s̄s̄ iyi ihē, kù je Lafēe í fɔɔ. Bii woo dasi Jesu naane ɔ í ne abo, nɔ abou kù je woo dasi naane, bii abou í jesi aɲa a maa wɛe, ku maà kɔsie. 13 Bii abo ɔ mɔ í ne mɔkɔ nɔ mɔkɔu kù je woo dasi Jesu naane, bii í s̄laa mɔkɔu si aɲa a maa wɛe, ku maà kɔsie. 14 N̄ ni bɛɛbei domi Ilaaɔ á yɔkɔ ku cica mɔkɔ hai dasi Jesu naaneu na aboɛ. Bɛɛbe mɔi Ilaaɔ á yɔkɔ ku cica abo hai dasi naaneu na mɔkɔɛ. Nɔ á yɔkɔ ku cica ama nɲa nɲa mɔ. Bii kù je bɛɛbe, amu nɲau, cefee nɲai aa je. 15 Amma hai dasi Jesu naaneu, bii í ne, j̄ɔe ku koo. Kù je tilasi í maa wɛeð nɲe nɲa domi Ilaaɔ í kpe wai ka maa wa si laakai ku s̄u. 16 Amma bii í jesi í maa wɛe nɲa í s̄la, domi awɔ abo í kù mà bii í je mɔkɔɛ á na ku ba faaba na irie. Nɔ awɔ mɔ mɔkɔ í kù mà bii í je aboɛ á na ku ba faaba na irie.

I wɛe bei í tako í ye nɲa Ilaaɔ í bei í kpe nɲe

17 Ās̄ Lafēe í jilea inɛ fei tengi bii á ne si kuwɛɛe. Na nɲu, baai idei nɲe ku so baasi, í s̄la inɛ fei ku máa ne si kpāai kuwɛe bii í tako í wa wo Ilaaɔ í bei í kpoo. Iyi n̄ jilea igbei inɛi Jesu nɲa bii fei mbe. 18 Bii á dasi inɛ bango Ilaaɔ í bei í kpooi, lafēe ku wɛe bɛɛbe. Inɛ mɔ iyi a kù dasie bango Ilaaɔ í bei í kpoo, lafēe ku maà de a dasie bango má. 19 Bii á dasi inɛ bango wala bii a kù dasie, kāmāe kù je taale, amma woodai Ilaaɔ ku jirimai í s̄la. 20 Inɛ fei ku leek̄l si bei í wɛe í bei í gbɔð kukpei Ilaaɔ. 21 Í je aru wo waati iyi Ilaaɔ í kpeɛi? Mà ti í j̄ð inɛ ku fɔ. Amma bii í na í ba kpāa ɔ iyi aa neð arae, bɛɛge si bɛ gbakā. 22 Aru iyi Ās̄ Lafēe í kpe í baa í je inɛ iyi í ne araei na saabui Lafēe. Bɛɛbe mɔi inɛ iyi í ne arae iyi Ās̄ Lafēe í kpoo, lafēe í baa í je arui Kirisi. 23 Á ra nɲei do fia hai ne jia. Na nɲu, i maà j̄ð í je arui inɛ nɲa. 24 Inɲe inem nɲa, i j̄ð inɛ baa yooma fei ku leek̄l si wajui Ilaaɔ si bei í wɛe wo Ilaaɔ í bei í kpoo.

Idei kaafe nɲa

25 Nsei, iyi í je ti ine ña iyi a kù tótó sɛɛ do ine gɔ titá, n kù ne ide gɔ iyi í je woodai Lafɛɛ. Amma si bei Lafɛɛ í ce araarem ñ jeò ilu naane, ñ wa n sɔ ñe iyi í je lasabum.

26 Ñ tamaa, na wahalai waatiu ihɛí á sla ine fei ku wɛɛ bei í wɛɛ nsei. 27 Bii í ne abo, mað de kpáa í fɛɛfɛɛ ñje. Bii í nɔ í wɛɛ kaafe, mað de abo. 28 Amma do ñju fei bii í so abo í kù ce dulum. Bii mudɛɛ mɔ í so mɔkɔ, kù ce dulum. Amma ine ña iyi á so ñje, asoi andunya ñjai á káasi, nɔ n kù bi í ye bɛɛɛ ñje.

29 Inem ña, iyi ñ wa n fɔ wee, waatiu kù so má. Na ñju, hai nsei ine iyi í ne abo, í sla ku ye bei ine iyi kù ne abo. 30 Nɔ ine iyi wa kpata ku ce bei ine iyi kù ne inɔ ku fɔ. Ine mɔ iyi wa nyaanyi ku ce bei ine iyi kù ne inɔ didɔ. Ine mɔ iyi wa ra ngɔgɔ, ku ce bei kù je títɛɛ. 31 Ine iyi amanii andunya wa bukaataa ku mað dasi laakæ fei si bɛ. Ñ wa n fɔ bɛɛɛ si na iyi í jò yaase bei andunya ihɛ í ye kaa kpe jiidá má. 32 N kù bi nkáma ku maa bitandí ñje. Ine iyi kù so abo, laakæ fei si icei Lafɛɛ í ya wa, í ya maa de ñju ku ce iyi á dɔa Lafɛɛ si. 33 Amma ine iyi í ne abo, lasabue si mii ndii andunya ñai í ya wa. Mii iyi á dɔa aboɛ sii í ya maa de ku ce. 34 Laakæ ci ya je aká. Inaabo ña iyi á kù ne mɔkɔ do mudɛɛ ña lasabu ñja si ideí Lafɛɛ í ya wa ku ba á je dee dee si ara do si hunde. Amma ine iyi í ne mɔkɔ lasabue si mii ndii andunya ñai í ya wa. Mii iyi á dɔa mɔkɔɛ sii í ya maa de ku ce.

35 Na aranfáani ñjei ñ wa n fɔ iyi ihɛ, kù je na n dasi ñe wahala, amma na n nyisi ñe iyi í sla í ce ñai ku ba í na Lafɛɛ ara ñje mam mam.

36 Bii ine gɔ í ye ama inaaboɛ í ja í to aboðɔ nɔ í ye kù sla ku maa wɛɛ kaafe, nɔ í bi á gbaa aboðɔ, kù ce bei í bi. Bii í ni á gbaa aboðɔ kù ce dulum. 37 Amma ine iyi í dasi idɔ dim dim bii kù je do tilasi gɔ, bii í jilá si ama inaaboi ñju ku mað so mɔkɔ, mii jiidai í lasabu. 38 Bɛɛɛ mɔi ine iyi í jò á gba ama inaaboɛ aboðɔ mii jiidai í ce, amma ine iyi í kɔ á gba títɛɛ aboðɔ ñju í ce í re.

39 Á dɔ aboi si mɔkɔɛ bii mɔkɔɛ í wɛɛ si hunde, amma bii mɔkɔu í ku, abou í ne aræ ku so mɔkɔ titɔ iyi í bi, lafɛɛ de kù je woo dasi Jesu naanɛ. 40 Amma si lasabum, bii abou í bubæ jaað, inɔ didɛɛ á la ku re. Nɔ ñ tamaa Hundeí Ilaaði í sɔm ideu ihɛ.

8

Jje iyi á ceð kuwɛɛ

1 Nsei si ideí mii iyi á ceð kuwɛɛ ñ lo si. Ntoí awa fei á ne kumà si bei í fɔ ña. Kumà í ya jò ine ku ne faauí, amma kubi í ya sobi ine. 2 Bii ine gɔ í tamaa ñju í má ngɔgɔ, kù má nkáma titá si bei í jo. 3 Amma ine iyi í bi Ilaað, Ilaaði í má lafɛɛ.

4 Iyi í je ti ideí ñjai kuwɛɛ si bii ì waa bee má í sla í ya ñɔ ña. Awa á má iyi iwɛ kù je ngɔgɔ si andunya. Á nɔ á má iyi Ilaað ñju akáí

í wɛɛ. 5 Nto nto, iwɛ nkɔ do lafɛɛ nkpoi í wa lele do si ile. Amma baá do iyi ine ña á waa tɔo iwɛ nkɔ nkɔ, 6 bi tu wa Ilaað akáí í wɛɛ. Ñjui í je Baaba, hai bi tɛi mii fei wa naa. Na iriɛí awa á nɔ á wɛɛ. Lafɛɛ aká mɔi í nɔ í wɛɛ. Ñjui í je Jesu Kirisi, hai bii mii fei wa ceð. Do saabueí á neð kuwɛɛ.

7 Amma kù je ine feii í má iyi bɛ. Hee nsei ine gɔ ña iyi á tako á ne dɔneí iwɛ ku tɔo á waa ño ñjau bei ijei kuwɛɛ, nɔ ida ñja wa ye taale ñja na gbugbá hai ne ñja. 8 Kù je ijeí á bɔð wa bi Ilaað. Bii á je, kaa ká ñwa si ngɔgɔ, bii á kù nɔ á kù je, kaa jò ka kua ngɔgɔ.

9 Amma í ce laakai ñu ku ba ara ku ne ñje ku mað dasi ine gɔ ña dulum. 10 Bii nsei, awɔ iyi í ne kumà í buba í waa je ilei iwɛ, ine iyi kù ne gbugbá, bii í ye bɛ, ñju mɔ á ne wɔkɔ ku je ijei kuwɛɛu baa bii idɔɛ wa yeð taaleɛ. 11 Nɔ do saabui kumæ kpaasieu ku ce nfe, ñju mɔ iyi Kirisi í ku na iriɛ. 12 Bii ì waa cea kpaasi hai ne gbugbá ñje ña dulum bɛɛɛ ña nɔ í waa mɛɛ ña si idɔ ñja ña, Kirisi takæí ì waa cea dulum ña. 13 Na ñju, bii ñjai á jò kpaasim gɔ ku dasi kurara, n kaa n ño ñja má ajò káma ku ba n mað n dasie kurara.

9

Kpáai mii iyi woo bɛ í ne do ice iyi í ne ku ce

1 N kù ne aram nii? N kù je woo bei? N kù ye Jesu Lafɛɛ nwai? I kù je isoi icem iyi ñ cea Lafɛɛ ñai? 2 Baa bii ine gɔ ña á kɔ ku màm bei woo bɛ, ñ je woo bɛ bi tu ñje, domi ñjei ì je sɛeda iyi wa nyisi iyi amuu woo bei Lafɛɛ nto nto.

3 Ine ña iyi á waa wusem, ide iyi an je ñja wee. 4 A kù ne kpáa ka je na ka mɔi? 5 A kù ne kpáa ka ne abo woo dasi Jesu naanɛ iyi á si wa bei woo bɛ gɔ ña á waa cei? Bei ifoi Lafɛɛ ñjau do Sefaa Píɛɛ? 6 Mà amu do Baanabasi awa akáí a kù ne kpáa á ya na wa ije, í gbe ka ce ice? 7 Ine káma kaa bɔ ikoi igù do fiaí ñju takæ. Ine káma kaa lo jji ndii rezɛɛ iyi kù je isoɛ. Nɔ ine káma kaa maa degbe mɛɛmu gaa iyi kù waa ma amæ.

8 Kù je do bisii amane ñju akáí ñ wa n fɔð ideu ihɛ. Ide akáui do iyi woodai Moizi wa fɔ. 9 Moizi í kɔ si tiai woodaɛu í ni, i mað ti í dɔ geli kete iyi wa jojo si bilee wa nya yɔyɔɛ. Na kete ñai Ilaað í fɔ iyi bɛ ba. 10 Mà na iri nwai wa fɔ ideu. Oo, na iri nwai á kɔ, domi í sla woo logoo do ine iyi wa kpokpo aña fei á maa cɔ kpáai ikpɛ ñja. 11 Ide iyi á sɔ ñje í yei bei ideí Hundeí á gbɛ ñje. Debei, bii ì mu nwa sɔndai ara ña, aa jò ku la ñjei? 12 Bii ine gɔ ña á ne kpáaɛ bi tu ñje, awa mɔ ni á kù re ña?

Amma á kù ceð kpáau ice si ñje. Á temua si fei ndɛɛ ku ba ka mað ti ka dɔ kpáai laabaau jiidai Kirisi. 13 I kù má ña iyi ine ña iyi á waa ce ice kpaɛí Ilaað, bei á ya ba ije ñja? Ine ña mɔ iyi á je woo wee ña, si kuwɛɛu bei á ya ba mii ku je ñja. 14 Bɛɛɛ mɔi Lafɛɛ í jilá si ine

ɲa iyi à waa sisi laabaau jiidau aɲa mɔ a ba ije ɲa si be.

¹⁵ Amma n kù ceò kãmae ice. N kù nɔ n kù wa n kɔ iyi ihẽ ku ba a ceem beɓbe. Ñ gbasi n kù do iyi ide iyi ñ wa n tɔɔɔ fufuu ihẽ á ce nfe. ¹⁶ N kù wa n tɔɔ fufu si na iyi í jò ñ wa n sisi laabaau jiiida. Amma tilasii bi tom n coo. Nɔ ijuukpãí á je titom bii n kù waazo ideu. ¹⁷ Bii do idɔɔbim nii ñ wa n coo, ñ ne kpãai n ba riba. Amma tilasi ñ ne ku ce mɔm nii domi Ilaaɔi í dasim. ¹⁸ Debei, yoomai í je ribam. Ribam nii í je n waazo laabaau jiidai Kirisi, ku maà ti ku je do ideyi fia nɔ n maà n ti n ce ice do kpãa iyi ñ ne.

¹⁹ Ñ ne aram, n kù je arui ine kãma. Amma do ɲɲu fei ñ ce aram arui ine fei ku ba n fa ine nkpo n naaò wa bi Kirisi. ²⁰ Bi Zuifu ɲa ñ baa ñ je bei Zuifu, ku ba n fa ɲa wa. Ine ɲa mɔ iyi à waa jirima wooda ñ je ine akã ɲa ku ba n fa ɲa wa baa bii amu takam n kù wa si awoi wooda. ²¹ Bi ine ɲa iyi a kù ne wooda ñ je ine akã ɲa ku ba n fa ɲa wa. Kù je n kù wa n jirima woodai Ilaaɔ, domi ñ wa n too woodai Kirisi. ²² Bi ine ɲa iyi a kù ne gbugbã amu mɔ n ce bei ine iyi kù ne gbugbã ku ba n fa ɲa wa. Ñ ce bei ine fei í ye ku ba gɔgɔ ɲa ɲa a ba faaba, baa bii beirei. ²³ Ñ wa n ce fei ndeɛi ku ba kuwee iyi laabaau jiidau í ne n basi ikpẽ.

²⁴ Inje fei í mà ɲa si gaasai kusei ine feii í ya sei amma ine akãí í ya ba ribae. Na ɲɲu, í hanya ku ba í ba ribae ɲa. ²⁵ Woo ce gaasai kusei ɲa à ya maa mu ara ɲɲai si fei ndeɛ. À waa ce beɓbe ku ba a ba fulai wua * ɲa iyi á gbe nɔ ku wɔ. Amma awa à waa cei ku ba ka ba iyi ci ya tà. ²⁶ Na ɲɲai í ce ñ wa n sei bei ine iyi í ne mii iyi wa lele. Ñ wa n jabu amma kù je si ngbe. ²⁷ Ñ wa n wahala aram ntɔ nta ku ba n kãmiae nɔ n maà n ti n je ine iyi aa na a lele awɔ ngbe waati iyi ñ cea ine ɲa waaZO ñ tà.

10

I maà ya tɔɔ iwẽ ɲa

¹ Inje inem ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi si waatii Moizi, bala nwa ɲau fei kudui ijluu à too nɔ aɲa fei à kua tenkuu do ise. ² Kudui ijlu ku too do tenkuu ku kua í yei bei à dasi ɲa inyi nɔ à baa à je mɔcɔi Moizi ɲa. ³ Nɔ aɲa fei ije dimi akã gɔi à je. Ijeu hai bi Ilaaɔi í naa. ⁴ Nɔ aɲa fei inyi dimi akãí à mɔ. Inyiu Ilaaɔi í jò í fita hai si kuta. Kutau í ya maa too ɲai. Nɔ Kirisii í je kutau. ⁵ Do ɲɲu fei, Ilaaɔ í jò ine nkpo ɲɲa í ku si gbabua si na iyi í jò daa ɲa ku sɔaa si.

⁶ Nsei, mii ɲau bei í je nwa yaase ku ba ka maà ne bine laala ɲa bei aɲa mɔ. ⁷ Nɔ í maà ya tɔɔ iwẽ ɲa bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce. Ì mà ɲa iyi à kɔ

idei iwẽ ku tɔɔ ɲa à ni, ine ɲau à buba à je à mɔ, nɔ à dede à waa jojo. ⁸ Ka maà ya ce adei abo kaafe bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce, nɔ amane dubu kɔnfia do mɛeta (23.000) í ku si ajo akã. ⁹ Ka maà ya ka cɔ laakai Ilaaɔ bei í to bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce, nɔ njo ɲa à kpa si ɲa ine nkpo. ¹⁰ Ka maà gbagba bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce, nɔ amalekai iku í kpa ɲa.

¹¹ Mii ɲau bei í ba ɲa bei yaase, nɔ à kɔɔ ku ba ka ce laakaii ara nwa, awa iyi à wee si waatii ankãanyiu ihẽ. ¹² Na ɲɲu, ine iyi í tãmaa ɲɲu wa leekɔ dim dim ku jò ku ce laakaii araɛ, ku ba ku maà ti ku cuku. ¹³ Í kù ye dimii laakai ku cɔ gɔ ɲa iyi kù je dimi iyi ine fei í ya ye. Ilaaɔ ilu naane kaa jò a cɔ laakai ɲɲe ku re zaka bei aa yɔkɔ í temuàò ɲa. Amma si laakai ku cɔ baa yooma fei í ya nyi ku ce bi ku fita má ku ba í yɔkɔ temua ɲa.

¹⁴ Na ɲɲu kpaasim ɲa, í saa iwẽ ku tɔɔ ɲa. ¹⁵ Ñ wa n ba ɲe ide ku fɔi bei ilu laakai ɲa. Í jò í ce lasabu si iyi ñ wa n fɔ ɲa. ¹⁶ Si ijei Lafɛɛ, kɔɔfu iyi à ya ka so ka saabuò Ilaaɔ wa nyisi iyi à ne ikpẽ si njei Kirisi. Nɔ pɛɛ iyi à ya ka so ka buu wa nyisi iyi à ne ikpẽ si arai Kirisi, mà irei. ¹⁷ Si na iyi í jò awa fei pɛɛ akãui à je, ɲɲui í jò baa do iyi à kpo fei à je ara akã, domi awa fei à ba ikpẽ nwa si pɛɛ akãui.

¹⁸ Í cɔ inei Izireli ɲa. Ine ɲa iyi à waa je ijei kuwee, à ne ikpẽ si bi ku weeu, mà irei. ¹⁹ Debei, mii ñ wa n fɔ. N kù ñ inja iyi à ya ceò kuwee í je ngɔgɔ. N kù nɔ n kù ni iwẽu takae mɔ í je ngɔgɔ. ²⁰ Aawo, amma ñ wa n foi ñ ni kuwee iyi woo tɔɔ iwẽ ɲau à ya ceu, inei inɔɔko ɲai à ya cea, kù je Ilaaɔ. Nɔ wee n kù bi í ne ikpẽ do inei inɔɔko ɲa. ²¹ Inje iyi í ya je ijei Lafɛɛ ɲa nɔ í mɔ mii iyi í wa si kɔɔfue ɲa, í kaa nyi í sinda í ɲɔ ɲa iyi à ceaò inei inɔɔko ɲa kuwee má ɲa nɔ í mɔ mii iyi í wa si kɔɔfu ɲa ɲa. ²² À bi ka dede igui Lafɛɛi? À roo gbugbãí?

I ce fei ndeɛ ku ba ine ɲa a mà beɛrei Ilaaɔ

²³ Ine gɔ ɲɲe ɲa à ya ni, ñ ne kpãai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndeɛ si á sɔa ɲɲe. Ntɔ ntɔ, í ne kpãai í ce mii fei ɲa, amma fei ndeɛ kaa mua ine gbugbã. ²⁴ Ine kãma ku maà dede aranfaanii ɲɲu takae amma ku dede ti ine mmu ɲa.

²⁵⁻²⁶ Kukoi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, ile do mii iyi í wa si fei ti Aɔ Lafɛɛi. Na ɲɲu, inja iyi à waa ta ajo fei í ɲɔ ɲa, í maà bee ide kãma ɲa ku ba idɔ ɲɲe ku maà ye taale ɲɲe.

²⁷ Bii hai dasi Jesu naane gɔ í kpe ɲe ku je, bii í dasi idɔ í koo ɲa, mii iyi à na ɲe fei, í je ɲa, í maà ya bee ide kãma ɲa ku ba idɔ ɲɲe ku maà ye taale ɲɲe. ²⁸ Amma bii ine gɔ í sɔ ɲe í ni, iyi ihẽ à ceò kuwee, í maà ɲɔ ɲa na ine iyi í sɔ ɲe idɛ ku maà ye taale. ²⁹ Kù je na idɔi inje taka ɲɲe, amma na ti ine iyi í sɔ ɲeui.

* 9:25 fulai wua Si waati ɲa ine iyi í cua kpaasi ɲa si gaasai kusei, fulai wuaí à ya daa si iri

Ntɔ ntɔ, idɔi inɛ gɔ kaa yɛ taalei ara ku nem. ³⁰ Bii n̄ saabu Ilaaɔ si ije, inɛ k̄ama k̄u nɛ kp̄aa ku yɛ taalem na ijeu iyi n̄ saabuɔ Ilaaɔ t̄a.

³¹ Na n̄ju, bii i je i waa m̄o n̄a, walakɔ bii i waa ce ngɔgɔ n̄a i ce fei ndɛɛ ku ba inɛ n̄a a m̄a bɛɛrɛi Ilaaɔ. ³² I ce kuwɛɛ n̄nɛ do yaase bei i kaa dasiɔ inɛ k̄ama kurara n̄a, hai Zuifu n̄a do Gereki n̄a hee do inɛi igbei Ilaaɔ n̄a fei. ³³ I sisim n̄a. Amu takam n̄ wa n ce kookaai ku ba kucei ku d̄sa inɛ fei si, si mii baa yooma fei. N k̄u wa n de aranfaanii amu takam, i gbe ti zamaa iyi i gbe fei ku ba a ba faaba.

11

¹ I sisiim n̄a bei amu takam n̄ wa n sisi Kirisi.

Yaase bei i s̄la inɛ ku nyisiɔ bɛɛrɛi Ilaaɔ wee

² N̄ wa n saabu n̄ɛ do iyi i ya maa ye gigiim si fei ndɛɛ n̄a, do si bei i mu cio iyi n̄ kɔ n̄ɛ siu dim dim n̄a. ³ Amma n̄ bi i m̄o n̄a iyi Kirisii i je inɛ ngboi inɛm̄okɔ baa yooma fei, inɛm̄okɔ m̄oi i je inɛ ngboi aboɛ, Ilaaɔ m̄oi i je inɛ ngboi Kirisi. ⁴ Inɛm̄okɔ iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii i bii irie k̄u waa nyisi bɛɛrɛi inɛ ngboɛ. ⁵ Amma inaabo iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii k̄u bii irie, k̄u waa nyisi bɛɛrɛi inɛ ngboɛ. I yei bei inaabo iyi à gbogoo irie. ⁶ Bii inaabo k̄u waa bi mango ku we, ku gbogoo irie. Amma bii iri ku gbogoo i j̄eaa anyɔ, ku we mango. ⁷ K̄u s̄la inɛm̄okɔ ku bii irie domi Ilaaɔ i takae ku j̄oɔ n̄o ku nyisi amboɛɛ, amma inaabo, amboei inɛm̄okɔ wa nyisi, ⁸ domi hai si kutaka inɛm̄okɔ k̄u fita hai si inaabo, amma inaabo i fita hai si inɛm̄okɔ. ⁹ Bɛɛbɛ m̄oi a k̄u taka inɛm̄okɔ na inaabo amma à taka inaabo na inɛm̄okɔ. ¹⁰ Na n̄ju, na irii amaleka n̄a i s̄la inaabo ku we mango ku nyisi iyi n̄ju wa s̄la m̄okɔi n̄ju iri ile. ¹¹ Amma do n̄ju fei si wajui Lafɛɛ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni n̄ju i nɛ gbugb̄a n̄ju ku ce kuwɛɛi n̄ju ik̄a, domi inaabo i nɛ bukaatai inɛm̄okɔ, inɛm̄okɔ m̄o i nɛ bukaatai inaabo. ¹² Bei à n̄ya inaabo hai si inɛm̄okɔ, bɛɛbɛ m̄oi à b̄i inɛm̄okɔ hai bi inaabo, amma Ilaaɔi wa ce fei ndɛɛ.

¹³ In̄ɛ taka n̄nɛ i lasabu n̄a. I s̄la inaabo ku t̄ɔɔ Ilaaɔ hai we mango? ¹⁴ In̄ɛ taka n̄nɛ i k̄u m̄a n̄a iyi anyɔi bii inɛm̄okɔ i nɛ n̄toi iri siso? ¹⁵ Amma bii n̄toi irii inaabo i s̄o, boodai. A muaa n̄toi iriei ku je bei fuugese. ¹⁶ Bii inɛ gɔ wa bi ku ba wa kakɔɔ ku ce si ideu bɛ, amu de n̄ wa n f̄o iyi si ino n̄wa do si igbei inɛi Ilaaɔ n̄a a k̄u nɛ d̄ɔɔnɛ mmu gɔ ma.

Ijei Lafɛɛ

(Cɔ Matie 26:26-29; Maaku 14:22-25; Luku 22:15-20)

¹⁷ Ide iyi an s̄ɔ n̄ɛ nsei, n kaa n saabu n̄nɛ si, domi à s̄la kutɔɔ n̄nɛ n̄au ku mu n̄nɛ gbugb̄ai wo, amma wee nsei wa keke n̄ɛi. ¹⁸ Sinte, à s̄m̄ à ni bii i t̄ɔɔ n̄a inɛ gɔ n̄a à wa si ino n̄nɛ iyi inɛɔ n̄a i ci ya nɛ anu ak̄a. Nɔ n̄

tamaa nt̄oi. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, k̄u nɛ bei à ce iyi n̄nɛ ku fɛɛfɛ k̄u wa si anini n̄nɛ, ku baa m̄a inɛ n̄a iyi à je ti ntɔ. ²⁰ Bii i t̄ɔɔ i waa je n̄a, i ya tamaa bei ijei Lafɛɛi i waa je n̄a amma iboi, ²¹ domi bii i buba n̄a gbak̄a, inɛ fei i ya maa saasai ku je s̄ondae iyi i naaɔ wa, n̄o à j̄ɔ inɛ gɔ n̄a do ari, n̄o inɛ gɔ n̄a à je à m̄o hee at̄ɛ ku n̄a n̄a. ²² I k̄u nɛ kpas̄ɛi ara n̄nɛ bii aa je i m̄o n̄ai? M̄a i bi i donda igbei inɛi Ilaaɔ n̄a, n̄o i dasi ilu are n̄a anyɔ n̄ai? Bɛrɛi an do ntɔ. N saabu n̄ɛ? Aawo, n kaa n saabu n̄ɛ si n̄ju be.

²³ Ide iyi n̄ gba hai bi Lafɛɛ n̄ kɔ n̄ɛ si wee. Id̄u ājɔ iyi à so Lafɛɛ Jesu à daa inɛ n̄a si aw̄o i so p̄ɛɛ ²⁴ i saabu Ilaaɔ, n̄o i bububue. Nɔ i ni, iyi ih̄ɛi i je aram iyi n̄ na na iri n̄nɛ. I ya ce iyi ih̄ɛi i maa yeɔ ḡigim n̄a. ²⁵ Bɛɛbɛ m̄oi, iyi à je à t̄a, i so k̄oofu i ni, k̄oofuu ih̄ɛi i je akabuu tit̄si Ilaaɔ iyi i d̄i do njem. Waati iyi i waa m̄o do k̄oofuu n̄a fei, i ya coo i maa yeɔ ḡigim n̄a. ²⁶ Waati k̄ama iyi i waa je p̄ɛɛu n̄o i waa m̄o do k̄oofuu n̄a fei, ikui Lafɛɛi i waa sisi n̄a hee koo nyiɔ wa.

²⁷ Na n̄ju, inɛ iyi i je p̄ɛɛi Lafɛɛ walakɔ i m̄o do k̄oofue, n̄o kuwɛɛ k̄u je dee dee, i raraa arai Lafɛɛ do n̄ɛɛi. ²⁸ Na n̄ju, inɛ fei ku wuse arae ku bei ku je p̄ɛɛu, n̄o ku m̄o do k̄oofuu. ²⁹ Ntɔ ntɔ, bii i je n̄o i waa m̄o n̄a n̄o i k̄u m̄a n̄a iyi arai Kirisii, i waa soa ara n̄nɛ taalei si kujɛ do si kum̄o n̄nɛ. ³⁰ N̄oi i j̄ɔ inɛ nk̄pɔ n̄nɛ wa ce b̄ɔɔ n̄o gɔgɔ n̄a à je inɛ m̄o n̄o n̄a, gɔgɔ n̄a m̄o à ku. ³¹ Bii à kiiti ara n̄wa do ntɔ, Ilaaɔ kaa kiiti wa m̄a. ³² Amma bii Lafɛɛ i kiiti wa, i ya j̄ɔ ka baa si kp̄aa j̄iidai ku ba ku maà ye taale n̄wa do inɛi andunya n̄a ājɔ.

³³ Na n̄ju, inɛ inem n̄a, bii i waa t̄ɔɔɔ ku ba i je n̄a, i j̄ɔ i ya degbe n̄ɛ. ³⁴ Bii ari wa kpa inɛ gɔ, ku je s̄ondae kpas̄ɛ ku ba i maà na i so taale si kut̄ɔɔɔ n̄nɛ. Ide iyi i gbe, an ce n̄ɛ cioɛ bii n̄ na n̄ to wa.

12

Amua n̄a iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Nsei, in̄ɛ inem n̄a, iyi i je ide i amua n̄a iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, n̄ bi i m̄a n̄tɛ n̄nɛ n̄a. ² I m̄a n̄a, waati iyi i k̄u m̄a Ilaaɔ n̄a à ya maa fa n̄ɛi si kp̄aa i w̄ɛ dekd̄ n̄a ku t̄ɔɔ. ³ Na n̄oi i j̄ɔ n̄ wa n̄ bi i m̄a n̄a, inɛ k̄ama iyi i j̄ɔ Hundei Ilaaɔ wa gb̄aa fei kaa yɔkɔ ku ni à ceekpe Jesu. N̄o inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni Jesui i je Lafɛɛ, bii k̄u je Hundei Ilaaɔi wa gb̄a lafɛɛ.

⁴ Amua ik̄a ik̄ai i wee, amma Hundei ak̄ai wa kp̄ɛ n̄a. ⁵ Ice ik̄a ik̄ai i wee, amma Lafɛɛ ak̄ai à waa cea. ⁶ Gbugb̄ai Ilaaɔ wa ce ice si inɛ fei ik̄a ik̄a, amma Ilaaɔ ak̄ai wa muà inɛ fei gbugb̄a iyi à ceɔ ice baa yooma fei. ⁷ I na inɛ fei amua iyi wa nyisi iyi Hundei wa ce ice sie n̄o ku ceɔ ice na aranfaanii inɛ fei. ⁸ Hundei Ilaaɔi i ya muà inɛ gɔ n̄a amua a muà inɛ n̄a bisi, n̄o Hundei ak̄ai i ya muà inɛ gɔ n̄a m̄o amua a f̄o ide do kum̄a. ⁹ Hundei ak̄ai i ya muà inɛ gɔ n̄a gbugb̄ai naane ku dasi, n̄o

ku mua ine gō ŋa gbugbā a jò b̄sō ŋa a ba iri.
 10 B̄eɛb̄e m̄oi Hunde akāu i ya mua ine gō ŋa gbugbā a ceò maamaake ŋa, nō ku cea ine gō ŋa amua a ceò walii, nō ku mua ine gō ŋa m̄o bisi a m̄a bii i je mii iyi ine gō wa ce do Hundi Ilaāsi wala bii i je do hunde mmu ḡoi. Í ya jò ine gō ŋa a f̄o ide do fee ŋa iyi a kù waa gb̄o, nō ku mua ine gō ŋa m̄o bisi a tuseò ideu.
 11 Amma Hunde akāu wa ce fei nd̄eɛ. Wa mua ine fei amua ikā ikā bei í bi.

Woo dasi Jesu naane ŋa fei à je ik̄ō ikā ikāi ara akā

12 Kirisi í yei bei ara akā do ik̄ō nkp̄o nkp̄o. Arau akāi baa bii í ne ik̄ō nkp̄o nkp̄o, 13 domi Hunde akāi à da nwa si ku ba awa fei ka je ara akā, hai Zuifu ŋa hee do dimi mmu ŋa, hai aru ŋa hee do ine ŋa iyi a ne ara ŋa. Nō bi Hunde akāu awa fei à waa m̄o.

14 Kù je ik̄ō akāi ara í ne, amma nkp̄o nkp̄o. 15 Baa bii ise í f̄o í ni, si bei n kù je aw̄o n kù wa si ara, do n̄ju fei, í wa si ara. 16 Baa bii it̄ í ni, si bei n kù je iju n kù wa si ara, do n̄ju fei n̄ju m̄o í wa si ara. 17 Bii arau fei í je iju, beirei á ce ku gb̄o ide. Walak̄o bii fei nd̄eɛ í je it̄l, beirei á ce ku gb̄o in̄unu. 18 Amma n̄o n̄to Ilaās í dasi ik̄ō ikā ikā fei si arai bei í bi. 19 Bii ara kù ne ik̄ō ik̄ō kaa ce. 20 Na n̄ju, ik̄ō nkp̄o nkp̄o í weɛ, amma arau akāi.

21 Iju kaa ȳok̄o ku s̄ō aw̄o ku ni n̄ju kù ne bukaatae. Iri m̄o kaa ȳok̄o ku s̄ō ise ku ni n̄ju kù ne bukaatae. 22 Iyi í re m̄om, baa ik̄ōi ara ŋa iyi à ya ni a kù ne gbugbā, ara í ne bukaata ŋa j̄iida. 23 Nō ik̄ō ŋa iyi à ne anyo si ara, à ya ka gb̄o ŋa ku re. Iyi a kù j̄o ka maa kpe iri ŋa, aŋaí à ya ka gb̄o ku re. 24 Amma ik̄ō ŋa iyi à gbe iyi a kù ne anyo, a kù ne bukaatai ka gb̄o ŋa b̄eɛbe. Ilaās í ce ara b̄eɛbei ku ba ik̄ō ŋa iyi a kù ne b̄eɛre ŋau ka jirima ŋa ku re. 25 Í cooi ku ba ara ku mād f̄eɛf̄eɛ n̄je, amma ik̄ō ikā ikā ŋau fei a maa gb̄o n̄je. 26 Bii ik̄ōi ara gō í ba wahala, aŋaò iyi à gbe ŋau feii à ya gb̄o ara kurou āj̄o. B̄eɛb̄e m̄oi bii à saabu gōgō, aŋaò iyi à gbe ŋau fei à ya ne in̄o did̄si āj̄o.

27 Nsei in̄e fei í je arai Kirisi nō ine baa yooma n̄je fei í je ik̄ō ikā ikāe. 28 B̄eɛbei, si igbei inei Jesu ŋa Ilaās í tako í cica ine gō ŋa à je woo b̄e ŋa, minjisia walii ŋa, m̄eɛtasia m̄o woo k̄o ine ŋa si cio. Si anyii n̄ju n̄o í cea ine gō ŋa amuai maamaake ŋa ku ce, ine gō ŋa m̄o à ne amuai b̄sō ŋa ku faaba, ine gō ŋa m̄o à ne amuai ine ŋa ku sobi, ine gō ŋa m̄o à ne amuai ine ŋa ku cuaò, nō ine gō ŋa m̄o aa ȳok̄o a f̄o fee ŋa iyi a kù waa gb̄o. 29 Kù je ŋa feii à je woo b̄e ŋa, walak̄o walii ŋa, walak̄o woo k̄osi cio ŋa. Kù nō kù je aŋa feii à ne amuai maamaake ŋa ku ce 30 walak̄o amuai b̄sō ŋa ku faaba. Aŋa fei sisi à nō à ne amuai fee ŋa iyi a kù waa gb̄o ku f̄o, walak̄o ideu ku tuse. 31 Amma í hanya í de amua ŋa iyi à re do b̄eɛre ŋa.

Iyi í re m̄om, an nyisi n̄je kp̄aa iyi í re fei nd̄eɛ.

13

Idei Kubi

1 Baa bii ñ wa n f̄o ide do feei aman̄e ŋa ikā ikā do ti amaleka ŋa nō n kù ne kubi, ñ yei bei is̄o iyi à waa cā walak̄o bei londi. 2 Baa bii ñ ne amuai walii ku ce, nō ñ m̄a asiuu fei nō ñ ne kum̄a fei, baa bii ñ dasi Ilaās naane hee bei an ȳok̄o ñ j̄o geete ku tek̄i, bii ñ kù ne kubi, ñ kù je ngōgō. 3 Baa bii ñ kp̄ēa ilu are ŋa aman̄im fei, nō baa bii ñ j̄ò à s̄ō aram bei in̄ai kuwee, bii ñ kù ne kubi, ñ kaa n ba riba.

4 Kubi í ya temua, í ya na ku ce mii j̄iida, ci ya ja igu, ci ya so arae lele, nō ci ya je ilu faau. 5 Kubi ci ya ce mii gō iyi kù je dee dee, nō ci ya de aranf̄aanii n̄ju akā. Ine iyi í ne kubi id̄eɛ ci ya k̄ō gb̄o gb̄o, nō ci ya j̄o idei taale si id̄eɛ. 6 Ine iyi í ne kubi ci ya weɛò in̄o did̄s̄i mii iyi kù je dee dee, í gbe si mii iyi í je n̄to. 7 Kubi ci ya m̄onḡo nkāma. Naane ku dasīe do kp̄aa ku c̄e do temuae ci ya t̄a.

8 Kubi ci ya ne k̄o. Amma walii ku ce á na ku kpa iri, fee ikā ikā ku f̄o á na ku t̄a, nō kum̄aí aman̄e m̄o á na ku t̄a. 9 Mii ŋau à na ku kpa iri si na iyi í j̄o kum̄a nwa do walii ku ce nwa, gōḡe kù k̄ō. 10 Amma waati iyi mii iyi í k̄ō á naa, waati b̄eɛbei, iyi kù k̄ō á ne.

11 Waati iyi ñ weɛ keeke, ñ ya n maa n f̄o idei bei ama keeke, nō n maa n ce laakai bei ama keeke, nō n maa n lasabu bei ama keeke, amma nsei iyi ñ ce ine nḡo ñ j̄o daai ama. 12 Iyi à waa ye nsei í yei bei mii iyi à waa h̄on̄ne bari bari si is̄o f̄uf̄u, amma āj̄o wa naa iyi aa ka ye ijuò iju. Iyi ñ m̄a si nsei kù k̄ō, amma waati n̄ju an m̄a s̄aa s̄aa bei Ilaās í m̄am.

13 Nsei mii m̄eɛtau ih̄eí í weɛ. Mii ŋau wee, naane ku dasi, do kp̄aa ku c̄e, do kubi. Amma kubi í re ŋa.

14

Idei amuai Hundi Ilaās

1 Na n̄ju, kubii í s̄ta í ded̄e ŋa. Nō í de amua ŋa iyi Hundi Ilaās wa mu nwa, iyi í re m̄om n̄jui í je walii ku ce. 2 Ine iyi wa f̄o ide do fee iyi kù waa gb̄o, Ilaāsi wa ba ide ku f̄o, kù je aman̄e, domi ine gō kù waa gb̄o id̄eɛ. Amma idei asiiu wa f̄o do gbugbāi Hundi Ilaās. 3 Amma ine iyi wa ce walii aman̄e ŋai í ya ba ide ku f̄o. Í ya j̄ò a leek̄i si naane ku dasi dim dim, nō ku mu ŋa gbugbā, nō ku t̄u in̄o ŋa. 4 Ine iyi wa f̄o ide do fee iyi kù m̄a, naane ku dasii n̄ju tak̄aei wa mua gbugbā. Amma walii, inei igbei Jesu ŋai wa mua gbugbā.

5 Á d̄s̄om si bii in̄e fei í waa f̄o ide do fee ŋa iyi í kù waa gb̄o ŋa, amma iyi ñ wa n bi wa re, n̄jui í je í ya maa ce walii ŋa. Ñ ni b̄eɛbei si na iyi í j̄o ine iyi wa ce walii, ic̄eé í ne aranf̄aani í re ine iyi wa f̄o ide do fee ŋa iyi kù wa gb̄o, í gbe bii wa tuse ideui, nō ku mua inei igbei Jesu ŋa gbugbā. 6 Nsei, in̄e inem ŋa, aranf̄aani yoomai aa ba ŋa bii ñ naa bi tu n̄je nō ñ wa n

fɔ fee iyi i kù waa gbɔ ɲa. I kaa ba aranfaani kama ɲa. Amma bii n sɔ ɲe yaasei ide iyi Ilaaɔ í sɔm, walakɔ n sisi nɲe idei kumà, walakɔ idei walii, walakɔ cio gɔ, ine nɲu á ne nɲe aranfaani.

7 Bɛɛɛ moi, mii iyi kù ne kuwɛɛ bei yèè do mɔɔlɔ bii á waa cãa, bii á kù waa cãa dee dee, beirei ine gɔ á ce ku gbɔ yaasee. 8 Ine mɔ iyi wa cã gãgã igũ, bii kù waa cãa dee dee, yooi á ce sɔɔlɔ igũ. 9 Bɛɛɛ moi, bii kù je i waa fɔ fee iyi ine ɲa á mà ɲa, beirei aa ce á gbɔ yaasee. Ide nɲe á nei si fufu. 10 Fee dimi ikã ikã nkɔɔi í wa si andunya, nɔ kãmæ kù kua yaase. 11 Do nɲu fei, bii n kù wa n gbɔ fee iyi á waa bam ku fɔ, ine iyi wa fɔɔu, dimi mmui í je bi tom, nɔ amu mɔ n je dimi mmu bi lafɛɛ. 12 Bɛɛɛ moi ine mɔ, si na iyi í jò í waa de amuai Hundeí Ilaaɔ ɲa, á sɔ í hanya í dede amua ɲa iyi á jò naane ku dasii inei igbei Jesu ɲa ku bɔ waju.

13 Na nɲu, á sɔ ine iyi wa fɔ ide do fee iyi á kù waa gbɔ ku tɔɔ Ilaaɔ amua iyi á tuseɔ ideu. 14 Bii n wa n ce kutɔɔ do fee iyi n kù wa n gbɔ, hundem nii wa ce kutɔɔ, amma lasabum kù waa ce nkãma. 15 To, nsei, beirei an ce. An ce kutɔɔ do hundem do lasabum ajɔ. An kɔ iri do hundem do lasabum ajɔ. 16 Bii do hundem nɲu akãi í waa saabu Ilaaɔ ɲa, beirei ine ɲa iyi á gbe aa ce á ni Ami si kutɔɔɛ. Kaa ce, domi á kù mà iyi í waa fɔ ɲa. 17 Baa bii kutɔɔɛ í sɔ, kaa mua lafɛɛ ɲa gbugbã.

18 N wa n saabu Ilaaɔ si na iyi í jò n ya n fɔ fee ɲa iyi ine ɲa á kù waa gbɔ n re ine fei. 19 Amma si igbei inei Jesu ɲa n gbasi n fɔ ide icu miu do yaase n kɔa ine ɲa si cio do iyi an fɔ ide icu dubu mɛɛwa do fee iyi ine ɲa á kù waa gbɔ.

20 Ine inem ɲa, i maà ya wãa ide bei ama keeke ɲa ma ɲa. Bii í je ideí laalɔ ku cei, í sɔ í ye bei ama keeke ɲa iyi á kù mà laalɔ ku ce, amma si kpãai ide ku wãa í jò í ye bei ine ngbo ɲa. 21 Si tiai woodai Ilaaɔ á kɔɔ á ni, Lafɛɛ í ni, an jò ise mmu ɲa

á ba ine ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu *.

Amma do nɲu fei, á kaa gbɔ idem. 22 Amuai ide ku fɔ do fee iyi ine ɲa á kù waa gbɔ, nyindai í je bi hai dasi Jesu naane ɲa, kù je bi woo dasi naane ɲa. Amma amuai ideí Ilaaɔ ku waazo nɲui í je nyinda bi woo dasi Jesu naane ɲa, kù je bi hai dasi naane ɲa.

23 Na nɲu, bii ine igbei Jesu ɲa fei á tɔtɔɔ, nɔ ine fei ku lɔsi ku fɔ fee iyi ine ɲa á kù waa gbɔ, bii ine titɔ ɲa walakɔ hai dasi Jesu naane ɲa á lɔ wa, á kaa ni í waa sũmu ɲai? 24 Amma bii ine fei wa waazo ideí Ilaaɔ, bii hai dasi naane gɔ í lɔ wa walakɔ ine titɔ gɔ, ideu á tosi idɔɛ nɔ ide iyi ine ɲa á waa fɔu ku jò kù mà dulum

* 14:21 an jò ise mmu ɲa á ba ine ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu Ilaaɔ wa fɔ ideí ijuukpã iyi inei Izireli ɲau á ye si waati iyi ise mmu ɲa á na á ɲe ɲa igũ. Ise mmu ɲau á mu ɲa á neò ile mmu, amma do nɲu fei lasabu ɲa kù lɔsi ide iyi Ilaaɔ wa sɔ ɲau. † 14:38 á kaa gba lafɛɛ A kù mà yaasee sãa sãa. Á yɔkɔ ku je Polu í ni inei igbei Ilaaɔ ɲa á maà gba lafɛɛ, wala Ilaaɔ kaa gba lafɛɛ.

deɛ. 25 Nɔ lasabue á fita gbubã, nɔ ku gule ku tɔɔ Ilaaɔ ku ni, ntɔi, Ilaaɔ í wa si anini nɲe.

Yaase jida si kutɔɔ

26 Na nɲu, ine inem ɲa, beirei aa ka ce. Bii í waa tɔtɔɔ ɲa ine gɔ nɲe ɲa aa ne iri ku kɔ, ine gɔ ɲa mɔ cio ku kasi, ine gɔ ɲa mɔ ideí Ilaaɔ ku waazo, ine gɔ ɲa mɔ ide ku fɔ do fee iyi á kù waa gbɔ, ine gɔ ɲa mɔ yaasei fee ɲau ku tuse. Í sɔ í maa ce fei ndɛɛ ɲa ku ba ku mua inei igbei Jesu ɲa gbubã. 27 Bii ine gɔ ɲa á waa fɔ ide do fee iyi á kù waa gbɔ, kù sɔ á re amane minji wala mɛeta nɔ á sɔ á fɔ ide akã akã, nɔ ine gɔ mɔ ku maa tuseɛ ideu. 28 Amma bii ine gɔ kù wa be iyi á yɔkɔ ku tuse ideu, í jò ku koko si kutɔɔɔu, nɔ ku je Ilaaɔi wa baa ide ku fɔ. 29 Ine ɲa iyi á waa ce walii, í sɔ ku je amane minji wala mɛeta ku fɔ ide nɔ ine ɲa iyi á gbe á wuse ideu á cɔ. 30 Bii Ilaaɔ í nyisi ine gɔ ngɔgɔ si kutɔɔɔu, í jò ine iyi í tako wa fɔ ideu ku koko. 31 Ine fei aa yɔkɔ í ce walii akã akã ku ba ine fei ku ba ikɔ nɔ í ba gbubã ɲa. 32 Í sɔ walii ɲa á kãmia amua nɲa. 33 Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ kù bi ka maa ce kuwɛɛ nwa bɛɛteke, í bi ka cooi si laakai ku sũ.

Si bei ine ɲa á ya ce si igbei woo dasi Jesu naane ɲa fei, 34 í sɔ inaabo ɲa á ya coko bi kutɔtɔ. Kù sɔ á fɔ ide, amma á sũ iri ile si bei wooda wa fɔ. 35 Bii á bi á mà ngɔgɔ á ya bee makɔ ɲa ɲa kpasɛ, domi kù je dee dee inaabo ku maa fɔ ide bi kutɔtɔ.

36 Hai bi tu ɲei ideí Ilaaɔ í sinti? Ma ine akãi í gbaa ɲa. 37 Bii ine gɔ í tamaa nɲu í je walii, walakɔ wa tamaa nɲu í ba amuai Hundeí Ilaaɔ, í sɔ ku jesi iyi ide iyi n jò nɲeu woodai Lafɛɛ. 38 Ine iyi kù jesi bɛɛɛ á kaa gba lafɛɛ †.

39 Na nɲu, ine inem ɲa, i dede amuai walii, amma i maà ti í ganji woo fɔ ide do fee iyi á ci ya fɔ si andunya. 40 Amma í ce fei ndɛɛ dee do yaase jida ɲa.

15

Kujti Kirisi hai si bale

1 Ine inem ɲa, n wa n ye ɲe gigii laabaau jiidau iyi n sɔ ɲe wo nɔ í gba ɲa, í nɔ í waa leekɔ si ɲa. 2 Bii í nɔ í muu dim dim ɲa si bei n sisi nɲɛu, nɲui í je faaba nɲa. Amma bii í kù muu dim dim ɲa, inya ngbei í dasi naane ɲa.

3 Ide iyi í ne amboe í re nɲui n sisi nɲe be si bei á daam si awɔ. Ideu wee. Kirisi í ku na irii dulum du wa si bei kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ.

4 Á suu nɔ í jl hai si bale si ajɔ mɛetasia si bei kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ. 5 Í tuse arɛɛ bi Sefaa iyi í je Piɛɛ, si anyii nɲu bi mɔcɔ maateejie ɲau.

6 Si anyii nɲu, í beí á kɔo í tuse arɛɛ bi mɔcɔ ɲa iyi á re baa amane cɔi miuu. Nkpɔ ɲa í

wɛɛ baa nsei, amma ine ɔɔ ɔa à ku. ⁷ Nɔ́ í koo í tuse araɛ má bí Zaaki, sí anyie í bei í koo í tuse araɛ bí woo bɛ ɔa fei.

⁸ Sí anyii aɔa fei í bei í tuse araɛ bí tom, amu iyi ñ ye bei ine iyi kupaí kubíe kù kɔ́ à bei à búu. ⁹ Ntɔ́ ntɔ́, amui ñ je keekei woo bɛ ɔa. N kù to a kpem woo bɛ, domi ñ kpá ine ígbei Ilaaɔ́ ɔa iju. ¹⁰ Amma mii iyi ñ je nnyi, na didáí Ilaaɔ́, nɔ́ didáí iyi í ceem nɔu kù ce nfe. Ñ ce kookaaí ñ re baa woo bɛ ɔa fei, amma kù je amu takam nii ñ coo, didáí Ilaaɔ́ iyi í wa sim nii í coo. ¹¹ Na nɔu, ide akáui awa fei à waa waazo bɛ, nɔu mɔ́ í nɔ́ í dasi naane ɔa bɛ.

Kujl nwa hai si bale

¹² Nsei à waa waazo iyi Kírísí í ku nɔ́ í jl hai sí bale má. Nɔ́ beirei í ce ine ɔɔ nɔu ɔa à ya ní iku ɔa a kaa jl ma. ¹³ Bii iku ɔa a kaa jl hai sí bale, debɛi Kírísí mɔ́ kù jl. ¹⁴ Nɔ́ bii Kírísí kù jl, waazo nwa ngbei, nɔ́ naane ku dasi nɔu mɔ́ ngbei. ¹⁵ Bii í je ntɔ́i iku ɔa a kaa jl hai sí bale, debɛi Ilaaɔ́ kù jl Kírísí wo. Debɛi, seɛda iboi à waa jea Ilaaɔ́ sí waati iyi à ní í jl Kírísí hai sí bale. ¹⁶ Ntɔ́ ntɔ́, bii iku ɔa a kaa jl, Kírísí mɔ́ kù jl wo. ¹⁷ Nɔ́ bii í je Kírísí kù jl hai sí bale wo, ñ kò ñ wa sí dulum du ɔe, nɔ́ naane ku dasi nɔu ngbei. ¹⁸ Nɔ́ ine ɔa mɔ́ iyi à dasi Kírísí naane à bei à ku, à ce nfe. ¹⁹ Bii na kuwɛɛu ihɛ́ nɔu akáí à dasi Kírísí naane, à je ilu araɛ ɔa í re baa ine fei.

²⁰ Amma ntɔ́ ntɔ́ Kírísí í jl hai sí bale, nɔ́ í je ine sinte sí inɔ́i ine ɔa iyi aa na a jl. ²¹ Iɔe fei ñ má ɔa iyi iku í naaí hai bí ine aká. Bɛɛbɛ mɔ́ kujl iku ɔa í naa hai bí ine aká. ²² Ntɔ́ ntɔ́, sí bei ara aká nwa do Adamu í jò awa fei aa ka na ka ku, bɛɛbɛ mɔ́ anu aká nwa iyi à ce do Kírísí í jò awa fei ka na ka jl hai sí bale, ²³ amma ine fei do waatiɛi. Sinte Kírísii, sí anyii nɔu ine ɔa iyi à je títeɛ sí waati iyi á nyi wa. ²⁴⁻²⁵ Sí anyie iri ku kpaí andunya á to wa, nɔ́ kù nɛ bei á ce iyi Kírísí kù je bomma hee koo ceò mbɛɛɛ ɔa fei bí ku lesi isɛɛ. Sí anyie nɔ́ ku so bommau ku daa Ilaaɔ́ Baaba sí awɔ. Ntɔ́ ntɔ́, Kírísí á kpa irii ilu yiiko ɔa do ilu gbugbá ɔa do ine ngbo ɔa fei. ²⁶ Mbɛɛi ankáanyi iyi Kírísí á kpa nɔu í je iku. ²⁷ Sí tiai idei Ilaaɔ́ à kɔ́ à ní, Ilaaɔ́ í daa mii fei sí awɔ. Amma baa bii kukɔ́u í ní bɛɛbɛ, kù je do Ilaaɔ́ takae iyi í jò mii fei wa súa iri ileui wa fáa. ²⁸ Nɔ́ waati iyi á daa Kírísí mii fei sí awɔ, nɔu iyi wa je Amau, á so araɛ ku daa Ilaaɔ́ sí awɔ, ku ba Ilaaɔ́ ku wa sí antai mii fei.

²⁹ Ntɔ́i, Kírísí í jl hai sí bale. Bii kù je bɛɛbɛ, ine ɔa iyi à ce inyí ku dasi sí agbei iku ɔa, aranfaani yoomai à waa ba. Bii í je ntɔ́i iku ɔa a kaa jl, na mii í ce ine ɔa à ce inyí ku dasi sí agbɛ nɔu. ³⁰ Awa taka nwa, na mii í ce à ya kaa maa wa sí kpáai mbirisi waati káma fei. ³¹ Iɔe inem ɔa, aɔ́ fei sí anui ikui ñ ya n maa n wa. Nɔ́ ntɔ́ ntɔ́ bɛɛbei, sí bei í má ɔa ntɔ́ ntɔ́ iyi ñ wa n tɔ́ fufu na saabu nɔu si Lafɛɛ nwa

Jesu Kírísí. ³² Ine ɔa iyi á kɔ́sim Efɛɛzu bɛ a yei bei inai sako ɔa iyi awaɔ́ ɔa à waa jabu. Aranfaani yoomai ñ ne bii í je ñ wa n jabui na didáí andunya ihɛ́ nɔu aká. Bii í je iku ɔa a kaa jl, “ka je nɔ́ ka mɔ́ domi ala aa ka ku”.

³³ I maa ýa jò a dí iju nɔu. Kpaasi laalo, nɔu í ya beje ide jíidaɛ iyi í waa ce. ³⁴ I jò laaka jíida nɔu ku nyi wa sí bei á sla, nɔ́ í jò kookoosui dulum. Gɔgɔ nɔu ɔa a kù má Ilaaɔ́ do ntɔ́. Ñ wa n fɔ́ iyi ihɛ́i ku ba anyɔ́ ku mu ɔe.

Ara titɔ́ iyi aa ka jtɔ́ hai sí bale

³⁵ Ñ má ine ɔɔ ɔa aa bee a ní, beirei iku ɔa aa ce a jl. Dimii ara mii aa ne. ³⁶ Amma an je nɔa n ní í kù nɛ bisi ɔa. I kù má ɔa iyi bii ñ gbɛ́ ngboi mii ɔɔ kaa fita bii kù je í ku. ³⁷ Mii iyi amane wa gbɛ́ fei dimii ngɔgɔ́ í ya je, bei ijui iya, walako ngɔgɔ. Kù je kpokpoo takae aa tu wa í naa í lo. ³⁸ Nɔ́ Ilaaɔ́ í na dimi ɔa fei ara iká iká sí bei í bí, í na ngboi mii fei araɛ iká iká.

³⁹ Mii ɔa iyi à waa mí fei, inai ara nɔa kù je dimi aká. Tí amane ɔa iká, tí mɛɛmu ɔa iká, tí yei ɔa iká, tí cɛɛ ɔa mɔ́ iká.

⁴⁰ Ara lele í wɛɛi, tí andunya mɔ́ í wɛɛi. Arai lele í nɛ kuslaei, nɔ́ tí andunya mɔ́ í nɛ tɛɛi. ⁴¹ Nunu í nɛ kuslaei, nɔ́ kupa mɔ́ í nɛ tɛɛi do andaiya ɔa. Nɔ́ baa sí inai andaiya ɔa à reò nje do kusla.

⁴² Bɛɛbɛ mɔ́ á ye sí waati iyi Ilaaɔ́ á jl iku ɔa. Ara iyi à siu, ara iyi á bejei, amma bii à jũu kaa beje má. ⁴³ Bii à suu cí ya nɛ bɛɛre, amma bii à jũu ilu jirimai nlaí. Bii à suu, hai nɛ gbugbá, amma bii à jũu á nɛ gbugbá. ⁴⁴ Bii à suu, arai ilei, amma bii à jũu tí lelei á je. Ntɔ́ ntɔ́, arai ile í wɛɛ, nɔ́ bɛɛbɛ mɔ́ arai lele mɔ́ í wɛɛ. ⁴⁵ Bɛɛbɛ mɔ́ à kɔ́ à ní, waati iyi à taka Adamu sinte à daa sí kuwɛɛ, amma Kírísí iyi à ya kpe Adamu ankáanyiu, nɔu í je hunde nɔ́ nɔu í ya daa ine ɔa sí kuwɛɛ. ⁴⁶ Kù je arai lelei í tako í naa, arai ileui, tí lelei í bei í naa. ⁴⁷ Adamu sinteu, í naaí hai sí ile nɔ́ í je tí ile. Nɔ́ Adamu minjisiau í naa hai lelei A5. ⁴⁸ Ine ɔa iyi à je tí ileu ihɛ́ fei à yei bei ine sinte iyi à taka hai ile. Nɔ́ ine ɔa iyi à je tí lelei A5 à yei bei ine iyi í naa hai lelei A5. ⁴⁹ Nɔ́ sí bei á jò inei ileu, bɛɛbɛ mɔ́ aa ka jò inei leleu.

⁵⁰ Iɔe inem ɔa, iyi ihɛ́i ñ wa n fɔ́, arai ile kaa yɔkɔ ku ba ikpɛɛ sí bommai Ilaaɔ́. Nɔu iyi í je tí iku kaa yɔkɔ ku ba kuwɛɛ hai ta.

⁵¹ Idei asii wee iyi ñ wa n sɔ́ ɔe. Awa fei sí aa ka ku, amma Ilaaɔ́ á kpaasi awa fei ⁵² gbaká, sí iju kameɛ aká, waati iyi káakáakli ankáanyi á kpata. Waati iyi káakáakli ankáanyiu á kpata Ilaaɔ́ á jl iku ɔa nɔ́ a kaa ku má, nɔ́ ku kpaasi awa mɔ́. ⁵³ Ntɔ́ ntɔ́, ara iyi á bejeu kù nɛ bei á ce iyi kù kpaasi iyi cí ya beje. Nɔu iyi í je tí iku, kù nɛ bei á ce iyi kù kpaasi iyi cí ya ku. ⁵⁴ Nɔ́ waati iyi ara ku bejeu á kpaasi iyi kaa beje, nɔ́ tí iku mɔ́ ku kpaasi iyi kaa ku, waati bɛɛbei ide iyi à kɔ́u á ce, iyi í ní, Ilaaɔ́ í kámiá iku mam mam.

⁵⁵ Iku kaa kāmia inē ŋa má.

Iku kaa ne gbugbā si inē ŋa má.

⁵⁶ Iku kaa wēe wo bii kù je na dulum, nɔ dulum mɔ kaa ne gbugbā wo bii kù je na wooda. ⁵⁷ Amma ka saabu Ilaaḥ, ŋɔ ŋɔ i yi wa mu nwa gbugbā à waa kāmiaḥ dulum na anu akā nwa i yi à ce do Lafēe nwa Jesu Kirisi. ⁵⁸ Na ŋɔ, inē baakɔm ŋa, i leekl dim dim i maà tēkēe ŋa. I ce kookaai si icei Lafēe do aɔ fei si na i yi í jò í mà ŋa ice i yi í waa cea Lafēe kaa ce nfe ŋa.

16

Fia ku tɔtɔ na woo dasi Jesu naane ŋa

¹ Nsei, ka fɔ ideɪ fia i yi à waa tɔtɔ na woo dasi Jesu naane ŋa i yi à wa Zeruzalemu. Í sɫa inē mɔ i ce bei ñ sɔ inei igbei Jesu ŋa i yi à wa ilei Galati. ² Si aɔ ama azuma fei í sɫa inē fei ku nya fiae ikā, zaka bei á yɔkɔ, si bei Ilaaḥ í muaa, ku ba i maà ti i degbe hee waati i yi ñ to wa i bei i maa tɔtɔ fia ŋa. ³ Bii ñ naa, an be inē ŋa i yi i cica ŋau Zeruzalemu do amua nɔ do tia i yi á sisi ŋa yaasee. ⁴ Bii í nɔ í je í sɫa amu takam n koo mɔi, awɔḥ ŋa aa ka koo aɔ.

Mii ŋa i yi Pɔlu wa bi ku ce

⁵ Bii í kɔosi an bɔ ilei Masedoni nɔ hai be an naa bi tu ŋe. ⁶ An ce baa aɔ minji bi tu ŋe, bii i kù laakai mɔm, bei an je kpa. Si anyii ŋɔ, nɔ i sobim do bii ñ ne ku bɔ ŋa. ⁷ Bebei n kù bi n ye ŋe do saasa, amma bii Lafēe í bi an kpe bi tu ŋe be.

⁸ Amma hee aɔi Pantekotu koo toḥ wa an maa n wa Efezu ihē titā ⁹ domi Ilaaḥ í cɫim kpa nla nla n ceḥ ice ihē i yi á ne aranfaani, baa bii mbe ŋa à kpa.

¹⁰ Bii Timotee í to wa bi tu ŋe, i gbaa do yaase bei á neḥ ara ku fū si anini nɔ, domi ŋɔ mɔ icei Lafēe i wa ce bei ñ wa n ceu. ¹¹ Na ŋɔ, i maà jò inē gɔ ku dondae ŋa, amma i sobie si isenee i yi á ce ku baaḥ wa ku ba ku to wa bi tom do laakai ku sū, domi ñ wa n ce kpaae ŋɔ do kpaasi ŋa i yi à waa suu wa.

¹² Amma i yi í je ideɪ kpaasi nwa Apolo, tuuba nkpɔ nkpɔi ñ ya n maa n sɔḥ n ni koo ce ŋe do kpaasi nwa gɔ ŋa aɔ, amma si nsei titā kù waa bi ku naa kpata kpata. Bii í ba fayae á naa.

Ideɪ ankanyi ŋa

¹³ I ce laakai ara nɔ, i leekl si naane ku dasi dim dim ŋa. I ce wɔkɔ ku ba i ba gbugbā ŋa. ¹⁴ Iyi í waa ce fei, i coo do kubi ŋa.

¹⁵ Í mà ŋa i yi Setefani do inei kpaḥe ŋa à je woo dasi Jesu naane sinte si ilei Geresi á nɔ à na ara ŋa à sobiḥ woo dasi Jesu naane ŋa. Inē inem ŋa, ñ wa n tɔ ŋe, ¹⁶ amane dimi bebe ŋa do inē ŋa i yi à waa ba ŋa iceu ku ce do himma fei, i ya jirima ŋa ŋa.

¹⁷ Ñ ne ino didḥ do kuaai Setefani, do Fɔotunatu do Akaiku, domi si bei i kù wa ihē

ŋa anai à ce mii i yi ñ ne ku ce ŋa. ¹⁸ Inē ŋau à tū inom bei à ya tū tu ŋe mɔ. Í sɫa i saabu inē dimi bebe ŋa.

¹⁹ Igbei inei Jesu ŋa i yi à wa ilei Azii à waa ce ŋe fɔ. Akilasi do Piisla do inei igbei Jesu ŋa i yi à ya tɔtɔ kpaḥe ŋa, à waa ce ŋe fɔ jiiida jiiida do iri Lafēe. ²⁰ Kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa fei à waa ce ŋe fɔ.

Inē mɔ i ce nje fɔ ŋa do kubi.

²¹ Amu Pɔlu, amui ñ kɔ nɔ fɔ ŋe ihē wa do awam.

²² Ine i yi kù ne kubii Lafēe fei, ikpe ku muu. Lafēe Jesu ku nyi wa.

²³ Didḥ Lafēe Jesu ku wēe do inē.

²⁴ Kubim í wēe do inē fei na anu akā nwa do Jesu Kirisi. Ami.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Korēnti ɲa

Idei fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ, do Timotee kpaasi nwa.

À ceinei igbei Ilaaɔ ɲa iyi á wa Korēnti fɔɔ do woo dasi naane ɲa fei iyi á wa si ilei Geresi fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛe Jesu Kirisi a mu nɲe didɔ do laakai ku sù.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi, nɲui í ne araare, nɔ nɲui í ya maa tú idɔ nwa waati káma fei. ⁴ Wa tú idɔ nwa si wahala baa yooma nwa fei. Í ya ce beɛbei ku ba awa mɔ ka yɔkɔ ka tú idɔi inɛ ɲa iyi á waa wahala do yaase bei í túð ti awa mɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, à ne ikpɛ nla nla si ijuukpáa Kirisi, amma bei ijuukpáa í la í to, beɛbe mɔi yaase bei Kirisi wa túð idɔ nwa ɲau mɔ í to. ⁶ Bii á ye ijuukpá, na iri nɲei, ku ba í ba faaba ɲa nɔ Ilaaɔ ku tú idɔ nɲe. Bii Ilaaɔ í nɔ í tú idɔ nwa, na iri nɲei, inɛ mɔ í temua ɲa do ijuukpá dimi aká do iyi á waa yeu, nɔ idɔi inɛ mɔ ku tú. ⁷ À waa naane ɲe ntɔ ntɔ domi á mà, si bei í ne ikpɛ si ijuukpá nwa ɲa, beɛbe mɔi Ilaaɔ á tú idɔ nɲe si bei wa tú tu wa.

⁸ Inɛ inɛ nwa ɲa, à bi í mà ɲa wahala iyi í ba wa si ilei Azii í caa. Í re gbugbá nwa hee á kɔ tamaa mà aa ka wee si hunde má. ⁹ À tamaa bei á ye taale nwa á kpa wai. Amma dimii ideu ihɛ í ba wai ku ba ka mà iyi kù sɛa ku dasi naane nwa si awa taka nwa, amma ka dasi naane nwa fei si Ilaaɔ nɲu aká iyi á j̄l iku ɲa. ¹⁰ Nɲui í nya wa hai si iku dimi beɛbe, á nɔ ku nya wa má. Ntɔi, à waa cɔ kpáae á nyi ku nya wa má. ¹¹ Inɛ taka nɲe í waa sobi wa do kutɔɔ nɲe. Ilaaɔ á gba kutɔɔ iyi inɛ nkpɔ í ce na iri nwa, nɔ ku ce nwa didɔ ku ba inɛ nkpɔ ku saabuɛ na iri nwa.

Pɔlu í kpaasi ideu ilu ku bɔɛ

¹² Ide iyi í j̄ò á waa tɔɔð fufu wee. Idɔ nwa wa je nwa seɛda iyi isɛɛne nwa í má si wajui inɛi andunya ɲa, nɔ iyi í re mɔm nɲui í je si waju nɲe. Kù nɔ kù je do muafiti. Mii ɲau be fei, hai bi Ilaaɔi wa naa. Kù je do bisii amane ɲa, amma do didɔi Ilaaɔi. ¹³⁻¹⁴ Beɛbei si tia iyi á ce nɲe, a kù kɔ nɲe mii mmu gɔ bii kù je iyi í cio í gbɔ yaasee ɲau be. Si aɲo iyi Lafɛe Jesu á nyi wa aa ka yɔkɔ ka tɔɔ fufu na iri nɲe. Beɛbe mɔi inɛ mɔ aa yɔkɔ í tɔɔ fufu ɲa na iri nwa. Í gbɔ yaasee ideu ihɛ keeke tá ɲa, amma ñ bi í gbɔ yaasee ɲai mam mam.

¹⁵ Na saabui ideu ihɛi í j̄ò ñ tako ñ dasi idɔ n bɔ bi tu ɲe ku ba í ba didɔ ikɔ minji ɲa. ¹⁶ Ñ lasabu bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Masedani n yaa n ye ɲe, nɔ n nyi n ye ɲe má bii ñ wa n baa.

Beɛbei aa sobim si isɛɛnem ɲa n bɔð ikpa ilei Zudee. ¹⁷ Si ide iyi ñ lasabuu, idɔ minjii ñ ce? Mà í waa tamaa ɲa ñ ya n ni ñ wa n naa nɔ gbaká n kpaasi ide má n ni n kù wa n naa bei inɛi andunya ɲa á ya cei? ¹⁸ Si bei í mà ɲa iyi Ilaaɔ í je ilu naane, ñ bi í mà ɲa iyi n ci ya ni, ñ wa n naa nɔ n ni, n kù wa n naa má. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, Jesu Kirisi amai Ilaaɔ, nɲu iyi amu do Silasi do Timotee á waazo nɲeu, kù naa do idɔ minji. Amma í naai do ide ntɔi Ilaaɔ, ²⁰ nɔ kuwá ɲa iyi Ilaaɔ í ce fei í kɔ sie. Na nɲu na saabuɛi á waa ni, ami, á waa saabuð Ilaaɔ. ²¹ Ilaaɔi í j̄ò awae ɲa fei á leeki si Kirisi dim dim aɲo. Nɲui í nɔ í cica wa iká. ²² Nɲui í ce si wa seɛdae iyi wa nyisi iyi á je tɛe, nɔ í da nwa si Hunder si idɔ ku je nwa bei kaazigi.

²³ Ilaaɔ í je seɛdam n kù bi n ba ɲe ide ku gaabu ku ce. Na ɲoi í ce n kù nyi wa Korēnti. ²⁴ A kù bi ka jile nɲe ide gɔ do tilasi si naane ku dasi nɲe si na iyi í j̄ò í waa leeki dim dim ɲa tá si naane ku dasi, amma á bi ka ce icei awae ɲa aɲo ka mu nɲe inɔ didɔ.

2

¹ Nɲui í j̄ò ñ lasabu n maà n ti n naa bi tu ɲe n naa n fɔ inɔ nɲe má. ² N kù bi n fɔ inɔ nɲe domi bii ñ fɔ inɔ nɲe, yooi á tú inɔm má bii kù je inɛ iyi ñ fɔ inɔ nɲeu. ³ Na ɲoi í j̄ò ñ tako ñ kɔ nɲe tiauu be wa do yaase beɛbe. N kù bi n naa bi tu ɲe, inɛ iyi hai bi tu ɲei an ba inɔ didɔ, í fɔ inɔm ɲa. N wa n naane inɛ fei iyi bii inɔm í dɔ, inɔ didɔi inɛ feii. ⁴ Beɛbei ñ kɔ nɲe tiauu wa do inɔ ku fɔ do cikáaju nkpɔ nkpɔ, kù je n fɔ inɔ nɲe, ñ bi í mà ɲa zaka bei ñ bi ɲe í toi.

Iya kpa ideu kurara ɲa

⁵ Si bei inɛ gɔ nɲe í fɔ inɔm, kù je inɔi amu akái í fɔ, ti inɛ feii. Walakɔ ñ tamaa í sɛa n ni, inɔi inɛ gɔ nɲe ɲai í fɔ, domi n kù bi n fɔ n lɔsi. ⁶ Amma í to beɛbe, si bei inɛ nkpɔ nɲe í kpáa iju. ⁷ Í sɛa í kpa ideu kurarae í maa gbugbá ɲa ku ba inɔ ku fɔ nlau ku maà caa sie. ⁸ Na nɲu, ñ wa n tɔɔ ɲe, i ceaa bei á mà iyi í bi nɲu ɲa. ⁹ Na ɲoi í j̄ò ñ tako ñ kɔ nɲe tia wa wo n cɔ laakai nɲe ku ba n mà bii í je í waa jirima fei ndɛe ɲa. ¹⁰ Inɛ iyi í kpa ideu kurarae ɲa, amu mɔ ñ kpa mbe baa do iyi kù je amui í raraa. Nɔ ideu iyi ñ kpa, ñ kpaai na iri nɲe si wajui Kirisi, ¹¹ ku ba Seetam ku maà zamba wa. Ntɔi, á mà sáa sáa iyi wa bi ku ce.

À je igũ si kpáai Jesu Kirisi

¹² Iyi ñ to Torasi laabaau j̄idai Kirisi ku sisi, ñ yɔɔ iyi didɔi Lafɛe í cɛim kpáa n ceð ice be. ¹³ Amma laakaim kù sù sɛe si bei n kù ye kpaasim Titee. Na ɲoi í j̄ò ñ tɔɔ inɛi Torasi ɲa sukudɔ ñ ne ilei Masedani.

¹⁴ Amma ka saabu Ilaaɔ, domi í mu nwa gbugbá ka jeð igũ waati káma fei si kpáai Kirisi. Wa ceð wa ice ku ba ku j̄ò inɛ ɲa á mà Kirisi, nɔ kumá Kirisiu ku fangaa bii fei

bei inúnù tularé í ya fangaa. ¹⁵ Ntòí, si wajui Ilaaḍ à yei bei inúnù didḍi Kirisi, bi ine ḡa iyi à ba faaba, do bi woo bḡ nfe ku ce ḡa. ¹⁶ Bi ine ḡa iyi à waa bḡ bi ku ce nfe, inúnù ikui iyi wa bḡ iku. Bi ine ḡa mḡa iyi à waa ba faaba, inúnù kuweei iyi wa na kuwee. Yooi í to ku ce dimii iceu be. ¹⁷ A kù je bei ine ḡo ḡa iyi à waa sisi idei Ilaaḍ do ibo na fia. Amma si na iyi í jḡ Ilaaḍi í be wa wa, ḡḡui í jḡ à waa fḡ ide dee na anu akā iyi à ce do Kirisi, kù je do muafiti.

3

Amaace ḡa iyi aa sisia ine ḡa akabuu titḡ

¹ Ide iyi à fḡ nseiu ihē í ye bei à waa tḡo fufu máí? Awa mḡa à ne bukaatai ka naa bi tu ḡe do tia iyi à sisi ḡḡe yaase nwaí, bei ine ḡo ḡa à ya ce? Mā ka tḡo ḡe í kḡ nwa dimie ḡai. ² Inḡe taka ḡḡei l je bei tia nwa iyi à kḡ si idḡ nwa. Í ye ḡai bei tia iyi ine fei í mḡa wa cioe. ³ Kookoosu ḡḡe wa nyisi ntḡo ntḡo iyi inḡei í je bei tia iyi Kirisi í kḡ na ice nwa iyi à ce si inḡo ḡḡe. Tiau, kù je do biikii à kḡo, amma do Hundei Ilaaḍi à kḡo, ḡḡui iyi í je icui kuwee. Kù je si kutai à kḡo, si idḡi amané ḡai.

⁴ Naane ḡḡui à ne si wajui Ilaaḍ do saabui Kirisi. ⁵ Ntòí, a kù to ara nwa ka ni à ce ḡḡoḡo do ara nwa. Mii iyi à yḡkḡ à waa ce fei, hai bi Ilaaḍi wa naa, ⁶ domi ḡḡui í mu nwa ḡbugbḡa ka jeḡ amaace ḡa ka sisia ine ḡa akabuu titḡ. Akabuuu kù waa ce ice do wooda iyi à kḡu, bi kù je do Hundei Ilaaḍ. Wooda iyi à kḡu í ya jḡ ine ku kui, amma Hundei Ilaaḍi í ya na kuweei.

⁷ Waati iyi à kḡ woodau akā akā si kuta, amboei Ilaaḍ í má inya. Amboeu í jḡ wajui Moizi wa daana hee inei Izireli ḡa à mḡḡo ku kāsie iju. Do ḡḡui fei, amboeu í na í tā. Bii í je wooda iyi í jḡ ine ḡa à kui í naa do dimii amboe beeḡe, ⁸ amboei ice iyi Hundei Ilaaḍ wa ce kaa re beeḡe? Ntḡo ntḡo á re. ⁹ Icei wooda iyi í ya ye taalei ine ḡa í ne amboe, amma ti ice iyi í jḡ ine ḡa à je dee dee si wajui Ilaaḍ í roo hee bii í jḡ. ¹⁰ Aa ka yḡkḡ ka ni mḡm amboe iyi wa má inya tako kù to ḡḡoḡo do ti nsei iyi í la í roo. ¹¹ Ntòí, bii mii iyi kaa kḡe í ne amboe, zaka beirei amboei mii iyi à ya maa wee do ajo fei à la ku to.

¹² À waa fḡ ide do naane si na iyi í jḡ à ne kpāa ku cḡu ihē. ¹³ A kù je bei Moizi iyi í bii fuugesēu ku ba inei Izireli ḡa à mḡa ye waati iyi amboeu í sekee hai si wajue. ¹⁴ Amma à lele idḡ ḡḡa a kù yḡkḡ a kù ḡḡo yaase. Baa do nnyi fei bii à waa cio tiai akabuu sintei idei Ilaaḍ, í yei bei fuugesēu í kḡ í wa be. Nḡ fuugesēu kaa nya bii kù je à dasi Kirisi naane. ¹⁵ Baa nnyi má, waati iyi inei Izireli ḡa à waa cio tia iyi Moizi í kḡ fei, í ya ye bei fuugesēu wa ganji ḡa a ḡḡo yaasee. ¹⁶ Amma kukoi idei Ilaaḍ wa fḡ í ni, waati iyi ine í kpaasi idḡe í sinda si Lafēe, waati beeḡe fuugesēu á nya. ¹⁷ Nḡ

wee, Lafēu, Hundei. Tengii bii Hundei Lafēe í wa, tengii bei ara ku ne í ya wa. ¹⁸ Fuugesēu kù wa si waju nwa má nḡ ine ḡa à ya maa ye amboei Lafēe si wai bei si digi, nḡ amboeē iyi à waa cḡu, ḡḡui wa kpaasi wa ku ba ka jḡo, nḡ í ya maa kḡosii waati kāma fei si wa. Iceu be, Hundei Lafēe wa coo.

4

Amanii Hundei iyi í wa si wa

¹ Ilaaḍi í da nwa iceu si awḡ na jiiida ku jee. ḡḡui í jḡ a kù mḡḡo munya. ² À nyo daai anyḡ ḡa iyi ine ḡa à ya ce si asii. A kù wee do baai sisi laalo, a kù kpaasi ide ntḡo Ilaaḍ ibo. Amma à jḡ ine ḡa à waa mḡ ntḡu sḡa sḡa ku ba ine fei ku mḡ si idḡe awa ilu ntḡo ḡai si wajui Ilaaḍ. ³ Baa do iyi à waa sisi laabaau jiiidau dee dee, ine ḡo ḡa a ci ya ḡḡo yaasee, amma ine ḡa iyi aa ce nfe aḡa akāi a ci ya ḡḡo yaasee. ⁴ Inḡe ḡau a kù dasi naane si na iyi í jḡ Seetam, lafēe andunyau í nya laakai ḡai. Í nya laakai ḡai ku ba a mḡa ye inya kumái laabaau jiiidau. Laabaau jiiidau wa nyisi wa amboei Kirisi, iyi í je Ilaaḍ takae. ⁵ Do ntḡo, a kù waa waazo idei iri nwa. Si waazo nwa à waa fḡ iyi Jesu Kirisii í je Lafēe nḡ awa mḡ à je woo ce ice ḡḡe ḡa na irie. ⁶ Ilaaḍi í ni, inya kumá ku ce si aninii ilu kuku, ḡḡui í nḡ í da nwa si inya kumáe si idḡ nwa ku ba ka mḡ amboee. Amboei Ilaaḍui à waa ye si wajui Kirisi.

⁷ Amma awa iyi à ne amani nḡau ihē, à yei bei cakai amḡ ku ba kulai ḡbugbḡu ku je ti Ilaaḍ, ku mḡa je ti awa taka nwa. ⁸ À yoḡo wa do ijuukpā ikā ikā fei, amma a kù ku. À biti amma a kù mḡḡo. ⁹ Inḡe ḡa à kpā wa iju, amma Ilaaḍ kù kḡsi wa. À keke wa, amma a kù kpa wa. ¹⁰ Ajo fei si wahalau ihē í yei bei à waa ba ikpē nwa si ikui Jesu bii à waa bḡ fei ku ba a ye kuwee si ara nwa. ¹¹ Ntòí, baa do iyi à wee fei, si anui ikui à ya ka wa waati kāma fei na irii Jesu, ku ba a ye kuwee si ara nwa. ¹² Beeḡe awa si anui ikui à wa, amma inḡe, kuwee í je tu ḡe.

¹³ Naane ku dasi nwa í ye bei ti ine iyi í kḡ si kukoi idei Ilaaḍ í ni, nḡ dasi naane, na ḡoi í jḡ nḡ wa nḡ fḡ ide. Na ḡḡui, wa ni, si na iyi í jḡ à dasi naane, ḡḡui í jḡ à waa fḡ. ¹⁴ À mḡ do ntḡo, ine iyi í jḡ Lafēe Jesu hai si bale, á jḡ wa do Jesu ajo nḡ kù jḡ awae ḡa ka kḡ si wajue. ¹⁵ Na iri ḡḡei à waa temuaḡ mii ḡau ihē fei ku ba ine ḡa iyi à ba didḍi Ilaaḍu, akpḡ ḡḡa ku ya maa kḡosi nḡ a ya maa saabue ntḡo ntḡo, domi beeḡe aa nyisiḡ amboee.

Ka je kuwee do naane ku dasi

¹⁶ ḡḡui í jḡ a kaa ka mḡḡo munya. Baa bii ara nwa wa ḡḡo, hunde nwa í ya maa wee titḡi do ajo fei. ¹⁷ Ijuukpā keeke iyi à waa ye si nseiu ihē wa ce nwa saḡlui amboe iyi ci ya tāi iyi í la í re ijuukpāu. ¹⁸ Ntḡo ntḡo laakai nwa kù wa si mii iyi iju wa ye, í ḡbe si mii iyi kù waa

ye. Mii iyi iju wa ye ci ya kpe, amma mii iyi kù waa ye í ya weei do ajo fei.

5

¹ Arai í je bi ku wai hunde nwa si ileu ihē. Nò à mà bii ara nwa í ku, Ilaaḥ í jile nwa bi ku wa lele iyi nju takae í ce, kù je amanē. Bi ku wau á maa weei do ajo fei. ² Nò à wasi ku weewea si na iyi í jò hunde nwa í bi ku dasi bi ku wai leleu bei amanē í ya dasi ibò. ³ Í bi beɛbei domi bii à dasi, hunde nwa kaa wee hai ne bi ku wau. ⁴ Ntò ntò, si waati iyi à wa si arau ihē à waa weewea à waa ne bei ine iyi aso wa wò. Kù je à bi ka wee hai ne ara amma à bi a da nwa si ara titi leleu, ku ba kuweu ku kpa irii mii nja iyi í je ti iku. ⁵ Ine iyi í jile nwa mii nja ihē njuu í je Ilaaḥ. Njuu í mu nwa Hundee bei kaazi gi.

⁶ Njuu í jò à ya ka ne wòko ajo fei baa do iyi à mà si waati iyi à wa si arau ihē à jìò bi ku wai Lafē. ⁷ À waa ce isee ne nwa na naane ku dasi, kù je na mii iyi à waa ye. ⁸ Ntò ntò à ya ka ne wòko. Amma iyi à bi í re fei ndee njuu í je ka jò arau ihē ka bò bi Lafē ka maa wa bi tee. ⁹ Njuu í jò à waa ce kookaai ka ce iyi á dḥa Lafē si, bii í je à wee si arau ihē walako bii à ku. ¹⁰ Í s̄a ka ce iyi á dḥa si domi kù ne bei aa ka ce iyi a kù leeki si wajui Kirisi ku kiiti wa awa fei, nò ku s̄a ine fei si bei kookoosu iyi í ce si kuweee í to, bii laalo, bii í nò í je jiida m̄ai.

Kirisi í jò à dḥo Ilaaḥ

¹¹ Ilaaḥ í mà wa s̄a s̄a, nò beɛbe m̄ai ñ tamaa ñje taka nje í mà wa nja. Si na iyi í jò à mà beerei Lafē. À waa de ka k̄amia ine nja. ¹² Kù je à waa tḥo fufu bi tu nje. Amma à waa bi í ba yaase bei aa ce í weeḥo ñò didḥi nja na iri nwa. Beɛbei aa ba bei aa jea ine nja iyi à waa tḥo fufu na mii nja iyi à waa ye nju aká, nò à f̄usi iyi í je ti id̄ou awò. ¹³ Bii à waa ce wa s̄umu, na Ilaaḥi. Bii à nò à waa ce wa ilu laakai nja m̄ai, na iri nje. ¹⁴ Kubii Kirisii wa n̄ò wa. Si na iyi í jò à mà ine ak̄ai í ku na ine fei, à nò à mà iyi ine feii í ne ikp̄e si iku. ¹⁵ Í kui na ine fei ku ba ine nja iyi à wee si hunde a maà wee na irii aña taka nja má, í gbe na irie, njuu iyi í kù nò í j̄i na iri nja.

¹⁶ Na nju, bebei a kaa ka cò iyi à waa yeḥo iju si amanē nju ak̄a. Baa bii beɛbei à tako à cea Kirisi wo, nsei a kaà ka ce beɛbe má. ¹⁷ Bii ine gò í ne anu ak̄a do Kirisi í je ine tit̄s. Mii ndii tako nja à l̄o, nò wee mii tit̄s nja à s̄asi wa. ¹⁸ Mii nja ihē fei icei Ilaaḥi, njuu iyi í jò à dḥo do nju na saabui Kirisi, nò í be wa ku ba awa nò ka jò ine nja a dḥo do nju. ¹⁹ Ntò ntò, na saabui Kirisii Ilaaḥi í jò ine nja à dḥo do nju. Í kpa idei kurara nja kù waa dooae má, nò í jile nwa ice ka sisia ine nja bei aa ce a dḥo do nju.

²⁰ Na nju, à je woo bei Kirisi nja. Í yei bei Ilaaḥ takaei wa ba nje ide ku f̄o hai bi tu wa

nò à waa tḥo nje do irii Kirisi, í jò í dḥo do Ilaaḥ nja. ²¹ Kirisi, njuu iyi kù ce dulum k̄ama, njuu Ilaaḥ í k̄aa dulum du wa ku ba ka je dee dee si wajue na anu ak̄a nwa iyi à ce do Kirisi ajo.

6

¹ Awa iyi à waa ce ice do Ilaaḥ ajo, à waa tḥo nje í maà jò didḥo iyi Ilaaḥ í ce njeu ku ce nfe. ² Si tiai idei Ilaaḥ à k̄ò à ni, Ilaaḥ í ni, Ñ gbo kut̄ooe nò ñ jee si waati jiida. Ñ sobie si ajoi faaba. To, nsei í je waati jiida, nnyii ajoi faaba.

³ A kù waa bi ine gò ku ye taalei ice nwa. Njuu í jò a kù waa ce ngogo iyi á dasi ine kurara. ⁴ Amma si kookoosu nwa fei à waa bi kuwee nwa ku nyisi iyi à je woo ce ice jiida Ilaaḥ nja. À waa temua ntò ntò si wahala do si are do si ijuukp̄a. ⁵ À te nwa kp̄ot̄o à dasi wa piis̄o, nò ine nja à dede gidi si wa amma si fei ndee à yoko temua. À ya ka ce ice hee ka gbeɛji, à ya ka wò njoo, nò à ya ka d̄i anu. ⁶⁻⁷ À waa nyisi iyi à je woo ce icei Ilaaḥ nja do kuwee jiida nwa, do kumà nwa, do suuru nwa, do jiida ku je nwa, do kubi hai ne muafiti nwa, do idei nt̄ou ku waazo. Nò gbugb̄ai Ilaaḥ do ice iyi Hundee wa ce si wa wa nyisi iyi à je woo ce icee nja. Dee dee ku jei í je nyauu iḡt̄ nwa iyi à ya ka jaò nò ka k̄ò ara nwa. ⁸ À ya ka temuai bii ine nja à mà beere nwa walako bii à waa nya f̄une nwa. Beɛbe m̄ai à ya ka temua bii à waa f̄o jiida nwa walako bii à waa f̄o laalo nwa. À waa cò wa bei woo s̄o ibo nja baa do iyi à waa f̄o nte fei. ⁹ À waa cò wa bei a kù mà wa, baa bii ine fei í mà wa s̄a s̄a. À waa cò wa bei ine nja iyi à kas̄am, amma hee nsei à wee si baani. À kp̄a wa iju ntò ntò, amma a kù kpa wa. ¹⁰ À waa cò wa bei ilu ñò ku f̄o nja, amma à ya ka maa ne ñò didḥi waati k̄ama fei. À waa cò wa bei ilu are nja, amma à waa mua ine nkp̄o amani. À waa cò wa bei a kù ne ngogo, amma à ne fei ndee.

¹¹ Ñje inei Korenti nja, à s̄o nje ide ntò iyi í wa si id̄o nwa fei. Id̄o nwa í ne kubi nje jiida jiida. ¹² Kubi nwa kù kaye si ḡame nje, amma ñje í kù na wa ara. ¹³ Na nju, í ce nwa bei awa m̄o à waa ce nje. Ñ wa n ba nje ide ku f̄o bei amam nja, í jò í bi wa jiida jiida nja.

I maà ne anu t̄oosi do hai dasi Jesu naane nja

¹⁴ I maà ne anu t̄oosi do hai dasi Jesu naane nja domi í kù jò nja nja. Beirei jiida do laalo á ce ku t̄ot̄o. Má beirei inya kumá do ilu kuku á ce ku t̄ot̄o. ¹⁵ Beirei Kirisi do Seetam aa ce a gbo si nje. Má mii woo dasi Jesu naane do hai dasi naane à ne si ḡamei nje. ¹⁶ Beirei bi ku wai Ilaaḥ do iwē nja á ce ku t̄ot̄o. Awai à je bi ku wai Ilaaḥ, njuu iyi í je icui kuwee. Nò nju takae í f̄o í ni, An wee do aña nò awaḥo nja ka maa ne.

An je Lafée nja no aa je inem nja.

¹⁷ Na njo i jò llaas í nyi í ni má, I fa ara nje hai bi tu nja no í jò nja nja.

I maà má kəkoi mii iyi í riisi nja.

Bii í waa ce beebe nja an gba nje.

¹⁸ An je baa nje.

No nje mo aa je ama inemako do ama inaabom nja. Mii iyi llaas ilu gbugbā fei í fò mbe.

7

¹ Baakoom nja, kuwāu ihē fei tutu wai. Na nju, ka jò ido nwa ku má sāa sāa si mii fei ku ba ara nwa do ido nwa ku maà ne taale kama, no kumá nwa ku maà kōosi si llaas no ka maò beere.

Ino didsi Pəlu

² I jò í ne kubi nwa nja. A kù raraan inē gə, a kù beje kuwəei inē gə, a kù no a kù taki inē gə.

³ N kù wa n fə beebe na n ye taale nje. Ntəi, si bei n fə tā, à ne kubi nje si ido nwa, baa bii í je si kuwəe wala si andei ikui. ⁴ N wa n naane nje ntə ntə, no n wa n təə fufu na iri nje si mii fei. N ba gbugbā na iri nje no inəm í dš í caa si ijuukpā nwa fei.

⁵ Ijuukpāu í jò a kù sīmi waati iyi à to ilei Masedoni. À ba ijuukpā ikā ikā baa yooma fei. À ya ka ba ija hai waduude no si ido nwa njo wa mu wa. ⁶ Amma llaas, nju iyi wa mua ilu ino ku fə nja gbugbā, í jò kunaai Titee í mu nwa gbugbā. ⁷ Kù je kunaae nju akāi í mu nwa gbugbā, amma iyi í ni má nje taka nje í mua nju gbugbā nja. Í no í sš wa bei í waa bi ku yem nja ntə ntə, do bei í ne ino ku fə nja, do bei í ne kubim nja jiiida. Ideu í jò ino didəm í kōosi hee í caa.

⁸ Na njo í jò baa bii tia iyi n kə nje í fə ino nje, n kù ne ino ku fə do iyi n kə. N tako n ne ino ku fəe si waati iyi n ye í fə ino nje si waati keeke gə. ⁹ Amma nsei inəm í dš. Kù je na iyi í jò n fə ino nje, amma si na iyi í jò ino ku fə nje í jò í kpaasi daa nja. Beebéi í ce si na iyi í jò llaas í ceò ino ku fə nje ice. Na nju, a kù ce nje laalə kama. ¹⁰ Ntə ntə, ino ku fə iyi llaas wa ceò ice í ya jò ino ku kpaasi daae no ku ba faaba. Dimii daa ku kpaasi beebe í kaa ni, bii n má. Amma ino ku fə andunya í ya bí ikui.

¹¹ llaas í ceò ino ku fə njeu ice, no í cə ribae nsei nja. I cə zaka bei ino ku fəu í jò ino ku laakai nja í ce himma í kəò ara nje nja. No í jò ino nje kù waa dš wo no í waa ce njo nja, í kpā woo ce laaləu iju nja. No í jò í bi í yem má nja no í ne kubim nja. Si fei ndeé í nyisi iyi í má si ideu nja.

¹² Na nju, bii n kə nje tiau wa, n kù kəò na ino iyi í ce laaləu nju akā, walako na ino iyi í cea laaləu nju akā. Amma n kəò ku ba í má sāa sāa nja si wajui llaas iyi í ne kubi nwa ntə ntə nja. ¹³ Na njo í jò à ba gbugbāu.

Kù no kù je gbugbā nju akāi à ba, amma iyi í re məm, à ye iyi Titee í wəəò ino didš si na

iyi í jò nje fei í tū inə. Nju bei í jò ino didš nwa í kōosi má. ¹⁴ Baa bii n təə fufu keeke bi tē na iri nje wo, í kù dasim anyə nja, domi si bei ide nja iyi à sš nju fei ntəi, beebe mōi Titee í yəə iyi fufu ku təə nwa si ntəi. ¹⁵ Kubi nje iyi Titee í ne wa kōosi si bei wa ye gigi iyi nje fei í jirimae no í gbaa nja do beere nla nla. ¹⁶ N ne ino didš do iyi an yəko n dasi nje naane si mii fei.

8

I ce amua do ino didš

¹ Nje kpaasim nja, à bi í má nja bei llaas í cea igbei inei Jesu nja iyi à wa ilei Masedoni didš. ² Njai à ye laakai ku cə si ijuukpā jiiida. Amma ino didš nla nja í jò à ce amua nja do ino akā, baa do iyi are nja í la. ³ N je seəda iyi à na do idəəbi nja zaka bei à yəko, no à na məm nii hee í re zaka bei a kù waa tamaad. ⁴ À mante wa ntə ntə à ni ka jò nja mə nja a na sobii nja na irii woo dasi naane nja iyi à wa ilei Zudee.

⁵ À ce í re baa zaka bei à waa tamaa. Sinte titā à na Lafée ara nja, à bei à na awa mə ara nja do idəəbii llaas. ⁶ Nju í jò à təə Titee ku naa bi tu nje ku na ku sobi nje si bei í tako í sintie, ku ba nje mōi í tambə ice jiidau be nja. ⁷ Fei ndeé í caa si nje, hai naane ku dasi do ide ku fə do kumà, do himma nje si mii fei, do kubi nwa iyi í ne nja. Nju í jò à bi ice jiidau be mō ku caa si nje.

⁸ Kù je woodai n wa n na nje, himmai inē gə nja í wa n sš nje ku ba ku mu nje kpāa iyi à jò ino nja a yəə iyi kubi njeu ntəi. ⁹ Í no í má didsi Lafée nwa Jesu Kiriisi nja, nju iyi í tako í je ilu amani, no í ce arae ilu are na iri nje ku ba areu ku ce nje ilu amani nja.

¹⁰ Si ideu ihē ikoi n wa n na nje. Hai icí inei í je ino sinte nja si iceu. Kù je si kucee nju akā, amma sinte inei í dasi ido í coo nja. Inei í sła í temua í məsiò iceu nja. ¹¹ Na nju, í hanyaa si beebe nsei í kpa irii iceu nja. Si bei í dasi ido ntə ntə í sintie do himma nja, beebe mōi á sła í tambəe nja do himma si bei kune nje í to. ¹² Bii í na do ino akā, llaas í ya gbai. Zaka bei í nei í ya cə, no baee ci ya wa si iyi í kù ne nja.

¹³ N kù bi ti ino mō ku na ku maa gaizia nja na faabai ino gə nja, amma í sła kune nje do tu nja ku munga. ¹⁴ Si nsei, kune nje í la. Na nju, aa yəko í sobi ino nja iyi à wa si are. No ajo iyi ino mō í na í wa si are, bii kune nja í la, nja mō a sobi nje. Beebéi kunei inje fei á maa munga. ¹⁵ Beebéi kukoí idei llaas í fə í ni, Ine iyi í kó mana í kpə, kù re gūa. Ine mō iyi í ko keeke, kù gaizia gūa.

Ine nja iyi à bə amua ku gba wa

¹⁶ N wa n saabu llaas, nju iyi í jò Titee í bi nje bei awa taka nwa à bi nje. ¹⁷ Waati iyi n təə ku naa bi tu nje í jesi idem tengi be gbakā, no nju takae í dasi ido mō wo ntə ntə ku naa bi tu nje hai a kù sš. ¹⁸ No à waa be ino nwa gə wa

do nɲu takae aɲo, ine iyi igbei inei Jesu ɲa fei à waa saabu na icei laabaau jiidau iyi wa ce. ¹⁹ Iyi í re mòm, igbei inei Jesu ɲa à cicæ ku si wa si isɛɛɛ nwa ka naaò amuaú wa. Iceú à waa cooi ka naò Lafɛɛ takae amboe nò ka nyisiò iyi à ne idò jiidà ka sobiò ine ɲa.

²⁰ À waa ce kookaai ku ba ine go ku maà ye taale nwa na fia nlau ihɛ ku muɛ iyi à da nwa si awò. ²¹ Nto nto, à waa bi ka ce miì iyi í sía, ku maà je si ijui Lafɛɛ nɲu aká, amma do bi amane ɲa fei.

²² À waa be ɲa do ine nwa go má, ine iyi à cò laakæ isɛ fɛɛfelo, à nò à ye í je ilu himma si ice nkpò. Amma nsei himmae í kòosi domi wa naane ɲe nto nto. ²³ Ine ɲa iyi à be si ɲe ɲau wee. Titee nɲui í je minjiam iyi wa bam ice ku ce bi tu ɲe. Ine ɲa mò iyi aa suu wa, aɲai à je woo bei igbei inei Jesu ɲa nò à je ine ɲa iyi à waa na Kirisi amboe. ²⁴ Na nɲu, í nyisi ɲa iyi í bi ɲa ɲa nto nto, ku ba igbei inei Jesu ɲa à mà iyi à ne kpáa ka tɔɔ fufu na iri nɲe.

9

Sobi iyi aa sambaa woo dasi naane ɲa

¹ Kù jɛem tilasi n kò nɲe tia wa na sobi iyi á je ti woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa iléi Zudee. ² N̄ wa n fò beɛbei si na iyi í jò n̄ mà kubi jiidà nɲe nò n̄ tɔɔ fufu na iri nɲe bi inei Masedoni ɲa n̄ ni inɲe woo dasi naane ɲa iyi í wa iléi Gɛɛsi ɲa í tã sɔɔlui sobiu hai icl ɲa. Himma nɲe í dasi ine nkpò ɲa kookaai. ³ Do nɲu fei, n̄ wa n be si ɲe ine nwa ɲau ihɛ wa ku ba fufu ku tɔɔ nwa na iri nɲe ku maà je ngbe si ideu ihɛ. N̄ bi í weò sɔɔlu ɲa si bei n̄ fòu. ⁴ Bii kù je beɛbe, bii inei Masedoni go ɲa à sim wa, nò à na à ba í kù ce sɔɔlu ɲa, naane nwa iyi à ne si ɲe á kpaasi anyò. Aa fò ideí inɲe má? ⁵ Na ɲoi í jò n̄ yòo iyi í sía n tɔɔ kpaasi nwa ɲau ihɛ á cuaam wa bi tu ɲe á ceò sɔɔlui amua jiidà iyi í wáu tã ɲa. Si beɛbe á maa jilei hee n maa n to wa, nò ku nyisi iyi í waa na do inò aká ɲa, kù je do tilasi.

⁶ I kù mà ɲa, ine iyi í gbɛ keeke, keeke í ya da? Ine mò iyi í nò í gbɛ í la, nla nlaí í ya da.

⁷ Na nɲu, í sía ine fei í ba í dasi idò, ku maà ti ku je do tilasi walakò do weewea, domi ine iyi wa na do inò didòí Ilaaó í bl. ⁸ Ilaaó á yòko ku jò didò iká iká fei ku caa si ɲe ku ba í ne fei ndɛe do aɲo fei ɲa. Si beɛbei aa ba bukaatai miì iyi í bi fei ɲa, hee ku gbe nɲe nla nla í ceò ice jiidà fei ɲa. ⁹ Beɛbei kukòí ideí Ilaaó wa fò í ni,

Ilaaó í kpɛa ilu are ɲa amanie do inò aká.

Inò akáe kaa tã baa aɲo go.

¹⁰ Ilaaó í ya na woo gbɛ dimi nò ku jò ku so jiidà ku je miì iyi á je. Nɲu mòi á mu nɲe gbughá í ceò amuaú ɲa. Amuaú á yei bei dimi iyi í waa gbɛ ɲa, nò Ilaaó ku jò ice jiidà nɲeu ku kòosi jiidà. ¹¹ Á na ɲe amani iká iká fei iyi á to í ya ceò amua ɲa do inò didò. Nò ine nkpò á saabu Ilaaó na amua nɲe iyi aa ka na

ɲau. ¹² Nto nto, ice iyi í waa ce ɲa wa wúa bukaatai woo dasi naane ɲa jiidà. Amma kù je baa iyi be nɲu aká. Á jò ine nkpò ku saabu Ilaaó. ¹³ Amuaú á d̄sa ine ɲa si hee ku jò a maa saabu Ilaaó do yaase bei í waa jirimæ ɲa. Ilaaó ku jirima nɲe wa nyisi iyi í dasi laabaau jiidai Kirisi naane ɲa. Nò aa nyi á saabue má do yaase bei í ce ikpɛi amani nɲe do inò aká inɲe ine ɲa iyi à gbe fei. ¹⁴ Aa ce nɲe kutòò do kubi nla nla na irii didò nlau ihɛ iyi Ilaaó í ce nɲe. ¹⁵ Ka saabu Ilaaó na amuae iyi í kpeèò kufò do gɛɛ.

10

Pòlu wa kòò arae na icee

¹ Amu Pòlu, amu takam nii n̄ wa n fãa ɲe, amu iyi à ni n̄ ya n kaye aram bii n̄ wa bi tu ɲe, bii n̄ jìò ɲe nò n̄ ba ɲe ide ku fò do kulele. Amma do daa didòí Kirisi do jiidà ku jɛeí n̄ wa n tɔɔ ɲe ideu ihɛ. ² I maà tilasim n̄ ba ɲe ide ku fò do kulele waati iyi an na n to wa bi tu ɲe, domi beɛbei n̄ dasi idò n̄ cea ine go ɲa iyi à waa ni idòobii ara nwaí à waa ce. ³ Ntòí, à wa si ara, amma á kù waa jabu do idòobii ara. ⁴ Jineí igù ɲa iyi à waa jabuò kù je ti andunya, amma gbugháí Ilaaóí iyi á jò ka keke bindi ɲa ka kpàò irii lasabui kurarai amane ⁵ do dimii ara ku so iyi ine ɲa à ne fei à waa jáò ide ntòí Ilaaó. Nò do nɲui à waa kãmiàò lasabu fei ku ba á jirima Kirisi. ⁶ Á nò à tã sɔɔlu ka kpá ine ɲa iyi á kù waa jirima ideu fei iju waati iyi í na í waa jirimæ dee dee ɲa.

⁷ I jò í cò miì ɲa iyi í waa ye si waju ɲe. Bii ine go í mà kam kam iyi nɲu í je ti Kirisi, ku mà si idæe iyi beɛbe mòi awa mò à je ti Kirisi. ⁸ Lafɛɛ í mu nwa yiiko ku ba ka mu nɲe gbughá, kù je ka keke ɲe. Nò baa bii fufu ku tɔɔ nwa í la keeke na yiikou n kaa n ye anyò. ⁹ N kù bi á ni n̄ wa n da zigí nɲe do tiam ɲa. ¹⁰ Nto nto, ine ɲa à ya ni tiam í lele nò í gaabu, amma bii n̄ wa inò nɲe n ci ya ne gbughá, ide ku fòm ci ya ne beere. ¹¹ Ine iyi wa fò beɛbe í sía ku mà iyi ihɛ. Do yaase bei à waa kò si tia nwa bii á kù wa be, do yaase beɛbe mòi kookoosu nwa á ye waati iyi aa ka wa bi tu ɲe.

¹² Ntòí, á kaa ka je ka wá ara nwa do ine ɲa iyi à ya maa so ara ɲa lele hee ka jò ɲa. Ine nɲu ɲau á kù ne bisí domi à so ara nɲa í baa í je miì ku wá nɲe, nò à ya maa wá nɲe aɲa duusò. ¹³ Amma awa, á kaa ka tɔɔ fufu si miì iyi á kù ne kpáa ka tɔòò fufu. Si ce iyi Ilaaó í jile nwa ku cei aa ka tɔòò fufu, nò inɲe í je nbaí ice nwa. ¹⁴ Ntò nto, awaí à naa nɲe laabau jiidau wa. Bii kù je beɛbe wo, á kaa ka ne kpáai fufu ku tɔò. ¹⁵ Si beɛbe, á kù waa tɔòò iceí ine go fufu. Amma à waa cò kpáa, si bei naane ku dasi nɲe í la wa kòosi, ice nwa mò á na ku kòosi si anini nɲe ¹⁶ ku ba ka yòko ka bòò laabaau jiidau si ilu ɲa iyi à wa waju ɲe, ku maà ti ku je do fufu ku tɔò na saabui ice iyi ine go ɲa à ce tã.

¹⁷ Kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ, í ni, Ine iyi wa tɔɔ fufu, ku tɔɔ fufu na Lafɛɛ.
¹⁸ Na nɲu, ine iyi wa cɔ arae ine jiida, kù je nɲui Ilaaɔ á saabu, í gbe ine iyi Aɔ Lafɛɛ takae wa cɔ ine jiida.

11

Pɔlu í ni a ce laakai do woo be ilu ibo ɲa

¹ Oo, n bi i temuaɔm ɲa bii n fɔ ide keeke iyi kù ne yaase. Ntɔ ntɔ, i temuaɔm ɲa. ² N̄ wa n ce igu iyi wa naa hai bi Ilaaɔ na iri nɲe, domi í ye ɲai bei mudɛɛ iyi n̄ mua mɔkɔ aká. Mɔkɔui í je Kirisi nɔ n̄ bi n kooɔ nɲe bi tɛɛi bei mudɛɛ iyi kù mà mɔkɔ. ³ Amma si bei Seetam nɲou, í d̄i jui Efa wo do bisi laaɔɛ, n̄ wa n ce njo lasabu nɲe mɔ ku maa na ku sinda hai si kp̄ai Kirisi iyi i waa too nsei ɲa do naane hai ne muafiti. ⁴ Njo í nyi wa mum má si na iyi í jò bii ine gɔ í naa wa sisi nɲe idei Jesu mmu gɔ í ci ya kɔ ɲa. Í ba Hundeí Ilaaɔ tá ɲa, amma í nyi í tá sɔɔlu i gba hunde mmu gɔ má ɲa. Í ba laabaau jiidau tá ɲa, amma i nyi í tá sɔɔlu i gba laabaau iká má ɲa.

⁵ N̄ wa n tamaa ine ɲau ihɛ iyi á waa cɔ ara nɲa woo be nla ɲau, káma nɲa gɔ kù rem do ngɔgɔ. ⁶ Baa bii n kù d̄ɔ gele bei ine ɲau ihɛ, kù je n̄ kua kumá, n̄ nɔ n̄ nyisi nɲe si fei ndɛɛ fei mam mam.

⁷ Waati iyi n̄ sisi nɲe laabaau jiidai Ilaaɔ, n̄ cooi ngbe ngbe. N̄ kaye aram ku ba n so nɲe lele. Iyi n̄ ce beɛɛ n̄ rarai? ⁸ N̄ gba fiaí igbei ineí Jesu gɔ ɲa wai fei sáa sáa n̄ na n̄ sobi n̄eɔ. ⁹ Waati iyi n̄ wa bi tu nɲe n̄ kù je asoi ine gɔ nɲe. Bii n̄ ne bukaataí ngɔgɔ, ine nwa ɲa iyi á ya naa hai ilei Masedani anjai á ya naam mii iyi n̄ ne bukaatae fei wa. N̄ mu aram si fei ndɛɛ ku ba n maà n je aso nɲe. Beɛɛɛ mɔi an nɔ n maa n mu aram. ¹⁰ Do ide ntai Kirisi iyi í wa sim, n wa n sɔ nɲe iyi ine gɔ kù wɛɛ si ilei Geresi fei iyi á ganjiim n tɔɔ fufu si ideu ihɛ. ¹¹ Na mii í jò n̄ ce beɛɛɛ. Í waa tamaa n kù bi ɲei? Ilaaɔ í mà sáa sáa iyi n̄ bi ɲe.

¹² Amma bei n̄ wa n ce nsei, beɛɛɛi an maa n ce má ku ba n d̄i nɲa kp̄aa, anja iyi á waa de a tɔɔ fufu a ni awaɔ ɲa ɲa akáí. ¹³ Ine ɲau, woo be ilu ibo ɲai iyi á ya d̄i jui ine gɔ ɲa, nɔ á waa kpe ara nɲa woo bei Kirisi ɲa. ¹⁴ Nkáma kù wa be iyi á biti ine, domi Seetam takae á yɔkɔ ku kpaasi arae bei amalekai Ilaaɔ. ¹⁵ Na nɲu, biti gɔ kù wɛɛ bii woo ce icee ɲa á kpaasi ara nɲa bei woo ce icee Ilaaɔ ɲa. Amma aa ba riba nɲa si bei icee ɲa í ye.

Jjuukp̄a iyi Pɔlu í ye si kubɛɛ

¹⁶ N̄ wa n fɔ má, ine gɔ ku maà cɔm bei sũmu. Amma baa bii í waa cɔm sũmu ɲa, i gbam do beɛɛɛ, ku ba amu mɔ n tɔɔ fufu keeke. ¹⁷ Iyi n̄ wa n fɔ nsei kù je bei Lafɛɛ í bi ine ɲa a ya fɔ. Amma si ideu ihɛ n̄ wa n tɔɔ fufu nɔ n̄ fɔ ide bei sũmu. Nɔ bii n̄ wa n tɔɔ

fufu n̄ ne mii iyi n̄ wa n tɔɔ fufu. ¹⁸ Amu takam mɔ an tɔɔ fufu si na iyi í jò ine nkpɔ wa tɔɔ fufu na ara. ¹⁹ Í waa temuaɔ ine hai ne yaase ɲa, nɲe iyi í waa tamaa i ne yaase jiida ɲa. ²⁰ Í waa cɔkɔ á waa ce nɲe aru ɲa, á waa ce nɲe ile, á waa taki nɲe, nɔ á waa donda nɲe, nɔ á waa sambala nɲe. ²¹ Anyɔ waa mum n sɔ nɲe iyi n kù ne gbugb̄a n ce nɲe beɛɛɛ.

Do nɲu fei, bii ine gɔ í ne wɔɔkɔ wa tɔɔɔ fufu amu mɔ n̄ ne. N̄ wa n fɔ ide bei sũmu. ²² Á je ineí Ebeɛ ɲai? Beɛɛɛ mɔi amu takam. Á je ineí Izireli nɲi? Beɛɛɛ mɔi amu takam. Á je tɔkui Aburahamui? Beɛɛɛ mɔi amu takam. ²³ Á je woo ce icee Kirisi ɲai? N̄ re ɲa si be. Idem nɔu, ideí sũmui. N̄ ce icee n̄ re ɲa, á dasim piisɔ́ í re ɲa, á tɛem kp̄otɔɔ n kù mà baa jiaɛ. Ise nkpɔ nkp̄oi n̄ maaí iku. ²⁴ Ise gbeɛwui Zuifu ɲa á tɛem kp̄otɔɔ anu ciiji faká kù wa si. ²⁵ Ineí Romu ɲa á cãm do golo í to ise gbɛɛta.

Á tam kuta á bi a kpm gbaká aká. Ise gbɛɛtai akai inyi iyi n̄ lo í je inyi, nɔ n̄ dasi inyi gbaká aká n̄ wa be hai daakɔ hee iju í koo í má. ²⁶ Si iseenem ɲa ajɔ nkpɔ nkp̄oi si mbirisii n̄ ya n maa n wa na kukɔi ido do woo bata ku gba ɲa iyi á wa si kp̄aa. Ajɔ gɔ ɲa n̄ ya n wa si mbirisi bi dimii inem ɲa, ajɔ gɔ ɲa mɔ bi dimi mmu ɲa, ajɔ gɔ ɲa mɔ si inɔ ilu, ajɔ gɔ ɲa mɔ si gbabua, ajɔ gɔ ɲa mɔ si tenku, ajɔ gɔ ɲa mɔ bi ine ɲa iyi á sɔ ibo á waa ni anja á je kpaasi woo dasi naane ɲa. ²⁷ N̄ mà icee ku gaabu ɲa do wahala nla nla ɲa, á ganjiim nɲoo ku sũ. Ari í ya kpm nɔ agbe í ya kpm, n̄ ce anu ku d̄i do tilasi, n̄ wahala do tũtũ n̄ kù ne jine ku dasi ɲa. ²⁸ Si anyii mii ɲau be fei, lasabum í ya maa wa si icee ɲa iyi n̄ cea igbei ineí Jesu ɲa fei. ²⁹ Bii ine gɔ kù ne gbugb̄a, amu mɔ n̄ ci ya n ne gbugb̄a. Bii ine gɔ í dasi dulum n̄ ya n ne ara kuroi jiida.

³⁰ Bii í je n̄ wa n tɔɔ fufu, an tɔɔi si mii iyi wa nyisi gbugb̄a hai nem fei. ³¹ Ka saabu Ilaaɔ baai Lafɛɛ nwa Jesu do ajɔ fei. Nɲui í mà iyi n kù wa n sɔ ibo. ³² Waati iyi á wa Damasi, ine ngbo iyi amanlu Aretasi í jile si iluu í jile ine ɲai a maa degbe anu koofoai ilu nlaui a ba a mum. ³³ Amma á jò n̄ fitai hai do ferentii bindii iluu nɔ á kitaam nii si kɔɔ, nɔ do yaase beɛɛɛi n̄ ce n̄ gbáɔ.

12

Kuye do kukɔsi iyi Ilaaɔ í nyisi Pɔlu

¹ Debei í gbe n tɔɔ fufu, baa bii í je kù ne aranfaani go. Amma nsei an fɔ ideí kuye do kukɔsi iyi Lafɛɛ í nyisim. ² N̄ mà ineí Kirisi gɔ iyi á soo hee leleí Aɔ́ í to ad̄ɔ maatɛɛ nnyi. Do araei á soo do ntɔ? Má í ce kuyei? N̄ kù mà. Ilaaɔ nɲu aká dei í mà. ³⁻⁴ N̄ mà iyi á sɔ mɔkɔu hee bi Ilaaɔ. Nɔ n̄ sisi n̄ wa n fɔ má, do araei á soo do ntɔ? Má í ce kuyei? Ilaaɔ nɲu akáí í mà. Tengí bei í gbo ide iyi kù jɔ amanɛ ku fɔ, nɔ kaa yɔkɔ ku fɔɔ mɔm. ⁵ An tɔɔ fufu si inɛɛu

be. Amma n kaa n tɔɔ fufu si aram, bii kù je si gbugbā hai nɛm. ⁶Bii í je ñ bi n tɔɔ fufui n kaa n je sùmu, domi an fɔ n tɔ. Amma n kù wa n tɔɔ fufu ku ba ine gɔ ku maà cam ku re bei wa yem, walakɔ bei wa gbɔ hai si gelem.

⁷ Amma ku ba n maà n ce faao na kùkɔsi nlaui, bɔɔ gɔ í na í nɔke sim bei agù. Í naai bei woo bei Seetam * ku na ku cām nɔ ku ganjiim faao ku ce. ⁸ Ise gbɛetai ñ tɔɔ Lafɛɛ na irii bɔɔu ku ba ku jò n ba iri. ⁹ Amma í jɛɛm í ñi, didɛm í tɔɛ domi si gbugbā hai nɛɛi ine ña aa ye gbugbām. Na nɔu, ñ bi n tɔɔ fufu si gbugbā hai nɛm ku ba gbugbāi Kirisi ku wa sim. ¹⁰ Na nɔi í jò ñ ne inɔ didɔ si gbugbā hai nɛm, do arabu ña, do inɔ ku fɔ ña, do ijuukpā ña do wahala ña iyi í ya bam na irii Kirisi. Ñ ya n ne inɔ didɔ domi waati iyi amu takam n kù ne gbugbā, waati bɛɛbei Ilaaɔ í ya muum gbugbā.

Zigiida iyi Polu í ne na inei Korenti ña

¹¹ Ñ wa n fɔ ide bei sùmu, amma í tilasim ñai. Inɛi í sɔa í fɔ jiidam ña wo, domi baa bii n kù je ngɔgɔ, ine ñau ihɛ iyi á waa cɔ ara ña woo bɛ nla ñau, a kù rem. ¹² Ñ nyisi ñe ntɔ ntɔ iyi ñ je woo bɛ si kookoosum ña do temua nla nla iyi ñ ce. Kookoosu ñau ñɔu í je maamaake dimi iká iká ña do ice gbugbā ñau fei. ¹³ Mii ñ cea igbei inei Jesu gɔ ña iyi n kù ce nɔɔ, bii kù je iyi ñ ni n kù bi n je aso nɔɔ. Nɔ bii na nɔu, í ceem suuruu kuraram.

¹⁴ Wee ñ tã sɔɔlu n naa bi tu ñe ise gbɛɛtasia. Nɔ n kaa n je aso nɔɔ mǎ. Inɛ taka nɔɔ ñ bi, kù je fia nɔɔ. Kù je amu ñai aa ba fia a wɔɔ baa ña ña, amma baa ñai aa ba fia a wɔɔ ama ña ña, mǎ irei. ¹⁵ Inɔ didɛm nii n je mii iyi ñ ne fei, nɔ n loɔ aram na hunde nɔɔ. Bii kubi nɔɔ iyi ñ ne wa kɔɔsi, kubi iyi í bim ña á kaye?

¹⁶ Í mǎ do ntɔ ña iyi n kù je aso nɔɔ amma ine gɔ ña à ñi ñ ya n ce nɔɔ bisii n maa n gba fia nɔɔ si asii. ¹⁷ Mǎ ine ña iyi ñ ya n bɛ si ñe wa ñau, baa ine akā ña, í taki ñe? ¹⁸ Ñ tɔɔ Titee ku naa bi tu ñe, ñ bɔɔ wai ñu do kpaasiu. Aa ñi Titee í taki ñe mǎ ñai? Lasabui awaɔ fei kù je akāi? Kookoosu nwa kù je akāi?

¹⁹ Í tamaa bei hai kukpe á waa ðe ka kɔɔ ara nwa si waju nɔɔ? Aawo, kù je bɛɛbe baakɔɔ nwa ña. Á waa fɔ ide bei Kirisi í bi si wajui Ilaaɔ ku ba naane ku dasi ñe ku bɔ waju. ²⁰ Ñ wa n ce nɔɔ bii ñ na ñ to wa bi tu ñe n maà n na n ba ñe bei n kù bi, inɛ mǎ, í maa ti í na í bam bei í kù bi ña. Ñ wa n ce nɔɔ ija do igu ku maà wa si ñe, do idɔkɔ, do ñe ku wǎ, do arabu ña, do irii ine ku sɔ, do faau, do mii hai ne yaase. ²¹ Ñ wa n ce nɔɔ Ilaaɔ ku maà na ku kayem si waju ñe waati iyi an na ñ nyi wa bi tu ñe mǎ. Nɔ ñ wa n ce nɔɔ mǎ n maa n na n kpata na irii ine nkpɔ ña iyi á tako á ce dulum

wo nɔ a kù kpaasi idɔ hai si abo kaafe ña ku sùɔ do si daa sǎmi nkpɔ do daa nkpɔ nkpɔ iyi á ya ce.

13

Idei ankāanyi do fɔɔɛ

¹ Kukoi idei Ilaaɔ wa fɔ í ñi, í bei í ye taalei ine baa yooma fei í sɔa ku je do sɛɛdaí amane minji walakɔ mɛeta. Wee ise gbɛɛtasia mii ñ wa n naa bi tu ñe bɛbei. ² Nɔ ñ ne ide iyi an sɔ ine ña iyi á ce dulum wo, do ine ña iyi á gbe fei. Ñ fɔɔ tǎ waati iyi ñ wa bi tu ñe ise gbɛɛjisiau. Amma nɛi iyi n kù wa bɛ, ñ sisi ñ wa n fɔ mǎ. Waati iyi an na n to wa bi tu ñe bɛ mǎ, bii ine gɔ nɔɔ í ce ide gɔ an fɔ sie ide do kugaabu. ³ An gaabu si na iyi í jò í bi n nyisi ñe iyi Kirisii wa fɔ ide hai bi tom ña. Debei, aa yɔɔ ña. Kirisi kù kua gbugbā bi tu ñe, amma wa nyisi gbugbāɛ si anini nɔɔ. ⁴ Ntɔi, á kpakpae si jii ñe gaau si gbugbā hai nɛɛ, amma nɛi í weɛ do saabui gbugbāi Ilaaɔ. Awa mǎ á je hai ne gbugbā si anu akā nwa do ñu, amma aa ka maa weɛ do ñu si anini nɔɔ ne na saabui gbugbāi Ilaaɔ.

⁵ Í wuse ara nɔɔ í cɔ yaasei kuweɛ nɔɔ bii í je isɛɛne nɔɔ wa too naane iyi í dasi ña do ntɔ. Í kù mǎ ña iyi Jesu Kirisi í wa si ñe? Í gbe bii inɛ í mǔngɔ ku nyisi iyi í dasi naane ntɔ ntɔ ña. ⁶ Amma do ñu fei ñ tamaa aa yɔɔ ña iyi kù ne sika awa á dasi naane ntɔ ntɔ. ⁷ Mii iyi á waa tɔɔ Ilaaɔ ñu í je í maà na í ce laalɔ kǎma ña. Kù je á waa ðe ine ña a saabu ice jiiida nwa ñu akā, amma iyi á waa lele, ñu í je í ce mii jiiida ña, baa bii ine ña á waa ñi awa a kù ce nkǎma. ⁸ A kù ne gbugbā ka kpaasiɔ ide ntɔ do ibo, bii kù je ka jò ntɔu ku bɔ waju. ⁹ Á weɛɔ inɔ didɔ ka je hai ne gbugbā ña bii ntɔ ntɔ inɛ í ne gbugbā ña. Nɔ ñu mǔm nii á waa tɔɔ Ilaaɔ ku ba í kɔ ña. ¹⁰ Na nɔi í ce ñ kɔ nɔɔ mii ñau ihɛ hai waati iyi ñ wa n jò ñe ku ba bii ñ to wa, n maà n gaabu si ñe do gbugbā iyi Lafɛɛ í muum. Í muum gbugbām nii, kù je n kekeɔ ñe, amma ku ba n jò naane ku dasi ñe ku bɔ waju.

¹¹ Iyi í gbe nɛi, inɛ inem ña, í jò í ne inɔ didɔ ña, í ce kookaai í jeɔ ine ña iyi á kɔ, í ya maa mua nɔɔ gbugbā ña. Í ce anu akā ña, í weɛɔ laakai ku sù ña. Ilaaɔ ku weɛ do inɛ, ñu iyi í bi wa nɔ wa mu nwa laakai ku sù.

¹² Í ce nɔɔ fɔɔ do kubi jiiida ña. Woo dasi naane ñau fei á waa ce ñe fɔɔ.

¹³ Didɔi Lafɛɛ Jesu Kirisi, do kubii Ilaaɔ, do anu akāi Hundi Ilaaɔ ku weɛ do inɛ fei.

* 12:7 woo bei Seetam amalekai Seetam nii Zuifu ña á ya kpe ña do fee ña do yaasei amalekai í je woo bɛ.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Galati ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu woo beu, amui ñ kɔ nɲe tiau ihē wa. Kù je amanei í kpem ñ jeò woo be, kù nɔ kù je inε goi í bεm. Jesu Kirisii í kpem, nɲu do Ilaaɔ Baaba iyi í jùu hai si bale. ² Amu do kpaasi woo dasi naane ɲa iyi á wa ihē fei á ce igbei inei Jesu ɲa iyi á wa ilei Galati fɔɔ. ³ Ilaaɔ Baaba do Lafēε Jesu Kirisi á mu nɲe didɔ do laakai ku sù. ⁴ Jesu Kirisi í na arae na irii dulum du wa ku ba ku nya wa hai si kuce laalɔi andunyau ihē. Bεbeɪ í ce í ceò idɔɔbii Ilaaɔ Baa nwa. ⁵ Ilaaɔi í nε amboe hee do ajo fei. Ami.

Laabaau jiiɔa akáí í weε

⁶ Ideu í mum bití do iyi í fùsi Ilaaɔ awo gbāa gbāa beεbe tā ɲa, nɲu iyi í kpe nε wa si didɔi Kirisi, nɔ í waa bí í too laabaau mmu go má ɲa. ⁷ Nto nto, laabaau jiiɔa káma go kù weε má. Amma inε go ɲa á waa fɔ lasabu nɲe dei, nɔ á waa bí á kpaasi laabaau jiiɔa Kirisiu. ⁸ Amma baa awa taka nwai walakɔ amaleka iyi í naa hai lele, bii í ce nɲe waazoi laabaau mmu go má, bii kù je iyi á ce nɲe ihē, Ilaaɔ ku ceekpe lafēε. ⁹ Á tako á fɔɔ wo ñ nɔ ñ wa n fɔɔ má, bii inε go í ce nɲe waazoi ide mmu go iyi kù je iyi í jesu tá ɲa Ilaaɔ ku ceekpe lafēε.

¹⁰ Si ideu ihē aa ñ ñ wa n de saabui amane ɲai? Aawo, saabui Ilaaɔi ñ bí. Ñ wa n de n ce mii iyi á dɔa amane ɲa si? Aawo, bii ñ wa n de n ce mii iyi á dɔa amane ɲa si, ñ kaa n je woo ce icei Kirisi.

Bei Pɔlu í jeò woo be

¹¹ Inε kpaasim ɲa, ñ bí í mà ɲa iyi laabaau jiiɔa iyi ñ sisi nɲu kù je hai bí amanei í naa. ¹² Kù je amanei í sɔm, inε káma sisi í ceem cioε, Jesu Kirisi nɲu akáí í nyisim.

¹³ Í gbɔ bei kuweem í ye ɲa wo si waati iyi ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ bei Zuifu ɲa. Inε fei í mà ɲa kookaai iyi ñ tako ñ ce ñ kpáɔ inei igbei Ilaaɔ ɲa iju ku ba n ce nfe ɲa. ¹⁴ Si kpáai Zuifu ɲa ku too ñ wa si inɔi inε ɲa iyi á waa je waju si inɔi saam ɲa.

¹⁵ Amma Ilaaɔ í cicaam á bei á bím nɔ í kpem si didɔe n cea ice. ¹⁶ Si waati iyi í jilεu, í nyisim Amaε ku ba n cea dimi mmu ɲa waazoi laabaau jiiɔaε. Nɔ n kù bɔ bí inε káma ku muum bisi. ¹⁷ N kù nɔ n kù bɔ Zeruzalemu n koo n ye inε ɲa iyi á tako á je woo be ɲa ñ bei ñ jeò woo be. Amma iyi ñ dede gbaká ilei Arabii ñ bɔ. Hai be nɔ ñ nyi Damasi má. ¹⁸ Í kpe í to zakai adɔ meeta ñ bei ñ bɔ Zeruzalemu ñ koo ñ mà Sefaa *, ñ n ce ajo maatú bí tεε.

¹⁹ N kù nɔ n kù ye woo be mmu káma be má, bii kù je Zaaki, ifɔi Lafēε.

²⁰ Iyi ñ wa n kɔu ihē ntɔi. Ilaaɔi í je seεdam bii ñ wa n sɔ iboi.

²¹ Si anyiε nɔ ñ bɔ ilei Siri do Silisi ɲa. ²² Waati beεbe igbei inei Kirisi ɲa iyi á wa ilei Zudee á kù ye wajum titá. ²³ Nɲu de á gbɔ iyi inε iyi í tako wa kpá ɲa ijuu, wee nsei wa waazo ideí woo dasi Jesu naane ɲa, ide iyi nɲu takae wa bí ku ce nfeεu wo. ²⁴ Nɔ á saabu Ilaaɔ na irim.

2

Pɔlu do woo be ɲa iyi á gbε

¹ Iyi í kpe í to zakai adɔ maatēε ɲoi ñ nyi Zeruzalemu má, amu do Baanabasi. Nɔ á gbá Titee í si wa. ² Ñ kooi si na iyi í jò ñ ce kuye. Nɔ si kuye Ilaaɔi í ñi n koo. Ñ kpe inε ngbo ɲa ikáí awaò ɲa á tɔtɔ ñ ñ sisi ɲa yaasei ideí laabaau jiiɔa iyi ñ ya n cea dimi mmu ɲa waazoeu wo. Ñ ce beεbe si na iyi í jò ñ kù bí icεm iyi ñ ce wo, walakɔ iyi ñ wa n ce nsei ku ce nfe. ³ Nɔ inε ngbo ɲau á kù tilasi Titee iyi í wa bí tom nɔu ku ce bango baa do iyi í je Gereki fei. ⁴ Á kù tilasi baa do iyi inε go ɲa iyi á kù je inε nwa ɲa do ntɔ á lo wa si igbeu á waa bí á tilasi inε fei ku ce bango. Inε ɲau woo zamba inε ɲai. Á naai do bisi ku ba á beje ara ku ne nwa si anu aká nwa do Jesu Kirisi nɔ á ce wa aru. ⁵ Amma awa á kù je ide ɲa baa keeke domi á bí ka leekí si ntɔi laabaau jiiɔaui na iri nɲe.

⁶ Nɔ inε ɲa iyi á ne jirima á re á kù kɔosi ide káma má si ide iyi ñ fɔu. Ntɔi, baa bii aɲai á je ilu jirima ɲa kù jeεm nkáma, domi bí Ilaaɔ inε go kù re nɲe. Inε ngbo ɲau be á kù kɔɔm si ide káma. ⁷ Amma á ye iyi Ilaaɔ í daam laabaau jiiɔaui si awo ñ sisia dimi mmu ɲa, si bei í daa Pieε si awo ku sisia Zuifu ɲa. ⁸ Ilaaɔi í na Pieε gbubá ku jeò woo beε bí Zuifu ɲa, mà irei. Nɲu moi í nɔ í nam gbubá ñ jeò woo beε bí dimi mmu ɲa. ⁹ Nɔ Zaaki do Pieε do Záa, aɲa iyi á je bei sɔbe si igbei inei Jesu ɲa, á ye iyi Ilaaɔi í daam iceu ihē si awo ñ da didɔe. Nɔi á jesi ka ce anu aká, amu do Baanabasi ka bɔ bí dimi mmu ɲa nɔ aɲa mɔ á bɔ bí Zuifu ɲa. ¹⁰ Amma á tɔɔ wa ka ye gígii ilu are ɲa ɲa. Nɔ beεbe moi amu takam ñ dasi idɔ tá.

Pɔlu wa gbabga si Pieε Antiasi

¹¹ Si waati iyi Pieε í naa Antiasi be ñ gbabga sie si bantuma si na iyi í jò wa ce taale. ¹² Taaleεu wee. Inε go ɲa iyi á wa bí Zaaki á naa Antiasi. Inε ɲau á ya na gbubá si bango ku ce. Hee á maa to wa Pieε í ya maa je do dimi mmu woo dasi Jesu naane ɲa ajo. Amma iyi inε ɲau á na á to wa, í fa arae ci ya je aɲaò ɲa má domi wa ce njo ɲa. ¹³ Nɔi Zuifu woo dasi Jesu naane ɲa iyi á wa beu, gɔgɔ ɲa mɔ á ce bei Pieε í ceu hee á fa Baanabasi mɔ

* 1:18 Sefaa nɲui á ya kpe Pieε má.

si muafiti n̄hau. ¹⁴ Iyi n̄ ye a kù waa ne do ino akā si kpāai laabaau jiidau, n̄i n̄ s̄ Piεε si wajui n̄ja fei n̄ ni, awo Zuifui n̄o i waa ce bei dimi mmu n̄ja, i kù waa ce kucei Zuifu n̄ja. To, beirei aa ce i tilasi dimi mmu n̄ja a ce kucei Zuifu n̄ja.

Zuifu n̄ja do dimi mmu n̄ja à ba faaba na naane ku dasi

¹⁵ Nt̄oi, awa Zuifu n̄jai, a kù je dimi mmu n̄ja iyi à ya kpe ilu dulum n̄ja, domi Zuifu n̄jai à bi wa. ¹⁶ Do n̄ju fei, à mà iyi aman̄e kaa je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku too, bii kù je na naane iyi á dasi Jesu Kirisi. Na n̄ju, awa n̄o à dasi Jesu Kirisi naane ku ba ka je dee dee na naane iyi à dasi Kirisi, kù je na wooda ku too. Ilaaḥ kaa ce in̄e go dee dee si na iyi i j̄o wa jirima wooda. ¹⁷ Nsei, bii à waa de ka je dee dee na saabui Kirisi, n̄o à ba wee awa n̄o ilu dulum n̄jai bei hai je Zuifu n̄ja, aa ka je ka ni icei Kirisii i j̄o dulum wa k̄osi? Aawo, ka maà lasabu beεbe. ¹⁸ Nsei, bii n̄ teese n̄ wa n̄ ma mii iyi n̄ tako n̄ lege wo, n̄ baa n̄ je ilu taalei. ¹⁹ Nt̄o nt̄o, woodau takae i j̄o n̄ ye bei iku si wajue, ku ba n̄ ce kuweem na Ilaaḥ. ²⁰ I ye bei à kpakpaam si j̄i do Kirisi ājo. Na n̄ju, kù je na aram nii n̄ weε má, bebei Kirisii wa ce kuweεε sim. N̄o kuweεε iyi n̄ wa n̄ weε nsei, n̄ wa n̄ weεi do naane iyi n̄ dasi Amai Ilaaḥ, n̄ju iyi i bim n̄o i na kuweεεε na irim. ²¹ N kaa n̄ f̄usi did̄i Ilaaḥ awo n̄ ma n̄ jirima wooda, domi bii i je aman̄e á yoko ku je dee dee na wooda ku jirima, debei iku Kirisiu ngbei.

3

Wooda ku jirima de, mà naane ku dasi

¹ In̄e in̄ei Galati n̄ju, i kù ne laakai n̄ja. In̄e iyi à sisia idei Jesu Kirisi iyi à kpakpa si j̄i ku gaau s̄aa s̄aa, yooi i k̄ot̄e n̄je. ² N̄ bi i s̄m ide icu ak̄au ih̄e n̄ja. I ba Hundei Ilaaḥ na wooda ku jirima n̄jei de, mà na laabaau jiidau iyi i ḡbo i dasi naaneu n̄jai. ³ Beirei i ce i kua laakai beεbe n̄ja. I sinti do Hundei Ilaaḥ n̄ja n̄o i waa bi i kpa irie do gbugb̄ai ara n̄je? ⁴ Ijuukp̄a iyi i ye wo n̄ja na naane ku dasi n̄je, nsei aa j̄o ku je ngbe n̄jai? N̄ t̄amaa i kaa j̄o ku je ngbe n̄ja. ⁵ Iyi Ilaaḥ i na n̄je Hundee, n̄o wa ce maamaake n̄ja si anini n̄je, wa cooi na wooda ku jirima n̄je? Mà na iyi i j̄o i ḡbo idei laabaau jiidau i dasi naane n̄jai.

⁶ I mà n̄ja iyi kukoi idei Ilaaḥ i ni, Aburahamu i dasi Ilaaḥ naane, n̄ju i j̄o Ilaaḥ i dooae aman̄e dee dee. ⁷ Na n̄ju, i j̄o i mà n̄ja iyi woo dasi Jesu naane n̄jai à je t̄okui Aburahamu n̄ja do nt̄o. ⁸ Hai tako wo Ilaaḥ i mà iyi n̄ju á j̄o dimi mmu n̄ja a je dee dee na naane ku dasi n̄ja. N̄oi i j̄o i sisia Aburahamu laabaau jiidau hai ku kpe i ni, hai bi tee an weea in̄ei andunya fei. ⁹ Aburahamu i dasi naane n̄o i ba kuwee. Beεbe moi in̄e n̄ja iyi à dasi naane aa ba kuwee do n̄ju ājo.

¹⁰ In̄e n̄ja iyi à waa na gbugb̄a si wooda ku jirima ikpei i je tu n̄ja, domi à k̄o à ni, in̄e iyi kù waa mu ide à k̄o si t̄iai woodau fei n̄o kù waa jirimaε, laf̄eε ilu ikpei. ¹¹ N̄o nsei à ȳo mam mam iyi in̄e go kaa je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku jirima, domi à k̄o à ni, in̄e iyi Ilaaḥ i j̄o i je dee dee na naane ku dasi, laf̄eε i á ne kuwee. ¹² Nt̄o nt̄o, icui wooda kù wa si naane ku dasi. Amma à k̄o à ni, in̄e iyi i yoko wa jirima woodau dee dee, laf̄eε i á basi kuwee.

¹³ Amma Kirisi i ya wa hai si ikpei wooda si waati iyi i na i je ilu ikpe na iri nwa. I na i je ilu ikpe si na iyi i j̄o kukoi idei Ilaaḥ wa f̄o i ni, in̄e iyi à kpakpa si antai j̄i fei ilu ikpei. ¹⁴ Kirisi i ce beεbei ku ba kuwee iyi Ilaaḥ i weea Aburahamuu kù je ti dimi mmu n̄ja na saabui Jesu Kirisi. N̄o si beεbe awa fei aa ka ba Hundei iyi Ilaaḥ i w̄o wa na naane ku dasi.

Wooda ku jirima do idei kuwā

¹⁵ In̄e in̄em n̄ja, an so yaasei ide go iyi in̄e fei i mà. Bii in̄e go i k̄o bei i bi a kpe aman̄e hai kù ku i j̄il̄o, in̄e go kaa yoko ku ganji ideu hee má je ku k̄osi, baa do iyi aman̄e i k̄o. ¹⁶ To, Aburahamu do t̄okuei Ilaaḥ i cea kuwā. Bii à ni t̄okue n̄ja, in̄e nk̄p̄oi à f̄aa. Amma à ni t̄okuei, waato in̄e ak̄ai, n̄o n̄ju i je Kirisiu. ¹⁷ Na n̄ju, ide iyi n̄ wa n̄ bi n̄ f̄o wee. Ilaaḥ i ce kuwā ideu n̄o i j̄il̄o. Nsei, wooda iyi i naa si anyii aḍ̄ c̄o c̄o m̄εε do kuntaa, kaa yoko ku ganji ideu hee ku j̄o ide iyi Ilaaḥ i w̄au ku je ngbe. ¹⁸ Amma bii na wooda ku jirimai à je tubu, kù je na ide i kuwā má. N̄o wee do kuwā Ilaaḥ i ceaḍ̄ Aburahamu did̄e.

¹⁹ Debei, na mii i ce Ilaaḥ i na wooda. I naai ku ba kookoosu iyi kù je tee ku fita gbugb̄a. N̄o woodau wa ce iceei hee t̄okui Aburahamuu koo t̄o wa. T̄okuei à cea in̄e n̄ja kuwāεu. Woodau amaleka n̄jai Ilaaḥ i j̄o à na Moizi, n̄ju iyi i wa ḡamei Ilaaḥ do aman̄e n̄ja, n̄o n̄ju mo ku s̄ε in̄e n̄ja. ²⁰ Amma waati iyi Ilaaḥ i ce kuwāu, kù ne bukaatai in̄e iyi á wa si ḡamei n̄ju do aman̄e n̄ja, domi n̄ju ak̄ai i ce kuwāu.

Mii iyi wooda wa lele

²¹ Debei, woodau wa j̄a ide iyi Ilaaḥ i w̄au m̄εε. Aawo, kù je beεbe. Nt̄o nt̄o, bii i je à na wooda wo iyi á yoko ku mua aman̄e kuwee, Ilaaḥ á j̄o aman̄e ku je dee dee wo na woodau. ²² Amma kukoi idei Ilaaḥ wa nyisi iyi in̄e fei i wa si awo gbugb̄ai dulum, ku ba do saabui naane ku dasi, kuwāu ku je ti woo dasi Jesu Kirisi naane n̄ja.

²³ Tako wo wooda wa mu wai bei aru wa gb̄a wa hee Kirisi ku maa to wa ku na ku nyisi wa kpāai naane ku dasi. ²⁴ Beεbei, woodau wa gb̄a wa wa b̄oḍ̄ wa bi Kirisi ku ba Ilaaḥ ku j̄o ka je dee dee na naane ku dasi. ²⁵ Nsei iyi waatii naane ku dasi i to, a kù ne bukaatai woodau ku gb̄a wa má.

²⁶ Bɛɛbei iŋe fei ì je amai Ilaaḥ na naane iyi ì dasi Jesu Kirisi ŋa. ²⁷ Nto nto, iŋe iyi ì ce inyi ku dasi do irii Kirisi fei, ì so daai Kirisi ŋai. ²⁸ Iŋe fei ì je akā si anu akā nŋe iyi ì ce do Jesu Kirisi ŋa. Na nŋu, ine gò kù je ikā, hai Zuifu ŋa hee do dimi mmu ŋa, hai aru ŋa do ine ŋa iyi ì ne ara nŋa, hai inaabo ŋa hee do inemako ŋa. ²⁹ Bii ì nò ì je ti Kirisi ŋa, ì je tokui Aburahamu ŋa. Nò aa je tubu ŋa bei Ilaaḥ takae ì ce kuwāeu.

4

¹ Nsei ì wa n bi n na nŋe yaase gò. Yaaseu wee. Ama iyi á je tubui baae, si waati iyi wa je amau kù tia aru *gò, baa do iyi fei ndɛɛ á na ku je titeɛ. ² Si waati iyi wa je amau, ine gò ŋa à wɛɛ iyi ì waa muu, nò à waa cea wūa hee ì tòd waati iyi baae ì jileaa. ³ Bɛɛbe moi do awa taka nwa. Waati iyi à tako à wɛɛ bei ama keeke ŋa, à je arui mii ndii andunya ŋa wo. ⁴ Amma iyi waati iyi Ilaaḥ ì jileu ì na ì to, ŋoi ì be Amaɛ wa. Inaabo ì buu, nò si woodai Zuifu ŋai wa ne ⁵ ku ba ku ya ine ŋa iyi ì wa si awoi wooda. Ì ce bɛɛbei ku ba ka je amai Ilaaḥ ŋa.

⁶ Nò Ilaaḥ ì be Hundei Amaɛ wa si ido nwa ku nyisidō iyi awai à je amaɛ ŋa. Hundeu wa kpoo Baaba. ⁷ Si bɛɛbe ì kù je aru má ŋa, iŋeu amu ŋai bebei. To, nsei iyi ì je amai Ilaaḥ ŋa, Ilaaḥ ì nyi ì ce nŋe woo je tubue ŋa má.

Zigiida iyi Pɔlu ì ne na inei Galati ŋa

⁸ Tako wo ì kù mà Ilaaḥ ŋa, nò ì je arui iwɛ ŋa iyi a kù je Ilaaḥ. ⁹ Amma nsei ì mà Ilaaḥ ŋa. Nò iyi ì re mòm Ilaaḥ ì mà nŋe. To, beirei ì ce ì waa bi ì sinda si mii ndii andunya ŋa má ŋa, iyi kù ne gbugbā nò kù ne bɛɛɛ. Na mii ì ce ì waa bi ì je aru nŋa má ŋa. ¹⁰ Ì ya maa na aji jingau gò ŋa gbugbā ŋa, do cukpa gò ŋa do waati gò ŋa do adō gò ŋa. ¹¹ Nsei ì wa n ce njo ice iyi ì ce si gāme nŋe ku maà ce nfe.

¹² Ì wa n tɔɔ nŋe, iŋe inem ŋa, ì jile ara nŋe si agbem bei amu mò ì jile aram si agbe nŋe. Waati iyi ì wa bi tu nŋe, ì kù ceem kurara gò ŋa. ¹³ Ì mà sāa sāa ŋa, waati iyi ì sinti ku ce nŋe waazoi laabaau jiidau, do bōoi arai. ¹⁴ Amma ì kù dondam ŋa, ì kù nò ì kù kōsim ŋa, baa bii bōom nɔu ku yɛɛ ì cé nŋe. Do nŋu fei, ì gbam ŋai bei á gba amalekai Ilaaḥ ŋa, walako bei Jesu Kirisi takae. ¹⁵ Ì ne ino didō wo ŋa. To, nsei, mii ì ce nŋe. An yoko ì je sɛɛda na iri nŋe ì ni bii á ce wo aa nya iju nŋe ì nam ŋa. ¹⁶ Si na iyi ì jò ì sō nŋe ntōui ì jò ì je mbɛɛ nŋe nsei?

¹⁷ Ine ŋau, à waa na nŋe ara amma kù je do yaase jiiida. À waa bi a fa ŋei hai bi tu wa ku ba ì na ŋa ara ŋa. ¹⁸ Ì sīa ì ne himma si mii jiiida ku ce ŋa waati kāmā fei, nò ku maà je bii ì wa ino nŋe nŋu akā. ¹⁹ Ine amam ŋa, bei inaabo iyi wa bi ku bí ì ya gbo ara kuro, bɛɛbe

moi amu mò ì wa n gbo ara kuro má hee idei Kirisi ku buba si nŋe nto nto. ²⁰ Ì bi n wa ino nŋe nsei ku ba n maà n fò ide be ihɛ má, amma do nŋu fei ì ne zigiida na iri nŋe.

Idei Agaa do Sara

²¹ Ì jò ì bee nŋe, iŋe iyi ì bi ì wa si awoi wooda ŋa, ì kù gbo iyi wooda wa fò ŋai? ²² À kɔɔ à ni Aburahamu ì bí ama inemako minji, akā do abo aru gò, akā mò do abo iyi ì ne arae. ²³ Aruu, ì bí amaɛi bei à ya bí ine fei, amma ine iyi ì ne araeu ì bí amaɛi do kuwāi Ilaaḥ. ²⁴⁻²⁵ Ideu ihɛ ì yei bei mōnda. Inaabo minji ŋau ŋai à je bei akabuu minji. Agaa nŋui ì je bei akabuu iyi Ilaaḥ ì na ine ŋa tako wo si geetei Sinai si ilɛi Arabi. Nŋu bei ì je wooda iyi wa dasi ine ŋa aru. Nò Agaa ì yei má bei ilui Zeruzalemu iyi ì wɛɛ nsei, domi ì wa si aru do ine nŋe ŋa fei. ²⁶ Amma Sara ì yei bei Zeruzalemu iyi ì wa leleu iyi ì ne arae. Nŋui ì je iye nwa. ²⁷ Nò à kɔɔ à ni,

Jò inɔɛ ku dā, awo inaabo gbenda iyi ì kù bí. La, ì dō anu do ino didō, awo iyi ì kù mà ara kuroi kubi,

Domi inaabo iyi à kōsi á na ku bí ama ku re inaabo iyi ì wa idei moko.

²⁸ Nsei iŋe inem ŋa, iŋei ì je amu ŋa iyi Ilaaḥ ì ce kuwāeu bei Izaaki ì yeu. ²⁹ Waati nŋu, ama iyi à bí bei à ya bí ine fei ì kpā ine iyi à bí do gbugbāi Hundei Ilaaḥu iju. Bɛɛbe moi ì ye nsei. ³⁰ Amma kukoi idei Ilaaḥ wa fò, ì ni, Lele aruu do amaɛ fei,

Domì amai aru kaa je tubu do amai abo iyi ì ne araeu aji.

³¹ Bɛɛbe moi iŋe inem ŋa, ì mà ŋa iyi a kù je amai aru, amma amai ine iyi ì ne araei à je.

5

I leekl dim dim ŋa si ara ku ne nŋe

¹ Kirisi ì jò à ne ara nwa ku ba ka ne ara nwa do nto. Na nŋu, ì leekl dim dim ŋa si ara ku ne nŋe, ì maà jò ì na ì je aru má ŋa.

² Ì de itl ì gbo. Amu Pɔlu ì wa n sō nŋe ideu ihɛ. Bii ì jò à dasi ne bango, icei Kirisi kù ne aranfāani kama bi tu nŋe. ³ Ì nyi ì sisi ì wa n fò má, ine iyi ì jò à dasie bango, tilasii lafɛɛ ku jirima wooda fei. ⁴ Ine iyi ì waa bi ì je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku jirima, ì fɛɛfe ara nŋe do Kirisii nò ì fusi didōi Ilaaḥ awo ŋa. ⁵ Amma awa, Hundei Ilaaḥ wa sō wa mam mam iyi Ilaaḥ á jò ka je dee dee na naane ku dasi nwa. ⁶ Nto nto, bii ì ne anu akā do Jesu Kirisi, à ce bango, a kù ce bango kù je ide kāmā. Ide iyi ì ne amboe ì re nŋui ì je naane ku dasi iyi wa ce ice do kubi.

⁷ Ì waa ce kuwɛɛ nŋe wo dee dee ŋa. Yooi ì ganji nŋe ì jò ì kù waa jirima ntou má ŋa. ⁸ Iko iyi à na nŋeu be kù waa naa hai bi Ilaaḥ, nŋu iyi ì kpe nŋe. ⁹ Na nŋu, ì ce laakai ŋa, domi à ya fò

* 4:1 kù tia aru Aru do woo ce ice fei ide akāu mbe si feei ine ŋa iyi ì ko akabuu titsi idei Ilaaḥ.

a ni lefee keekei í ya dede p̄e fei. ¹⁰ Amma Laf̄e í j̄ò ñ wa n naane ñe iyi í kaa ce lasabu ḡo iyi í je ik̄a do lasabu iyi ñ ceu be ña. Ine m̄o iyi wa bitandi ñe, baa bii yooi Ilaaḍ á kp̄aa iju.

¹¹ Ine inem ña, bii í je amu takam ñ wa n waazo hee nsei ñ ni ine ña a ce bangoi, na mii í ce à ya maa kp̄am iju. Bii í je beebe m̄om nii ñ wa n ce, ikui Jesu si j̄li k̄aa ñe ña bi ku ko ise. ¹² Ine ña iyi à waa bitandi ñe u be, ñ bi a nya ña ik̄a*.

¹³ Ine inem ña, à kpe ñe i na í ne ara ñe. Do ñu fei, i maà j̄ò ara ku ne ñe ku mua daai ñe taka ñe kp̄aa í ceò id̄oobii ara ñe. Amma í ya maa sobi ñe do kubi ña, ¹⁴ domi wooda fei í wa si irii ide ak̄au ih̄e iyi í ni, bi ine m̄mu ña bei í bi arae. ¹⁵ I maà ya maa ñe ñe ña bei ñai sako ña. I ce laakai ña ku ba í maà ce nfei ñe ña.

Ka j̄ò Hundi Ilaaḍ ku neò wa

¹⁶ Ide iyi ñ wa n f̄ou wee, í j̄ò Hundi Ilaaḍ ku maa neò ñe. Bii í waa ce beebe ña, í kaa ce kubi nfe nfei ara ñe má, ¹⁷ domi mii iyi daai awa taka nwa í bi ci ya je dimi ak̄a do iyi Hundi Ilaaḍ í bi. Kubi minji ñau, à ya maa jai hee a kaa ka ȳok̄o ka ce bei á bi. ¹⁸ Amma bii Hundi Ilaaḍ wa neò ñe í kù wa si aw̄oi wooda má ña.

¹⁹ Ine fei í mà daai amane s̄aa s̄aa. Daa ñau í je s̄e ku tot̄o hai ne yaase, do daa s̄ami do daa nkp̄o nkp̄o, ²⁰ do iw̄e ku t̄o, do dobu dobu ku ce, do mbeete, do ija, do igu, do id̄ok̄o yaam̄o, do ñe ku w̄a, do kak̄o, do ñe ku fefe, ²¹ do kade, do at̄e ku kpa ine, do ije ku bi, do mii iyi í j̄ò beebe fei. Ñ wa n s̄o ñe bei ñ tako ñ f̄o ñ ni, ine ña iyi à waa ce dimi beebe a kaa ba tubu k̄ama si andunya tit̄si Ilaaḍ.

²² Amma mii iyi Hundi Ilaaḍ í ya bí, ñui í je kubi, do in̄o did̄o, do laakai ku s̄u, do temua, do j̄iida ku je, do in̄o ak̄a, do naane, ²³ do daa did̄o, do ara ku mu. Mii ñau be fei, wooda kù ganji ña. ²⁴ N̄o ine ña iyi à je ti Jesu Kirisi í ye bei á kpa kucei daai ara ña si j̄li ku gaau, do bine do kubie fei. ²⁵ Si bei Hundi Ilaaḍi wa mu nwa kuwee, ka j̄ò ku neò wa. ²⁶ Kù s̄la ka je ilu faao, wala woo kosi ine ña, walako ka maa ce igu si awa duus̄o.

6

I ya sobi ñe si aso ña

¹ Ine inem ña, ñe iyi Hundi Ilaaḍ wa neò ñe, bii í mu ine ḡo si kurara, í nyisi laf̄e kp̄aa j̄iida do daa did̄o ña. N̄o í ce laakai ña ku ba ñe m̄o í maà na í dasi kurara beebe. ² I sobi ñe si aso* ku so ña. Bii í waa ce beebe ña í waa j̄irima woodai Kirisi ñai. ³ Bii ine ḡo wa c̄o arae nḡoḡo n̄o wee kù je nḡoḡo, wa lele araei.

⁴ I j̄ò ine fei ku wuse daai ñu takae n̄o ku ye si bii ñu á t̄o fufu, amma ku maà t̄o fufu na iyi ñu í re ine ḡo, ⁵ domi ine fei á so asoi† ñu takaei.

⁶ Aw̄o iyi à waa k̄o idei Ilaaḍ, mii iyi í ne fei j̄ò í kp̄o do ine iyi wa k̄e si.

⁷ I maà ti í lele ara ñe. A ci ya nyaanyi Ilaaḍ. Mii iyi amane í gb̄e ñui á da. ⁸ Bii wa gb̄e iyi daai ñu takae í bi, nfe ku cei á bíaa. Bii í n̄o wa gb̄e iyi Hundi Ilaaḍ í bi, kuwee hai t̄ai Hundi Ilaaḍu á bíaa. ⁹ Na ñu, ka maà gbeji do j̄iida ku ce, domi bii a kù m̄nḡo aa ka ba ka da si awaati iyi í j̄o. ¹⁰ Beebe m̄oi waati iyi à ba aw̄e fei, ka cea ine fei j̄iida. N̄o iyi í re m̄om, ka cea kpaasi woo dasi Jesu naane ñau beebe.

Ide ank̄anyi do f̄o

¹¹ Hai ih̄e bei do aw̄oi amu takam nii ñ k̄o ñe wa ‡. Ine taka ñe aa ȳo m̄om bei kuko ñau à la à to. ¹² Ine ña iyi à waa bi a tilasi ñe í ceò bango ñau à waa ce bebei ku ba a ce mii iyi á d̄o amane ña si, n̄o a maà kp̄a ña iju na irii ikui Jesu Kirisi si j̄li ku gaau. ¹³ Amma aña taka ña, baa do iyi à ce bango fei, a kù waa j̄irima wooda. À bi a dasi ñe bango ku cei ku ba a t̄o fufu si na iyi í j̄ò à ȳok̄o à k̄amia ñe. ¹⁴ Amma amu n kù n wa n t̄o fufu bii kù je na ikui Laf̄e nwa Jesu Kirisi si j̄li ku gaau. Na ikueu mii ndii andunya fei í yeem nii bei mii iyi kù wee má, n̄o beebe m̄oi ñ wa n ȳo baa do kuwee amu takam fei. ¹⁵ À ce bango, a kù ce bango kù je ide k̄ama. Mii iyi í ne amboe í re, ñui í je a taka ine tit̄s. ¹⁶ Laakai ku s̄u do did̄o ku wea ine ña iyi à waa too woodau ih̄e hee do ine Izireli ña, aña iyi à je ine Ilaaḍ ña.

¹⁷ Hai nnyi ine k̄ama ku maà wahalam má domi na irii Jesu ñ ba dalai juju ña iyi à wa si aram nou ih̄e.

¹⁸ Ine inem ña, did̄o Laf̄e nwa Jesu Kirisi ku wee do ñe fei. Ami.

* 5:12 ñ bi a nya ña ik̄a ine ḡo ña à ni, bii à bi m̄om a b̄ant̄am ara ña gbak̄a.

* 6:2 aso ñui í je wahalam ña. † 6:5

Yaasei iseedeue ih̄e í je, domi ine feii a na ku f̄o bei ñu í ce ice. ‡ 6:11 hai bei do aw̄oi amu takam nii ñ k̄o ñe wa Si d̄oone ña bii à waa ce leeti à ya maa f̄oi n̄o ine ḡo ku maa k̄o. Amma Polu í k̄o idei ank̄anyi ñau ih̄e do aw̄e.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Eƒɛɛzu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi do idɔɔbii Ilaaɔ.

Inɛ inɛi Eƒɛɛzu ɲa, inɛ woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa, ñ wa n ce ɲe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ í cicaɔ. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲe didɔ do laakai ku sɛ.

Didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa si anu aká nwa do Kirisi

³ I jò ka saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Na saabui anu aká nwa do Kirisi, í wee nwa do didɔ iká iká iyi Hundee wa mu nwa wa hai lele. ⁴ Ilaaɔ í cica wa tã hai waati iyi kù taka andunya ka je titɛe si kpáai Kirisi, nɔ ka je inɛ kumá ɲa ka maà ne taale kãma bi tɛɛ. ⁵ Si kubie í lasabu wo hai ku kpe ku ce wa amaɛ ɲa si anu aká nwa do Jesu Kirisi, si bei í bi si jiida ku jɛɛ ⁶ ku ba ka saabu didɔ nla nlaɛ iyi í ce nwa si anu aká nwa do amaɛ, inɛ iyi siei kubie fei í wa.

⁷ Do saabui nɛi Jesu Ilaaɔ í ya wa nɔ í kpa idei dulum du wa si didɔ nlaɛ iyi í nyisi wa. ⁸ Didɔ iyi í ce nwa í caa si bei í mu nwa bisi nla nla do laakai jiida. ⁹ Nɔ í jò a mà asii iyi nɲu takae í dasi idɔ ku ce hai tako na jiida ku jɛɛ. ¹⁰ Lasabui Ilaaɔu iyi á ce si aɲo iyi awaatie í to nɲui í je ku tɔtɔ mii iyi í taka fei, hai mii iyi í wa lele do iyi í wa ile fei, nɔ Kirisi ku je irie.

¹¹ Ntɔ ntɔ, mii fei wa cei si bei Ilaaɔ í bi. Na nɲu, à je woo je tubu bi tɛɛ na anu aká nwa do Kirisi, si na iyi í jò í cica wa wo si bei nɲu takae í dasi idɔ hai tako. ¹² Na nɲu, í jò ka saabu kulai Ilaaɔ, awa Zuifu ɲa iyi á tako à waa cɔ kpáai Kirisi wo.

¹³ Nɔ inɛ dimi mmu ɲa mɔ, aɲo iyi í gbɔ ide ntɔu iyi í je laabaau jiida iyi wa naa nɲe faaba wa, waati bɛɛbei inɛ mɔ í dasi Kirisi naane ɲa. Nɔ Ilaaɔ í dasi nyindai nɲu takae si ɲe. Nyindau nɲui í je Hundee iyi í da nɲe si si bei í ce kuwãe wo. ¹⁴ Hundeeu nɲui í ye bei kaazigii tubu nwa iyi Ilaaɔ í wãð inɛɛ ɲa wo. Nɔ wa sɔ wa kam kam iyi aa ka je tubuu si waati iyi Ilaaɔ á ya inɛɛ ɲa mam mam. Na nɲu, ka saabu kulae.

Kutɔɔi Pɔlu

¹⁵ Na saabui ide ɲau be feii í jò hai waati iyi ñ gbɔ baau naane ku dasi nɲe si Lafɛɛ Jesu do bei í bi woo dasie naane ɲa fei, ¹⁶ n ci ya n gbɛɛjì Ilaaɔ ku saabu na iri nɲe. Ñ wa n ye gigi nɲe si kutɔɔm. ¹⁷ Ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ ilu amboe, Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, ku ce ɲe ilu laakai jiida nɔ ku nyisi ɲe bei nɲu takae í ye ku ba í màa sãa sãa ɲa. ¹⁸ Ñ wa n tɔɛɛ má ku jò inya kumá ku lɔ si ido nɲe ku ba í mà

yaasei kpãa ku cɔ si bii í kpe ɲe, do si bei tubu iyi í jilea woo dasie naane ɲa í la í to, ¹⁹ do bei gbubã nlaɛ wa ce ice si awa iyi á dasie naane. Gbubãu, í je aká do gbubã nla ²⁰ iyi í ce í jìò Kirisi hai si bale, nɔ í bubae si awɔ nɲe lele. ²¹ Bei Kirisi í wa í reò ilu irii lele fei do ilu yiiko ɲa do ilu gbubã ɲa do lafɛɛ ɲa fei. Nɔ irie í re iri fei si waati ihɛ do si waati iyi wa naa. ²² Nɔ Ilaaɔ í jò í je irii mii fei, nɔ í cicaɛ ku je ilaalu nlaɛ igbɛɛ. ²³ Igbɛui í je arai Kirisi. Si igbɛui Kirisi takae í wa nɔ í kɔ dee dee, nɲu iyi í wa bii fei si mii baa yooma fei.

2

Hai si iku à bɔ si kuwɛɛ

¹ Tako wo í ye ɲai bei iku ɲa na irii kurara nɲe do dulum du ɲe. ² Kucei tako nɲe í jò ti inɛi andunya ɲa, nɔ í ya maa jirima Seetam, ilaalui ilu gbubãi lele ɲa. Ilaaluu nɲui í je hundee iyi wa ce ice hee nsei si idoi inɛ ɲa iyi a kù waa jirima idei Ilaaɔ. ³ Ntɔi, awa fei á tako à yei wo bei aɲa mɔ. Bine nwai wa neð wa, nɔ à waa ce mii iyi awa taka nwa à bi do iyi á waa lasabu. À yei wo bei inɛi andunya ɲa, aɲa iyi aa na a ye idɔkɔsi Ilaaɔ.

⁴ Amma araaree Ilaaɔ í la na kubi nlaɛ iyi í bi wa. ⁵ Hai waati iyi kurara nwa í ce wa bei iku ɲa, Ilaaɔ í mu nwa kuwɛɛ do Kirisi aɲo. Na didɛi í bað faaba ɲa. ⁶ Si anu aká nwa do Kirisi, Ilaaɔ í jì wa hai si bale ka je bomma lele do Jesu Kirisi aɲo. ⁷ Í ce bɛɛbei ku ba ku nyisi didɔ nla hai ne kɔɔɛ si jiida ku jɛɛ iyi í ce nwa do saabui Jesu Kirisi hee do aɲo fei. ⁸ Na didɔsi Ilaaɔi í ba faaba ɲa do saabui naane ku dasi. Kù je na himma nɲe, amuai Ilaaɔi. ⁹ Kù je ribai ice nɲe. Na nɲu, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku tɔɔ fufu. ¹⁰ Awa icei awɔi Ilaaɔi á je. Í taka wai si anu aká nwa do Jesu Kirisi ka ceð ice jiida iyi í ce sɔɔlue hai ku kpe.

Dimi fei í je aká si Kirisi

¹¹ Inɛ dimi mmu ɲa, í ye gigi ɲa iyi inɛ ɲa iyi á ya ce bango ɲau á ya maa kpe ɲe hai ce bango ɲa wo. ¹² Waati bɛɛɛɛ í jìò Kirisi ɲa wo nɔ í je ise mmu bi inɛi Izireli ɲa. Í kù ne baa nɲe si akabuu iyi Ilaaɔ í wãð inɛɛ ɲa. Í wa si andunya ihɛ í kù waa cɔð kpáai nkãma ɲa, nɔ í kù wɛɛa Ilaaɔ ɲa. ¹³ Amma nsei iyi í ne anu aká do Jesu Kirisi ɲa, inɛ iyi í tako í wa iji ɲa, wee nsei í ce amɛɛ do Ilaaɔ ɲa do saabui nɛi Kirisi. ¹⁴ Kirisi takae í je nwa laakai ku sã, nɲu iyi í ce Zuifu ɲa do dimi mmu ɲa akã. Nɲui í kpa mbɛɛte iyi í ye bei idi iyi wa fɛɛfe wa wo. ¹⁵ Do ikui araei í kpað irii woodai Zuifu ɲa do iwðɛ ɲa ku ba ku yɔkɔ ku ce dimi minji ɲau dimi titɔ aká lege lege si nɲu takae. Si bɛɛbei, í dasi laakai ku sã si anini nɲa. ¹⁶ Do saabui ikue si antai jìi ku gaatuui í kpað mbɛɛte iyi a waa muð nɲe wo, nɔ í tɔtɔ dimi minji ɲau aká í jò á dɔ do Ilaaɔ. Aɲa fei á baa à je ara aká aɲo. ¹⁷ Bɛɛbei kukoi

idei Ilaaḥ í kḥ, si bei í ni Kirisi í naa ku sisi laabaauí laakai ku sũ bi tu nɛ, inɛ iyi í tako í jḥ Ilaaḥ, do bi Zuifu ŋa, aŋa iyi á ceḋe amɛɛ. ¹⁸ Nḥ nṯoí, do saabui Kirisi awa fei, Zuifu ŋa do dimi mmu ŋa, aa ka yḥkḥ ka bḥ wajui Ilaaḥ Baaba do sobii Hunde akāu.

¹⁹ Si beɛbe, i kũ je dimi mmu ŋa ma, walako ise mmu, amma nsei í je inei ilu akā ŋa do woo dasi Jesu naane ŋa fei, nḥ í je inei kpasēi Ilaaḥ ŋa. ²⁰ Inɛ mḥ í yei bei idí iyi á ma si antai icui ile iyi woo bɛ ŋau do walii ŋau à jile. Jesu Kirisi takae í je kuta sintei icui ileu. ²¹ Nŋui á jḥ ileu ku la nḥ ku nɛ gbugbā nḥ ku je bi ku tḥl Lafɛɛ iyi í má jiiida. ²² Na anu akā nŋe do Kirisi, inɛ mḥ í yei bei ileu, nḥ inɛḋe ŋa í jeḋe bi ku wai Hundeí Ilaaḥ ŋa.

3

Icei Pɔlu na dimi mmu ŋa

¹ Na saabui iyi ihēi amu Pɔlu n̄ wa n ce kutḥḥ, amu iyi n̄ wa piisḥḥ si na iyi í jḥ n̄ wa n ce icei Kirisi na irii inɛ dimi mmu ŋa. ² N̄ m̄ kam kam iyi í gbḥ t̄a ŋa bei Ilaaḥ í ceem didḥ ku ba n naa n sisi nŋe yaasei didḥ, ³ do si bei nŋu takae í jḥ n̄ m̄ asiie. Wee n̄ kḥ ideu keeke t̄a. ⁴ Bii í cio ideu ŋa, aa yḥḥ ŋa iyi n̄ m̄ asiie idei Kirisi do nṯo. ⁵ A kũ sḥ inei tako ŋa asiie ideu, amma nsei Ilaaḥ í jḥ Hundeí í nyisi woo bɛe do walii kumáɛ ŋa. ⁶ Asiiu wee. Do saabui laabaau jiiidaí dimi mmu ŋa do Zuifu ŋau á jeḋe woo je tubu ajḥ. Anḥḥ ŋa à baa à je ara akā, nḥ aŋa mḥ à nɛ baa nŋa si ide iyi Ilaaḥ í wā nŋu ku ce si Jesu Kirisiu.

⁷ Do saabui didḥ iyi Ilaaḥ í ceem si gbugbāe nḥí í jḥ n̄ je woo ce icei laabaau jiiidau. ⁸ Amu iyi n̄ je keekei woo dasi Jesu naane ŋa fei, amui Ilaaḥ í cea didḥ n̄ sisia dimi mmu ŋa laabaau jiiida nḥ n̄ sḥ ŋa bei didḥí Kirisi í la í to nḥ í re kumá nwa. ⁹ Nḥ n̄ sisia inɛ fei bei yaasei asiie Ilaaḥ á ce ku ceḋe. Ilaaḥ, nŋu iyi í taka mii fei í singa asiie ihē hai ku kpe, ¹⁰ ku ba inɛ ngboi lele ŋa do ilu yiikoi lele ŋa a m̄ yaasei bisie do saabui igbei inei Jesu ŋa si waatiu ihē. ¹¹ Beɛbei í ce í jileḋe ide iyi wa ce, í bei í takāḥ andunya, nḥ í kpa irie si Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa. ¹² Naane iyi á dasieui í jḥ à nɛ anu akā do nŋu. Na nḥí í jḥ à nɛ ara nwa ka bḥ wajui Ilaaḥ do laakai akā. ¹³ Na nŋu, n̄ wa n tḥḥ nɛ í maá mḥngḥ temua ŋa na ijuukpā iyi n̄ wa n yɛ na iri nŋe, domi ijuukpāu, nŋui á jḥ í nɛ beɛɛ ŋa nṯo nṯo.

Kubii Kirisi

¹⁴ Nḥ na saabui ideui n̄ wa n gule si wajui Ilaaḥ Baaba. ¹⁵ Nŋui í je Baai nyaanze baa yooma fei iyi í wa lele do iyi í wa inɛ fei. ¹⁶ N̄ wa n tḥḥ ku jḥ Hundeɛ ku mu nŋe gbugbā jiiida jiiida si idḥ nŋe si bei amboeɛ í la í to, ¹⁷ nḥ Kirisi ku ce bi ku wae si idḥ nŋe na naane ku dasi nŋe. Nḥ n̄ wa n tḥḥ má ku jḥ í nɛ gbugbā í maa leekḥ dim dim si kubi ŋa, ¹⁸ ku ba inɛ do woo dasi Jesu naane ŋa iyi á gbe fei í yḥkḥ

í m̄a zaka bei kubii Kirisi í cí í to do kusḥḥ do kujlisae do kugbokaɛ. ¹⁹ Baa do iyi kubiu í re kumai amane fei, n̄ bi í m̄a yaaseɛ ŋa ku ba í kḥ mam mam bei Ilaaḥ í kḥ.

²⁰ Ilaaḥ í nɛ yiiku ce ce mii iyi á waa tḥḥ fei do iyi á waa lasabu fei, nḥ á yḥkḥ ku ce baa mii iyi í re beɛbe mḥm hee ku caa. ²¹ Í sfa inei igbeɛ ŋa á jḥ inɛ ŋa a m̄a beɛɛɛ waati kama fei hee do ajo fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

4

Anu akā iyi á nɛ, awa iyi á je arai Kirisi

¹ Na nŋu, amu iyi n̄ wa piisḥḥ si na iyi í jḥ n̄ wa n ce icei Lafɛɛ, n̄ wa n tḥḥ nɛ í maa nɛ dee dee si bei í jḥ inɛ ŋa iyi Ilaaḥ í kpe á ya nɛ. ² Í ya maa nɛ do ara ku kaye ŋa, do daa didḥ do temua, nḥ í ya maa mu nŋe ŋa do kubi. ³ Í ce kookaai í ya mu anu akā iyi Hundeí Ilaaḥ wa mu nŋe na saabui laakai ku sũ iyi í tḥḥḥ nɛ. ⁴ Ara akāi í weɛ, Hunde akā mḥí í weɛ, nḥ kpāa ku cḥ akā mḥí í weɛ si bii Ilaaḥ í kpe nɛ. ⁵ Lafɛɛ akāi í weɛ, naane ku dasi akā mḥí í weɛ, nḥ inyi ku dasi akāi í weɛ. ⁶ Ilaaḥ akāi í weɛ iyi í je baai inɛ fei. Nŋui í je ilaalu mii fei, nŋui í wa bi inɛ fei, nḥ í wa si inɛ fei. ⁷ Amma do nŋu fei awa fei á ba amua nwa si bei Kirisi í mu nwa. ⁸ Na nŋu, kukoi idei Ilaaḥ wa fo í ni, Waati iyi í gũ lele

Í je mbɛɛɛ ŋa igũ í mu ŋa aru, Nḥ í cea inɛ ŋa amua ŋa.

⁹ To, bii á ni í gũ lele, iyi bɛ wa nyisi iyi í tako í kita í bḥ hee lelei ilei. ¹⁰ Inɛ iyi í kita í bḥ hee lelei ileu nḥ í nyi í gũ leleu m̄a inɛ akāu, ku ba ku jḥ mii fei ku kḥ dee dee. ¹¹ Amua ŋa iyi í cea inɛ ŋa wee, í cica inɛ go ŋa á je woo bɛ ŋa, inɛ go ŋa mḥ walii ŋa, inɛ go ŋa mḥ woo sisi laabaau jiiida ŋa, inɛ go ŋa mḥ woo degbe inei igbei Jesu ŋa, inɛ go ŋa mḥ woo kḥ inɛ ŋa si cio. ¹² Beɛbei í ce ku ba ku ceḋe saɔlui woo dasi Jesu naane ŋa si iceɛ, ku ba ku kḥsi gbugbāi arai Kirisi. ¹³ Nḥ beɛbe moi awa fei aa ka ce anu akā si naane ku dasiu nḥ ka m̄a Amaí Ilaaḥ, nḥ ka je inɛ ngbo ka tḥḥ alái Kirisi. ¹⁴ Do yaase beɛbei á kaa ka je bei amu ŋa má, hee cio ikā ikā ku maa tale wa ihē walakḥ ihḥ bei fufu í ya maa tale akoi inyi bii fei. Nḥ inɛ ŋa á kaa dī iju nwa má hee má je á wa inyii itf nwa do bisí laala nŋa. ¹⁵ Amma bii á waa sisi nṯou do kubi aa ka la si mii fei ka tḥḥ alái Kirisi iyi í je iriu. ¹⁶ Sieí awa fei á waa ká bei ikḥí ara, nḥ arau fei í másie do ikḥ ikḥe. Nsei, bii ikḥ fei wa ce ice si bei í jḥ, arau fei á lai ku maa kḥsi na saabui kubi.

Kuweɛ titḥ si Kirisi

¹⁷ Ide iyi n̄ wa n sḥ nɛ do irii Lafɛɛ wee. I maá jḥ í ya maa nɛ má bei hai dasi Jesu naane ŋa, inɛ ŋa iyi á waa too lasabu nfe nfe nŋa. ¹⁸ A kũ nɛ laakai jiiida. Á le idḥ nŋa nḥ á kũ m̄a nkāma. Nŋui í jḥ á kũ nɛ ikpḥ si kuweɛ iyi Ilaaḥ wa mu nwa. ¹⁹ A kũ nɛ anyo go má, á na

ara nɛa mam mam si dulum a ceɔ daa laalɔ dimi ikā ikā fei do bine.

²⁰ Amma inɛ, kù je beɛbeɛ i màò Kirisi ɛa. ²¹ N̄ nɔ n̄ mà kam kam iyi i gbɔ ideɛ ɛa, nɔ à kɔ nɛ si ntɔ iyi i wa si Jesu. ²² Na nɛu, i jò daa nwo nɛ ɛa iyi wa n̄ò kuwɛɛ nɛ wo, domi bineɛ daa nwo nɛ ɛaui wa ði iju nɛ nɔ wa bɔɔ nɛ nfe ku ce. ²³ I jò i n̄e idɔ titɔ do lasabu titɔ mam mam ɛa, ²⁴ nɔ i jò i n̄e daa titɔ ɛa iyi i jò ti Ilaaɔ. Daa titɔu, aa yɔɔi si dee dee ku je nɛ do kuwɛɛ hai n̄e dulum. Iyi be hai bi ntɔi wa naa.

²⁵ Na nɛu, i maà ya sɔ ibo má ɛa. I jò inɛ fei ku sɔ kpaasiɛ ntɔ, domi à je ikɔ ikā ikāi ara akā. ²⁶ Baa bii idɔ nɛ i kɔ, i maà ya ce dulum ɛa. I maà ya jò idɔakɔu ku wɛɛ nɛ hee inunu koo lɔɔ. ²⁷ I maà jò Seetam ku ba bi ku dasi isɛ si nɛ. ²⁸ Inɛ iyi i ya ce ile wo, ku maà ce ile má, amma ku ya ce ice do awɛ. Beɛbeɛ á ba mii jiida ɛa iyi á sobiò ilu are ɛa. ²⁹ Nɔ i maà ya jò ide laalɔ kama ku fita hai si gele nɛ. Amma i ya fɔ ide jiida iyi á mua inɛ ɛa gbugbá si naane ku dasi nɔ ku sobi nɔ si bukaata nɛa nɔ inɛ ɛa iyi à waa gbɔɔ ku je nɛa aranfaani jiida. ³⁰ I maà fɔ inɔi Hundiɛ Ilaaɔ ɛa, domi Hundiɛ beɛ i je sɛɛɔai Ilaaɔ si nɛ hee koo toò gɔ iyi Ilaaɔ á yá inɛ nɛ mam mam. ³¹ I nɛyɔ daa kuro nɛ fei do idɔakɔ yaamɔ do idɔakɔ. Nɔ i maà ya gbagba si nɛ walakɔ i maà sɔ irii nɛ ɛa. I jò inɔ sámi baa yooma fei. ³² I cea nɛ didɔ ɛa, nɔ i ya n̄e araareɛ nɛ ɛa, nɔ i ya kpaá nɛ ideɛ kurara ɛa beɛ Ilaaɔ i kpa ideɛ kuraraɛ inɛ nɔ na irii Kirisi.

5

Kuwɛɛ si inya kumá

¹ Na nɛu, si na iyi i jò i je amu ɛa iyi Ilaaɔ i bi ɛa, i ce beɛ nɛu takæ. ² I jò kookoosui kuwɛɛ nɛ kú nyisi kubi beɛ Kirisi i bi wa, nɔ i na kuwɛɛ na iri nwa. Kuwɛɛ iyi i nau nɛu i je kuwɛɛ jiida iyi inunuɛ i ða Ilaaɔ si.

³ Inɛ ti Ilaaɔi i je ɛa. Na nɛu, i maà ya ce baa ngɔɔo iyi á jò inɛ ɛa a sɔ iri nɛ a ni i tɔtɔ sɛɛ hai n̄e yaase ɛa walakɔ a ni i ce daa laalɔ ɛa walakɔ bine. ⁴ Nɔ i maà ya jò ideɛ anyɔ walakɔ ide hai n̄e yaase walakɔ ide nfe nfe ku fita hai si gele nɛ, domi ide dimi beɛbeɛ kù jò nɛ, amma i jò ide nɛ ku ya je Ilaaɔ ku saabu. ⁵ I jò i mà n̄a kam kam iyi woo tɔtɔ sɛɛ hai n̄e yaase do ilu daa sámi ɛa, kama nɛa kù n̄e ikpɛ si bommai Ilaaɔ do ti Kirisi. Beɛbeɛ mɔi hee do ilu bine ɛa fei, kama nɛa kù n̄e ikpɛ si bommai Ilaaɔ do ti Kirisi domi bine i yei beɛ iwɛ ku tɔɔ.

⁶ I maà ya jò inɛ gɔ ku ði iju nɛ do ide nfe, domi na nɛu beɛ i jò idɔakɔi Ilaaɔ wa naa si irii inɛ ɛa iyi a kù waa jirimæ. ⁷ Na nɛu, i maà ya jò ide gɔ ku tɔtɔ nɛ do amane dimi beɛbeɛ ɛa. ⁸ Inɛ taka nɛ, si ilu kukui i wa ɛa wo, amma n̄sei, i wa si inya kumá ɛa na anu akā nɛ do Lafɛɛ. Na nɛu, i jò isɛɛnɛ nɛ ku

jò inɛ ɛa iyi à waa n̄e si inya kumá, ⁹ domi bii à waa n̄e si inya kumá kuce iyi aa ka ce nɛu i je daa didɔ baa yooma fei do dee dee ku je do ntɔ ku fɔ. ¹⁰ I ce kookaai i mà mii iyi á ða Lafɛɛ si. ¹¹ I maà dasi ara nɛ si kookoosu laalɔ iyi amane ɛa à waa ce si ilu kuku. Amma kookoosu dimi beɛbeɛ i ya fɔɔ ɛa. ¹² Anyɔ nla nla mɔm nii bii à fɔ mii iyi inɛ ɛa à waa ce si asii. ¹³ Amma kookoosuu be bii à fɔɔ á fita si inya kumá. ¹⁴ Nɔ mii iyi i fita gbugbá fei i ya mái. Na n̄oi i ce kukɔi kukɔi ideɛ Ilaaɔ i fɔ i ni, Awo iyi i waa sí njoo, j̄l. Dede hai si inɔi iku ɛa, Nɔ Kirisi ku máe inya.

¹⁵ Na nɛu, i ce laakai isɛɛnɛ nɛ. I maà jò i maa n̄e beɛ inɛ ɛa iyi a ci ya lasabu, amma i maa n̄e do laakai ɛa. ¹⁶ Waati iyi i n̄e ɛa, i ceò ice, domi waatiu ihɛ beɛ waati laalɔ. ¹⁷ Na nɛu, i maà ye beɛ inɛ ɛa iyi a ci ya lasabu, amma i hanya ɛa ku ba i mà mii iyi Aɔ Lafɛɛ i bi i ce ɛa.

¹⁸ I maà ya jò atɛ ku kpa nɛ, domi si beɛ daa bereteke fei i wa. Amma i jò i kɔɔ Hundiɛ Ilaaɔ ɛa. ¹⁹ I jò saabu do iri ku kɔ ku ya wa si faaji nɛ, i ya kɔ iri do irii Ilaaɔ, i cùu do idɔ nɛ fei. ²⁰ I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba waati kama fei ɛa si mii fei do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Abɔ do mɔkɔ

²¹ Inɛ iyi i mà beɛɛi Kirisi, i ya s̄ua nɛ iri ile ɛa. ²² Inɛ inaabo ɛa i s̄ua mɔkɔ nɛ ɛa iri ile beɛ aa cea Lafɛɛ ɛa, ²³ domi mɔkɔi i je inɛ ngboi aboe, beɛ Kirisi mɔ i je inɛ ngboi igbɛɛ. Igbɛui i je araɛ Kirisi, nɔ Kirisi mɔi i je woo faabæ. ²⁴ Nɔ si beɛ igbɛu i ya s̄ua Kirisi iri ile, beɛbeɛ mɔi inaabo ɛa à n̄e a s̄ua mɔkɔ nɛa ɛa iri ile si mii fei.

²⁵ Nɔ inɛ mɔkɔ ɛa i bi abo nɛ ɛa beɛ Kirisi i bi inɛ igbɛɛ ɛa, nɔ i na kuwɛɛ na iri nɛa. ²⁶ I nɛa ɛa ikā nɔ i we ɛa i jò à má na saabui ideɛ. ²⁷ I bi igbɛu ku naa si wajue do kuslæ fei, ku maà ti ku n̄e riisi gɔ, nɔ batai araɛ ku maà yuguu, nɔ ku maà n̄e mii mmu dimi beɛbeɛ gɔ ɛa má, amma i bi ku je dee deei, ku maà n̄e taale kama. ²⁸ Beɛbeɛ i jò mɔkɔ ɛa á bi abo nɛa ɛa beɛ à bi ara nɛa. Inɛ iyi i bi aboe i bi araɛ. ²⁹ Inɛ gɔ kù nɔ kù wɛɛ iyi i cé araɛ, amma i ya maa wɔoi nɔ ku maa gbɔa beɛ Kirisi wa ce na igbɛɛ. ³⁰ Igbɛuu nɛu i je araɛ nɔ awa fei à yei beɛ ikɔ ikɔi araɛ. ³¹ Kukɔi ideɛ Ilaaɔ wa fɔ i ni, na nɛu, mɔkɔ á jò iyeò baaci, nɔ ku wɛɛ do aboe ku ba aɛa minji fei a baa a je ara akā. ³² Asiiu ihɛ ide nla nla, amma ideɛ Kirisi do igbɛɛi n̄ wa n̄e fāa. ³³ Na nɛu, mɔkɔ fei ku bi aboe beɛ i bi araɛ, nɔ abo fei ku jirima mɔkæ.

6

Amu ɛa do baa nɛa ɛa

¹ Inɛ amu ɛa, i jirima inɛ ɛa iyi à waa mu nɛ si beɛ Ilaaɔ i bi, domi beɛbeɛ i s̄la. ² Wooda sinte iyi Ilaaɔ i ceò kuwā wee. I jirima iyeò

baa nɛɛ ɛa ³ ku ba i nɛ inɔ didɔ ɛa nɔ hunde nɛɛ ku sɔ si andunya.

⁴ Inɛ baa ɛa, i maɔ ya kɔ idɔi ama nɛɛ ɛa, amma i bi ɛa, i dasi ɛa iju ɛa i kɔ ɛa si ideɪ Aɔ Lafɛɛ ɛa.

Aru do lafɛɛ

⁵ Inɛ aru ɛa, i jirima lafɛɛ nɛɛ ɛa si andunya ihɛ do bɛɛɛ do kuyaya, ku maɔ jɛ do muafiti, nɔ kú yɛ bei Kirisii i waa cea ɛa.

⁶ Ku maɔ jɛ bii à leekɪ à waa cɔ ɛɛ nɛɛ akā. Bii i jɛ waati iyi à waa cɔ ɛɛ nɛɛ akāi, i yɛ bei amanɛ ɛai i waa cea ɛa ku ba ku dɔ nɛa si. Amma i jɔ i ce idɔɔbii Ilaaɔ do idɔ nɛɛ fei bei arui Kirisi ɛa. ⁷ Ice iyi à dasi ɛɛ, i jɔ i coo do himma ɛa, nɔ kú yɛ bei Ilaaɔi i waa cea ɛa, ku maɔ ti ku jɛ amanɛ nɛɛ akā. ⁸ I mà sãa sãa ɛa iyi Ilaaɔ á sãa inɛ fei ribai ice jiida iyi i ce, baa bii aru, walakɔ inɛ iyi i nɛ araɛi.

⁹ Inɛ lafɛɛ ɛa mɔ, i cea aru nɛɛ ɛa bɛɛɛ, i maɔ ya ta nɛa gbugbã. I mà ɛa iyi inɛɔ ɛa fei Lafɛɛ akāi i nɛ lele bii inɛ gɔ kù re inɛ gɔ.

Jɛɛi igũɪ woo dasi Jesu naane

¹⁰ Ide iyi i gbe n wa n bi n sɔ ɛɛ wee. Si anu akā nɛɛ do Lafɛɛ i jɔ gbugbã nlaɛ ku mua inɛ mɔ gbugbã ɛa. ¹¹ I dɪ jɛɛi igũ ɛa iyi Ilaaɔ wa mu nɛɛ fei, ku ba i yɔkɔ i leekɪ dim dim i kɔsiɔ kookoosu ikā ikāi Seetam ɛa, ¹² domi kù jɛ do amanɛ ɛai à waa ja. À waa jai do ilu iri laalɔi lele ɛa do ilu yiiko ɛa, do ilaalui andunyaɪ ilu kuku ɛau ihɛ, do inɛi inɔɔko woo ce iceɪ Seetam ɛa. ¹³ Na nɛɛ, i so jɛɛi igũɪ Ilaaɔ fei i dɪ ɛa. Si bɛɛɛ, bii ajɔi wahala i na i naa, aa yɔkɔ i kɔɔ ara nɛɛ si wajui Seetam mbɛɛ nɛɛ. Nɔ bii i ce igũ i tã ɛa, i leekɪ dim dim hee kɔɔ. ¹⁴ Na nɛɛ, i dede i leekɪ dim dim ɛa. I jɔ ntɔ ku wɛɛ nɛɛ bei santiiki iyi sooge i ya dɪɔ gbankilɛ, nɔ i jɔ dee dee ku jɛ ku wɛɛ nɛɛ má bei ibɔi iso. ¹⁵ I jɔ himmai laabaau jiida ku sisi ku wɛɛ nɛɛ bei baata nɛɛ. Laabaau jiidaui á naaɔ laakai ku sũ wa. ¹⁶ Nɔ iyi i re mɔm, i jɔ naane ku dasi ku wɛɛ nɛɛ jiida jiida bei teli iyi á ganji afa ku nɛ ina iyi Seetam mbɛɛ á ta wau ku to wa si ɛɛ. ¹⁷ I gba faabaui bei fulai iso, nɔ ideɪ Ilaaɔ mɔ i gbaa ɛa bei taakubai Hundi Ilaaɔ. ¹⁸ Waati kãma fei i ya ce kutɔɔ ɛa nɔ i ya maa tɔɔ sobii Ilaaɔ ɛa. I dede i leekɪ do temua ɛa si ideɪ kutɔɔ do gbugbã Hundi Ilaaɔ, nɔ i ya ce kutɔɔ na irii woo dasi naane fei ɛa. ¹⁹ Nɔ i cea amu mɔ kutɔɔ ɛa ku ba bii n cɪ gɛɛ, n ya n ba ide iyi an fɔ n n nɛ wɔkɔ n sisiɔ ideɪ laabaau jiida iyi wa singau wo. ²⁰ Na irii ideui n jɛ woo bei Ilaaɔ baa do iyi n wa piisɔ si nɛi. Na nɛɛ, i ce kutɔɔ ku ba n yɔkɔ n sisi ideu do wɔkɔ bei á sãa.

Fɔɔi sukadɔ

²¹ Tisiki baakɔɔ nwa, woo ce ice ilu naane si kpãai iceɪ Lafɛɛ, á sisi nɛɛ laabaau fei ku ba i mà bei n wɛɛɔ ɛa do miɪ iyi n wa n ce. ²² Na nɔi i ce n bɔɔ wa si ɛɛ ku naa ku sɔ ɛɛ bei à wɛɛɔ ku ba ku tũ idɔ nɛɛ.

²³ Nɔ Ilaaɔ Baaba do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mua kpãasi woo dasi Jesu naane ɛa fei laakai ku sũ do kubi do naane jiida. ²⁴ Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wɛɛ do inɛ ɛa iyi à bi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi fei nɔ kubi nɛa ci ya kpãasi.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu do Timotee, awa woo ce icei Jesu Kirisi ɲa. Á ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica á je tɛɛ si ilui Filipi fei fɔɔ, hee do inɛ ɲa iyi á je inɛ ngboi igbeu do woo ce icei igbeu fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a mu nɲe ididís do laakai ku sù.

Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa kutɔɔ

³ Ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ waati káma iyi ñ ye gígi nɲe fei. ⁴ Si kutɔɔm ɲa fei iyi ñ ya n maa n ce na irii inɛ fei, ñ ya n cooi do inɔ didís, ⁵ si na iyi í jò í sobim ɲa n sisiò laabaau jiidau hai ajò sinteu hee ku baa nsei. ⁶ Ñ wa n mà kam kam, Ilaaɔ iyi í sinti ice jiidau ihɛ si ɲe á maa cooi hee koo kpaò irie si ajò kunyii Jesu Kirisi wa. ⁷ Nò í sía n ce lasabu nɲe beɛbe, domi ñ ne kubi nɲe si idom. Nto nto, í ya bam ice ku ce ɲa ile piisɔɔ ihɛ do waati iyi ñ ne aram wo ñ ya n maa n sisi laabaau jiidau ku ba ku ne gbugbá ku maa koo nò ñ ya n maa n jaba na irie. ⁸ Ilaaɔ í je seɛdam iyi ñ bi inɛ fei bei kubii Jesu Kirisi í ye.

⁹ Mii iyi ñ wa n bee si kutɔɔm nɲui í je kubi nɲe ku kɔɔsi ku maa koo nò kubi nɲeu ku jò kumà nɲe do bisii nɲe ku kɔɔsi, ¹⁰ ku ba í yòkò í wáa mii ɲa iyi á je jiidá à re ɲa. Beɛbe mɔi aa je inɛ kumá ɲa, nò si ajò Kirisiu í kaa ne taale káma ɲa, ¹¹ nò ice jiidá nɲe ɲa iyi í waa ce ɲa na saabui Jesu Kirisiu ku kɔ, nò ku jò inɛ ɲa a ye amboei Ilaaɔ nò a maa saabue.

Kirisi nɲui í je kuwɛɛ

¹² Kpaasim ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi mii iyi í bam nòu ihɛ í je waju ku bɔi laabaau jiidau. ¹³ Nto nto, ciiku amanlu ɲau do inɛ ɲa iyi á gbe fei á mà iyi na irii Kirisii ñ wa piisɔɔ ihɛ. ¹⁴ Ile piisɔɔ ku wam í mua kpaasi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane nkpo gbugbá í kɔɔsi á waa sisiò ideí Ilaaɔ do idò ku buba do wɔkò.

¹⁵ Ntɔl, inɛ go ɲa á waa sisi ideí Kirisi do igu do nɲe ku wá, amma inɛ go ɲa á waa cooi do yaase jiidá. ¹⁶ Inɛ nɲu ɲau á waa cooi do kubi domi á mà iyi icem nii n jaba na irii laabaau jiidau. ¹⁷ Inɛ ihɔ ɲa mɔ á waa waazo ideí Kirisi, kù je do inɔ aká, amma do nɲe ku wá. Á tamaa bei aa kɔɔm si ijuukpáui si ile piisɔɔ ihɛ.

¹⁸ Bii í yòkò lasabu ɲa kù je laalò walakò kù je jiidá, kámaɛ kù jeem taale. Baa bii beirei nɲu de a sisi ideí Kirisi. Inɔm í dɔ á nò ku dɔ ku maa kooi, ¹⁹ domi ñ mà iri kukpai iyi ihɛ nɲui í je faabam na saabui kutɔɔ nɲe, do sobii Hundeí Jesu Kirisi. ²⁰ Mii iyi ñ dasi idò nò ñ wa n cɔ kpáae kam kam nɲui í je n maà n ce nkáma iyi á jò anyò ku mum. Mii iyi ñ bi nɲui í je n wɔkò bei ñ ne hai tako n maa n nyisiò

kulai Kirisi bii ñ wɛɛ si hunde walakò baa bii í je ñ ku mɔi. ²¹ Nto nto, bi ti amu bii ñ wɛɛ, na irii Kirisii ñ wɛɛ, bii ñ nò ñ ku mɔi, an ba riba. ²² Amma bii í je ñ wɛɛ si hunde an yòkò n ce ice jiidá iyi í ne aranfaani, to, n kù mà iyi an cica. ²³ Lasabum wa fam ni do cingaa minji minji fei. Ñ bi n ne n koo n wa bi Kirisi, domi iyi bei í sía í re. ²⁴ Amma na aranfaani nɲei í sía í re n maa n wa si andunya maba. ²⁵ Na nɲu, ñ mà iyi kù ne sika káma an buba n wɛɛ do inɛ fei na waju ku bɔ nɲe do inɔ didís nɲe si naane ku dasi nɲe. ²⁶ Si beɛbe aa ba kpáa í saabu Jesu Kirisi ɲa do inɔ didís na irim si waati iyi an na n wa anini nɲe má.

²⁷ Nɲu de í ya jò iseeɛne nɲe ɲa ku ye bei laabaau jiidai Kirisi í fɔ. Bii í waa ce beɛbe ɲa, bii ñ naa bi tu ɲe, walakò baa bii n kù naa, n maa n gbò iyi í waa leekí si dim dim ɲa, í ya maa gbòsi nɲe nò í maa jaba do inɔ aká ɲa na laabaau jiidau iyi í je icui naane ku dasi nɲe. ²⁸ I maà jò mbɛɛ nɲe ɲa a da zigi nɲe si nkáma. Nɲui á nyisi ɲa iyi anjai á waa bɔ nfe ku ce, nò ku nyisi inɛ mɔ iyi í wa si kpáai faaba ɲa. Iyi be fei wa naai hai bi Ilaaɔ, ²⁹ domi Ilaaɔ í ce nɲe didís í dasiò Kirisi naane ɲa, amma kù je baa iyi be nɲu aká, í ce nɲe didís má í ya maa yeò ijuukpá ɲa na irie. ³⁰ Inɛ mɔ í bam ku jaba ɲa si kujabu iyi í ye ñ ce ɲa wo nò í waa gbò ɲa iyi hee nsei ñ wa n mɔsi.

2

Kukayei Kirisi do aláɛ

¹ Í mà sáa sáa ɲa, naane iyi í dasi Kirisi ɲa wa mu nɲe gbugbá. Kubie wa dasi ɲe himma. Hundeí Ilaaɔ í jò í ne anu aká ɲa. Araareí Kirisi do jiidá ku jɛɛ í wa si anini nɲe. ² Na nɲu, ñ wa n tɔɔ ɲe, í jò í ya ne anu aká ɲa, do kubi aká, do idò aká, do lasabu aká. Iyi bei á jò inɔ didám ku kɔ. ³ I maà ya ce ngɔgo do nɲe ku wá ɲa walakò do fufu ku tɔɔ, amma í kaye ara nɲe í ya dooa inɛ ɲa bei mii iyi á re ɲe. ⁴ Nò káma nɲe go ku maà ya ce lasabui iri nɲu aká, amma ku ya ce lasabui inɛ mmu mɔ ɲa má. ⁵ I jò lasabu nɲe si gámei nɲe ku ye bei Jesu Kirisi mɔ í ce.

⁶ Baa do iyi í to Ilaaɔ, kù cɔ arae bei mii iyi í je saai Ilaaɔ do tilasi.

⁷ Amma andi mii iyi í ne fei í jò nò í baa í je amane, í naa í je mɔm nii bei aru.

Iyi í sinda amane í tá,

⁸ Í kaye arae ma nò í jirim Ilaaɔ hee í na arae í to siò iku si antai jli ku gaau mɔm.

⁹ Na saabu nɲui Ilaaɔ í soo lele ntò ntò nò í naa iri iyi í ne beɛɛɛ í re iri fei,

¹⁰ Ku ba inɛ fei ku gule ku nyisiò beɛɛɛ Jesu, hai inɛ ɲa iyi á wa lele do inɛ ɲa iyi á wa ile hee do lelei ile fei.

¹¹ Nò gele inɛ fei ku jesi iyi Jesu Kirisii í je Lafɛɛ. Nɲu bei á na Ilaaɔ Baaba amboe.

I má inya ɲa bei fitila si andunya

¹² Ine baakɔɔm nja, i ya jirimam nja si waati iyi n̄ wa ino nne wo. Nsei iyi n̄ j̄d̄ n̄e i s̄la i ya maa jirimam ku re nja. I kookaai i ce ice do njo do kuyaya ku ba ice j̄ida nne ku j̄o a m̄a iyi i ba faaba nja, ¹³ domi Ilaaṣi wa ce ice si n̄e ku ba ku mu nne idɔɔbi do gbugb̄a iyi aa yɔkɔ i cooḍ nja bei n̄ju takae i bi.

¹⁴ Mii iyi i waa ce fei i coo nja kugbagba ku maà wasi walakɔ kakɔɔ, ¹⁵ ku ba i m̄a dee dee nja n̄o i maà ne taale go, in̄e iyi i je amai Ilaaṣ nja. Kù s̄la i ne kurara go si wajui in̄e laalɔi andunya nja iyi a kù waa too kp̄aa. Í s̄la i maa má inya nja si anini nja bei fitila nja, ¹⁶ n̄o i ya maa s̄o nja idei kuwee nja. Bii i waa ce beɛbe nja an tɔ fufu na iri n̄e si ajo iyi Kirisi á nyi wa, si na iyi i j̄o icem do kookaaim kù je ngbe.

¹⁷ Naane ku dasi nne i yei bei kuwee iyi i waa cea Ilaaṣ nja. Nɔ baa bii i je á kpam nii, n̄o n̄i nikã njem bei kuwee iyi á nikã si antai kuwee n̄jeu, do n̄ju fei in̄om á d̄s̄, n̄o awae nja ka kp̄e in̄o did̄s̄u. ¹⁸ Beɛbe moí i s̄la in̄e m̄o i weeḍ in̄o did̄s̄ n̄o in̄o did̄s̄ n̄jeu i kp̄s̄o nja do amu.

Timotee do Epafoditi

¹⁹ Bii Laf̄e Jesu i je, si ajo gbejuu ih̄e an be Timotee wa bi tu n̄e ku ba amu m̄o n̄ gbo laabaau nne n̄o ku muum gbugb̄a. ²⁰ Ine kama kù wa bi tom ih̄e má iyi awaḍ à ne lasabu akã bii kù je n̄ju akã, n̄o n̄ju akãi lasabue í wa si n̄e n̄to n̄to. ²¹ Ine nja iyi á gbe fei, lasabui ideí n̄ja taka n̄jai á waa ce, lasabui n̄ja kù wa si ideí Jesu Kirisi. ²² Ine taka nne i m̄a nja iyi Timotee í nyisi arae ilu naane n̄o í na arae si icei laabaau j̄idau ku ce do amu bei ama do baae. ²³ N̄oi í j̄o n̄ wa n̄ bi n̄ b̄oɔ wa bi tu n̄e si waati iyi an m̄a bii n̄ wa. ²⁴ N̄ ne naane iyi Laf̄e á j̄o amu takam n̄ naa bi tu n̄e be si ajo gbejuu ih̄e.

²⁵ Amma nsei, n̄ ye í s̄la n̄ j̄o kpaasim Epafoditi ku nyi wa bi tu n̄e, n̄ju iyi i tako i be sim wa nja do sobi iyi n̄ biu. N̄juí i je kpaasi woo ce icem n̄o wa bam ku jabu. ²⁶ N̄ wa n̄ sindae wai si na iyi i j̄o wa bi in̄e fei ku ye n̄to n̄to, n̄o laakae í dede do iyi i gbo nja kù waa ne baani. ²⁷ Í ce b̄oai n̄to n̄to hee í maai iku, amma Ilaaṣ í ce arae. N̄o kù je araarei Epafoditi n̄ju akã, do ti amu takam nii, ku ba in̄o kufom nou ku maà k̄ɔsi má. ²⁸ N̄oi í j̄o n̄ wa n̄ saasa n̄ ba n̄ yinda n̄je wa ku ba in̄o n̄je ku d̄s̄ má bii i j̄o n̄ja, n̄o in̄o kufoi amu takam ku kaye. ²⁹ Na n̄ju, i gbaa nja do irii Laf̄e do in̄o did̄s̄ nla nla. Í s̄la i m̄a beɛrei in̄e dimi beɛbe nja, ³⁰ domi í maai iku si icei Kirisi. Í ta hundee í naaḍ sobi iyi in̄e taka nne i kù ba fayae i naam wa nja wo.

3

Béi aa j̄eḍ dee dee si wajui Ilaaṣ

¹ Nsei in̄e in̄em nja, i ya j̄o i wee do in̄o did̄s̄ nja do iyi i je ti Laf̄e nja.

Bi ti amu n̄ kaa n̄ gbej̄iḍo ide akau ku kɔ nne wa, domi n̄ m̄a iyi á mu nne gbugb̄a. ² I ya maa ce laakai woo ce ice laalɔ nja iyi á ne daa s̄ami bei aja nja. Ine n̄au á waa kaaba bango iyi á bu si ara. ³ Awaí á ce bango do n̄to, awa iyi á waa t̄oɔ Ilaaṣ do gbugb̄a Hundee, n̄o á waa t̄oɔ fufu na irii Jesu Kirisi, kù n̄o kù je kuce nwai á waa kaaba. ⁴ N̄o bii amu takam n̄ bi an yɔkɔ n̄ kaaba kuce nwau. Bii in̄e go wa tamaa si n̄ju á yɔkɔ ku kaaba kuce nwau, aa f̄o ideí amu má? ⁵ Si ajo meej̄osiai á dasim bango, amuu amai Izireliu, si dimii Benzamee. Amuu alalai Zuifu n̄jai, bii si woodai Zuifu n̄ja ku jirimai n̄ je Farisi. ⁶ N̄ ne himma n̄to n̄to hee n̄ kp̄a in̄e igbei Jesu nja iju. Ine go kaa ye taalem do yaase bei n̄ jirima ideí wooda n̄ wa n̄ dede n̄ j̄eḍ in̄e dee dee. ⁷ Amma mii nja iyi n̄ wa n̄ tamaa á ne riba tako fei wo, nsei n̄ wa n̄ c̄oai bei mii hai ne beere na saabui Kirisi. ⁸ N̄ d̄ofo fei ndee fei m̄om bei mii hai ne beere na ide iyi i ne amboe í re. Ideu n̄juí i je Jesu Kirisi Laf̄eem iyi n̄ má. Na iriei n̄ j̄o mii fei, n̄ doo n̄ja fei bebei bei riisi iyi á kp̄a ku ba n̄ ne Kirisi, ⁹ n̄o n̄ wee do n̄ju. N̄o n̄ wa n̄ m̄a n̄ kaa n̄ yɔkɔ n̄ je dee dee na wooda ku jirima, amma n̄ je dee deei si na iyi i j̄o n̄ dasi Kirisi naane. Dee dee ku j̄eu wa naai hai bi Ilaaṣ na saabui naane iyi á dasiu. ¹⁰ Iyi n̄ bi, n̄juí i je n̄ m̄a Kirisi, do gbugb̄a iyi i j̄o hai si bale n̄o n̄ ne ikp̄e si ijuukp̄eue hee ku ye bei amu m̄o n̄ ku do n̄ju ajo, ¹¹ ku ba n̄ ne kp̄aa ku c̄o iyi amu m̄o an j̄i hai si bale.

Amanii lele ku sei si

¹² Kù je n̄ m̄a Kirisi beɛbe titã n̄ kù toḍ awɔ kù n̄o kù je n̄ k̄s̄. Amma n̄ wa n̄ ce kookaai fei ku ba n̄ m̄aa. Na n̄juí i j̄o Jesu Kirisi í cem titee. ¹³ Ine in̄em nja, n̄ kù wa n̄ c̄o aram bei mii iyi n̄ toḍ awɔ titã, amma mii akã n̄ wa n̄ ce. N̄ ya n̄ maa n̄ gbeje mii iyi í wa do anyim nii, n̄o n̄ ce kookaai n̄ maa n̄ lele ti waju. ¹⁴ Beɛbei n̄ ce n̄ wa n̄ b̄oɔ waju bei in̄e iyi wa ce gaasai kusei, ku ba n̄ ba riba iyi Ilaaṣ wa kpe wa ka na ka gba lele do saabui Jesu Kirisi.

¹⁵ Na n̄ju, awa iyi á j̄la si kp̄aa naane ku dasi, ka ce lasabu beɛbe. Amma bii i waa ce lasabu go iyi kù waa too kp̄aa nja, Ilaaṣi á nyisi n̄e iyi kù je dee dee. ¹⁶ Si bei í j̄eu fei, awa de ka maa b̄o waju si kp̄aa akã iyi á waa too.

¹⁷ Ine in̄em nja, in̄e fei i sisiliim nja. Á nyisi n̄e kuce j̄ida. Na n̄ju, i ya maa c̄o in̄e n̄ja m̄o iyi á yɔkɔ á waa ce beɛbe. ¹⁸ N̄ s̄o n̄e tã ise f̄eɛfelo, n̄o n̄ nyi n̄ wa n̄ sisi n̄je má do kulkpata, in̄e nkp̄o í wee iyi wa je mb̄eɛi ideí ikuí Kirisi si j̄i ku gaauu. ¹⁹ Nfe ku cei aa kp̄aḍ irie, domi in̄o n̄jai á ya maa cea ice si agbei Ilaaṣ. Iyi í j̄o ku je n̄ja anyɔ n̄juí aa ya maa t̄oḍ fufu. Mii ndii andunya ih̄e n̄ju akã i waa lasabu si. ²⁰ Amma awa, lelei Aṣi í je ilu nwa. Hai bei á waa degbe woo faaba nwa Laf̄e Jesu Kirisi ku nyi wa. ²¹ Do gbugb̄ae iyi á j̄o mii fei ku

jirimaeð nɲui á kpaasið ara hai ne beere nwaaw ku jo arai nɲu takae iyi í ne amboe.

4

Ide iyi à jile nwa ka ce

¹ Na nɲu inɛ baakɔm ɲa, inɛ iyi n wa n bi ku ye jiiida jiiida má, inɛ iyi í ya jò n ne inɔ didɔ, nɔ n wa n tɔɔ fufu na iri nɲe, í jò í leekl beɛbe ɲa dim dim si Lafɛe.

² N wa n tɔɔ inaabo minji ɲau ihɛ Efodi do Sentiki a ya jò anu nɲa ku je aká si ideí Lafɛe.

³ Awɔ mɔ woo ce ice kpaasim, awɔ iyi í je ilu naane, n wa n tɔɔeí í sobi inaabo minji ɲau be. Aɲai á bam kujabu wo si laabaau jiidau ku sisiɛ, aɲa do Kelema do woo ce ice kpaasim ɲa iyi á gbe fei, aɲa iyi iri nɲa í wa si tiai kuwɛɛu.

⁴ I ya jò inɔ nɲe ku maa dɔ si Lafɛeu do ajɔ fei ɲa, n nɲi n fɔ n wa n sisi ma, í ya jò inɔ nɲe ku maa dɔ.

⁵ I jò inɛ fei ku ye daa didɔ nɲe ɲa, domi kunyii Lafɛe í maaí wa. ⁶ I maaí ya jò zigi nɲe ku da do ngɔɔ. Amma si mii fei í ya tɔɔ Ilaaɔ do ku saabu nɔ í beɛe bukaatai mii iyi í bi ɲa.

⁷ Nɔ laakai ku sɔi Ilaaɔ iyi í re kumai amane fei á degbe idɔ nɲe do lasabu nɲe si anu aká iyi í ne do Jesu Kirisi ɲa.

⁸ Iyi í gbe nɲe, inɛ inɛm ɲa, í ya ce lasabu ɲa si mii iyi í sla, iyi Ilaaɔ á saabu. Mii ɲauí í je mii iyi í je ntɔ fei, do mii iyi í ne beere fei, do iyi wa too kpaa fei, do iyi í má fei, do iyi í dɔ fei, do iyi í jɔ amane ku saabu fei. ⁹ Ide iyi n kɔ nɲe si nɔ í jesi ɲau, do iyi n sɔ nɲe do iyi í ye n ce ɲa, í ya coo ɲa. Nɔ Ilaaɔ, nɲu iyi wa mu nwa laakai ku sɔ á wɛɛ do inɛ.

Pɔlu wa saabu inɛi Filipi ɲa na amua ɲa

¹⁰ N ne inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi n ye í waa ce lasabum má ɲa, nɔ n wa n saabu Lafɛe. N kaa n yɔkɔ n ni í ci ya ce lasabum ɲa, faya dei í ci ya ba ɲa. ¹¹ Kù je a ni n ne bukaatai ngɔɔí í jò n wa n fɔ beɛbe, domi n kɔkɔ inɔ didɔ ku ne si mii iyi í bam fei. ¹² N mà bei n wa n je kuwɛɛm si waatii are, n nɔ n mà bei n wa n je kuwɛɛm si waatii ayo. Bii fei do iyi í bam fei, n wa n wɛɛ do inɔ didɔ, si waatii ayo do si waatii ari. N nɔ n mà bei an ce bii n ne nla nla do bii n kù ne. ¹³ An yɔkɔ n ce fei ndɛe do saabui Kirisi iyi wa muum gbugbá. ¹⁴ Do nɲu fei, í ce í sla ɲa do iyi í kpɛ wahalam nɔu ɲa.

¹⁵ Inɛ inɛi Filipi ɲau, inɛ taka nɲe í mà sáa sáa ɲa iyi laabaau jiidau ku sinti ku fɔe si waatii iyi n ne hai Masedoni, igbei inɛi Jesu ɔɔ kù sobim bii kù je inɛ aká, awae ɲai á sobi nɲe. ¹⁶ Waatii iyi n wa Tesalonika, í sobim si bukaatam ɲa, iyi kù je baa gbaká aká mɔm.

¹⁷ Kù je a ni amuai n wa n tɔɔ, amma n wa n bi riba nɲe ku kɔsɔii. ¹⁸ Andi mii iyi í sambaam wa fei ɲa n yɔɔ. Í nɔ í to hee í gbe. Bei Epafoditi í naam amua nɲe wa í ceem zaka. Amua nɲeu í yeem nii bei kuwee iyi í ne

inunu jiiida iyi Ilaaɔ í gba í dɔa si. ¹⁹ Do saabui Jesu Kirisi Ilaaɔ á mua inɛ fei bukaatai mii iyi í ne ɲa si bei amanii amboe í to. ²⁰ Amboei Ilaaɔ Baa nwa ku wɛɛ do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

²¹ I ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica á je tɛɛu fei fɔɔ ɲa. Amu do inɛ ɲa iyi á wa bi tom á ce inɛ fei fɔɔ. ²² Inɛ ɲa iyi Jesu í cica á je tɛɛu, aɲa iyi á wa ihɛ fei á ce nɛ fɔɔ. Ti inɛi kpasɛi ilaalu ɲau, inɛ nɲu í re mɔm.

²³ Didɔi Lafɛe nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do inɛ fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Kolosee ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi na idɔɔbii Ilaaɔ, amu do Timɔtee inɛ nwa, ² à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛ nwa ilu naane ɲa iyi Kirisi í cica í je tɛɛ ɲa si ilui Kolosee bɛ. Ilaaɔ Baa nwa ku mu nɲe didɔ do laakai ku sũ wa.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ na iri nɲa

³⁻⁴ Hai waati iyi à gbɔ bei í dasi Jesu Kirisi naane ɲa, do bei í bi woo dasi Jesu naane ɲa fei, à ya ka maa ce ɲɲe kutɔɔi waati kãma fei, ka maa saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵ Waati iyi ideí laabaau jiidau iyi í je ntɔu í sinti to wa bi tu ɲɛ, à jò í mà kpãa ku cɔ iyi í ne ɲa. Si bɛɛbɛ, naane ku dasi ɲɲe do kubi ɲɲe fei, si kpãa ku cɔ iyi à jile ɲɲe ikpa leleui í wa. ⁶ Laabaau jiidau wa fangaa bii fei nɔ wa naaɔ kuwee wa si andunya fei. Nɔ í la wa kɔɔsi si bei í ce bi tu ɲɛu hai waati iyi ì gbɔ ideí didɔi Ilaaɔu ɲa nɔ í mà bei í ye ɲa do ntɔ. ⁷ Epafaasi, woo ce ice baakɔ nwa, ɲɲui í kɔ ɲɲe si. Wa ce ice na aranfaani ɲɲe, ɲɲu iyi í je ilu naane woo ce iceí Kirisi. ⁸ ɲɲui í sɔ wa kubi iyi Hundei Ilaaɔ í mu ɲɲe.

⁹ Na ɲɲu, hai waati iyi à gbɔ laabaau ɲɲe, waati kãma fei à ya ka maa ce ɲɲe kutɔɔi. À waa tɔɔ Ilaaɔ ku jò Hundee ku mu ɲɲe bisi do laakai ku ba í mà idɔɔbie ɲa mam mam. ¹⁰ Bɛɛbei isɛɛne ɲɲe ɲa à jɔ ti inɛ ɲa iyi à je ti Lafɛɛ, nɔ waati kãma fei í ya ce iyi á dɔaa si ɲa. Nɔ í ya ce ice jiidau ikã ikã fei ɲa, nɔ Ilaaɔ kumà ɲɲe ku kɔɔsi. ¹¹ À waa tɔɔ Ilaaɔ ku mu ɲɲe gbɔgbã si mii fei do saabu gbɔgbãi yilkoɛ ku ba í yɔkɔ temua si mii fei ɲa, nɔ í ya maa leekí dim dim ɲa. ¹² I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba do inɔ didɔ ɲa, ɲɲu iyi í jò í ne ikpɛ si tubu iyi í jile wɔo dasi naane ɲa si inya kumá. ¹³ Do ntɔi í nya wa hai si awɔ gbɔgbãi ilu kuku nɔ í buba wa si bommai amae iyi í bi. ¹⁴ Do saabu amau í ya wa nɔ í kpa ideí dulum du wa.

Yaasei Jesu takae do iceɛ

¹⁵ Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ye Ilaaɔ. Amma Kirisi amaɛu Ilaaɔi, nɔ à yɔɔ, í nɔ í jɔɔi dee dee. Kirisiu í wɛɛi hai waati iyi á kú taka andunya. ¹⁶ ɲɲui í taka mii fei, nɔ mii fei í wɛɛi na irie. Na saabuɛi Ilaaɔ í takaɔ mii fei iyi í wa lele do ile. Mii ɲa iyi à waa ye do iyi á kú waa ye fei, ɲɲui í taka ɲa. Hai ilaalui lele ɲa do ilu iri ɲa do ilu yiiko ɲa do ilu gbɔgbã ɲa fei iceí awɔɛi. ¹⁷ Kirisi ɲɲe í wɛɛ tã à bei á taka mii fei. Do gbɔgbãɛi í jò mii fei í wa si agbɛɛ. ¹⁸ Igbeɛ í yei bei ara, nɔ ɲɲu mɔi í je iri. ɲɲui í je icui kuwɛɛ, nɔ ɲɲu mɔi í tako í jĩ hai si balɛ, ku ba

ku je sinte si mii fei. ¹⁹ Ilaaɔ í bi ɲɲu ku wa si amai ɲɲu mam mam. ²⁰ Bɛɛbɛ mɔi í bi inɛi andunya fei ku dɔ do ɲɲu, hai mii iyi í wa ile hee do iyi í wa lele fei. Í ce ɲɲu bei si waati iyi Amaɛ í ku nɔ í nikã ɲɲɛɛ si antai jĩ ku gaauu nɔ í naaɔ laakai ku sũ wa.

²¹ Inɛ mɔ, baa do iyi í jò Ilaaɔ ɲa wo, nɔ lasabu laalɔ ɲɲɛ do kuce laalɔ ɲɲɛ ɲa à jò ì je mbɛɛɛ ɲa, ²² do ɲɲu fei, nsei Ilaaɔ í jò ì dɔ do ɲɲu ɲa. Í ce ɲɲu bei si waati iyi í jò Amaɛu í so arai amane ku ba ku ku, ku ba í naa í leekí si wajue ɲa hai ne dulum, riisi do taale gɔ ku maà wa si. ²³ Amma í gbɛ í temua ɲa si naane ku dasi í leekí si dim dim ɲa. Nɔ si bei ì gbɔ laabaau jiidau ɲa iyi à sisia inɛi andunya fei, í maà ti í jò a sinda ɲɛ hai si kpãa ku cɔ iyi wa jile ɲɲɛ. Laabaau jiidau, amu Pɔlu, amui ñ je woo ce iceɛ.

Ice iyi à dasi Pɔlu na irii igbei inɛi Jesu ɲa

²⁴ Nsei ñ ya n ne inɔ didɔ si ijuukpã iyi ñ wa n ye na iri ɲɲɛ. Nɔ mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi í ne ku ye, *, amui an tambɔɛ si aram na arae iyi í je igbeu. ²⁵ Nɔ Ilaaɔ í cem woo ce icei igbeu, si bei í jileɛm na iri ɲɲɛ, ku ba n sisi ideɛ mam mam. ²⁶ Ideu, asiii iyi í singaa inɛ fei hai ku kpe, amma nsei í nyisi inɛɛ ɲa. ²⁷ Í nyisi ɲai si na iyi í jò wa bi á mà bei asiii ɲɲu í ne bɛɛɛ do yiiko si anini dimi mmu ɲa. Asiiu wee. Kirisi í wa si ɲɛ, nɔ wa mu ɲɲe kpãa ku cɔ iyi inɛ mɔa ba ikpɛ si amboei Ilaaɔ ɲa. ²⁸ Idei Kirisii à waa sisi, nɔ à waa sɔ inɛ fei ku ce laakai, nɔ à kɔ ɲa si cioɛ do bisi ba yooma fei. À waa ce bɛɛbei ku ba inɛ fei ku jla si anu akãɛ do Kirisi ka bei ka tuse ɲa bi Ilaaɔ. ²⁹ Na ɲɔi í jò ñ wa n ce ice do kookaai ñ wa n jabu do gbɔgbãi Kirisi iyi wa ce ice sim.

2

¹ Ñ bi í mà ɲa bei kujabum í la í to na iri ɲɲɛ do inɛi Laodisee ɲa do inɛ ɲa iyi á kú yem do iju fei. ² Ñ wa n ce bɛɛbei ku ba n mu ɲɲa gbɔgbã, nɔ a gbɔsi ɲɲɛ do kubi, nɔ kumà ɲɲa ku maa kɔɔsi, sika kãma ku maà wa si. Bɛɛbɛ mɔi aa mà asiii Ilaaɔ iyi í je Kirisi takae. ³ Bisi nla do kumã Ilaaɔ fei wa singa sise.

⁴ Ñ wa n sɔ ɲɛ ide nau ihɛi ku ba inɛ gɔ ku maà ði iju ɲɲɛ do gele didɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, baa do iyi aram í jò ɲɛ, lasabum í wa si ɲɛ. Nɔ ñ ne inɔ didɔ si na iyi í jò inɛ fei wa ce ice si bei í jò, nɔ naane ku dasi ɲɲɛ wa leekí si Kirisi dim dim.

Kuwɛɛ iyi í kɔ si Kirisi

⁶ Na ɲɲu, si bei ì gba Jesu Kirisi í je Lafɛɛ ɲɲɛ, í ce isɛɛne ɲɲɛ si anu akã do ɲɲu. ⁷ Í jò icã ɲɲɛ ku mi sie, nɔ í ba gbɔgbã ɲɲɛ fei hai bi tɛɛ ɲa. I leekí si naane ku dasiu ɲa si bei à kɔ ɲɲɛ si, nɔ í ya saabu si ɲa.

* **1:24** mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi í ne ku ye Bii Pɔlu í ni bɛɛbɛ, kú je á ni ngɔgɔ í gaizia iyi Kirisi kú ba kú ce na faaba nwa. Amma igbeuɛi wa ba wahala. Nɔ bii igbeu wa ba wahala, ɲɲu iyi í je irieɛ kú ne sika kãma wahalau á to sisi.

3

⁸ Nɔ i ya ce laakai ku ba inɛ gɔ ku maà na ku mu nɛ do taæ do bisii nɗu takæ walakɔ do ide ɗa iyi à ya dɔ̀ò ijui amanɛ ɗa. Mii nɗu ɗau bɛ wa naai hai si dedembai amanɛ ɗa do mii ndii andunya ɗa, kù je hai bi Kirisi. ⁹ Ntɔ ntɔ zaka bei Ilaaɗ í to fei, à yɔ̀ɔ si arai Kirisi mam mam. ¹⁰ Nɔ inɛ mɔ i kɔ́ ɗa do saabui anu aká nɛ do nɗu, nɗu iyi í je inɛ ngboi ilaalui lele ɗa do ilu yiiko ɗa fei.

¹¹ Nɔ si anu aká nɛ do nɗu à dasi nɛ bango. Kù je bango iyi amanɛ ɗa à ya ce, amma iyi Kirisi í ya ceui. Bangou, nɗui í je daa nwo nwa ɗa iyi Kirisi í bu í nɗu. ¹² Ntɔi, si waati iyi à dasi nɛ inyi í yei bei à si nɛ do Kirisi. Nɔ à dede nɛ do nɗu, si na iyi í jò ì naane gbugbá Ilaaɗ iyi í jùu hai si bale ɗa. ¹³ Tako wo, ì yei bei iku ɗa na irii kurara nɛ do iyi í je dimi mmu ɗa iyi a kù ce bango. Amma nsei Ilaaɗ í ce nɛ ilu hunde do Kirisi aɗo.

Í kpa idei dulum du wa fei.

¹⁴ Tako wo í yei bei à kɔ gbesei dulum du wa si tia

Iyi wa ye taale nwa na wooda hai jirima nwa. Nɔ Ilaaɗ í so tiauí í kpa idee

Í kpa kpaɛ si jli ku gaauuí í kpa irie.

¹⁵ Bɛɛbei í kamiaò ilaalui lele ɗa do ilu yiiko ɗa

Í dasi ɗa anyɔ̀ si bantuma.

Do ikui Amaɛ si antai jii ku gaauuí í kámiaò ɗa

Nɔ wa dabiò ɗa si inɔ ilu bei ilaalu ɗa à ya dabiò inɛ ɗa iyi à mu wa hai si igú, zamaa fei ku ye ɗa.

¹⁶ Na nɗu, i maà ya jò inɛ gɔ ku ye taale nɛ si ije do si mii ku mɔ. I maà jò inɛ gɔ ku tilasi nɛ í maa jirimaò wooda ɗa iyi à jile na aɗo jingau ɗa iyi à ya ce aɗo do aɗo walakɔ jingau cukpa titɔ walakɔ aɗo kusimi. ¹⁷ Mii ɗau bɛ fei kù ye kaa bei ayai mii iyi wa naa ala, amma Kirisi takæ nɗui í je mii nɔu. ¹⁸ I maà jò inɛ gɔ ku jò i kua ribai ala nɛ ku dasi nɛ amaleka ɗa ku tɔ̀. Dimii amanɛ bɛɛɛ ɗa à ya naai do ide i ara ku kaye, amma do ntɔ à ya maa saabu ara ɗai na ku ye ɗa iyi à ya maa ce nɔ à ya maa tɔ̀ fufu si lasabu nfe nfei amanɛ ɗa. ¹⁹ Inɛ ɗau a kù waa leekí si Kirisi, nɗu iyi í je iri nɔ siei ara fei í tɔ̀ɔ do ikò ikòɛ nɔ í ba gbugbá wa lá bei Ilaaɗ í bi.

Ka ku nɔ ka wɛɛ do Kirisi

²⁰ Í kù do Kirisi aɗo ɗa si mii ndii andunya ɗa. To, na mii í ce í waa ce kuwɛɛ nɛ bei inɛ ɗa iyi à je ti andunya. Na mii í ce í jò à kaa nɛ wooda, aɗa iyi à ya ni, ²¹ maà je iyi ihɛ, maà tie iyi ihɛ, maà lu iyi ihɛ. ²² Mii ɗau bɛ fei á ce nfe bii à ceò ɗa ice. Woodai amanɛ ɗa do cio ɗa nɗui í waa tɔo ɗa. ²³ Ntɔi, wooda ɗau, bii í waa cɔ ɗa aa ni à sɗai domi aa sobi wa ka jirima kpáai Aɗ ku tɔo gɔ, nɔ aa jò ka kaye ara nwa, nɔ ka kpá ara nwa iju, amma a kaa sobi wa ka kámiaò kubii ara nwa.

Kuwɛɛ nwo do kuwɛɛ titɔ

¹ Ilaaɗ í dede nɛ hai si bale do Kirisi aɗo. Na nɗu, i de mii ndii lele bii Kirisi wa buba si awo njei Ilaaɗ ɗa. ² Mii ndii lele ɗai í sɗa í ya maa lasabu si ɗa. I maà ce lasabui mii ndii ile ihɛ ɗa, ³ domi í ku si mii ndii andunya ɗa, kuwɛɛ titɔ nɛ í nɔ wa singa do Kirisi aɗo bi Ilaaɗ. ⁴ Kirisii í je kuwɛɛ nɛ do ntɔ, nɔ aɗo iyi á faata wa, do inɛ aɗo, nɔ aa ba ikpɛ nɛ si amboeɛ.

⁵ Na nɗu, i kpa kubii mii ndii andunya iyi wa ce ice si nɛ fei. Mii ndii andunya ɗau í je abo kaafe ku sùò, do daa laalɔ, do bine, do kubi nfe nfe, do kɔɗee mii nkɔ. Ntɔ ntɔ bii í waa ce kɔɗee, mii nkɔpɔi í ya tɔo si agbei Ilaaɗ. ⁶ Mii ɗau bɛ feii í ya fa idɔ̀kɔ́ Ilaaɗ wa si inɛ ɗa iyi à kɔ ku jirima ideɛ. ⁷ Inɛ taka nɛ bɛɛɛɛ í ya tako í maa ce ɗa wo waati iyi í wa si dulum ɗau bɛ ɗa.

⁸ Amma nsei, i nɗo mii ɗau bɛ fei ɗa, hai idɔ̀kɔ́, do mbɛɛte, do inɔ sámi. I maà ya jò arabu walakɔ ide ku sisi ku fita hai si geɛ nɛ ɗa. ⁹ Nɔ i maà ya sɔa nje ibo ɗa si na iyi í jò ì jò daa nwo do dɔ̀ɔnɛ tã ɗa, ¹⁰ nɔ ì nɛ daa titɔ ɗa. Í baa í je amanɛ titɔ ɗa iyi Ilaaɗ woo taka nwa wa kpaasi kpele kpele ku ba í jɔ̀ nɔ ì mà sáa sáa ɗa. ¹¹ Bɛɛɛ mɔi si inɔ nɛ inɛ gɔ kù je mmu, hai dimu mmu ɗa hee do Zuifu ɗa, hai inɛ ɗa iyi à ce bango hee do inɛ ɗa iyi a kù ce fei, hai inɛ ilɛko ɗa do ilu iju dũdũ ɗa, hai aru ɗa do hai je aru ɗa. Nɗu ɗau bɛ fei Kirisi nɗu aká í je fei ndɛɛ nɔ í wa si inɛ fei.

¹² Na nɗu, si na iyi í jò Ilaaɗ í bi nɛ nɔ í cica nɛ í je tee ɗa, mii iyi í jò í mu ɗa wɛɛ, araare do jiida ku je do ara ku kaye do daa didɔ̀ do temua. ¹³ Í ya yɔ̀kɔ̀ nje temua ɗa nɔ ì ya kpa idei kurara nje ɗa bii ide gɔ í lo si anini nɛ. Si bei Kirisi í kpa idei kurara nɛ, inɛ mɔ ì ya cea nje bɛɛɛ ɗa. ¹⁴ Iyi í re mɔm í bi nje ɗa. Kubiui á jò ì ya maa gbɔsi nje jiida jiida ɗa. ¹⁵ Nɔ ì jò laakai ku sũ iyi Kirisi í mu nɛ ku maa ce ice si idɔ̀ nɛ, domi si laakai ku sũ bei Ilaaɗ í kpe nɛ í jedɔ̀ ara aká ɗa. Nɔ ì ya maa saabuɛ ɗa. ¹⁶ I jò idei Kirisi ku kɔ́ mam mam si idɔ̀ nɛ ɗa, nɔ ku mu nɛ bisii ntɔ ntɔ ku ba í kɔ nje si cio nɔ ì mua nje gbugbá ɗa. ¹⁷ Si kookoosu nɛ do si kufɔ nɛ ì ce fei ndɛɛ do irii Lafɛɛ Jesu nɔ ì saabu Ilaaɗ Baaba ɗa na saabuɛ.

Anu aká inɛ ɗa si kuwɛɛ titɔ

¹⁸ Inɛ inaabo ɗa, ì sũa mɔkɔ nɛ ɗa iri ile si bei í jò inɛ iyi í nɛ anu aká do Lafɛɛ ku ce.

¹⁹ Inɛ mɔkɔ ɗa, ì bi abo nɛ ɗa, ì maà ya jò ì gaabu si ɗa ɗa.

²⁰ Inɛ amu ɗa, ì jirima iyeò baa nɛ ɗa si ide baa yooma fei, domi bɛɛɛɛ á dɔ̀a Lafɛɛ si.

²¹ Inɛ baa ɗa mɔ, ì maà kɔ́ idɔ̀i ama nɛ ɗa inɔ nɗa ku fɔ.

²² Inɛ aru ɗa, ì jirima lafɛɛ nɛ ɗa si fei ndɛɛ si andunyaú ihɛ, ku maà je bii à leekí à waa cɔ

nye nyu akā. I jirima ŋa do ino akā ŋa si na iyi í jò ì mà bèrɛi Lafɛɛ ŋa, nɔ ku maà je mii iyi á dɔa amanɛ ŋa si nyu akāi ì waa bi ku ce ŋa. ²³ Iyi ì waa ce fei ì coo do ino akā ŋa, nɔ ku je bei Lafɛɛ ì waa cea ŋa, kù je amanɛ ŋa. ²⁴ I mà ŋa iyi Lafɛɛ á sã nɛ riba nɛ ŋa, iyi í je tubu iyi í jilɛa inɛ ŋa, domi Kirisii í je Lafɛɛ nɛ iyi ì waa cea ice ŋa. ²⁵ Amma inɛ iyi í ya maa ce laalo, á ye ribaɛ si bei laalo kucee í to, domi Ilaaɔ ci ya nya inɛ go ikā.

¹⁸ Fɔɔu ihɛ amu takam nii ñ koo wa. Amui Pɔlu ñ ce nɛ fei fɔ. I maà gbeje iyi ñ wa ile piisɔo ŋa.

Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wa si nɛ. Ami.

4

¹ Inɛ lafɛɛ ŋa, ì cea aru nɛ ŋa dee dee si bei í jò. I ye gigi iyi inɛ mɔ ì nɛ Lafɛɛ iyi í wa lele ŋa.

Iyi à dasi wa

² I temua si kutoo ŋa, ì ya maa tɔo Ilaaɔ waati kama fei nɔ ì maa saabuɛ ŋa. ³ Nɔ ì ce nwa kutoo ŋa ku ba Ilaaɔ ku fũ nwa kpāa ka waazo ideɛ, ku ba ka yɔkɔ ka sisi asihi Kirisii. Na asihi ñ waɔ piisɔo nsei. ⁴ Na nyu, ì ce kutoo ŋa ku ba n yɔkɔ n sisi asihi si bei í jò ku ba inɛ ŋa a mà ideu sãa sãa.

⁵ I je kuwɛɛ nɛ do laakai ŋa si inoi hai dasi naane nyau. I ya ce ice jiiida si waati iyi ì nɛ fei ŋa. ⁶ I ya jò ide nɛ ku dɔ ku gbɔ nɔ ku too kpāa, ku ba ì mà si bei í sã ì jɛa inɛ fei ide ŋa.

Fɔɔi sukudɔ

⁷ Tisiki baakoo nwa, nyu iyi í je woo ce ice ilu naane do minjisiã si icei Lafɛɛ, á sisi nɛ baau m fei. ⁸ Ñ wa n bɔo wai bi tu nɛ ku sɔ nɛ bei à wɛɛɔ, nɔ ku tũ ido nɛ. ⁹ Onezimu, baakoo nwa ilu naane, iyi í je inɛi ide nɛui á suu wa. Anjai aa sisi nɛ mii iyi í ba wa ihɛ fei.

¹⁰ Aritaaki iyi awaɔ à wa piisɔo í ce nɛ fɔ. Maaku ifai Baanabasiu mɔ wa ce nɛ fɔ. Ñ nɔ ñ sisi nɛ idei Maakuu tã wo. Bii í naa bi tu nɛ ì gbaa do ino didɔ ŋa. ¹¹ Jesu iyi à waa kpe Zusitu, nyu mɔ ì ce nɛ fɔ. Amanɛ mɛɛta nyau anja akāi à je Zuifu woo dasi Jesu naane ŋa iyi à waa bam ice ku ce na bommai Ilaaɔ. À muum gbugbã ntɔ ntɔ.

¹² Epafaasi, inɛi ide nɛ, woo ce icei Jesu Kirisii, nyu mɔ ì ce nɛ fɔ. Waati kama fei í ya maa jabui ku maa ce kutoo na iri nɛ ku ba ì jã si idei Ilaaɔ nɔ ì yɔkɔ ì leekɔ si dim dim ŋa nɔ ì tã sɔlu ì maa ceɔ idɔɔbii Ilaaɔ fei ŋa.

¹³ An yɔkɔ n je seɛɔɛ iyi wa ce lasabu nɛ ntɔ ntɔ, do inɛ ŋa iyi à wa Laodisee do Herapolisii.

¹⁴ Luku lokotoro kpaasi jiiida nwau, nyu do Demasi à ce nɛ fɔ.

¹⁵ I ce inɛ nwa ŋa iyi à wa Laodiseeu fɔ do abo iyi à waa kpe Nɛnfa do inɛi igbei Jesu ŋa iyi à ya tɔtɔo kpasɛɛ. ¹⁶ Bii ì cio tia u ihɛ ì tã ŋa ì na inɛi igbei Jesu ŋa iyi à wa Laodiseeu a cioɛ. Nɔ bii inɛi Laodisee nyau mɔ à cio tia iyi ñ samba nyau à tã, anja mɔ aa samba nɛ wa ì cioɛ ŋa. ¹⁷ Nɔ ì sɔ Aasipu ku dasi icei Lafɛɛ iyi à jilɛau iju ku ba ku yɔkɔ ku faataɛ.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Tesalonika ɲa

Pɔlu í ce inɛi Tesalonika ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timotee, à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Jesu ɲa iyi í wa Tesalonika ɲa, inɛe iyi í je ti Ilaaɔ Baaba do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi ɲa. Didɔ do laakai ku sù ku wee ɲe.

Naane ku dasii inɛi Tesalonika ɲa

² À ya ka maa saabu Ilaaɔ waati káma fei na irii inɛe fei, à ya ka nɔ ka maa ye gígí ɲe si kutɔw nwa. ³ À waa ye gígí ɲe si wajui Ilaaɔ Baa nwa do yaase bei í dasi naane nto nto ɲa, do bei í bi inɛ ɲa do bei í ya maa cɔ kpáai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi dim dim ɲa. ⁴ Inɛe inɛe nwa ɲa, inɛe iyi Ilaaɔ í bi, à mà iyi í cica ɲe í je tee ɲa. ⁵ Nɔ laabaau jiidai iyi à sisi ɲe wo kù naa bi tu ɲe do ide ɲu aká, amma do gbugbáí í naa, do sobii Hundeí Ilaaɔ aɲo, nɔ sika káma kù wa si. Inɛe taka ɲe í mà bei à je kuwee nwa si anini ɲe na aranfaani ɲe. ⁶ Inɛe mɔ í too si kuce nwa do ti Lafɛɛ, domi í gba ideí Ilaaɔ ɲa do inɔ didɔ iyi Hundeí í mu ɲe, baa do iyi í naa ɲe ijuukpá nla nla wa. ⁷ Si beɛbe, í baa í je yaase jiidai iyi woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Masedóni do Geresi fei aa yɔkɔ a too si. ⁸ Ntɔ ntɔ ideí Lafɛɛu í fangaa hai bi tu ɲe, kù je si Masedóni do Geresi ɲu aká. Amma baau naane ku dasi ɲe si Ilaaɔ í fangaa bii fei hee kù je baa tilasi mɔm ka fɔ ideu. ⁹ À waa fɔ bei í mu wa ɲa si waati iyi à naa bi tu ɲe, do bei í jò iwɛ ku tɔw ɲa, í kpaasi idɔ í sinda si Ilaaɔ ɲa ku ba í ceaa ice ɲa, ɲu aká iyi í je Ilaaɔ do ntɔ nɔ ɲuui í je icui kuwee. ¹⁰ Nɔ à gbɔ bei í waa degbe Jesu amaɛu ku nyi wa hai lele ɲa. Nɲui í je inɛe iyi Ilaaɔ í jì hai si bale, nɔ à na ku faaba wa hai si idɔkɔi Ilaaɔ iyi wa naa.

2

Ice iyi Pɔlu í ce Tesalonika

¹ Inɛe inɛe nwa ɲa, inɛe taka ɲe í mà kunaan nwa bi tu ɲe kù je ngbe. ² Í mà ɲa iyi à bú wa, à kpá wa iju Filipi be à bei à naa bí tu ɲe. Do ɲu fei, Ilaaɔ í mu nwa wɔkɔ à sisiɔ laabaau jiidai si anini ɲe, baa do iyi inɛe ɲa à bi a ganji wa nto nto. ³ Kurara kù wa si waazi nwa, nɔ baa yaase bei à waa sisi ɲe ideu í je dee dee, a kù waa dí iju ɲe. ⁴ Amma si bei Ilaaɔ í dasi wa naane, í so laabaau jiidai í da nwa si awɔ, beɛbe mɔi à waa sisi ideu. A kù waa coo si bei á dɔa amanɛ ɲa si. À waa cooi bei á dɔa Ilaaɔ si, ɲuui iyi í mà yaasei idɔ nwa. ⁵ Inɛe taka ɲe í mà sáa sáa ɲa nɔ Ilaaɔ í je seeda nwa iyi a kù lele ɲe do ide didɔ go, a kù nɔ a kù ce waazou ku ba ka gba fia ɲe. ⁶ Nɔ a kù waa de saabu bi tu ɲe walakɔ bi inɛe go ɲa, ⁷ baa bii aa ka yɔkɔ ka nyisi ɲe gbugbá nwa wo si na iyi í jò à je woo bei Kirisi ɲa. Amma à ce ice do daa didɔ

si anini ɲe bei iyei ama í ya ce do amaɛ ɲa. ⁸ Si na iyi í jò à bi ɲe nto nto, à ya ka tá sɔlu, kù je ka na ɲe laabaau jiidai Ilaaɔ ɲu aká, amma do kuwee awa taka nwai, domi à ne kubi ɲe nto nto. ⁹ Inɛe inɛe nwa ɲa, í waa ye gígí bei à ce ice si anini ɲe hee à gbɛɛji. À ce ice dasá do idú ku ba ka mà je asoi inɛe go ɲe si waati iyi à waa sisi laabaau jiidai ideí Ilaaɔ si anini ɲe.

¹⁰ Inɛe í je seeda nwa ɲa do Ilaaɔ takae iyi iseene nwa si wajui inɛe woo dasi Jesu naane ɲaui í má, í je dee dee, nɔ taale káma kù wa si. ¹¹ Inɛe fei í nɔ í mà ɲa iyi à ce ɲe bei baa í ya cea amaɛ ɲa. ¹² À mu ɲe gbugbá, nɔ à tù idɔ ɲe, nɔ à tɔw ɲe nto nto í jò í maa ne ɲa si bei á síaa Ilaaɔ si, ɲuui iyi í kpe ɲe si bommaɛ do si amboee.

¹³ À ya ka maa saabu Ilaaɔ aɲo fei domi si waati iyi à waazo ɲe í kù doo ideu si ideí amanɛ ɲa, amma í gbaa ɲai si ti Ilaaɔ. Nɔ beɛbe mɔi í je do ntɔ, nɔ wa ce ice si inɛe woo dasi Jesu naane ɲa. ¹⁴ Inɛe inɛe nwa ɲa, mii iyi í ba igbei inɛi Jesu Kirisi ɲa iyi à je ti Ilaaɔ si ilei Zudee, ɲuui í ba inɛe mɔ nsei. Ntɔ nto í ye ijuukpá ɲa hai bi inɛe ide ɲe ɲa, bei inɛe ɲau mɔ à ye bi Zuifu ɲa. ¹⁵ Zuifu ɲau í kpa Lafɛɛ Jesu do walii ɲau, nɔ à kpá awa mɔ iju. Daa ɲa ci ya dɔa Ilaaɔ si, nɔ à je mbɛɛi inɛe fei. ¹⁶ À ganji mɔm ka cea dimi mmu ɲa waazo iyi á jò a ba faaba. Beɛbei dulum du ɲa iyi à ya maa ce waati káma fei í teese wa kɔsi wa caa. Amma idɔkɔi Ilaaɔ í fuka si iri ɲa bebei.

Pɔlu í bi inɛi Tesalonika ɲau ku ye má

¹⁷ Inɛe inɛe nwa ɲa, si bei à kpeɔ ɲe ku ye, nɔ à feɛfeɛ ɲe do ara baa do iyi kù je do idɔ, à waa ce beɛe ɲe nto nto à waa ce kookaai ku ba ka ye ɲe. ¹⁸ À bi ka nyi wa bi tu ɲe be má wo, nɔ amu Pɔlu nɔ dasi idɔ ise feɛfelo n naa be, amma Seetam í da nwa kpáa. ¹⁹ Aɲo iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa, yoomai á je kpáa ku cɔ nwa do inɔ didɔ nwa. Mii aa ka tɔwɔ fufu má si wajue bii kù je inɛe. ²⁰ Ntɔi, na iri ɲeii aa ka tɔwɔ fufu nɔ aa ka ne inɔ didɔ na iri ɲe.

3

¹ Nɲui í jò waati iyi idɔ nwa í kɔ ku sù, à lasabu iyi amu aká n gbe ilui Atení. ² Nɔ à be Timotee, inɛe nwa iyi wa ce ice do Ilaaɔ aɲo si icei laabaau jiidai Kirisiu. À bɔɔ bi tu ɲe ku ba ku sobi ɲe í leeki si dim dim ɲa, nɔ ku mu ɲe gbugbá si naane ku dasi ɲe, ³ ku ba baa inɛe aká ɲe ku mà jò ijuukpá ku da zigie. Inɛe taka ɲe í waa má si ɲa, inɛe ɲuui kù ne bei á ce iyi kù ba wa. ⁴ Baa hai waati iyi awae ɲa à wee, à ya ka sɔ ɲe wo ka ni aa kpá wa iju. Beɛbe mɔi í nɔ í ce, si bei í waa mà si sáa sáa ɲa. ⁵ Nɔi í jò waati iyi idɔm í kɔ ku sù, nɔ be Timotee bi tu ɲe be ku ba n mà bei naane ku dasi ɲe wa ye. N wa n ce njo Seetam, woo lele inɛu, ku maa

na ku lele nje i ce dulum nja, no ice nwa ku maa na ku je ngbe.

⁶ Amma nsei iyi Timotee i baa hai bi tu nje, i sɔ wa laabaau jiidai naane ku dasi nje do kubi nje. I sɔ wa iyi i ya maa ye gigi nwa do kubi nja no i waa bi ku ye wa nte nto si bei awa taka nwa mo a waa bi ku ye nje. ⁷ Na nju, nje ine nwa nja, baa bii i je a ye ijuukpa do wahala fei, ino nwa de i tu do saabu naane ku dasi nje. ⁸ Bebei ido nwa i baa, si bei i waa leeki si kpai Lafee dim dim nja. ⁹ Zaka beirei aa ka yoko ka saabu Ilaad na ino dido nla nla iyi a ne si wajui Ilaad Lafee nwa na iri nje. ¹⁰ Daso do idu fei a waa tooe nto nto ku jo ka ye nje do iju ma, ku ba mii iyi wa gaizia nje si naane ku dasi ka koo nje si.

¹¹ Ilaad Baa nwa takae do Lafee nwa Jesu a ce nwa kpa ka naa bi tu nje. ¹² No Lafee ku koo nje si kubi si nje duuso do si ine fei hee ku to bei awa mo a bi nje. ¹³ No ku jo ido nje ku leeki si dim dim, ku jedo dee dee, ku maane taale go si wajui Ilaad Baa nwa, si waati iyi Lafee nwa Jesu a nyi wa do ine nja iyi i cica fei.

4

Kookoosu iyi wa dsa Ilaad si

¹ Ine ine nwa nja, a koo nje si bei i sfa i maa ne nja ku ba ku dsa Ilaad si. Ntoi, i waa ce beebe ta nja. Amma iyi i gbe nsei, a waa too nje do irii Lafee Jesu, i hanya i ce beebe i maa koo nja. ² Nto nto, i ma iko nja iyi a ba hai bi Lafee Jesu no a so nje. ³ Mii iyi Ilaad i bi si nje, nju i je i ma nja, waato i no ara nje mam mam i ma a ya ce sakara nja. ⁴ Ine fei i sfa i ma ara nje ku mu no kuwee nje ku ma no ne beere, ⁵ ku ma a ti ku je do kadei ara bei dimi mmu nja a waa ce, anja iyi a ku ma Ilaad. ⁶ Si ideu ihē, ine go ku ma a raraa kpaasie walako juo taki, domi Aso Lafee a kpa woo ce mii beebe nja fei iju. A no a so nje a konkom du nje ta a ni i ce laakai nja. ⁷ Ilaad ku kpe wa ka naa ka maa ce sakara, amma i bi ka je ine kuma nja. ⁸ Na nju, ine iyi i kosi iko nja ihē, ku je amanei i kosi amma Ilaad takaei, nju iyi i mu nje Hundee.

⁹ Iyi i je kubii woo dasi Jesu naane nja, ku je tilasi a ko nje wa, domi Ilaad i nyisi nje si bei i jo i bi nje nje duuso. ¹⁰ Ntoi, i ne kubii nje ta nja hee do woo dasi Jesu naane nja iyi a wa ilei Masedani fei. Amma a waa too nje, nje ine nwa nja, i hanya i ya maa ce beebe i maa koo nja. ¹¹ I kookaai ku ba i ya wa si anu aka nja, no i ya ce wai ara nje nja, no i ya ce ice do awo nje ku ba i ba mii iyi aa maa weeo nja si bei a jile nje. ¹² Bii i waa ce beebe nja, isene nje a ne beere baa si wajui hai dasi Jesu naane nja, no i kaa je asoi ine kama nja.

Kunyii Lafee wa

¹³ Ine ine nwa nja, a ku bi i wee hai ma yaase iyi i je ti ine nja iyi a ku nja, ku ba i ma ne ino ku fo, bei ine nja iyi a gbe, anja iyi a ku ne kpaa go iyi a waa co. ¹⁴ Awa a dasi naane iyi Jesu

i ku, no i ji hai si bale ma. Beebe moi a dasi naane iyi ine nja iyi a dasi Jesu naane a bei a ku, Ilaad a ji anja mo ma hai si bale.

¹⁵ Iyi ihē iko Lafee a waa so nje be. Awa iyi aa ka wee si hunde si waati iyi Lafee Jesu a nyi wa, a kaa ka cuaa iku nja. ¹⁶ Waati nju, aa ka gbo anu ku do, do imui amaleka nla do anui kaakaki Ilaad. No Lafee takae a kita wa hai lele. Ine Kirisi nja iyi a ku, anja aa tako a ji. ¹⁷ Si anyi nju, awa iyi a wee si hunde si waati beebe, a so wa awao nja ajo si kuduiiji, na ka ko Lafee lele be. Si beebe aa ka maa wee do Lafee hee do ajo fei. ¹⁸ Na nju, i jo i ya maa mua nje gbugba nja na ideu ihē.

5

¹ Ine ine nwa nja, iyi i je ide i ajo do waati si bii mii nja be a na ku ce, ku je tilasii ka ko nje. ² Ine taka nje i waa ma saa saa nja iyi Lafee a na ku nyi wai si ajo iyi ine kama kaa ma, bei woo ce ile nja a ya naa idu. ³ Waati iyi ine nja a waa ni laakai ku su i wee, ziglida ku wee ma, be gbaka iri ku kpai andunya a boe nja, bei ara kuro i ya ba baasi. A kaa ba bii aa sa a bo ma. ⁴ Amma nje ine nwa nja, i ku wa si ilu kuku nja hee ajo ku zamba nje bei kunaai ile. ⁵ Ine fei i je inei inya kuma nja do inei dasa nja. A ku je inei idu nja iyi a wa si ilu kuku. ⁶ Na nju, ka ma a si njoo bei ine nja iyi a gbe, amma i sfa ka wo njoo ka maa ceo laakaii ara nwa. ⁷ Idui ine nja a ya si njoo, no idu moi woo mo ate nja a ya mo ate ku maa kpa nja. ⁸ Amma awa iyi a je inei dasa nja, i sfa ka ya ce laakaii ara nwa. Ka jo naane ku dasi do kubi ku degbe wa bei iboi igu, no kpai faaba ku co ku je nwa bei fulai iso. ⁹ Nto nto, Ilaad ku kpe wa ka naa ka ye idokoe, amma ku ba ka ba faaba do saabu Lafee nwa Jesu Kirisi. ¹⁰ Nju i ku na iri nwa ku ba bii a wee si hunde si waati iyi a nyi wa walaka bii a no a ku moi, ka wee do nju ajo. ¹¹ Na nju, i ya mua nje gbugba nja no i ya maa sobi nje ku ba i la si naane ku dasi nje, si bei i waa ce ta nja.

Idei ankanyi do fode

¹² Ine ine nwa nja, a waa too nje i ya jirima ine nja iyi a waa ce ice nto nto si ino nje, ine nja iyi Lafee i jo a waa gba nje no a waa nyisi nje kpaa. ¹³ I jo i ne kubi nja jida no i ma beere nja nja na irii ice nja. I ya jo i weeo laakai ku su nje duuso.

¹⁴ A waa too nje nje ine nwa nja, i so ilu ika nja a ce laakai. Ine nja iyi a monga munya, i mu nja gbugba. I sobi hai ne gbugba nja. I temua do ine fei nja. ¹⁵ I ce laakai nja i ma a jo ine go ku saa kpaasie laalo, amma i hanya i cea nje jida waati kama fei nja do ine nja iyi a gbe fei.

¹⁶ I jo i ya ne ino dido waati kama fei nja. ¹⁷ I ce kutoo hai ne koo nja. ¹⁸ Bei i jedo fei i saabu Ilaad nja. Bebei Ilaad i bi i ce nja si kuwee nje do Jesu Kirisi.

¹⁹ I maà ganji Hundi Ilaaɗ ku ce ice si
 ɗe. ²⁰ I maà donda amuai walii ku ce ɗa.

²¹ Amma i jò i wūa mii fei ɗa nɔ i mu iyi í sía
 ɗa. ²² I mu ara nɗe si kpāai laalo fei ɗa. ²³ Nɔ
 Ilaaɗ takae, nɗu iyi í je icui laakai ku sū, ku
 nya ɗe i je titɛ mam mam ɗa, nɔ ku degbe
 hunde nɗe do laakai nɗe do ara nɗe, taale go
 ku maà wa si, hee ku tóò ajo iyi Lafɛɛ nwa
 Jesu Kirisi á nyi wa. ²⁴ Ilaaɗ, nɗu iyi í kpe ɗeu,
 í nɛ naanɛ, á nɔ ku ce fei ndɛɛ.

²⁵ Iɗe inɛ nwa ɗa, i ce nwa kutɔɔ ɗa.

²⁶ I ce inɛ nwa ɗa fei fɔɔ do kubi ɗa.

²⁷ Ñ wa n tɔɔ ɗe do irii Lafɛɛ, i cioa inɛ nwa
 ɗa fei tiau ihɛ.

²⁸ Nɔ didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wa si
 ɗe.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Tesalonika na

Polu í ce inei Tesalonika na fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timotee, à ce nje fɔɔ, inje inei igbei Jesu na iyi í wa Tesalonika, inje iyi í je ti Ilaaɔ Baa nwa do ti Lafɛe Jesu Kirisi. ² Ilaaɔ Baaba do Lafɛe Jesu Kirisi a mu nje didɔ do laakai ku sũ.

Ilaaɔ á kiiti inje na si ajo iyi Kirisi á nyi wa

³ Inje inje nwa na, í sɔa ka ya maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na iri nje. I jò ka maa ce beɛbe domi naane ku dasi nje wa kɔɔsi ntɔ ntɔ, nɔ kubi iyi í ne inje duusɔ í la wa kɔɔsii. ⁴ Njɔi í jò à waa tɔɔ fufu na iri nje si igbei inei Ilaaɔ na na temua nje do naane ku dasi nje si ijuukpá do wahala nje fei.

⁵ Iyi ihɛi wa nyisi kam kam iyi kiitii Ilaaɔ í je dee dee, domi ijuukpá iyi í ye fei na iri bommai Ilaaɔi. Njui á jò Ilaaɔ ku ka nje si inje na iyi à to a lɔsi bommae. ⁶ Ntɔi, Ilaaɔ á ce iyi í je dee dee. Ine na iyi à waa kpá nje iju, á sã nja ijuukpá. ⁷ Nɔ inje iyi í waa ye ijuukpá nja á mu nje kusimi do awa taka nwa. Iyi be á cei si waati iyi Lafɛe Jesu á faata wa hai lele do amaleka ilu gbugbãe na. ⁸ Á naai do ina sásá ku ba ku kpá inje na iyi á kù mà Ilaaɔ iju, aja iyi á kù waa jirima laabaau jiidai Lafɛe nwa Jesu. ⁹ Gbese iyi aa sã nja njui í je nfe ku ce hee do ajo fei. Aa fɛɛfɛ do Lafɛe Jesu do si amboe ilu gbugbãe ¹⁰ si waati iyi á nyi wa ku je ilu jirima bi inje na iyi à je tɛɛ, nɔ inje na iyi à dasie naane na fei aa maa cɔɔ do beɛɛɛ si ajo nju. Inje taka nje aa wa inɔ nja na, domi í dasi seɛda iyi à je njeu naane na.

¹¹ Na njɔi í ce à waa ce kutɔɔ ajo fei na iri nje. À waa tɔɔ Aɔ Lafɛe nwa ku jò í je kuwɛɛ nje dee dee si bei í jò inje na iyi à gbo kukpee a ce. Nɔ à waa tɔɔ má gbugbãe ku jò í ce jiidai iyi í waa dasi idɔ na nɔ ku jò kookoosui naane ku dasi nje ku kɔ. ¹² Beɛbe irii Lafɛe nwa Jesu á baɔ amboe hai bi tu nje, nɔ inje mɔ í baɔ amboe hai bi tɛɛ na, do saabui didi Ilaaɔ do Lafɛe nwa Jesu Kirisi.

2

Woo ce laalo

¹ Inje inje nwa na, í jò n fɔ ideí kubaai Lafɛe nwa Jesu Kirisi do kutɔɔ nwa do nju ajo. N wa n tɔɔ nje ² í maá jò idɔ nje ku dede nja nja bii inje go na à ni ajoí Lafɛe í to wa tá. Nɔ í maá jò ku mu nje biti bii à ce waliie walakɔ waazɔe, walakɔ baa bii à ni awai à kɔɔ beɛbe. ³ Í maá jò inje go ku di iju nje si ide kãma. Ajoí Lafɛe ku bei ku to wa inje nkpoi á fũsi naane ku dasie awɔ. Si anyii nju, inje iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa, nju iyi í je amai nfe ku ce. ⁴ Mbeɛi Ilaaɔi wa je. Á sɔ arae ku re mii fei, nɔ ku kɔsi

Ilaaɔ do mii iyi inje na à waa tɔɔ fei. Kpasɛi Ilaaɔ mɔm nii á koo ku bubu ku maa kpe arae Ilaaɔ.

⁵ Í kù ye gigi iyi í sɔ nje ideu ihɛ tá waati iyi n wa bi tu nje? ⁶ Amma titá ngɔɔ wa ganjie ku naa nsei, í nɔ í mà sãa sãa mii iyi í je na. Si beɛbe, kaa naa bii kù je waatie í to. ⁷ Ntɔ ntɔ laalo wa ce tá si asii, amma í gbe inje iyi wa ganjieu ku nɛ ku bei ku fita gbugbãa. ⁸ Si anyii nju, inje iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa nɔ amboeí kunaai Lafɛe Jesu ku kpa irie. Jesuu, njui á kpa do futui geɛɛ. ⁹ Ine iyi wa ba Ilaaɔ jau á naai do gbugbãi Seetam, nɔ ku ce maamaake dimi iká iká fei do dobu dobu na ku dɔ dɔ iju inje na. ¹⁰ Á nɔ ku ce laalo dimi iká iká baa yooma fei ku dɔ dɔ iju inje na iyi à waa bɔ nfe ku ce. Aa ce nfe domi á kù ne kubii ntɔu iyi á faaba na. ¹¹ Njɔi í jò Ilaaɔ á samba banlala nla nla wa si na ku ba a ya dasi ibo naane. ¹² Beɛbe mɔi inje na iyi á kù dasi ntɔ naane, nɔ à waa ce laalo do inɔ didɔ, aa so taale dei.

À cica nje í baɔ faaba na

¹³ Inje inje nwa na, inje iyi Lafɛe í bi, à ne ka ya maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na iri nje, domi Ilaaɔ í cica nje hai sinte í baɔ faaba na do gbugbãi Hundee, do naane nje iyi í ne si ntɔu na. Hundeu njui í jò í je inje kumá na. ¹⁴ Mii iyi Ilaaɔ wa le mbe waati iyi í kpe nje do laabaau jiidai iyi à sisi nje, ku ba í ne ikpɛ si amboeí Lafɛe nwa Jesu Kirisi. ¹⁵ Na nju, inje inje nwa na, í leekí dim dim í mu ide nja iyi à kɔ na si geleɔ gele walakɔ si tia nwau.

¹⁶ Nɔ Ilaaɔ Baa nwa, nju iyi í bi wa, nɔ do saabui didɛe í mu nwa gbugbã iyi kù ne kɔɔ do kpáa ku cɔ jiidai, nju do Lafɛe nwa Jesu Kirisi takae ¹⁷ a mua idɔ nje gbugbã, nɔ a jò í leekí si dim dim í ceɔ ice jiidai do ide jiidai fei na.

3

Pɔlu í ni a cea nja kutɔɔ

¹ Iyi í gbe, inje inje nwa na, í ce nwa kutɔɔ na ku ba ideí Lafɛe ku fangaa gbã gbã nɔ inje na à mà beɛɛɛ, si bei í ce si anini nje. ² Í ce kutɔɔ na ku ba Ilaaɔ ku nya wa hai si awoi amane laalo hai ne iri nja, domi kù je inje feii wa dasi ideu naane.

³ Amma Lafɛe ilu naanei. Á mu nje gbugbã nɔ ku degbe nje na irii Seetam, inje laalɔ.

⁴ Lafɛe í jò à dasi nje naane. À mà iyi mii iyi à jile njeu í waa cɔɔ na, nɔ beɛbeí aa ce í maa koo na.

⁵ Nɔ Lafɛe ku jò kubii Ilaaɔ ku kɔsi si idɔ nje do temua iyi Kirisi takae wa mu nwa.

Í sɔa amane ku ce ice

⁶ Inje inje nwa na, à waa tɔɔ nje do irii Lafɛe nwa Jesu Kirisi, í jò kpaasi woo dasi Jesu naane baa yooma fei iyi à je ilu ika na nɔ a kù waa tɔɔ si kukosi iyi à na njeu. ⁷ Inje taka nje í

mà n̄a iyi í s̄la i sisi daa n̄a. Í s̄la i sisi daa n̄a n̄a domi a kù je kuwεε n̄a si anini n̄je do ika. ⁸ A kù j̄ò inε ḡo ku wo wa nfe nfe hai s̄a fia, amma à ya ka maa ce icei nt̄o nt̄o aleò daak̄o hee ka gbεεji ku ba ka maà je asoi inε ḡo. ⁹ Kù je a ni a kù ne kp̄aaε, amma à bi awa taka n̄a ka nyisi n̄je yaase jiida iyi in̄je m̄o aa ȳok̄o i sisi, ¹⁰ domi baa waati iyi à wa bi tu n̄je à s̄ò n̄je à ni, inε iyi kù bi ice ku ce, kù ne a j̄ò laf̄εε ku je.

¹¹ Wee à gb̄o iyi inε ḡo n̄je n̄a ilu ika n̄ai iyi a kù waa ce nḡoḡo í gbe w̄obia ku ḡu. ¹² À waa s̄ò amane ðimi bεεbe n̄a a t̄o n̄a suuru na irii Laf̄εε Jesu Kirisi, a ya ce ice ku ba a wo ara n̄n̄a.

¹³ Amma in̄je inε n̄a n̄a, i maà ya gbεεji do jiida ku ce. ¹⁴ Inε iyi í k̄o ku gb̄o ide iyi à k̄o si tiau ih̄ε i laakae n̄a n̄o i maà j̄ò nḡoḡo ku kosi n̄je do n̄ju, ku ba anȳo ku muu. ¹⁵ Amma do n̄ju fei i maà ti i dooae bei mbεε, amma i nyisie kp̄aa bei inε n̄je.

F̄oɔi ank̄aanyi

¹⁶ N̄o Laf̄εε, n̄ju iyi í je icui laakai ku s̄u, ku mu n̄je laakai ku s̄u waati k̄ama fei si mii iyi í ba n̄je fei. Laf̄εε kù wεε do in̄je fei.

¹⁷ Amui P̄olu, ñ ce n̄je f̄oɔ. F̄oɔu ih̄ε, do aw̄oi amu takam nii ñ k̄oò. N̄jui í je s̄εεdam si tiam n̄a fei. Kuk̄am nii mbε.

¹⁸ N̄o did̄si Laf̄εε n̄a Jesu Kirisi kù wεε do in̄je fei.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Polu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amu Pɔlu ñ wa n ceɛ fɔɔ, amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi. Ilaaɔ woo faaba nwa do Jesu Kirisi, nɲu iyi à waa cɔ kpɔaɛ, aɲai à jilɔɔ si n je woo bɛ.

² Ñ ceɛ tiau ihɛ wai Timotee, awɔ iyi ì ye bei ama abim si kpɔai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sù.

I ce laakai woo kasi cio ilu ibo ɲa

³ Nsei, ñ bi í buba Efɛɛzu si bei ñ sɛɛ wo si waati iyi ñ bɔ ilei Masedani. Inɛ gɔ ɲa à wa bɛ iyi à waa kɔ inɛ ɲa si cio mmu. Ganji ɲa. ⁴ Sɔ ɲa a maà ti a dasi laakai ɲa si ide ɲa iyi inɛ ɲa à bu à waa fɔ do irii bala nwa ɲa iyi à ya maa de ku mà. Nɲu ɲau bei wa naaɔ kakɔɔ ɲa wa, kaa nɔ kù mua inɛ ɲa gbugbã si naane ku dasi ɲa icei Ilaaɔ ku bei ku bɔ waju. ⁵ Amma mii iyi à waa le à waa sɔ ɲeɔ ideu ihɛi í je kubi nɲɛ ku kɔɔsi, kubi iyi wa naa hai si idɔ iyi í má, do idɔ hai nɛ taale. ⁶ Wee inɛ gɔ ɲa à yaa hai si ideu ihɛ nɔ à koo à lɔ si kakɔɔ nfe ku ce. ⁷ Á bi aɲa a je woo kɔ inɛ ɲa si cioi woodai Ilaaɔ, amma aɲa taka ɲa a kù mà yaasei ide iyi à waa fɔ baa do iyi à waa fɔɔ do naane nla nla.

⁸ Awa à mà iyi wooda í sɛa bii amane ɲa à waa ceɔ ice si bei í jɔ. ⁹ Nɔ à mà iyi a kù jile wooda na inɛ dee dee ɲa. Á jilɔɔ na woo donda wooda ɲa, do hai gbo ide ɲa, do ilu dulum ɲa, do inɛ ɲa iyi a kù mà beɛrei Ilaaɔ walakɔ mii ɲa iyi à je tɛɛ, do inɛ ɲa iyi à waa kpa iyeɔ baa ɲa ɲa, do woo kpa inɛ ɲa, ¹⁰ do woo ce sakara ɲa, do inɛmɔkɔ ɲa iyi à ya maa sùɔ nje, do inɛ ɲa iyi à waa ce inɛ ɲa ile à waa ta, do woo sɔ ibo ɲa, do woo ceekpe si ibo ɲa, do inɛ ɲa iyi à waa ce mii baa yooma fei iyi kù waa too si cio jiida. ¹¹ Cio jiidau í naai hai si laabaau jiida iyi à daam si awɔ. Ilaaɔ ilu amboei iyi í ya weea inɛ ɲai laabaau jiidau wa fãa.

Í saabu Ilaaɔ na araareɛ

¹² Ñ saabu Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa, nɲu iyi í muum gbugbã ñ ceɔ icɛm. Ñ saabuɛ si na iyi í jɔ í kam ilu naane nɔ í cicaam si iceɛ, ¹³ baa do iyi ñ ya n maa n fɔ laalɛ wo nɔ ñ ya n maa n kpɔa iju nɔ idɔɔkɔm ci ya jl. Do nɲu fei, í ce araarem si bei n kù mà mii iyi ñ wa n ce, si na iyi í jɔ n kù dasie naane wo. ¹⁴ Nɔ wee didɔi Lafɛɛ nwa í caa sim, nɔ í jɔ ñ dasie naane nɔ ñ nɛ kubii inɛ ɲa. ¹⁵ Ide ilu naane iyi í jɔ í yɔ awɔ í gba ɲa mam mam. Ideu wee. Jesu Kirisi í naai si andunya ku faaba ilu dulum ɲa. Amui ñ rɛ ɲa do dulum, ¹⁶ amma Ilaaɔ í ce araarem ku ba Jesu Kirisi ku yɔkɔ ku nyisi

temua hai nɛ kɔɔɛ si amu iyi ñ je inɛ ngboi ilu dulum ɲa. Nɔ ñ bi n jea inɛ ɲa iyi aa na a dasie naane a ba kuweɛ hai tã yaase jiida. ¹⁷ Ilaaɔ nɲu akai í je ilaalu hee do aɲɔ fei, ci ya ku nɔ a ci ya yɔɔ do iju. Ka saabuɛ nɔ ka mà beɛɛɛ hee do aɲɔ fei. Ami.

¹⁸ Timotee amam, ide iyi ñ wa n jilɛɛ wee si bei à ce wallie wo na irie. Jɔ idei walliu ku je jine i gùɛ iyi aa maa jabuɔ í ceɔ igù jiida. ¹⁹ Leekí dim dim si naane ku dasie nɔ í maà ce nkãma iyi á jɔ idɔɛ ku ye taaleɛ. Amma inɛ gɔ ɲa ngu ɲa à kɔ ku gbo lasabu jiida iyi idɔ ɲa wa sɔ ɲa nɔ à jɔ naane ku dasi ɲa í ce nfe. ²⁰ Si inɔ ɲai Himeneɔ do Alesandu à wa, nɔ ñ so ɲa ñ daa Seetam si awɔ ku ba a mà iyi kù sɛa a maa fɔ laalɔ Ilaaɔ.

Ide i kutɔɔ

2

¹ Mii sinte iyi ñ wa n tɔɔ ɲei í je í ya ce kutɔɔ ɲa. Mii iyi í nɛ bukaataɛ fei, í ya tɔɔ Ilaaɔ ɲa nɔ í ya ce kutɔɔ na irii inɛ fei ɲa nɔ í ya saabu Ilaaɔ na iri ɲa ɲa. ² Nɔ í ya ce kutɔɔ ɲa na irii inɛ ngboi ile ɲau hee do inɛi anyi ɲa ɲau fei, ku ba ka yɔkɔ ka je andunya nwa do laakai ku sù, nɔ ka ya ce kuweɛ jiida ku ba inɛ ɲa a mà beɛrei Ilaaɔ. ³ Dimii kutɔɔ beɛbei í sɛa nɔ í ya dɔa Ilaaɔ woo faaba nwa si. ⁴ Í bi beɛbei domi í bi inɛ fei ku ba faaba nɔ ku mà ntɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ Ilaaɔ akai í weɛ, nɔ inɛ akã mɔi í wa si afei Ilaaɔ do amane ɲa ku ba ku jɔ amane ɲa a dɔ do Ilaaɔ. Lafɛɛu nɲui í je Jesu Kirisi, nɲu iyi í baa í je amane, ⁶ nɔ í na arae ku yaɔ inɛ fei hai si dulum deɛ. Beɛbei si waati jiidaɛ í nyisi wa iyi Ilaaɔ í bi amane fei ku ba faaba. ⁷ Na nɲui Ilaaɔ í cicaam n je woo waazɔ do woo bɛ, nɔ n kɔ dimi mmu ɲa si cio si ide ntɔ nɔ n sɔ ɲa a dasi Jesu naane. Ntɔi ñ wa n fɔ n kù wa n sɔ ibo.

⁸ Na nɲu, tengi bii í ya ce kutɔɔ ɲa fei, bii inɛmɔkɔ ɲa à wu awɔ lele à waa ce kutɔɔ, ñ bi ku ya je do idɔ kumá, idɔɔkɔ do kakɔɔ ku maà ya wasi.

⁹⁻¹⁰ Beɛbe mɔi ñ bi inaabo ɲa a ya dasi jine ku nɛ beɛɛɛ ɲa si azaka. Í sɛa booda ɲa kù je kookoosu jiida si bei í jɔ inaabo ɲa iyi à ni aɲa à mà beɛrei Ilaaɔ a ya ce, ku maà ti ku je do iri kubai faayi walakɔ do sabai wura ɲa walakɔ do lege ɲa, nɔ a mà ya dasi jine fia nkpɔ nkpɔ. ¹¹ Í sɛa inaabo ɲa a gbo ciou si laakai do jirima mam mam. ¹² Ñ kù je inaabo ɲa a kɔ si cio walakɔ a je inɛ ngboi inɛmɔkɔ ɲa. Amma í sɛa a ya maa coko. ¹³ Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jɔ Adamui Ilaaɔ í tako í taka í bei í taka Efa. ¹⁴ Nɔ kù je Adamui Seetam í dɔ ijuɛ. Ijuɛ aboɛi í dɔ n abou í kua woodai Ilaaɔ. ¹⁵ Amma inaabo ɲa aa ba faaba si kpɔai ama ku bí bii à waa mu ara ɲa nɔ à leekí si kpɔai naane ku dasi do kubi do kuweɛ iyi í má.

Inɛ ngboi inɛi igbei Jesu ɲa

3

1 Ide ilu naane wee. Bii ine go í bi nñu ku je ine ngbo si igbei inei Jesu ña, ice jiidai í bi. 2 Í sía lafée ku maà ne taale go nò ku ne abo akà lege lege, si anyie nò ku je ine go iyi í ya saku nò ku mà arae, ku maà je amane yaka yaka, amma ku je ine go iyi í ya yaee ine njoo ña nò ku je ine go iyi á yòkò ku kò ine ña si cio. 3 Nò ku maà je woo mò atè walakò woo bi ija, amma ku je ilu suuru iyi wa de laakai ku sù, nò ku maà je woo bi fia yaamò. 4 Nò ku je ine go iyi í nò kpasèe mam mam, nò amae ña à ya jirimaè nò à mà beere ine ña. 5 Ntò ntò, bii ine kù mà bei á ce ku mu kpasèi nñu takae, beirei lafée á ce ku mu inei igbei Ilaaò ña. 6 Nò kù sía ku je ine iyi í dasi Jesu naane titò titò, domi á yòkò ku na ku ne faau nò Ilaaò á ye taalee bei í ye taalee Seetam. 7 Si anyii nñu, í sía hai dasi Jesu naane ña a màa je seeda jiidae ku ba a maà dondae, nò ku maà na ku dasi cekùm dii Seetam.

Woo ce icei igbei inei Jesu ña

8 Beebe moi woo ce icei igbei inei Jesu ña á sía á je ine ña iyi à ne beere, a maà ti a je ilu gele minji ña, walakò woo mò atè yaamò, walakò woo de fia do bisi laalo. 9 Amma í sía a leeki dim dim si naane ku dasi do ido iyi í má. 10 Nò í sía a cò laakai ña tità. Bii á ye a de ne taale go a bei a ləsi ice ña ku ce. 11 Beebe moi í sía abo ña ña a je ine ña iyi à ne beere, nò a maà je woo sò irii ine, amma a je woo gaya ña iyi à ne naane si mii fei. 12 Í sía woo ce icei igbe ñau a je ilu abo akà lege lege nò a je ine ña iyi à nò ama ña ña do inei kpasè ña ña mam mam. 13 Woo ce ice ñau, bii á waa ce ice ña do ino akà aa ne beere si kuwée ña, nò aa ne ido ku buba ntò ntò si naane ku dasi iyi Jesu Kirisi wa mu nwa.

Asii nla nla

14 N dasi ido n naa n yeè, amma ñ kòe tiaui ihè wai 15 ku ba baa bii í na wa kpei, í mà bei í jò inei nyaanzei Ilaaò ña a maa neò ara ña, waato inei igbee ña, nñu iyi í je icui kuwée. Igbeui í ye bei sabei ntou do gbugbàe. 16 Do ntò, ine go kù wee iyi á yòkò ku jà kulai asiii kpàai Ilaaò ku tò nwa. Kirisi í baa í je amane nò à yòò, Nò Hundeì Ilaaò í jò à mà iyi ine dee deei. Amaleka ña mò à yòò. Á waazo idee si dimi baa yooma fei. Nò à dasi idee naane si andunya. Nò à soo lele í nyi si amboeè.

Woo kəsi cio ilu ibo ña

4

1 Hundeì Ilaaò í fò dee dee í ni si awaatii ankāanyi ine go ña aa jò kpàai naane ku dasi, a màa jirima ideì woo ði ijui ine ña do kukosii Seetam. 2 Dimii kukəsi nñu wa naai hai bi ilu muafiti ña do woo sò ibo ña. Ine ñau à lele ido

ña hee ci ya ye taale ña má. 3 Amane dimi beebe ñai à ya ni kù sía ine ña a so nje. Nò à ya nyi a ni mà ije go ña à wee iyi kù sía ine ña a jòò, baa do iyi ije ñau Ilaaò í taka ñai ku ba woo dasie naane ña iyi à mà ntou a ya jòò do saabu ajò. 4 Nkàma kù wa si iyi aa nyò, domi mii iyi Ilaaò í taka fei mii jiidai, nò í sía ka gba fei ndee do saabu. 5 Ntò ntò, mii fei í mài bii á waa ceò ice do yaase bei ideì Ilaaò í fò do bii á waa ce kutòò.

Woo ce ice jiidai Jesu Kirisi

6 Bii í waa kòa woo dasi Jesu naane ña si bisiu ihè, aa je woo ce ice jiidai Jesu Kirisi, nò naane ku dasi do ideì kukosi jiidai iyi í waa too si á yei bei ije iyi í waa na hundee. 7 Amma kasi ará hai ne yaase ña iyi a kù waa too si ideì Ilaaò. Hanya í ce kuwèee si bei á dōa Ilaaò si. 8 Ntò, icei ara aranfaanie kù la, amma ideì Ilaaò ku leeki í si ne aranfaani si mii fei, domi si bei á ne kuwèei nsei do ti ala. 9 Ide iyi à fòu be ide ilu naaneì iyi í jò í yò awò í gba ña mam mam. 10 Na ñai í ce á jaba á waa ceò ice, domi kpàa ku cò nwa si Ilaaò í wa, nñu iyi í je icui kuwée, nò í je woo faabal ine fei, woo dasi Jesu naane ña mòm nii á re.

11 Sò ña a jirima mii ñau ihè nò í kò ña si cioe. 12 Maà ti í jò a dondae na awaastù ku jee, amma jò í nyisi woo dasi Jesu naane ña yaase jiidai si ide ku fàe, do kookoosui kucee, do kubie, do naane ku dasie, do dee dee ku jee. 13 Hee n maa n to wa, hanya í ka kukoi ideì Ilaaò, nò í kò ine ña si, nò í ce waazoè. 14 Maà ti í ce atafii si amua iyi í wa sie, iyi Hundeì Ilaaò í muèe si waati iyi à ce waliì na irie nò ine ngboi igbei Jesu ña à lee awò si iri. 15 Laakaie fei ku wa si ideu ihè, nò í naa arae mam mam ku ba ine fei ku ye waju ku bòe. 16 Ce laakai do bei í waa je kuwèee do cio iyi í waa kò si nò í ya maa temua si. Bii í waa ce beebe, aa ba faaba, awò do ine ña iyi à waa gbo idee.

Iseenei woo dasi naane ña ña duusòò

5

1 Maà ya fò si mòkò ngbo ña ide do gbugbà, amma jò í ba ña ide ku fò kpele kpele bei baai awò takae. Nò í cea awaastù ña bei ifàe ña do igbàe ña, 2 abo ngbo ña mò bei iyee ña, nò inaabo saatarà ña mò í ce ña bei wecè ña, daae fei kù mà bi tu ña.

3 Gbòa jaàð ña nò í mà beere ña, ña iyi à je jaàð do ntò. 4 Amma bii jaàð go í ne amu ña wala tòku ña, í sía amae ñau a woo bei nñu mò í tako í ce ña. Bii á waa ce beebe à waa cea Ilaaò icei, nò nñui á dōa Ilaaò si. 5 Inaabo iyi í je jaàð do ntò nò kù ne ine go iyi á woo, kpàa ku còe fei si Ilaaò í ya wa nò í ya maa ce kutòò ku maa tòò sobie dasàò idù. 6 Amma jaàð iyi wa je andunyaè do faayi í ye bei iku baa bii í wee si hunde. 7 Ide ña iyi aa ya maa sò ña mbe ku ba ine go ku maà ye taale ña. 8 Ine iyi kù waa gbòa nyaanzee ña, iyi í re mòm inei kpasèe ña,

lafɛɛ í kɔsi naane ku dasi, nɔ laalo ku jee í re baa hai dasi Jesu naane.

⁹ Maà ti í kɔ irii jaaɔ go si tia bii à ya kɔ irii jaaɔ nja * bii kù je lafɛɛ í ne aɔɔ kita, nɔ kù je ilu mako akã, ¹⁰ nɔ ku je ine go iyi à waa je seedaí ice jiiɔae. Nɔ ku je inaabo iyi í mà amu nja ku mu, nɔ ku je ine go iyi í ya yaae ine njoo nja nɔ ku wie kutei woo dasi Jesu naane nja *, nɔ ku ya sobi ine nja iyi a wa si wahala, nɔ kù je ine go iyi í ya ce ice jiiɔa baa yooma fei.

¹¹ Amma maà ti í doo jaaɔ saatarã nja si inɔi jaaɔ nja, domi waati iyi kubi á tale nja aa ce Kirisi atafii, aa bi a so mako ¹² nɔ aa je ilu taale nja si na iyi í jò a kù ceò ide iyi à wau ice. ¹³ Si anyie nɔ aa ne ikà a ya maa dabii dabii kpasɛ doo kpasɛ. Iyi í re mòm, aa ya maa so irii ine nja nɔ a ya maa gũ wɔbã nɔ aa je woo sisi ide nja. ¹⁴ Na nju nja bei í jò ñ bi jaaɔ saatarã nja a so mako a bí ama, nɔ a dasi kpasɛ nja iju jiiɔa, ku ba a maà na a mua mbɛɛ nwa nja kpãa a fɔ laalo nwa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ jaaɔ nja, gɔgɔ nja à yaa tá à waa too kpãai Seetã. ¹⁶ Amma bii woo dasi Jesu naane go í ne jaaɔ nja si nyaanzee, í sɛa ku sobi nja, ku maà ti ku kãa igbei inei Jesu nja asou ku ba igbeu ku yoko ku sobi jaaɔ nja iyi a kù ne ine go.

¹⁷ Si anyii nju, ine ngboi igbe nja iyi à waa ce ice jiiɔa, í sɛa í doo nja ilu beere iyi à ne aranfaani nla nla. Iyi í re mòm nju í je ine nja iyi à waa ce kookaai si waazo doo cio ku kɔsi. ¹⁸ Kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, í maà ti í ði gelei kete iyi wa jojo si bilee wa nya yoyɔe. Nɔ wa fɔ má í ni, woo ce ice í ne kpãa ku gba fia. ¹⁹ Bii à aa à sɛe taale iyi ine ngboi igbe go í ce, maà ti í jesi ideu, bii kù je amane minji wala meeta í je seeda. ²⁰ Ine nja iyi à waa ce dulum, sɔ nja si wajui inei igbe nja fei ku ba ine nja iyi à gbe a ce njo.

²¹ Ñ wa n tɔɔe si wajui Ilaaɔ doo Jesu Kirisi doo si wajui amaleka kumáe nja, gbo ideí kukɔsi ihɛ, maà ti í ce njoí ijuí ine go. Nɔ í maà ti í ce ngɔgo na kubii kpaasi. ²² Maà ti í saasa í lea ine go awo si iri ku ba í maà ne ikpɛ si dulum ðii ine go. Fa arae hai si dulum.

²³ Maà ya mɔ inyí nju akã, amma í ya mɔ vɛɛ keeke na baanii inɛ si na iyi í jò í ci ya fe bɔɔ.

²⁴ Dulum ðii ine go nja í ya fitai gbasasa a bei a kiiti nja. Amma ti ine go nja í ya fitai doo ankãanyi. ²⁵ Beebe mai ice jiiɔa mɔ í ya fitai gbasasa, nɔ baa bubue iyi a kù yoo waati beɛbe, kaa manji doo ajɔ fei.

6

¹ Ine nja iyi à je aru fei í sɛa a doo lafɛɛ nja nja ilu jirima nja si mii fei, ku ba ine go ku maà ba faya ku fɔ taaleí irii Ilaaɔ walako kukɔsi nwa.

² Aru nja iyi à ne lafɛɛ woo dasi Jesu naane nja a maa donda nja a ni anja à je saa na saabui Lafɛɛ. Amma si na iyi í jò ine nja iyi à waa je aranfaanii ice njau à je woo dasi Jesu naane nja iyi Ilaaɔ í bi, nju í jò í sɛa a ce nja ice ku re. Mii iyi í sɛa í waazo nja mbe ne í kɔ nja si cioe.

Kukasi ibo doo amani jiiɔa

³ Ine iyi wa kɔa ine nja si cio mmu go nɔ kù waa too ide ntɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi iyi á jò ka mà beereí Ilaaɔ, ⁴ lafɛɛ ilu faau nla nlaí, kù mà nkãma. Amma wa ce bɔi kakoo doo ide ku fengee. Nɔ hai bei igu doo ija doo arabu wa naa, nɔ nju í ya jò ine nja a ci ya naane nje. ⁵ Nɔ í jò irii ine nja í sinda a kù mà ntɔ, à ya maa ce kakoo hai ne koo. À tamaa kpãai ideí Ilaaɔ ku too á ce nja ilu amani njaí.

⁶ Ntɔi, kpãai ideí Ilaaɔ ku tɔo amani nla goi, bii amane í saabu si mii iyi í ne. ⁷ Ntɔ ntɔ, a kù naaɔ nkãma wa si andunyau ihɛ, nɔ beɛbe mai a kaa ka neò nkãma. ⁸ Na nju, bii à ne ije doo nyau nja á sɛa ku to wai wo. ⁹ Amma ine nja iyi à waa bi anja a je ilu fia nla, à ya dasi kulelei, nɔ bine laalo nkpɔ nkpɔ hai ne yaase a mu nja bei cekúm nɔ ku sasi nja si ina iyi í ci ya ku a ce nfe. ¹⁰ Beebei á ce si na iyi í jò kubii fiaí í je icai laalo ikã ikã baa yooma fei. Njuí ine go nja à lɔsi ku de hee à yaa hai si kpãai naane ku dasi, à baa à dasi ara nja si kpãai wahala.

Iyi Pɔlu í dasi Timotee ku ce

¹¹ Amma awo iyi í je ti Ilaaɔ, saa mii nja be fei. Nɔ í lele kpãai dee dee ku je doo beereí Ilaaɔ ku mà doo naane ku dasi doo kubii doo temua doo daa didɔ. ¹² Jabu jiiɔa si kpãai naane ku dasi. Leeki dim dim si kpãai kuwee hai tá si bei Ilaaɔ í kpee. Na kuweeui í je seeda jiiɔa si wajui ine nkpɔ. ¹³ Ñ wa n sɛe si wajui Ilaaɔ, nju iyi wa na mii fei kuwee, doo si wajui Jesu Kirisi, nju iyi í je seeda jiiɔa si wajui Pɔnsu Pilati, ¹⁴ jirima woodau, nɔ kuwee ku maà ne riisi doo taale go hee ku toɔ ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁵ Ilaaɔ, nju iyi í je icui ino didɔ fei, á jò ajou ku to wa si waatie. Nju akã lege lege í ne yiiko si mii fei, nju í je ilaalu ilaalu nja, doo Lafɛɛ lafɛɛ nja. ¹⁶ Nju akãí í je ine iyi ci ya ku. Nɔ í wa si inya kumá iyi ine go kaa yoko ku maai si. Ine go kù yoo, nɔ ine go kaa yoko ku yoo mòm. Nju í ne beere doo gbugbã iyi ci ya tá. Ami.

¹⁷ Sɔ ilu amani nja a maà ti a tɔo fufu, nɔ naane nja ku maà wa si amani iyi á na ku tá, amma a jò naane nja ku wa si Ilaaɔ, nju iyi wa mu nwa fei ndee doo ino akã ku ba ka weeɔ ino didɔ. ¹⁸ Sɔ nja a ce mii iyi í sɛa, a je ilu amani si jiiɔa ku ce, nɔ a ya kpãa ine nja amani nja doo ino didɔ. ¹⁹ Beebei aa singaa ara nja

* **5:9** tia bii à ya kɔ irii jaaɔ. Si tiauu bei à ya kɔ irii jaaɔ nja iyi à jesi anja a maà so mako má nɔ a na kuwee nja a ceoɔ Ilaaɔ ice hee kooi kuwee nja. Anjai inei igbei Jesu nja à ya na bukaatai mii iyi à ne. † **5:10** ku wie kutei woo dasi Jesu naane nja Bi Zuifu nja bii ine go í naa kpasɛ nja à ya wieaa kutei bei awa mɔ à ya ka muua ine inyí ku mɔ. Amma bi Zuifu nja, arui í ya wie kutei ine njoo.

amani jiidai ala iyi kaa beje no a ba kuwεε iyi
 í je kuwεε do ntɔ.

²⁰ Timotee, ide iyi à daε si awou, muu ku
 sɩa. Fa arae hai si ide nfe nfei andunya. Maà
 ce kakoo do ine ŋa iyi à waa tamaa aŋa à ne
 kumà. ²¹ Kumàui ine go ŋa à waa ni aŋa à ne,
 nŋui í jò à nyo hai si kpāai naane ku dasi.

Didāi Ilaaō ku wεε do iŋε.

Tia minjisi a iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Polu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ. Ilaaɔ í dasim n sisi ideí kuwɛɛ iyi í wãɔ wa si anu akã nwa do Jesu Kirisi.

² Amui ñ kɔɛ tiau ihɛ wa Timotee, awɔ iyi ñ bi jiiida nɔ ñ ye bei ama abím si kpáai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sũ.

Saabu do gbugbã ku mua

³ Ñ wa n saabu Ilaaɔ, nɗu iyi ñ wa n tɔɔ do ido hai ne taale si bei balam ña à tako à ce wo. Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ na irie, nɔ dasãɔ idũ fei ñ ya n maa n ye gígíe si kutɔm. ⁴ Ñ wa n ye gígíi kukpataɛ *, nɗui í jò ñ bi ku yeɛ ntɔ ntɔ ku ba inɔ didãm nɔu ku kã. ⁵ Ñ wa n ye gígíi naane ku dasi hai ne muafiti iyi í ne. Dimiɛi ayie Loisi do iyee Enisi à neu. Ñ mà kam kam iyi awɔ mɔ í nɔɔ. ⁶ Ñɔi í jò ñ wa n ye gígíi iyi í sla í ce ice do amua iyi Ilaaɔ í muɛɛ si waati iyi ñ lee awɔ si iriu, ⁷ domi Hunde iyi Ilaaɔ í mu nwa kaa jò ka ce njo, amma í ya jò ka ne gbugbã do kubi do ara ku mu.

⁸ Na nɗu, maà ti í ce anyɔi sɛɛɗai Lafɛɛ nwa ku je, nɔ í maà ya ce anyɔi amu takam, amu iyi ñ wa ile piisɔɔ na irie. Amma jò í jesi awae ka ye ijuukpã ajɔ na irii laabaau jiidau nɔ í maa neɔ gbugbã iyi Ilaaɔ í muɛɛ. ⁹ Nɗui í faaba wa nɔ í kpe wa ka je inɛɛ ña. Kù je na ice nwa ña iyi à ce, amma si na iyi í jò nɗu takae í bi beɛbei na didɛu. Didɛu í jile nwai hai tako tako na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ¹⁰ Nsei, kunaai woo Faaba nwa Jesu Kirisii í nyisi wa didɔu. Jesu Kirisiui í kpa irii gbugbã iku nɔ í nyisi wa kuwɛɛ iyi ci ya tà na saabui laabaau jiidau.

¹¹ Ilaaɔi í jò ñ je woo be do woo kɔsi cio ku ba n sisia inɛ ña laabaau jiidau. ¹² Ñɔi í jò ñ wa n ye ijuukpãu ihɛ. Amma anyɔ kù waa muum, domi ñ mà inɛ iyi ñ dasi naane ñ nɔ ñ mà kam kam iyi í ne gbugbã ku maa mu ide iyi í jòɔm nɔu hee ajɔu koo toò wa. ¹³ Ide ntɔu iyi ñ sisie, muu do naane jiiida do kubi iyi à ne si anu akã nwa do Jesu Kirisi. ¹⁴ Ide jiiida iyi à daɛ si awɔ, muu do gbugbã Hundei Ilaaɔ iyi í wa si wa.

¹⁵ Awɔ takae í mà iyi inɛi Azii ñau fei à fũ sim awɔ. Si inɔ nɗa bei Fijeli do Heemɔjeni à wa. ¹⁶ Ilaaɔ kù ce araarei nyaanzei Onezifɔɔ domi í muum gbugbã ise feɛfelo. Kù nɔ kù ce baa anyɔi iyi ñ wa piisɔɔ. ¹⁷ Iyi í toyo wa Romu mɔm í dedɛɛm nii do inɔ akã hee í koo

í yem. ¹⁸ Nɔ Lafɛɛ ku jò Ilaaɔ ku ce araareɛ si ajoi kiituu. Awɔ takae í mà sãa sãa ice iyi í ceem Efeɛzɔu.

Woo jabu jiidai Jesu Kirisi

2

¹ Na nɗu, awɔ amam, mua arae gbugbã si didɔ iyi à ne do anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ² Iyi í gbo ñ wa n fɔ si wajui ilu sɛɛda nkɔu, daa ilu naane go ña mɔ si awɔ, inɛ ña iyi aa yɔkɔ a kɔ inɛ go ña mɔ si cio.

³ Ijuukpã iyi á naa sie bei amu mɔ fei, jò í jesi bei woo jabu jiidai Jesu Kirisi. ⁴ Sooge iyi í wa ikoi igũ ci ya ce wũai andunya bii wa bi ku ce idɔɔbii inɛ ngboɛ. ⁵ Woo ce gaasai ku sei kaa yɔkɔ ku ba ribai aree bii kù je í jirima woodae ña. ⁶ Beebe mɔi woo logoo iyi í ce ice do wahala nɗui á tako ku je amaaɛɛ *. ⁷ Lasabu si ide ña iyi ñ wa n fɔu ihɛ, nɔ Lafɛɛ á sobie í bei í gbɔɔ yaasei fei ndɛɛ.

⁸ Ye gígíi Jesu Kirisi, tɔkui Davidi, iyi í jì hai si balɛu. Ideei í wa si laabaau jiidau iyi ñ wa n waazɔ. ⁹ Na laabaau jiidau ñ wa n ye ijuukpã hee à ðim do sɛsee bei woo ce laalɔ. Amma idei Ilaaɔ si à ði. ¹⁰ Ñɔi í jò ñ wa n temuad fei ndɛɛ na irii inɛ ña iyi Ilaaɔ í cicaɔ, ku ba anɗa mɔ a ba faaba do saabui Jesu Kirisi, nɔ a ne ikpɛ si amboee iyi ci ya tà. ¹¹ Ide ilu naane wee.

Bii à ku do nɗu, aa ka wee do nɗu.

¹² Bii à temua, aa ka je bomma do nɗu ajɔ.

Bii à nɔ à kɔsie, nɗu mɔ á kɔsi wa.

¹³ Baa bii à je hai ne naane ña, do nɗu fei, nɗu í je ilu naane,

Domi kaa yɔkɔ ku kɔsi arae.

Woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ

¹⁴ Ye inɛɛ ña gígíi ide ñau ihɛ fei nɔ í kɔnkɔn du ña si wajui Ilaaɔ í ni a maà ya maa ce kakɔɔ si ide ña, domi dimii kakɔɔ beɛbe kù ne aranfaani kãma, í gbe ku jò inɛ ña iyi à waa gbɔɔ a ce nfe. ¹⁵ Ce kookaai í maa ce iyi aa baɔ saabu si wajui Ilaaɔ, bei woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ, iyi í ya maa sisi ide ntɔi Ilaaɔ dee dee. ¹⁶ Amma waasu ide ña iyi a kù ne aranfaani go nɔ a kaa sobi inɛ ña si naane ku dasi nɗa, domi inɛ ña iyi à waa ce beɛbe à ya na a jìɔ Ilaaɔ a maa kooi. ¹⁷ Idei inɛ ñau be í yei bei juju sãmi iyi wa beɛɛ ara. Si inɔ nɗai Himeneɔ do Filetu à wa, ¹⁸ anɗa iyi à jò kpáai ntɔ nɔ à waa keke naane ku dasii inɛ nkɔɔ domi à ni awaatii kujli iku ña í lɔ tà. ¹⁹ Do nɗu fei, icui naane ku dasi nwa iyi Ilaaɔ í jile do gbugbã kaa yaya. À mà iyi ntai si na iyi í jò kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Lafɛɛ í mà inɛɛ ña. Nɔ í ni mà inɛɛ, inɛ iyi wa kpe irii Lafɛɛ fei ku saa laalɔ ku ce.

* **1:4** ñ wa n ye gígíi kukpataɛ Timotee í kpatai wo si waati iyi Pɔlu wa ne. Amma Pɔlu wa bi ku naa ku yoo má ku ba inɔ ku fɔ nɗau ku kpa iri. * **2:6** Si tia nwo go ña à ya ni, “beebe mɔi woo logoo á ce icei do wahala ku bei ku ba amaaɛɛ.”

²⁰ Si ile nla jee dimi ikā ikāi í ya wa be. Á ce gogo ña do wuru, gogo ña mo do iso fufu. Ine nñu ñau be ajai jingau nla ñai à ya ceò ice. Amma gogo ña mo à wee má iyi à ce do amà, gogo ña mo kaalei, ine nñu ñai à ya maa ceò icei ajo fei. ²¹ Na nñu, ine iyi wa nya arae hai si laalo ña iyi ñ fò ideeu fei, á yei bei jee iyi í ne beere. Á je ine iyi Ilaaó í cica ikā ku je tee mam mam, no Lafēe á yoko ku ceò ice si na iyi í jò í tã sòlu ku ceò ice jiiida baa yooma fei. ²² Saa kubi nfe nfei awaasū ña, deede kpāai dee dee ku je, do naane ku dasi, do kubi, do laakai ku sū, awo do ine ña iyi à waa tō Lafēe do ino akā. ²³ Amma maà ya ce kakoo si mii iyi kù ne aranfaani do iyi kù ne yaase, domi í mà kam kam iyi nñui í ya na ku bí ija. ²⁴ Nò wee kù sla woo ce icei Lafēe ku maa ja, amma í sla kù bi ine fei, nò kù je ine iyi á yoko ku kò si cio nò ku ya temua. ²⁵ Ine ña iyi á kù waa jesi idee í sla ku ba ña ide ku fò do kúrò. Á yoko ku je Ilaaó á mu ña kpāa a kpaasìò idò ña a mà ntò, ²⁶ nò laakai ña ku baa, a gbā hai si taai Seetam, nñu iyi wa mu ña wo nò í jò à waa ce idòobie.

Waatii ankāanyi

3

¹ Amma í sla í mà ña iyi kuwee nwa á na ku gaabu si waatii ankāanyi. ² Amane ña aa maa ce ideí iri ña, lasabu ña fei si fiaí á ya wa, aa je woo tō fufu, aa nyisi iyi aña à je ngogo, aa maa bu Ilaaó. A kaa jirima baa ña ña, aa je gudulu ña, a kaa mà beere Ilaaó. ³ Aa je hai ne kubi ña, a kaa ne arareí ine ña, aa je woo sò irii ine ña, a kaa mà ara ña, aa je ine ku gaabu ña, nò aa je mbēi woo ce jiiida ña. ⁴ Aa je ilu zamba ña, a kaa ne lasabu jiiida, aa ne faao. Aa bi faayii andunya ku re Ilaaó. ⁵ Aa maa too kpāai Ilaaó do gele, amma ilu muafiti ñai domi à kosi gbugbāe. Fa arae hai bi amane dimi beebe ña. ⁶ Gogo ña aa maa lo kpasē do kpasē ña a maa kāmia inaabo hai donda kulele ña. Inaabo ñau, dulum du ña í caa nò à waa too bine ikā ikā fei. ⁷ Iju iyi í má fei inaabo beebe ñau à waa de aña a mà ngogo, amma a kaa nò a mà ntòu pai. ⁸ Si bei Zanesi do Zambēesi à kosi Moizi wo, beebe moi ine ñau mo à kosi ntòu, iri ña í sinda mam mam. Naane ku dasi ña kù ne aranfaani kama. ⁹ Amma kookaai ña kaa boò ña bii kama, domi ine fei á na ku ye sūmu ku je ña, si bei à ye ti Zanesi do Zambēesi.

Iyi Pòlu í dasi Timotee ku ce

¹⁰ Amma awò í mà sãa sãa yaase bei ñ kò ine ña si cio do yaase bei ñ ce iseñem bi tu ñe, do mii ña iyi ñ dasi idò n ce, do naane ku dasim, do laakaim, do suurum, do kubim, do temuam. ¹¹ Í mà bōne iyi à nyisim do ijuukpā

iyi í bam si ilui Antiosi do Ikonimu do Lisitu. Kù ne bōne gò iyi n kù ye be. Amma Lafēe í nyam hai si fei nde. ¹² Ntoi, ine iyi wa bi ku ce kuwee dee dee si wajui Ilaaó si anu akā iyi í ce do Jesu Kirisi kù ne bei á ce iyi kù ye ijuukpā. ¹³ Amma ine laalo ña do woo sò ibo ña waati kama fei laalo ña í ya maa kōsōii. Si bei à waa ñi ijui ine gò ña, beebe moi à waa ñi ijui ara ña. ¹⁴ Amma awò, leekí dim dim si cio iyi à koe si, iyi í ne aranfaani ku kó ine ña si cio, ku nyisi amane kurarae, nò ku dasie kpāa jiiida má, nò ku nyisie yaase bei á jeò dee dee, ¹⁷ ku ba ine Ilaaó ku kō, nò ku tã sòlu ku ceò ice jiiida baa yooma fei.

4

¹⁻² Ñ wa n tōeí Timotee, í ya maa waaZoa ine ña ideí Ilaaó waati kama fei. Í ya tã sòlu baa bii beirei, à je a kù je. Ñ wa n tōeí si wajui Ilaaó do si wajui Jesu Kirisi, nñu iyi á kiiti ilu hunde do iku ña. Na irii kunyie wa do kunaai bommaei ñ wa n dasie iceu be. Na nñu, lele ña, nò í nyisi ña kurara ña, mu ña gbugbā, nò í kò ña si cioi ideí Ilaaó do suuru nla nla. ³ Ñ wa n fò beebeí domi waati gò wa naa iyi ine ña a kaa bi ideí kukosi jiiida ku gbò, amma aa dedea ara ña woo kò si cio nkpo, ine ña iyi aa lele ña do ide iyi à bi ku gbò. ⁴ Aa kò ku gbò ide ntòu, nò aa sinda ara ña si ideí arái amane ña. ⁵ Amma awò, mu arae si mii fei, temua do ijuukpā, ce icei laabaau jiidau ku waaZoe, nò í jò icei ideí Ilaaó iyi í waa ce ku kō mam mam.

⁶ Amma amu takam, kuweem í je bei atēi kuwee iyi à waa nikā, nò waati iyi an jò andunya í maai wa. ⁷ Ñ jabu jiiida, nò ñ sei ñ bò hee koo, nò ñ wa n leekí si naane ku dasi dim dim. ⁸ Nsei, ñ mà iyi an ba ribai dee dee ku je. Lafēe woo kiiti dee dee í muum si ajo nñu. Kù je amu akā, amma hee do ine ña iyi à bi ajai kunyie wa fei.

Idei ankāanyi

⁹ Ce kookaai í hāmēem wa rya rya, ¹⁰ domi Demasi í jòm í bò Tesalonika si na iyi í jò í bi andunya kaa kaa. Kerēsani, ine nñu í ne ikpa ilei Galati nò Titee mo í ne ikpa ilei Dalumasi. ¹¹ Luku nñu akāi í wa bi tom ihē. Gbā Maaku iñeò í naa wa ajo ña, domi á yoko ku sobim si icem nou. ¹² Ñ be Tisiki Efēeze. ¹³ Bii í waa naa, soom kumboo ku nya tūtúm wa iyi ñ jò Torasi kpasēi Kaapusi, do tiam ña, iyi í re mòm nñui í je iyi à ce do batau.

* **4:14** gbedeu Gbede iyi à waa faau ihē kù je bei gbede ku rō kaako ña. Ine nñu iso ku ce booda ña do iwē iyi ine ña à ya maa tsoi í ya yòs.

¹⁴ Alesandu gbɛdeu *, í ceem laalɔ ntɔ ntɔ. Lafɛɛ á sɔ́a mii iyi í ce. ¹⁵ Awɔ mɔ laakaɛ, domi í kòsɪ́ ide nwa do gbugbã.

¹⁶ Inɛ kãma kù nɔ kù leekɪ́ do amu sinteu mɔm iyi ñ wa n kɔ̀ò aram, arja feii à jòm. Ilaaɔ ku maà mu ña do. ¹⁷ Do nɣu fei, Lafɛɛ í leekɪ́ do amu í muum gbugbã, ku ba n waazo laabaau jiidau mam mam nɔ dimi mmu ñau fei a gbɔ̀. Nɔ ñ fita si wahalau bei inɛ iyi í gbã hai si gɛ̀lei muusu nla. ¹⁸ Lafɛɛ á nyam hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ kú jò n lɔ si bommai leleɛ do alaafia. Ka saabuɛ hee do oja fei. Ami.

Fɔ̀i ankãanyi

¹⁹ Ce Pirisila do Akilasi fɔ̀ do inɛi kpasɛ́i Onezifɔ̀ ña. ²⁰ Erasitu í gbe Kɔ̀renti be nɔ ñ jò Torofimu Miletu, domi kù waa nɛ baani.

²¹ Ce kookaai í naa hee sukui tãtũ ku maa to. Ebulusi, do Pudɛni, do Linusi, do Kolodia, do inɛ nwa ñau fei à waa ceɛ fɔ̀.

²² Lafɛɛ ku wɛɛ do awɔ.

Nɔ didɔ́i Ilaaɔ ku wa si inɛ fei.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Titee

Pɔlu í ce Titee fɔ

¹ Amui Pɔlu, woo ce icei Ilaaɔ do woo bei Jesu Kirisi, amui ñ kɔ tiau wa. A bem nii n koo n sobi ine ña iyi Ilaaɔ í cicaɔ ku ba a dasie naane, nɔ a mà ntɔu si gámei kpáai naane ku dasi nwa. ² Iyi bei á jò a maa cɔ kpáai kuwɛɛ hai tá. Ilaaɔ ci ya sɔ ibo. Nɔ baa hai kù takai andunya í ce kuwáí kuwɛɛ hai tá. ³ Nɔ nsei, si awaati iyi í jileu, í jò ideu í fita. Ideui í daam si awɔ n waazoe si bei í jileem, nɔ iyi iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa.

⁴ Amu Pɔlu ñ wa n ce tiau ihē wai, Titee. Si bei do saabum nii ì dasiò Jesu naane bei amu mɔ, nɔ iyi í jò í je ama abim. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi woo faaba nwa a muue didɔ do laakai aká.

Ice iyi Pɔlu í dasi Titee Kereti

⁵ Ñ jòe Kereti bei ku ba í teese ide ña iyi í gbeu, nɔ í cica ine ngbo ña si igbei inei Jesu ña si ilu ñau fei si bei ñ sɔeu. ⁶ Ine iyi á je ine ngboi igbeu í gbe ku je ine iyi kù ne taale gɔ, iyi í ne abo aká lege lege nɔ amae ña á je woo dasi Jesu naane ña. Ku maà je a maa sɔ iri ña do daa bututu nɔ a maà je amu ña iyi a ci ya jirima ine. ⁷ Ntɔ ntɔ, ine ngboi igbeu icei Ilaaɔi wa ce. Na nɔ iyi í gbe ku je hai ne taale. Kù sɔa ku je ilu faau, walakɔ ilu idɔɔkɔ, walakɔ woo mɔ atē, walakɔ à bi ija, walakɔ ine iyi wa bi ku ba fia do bisi laalo. ⁸ Amma í gbe ku je ine iyi í ya yaae ine njoo ña, nɔ ku ya bi mii jiida ku ce. Nɔ ku je ine iyi í mà arae. Ku je ine dee dee do ine kumá nɔ ku ya saku. ⁹ Í gbe ku maa mu ide iyi í ne naaneu dim dim si bei á kɔaa si. Beebei á yɔkɔ ku mua ine ña iyi á gbe gbugbá nɔ ku tuse ña yaasei cio jiida nɔ ku kámba woo já ide ña.

¹⁰ Ñ wa n fɔ beebei domi ine nkpɔi í wa si igbeu iyi á kù waa jirima ine ngbo ñau, ine ña iyi á waa dasi ine ña iju dudú do ide nfe. Si inɔ ña, Zuifu ña iyi á dasi Jesu naaneu, aɓa mɔm nii á re. ¹¹ Í gbe a ganji ña, domi á waa bitandi nyaanze nkpɔ si bei á ya maa cio ña mii iyi kù jɔ. Á ya maa ce beebei ku ba a baò fia do bisi laalo. ¹² Inei Kereti gɔ takae iyi í je woo sisi ide iwē ña í ni, waati káma fei inei Kereti ña woo sɔ ibo ñai, nɔ á gaabu bei ñai sako ña, ilu ika ñai, lasabu ña fei si kpáai ije í wa. ¹³ Nɔ ide iyi í fɔu ntɔi. Na nɔ, sɔ ña ide do kugaabu ku ba a leekí dim dim si kpáai naane ku dasi, ¹⁴ nɔ a maà na a too si aláí Zuifu ñau, walakɔ woodai ine ña iyi á yaa hai si kpáai ntɔ. ¹⁵ Mii fei í máí bi ine ña iyi á má, amma nkáma ci ya má bi ilu riisi ña do hai dasi naane ña, domi lasabu ña do idɔ ña fei í ne riisi. ¹⁶ Á waa fɔ do gele á ni aɓa á mà Ilaaɔ, amma kookoosu ña wa já ña ide.

À je ine laalo do woo kò ide ña, a kaa yɔkɔ a ce mii jiida káma má.

2

Kukasi jiida

¹ Awɔ takae kɔ ña si cio jiida. ² Sɔ mɔkɔ ngbo ña a jò a mà mii iyi á waa ce, nɔ a je ilu beere iyi á mà ara ña nɔ a leekí si kpáai naane ku dasi dim dim do ti kubi do ti temua. ³ Sɔ abo ngbo ña mɔ a maa je kuwɛɛ ña dee dee béí í jò inei Ilaaɔ ña á ya ce. A maà je woo sɔ irii ine ña wala woo mɔ atē. Í sɔa a ya maa mua abo aso mɔkɔ saataru ña bisi jiida ⁴ ku ba a mà bei aa bi mɔkɔ ña ña do ama ña ña. ⁵ Nɔ a kɔ ña si a mà ara ña a je ine ña iyi aa leekí do mɔkɔ ña ña a maa ce icei abo aso mɔkɔ ña, a je ine jiida ña iyi aa sɔa mɔkɔ ña ña iri ile. Iyi bei á jò ine gɔ kaa yɔkɔ ku fɔ laalbi idei Ilaaɔ na iri ña.

⁶ Sɔ awaasú ña mɔ a mà ara ña. ⁷ Beebe mɔi awɔ takae, í ya jò a ye sie jiida ku ce si mii fei. Si cioe, nyisi ña iyi í je dee dee nɔ í waa ce mii iyi á dasie. ⁸ Sɔ ña idei ntɔu iyi á kaa yeò taalei idee. Iyi bei á jò anyo ku mu mbee ñe ña domi á kaa ba laalo nwa a fɔ.

⁹ Sɔ aru ña mɔ a jirima lafē ña ña si mii fei nɔ a ya ce mii iyi á dɔ ña si. A maà ya ba ña kakɔ ku ce, ¹⁰ nɔ a maà ya ce ña ile, amma a nyisi ara ña iyi aɓa á je ilu naane si mii fei. Beebei ine ña aa màò beereí cioi Ilaaɔ woo faaba nwa.

¹¹ Ñ ni í ce beebei domi Ilaaɔ í jò didɔe í naa si andunya. Didɔu á yɔkɔ ku mua ine fei faaba. ¹² Didɔu wa sɔ wa ka jò kɔdeei andunya do kuwɛɛ iyi kù waa mà beereí Ilaaɔ. Beebei aa ka ce kuwɛɛ nwa si andunyau ihē dee dee, ka màò ara nwa, nɔ ka màò beereí Ilaaɔ, ¹³ nɔ ka maa degbeò aɓa jiida iyi á waa cɔ kpáae, si bii Jesu Kirisi woo faaba nwa á nyisi ambooe. Jesu Kirisi nɔ iyi í je Ilaaɔ, nɔ nɔ iyi í la. ¹⁴ Í so arae í na na iri nwa ku ya wa hai si laalo baa yooma fei, nɔ ku ce wa ine kumá ña ka na ka je bei dimi aká iyi á je titi nɔ aká nɔ ka je ilu himma ka maa ceò ide jiida.

¹⁵ Beebei í sɔa í ya cioa ine ña. Sɔ ña ide do kugaabu, nɔ í mu ña gbugbá si bei í ne kpáae. Maà jò ine gɔ ku dondae.

3

Isenei inei Jesu ña

¹ Ye inei igbei Jesu ñau fei gigi a ya sɔa ilaalui ile ña do ine ngbo ña iri ile, a ya jirima ña, nɔ a ya tá sɔalu si ice jiida fei ku ce. ² Sɔ ña a maà ya fɔ laalbi ine gɔ, nɔ a maà ya de anui ine gɔ, amma a ya cea ine fei jiida nɔ a nyisi ine ña daa didɔ. ³ Í sɔa ka ce beebe domi tako wo awa mɔ à yei bei ine ña iyi á gbe. A kù ne yaase, a ci ya ka jirima Ilaaɔ, á ya ka maa ce kurara. Kɔdeei andunya baa yooma fei do faayi ñai á waa neò wa. Á waa

ce kuwɛɛ nwa do inɔ sãmi do bine. Nɔ à cé nje. ⁴ Amma waati iyi Ilaaɔ woo faaba nwa í nyisi jiida ku jɛɛ do bei í bi amanɛ ɲa, ⁵ í faaba wa. Waati beɛbei Hundeɛ iyi í da nwa si í bi wa ise gbeejisia nɔ í mu nwa kuwɛɛ titɔ. Kù faaba wa si na iyi í jò à ce icɛ jiida, amma si na iyi í jò í ce araare nwai. ⁶ Ilaaɔ í mu nwa Hundeɛ do inɔ akã na saabui Jesu Kirisi woo faaba nwa, ⁷ ku ba ka na ka je ine dee dee si wajui Ilaaɔ na didɔɛ nɔ ka je tubui kuwɛɛ hai tà iyi à waa cɔ kpãae. ⁸ Ideu í ne naane. Ñ bi i fɔ ideu i sisi ku ba ine ɲa iyi à dasi Ilaaɔ naane a ce kookaai a ceò icɛ jiida. Ideu ide jiidai nɔ í ne aranfãani bi ine ɲa. ⁹ Amma i ya feò kudeɛi ide hai ne yaase ɲa ku ce, nɔ i maà ya de irii bala nwa ɲa kú mà, nɔ i maà ya maa ce kakɔɔ hai tà si gãmei wooda. Iyi be fei ngbei, kù ne aranfãani kãma. ¹⁰ Ine iyi wa fɛɛfɛ ine ɲa, sɔɔ bei ise gbeeji i bei i nya lafɛɛ ikã. ¹¹ Awɔ takae i mà iyi amanɛ dimi beɛbe í yaai hai si kpãa jiida, wa ce dulum nɔ kookoosue í jò à ye taalee.

Idei ankãanyi

¹² Wee an na n be Aatemasi walakɔ Tisiki wa bi tɛɛ. Waati iyi ine akã ɲɲa á na ku to wa, ce kookaai i naa i bam Nikopolisi, domi bei ñ bi n maa n wa sukui tütü. ¹³ Mua Zenasi woo mà woodau do Apolo bukaatai mii iyi à bi fei si iseɛne ɲɲau, ku ba ngɔɔɔ ku maà gaizia ɲa. ¹⁴ Í sla ine nwa ɲau mɔ a hanya si icɛ jiida ku ce, ku ba a ba bukaatai mii iyi à bi nɔ a maà je kuwɛɛ ɲɲa ngbe ngbe.

¹⁵ Ine ɲa iyi à wa bi tom ihɛ fei à ceɛ fɔɔ. Ce ine ɲa iyi à bi wa si kpãai naane ku dasi fɔɔ.

Didɔi Ilaaɔ ku wa si inje fei.

Tia iyi Pᓚlu í kᓃa Filemᓃ

Pᓚlu í ce Filemᓃ fᓃ

¹ Amu Pᓚlu iyi ñ wa piisᓃᓃ na irii Jesu Kirisi, amu do Timᓃtee inᓃ nwa à ceᓃ tiau ihᓃ wai Filemᓃ, awoᓃ baakᓃᓃ nwa do minjisia nwa si iceu. ² Nᓃ à ce inᓃi igbei Jesu ስa iyi à ya tᓃᓃᓃ kpasᓃᓃ fᓃᓃ do weᓃ nwa Apia, do Aasipu, nᓃu iyi wa ba wa ku jabu. ³ Ilaaᓃ Baa nwa do Lafᓃᓃ Jesu Kirisi a mu nᓃᓃ didᓃ do laakai ku sᓃ.

Kubii Filemᓃ do naane ku dasie

⁴ Waati iyi ñ wa n ce kutᓃᓃ fei ñ ya n ye gigiei nᓃ ñ ya n saabu Aᓃ Lafᓃᓃ na irie, ⁵ domi ñ wa n gboᓃ baatui naaneᓃ iyi ñ dasi Lafᓃᓃ Jesu do bei ñ bi woo dasi Jesu naane ስa fei. ⁶ Ñ wa n tᓃᓃ Ilaaᓃ ku jᓃ amu akā iyi awae ስa ñ ne na naaneᓃ ku dasiu ku jᓃ ñ mà mii jiiida iyi ñ ne si kpāai Kirisi fei. ⁷ Baakᓃᓃm, kubieᓃ í muum gbugbā ntᓃ ntᓃ do inᓃ didᓃ nla nla, domi ñ waa tᓃ inᓃi inᓃi Ilaaᓃ ስa.

Pᓚlu wa tᓃᓃ Onezimu suuru

⁸ Na nᓃu, baa do iyi ñ ne kpāa na irii Kirisi iyi an tilasiᓃ í ce iyi í sᓃa, ⁹ do nᓃu fei, na kubii í jᓃ ñ wa n tᓃᓃᓃ suuru. Amu Pᓚlu, amu iyi ñ je mᓃkᓃ ngbo, nᓃ weᓃ nsei ñ wa piisᓃᓃ na irii Jesu Kirisi, ¹⁰ ñ wa n tᓃᓃᓃ suuru na irii Onezimu, nᓃu iyi í je bei amam iyi ñ bí si kpāai naaneᓃ ku dasi si ile piisᓃᓃ ihᓃ. ¹¹ Tako wo kᓃ sobie jiiida, amma nsei í je sobi nla nla bi tᓃᓃ do bi tom.

¹² Nsei ñ bᓃᓃ wai bi tᓃᓃ, nᓃu iyi ñ bi bei arai amu takam. ¹³ Ñ bi ku wa kᓃkᓃm nii wo ku sobim si agbeᓃ si waati iyi ñ wa piisᓃᓃ ihᓃ na laabaau jiiidau. ¹⁴ Amma n kᓃ bi n ce ngᓃᓃᓃ bii kᓃ yeᓃ, domi n kᓃ bi ñ sobim do tilasiᓃ, bii kᓃ je do idᓃᓃbie.

¹⁵ Á yᓃkᓃ ku je inᓃᓃ Onezimu ñ fᓃᓃᓃ nᓃᓃ ስa wo si waati keekeu ku ba ñ naa ñ nᓃᓃ do ᓃᓃ fei. ¹⁶ Kaa nyi wa bi tᓃᓃᓃ baa bei aru nᓃu akā má, amma í re aru. Á nyi wai bei baakᓃᓃ jiiidae. Ñ ne kubie ntᓃ ntᓃ, nᓃ í sᓃa titeᓃ ku re, domi kᓃ je arue nᓃu akā, í je baakᓃᓃᓃ si kpāai Kirisi má.

¹⁷ Na nᓃu, bii ñ waa kam bei kpaasiᓃ, gba nᓃu mᓃ bei aa gba amu takam. ¹⁸ Bii ñ rarae, walakoᓃ bii wa mu gbeseeᓃ, sindoe si irim. ¹⁹ Wee, ñ wa n kᓃ iyi ihᓃ do awᓃi amu takam, amu Pᓚlu, an sᓃae fei ndeᓃ. Baa bii n kᓃ fᓃᓃ, awoᓃ takae ñ mà iyi ñ waa mu gbesem na kuweᓃᓃ iyi ñ ba. ²⁰ Na nᓃu, awoᓃ inem, ñ wa n tᓃᓃᓃ í ceem didᓃu be na irii Lafᓃᓃ. Tᓃ inᓃm si kpāai Kirisi.

²¹ Ñ ceᓃ tiau ihᓃ wai si na iyi í jᓃ ñ wa n naaneᓃ iyi aa jirima ide iyi ñ wa n fᓃu, nᓃ ñ mà kam kam aa ce ku re baa iyi ñ wa n tᓃᓃᓃ. ²² Mii akāi í gbe, ceem sᓃᓃlui ile bii an naa n wa, domi ñ wa n cᓃ kpāa iyi Ilaaᓃ á na ku sindoom wa bi tu ስe má na saabui kutᓃᓃ nᓃᓃ.

Sukudᓃ ku tᓃ

²³ Epafaasi, awaᓃ inᓃᓃ iyi a wa ile piisᓃᓃ na irii Jesu Kirisi, í ni n ceᓃ fᓃᓃ. ²⁴ Beᓃᓃᓃᓃ mai woo bam iceᓃ ku ce ስa, Maaku do Aritaaki do Demasi do Luku, aᓃa fei à ceᓃ fᓃᓃ.

²⁵ Didᓃi Lafᓃᓃ Jesu Kirisi ku wa si ስᓃ.

Tia iyi à kɔa inɛi Ebɛɛ ŋa

Ilaaḍ í jò Amaí nju takæ í ba wa ide ku fɔ

¹ Tako bala nwa ŋa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaḍ hai si geleli waliie ŋa ise feɛfelo si kpāa ikā ikā. ² Amma si waatii ankāanyiu ihē awa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaḍ hai si geleli Amae takæ. Amaui Ilaaḍ í cica ku je woo je tubui mii fei, nju iyi aŋaḍ à taka andunya. ³ Amboe iyi Ilaaḍ í ne fei, si Amaei aa ka yoo. Amau í jò Ilaaḍ takæ dee dee, í nɔ wa mu mii fei do gbugbāi ide. Waati iyi í ce ice iyi á kpa idei dulum dii ine ŋa í tã, ŋɔi í koo í buba lele si awɔ njei Ilaaḍ ilu gbugbā fei.

Amai Ilaaḍ í re amaleka ŋa

⁴ Si bei Ilaaḍ í na Amaɛu iri iyi í re ti amaleka ŋa, beɛbe mɔi Amau takæ í re amaleka ŋa. ⁵ Do ntɔ, Ilaaḍ kù sɔ ine akāi amaleka ŋau ku ni, Awɔi ì je Amam. Hai nnyi ñ je baæ. Kù nɔ kù je amaleka gɔi wa fāa iyi í ni, An je baæ, nɔ nju mɔ ku je amam. ⁶ Amma waati iyi Ilaaḍ í be ama yemmae wa si andunya í ni, Amalekam ŋa fei a gulea.

⁷ Ide iyi Ilaaḍ í fɔ na irii amaleka ŋau wee. Í ni,

Ñ ce amalekam ŋai bei fufu,
Woo ce icɛm ŋau mɔ bei amei ina.

⁸ Amma Amaei wa fāa iyi í ni,
Awɔi ì je Ilaaḍ. Ñ jile bommae hee do ajo fei.
Dee dee ku jei í je akpai bommae.

⁹ Ì bi jiida nɔ ì cé laab.
Na ŋɔi í ce amu Ilaaḍ ñ cicae, awɔ Ilaaḍ.

Ñ nɔ ñ muue inɔ didḍ nɔ ñ jò beɛɛɛ í re ti kpaasi ŋa.

¹⁰ Nɔ í sɔɔ má í ni,
Awɔ Lafɛɛ, hai sinte awɔi ì jile icui ile.
Do awɔɛi ì ceḍ lele.

¹¹ Fei ndɛɛ á ce nfe amma awɔi aa wee.
Lele do ile fei á gboi bei ibo.

¹² Awɔi aa taabu ŋa bei j̄lne.
Aa nɔ a maa kpaasi bei á ya kpaasi ibo.
Amma awɔ í kaa kpaasi, nɔ kuwɛɛɛ kaa kpa iri.

¹³ Ilaaḍ kù nɔ kù sɔ amalekae gɔ kù ni,
Buba awɔ njem hee n ce mbɛɛɛ ŋa bi ku lesi isɛɛ.

¹⁴ Debei, mii amaleka ŋa à je. À je hunde ŋa iyi à waa cea Ilaaḍ ice, aŋai í ya be a koo a sobi ine ŋa iyi aa ba faaba.

2

Idei faaba

¹ Na nju, í s̄ta ka mu ide iyi à gbɔ dim dim ku ba ka maà nyɔɔ, ² domi baa ide iyi amaleka ŋa à naaḍ wa í ne gbugbā hee ine iyi kù saalue walakɔ kù jirimaɛ fei í ba ijuukpā iyi í jò.

³ Debei, beirei aa ka ce ka yɔkɔ ka saa ijuukpā bii à waa ceid idei faaba iyi í to beɛbe. Lafɛɛ takæ í tako í sisi idei faabau, nɔ si anyie ine ŋa iyi à gbɔɔ à s̄s̄ wa à ni ideu ntai. ⁴ Nɔ Ilaaḍ í ce maamaake ikā ikā fei ku ba gbugbāi seeda ŋau ku k̄s̄osi. Nɔ í cea ine ŋa amua ikā ikāi Hundee si bei í bi.

Woo faaba ine ŋa

⁵ Ntɔ ntɔ, andunya iyi á na ku naa iyi à waa fāau, kù je amaleka ŋai Ilaaḍ í jile a je ine ngboe. ⁶ Amma ine gɔ í kɔ bii gɔ í ba Ilaaḍ ide ku fɔ í ni,

Mii amane í je hee ì waa ce lasabuɛ.
Yooi í je amane hee í maa gbɔaa.

⁷ Si waati keeke gɔ ì coo ine iyi kù to amaleka ŋa.

Ì muaa amboe nɔ ì jò ì ne jirima nla nla.

⁸ Ì muaa gbugbā si mii fei.

Ntɔi, iyi à ni Ilaaḍ í naa gbugbā si mii fei, nkāma kù weɛ iyi kaa s̄taa iri ile. Amma a kù ye bii mii fei í s̄taa iri ile titā. ⁹ Do nju fei Jesu nju iyi à kaye wo, nsei à waa yoo do amboe do jirima nla nla na wahala iyi í ye í kuḍ. Ntɔi, didḍi Ilaaḍ í tako í jò kù to amaleka ŋa si waati keeke gɔ. Ilaaḍ í ce beɛbei ku ba ku ye wahala ku kuḍ na irii ine fei. ¹⁰ Do ntɔ, Ilaaḍ, nju iyi í taka mii fei nɔ wa mu fei ndɛɛ, í yoo iyi í s̄ta Jesu ku ye ijuukpā ku ba ku je amane iyi í k̄s̄ nɔ ku gbā amane nkpɔ nkpɔ ku naaḍ ŋa wa si amboe, domi Jesu í je icui faaba ŋa.

¹¹ Jesu iyi í we ine ŋa hai si dulum du ŋa, nju do ine ŋa iyi í we ŋau à je amai baa akā. Na nju, kù ce anyoi ku kpe ŋa ifɔe ŋa ¹² tengi bii í ba Ilaaḍ ide ku fɔ í ni,
An sisia ifɔm ŋa idee.

An saabue si aninii ine ŋa iyi à tɔtɔɔ.

¹³ Nɔ í ni má,
An dasi Ilaaḍ naanem.
Si anyie má nɔ í ni,

Amu wee do ine ŋa iyi Ilaaḍ í muum.

¹⁴ Si bei ine ŋau à ne ara do nje, Jesu takæ í na í so ara bei aŋa mɔ. Í ce beɛbei ku ba na saabui ikue ku kpa gbugbāi Seetam, nju iyi í ne gbugbāi iku wo, ¹⁵ nɔ ku ya ine ŋa iyi à je bei aru ŋa si kuwɛɛ ŋa fei na njo iku. ¹⁶ Ntɔ ntɔ, kù je amaleka ŋai í naa ku sobi, t̄kui Aburhamu ŋai í naa ku sobi. ¹⁷ Na nju, kù ne bei á ce iyi kù jò ifɔe ŋa si mii fei ku ba ku na ku je woo wee nla iyi í ne araare nɔ ku je ilu naane si icei Ilaaḍ, nɔ ku s̄a gbesei dulum dii ine ŋa. ¹⁸ Do yaase beɛbe á yɔkɔ ku sobi ine ŋa iyi à wa si kulele, domi nju takæ í ye ijuukpā si kulele.

3

Jesu í re Moizi

¹ Na nju, inɛ inɛm ŋa, inɛ iyi ì je ti Ilaaḍ, inɛ iyi í kpe do woo dasi Jesu naane ŋa iyi à gbe ku ba í bɔ lelei Aḍ ŋa, í jò í cɔ Jesu, nju iyi Ilaaḍ í be wa ku je woo wee nla si kpāai naane ku

dasi iyi à waa sisi. ² Bei Moizi í tako í je ilu naane si icee iyi í cea inei Izireli ña fei, beebe mõi Jesu takæ í ne naane si wajui Ilaađ, nñu iyi í jiloo si iceu. ³ Ine iyi í ma ile í ne beeere í re ileu takæ. Beebe mõi Jesu í ne amboe nla nla iyi í re ti Moizi. ⁴ Ntõi, ile iyi í ye fei amanei í maa, amma Ilaađi í je ine iyi í ma mii fei. ⁵ Si icee iyi Moizi í cea inei Izireli ña fei, í ye bei amaace ilu naane si kpašei Ilaađ kú je nwa seɛdai mii iyi á na ku ce. ⁶ Amma Kirisi nje amai kpašei ilu naane iyi Ilaađ í ce ine ngboi kpašeeu. Inei kpašee ñau mɔ, awai bii à waa leeki si naane dim dim do si kpaa ku cɔ iyi à waa tɔɔɔ fufu.

Kusmi iyi Ilaađ í jilea ineɛ ña

⁷ Na nñu, i sotti í gbɔ ide iyi Hundei Ilaađ í fɔ í ni,

Bii ì waa gbɔ ide ku fɔi Ilaađ nnyi ña, ⁸ I maà lele ido nñe má bei si ajo iyi ì kɔsie ña, Si waati iyi ì cɔ laakaie ña si gbabua.

⁹ Njoi Ilaađ í ni, Tengí bei bala nñe ña à kɔsim à dede idɔɔkɔm, Baa do iyi à ye mii iyi ì ce hee adɔɔ ciiji.

¹⁰ Na ñoi í jò ñ ce idɔɔkɔ do aña. Nɔ ñ ye ido nña í ya sindai ajo fei hai bi tom. A kú má kpáam.

¹¹ Si idɔɔkɔm ñ ceekpe ñ ni, A kaa lɔsi bi kusmi iyi ñ ce nña sɔluɛu ajo káma.

¹² Na nñu, ñe inem ña, i ce laakai, i maà jò ine gɔ nñe ku ne ido laalo hai dasi naane, iyi á jò ku sinda hai bi Ilaađ, nñu iyi í wee. ¹³ Amma si na iyi í jò Ilaađ í mu nwa ajoj nnyi, nɔ ala kú je tu wa, í sía í ya maa mu ñe gbugbá ajo fei ña ku ba ine gɔ nñe ku má jò dulum ku ðí ijue hee ku le idee. ¹⁴ Ntõi, à ne ikpɛ si kuweei Kirisi bii à waa leeki dim dim si naane ku dasi iyi à ne hai sinte hee kɔce.

¹⁵ Na ñoi í jò à ni, Bii ì waa gbɔ ide ku fɔi Ilaađ nnyi ña, I maà lele ido nñe má bei si ajo iyi ì kɔsie ña,

¹⁶ Yoo ñai à gbɔ ide ku fɔi Ilaađ nɔ à kɔsie bii kú je ine ña iyi Moizi í gbá hai ilei Ezibitiu fei. ¹⁷ Má yoo ñai Ilaađ wa ce idɔɔkɔ hee zakai adɔɔ ciiji bii kú je do ine ña iyi à ce dulum nɔ à cuku à ku si gbabuau. ¹⁸ Si waati iyi Ilaađ í ceekpe í ni, a kaa lɔsi bi kusmi iyi nñu í ce nña sɔluɛu, yoo ñai wa faa bii kú je ine ña iyi à kú jirima idee. ¹⁹ Beebe mõi, à ye iyi à kú yɔkɔ à kú lɔsi bi kusmiu si na iyi í jò à kú dasi naane.

4

¹ Kuwāi Ilaađ iyi í ni aa ka lɔsi bi kusmiu í wee baa nnyi. Na nñu, i ce laakai ku ba ine gɔ nñe ña a maà na a to wa do ankāanyi nɔ a ba wee aña a kaa ba a lɔ bi kusmiu. ² Á waazo nwa laabaau jiiida si bei á cea ine ña iyi á tako à wa si gbabuau. Á gbɔ ideu amma kú ce nña aranfāni káma domi si waati iyi à gbɔɔ, à kú

dasi naane. ³ Awa iyi à dasi naane aa ka lɔsi bi kusmiu, bi kusmi iyi Ilaađ í fɔ idee í ni,

Si idɔɔkɔm ñ ceekpe ñ ni,
A kaa lɔsi bi kusmi iyi ñ ce nña sɔluɛu.

Í fɔ beebe baa do iyi í ce sɔluui kusmiu tā hai waati iyi í taka andunya. ⁴ Do ntõi, bii gɔ à fɔ idee ajo meejesiau à ni,

Ilaađ í kpa irii icee fei nɔ í sɔmi si ajo meejesia. ⁵ Do nñu fei Ilaađ í fɔ idee iyi à tako à ka wau wo iyi í ni,

A kaa lɔ si bi kusmi iyi ñ ce nña sɔluɛu ajo káma.

⁶ Ine gɔ ña aa na a lɔ si bi kusmiu. Amma ine sinte ña iyi à gbɔ laabaau jiiidau a kú lɔsi na ide hai jirima nñau. ⁷ Na nñu, nsei Ilaađ í jilee ajo má, nɔ ajoj nnyi. Ideu í cei bei Ilaađ í jò à na à gbɔɔ hai si gelei Davidi si anyii adɔ nkɔ nkɔ. Ideu í ni,

Bii ì gbɔ ide ku fɔi Ilaađ nnyi ña, I maà ti í lele ido nñe.

⁸ Ntõi, bii í je si kusmiu bei Zozue í bɔɔ ine ñau wo, Ilaađ kaa fɔ idee ajoj kusmi mmu gɔ iyi á na ku naa. ⁹ Beebei kusmi í wee má iyi í je ti inei Ilaađ ña bei Ilaađ takæ í sɔmi si ajo meejesiau. ¹⁰ Ine iyi í lɔsi bi kusmi iyi Ilaađ í ce sɔluɛu, í kpa irii icee si bei Ilaađ mɔ í kpa irii tee. ¹¹ Na nñu, ka ce kookaai ka lɔsi bi kusmiu. Káma nwa ku maà je hai gbɔ ide bei ine ñau. Bii kú je beebe aa ka na ka cuku ka kua bi kusmiu.

¹² Idei Ilaađi í je kuwee, í nɔ í ne gbugbá. Í dɔ anu í re taakuba ilu ande minji. Í ne gbugbá iyi á yɔkɔ ku lɔɔ hee lelei ido ku feefe ido amane do lasabue, iká ara mɔ do lompi. Nɔ á wuse idɔɔbii amane do lasabue. * ¹³ Nkama kú wee iyi wa manjia Ilaađ woo taka. Fei ndee í cɔ wa jilei si wajue. Nɔ nñui awa fei aa ka tusa kuwee nwa.

Jesui í je woo wee nlaw
¹⁴ Do ntõi à ne woo wee nla iyi í bɔ lelei A5 í to hee bi Ilaađ takæ. Nñui í je Jesu amaɛ. Na nñu, ka leeki dim dim si naane iyi à dasi, ¹⁵ domi woo wee nla iyi à ne u á yɔkɔ ku ce araaree gbugbá hai ne nwa si na iyi í jò à lelee ku ceɔ laalo si mii fei bei awa mɔ, amma kú ce dulum. ¹⁶ Kitái bommai Ilaađi í je tengi bii aa ka ba didɔ. Na nñu, ka sekee si kitáu si kutɔ nwa do ido ku buba, ku ba ku ce araare nwa nɔ ku mu nwa didɔ iyi á sobi wa si waati iyi í jɔ.

5

¹ Woo wee nla iyi à ya so hai si inɔi amane ña fei, à ya sooi ku cea Ilaađ ice na iri nña ku ba ku ya kooa Ilaađ amua nña ña nɔ ku ce kuwee ña na irii dulum du ña. ² Á yɔkɔ ku ce suuru do ine ña iyi à kú mà ngɔgɔ do ine ña iyi à yaa hai si kpaa, si na iyi í jò nñu takæ mɔ kú kɔ. ³ Na ñoi í jò, kú ne bei á ce iyi kú ce kuwee

* 4:12 Idei Ilaađ í je kuwee tia nwo ñau à ni, "Idei Ilaađ í wee njaawe".

na irii dulum dii nɲu takæ bei wa ce na irii inɛ ɲa. ⁴ Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku so aræ ku ni nɲu í je woo wee nlaɔ, bii kù je Ilaaɔí í kpoo bei í kpe Arɔɔ wo.

⁵ Bɛɛɛ mɔi baa Kirisi takæ kù so aræ lele kù ni nɲu í je woo wee nlaɔ. Ilaaɔí í cicæ, nɲu iyi í sɔɔ í nɪ, Awɔi í je Amam.

Hai nɲu í je Baaɛ.

⁶ Bii gɔ à kɔ ide iyi í sɔɔ má í nɪ, Awɔi aajɛ woo wee do aɲo fei bei Mɛɛkizedeeki.

⁷ Si waati iyi Jesu í wa si andunya í ya ce kutɔɔ do anu ku dɛ nla nla do cikaaaju. Í tɔɔ sobii Ilaaɔ, nɲu iyi á yɔkɔ ku nyaa hai si awɔi iku, no í gbɔa si na iyi í jò í sɔɔa iri ile. ⁸ Do iyi í je Amaí Ilaaɔ fei, í kɔkɔ ku jirimæ si ijuukpá iyi í ye. ⁹ Iyi í kɔ í tã no í baa í jea inɛ ɲa iyi à waa jirimæ fei icui faaba iyi ci ya tá. ¹⁰ Nɔ Ilaaɔ í coo woo wee nlaɔ bei Mɛɛkizedeeki.

Ka màà jò naane ku dasi nwa

¹¹ Mii nkpa í wɛɛ iyi aa ka yɔkɔ ka fɔ si gâmei ideu ihɛ, amma á gaabu a sisi nɲɛ yaasee domi í baa í je inɛ ɲa iyi a ci ya gbɔ yaasei ide rɲa rɲa ɲa. ¹² Waati í to bɛɛɛ bii í jɔ inɛ mɔ í kɔ inɛ gɔ ɲa mɔ si ideu, nɔ do nɲu fei, í kɔ í waa nɛ bukaatai inɛ iyi á kɔ ɲɛ si mii sinte ɲa si ideí Ilaaɔ. Inɛ iyi í to í je ije kili nla no í nyi í waa nɛ bukaatai amɔ má ɲa. ¹³ Inɛ iyi wa mamɔ fei amai, kaa yɔkɔ ku wɔa jiida do laalɔ. ¹⁴ Amma ije kili, ije inɛ ngbo ɲai, aɲa iyi à mà jiida do laalɔ ku wɔa si na iyi í jò à nɛ dɔɔnɛɛ.

6

¹ Na nɲu, ka jò ide sinte ɲau si gâmei Kirisi no ka bɔ waju ka je inɛ ɲa iyi á jla. A kaa ka jilɛ icui ideu ku kɔsi má. Ideu í je ideí idɔ ku kpaasi hai si kookoosui nfe ku ce, do ideí naane ku dasi si Ilaaɔ, ² do ideí ikɔi inyi ku dasi iká iká, do ideí awɔ ku lea inɛ ɲa si iri, do ideí kujji iku ɲa, do ide iyi Ilaaɔ á jilɛ hee do aɲo fei si kiitiu. ³ Kookaaii waju ku bɔi aa ka ce bii Ilaaɔ í bi.

⁴ Inɛ ɲa iyi à ba inya kumáí Ilaaɔ tá, nɔ à tie amuai lele, nɔ à ba ikpɛ si Hundei Ilaaɔ, ⁵ nɔ à yɔɔ iyi ideí Ilaaɔ í sɔa, nɔ à mà gbugbáí kuwɛɛi ala, ⁶ bii à sinda à toa ideí Ilaaɔ anyi, a kaa yɔkɔ a sinda idɔ má, domi à sisi á waa kpakpa Amaí Ilaaɔ si jli ku gaauu má nɔ à waa dasiɛ anyɔ si bantuma.

⁷ Nto nto, ile á yɔkɔ ku mɔ inyii iji no amaajɛ iyi á cea woo logoo ɲa aranfaani á fita. Bii ileu í ce bɛɛɛ, á ba kuwɛɛi Ilaaɔ. ⁸ Amma bii agù do agù fufù ɲai á fita si, ileu kù ce nɛɛɛ. Bii í kɔɔsi Ilaaɔ á ceekpɛɛ, si anyiɛ no ku joo.

⁹ Inɛ baakɔ nwa ɲa, baa do iyi á waa fɔ bɛɛɛ, á waa naane ɲɛ. Á mà iyi í wa si kpáai faaba ɲa. ¹⁰ Ilaaɔ í je inɛ dee dee, kaa gbɛje ice nɲɛ do kubi iyi í nyisi na iriɛ ɲa, si bei í gbɔa inɛɛ ɲa wo ɲa, nɔ í waa gbɔ ɲa baa nɛɛ ɲa. ¹¹ Amma à bi inɛ baa yooma nɲɛ fei ku hanya

do iju nkpa ku leeki si ideu hee kɔɔɛ ku ba mii iyi í waa cɔ kpáaɛ ɲau ku ce mam mam. ¹² A kù bi í na í ce ika ɲa, amma í sisi inɛ ɲa iyi á dasi naane nɔ à temua à waa jɛɔ tubu iyi Ilaaɔ í wá ɲa dou.

Ide iyi Ilaaɔ í wá kù nɛ sika

¹³ Waati iyi Ilaaɔ í cea Aburahamu kuwá í gbasi do irii nɲu takæ si na iyi í jò inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í roo má, ¹⁴ í nɪ, an weee do cooi, nɔ n jò dimiɛ ku kpo. ¹⁵ Si bɛɛɛɛ Aburahamu wa temuaɔ no í ba mii iyi Ilaaɔ í wáa do. ¹⁶ Bii inɛ ɲa à waa gbasi ide, á ya cooi do irii inɛ iyi í re ɲa, nɔ kugbasuu ku jò a mà iyi nto nto á cooi no ku kpa irii kakɔ fei. ¹⁷ Bɛɛɛɛɛ, inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í cea kuwá, í bi ku nyisi ɲa mam mam iyi ideí nɲu kù nɛ gele ku kɔbia. Na ɲoi í jò í gbasi ku ba a mà iyi nto nto á cooi. ¹⁸ Na nɲu, ideí kuwá do kugbasi, aɲa minjii á wɛɛ iyi kaa kpaasi, nɔ si ide minji ɲau bɛ Ilaaɔ kaa yɔkɔ ku so ibo. Si ide minji ɲau bei Ilaaɔ wa mu nwa gbugbá nto nto, awa iyi á waa leeki si kpáa ku cɔ iyi í jilɛ nwa nɔ à ba bi ku manji nwa sie. ¹⁹ Kpáa ku cau wa mu idɔ nwaí dim dim bei isoi akoi inyi í ya geɛ akɔu. Isɔ iyi à neu wa isoi dim dim do anyii ridoo bi ku wai Ilaaɔ lele. ²⁰ Tengi bei Jesu í cua nwa í lo na iri nwa domi í baa í je woo wee nla do aɲo fei bei Mɛɛkizedeeki.

7

Mɛɛkizedeeki í je ilaalu no í je woo wee má

¹ Mɛɛkizedeeki í je ilaalu Salemu do woo weei Ilaaɔ ilu gbugbá fei. Si waati iyi Aburahamu í je amanlu ɲa igù wa baa, ɲoi Mɛɛkizedeeki í bɔ ku koo ku weea. ² Mii iyi Aburahamu í ba wa fei, í naa í ce ikpɛɛ, si mɛɛwa fei í nya aká í na Mɛɛkizedeeki. Yaasei irii Mɛɛkizedeekiui í je ilaalu iyi í je dee dee. Si anyii nɲu, í je ilaalu Salemu, waato ilaalu laakai ku sù. ³ Inɛ gɔ kù mà baɛɛ walako iyeɛ walako balæ gɔ. A kù ce faajii kubie hee má je faajii ikuɛ. Si bɛɛɛɛ í jɔ Amaí Ilaaɔ, nɔ í je woo wee do aɲo fei.

⁴ Í cɔ zaka bei kulai mɔkɔu í to, nɲu iyi si waati iyi Aburahamu bala nla nwa í je igù, mii ɲa iyi í ba wa, si mɛɛwa fei í nya aká í náa. ⁵ Si inoi inɛ Levi ɲa, inɛ ɲa iyi á je woo wee ɲau, woda nwa í na ɲa kpáa, si mɛɛwa fei inɛ Izireli ɲa a nya aká na ɲa. Do nɲu fei, á je nyaanze aká, aɲa fei tɔkui Aburahamu ɲai. ⁶ Mɛɛkizedeeki í weea Aburahamu iyi Ilaaɔ í cea kuwá, nɔ baa do iyi Mɛɛkizedeeki kù je dimii Levi, do nɲu fei, Aburahamu í náa ikpɛu. ⁷ Kù nɛ sika gɔ, inɛ iyi í re nɲu í ya weea kpaasi. ⁸ Inɛ Levi ɲa, aɲa iyi inɛ ɲa à ya na aká si mɛɛwau fei, amane ɲai iyi á ya ku, amma Mɛɛkizedeeki í wɛɛ, si bei kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ. ⁹ Nɛɛi, si waati iyi Aburahamu í náa zakaa, í yei bei Levi takæ mɔ í náa, nɲu iyi amæ ɲa à waa ba zakaa, ¹⁰ domi baa do

iyi a kù bí Levi waati beɛbe, í yɛ bei í wa si arai balae waati iyi balaeu í ko Mɛɛkizedeki.

¹¹ Wooda iyi Ilaaɔ í na inei Izireli ɲa, kpāai kuweei inei Levi ɲai í je icue. Nsei, bii í je kpāai kuweeu be á yɔkɔ ku jò ine ɲa a kɔ mam mam, a kaa ne bukaatai woo wee mmu go ku naa má bei Mɛɛkizedeki, ine iyi kù je dimii Arɔɔ, ¹² domi bii á kpaasi kpāai kuwee beɛbe, tilasi í gbe a kpaasi wooda mɔ. ¹³ Ntɔi, Lafɛɛ nwa iyi ideu wa fāau, í je inei dimi mmu go, nɔ si dimiu ine kāma kù ce icei kuwee. ¹⁴ Ntɔ ntɔ, à mà iyi à buui si dimii Zuda. Moizi kù nɔ kù fɔ idei ine kāma si gāmei dimiu iyi á na ku je woo wee.

Woo wee go iyi í yɛ bei Mɛɛkizedeki

¹⁵ Yaasei ideu í fita sāa sāa si bei á yɛ woo wee mmu go í fita iyi í yɛ bei Mɛɛkizedeki. ¹⁶ A kù coo woo wee si na iyi í jò à buu si dimii woo wee ɲa, amma do gbugbāi kuwee iyi ci ya tai. ¹⁷ Do ntɔi, kukoi idei Ilaaɔ í fɔ na irie í ni, Awɔi aa je woo wee do aɲo fei bei Mɛɛkizedeki. ¹⁸⁻¹⁹ Si beɛbei à kpa wooda nwou nɔ à naaɔ kpāa ku cɔ iyi í roo wa, nɔ do saabuei à waa sekeɛ si Ilaaɔ. À kpa wooda nwoi si na iyi í jò kù ne gbugbā nɔ kù ne aranfaani. Ntɔ ntɔ, wooda kù jò nkāma kù kɔ mam mam.

²⁰ Ilaaɔ í jilɔɔ woo wee bei Mɛɛkizedeki nɔ í gbasi ideu. Ine ihɔ ɲa à je woo wee ɲa, kù je do kugbasii Ilaaɔ. ²¹ Amma do kugbasii Aɔ Lafɛɛ í ce Jesu woo wee í ni, Amu Aɔ Lafɛɛ n gbasi ideu. N kaa n nɔ n dede si idem má.

Aa je woo wee do aɲo fei.

²² Beɛbei Jesu í je nwa bei akaasii akabuu iyi í sɔa í re wa.

²³ Tengɔi bii idei Jesu do idei woo wee ɲau í nya ikā wee. Woo wee ɲau à kpɔ si na iyi í jò amanɛ ɲai iyi à ya na à ku, nɔ ice ɲa ku leeki.

²⁴ Amma Jesu nje í weei do aɲo fei, ɲoi í jò ine mmu go kaa sāsɔi agbɛɛ aɲo kāmā. ²⁵ Na nɲu á yɔkɔ ku faaba ine ɲa iyi à waa sekeɛ si Ilaaɔ do saabue mam mam, domi í weei hee do aɲo fei ku maa tɔɔ Ilaaɔ na iri ɲa.

²⁶ Na nɲu, Jesu í je woo wee nla iyi à ne bukaataɛ. Kuweei nɲu do ti ilu dulum ɲa kù je dimi akā. Í má, kù ce dulum aɲo kāmā nɔ riisi kāmā kù wa sie. À soo í ne hee lelei Ilaaɔ. ²⁷ Kù yɛ bei woo wee nla iyi ihɔ ɲa, aɲa iyi à ne bukaatai kuwee aɲo fei, sinte na irii dulum dii aɲa taka ɲa, si anyie ti ine ɲa iyi à gbe. Ine nɲu í ce kuwee akā iyi í to hee do aɲo fei si waati iyi nɲu takae í na araɛ. ²⁸ Woo wee nla ɲa iyi à waa ce ice bei woodai Moizi í jile, a kù kɔ. Amma woo wee nla iyi Ilaaɔ í jile do idei kugbasie iyi í fɔ si anyii woodau, nɲui í je Amaɛ iyi í kɔ hee do aɲo fei.

* 9:3 aɔ minjisiau aɔ sinteu í je bi ku lo.

† 9:4 mana ije iyi Ilaaɔ í sambaa inei Izireli ɲa wa hai lele waati iyi à wa ghabuu.

8

Jesu woo wee nla nwa

¹ Nsei, irii ideu wee. Awa à ne woo wee nla dimi beɛbe, ine iyi wa buba lele si awɔ njei kitāi bommai Ilaaɔ ilu gbugbā fei. ² Wa ce icei woo wee nlaui si inɔ kumá bi ku wai Aɔ Lafɛɛ takae, iyi Aɔ Lafɛɛ í ce, kù je amanɛ.

³ À jile woo wee nla baa yooma fei ku cea Ilaaɔ amua do kuwee ɲa. Na nɲu, í gbe woo wee nla nwa kù ne ngɔɔ iyi á ceɔ kuwee. ⁴ Bii í je í wa si andunya kaa je woo wee, domi woo wee ɲa à weɛ iyi á waa ce kuwee si bei woodai Moizi wa fɔ. ⁵ Woo wee ɲau à waa sisi icei lele. Ice ɲa í jo icei kuwee ntɔ iyi wa ce leleu. Beɛbe mɔi, waati iyi Moizi í tā sɔɔlu ku ce ilei aɔ, Ilaaɔ í sɔɔ í ni, jò i coo mam mam ku yɛ bei n nyisie si antai iri kutau. ⁶ Do yaase bei icei Jesu í reɔ tu ɲa, beɛbei akabuu iyi í teese si gāmei Ilaaɔ do amanɛ ɲa í ne beɛɛɛ í re. Akabuuu, kuwā iyi í re do beɛɛɛɛu í je icue.

⁷ Bii akabuu sinteu í kɔ, kaa ne a kpaasie má. ⁸ Amma Ilaaɔ í yɛ taalei ineɛ ɲa waati iyi í ni,

Amu Aɔ Lafɛɛ n ni, aɲo wa naa iyi an di akabuu titɔ do dimii inei Izireli do inei Zuda ɲa.

⁹ Kaa yɛ bei iyi n di do bala ɲa ɲa, Aɲo iyi n mu awɔ ɲa n fitaɔ ɲa hai ilei Ezibiti. A kù leeki do akabuu iyi n di do aɲa. Na nɲu, n ce si ɲa atafii.

Ideu bei, amu Aɔ Lafɛɛ n fɔ.

¹⁰ Nɔ n ni má, akabuum wee, iyi an di do dimii inei Izireli ɲa si anyii aɲo nɲu.

An dasi woodam si lasabu ɲa.

An kɔɔ si ido ɲa.

An je Aɔ Lafɛɛ ɲa nɔ aa je inem ɲa.

¹¹ Ine kāmā ɲa kaa kɔ inei ilue si cio má walakɔ kpaasie ku ba ku mām,

Domɔi aɲa fei aa mām hai ama keeke hee ku bɔ ine ngbo.

¹² An kpa idei kuce laalɔ ɲa. N kaa n ye gigii dulum du ɲa má.

¹³ Idei akabuu titɔ iyi Ilaaɔ wa fɔui í jò ti takou kù ne aranfaani má. Wee mii iyi wa gbo wa fei, wa bɔ ku kpa irii.

9

Kutɔi akabuu sinte do ti lele

¹ Si waati akabuu sinteu wooda í weɛ si gāmei kutɔɔ, nɔ ile bi kuwai Ilaaɔ mɔ í weɛ si andunya. ² Ntɔi à gū ilei aɔ. Inɔ sinteu í ya kpe ile kumá. Bei fitila í wa do taabu do pɛɛ iyi à jileɛ Ilaaɔ. ³ Do wajui aɔ minjisiau * inɔ mmue go í wa be má iyi à ya kpe ile iyi í re do kumá. ⁴ Bei bi kuwee iyi à ce do wura í wa, si antaei à ya jo tulare. Be mɔi kpakoi akabuu Ilaaɔ í wa iyi à bii do wura. Si inɔ kpakou, cakai wura í wa, bii á dasi mana †.

Nɔ si inɔ kpakou mɔi goloɪ Arɔɔ iyi Ilaaɔ í jò í da kɔko wo í wa, do kuta ku munga anu si bii á kɔ wooda. ⁵ Si antai kpakoui amaleka ilu amboe nɔu á wa. Wurai á yɔ á ceɔ amaleka nɔu. Á jò ikpa nɔu á fú í bii tengi bii á ya níkà nɔu kuwee na dulum. Amma á kaa ka yɔkɔ ka sisi ideɪ mii nɔu ihɛ fei nsei.

⁶ Do yaase beɛbeɪ á jilɛ fei ndɛɛ nɔ woo wee nɔ á ya lo inɔ sinteuɪ aɔjɔ fei á maa ce iceɪ kutɔɔ nɔu. ⁷ Amma woo wee nɔlu nɔu akā́ í ya lo inɔ minjisiau adɔ do adɔ gbakā́ akā́ do nɔjei mɛɛmu iyi í ya ceadɔ Ilaaɔ kuwee na dulum dii nɔu takæ do iyi inɛ nɔ á ce si kumà hai má nɔu. ⁸ Beɛbeɪ Hundiɪ Ilaaɔ wa nyisi wa iyi kpā́a iyi wa bɔ inɔ nɔu í re do kumá a kù cùu titá waati iyi ile sinteu í weɛ. ⁹ Iyi beɪ í je nwa yaaseɪ mii iyi wa ce nseiɪ ihɛ, domi wa nyisi wa iyi amua nɔ do mɛɛmu nɔu iyi á ya ceadɔ Ilaaɔ kuwee nɔu kù to ku jò idɔi inɛ iyi wa coou kú má mam mam. ¹⁰ Mii nɔu be fei wa fɔ ideɪ kuje do kumɔ do ara ku wiɛ dimi ikā́ ikā́. Woodai ara nɔu akā́i iyi Ilaaɔ í jilɛ hee titɔɛ ku maa naa.

¹¹ Amma waati iyi Kirisi í naa, í je woo wee nɔu iyi í naaɔ mii jiidai ala wa nnyi. Nɔui í lo ile gɔ iyi í la í re nɔ í sla í re. Kù je amane nɔi á coo, waatɔ kù wa si andunya iyi á taka. ¹² Kirisi nɔe í lo inɔ iyi í re do kumáɪ gbakā́ akā́ hee do aɔjɔ fei, nɔ kù je do nɔjei iwo nɔ walakɔ ti ama ketɛ nɔ. Nɔjei nɔu takæɪ í loɔ. Beɛbeɪ í jò á baɔ faaba iyi ci ya tã. ¹³ Inɛ nɔu iyi á kù má á ya fási nɔu nɔjei iwo nɔi do ti ketɛ kombo nɔ do irurui ketɛ nɔu iyi á jo, ara nɔu ku beɪ ku má. ¹⁴ Bii beɛbeɪ, beɪreɪ aranfaaniɪ nɔjei Kirisi á to. Do saabui Hundiɪ Ilaaɔ iyi kaa kui í naɔ Ilaaɔ aræ beɪ kuwee iyi kù nɛ aɔbe. Nɔjeɪ á jò idɔ nwa ku má hai si ice nfe nfe ku ce ku ba ka yɔkɔ ka tɔɔ Ilaaɔ, nɔu iyi í je icui kuweɛ.

¹⁵ Na nɔi í jò Kirisi í je woo teese kpā́a ku ba Ilaaɔ ku di akabuu titɔ do amane nɔ inɛ nɔu iyi Ilaaɔ í kpe á je tubu iyi ci ya tã iyi í ce nɔu kuwā́ɛu. Aa yɔkɔ á je tubuui na iku iyi Kirisi í ku, ku yaɔ inɛ nɔu hai si kurara nɔu iyi á ce si waatii akabuu nwou.

¹⁶ Akabuu dimi beɛbeɪ iyi í je ti tubu ku kpɛ, ku beɪ ku ce ice tilasi í gbe inɛ iyi í ce akabuuu ku ku titá. ¹⁷ Ntɔi, á kaa ceɔ akabuuu tubu ku kpɛ ice bii kù je inɛ iyi í ce akabuuu takæ í ku, domi bii í weɛ si hunde akabuuu kaa nɛ gbugbā́ ku ce ice. ¹⁸ Na nɔi í ce baa akabuu sinteu, do nɔje á dũu. ¹⁹ Sinte Moizi í sisia inɛ fei wooda baa yooma fei si beɪ Ilaaɔ í jilɔɔ. Si anyii nɔu, nɔ í so nɔjei ama ketɛ nɔ do ti iwo nɔ do inyi, nɔ í so ikú nkpa do amaawɔi jii ndii isɔpu, í dasi nɔje nɔ í fási tiai woodau do inɛ fei. ²⁰ Nɔ í ni, iyi ihɛɪ í je nɔje iyi wa mua akabuu iyi Ilaaɔ í di do inɔje gbugbā́. ²¹ Nɔ í so nɔje má í fási ilei acou do mii nɔu iyi á ya ceɔ kuwee fei. ²² Si ideɪ wooda nɔje í ya jò mii nkɔɔ ku má. Bii nɔje kù níkà Ilaaɔ kaa kpa

dulum dii inɛ kama. ²³ Mii ndii andunya nɔu ihɛɪ iyi á jo mii ndii lele nɔu á má do kuwee dimi beɛbeɪ. Amma mii ndii lele nɔu taka nɔu á nɛ bukaatai kuwee iyi í re do beɛreɪ.

Kuweeɪ Kirisi í kpa ideɪ dulum

²⁴ Á má sãa sãa iyi Kirisi kù lo ile kumá iyi amane nɔ á ce. Kù lo ile iyi í jo bi ku wa ntɔ ntɔi Ilaaɔu, amma í loi hee lele takæ nɔ nsei wa leekɔ si wajui Ilaaɔ na iri nwa. ²⁵ Si beɪ í lo be, kù je á ni í nɛ bukaatai koo ce kuweeɪ aræ tuuba nkɔɔ nkɔɔ. Woo wee nɔlu, inɛ nɔu í ya loi adɔ do adɔ si inɔ iyi í re do kumá do nɔjei mɛɛmu gɔ. ²⁶ Bii í je Kirisi í lo be tuuba nkɔɔ nkɔɔ wo, á ye ijuukpā́ ise fɛfelo hai sintei andunya. Amma nsei, si waatii ankā́anyiu ihɛ, í na aræ beɪ kuwee gbakā́ akā́ iyi í to ku kpa ideɪ dulum hee do aɔjɔ fei. ²⁷ Si beɪ Ilaaɔ í jilɛ inɛ fei ku ku gbakā́ akā́ ku beɪ ku kiitiɛ, ²⁸ beɛbeɪ mɔi Kirisi í na aræ gbakā́ akā́ beɪ kuwee í soɔ dulum dii inɛ nkɔɔ. Á nɔ ku na ku faata wa ise gbeejisia, kù je ku naa ku so dulum dii inɛ nɔu má, amma ku ba faabai inɛ nɔu iyi á waa degbeɪ nɔu kù kɔ mam mam nii.

10

¹ Woodai Moizi ideɪ mii nɔu iyi á jo mii jiidai nɔu iyi aa na á naaɪ wa fɔ, kù je mii jiidai nɔu taka nɔu. Na nɔu, inɛ nɔu iyi á waa sekeɛ si Ilaaɔ do kuwee nɔu iyi á ya maa ce dimi akā́ adɔ do adɔ hai nɛ kɔɔ, woodau be kaa yɔkɔ ku jò á kɔ mam mam. ² Bii í je yaaseɪ Ilaaɔ ku tɔɔ beɛbeɪ á jò inɛ nɔu á má wo, idɔ nɔu kaa ye taale nɔu nɔ á kaa nɛ bukaatai á maa ce kuwee má. ³ Amma kuweeɪ, í je mii gɔ iyi í ya ye inɛ nɔu gígii dulum du nɔ adɔ do adɔ. ⁴ Ntɔ ntɔ, nɔjei ketɛ do ti iwo nɔu kaa yɔkɔ ku kpa ideɪ dulum.

⁵ Na nɔu, waati iyi Kirisi í bi ku naa si andunya í sɔ Ilaaɔ í ni, Kù je kuwee walakɔ amua nɔi í bi. Na nɔi í jò í ceem ara.

⁶ Kù je kuwee nɔu iyi á ya jo si ina fei sãa sãa Walakɔ kuwee iyi á ya ce na dulum dii inɛ nɔu á dɔɛ si.

⁷ Si anyii nɔu nɔ nɔ ni, amu wee Ilaaɔ.

N̄ wa n naaɪ n na n ce idɔɔbie

Si beɪ á kɔ idem si tiai wooda.

⁸ Sinte titá Kirisi í ni, kù je kuwee walakɔ amua nɔi í bi. Kù nɔ kù je kuwee nɔu iyi á ya jo si ina fei sãa sãa walakɔ iyi á ya ce na dulum nii á dɔɛ si. Do nɔu fei kuwee nɔu iyi wa fā́au á waa cooi si beɪ wooda í jilɔɔ. ⁹ Si anyii nɔu í ni, amu wee n̄ wa n naaɪ n na n ce idɔɔbie. Si beɛbeɪ í kpa irii kutɔɔ nwou nɔ í kpaasie do mmue. ¹⁰ Si beɪ Jesu Kirisi í ce idɔɔbii Ilaaɔ, na nɔi í jò aa ka yɔkɔ ka má hai si dulum du wa nɔ na saabui kuweeɪ aræ iyi í ce gbakā́ akā́ hee do aɔjɔ fei.

¹¹ Woo wee fei í ya maa ce iceɪ aɔjɔ baa yooma fei. Nɔ tuuba nkɔɔ nkɔɔ kuwee akā́u

bei í ya maa ce nɔ kaa yɔkɔ ku kpa idei dulum. ¹² Amma kuwee akāi Kirisi í ce na irii dulum. Si anyii nɗu, í koo í buba si awɔ njei Ilaaɔ hee do aɔ fei, ¹³ wa degbe aɔ iyi Ilaaɔ á ce mbɛɛɛ ɗa bi ku lesi iseɛ. ¹⁴ Á yɔkɔ ku maa bubae si na iyi í jò amua akāui í jò ine ɗa iyi Ilaaɔ í ce ineɛ ɗa á má mam mam hee do aɔ fei. ¹⁵ Hundi Ilaaɔ mɔ wa je nwa seɛdai ideu. Sinte titā í ni, ¹⁶ Aɔ Lafɛɛ í ni, akabuu iyi an dɔ do aɗa si anyii aɔ nɗu wee.

An dasi woodam si ido nɗa.

An kɔɔ si lasabu nɗa.

¹⁷ Nɔ í ni má,

N kaa n ye gígii dulum du ɗa

Do wooda ku kua nɗa má.

¹⁸ Debei, bii á kpa idei dulum, kù ne á ce kuwee go na irie má.

Ka sekee si Ilaaɔ

¹⁹ Na nɗu, inɛ inɛm ɗa, aa ka yɔkɔ ka lɔ si ino iyi í re do kumá do ido ku buba na saabui njei Jesu. ²⁰ Ridoo iyi wa ganji ine ɗa a lɔ ino iyi í re do kumá í ga si waati iyi Jesu í na arae. Beɛbei í nya nwaɔ kpāa titɔ iyi í je ti kuwee. ²¹ Nɔ á ne woo wee nla iyi í je ine ngboi kpasɛi Ilaaɔ. ²² Na nɗu, ka sekee si Ilaaɔ do ido hai ne muafiti do naane ku dasi hai ne sika, do ido kumá iyi kù waa ye taale nwa do ara iyi á we do inyi iyi í má. ²³ Ka jò ka leeki dim dim si kpāa ku cɔ iyi á waa je seɛdaɛu ihɛ, domi Ilaaɔ, nɗu iyi í ce kuwā í je ilu naane. ²⁴ Ka ce laakaii nje ku ba ka ya mua nje gbugbā iyi á jò ka bi ine ɗa nɔ ka maa ce ice jüida. ²⁵ Ka maà ti ka jò idei kutɔtɔ nwa, si bei ine go ɗa á ya maa ce. Amma ka mua nje gbugbā. Bei í ye aɔi Lafɛɛ wa maai wa fei, beɛbe moi aa ya maa muad nje gbugbā ɗa.

²⁶ Awa iyi á mà ntɔ tã, bii á waa mɔsi dulum ku ce, kuwee go kù wee ma iyi á kpa idei dulum, ²⁷ í gbe ka weɔd njo ka maa degbe kiitii Ilaaɔ do ina nla iyi á ce nfei mbɛɛɛ ɗa. ²⁸ Ine baa yooma iyi í kua woodai Moizi fei, bii amane minji mɛeta í je seɛdaɛ á ya kpai, a ci ya ce araree. ²⁹ Debei, ine iyi wa donda Amai Ilaaɔ wa cɔ njeɛ nfe, nje si bii Ilaaɔ í dɔ akabuue iyi á jò lafɛɛ ku má, nɔ wa bu Hundi Ilaaɔ iyi wa nyisi wa didɔu, í cɔ zaka bei mii iyi á na ku ba lafɛɛ si aɔi kiitii á to. ³⁰ Ntɔ ntɔ, awa á mà ine iyi í fo í ni, amui an sãa ine laalo iyi í ce, amui an kpā woo ce laalo iju. Nɔ í ni má, amu Aɔ Lafɛɛ an kiiti inɛm ɗa. ³¹ Ideu í to njo nla nla bii amane í dasi awɔi Ilaaɔ, nɗu iyi í wee.

³² I ye gígii mii iyi í tako í ba ɗe wo ɗa si waati iyi í ye inya kumá Ilaaɔ ɗa, í ba ijuukpā ɗa ntɔ amma í leeki si dim dim ɗa. ³³ Waati go ɗa á ya maa bu ɗe nɔ á kpā ɗe iju si bantuma, nɔ si waati go ɗa mɔ í ya maa mua ine go ɗa iyi á waa ye dimii wahalau be gbugbā ɗa. ³⁴ Ntɔi, í ce araree inɛ piisɔɔ ɗa.

Iyi ine ɗa á nɔ á gba mii ndu ɗe ɗa í je ɗai do ino didɔ, domi í mà ɗa iyi í ne amani iyi í re do beɛɛɛ iyi í ya maa wee do aɔ fei. ³⁵ Na nɗu, í maà fūsi ido ku buba nje awɔ, domi ribae í la. ³⁶ Do ntɔ, í gbe í temua ɗa ku ba bii í ce idɔɔbii Ilaaɔ í tã ɗa, í ba mii iyi í ce nje kuwāɛ.

³⁷ Ntɔi, si bei kukoi idei Ilaaɔ wa fo í ni,

Waati í gbe keeke, keekeke mɔm.

Nɔ ine iyi í ne ku naa á naa, kaa kpɛ.

³⁸ Nɔ inɛm iyi í je dee dee, á maa wee do saabui naane ku dasi.

Amma bii í nyi do anyi, inɔm kaa dɔ do nɗu má.

³⁹ Awa á kù je ine ɗa iyi aa nyi do anyi á koo á ce nfe. Amma á dasi naane nɔ á wa si kpāi faaba.

11

Kpāi naane ku dasi

¹ Ine iyi í dasi Jesu naane í mà kam kam mii iyi nɗu wa cɔ kpāaɛu nɗu á baa. Í nɔ í mà mii iyi á kù ye do iju í wee do ntɔ. ² Naane ku dasi dimi beɛbei inɛi tako ɗa á ne, ɗɔi í jò kuwee ɗa í sɔa Ilaaɔ si.

³ Na naane ku dasii, á mà iyi Ilaaɔi í taka andunya do ideɛ. Beɛbei í taka mii iyi á waa ye hai si mii iyi á kù waa ye.

⁴ Na naane ku dasii, Abeli í cea Ilaaɔ kuwee iyi í ne beɛɛɛ í re ti Kaɛɛ. Na saabui naane ku dasiei Ilaaɔ takae í jesi amuae nɔ í kpoo ine dee dee. Na naane ku dasii Abeli wa ba wa ide ku fo hee nsei baa do iyi í kù fei.

⁵ Na naane ku dasii Enaku kù kù, Ilaaɔ í soo kù wa bi tɛɛ, nɔ ine go kù yɔɔ do iju má. Waati iyi í wa si andunya, á ya maa je seɛdaɛ iyi kookoosue í dɔa Ilaaɔ si. ⁶ Nɔ wee ine go kù wee iyi kookoosue á dɔa Ilaaɔ si bii kù je do naane ku dasi. Ntɔi, ine iyi wa sekee si Ilaaɔ í ne ku dasi naane iyi Ilaaɔ í wee nɔ ine ɗa iyi á waa dedeɛ í ya sã nɗa ribae.

⁷ Na naane ku dasii, Nowee í gbo idei Ilaaɔ waati iyi í ni ku ce laakai si mii iyi á na ku naa iyi kù ye titã. Í jirima idei Ilaaɔ nɔ í gbe akoi inyi si bii nɗu do inɛi kpasɛɛ ɗa fei aa ba faaba. Na naane ku dasiei í yeɔ taalei inɛi andunya ɗa nɔ Ilaaɔ í ni í je amane dee dee.

⁸ Na naane ku dasii, Aburahamu í jéɔ kukpei Ilaaɔ nɔ í dasi kpāa wa ne ikpa ile go iyi Ilaaɔ á náa bei tubu. Í dasi kpāa wa koo baa do iyi kù mà bii wa bo. ⁹ Na naane ku dasii í koo í buba si ileu bei ise mmu, si ile iyi Ilaaɔ í cea kuwāɛ. Si ilei aco ɗa mɔm nii í wa. Beɛbei moi Izaaki do Zakabu á ce si anyie, aɗa iyi Ilaaɔ í cea kuwā akāu. ¹⁰ Aburahamu í ce beɛbei wa degbeɔ ilu nla iyi icue í ne gbugbāu. Iluu, Ilaaɔi í jile yaase bei á ye, nɗui á nɔ ku maa.

¹¹ Na saabui naane ku dasii, Sara takae * í ba gbugbā í biɔ ama baa do iyi waatiɛ í lɔ. Í

* **11:11** Na saabui naane ku dasii, Sara takae Tia nwo go ɗa á ni, na saabui naane ku dasii, Aburahamu í ba gbugbā í biɔ ama baa do iyi í gbo nɔ Sara takae í je gbenda.

mà iyi Ilaaɔ, nɔɔ iyi í ce kuwã, í je ilu naane. ¹² Bɛɛɛ m̄ai inɛm̄ok̄o ak̄au bɛ, nɔɔ iyi í maai iku, t̄okue ɔa à na à kp̄o bei andaiyai lele ɔa do bei s̄aii ido iyi inɛ go kaa ȳok̄o ku ka ku mà j̄iaɛ.

¹³ Si naane ku dasii inɛ ɔaɔ bɛ fei à ku. A kù ba mii iyi Ilaaɔ í ce nɔa kuwãɛu, amma à ȳoɔi hai j̄iij̄l à coo cenkã. À f̄o iyi aɔa à je inɛ n̄joo ɔa do hai nɛ ide ɔa si andunyau ih̄ɛ. ¹⁴ Inɛ ɔa iyi à waa f̄o bɛɛbɛ, à waa nyisi mam mam iyi aɔa à waa dɛ ile iyi à je tu ɔai. ¹⁵ Bii í je à waa ce bɛgei ide nɔa iyi à j̄ò wa wo, aa ba kp̄aa a sinda a nyi. ¹⁶ Amma nsei à waa dɛ ide iyi í s̄l̄a í re, waata ide iyi í wa lele. Na ɔai í ce anȳo kù waa mu Ilaaɔ à kpoo Lafɛɛ nɔa domi í ce nɔa s̄oolui ilu go.

¹⁷ Na naane ku dasii, Aburahamu í jesi ku ceò Izaaki kuwɛ si waati iyi Ilaaɔ wa c̄o laakaie. Nɔɔ iyi Ilaaɔ í cea kuwãu, í tã s̄oolu ku ceò ama akãɛu kuwee. ¹⁸ Nɔɔi Ilaaɔ í s̄ò wo í ni, hai bi Izaakii dimie á fita. ¹⁹ Í mà iyi Ilaaɔ í nɛ gbugbã ku j̄l inɛ baa hai si bale. Do n̄t̄o aa ka ȳok̄o ka ni í yei bei Ilaaɔ í j̄u hai si bale.

²⁰ Na naane ku dasii, Izaaki í weea Zak̄obu do Esau, í s̄ò ɔa mii iyi á na ku ce.

²¹ Na naane ku dasii, Zak̄obu, waati iyi í maai iku, í weea amai Zozefu ɔa akã akã, n̄o í l̄ok̄o si golo í t̄oò Ilaaɔ.

²² Na naane ku dasii, Zozefu m̄o, waati iyi í maai iku, í f̄o idei kufitai inɛ Izireli ɔa hai ilei Ezibiti do bei aa cea kũkũ nɔɔ ɔa.

²³ Si waati iyi à bí Moizi, na naane ku dasii baɛɛ ɔa à kù ce n̄joi a kua woodai ilaaluu n̄o à singaɛ zakai cukpa m̄ɛeta, domi à ye í je ama ku s̄l̄a.

²⁴ Na naane ku dasii, Moizi í k̄o a kpe nɔɔ amai ama inaaboí Faraɔ waati iyi í na í la.

²⁵ Í gbasi a kp̄a nɔɔ iju do inɛ Ilaaɔ ɔa aɔo do iyi nɔa á maa w̄eɔò in̄o did̄ò si faayii dulum iyi kaa kpe. ²⁶ Í gbasi a yaako nɔɔ bei aa na a yaako Kirisi. Wa lasabu iyi dimii yaako bɛɛbɛ ku ye í nɛ bɛɛɛ í re amanii Ezibiti, domi amanii alai wa lele.

²⁷ Na naane ku dasii Moizi í fita hai ilei Ezibiti, kù ce n̄joi id̄oɔk̄oí ilaaluu. Í leek̄il dim dim bei mii iyi í ye inɛ iyi a ci ya ye. ²⁸ Na naane ku dasii í j̄ò à je jingauí Iku ku kua. N̄o í j̄ò à f̄asi n̄jei angudã ɔa si ande koofa ɔa ku ba amaleka iyi á kpa ama yemma ɔa ku maà lu amai Izireli ɔa.

²⁹ Na naane ku dasii, inɛ Izireli ɔa à kua Tenku Nkpau si ile ngbe. Amma waati iyi inɛ Ezibiti ɔa à bi a ce bɛɛbɛ, inyí í je ɔa.

³⁰ Na naane ku dasii, bindii Zeriko í cuku waati iyi inɛ Izireli ɔa à kaako iluu aɔo m̄ɛɛje.

³¹ Na naane ku dasii, Rahabu abo à ta icuu kù ku do inɛ ɔa iyi à kù jirima Ilaaɔ aɔo, si na iyi í j̄ò í gba woo bɛ ɔa do in̄o akã.

³² Mii an f̄o má. Waati kù waa tom hee n ce faajii Zedeɔ do ti Baraki do Sams̄o do

Zefutee do Davidi do Samueli do walii ɔa. ³³ Na naane ku dasii à je amanlu ɔa igũ, à ce iyi í je dee dee, n̄o à ba à gba mii iyi Ilaaɔ í ce nɔa kuwãɛ. À d̄i gelei muusu nla ɔa, ³⁴ à kpa gbugbã in̄a nla, à ba à fita hai si awoi inɛ ɔa iyi à waa dɛ a kpa ɔa do taakuba. À kua gbugbã wo, amma à na à ba gbugbã má. À waa ce n̄joo nɔa si igũ, í je dimi mmu ɔa igũ. ³⁵ Na naane ku dasii, inaabo ɔa ɔa à ba inɛ nɔa ɔa à j̄l wa hai iku.

Inɛ go ɔa m̄o, baa do iyi à kp̄a ɔa iju hee à ku, a kù dɛ aɔa a fita si, domi a waa bi aɔa a na a koo a ba kuwɛɛ iyi í je j̄iida í re. ³⁶ Á yaako inɛ go ɔa m̄o n̄o à tɛ nɔa kp̄oɔo. À d̄i inɛ go ɔa do s̄esee à dasi ɔa piis̄o. ³⁷ Gogo ɔa à ta ɔa kuta à kpa nɔa, inɛ go ɔa m̄o à bu ɔa kiti minji, gogo ɔa m̄o à kpa ɔa do taakuba. Inɛ go ɔa m̄o à d̄i batai angudã do batai iwo à waa dabiid̄o. A kù nɛ nkãma, à kp̄a ɔa iju, à wahala ɔa, ³⁸ a kù j̄ò andunya. Á ya maa dabii si gbabua do si antai iri kuta ɔa. Á wa si isai kuta ɔa do isai ile ɔa.

³⁹ Inɛ ɔa fei, à je nɔa s̄eɛda j̄iida na naane ku dasi nɔa. Do nɔɔ fei, a kù ba kuwã iyi Ilaaɔ í ceu. ⁴⁰ Nt̄oi, si bei Ilaaɔ í j̄ile nwa mii iyi í nɛ bɛɛɛ í re, kù bi inɛ ɔa a k̄o dee dee iyi kù je do awa aɔo.

12

Ilaaɔ Baa nwa

¹ Na nɔɔ, si na iyi í j̄ò woo je s̄eɛda nkp̄ou bɛ wa kaako wa, awa m̄o ka n̄ȳo mii iyi wa bitandi wa si kuwɛɛ nwa do dulum iyi ci ya kp̄etɛ ku má si wa dim dim. N̄o ka temua si kp̄aii kuwɛɛ iyi wa degbe wa bei woo sei í ya temua si areɛ. ² Ka dasi laakai nwa fei si Jesu. Hai bi t̄ɛi naane ku dasi nwa wa naa, nɔɔ m̄oi í n̄o wa k̄o. Í j̄ò à kpaa si j̄li ku gaatu, kù c̄o anȳoí dimii ikuu domi wa c̄o kp̄aii in̄o did̄ò iyi á j̄ileaa. Nsei, wa buba si awo n̄jei kitãí bommai Ilaaɔ. ³ Í j̄ò í lasabu si mii iyi Jesu í ce, si bei í temua do mbɛɛte nlaui hee í j̄ò ilu dulum ɔa à kpaa. I mu ide ɔa ku ba í maà kua gbugbã ɔa, n̄o í maà m̄onḡo munya ɔa.

⁴ Inɛ, si kujabu n̄je do dulum, í kù jabu í kù to hee si iku titã ɔa, ⁵ n̄o í gbɛje idei gbugbã iyi à mu n̄je waati iyi à k̄o à ni,

Amam, bii Ās Lafɛɛ wa kp̄aɛ iju, ikoí wa naɛ, maà ce si atafii.

In̄oɛ ku maà f̄o bii wa f̄o siɛ ide,

⁶ Domi inɛ iyi Ās Lafɛɛ í bi, n̄jui í ya kp̄a iju, N̄o ku cã inɛ ɔa iyi í doo si amɛɛ ɔa fei.

⁷ Na nɔɔ, í temua do ijuukp̄a n̄je domi Ilaaɔ wa ce n̄jei bei amaɛ ɔa. Ama yoomai í wɛɛ iyi baɛɛ ci ya kp̄aa iju. ⁸ Bii a kù kp̄a n̄je iju bei amu ɔa iyi à gbe, debei í kù je amai Baaba ɔa, in̄je ama seege ɔa.

⁹ Baa nwa ɔa iyi à wa ile ih̄ɛ à ya kp̄a wa iju à ya ka n̄o ka jirima ɔa. Bii bɛɛbei, beirei iri ile ku s̄ua Baa nwa iyi í wa leleu í nɛ ku to ku ba ka nɛ kuwɛɛ. ¹⁰ Baa nwa

na à ya kpā wa iju si waati keeke si bei í sla nja. Amma Ilaaḥ í ya kpā wa iju na aranfaani nwa ku ba ka ne ikpē si kumáe. ¹¹ Ntoi, bii à waa kpā wa iju, ino ku foi í ya je nwa titā, ci ya je ino didḥ. Amma si anyii nju, ine na iyi à ba ijuukpāu nō à kpaasi, à ya je dee dee nō a je kuwee nja si laakai ku sū. ¹² Na nju, inje iyi í waa mangō temua, i wu awō nje lele, nō ilugū nje na iyi à gbēji nau i mu nja gbugbā na. ¹³ Nō i cea ise nje na kpāa iyi í munga anu na ku ba ilu kutē bōo na a maà tambō kutē nja nau má, amma a ba iri.

Ide iyi à sō wa ka ce

¹⁴ I de laakai ku sū do ine fei nō i ce kuwee iyi í má na domi ine gō kú wee iyi à ye Lafēe bii kuwee kú má. ¹⁵ I ce laakai na kama nje ku maà na ku toa didḥi Ilaaḥ anyi, nō i maà je ilu ino ku ro na, domi ino ku rou á na ku la nō ku tosi ine nkpō bei icāi jji í ya yō. ¹⁶ I ce laakai na ku ba ine gō ku maà ce sakara, nō ine gō ku maà na ku kō ku mà bēerei mii jüida na. Bēbei Esau í ce waati iyi í so yemma ku jē í taa na ije jēe akā. ¹⁷ Si anyii nju, inje taka nje í mà na iyi í bi baa nju ku weea nju, amma í kōaa domi kú ba kpāa ku kpaasi mii iyi í tako í ce baa do iyi wa dedēe do cikāaju fei.

¹⁸ Inje, kú je iri kuta gō iyi aa yōkō a lui í sekee si na, bei ine Izireli na à sekee si iri kutai Sinai. Si antai kutai Sinai ina nla nla í wa be do kudūi jji do ilu kuku do fufu dabii, ¹⁹ do kākāakā do ide ku fō nla nla. Iyi ine Izireli nau à gbō ide ku fōu à tōo suuru à ni ku maà ti ku ba ana ide ku fō má, ²⁰ domi à waa ce njo wooda iyi í ni, ilu hunde baa yooma iyi í lu iri kutai, baa bii mēemui, aa taa kuta a kpaai. ²¹ Mii iyi à ye be, í ne njo hee Moizi í fō í ni, njo í mum hee n wa n yaya.

²² Amma inje, iri kutai Siḥoi í sekee si na, bii ilu Ilaaḥ, nju iyi í wee í wa. Iluu, njui í je Zeruzalemu lele, tengi bii amaleka na à ya tōtōo nkpō nkpō do ino didḥ. ²³ I sekee si ine na iyi à kō iri nja lele na, ana iyi à je ama yemmai Ilaaḥ na. I sekee si Ilaaḥ na, nju iyi í je woo kiitii ine fei, nō i sekee si ine jüida tako na iyi Ilaaḥ í jō à kō tā na. ²⁴ I sekee si Jesu do nje iyi í nikāu na. Jesui í je woo teese kpāa ku ba Ilaaḥ ku dī akabuu titō do amanē na. Njēui, wa ba wa ide ku fō, nō idee í dō ku gbō í re ti Abeli.

²⁵ Na nju, i ce laakai na i maà kō ku gbō ide ine iyi wa ba nje ide ku fō na. Moizi í ba ine na ide ku fō si andunyaui ihē í ni a ce laakai, nō ine na iyi à kō ku gbō ide u a kù fita si ijuukpā. To, awa mō iyi à waa gbō ine iyi wa fō ide wa hai lelei Aḥ, beirei aa ka ce ka fita si ijuukpā bii à waa toaa anyi. ²⁶ Ine iyi ide ku fōe í tako í jō ile í yayau, í fō má nsei í ni, an nyi n yaya ile má gbakā akā amma kú je ile nju akā, hee do lele feii. ²⁷ Iyi í ni, an nō n coo má gbakā akā, wa nyisi iyi mii iyi à taka á yaya ku lo ku ba mii iyi kaa yaya ku wee.

²⁸ Na nju, ka saabu Ilaaḥ domi à ne bomma iyi kaa yaya nō ka tōe si bei í bi, ka má bēerei nō ka jirimae. ²⁹ Ntoi, Aḥ Lafēe nwa í yei bei ina iyi í ya ce nfei mii nja.

13

Mii iyi aa ka ce ka dāa Ilaaḥ si

¹ I ya temua si kpaasi woo dasi naane na ku bi. ² I ye gigi iyi í sla í ya yaae ine njoo nja, domi ine na iyi à waa ce bēebe, gōgō nja na à yaae amaleka na a kù má. ³ Nō i ya ye gigi inei piisōo na bei mii iyi à mu inje mō piisōo na. I ye gigi ine na iyi à waa ye ijuukpā bei mii iyi inje taka nje í ye ijuukpā na.

⁴ I jō mōkō do abo baa yooma fei ku mà bēerei abōdō nō a leekō nje dim dim domi Ilaaḥ á kiiti ine na iyi à waa sūo nje hai ce abōdō do ine na iyi à waa ce sakara.

⁵ I maà ti í jō kubii fia ku mu nje. I jō iyi í ne ku ce nje zaka, domi Ilaaḥ í ni, n kaa n jēe pai, n kaa n nō n fū sie awō baa ajo gō. ⁶ Na nju, aa ka yōkō ka cā gende ka ni, Aḥ Lafēe í je ine iyi á sobim. Njo kú waa mum. Mii amanē á yōkō ku ceem.

⁷ I ye gigi woo cuai tako nje na, ine na iyi à tako à sisi nje idei Ilaaḥ. I lasabuō aranfaani iyi kuwee nja í naaḥ wa, nō inje mō í sisi naane ku dasi nja na. ⁸ Jesu Kirisi ci ya kpaasi hai ana do nnyi hee do ajo fei. ⁹ I maà ti í jō a fa nje si kukōsi ikā ikā, domi í sla ido nwa ku maa leekí si didḥi Ilaaḥ, ku maà je si iwōi ije ku je na. Ine na iyi à waa too kpāau be fei a kù ba aranfaani kama.

¹⁰ Awa à ne bi kuwee gō nō woo wee na iyi à waa ce ice si ile kumáa a kù ne kpāa a je ijei kuwee. ¹¹ I yei bei kuwee iyi woo wee nlaui í ya ce. Í ya bōo njei mēemu naui si ino iyi í re do kumáa ku ceō kuwee na dulum dii amanē na. Amma injai mēemuu takae, angule iluui à ya koo a joo. ¹² Na njo í jō Jesu mō, waati iyi í bi ku jō ine na a má do njei nju takae, í jō a kpaa angule. ¹³ Na nju, ka bō bi titēe angule be, ka jesi à donda wa bei a donda, ¹⁴ domi a kù ne ilu gō si ilu ihē iyi á maa wee hee do ajo fei. Ilu iyi wa naa njui à waa dede. ¹⁵ Do saabuē ka maa saabu Ilaaḥ, waatō ka ya fō do gēle nwa mii iyi í ce si wajui ine na. Nō saabuu kú je bei kuwee iyi à waa cea waati kama fei. ¹⁶ I maà gbēje jüida ku ce, nō i ya maa sobi nje na, domi dimii kuwee bēebe í ya dāa Ilaaḥ si.

¹⁷ I gbō idei woo cua nje na nō í sū nja iri ile, domi à waa cō baanii hunde nje si na iyi í jō Ilaaḥ á na ku bee na idee. I ce bēebe nja ku ba a coo do ino didḥ, ku maà ti ku je do ino ku fō. Bii à coo do ino ku fō, kaa ce nje aranfaani kama.

¹⁸ I ya ce nwa kutōo na. À mà kam kam iyi ido nwa kú waa ye taale nwa domi à bi ka ce iseene nwa dee dee si mii fei. ¹⁹ Iyi í wa n tōo

ηε ntε ntε, ηηui í je i ce kutεε Ilaaδ ku jδ n baa
 n̄ya n̄ya bi tu ηε má.

Kutεε

²⁰ Lafεε nwa Jesui í je Woo degbe iyi í re.
 Na ηjeε iyi í niká, í jile nwa akabuu titδ iyi ci
 ya tá. Na ηηu Ilaaδ ilu laakai ku s̄u, ηηu iyi í
 dedeε hai si bale, ²¹ ku mu ηjeε gbugbā i ceδ
 daa j̄iida ηa ku ba i ce idεεbie. Nε ku ce si ηje
 mii iyi á d̄ōaa si, na saabui Jesu Kirisi. Amboe
 ku je ti Jesu Kirisi hee do ajε fei. Ami.

Fεεi ankāaryi

²² Iηε inem ηa, n̄ wa n tεε ηε i jδ i gbε ide
 gbugbā ku mua iyi n̄ kε ηηε wa si t̄iau ihε do
 temua, domi k̄u s̄ε. ²³ N̄ bi i m̄a ηa iyi á da
 Timotee inε nwau hai piis̄ε. Bii í to wa n̄ya,
 an naae wa bi tu ηε.

²⁴ I ce woo cua ηηε ηa fei fεε hee do inε ηa
 iyi á je ti Ilaaδ fei. Woo dasi Jesu naanei il̄ei
 Itali ηa á ce ηε fεε.

²⁵ Did̄si Ilaaδ ku wεε do iηε fei.

Tia iyi Zaaki í kò

Zaaki í ce ña fɔ

¹ Amui Zaaki woo ce icei Ilaaḥ do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi.

Ñ ce dimii Zuifu maateji ña iyi à fangaa si andunya fei fɔ.

Naane do bisi

² Kpaasim ña, dimii laakai ku cò iyi á naa si ñe fei í ya jò ku je ñe ñe ino didò nla nla, ³ domi í mà ña, bii Ilaaḥ wa cò laakai naane ku dasi ñe ño í kù môngo ña á bí ñe temua. ⁴ Amma í jò temua ñe ñu ku ce icee sãa sãa ku ba í je ñe ña iyi á ña nò á kò, nò nkãma kù gbe ñe ñe má. ⁵ Do ñu fei bii bisi í na wa gaizia ñe akã ñe gò, ku tɔo Ilaaḥ, ñu iyi í ya muu ñe fei do ño akã, kù ñe kugbagba. ⁶ Amma lafɛɛ ku ce kutɔo do naane, ku maà sika sika, domi ñe iyi wa sika sika í yei bei ñyii tenku iyi fufu wa yaya bii fei. ⁷ Ñe dimi bæbe ku maà tamaa mà ñu á ba ñgògò hai bí Aḥ Lafɛɛ, ⁸ domi í je ilu ido minji iyi kù waa too kpãa akã si kuwɛɛɛ.

Are do fia ku ne

⁹ Í siã ilu are woo dasi Jesu naane ku tɔo fufu si na iyi í jò Ilaaḥ í soo lele. ¹⁰ Ilu fia mà ku tɔo fufu na irii kukayɛ domi á na ku lo bei kokoi jii. ¹¹ Bei inunu í ya dede do ñya gbãa nò ku jo wua ku gbe, nò kokou ku cuku kusɛɛ ku tã, bæbe mɔi ilu fia á na ku wò bei kokoi jii si aninii icee.

Laakai ñe ku cò do kulele

¹² Ilu ño didò ñe iyi í yòkò í leekí dim dim si waati iyi Ilaaḥ wa cò laakaɛ, domi si anyii laakai ku còu á ba ribai kuwɛɛ hai tã iyi Aḥ Lafɛɛ í wãò ñe ña iyi á buu. ¹³ Bii á waa lele ñe gò do laalo ku maà ti ku ni Ilaaḥi wa lele ñu. A ci ya lele Ilaaḥ do laalo, bæbe mɔi ñu takæ ci ya lele ñe gò do laalo. ¹⁴ Amma waati iyi binei ñe í faa í muu, ñu bei í je kulele. ¹⁵ Si anyie, bii bineu í na í la, dulum nii á bía. Bii dulum ñu í ce icee sié í tã nò ku bia iku.

¹⁶ Baakɔm ña, í maà ði iju ñe. ¹⁷ Amua jii da do amua ku siã baa yooma fei hai lelei Aḥi í ya naa. Wa naai hai bí Ilaaḥ Baaba, ñu iyi í ce ñya kumái lele ña. Ilaaḥ ci ya kpaasi nò ilu kuku kù wa sie. ¹⁸ Si idoãbie, í bí wa ise gbeejisia do saabui ide ntɔɛ ku ba hai si ñe ña iyi í taka fei ka je bei amaaje sinte ña iyi á je tee.

Kugbò do kuce

¹⁹ Baakɔm ña, í mà ideu ihɛ tã ña. Na ñu, í siã ñe fei ku ya saku ku gbòò ide, nò ku maà ya saasaò ide ku fò, nò idoɛ ku maà ya kò gbãa gbãa. ²⁰ Kù siã idoí ñe ku ya kò gbãa gbãa domi kù je do idoãkò amane á ceò mii iyi í je dee dee si wajui Ilaaḥ. ²¹ Na ñu, í ñyò andi mii iyi í je riisi do laalo fei ña. Nò í gba ide

iyi Ilaaḥ wa gbɛ si ido ñe ña do ara kukayɛ, domi ideui á yòkò ku faaba ñe.

²² I maà jò í leekíò ide ku gbò ñu akã, amma í ya ceò ice ña. Bii kù je bæbe, í waa ði iju ara ñe ña. ²³ Ntò ntò, ñe iyi í gbò ideu nò kù waa ceò ice, í yei bei mòko gò iyi wa cò aræ si digi. ²⁴ Iyi í cò digiu í tã nò í sinda wa ñe, tengi bæ gbakã nò í gbeje bei aræ í ye. ²⁵ Amma ñe iyi á je ilu ño didò si mii iyi wa ce fei ñu í je ñe iyi wa cio wooda do laakai nò wa jirimæ do temua. Nò bii í gbò ideu ci ya gbeje nsei nsei amma í ya ceò icei. Lafɛɛ á je ilu ño didò si na iyi í jò woodau í je dee dee nò á nya ñe.

²⁶ Ñe iyi wa tamaa ñu wa too kpãai Ilaaḥ nò kù waa nò amɛɛ, lafɛɛ wa sɔa aræ iboi. Kpãai Ilaaḥ ku tooɛ ngbei. ²⁷ Kpãai Ilaaḥ ku too iyi í má nò kù ñe riisi kãma iyi Ilaaḥ Baaba í jiloo si í je ntò, ñu í je ñe ku ya ce araareí kòyò ña do jaà ña iyi á waa wahala, nò ku mà aræ ku mu si laalo yaamoi andunya.

2

Maà ya cò bei amane ña à reò ñe do bære

¹ Kpaasim ña, ñe iyi í dasi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi naane, ñu iyi í je ilu amboe, í maà ya jò naane ku dasi ñe ku tɔtɔò bærei ñe ña ku cò. ² Yaase gò wee. Ilu fia gò iyi í ñe ibò jii da do leleawò wura í naa si kutɔtɔo ñe. To, wee, ilu are gò mò í naa bæ do ibò ku gæ. ³ Bii í jirima ilu ibò jii da ña nò í ni ku buba si kitái ñe nla ña, nò í sò ilu areu mò í ni ku leekí ihò, walakò ku buba ile, ⁴ í waa cò bei ñe ña à reò ñe do bære ña. Nò í waa kiiti ñe ña mbe do lasabu iyi kù je dee dee.

⁵ Baakɔm ña, í gbò. Ñe ña iyi á je ilu are si andunya ihɛi Ilaaḥ í cica ku ba naane ñu ku la nò a baò bommae iyi í wãò ñe ña iyi á buu. ⁶ Amma ñe, í ya donda ilu are ñu. Wee ilu fia ñu á waa kpã ñe iju nò anjai á ya bòò ñe ile kiiti, mà iboi. ⁷ Anjai á ya maa nya còo iri jii da iyi Ilaaḥ í mu ñe.

⁸ Kukò ideí Ilaaḥ í ni, bí ñe mmu bei í bí aræ. Ntò ntò, mii jii dai í waa ce bii í waa too woodai bommai Ilaaḥu bæ ña. ⁹ Amma bii í waa cò bei ñe ña à reò ñe do bære ña, dulum nii í waa ce ña nò woodai Ilaaḥ á ye taale ñe domi í kù waa jirimæ ña. ¹⁰ Ntò ntò, ñe iyi í kua wooda baa akã, wooda iyi wa too bæbei fei ngbei. ¹¹ Ñe iyi í ni, í maà ce sakara, ñu í ni má, í maà kpa amane. Na ñu, baa bii í kù ce sakara, bii í kpa amane, í kua woodai. ¹² Na ñu, í ya fò ide nò í ya ce bei ñe ña iyi wooda iyi í ya nya ñe á kiiti. ¹³ Ñe iyi kù ñe araareí kpaasi, Ilaaḥ á kiiti ñu mò kaa ce araaree. Amma ñe iyi í ñe araareí kpaasi ña á je igù si ajoi kiitiu.

Naane ku dasi do ice ku ce

¹⁴ Kpaasim ña, riba yoomai amane í ñe bii í ni ñu í je woo dasi naane nò kù waa ce kookoosue. Naaneu bæ á faaba lafɛɛ? ¹⁵ Bii

ine gò n̄je, inemàkò walako inaabo gò í ne arei jaæ, nò kù n̄e baa íje iyi á je, ¹⁶ nò ine gò n̄je ku ni, ka sukud̄, í ya je í yo, maà j̄ò t̄ùt̄ù ku kpæ, bii kù muaa bukaatai mii iyi í ne, sukud̄si mii wa niaa. ¹⁷ B̄eɛb̄e m̄oi, naane ku dasi iyi á kù waa ye kookoosue, naaneu ngbei.

¹⁸ Ine gò á yòkò ku ni, ine ih̄e í dasi naane, ine ih̄ò m̄o wa ce kookoosue. Amma amu an j̄ea n ni, nyisim naane ku dasie iyi kù je do kookoosu, nò amu m̄o n nyisi naane ku dasim do kookoosue. ¹⁹ Kù je ì dasi naane iyi Ilaāð ak̄ai í w̄eɛ? Í s̄ta. Baa inei inàkò ña m̄o à m̄à b̄eɛb̄e nò à waa yaya do n̄jo. ²⁰ Amma aw̄o iyi í kù n̄e laakai, ì bi n nyis̄ie iyi naane ku dasii ine gò iyi kù waa ce kookoosue, ngbei? ²¹ Bala nwa Aburahamu í je dee dee si wajui Ilaāð na kookoosue iyi í ce, si iyi í jesi n̄ju ku saka amaɛ Izaaki ku ceàð Ilaāð kuwee. ²² I kù ye naane ku dasii Aburahamu n̄je do kookoosue wa too n̄jei ba. Naane iyi í dasi í bàa í k̄ò na kookoosue iyi wa ce. ²³ B̄eɛb̄e k̄uk̄oi idei Ilaāðu í ce iyi í ni, “Aburahamu í dasi Ilaāð naane, nò do saabui naaneu Ā5 m̄o í k̄aa si ine dee dee”. Nò à waa kpoo kpaasii Ilaāð. ²⁴ Debei amane í ya je dee dee si wajui Ilaāði na saabui kookoosue iyi wa ce, kù je na naane iyi í dasi n̄ju ak̄a.

²⁵ B̄eɛb̄e m̄oi abo kaafe iyi à ya kpe Rahabuu, í ce. Í je amane dee dee si wajui Ilaāð na kookoosue si na iyi í j̄ò í gba Zuifu woo b̄e ñau si kpas̄e nò í nya ña do kp̄aa mmu. ²⁶ N̄oi í j̄ò à ni ara iyi kù n̄e hunde, ara ikui. B̄eɛb̄e m̄oi naane ku dasi iyi kù waa ce kookoosue naane ikui.

3

Idei ame

¹ Kpaasim ña, í maà d̄e í kp̄o ñ̄je iyi í waa bi í maak̄o ñe ña si idei Ilaāð, domi í m̄à ña, awa iyi à waa k̄ò ñe ña si cioi idei Ilaāð, Ilaāð kaa ce araare nwa si kiitie. ² Si mii n̄kp̄oi awa fei à ya ka rara. Ine iyi kù waa ce kurara si ide ku f̄æ, laf̄eɛ ñe ku j̄lai n̄o í ye bei ñe iyi í dasi araɛ fei arezem. ³ B̄eɛb̄e m̄oi à ya ka dasi arezem si geleí aɔ ña ku ba á jirima wa, ka bei ka yòkò ka b̄òð ara ñ̄ja bii à bi. ⁴ N̄o í ya c̄ò ak̄oi ñ̄nyi má ña, do bei à lau fei nò fufu jiida wa ce í ya tale ñ̄ai, amma do falafili keeke goi woo nyimbo ak̄ou í ya b̄òðe bii í bi. ⁵ B̄eɛb̄e m̄oi ame í je mii keeke si ara, amma í ya t̄ò fufu si mii nla.

I c̄ò bei ña nyenye í kere í to, amma do n̄ju fei á yòkò ku j̄o agbo nla nla. ⁶ B̄eɛb̄e m̄oi ame í ye bei ña. N̄ju í je laalo nla nla. N̄ju m̄o ik̄ò ak̄ai ara n̄wai, n̄o í ya beje ara nwa fei bei ña, domi laalo iyi í ya ce í yei bei ñ̄ai ala. ⁷ Amane á yòkò ku k̄am̄ia ñ̄ai sako ik̄a ik̄a fei, do yei ña do mii ku c̄à ile ña fei do mii ndii ñ̄o ñ̄nyi ña, í n̄o ña t̄à m̄om de. ⁸ Amma ñe k̄ama ci ya n̄o ameɛ. Mii laalo goi iyi ñe gò kaa yòkò ku k̄am̄ia, Í ne aɔ n̄t̄o n̄t̄o ku kpa amane. ⁹ Do ameí à ya ka saabuo Baaba Laf̄eɛ nwa, nò do

n̄ju í ya ka ceekpeð ñe ña iyi Ilaāð í taka bei n̄ju takæ. ¹⁰ N̄o hai si gele ak̄au bei idei saabuo do ikpe í ya fita. ñ̄je kpaasim ña, kù s̄ta ku je b̄eɛb̄e. ¹¹ Is̄ò ak̄a kaa yòkò ku ne ñ̄nyi did̄ò do ñ̄nyi laalo aj̄ò. ¹² B̄eɛb̄e m̄oi kpaasim ña, í j̄ò í m̄à ña iyi j̄li ndii figi kaa so olivi, nò j̄li ndii rez̄e m̄o kaa so figi. B̄eɛb̄e m̄oi í kaa yòkò í ba ñ̄nyi jiida si ñ̄nyi iyi í da imu.

Bisi iyi wa naa hai lele

¹³ Yoo n̄jei í ne kum̄à do bisi. Bii laf̄eɛ í ne bisii do n̄t̄o, kù j̄ò á ȳò si is̄eɛne jiidaɛ do si kookoosu ña iyi wa ce do ara ku kaye. ¹⁴ Amma bii í waa ce igu yaam̄ò do ñ̄je ku w̄a, maà t̄ò fufu, maà s̄oà n̄t̄o ibo, ¹⁵⁻¹⁶ domi tenji bii igu do ñ̄je ku w̄a í wa, bei daa b̄eɛteke do kuce laalo fei í ya wa. Dimii bisi b̄eɛb̄e kù waa naa hai lele. Ine n̄ju b̄e ti andunyai, do ti id̄òb̄ii amane, nò hai bi Seetam nii wa naa. ¹⁷ Amma bisi iyi wa naa hai lele, sinte tit̄à í má. Si anyie ñe iyi í ne bisii í ya bi ñe ña a ne anu ak̄a, í ya maa mu araɛ, nò í ya bi n̄ju ku ce mii iyi á d̄s̄a ñe ña si. Í ya ne araareí n̄o í ya ce ice jiida. Ci ya na kubi n̄t̄o, kù nò kù ne muafiti. ¹⁸ Ine ña iyi à waa de anu ak̄a à ya ce kuweɛ ñ̄ja feii si laakai ku s̄u. Laakai ku s̄tu í yei bei dimi iyi à waa gb̄e n̄o mii iyi aa na a da n̄ju í je kuweɛ dee dee.

4

Kòd̄eɛi andunya

¹ Mii í ya naaò kak̄ò do ija wa si aninii ñ̄je. N̄ju b̄e wa naai hai si kòd̄eɛi mii n̄kp̄o iyi wa ba id̄ò ñ̄je ku ja. ² Ì bi í ne nḡo go iyi í kaa yòkò í ba ña, ñ̄oi í ce í ya bi ñe ku kpa ña. Í waa ce kòd̄eɛi mii iyi í kaa ba ña, í waa ce kak̄ò do ija ñ̄je duus̄ò. I kù n̄e mii iyi í bi ña domi í ci ya t̄ò Ilaāð ña. ³ N̄o baa bii í t̄ò Ilaāð í kaa ba ña domi do kurarai í waa t̄òu ña. Mii iyi í waa t̄òu na irii faayii ara ñ̄nyi. ⁴ ñ̄je iyi í kù leek̄ò ñe ak̄a ña, í kù m̄à ña iyi bii í bi andunya, m̄b̄eɛi Ilaāði í ya je ña? Ine iyi í bi andunya, m̄b̄eɛi Ilaāði í ya je. ⁵ I maà tamaa si ngbei k̄uk̄oi idei Ilaāð wa f̄ò í ni, Ilaāð í bi Hunde iyi í da nwa si do igu. ⁶ Amma Ilaāð í ya mu nwa did̄ò iyi í la í re. Nò b̄eɛb̄e k̄uk̄oi idei Ilaāð wa f̄ò í ni, Ilaāð kù wa anyii ilu faau ña amma woo kaye ara ñ̄ai wa mua did̄òe. ⁷ Na n̄ju, í s̄ta Ilaāð iri ile. I k̄osi Seetam á sa ñ̄je ku j̄i. ⁸ I sekeɛ si Ilaāð n̄o n̄ju m̄o ku sekeɛ si ñ̄je wa. ñ̄je ilu dulum ña, í w̄ò aw̄o ñ̄je. Nò í f̄ut̄a id̄ò ñ̄je, ñ̄je ilu id̄ò minji ñ̄au. ⁹ I j̄ò í w̄eɛ do ñ̄no kuf̄ò ña, í buba ḡòw̄oo ñ̄je do kukpata. I j̄ò anyi ñ̄je ku kpaasi do kukpata, nò ñ̄no did̄ò ñ̄je ku je ñ̄je ñ̄no kuf̄ò. ¹⁰ I kaye ara ñ̄je si wajui Ā5 Laf̄eɛ n̄o ku so ñ̄je lele.

Maà kiiti kpaasie

¹¹ ñ̄je kpaasim ña, í maà ya s̄ò ñ̄je laalo ña. Ine iyi wa s̄ò kpaasie laalo, laaloí woodai wa f̄o. Ine iyi wa kiiti kpaasie, woodai wa kiiti. Wee, bii í waa kiiti woodai í kù je ñe iyi wa

jirimae, amma ì jile arae si agbei woo kiitiu. ¹² Ilaaḥ nḥu akāi wa na wooda, nḥui í nḥo í je woo kiiti. Nḥu akāi á yḥkḥo ku faaba ine, nḥui á nḥo ku yḥkḥo ku ce ine nfe. Beirei awḥo ì ye ì waa kiitiḥo kpaasie ḥa.

Maà tḥo fufu

¹³ Inḥe iyi ì ya maa ni, nnyi walakḥo ala aa ka bḥo ilu ihḥo ka ce sḥa be zakai adḥo akā ku ba ka ba fia, ì de itḥi ì gbḥo iyi ñ wa n fḥo nsei. ¹⁴ I kù mà bei ala nḥe á ye. Mii kuwee nḥe ì je. Kuwee nḥe ì yei bei bukḥo iyi á tḥo nsei nsei nḥo ku fangaa ma. ¹⁵ Ide iyi ì jḥo ì fḥo nḥa wee, ì ya ni nḥa, bii Ilaaḥ ì bi aa ka wee, aa ka nḥo ka ce iyi ihḥe walakḥo aa ka ce iyi ihḥo. ¹⁶ Amma nsei ì waa tḥo fufu ì so ara nḥe lele. Dimii faau beebe fei kù sḥa. ¹⁷ Beebei ine iyi ì mà mii iyi ì je jiida nḥo kù waa coo wa dasi arae dulum nii.

5

Laabaau iyi à sḥo ilu fia ḥa

¹ Nsei, inḥe ilu fia ḥa, ì gbḥo iyi ñ wa n sḥo ḥe. I kpata ì cā kpokpo ḥa na wahala ḥa iyi aa naa si ḥe! ² Amani nḥe ḥa ì sāmī, nḥo tḥtḥt ḥa à je ibḥo nḥe ḥa má. ³ Wura nḥe ḥa do isḥo fufu nḥe ḥa fei à mu atē. Atē ku mu nḥau ì á je seeda si ḥe nḥo ku nḥo ara nḥe bei ina. Ì ko amani ì tḥo nḥe si waatii ankāanyiu ihḥe. ⁴ Wee ì ci ya sḥa woo da amaaḥe nḥe ḥa fia nḥa. I cḥo inḥo kufḥo nḥa ḥa! Anu ku dḥoi ine nḥau ì to hee si itḥi Aḥo Lafḥe ilu gbḥgbā. ⁵ Ì ce kuwee nḥe ḥa si andunya do amani nla nla do faayi. Ì je ì ce kaato bei angudā iyi aa bḥo asḥo laga ḥa. ⁶ Ì ye taalei ine dee dee ḥa ì kpa ḥa ḥa, a kù nḥo a kù kḥo ara nḥa.

Temua do kutḥo

⁷ Kpaasim ḥa, inḥe fei ì yḥkḥo temua ḥa hee Lafḥe koo nyiḥo wa má. I cḥo bei woo logoo ì ya temua ku maa cḥo ilēe hee amaaḥe koo jḥaḥo. Temuai ì ya ce ku yeḥo iḥi sinte hee do ti ankāanyie fei. ⁸ Inḥe mḥo ì yḥkḥo temua ḥa, ì jḥo idḥo nḥe ku leekḥi dim dim ḥa, domi kunaai Lafḥe ì maai wa mbe.

⁹ Inḥe kpaasim ḥa, ì maà ya ye taalei nḥe ḥa ku ba Ilaaḥ mḥo ku maà na ku ye taale nḥe. Woo kiiti wee wa to wa, wa bi ku lḥo wa. ¹⁰ Inḥe kpaasim ḥa, ì ye gḥgii walii ḥa iyi à fḥo ide wo do irii Lafḥe. I sḥi temua nḥa iyi à ce si ijuukpā nḥa. ¹¹ Aa ka yḥkḥo ka ni ilu inḥo didḥo nḥa domi ngu ḥa à yḥkḥo temua. Ì gbḥo temuai Zḥḥbu ḥa, nḥo ì mà mii iyi Aḥo Lafḥe ilu araare si jiida ku jēe ì ceaa ḥa si anyii wahalae.

¹² Inḥe kpaasim ḥa, iyi ì re mḥm, ì maà ya ceekpe do lele ḥa wala do ilē wala do ide mmu gḥo. Bii ntḥoi, ni ntḥoi, bii ibḥo mḥi ni ibḥoi, ku ba ì maà na ì dasi kiitii Ilaaḥ ḥa.

¹³ Wahala ì ba ine gḥo nḥe? Ku ce kutḥo. Inḥo ine gḥo nḥe wa dḥoi? Ku saabu Ilaaḥ do iri ku kḥo.

¹⁴ Inḥe akā nḥe wa ce bḥoi? Ku kpe ine ngboi igbei inḥe Jesu ḥa, aḥai aa jḥaa ikpo si iri do irii Lafḥe nḥo a ceaa kutḥo. ¹⁵ Kutḥo do naaneu

á yḥkḥo ku faaba bḥḥu. Aḥo Lafḥe á muaa baani, bii ì nḥo ì ce dulum nii á kpa ide ì dulum dee.

¹⁶ Na nḥu, inḥe fei ì ce tuubai dulum du ḥe si wajui nḥe ḥa nḥo ì ya cea nḥe kutḥo ḥa ku ba ì ba iri ḥa. Kutḥoi ine dee dee ì ne gbḥgbā nla nla.

¹⁷ Elii amanei bei awa mḥo. Ì ce kutḥo ntḥo ntḥo iḥi ku maà rḥo, iḥi ì nḥo ì leekḥi zakai adḥo mḥeta do cukpa mḥefa. ¹⁸ Si anyii nḥu nḥo ì ce kutḥo mà nḥo Ilaaḥ ì jḥo iḥi ì rḥo nḥo ì jḥo iḥe ì fita si ile.

¹⁹ Inḥe kpaasim ḥa, bii ine gḥo nḥe ì jḥo ntḥo nḥo kpaasi gḥo ì baee wa si kpāai ntḥo, ²⁰ ì mà ḥa, ine iyi ì baḥo ilu dulum wa hai si kpāa laalḥo bii ì wa wo, ì faaba hundei ilu dulum nḥui hai si kpāai iku, nḥo Ilaaḥ á kpa idei kurara nkpḥo.

Tia sinte iyi Piɛɛ í kɔ

Piɛɛ í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Piɛɛ woo bei Jesu Kirisi.

Ŋ kɔ nɲɛ tiau ihɛi, inɛ iyi Ilaaɔ́ í cica nɔ́ ì fangaa ì je ise mmu ɲa si ilei Pɔntu, do Galati, do Kapadosi, do Azii, do Bitini. ² Ilaaɔ́ Baaba í cica ɲɛi si bei í dasi ido nɲu ku ce. Nɔ́ ì je inɛɛ ɲa do saabui Hundee, ku ba ì jirima Jesu Kirisi ɲa nɔ́ nɲɛɛ ku wɛ ɲɛ.

Didɔ́ do laakai ku sũ ku kɔɔsi si kuwɛɛ nɲɛ.

Kp̄aa ku cɔ iyi í je ti kuwɛɛ

³ Ka saabu Ilaaɔ́, Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Si araare nlae, í jò kujji Jesu Kirisi wa hai si bale í bi wa ise gbeejisia. Si beɛbe í mu nwa kp̄aa ku cɔ iyi í je ti kuwɛɛ. ⁴ Nɔ́ ì jile nwa tubu iyi kaa beje, kaa riisi, nɔ́ kuslɛe kaa tã. Tubuui à jile nɲɛ lele, ⁵ inɛ iyi gbugbãi Ilaaɔ́ wa degbe do saabui naane ku dasi, aa ba faaba mam mam ɲa. Faabau Ilaaɔ́ í ce sɔɔlue ku nyisi ɲɛ si ajai ankãanyiu.

⁶ Na ɲoi í jò ì ya ne ino didɔ́ nla nla ɲa, baa bii í je ì wa si ino ku fɔ nsei ɲa si waati keeke, si laakai ku cɔ dimi ikã ikã. ⁷ Naane ku dasi nɲɛ ì ne beere nto nto í re wuru, domi wuru á na ku tã. Do nɲu fei, do inai à yɔɔ à nya riisie. Beɛbe mɔi, Ilaaɔ́ wa cɔ laakaii naane ku dasi nɲɛ ku ba ku mà gbugbãe. Nɔ́ aa ba saabu do yiiko do beere ɲa waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Ì buubaa do iyi í kù yɔɔ ɲa. Ì dasie naane baa do iyi í kù yɔɔ titã ɲa. ɲoi í jò ì wɛɛɔ ino didɔ́ nla nla ɲa iyi í ne amboe hee í kpeeɔ ku fɔ do gele. ⁹ Ì wɛɛɔ ino didɔ́ nla nla ɲa si na iyi í jò ì waa ba ribai naane ku dasi nɲɛ, iyi í je faabai hunde nɲɛ.

¹⁰ Si idei faabau ihɛ walii ɲa iyi à ce walii si gãmei didɔ́ iyi Ilaaɔ́ í jile nɲɛ à ce kudede jiida jiida ku ba a mà yaasee. ¹¹ Hundei Kirisiu í wa si ɲa nɔ́ í sɔ́ ɲa do nɲuma iyi Kirisi á ba ijuukpã, nɔ́ si anyie á ba amboe. Nɔ́ à ce himma ku ba a mà waatiu do kp̄aa iyi wa faau. ¹² Ilaaɔ́ í sisia walii ɲau í ni ide iyi nɲu í sɔ́ ɲau kù je ti aɲa taka ɲa, tu ɲɛi. Nsei woo sisi laabaau jiida ɲau à waazo nɲɛ nɔ́ ì gbɔ ideu ɲa. À fɔ idei do gbugbãi Hundei Ilaaɔ́ iyi à be wa hai lele. Nɔ́ amaleka ɲau taka ɲa à waa bi a mà yaasei ideu.

Ka leekt si kuwɛɛ iyi í má

¹³ Na nɲu, ì ce laakai ɲa. Ì mu ara nɲɛ ɲa, nɔ́ ì dasi kp̄aa ku cɔ nɲɛ fei si didɔ́ iyi aa na ɲɛ si waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁴ Ì jò ì je bei amu ɲa iyi à ya gbɔ ide nɔ́ ì maà ti ì jò kɔdeɛ iyi í ya tako ì maa ce ɲa wo si waati iyi í kù mà ngɔɔɔ ɲa kù maa neɔ ɲɛ. ¹⁵ Amma ì jò iseene nɲɛ ɲa fei ku má, bei Ilaaɔ́ í má, nɲu iyi í kpe ɲɛ. ¹⁶ Ilaaɔ́ takae í fɔ si kukɔɛ í ni, ì jò kuwɛɛ nɲɛ ku má, domi amu takam ì má.

¹⁷ Ilaaɔ́, nɲu iyi ì ya kpe Baaba ɲa si kutɔɔ nɲɛ, nɲui í je inɛ iyi á kiiti inɛ fei si bei inɛ fei í ce nɔ́ kaa cɔ ijui inɛ go. Na nɲu, waati iyi í gbe nɲɛ si andunya ì jɔɔ do jirima ɲa. ¹⁸ Bala nɲɛ ɲa à jò nɲɛ tubui kuwɛɛ nfe nfe. Nɔ́ inɛ taka nɲɛ ì má ɲa iyi à ya ɲɛi hai si kuwɛɛu. Kù je do isɔ́ fufũ walako wuru iyi á na ku tã ì ya ɲɛɔ. ¹⁹ Aawo, à faaba ɲɛi do nɲɛ ilu beereí Kirisi, nɲu iyi í ye bei angudãi kuwee hai ne leebu nɔ́ kù ne riisi go. ²⁰ Hai waati iyi a kù taka andunyai, Ilaaɔ́ í cica Kirisiu, amma ì nyisi arae si waatii ankãanyiu ihɛ na aranfaani nɲɛ. ²¹ Na saabuei ì dasi Ilaaɔ́ naane ɲa, nɲui iyi í dedee hai si bale nɔ́ ì muua amboe ku ba naane ku dasi nɲɛ do kp̄aa ku cɔ nɲɛ ku wa si Ilaaɔ́.

²² Nsei, si ntɔ́ ku jirimai ì fũuta ido nɲɛ ɲa ku ba kubii kpaasi woo dasi naane ɲa iyi ì ne ɲa ku maà je do muafiti. Na nɲu, ì bi nɲɛ ntɔ́ ntɔ́ do ido nɲɛ fei ɲa. ²³ Í sã ì ce beɛbe ɲa si na iyi í jò à bi ɲɛi ise gbeejisia, nɔ́ kù je do dimi iyi á ku, amma do dimi iyi kaa kui. Dimiui í je idei Ilaaɔ́, nɲui í je icui kuwɛɛ nɔ́ kaa tã. ²⁴ Kukɔi idei Ilaaɔ́ wa fɔ ì ni,

Ine fei í yei bei fɔfɔ,
Nɔ́ beereí inɛ fei í yei bei kokoi fɔfɔu.
Fɔfɔ í ya gbe, nɔ́ kokoe ku wɔ.

²⁵ Amma idei Aɔ Lafɛɛ á maa wɛɛi do ajo fei. Ideu, nɲui í je laabaau jiida iyi à waazo nɲɛ.

2

Kuta ilu hunde

¹ Na nɲu, ì jò laalo baa yooma fei ɲa, hai ibo ku sɔ, do muafiti, do igu, do irii inɛ ku sɔ. ² Si bei ama kp̄ɔɔɔ ì ya bi àmɔ, inɛ mɔ í sã ì bi àmɔ iyi í má iyi í je idei Ilaaɔ́. Hundei Ilaaɔ́i wa mu nɲɛ amɔu ku ba ì la si kp̄aaí faabau ɲa, ³ si bei ì tie didɔ́ Aɔ Lafɛɛ tã ɲa.

⁴ Ì sekee si Lafɛɛ wa, nɲu iyi í je kuta ilu hunde iyi inɛ ɲa à kɔsi, amma Ilaaɔ́ í cicae si na iyi í jò ì ne beere bi tee. ⁵ Inɛ mɔ, ì naa wa bei kuta ilu hunde a ceɔ ɲɛ ice a maò ile bi ku wai Hundei Ilaaɔ́. Bei aa je woo wee ɲa iyi à má iyi à na Ilaaɔ́ ara ɲa bei kuwee iyi á dɔaa si do saabui Jesu Kirisi. ⁶ Í sã ì ce beɛbe ɲa si na iyi í jò ì kɔɔ si tiai idei Ilaaɔ́ à ni, Ilaaɔ́ í ni,

Ŋ cica kuta ilu beere ñ jilɔɔ ilui Siɔɔ bei kuta gbugbãi icui ile.

Ine iyi í dasie naane, kaa ye anyɔ.

⁷ Kutau, ì ne beere bi inɛ woo dasi Jesu naane ɲa, amma hai dasi naane ɲa à kɔsie. Do nɲu fei, kukoi idei Ilaaɔ́ í ni,

Kuta iyi woo ma ɲa à kɔsi
Nɲui í na ì je kuta gbugbãi icui ile.

⁸ Nɔ́ bii go ɲa à ya ni má,
Kutau ihɛi í jò inɛ ɲa à waa koose.
Nɲui í ya maa keke ɲa.

À koosei si na iyi í jò à kɔ ku dasi ideu naane. Nɔ́ nɲu bei Ilaaɔ́ í jile ɲa.

⁹ Amma nɛi ɛ̀ jɛ dimi iyi Ilaaɔ́ í cica, nɔ́ nɛi ɛ̀ jɛ woo weei ilaalu ɲa, ɛ̀ jɛ dimi iyi í má ɲa iyi Ilaaɔ́ í ya ku ba í sisi jiida ku jɛɛ, nɲu iyi í kpe ɲɛ hai si ilu kuku í naa í losi inya kumá ilu beɛɛɛ. ¹⁰ Tako wo í kù jɛ dimi ɲa iyi inɛ go í má, amma nsei í jɛ inɛi Ilaaɔ́ ɲa. Tako wo í kù mà mà Ilaaɔ́ jɛ araare nɲɛ, amma nsei bei í mà ɲa.

Kuwɛɛi woo dasi naane

¹¹ ɲɛ baakɔɔm ɲa, ɛ̀ wa n tɔɔ ɲɛi, ɲɛɛ iyi í yɛ bei inɛ nɲoo do isɛ mmu ɲa si andunyaw ihɛ, í jò í nɔ́ ara nɲɛ do binei ara iyi í ya maa ce igú do hunde nɲɛ. ¹² Í jò í nɛ daa jiida ɲa si inɔ́i hai dasi Jesu naane ɲa, domi baa bii á waa kpe ɲɛ inɛ laalɔ́ ɲa, aa yɛ ice jiida nɲɛ nɔ́ a saabu Ilaaɔ́ si aɲo iyi á kiiti ɲa.

¹³ Í jirima ilu iri fei ɲa na irii Lafɛɛ, hai ilu ile, nɲu iyi í re do gbugbá, ¹⁴ hee ku koo si ilaalu ilu ɲa, inɛ ɲa iyi í bɛ wa ku ba a kpá woo ce laalɔ́ ɲa iju, nɔ́ a saabu woo ce jiida ɲa. ¹⁵ Do nɔ́, iyi Ilaaɔ́ í bi, nɲui í jɛ ice jiida nɲɛ ku dɛ gelei hai mà ngɔgo ɲa si ide hai nɛ yaase ɲa. ¹⁶ Í sɛ́a í ya maa nɛ bei inɛ ɲa iyi á nɛ ara nɲa, amma í maà ti í jò ara ku nɛ nɲɛ ku yɛ bei aɔ́o iyi wa bii laalɔ́. Í jɛ kuwɛɛ nɲɛ bei woo ce icei Ilaaɔ́ ɲa. ¹⁷ Í jirima inɛ fei ɲa, í bi kpaasi woo dasi Jesu naane nɲɛ ɲa, í ce nɲoi Ilaaɔ́, nɔ́ í jirima ilu ileu ɲa.

Mii iyi wahalai Kirisi wa nyisi wa

¹⁸ ɲɛ amaace ɲa, í sɛ́a lafɛɛ nɲɛ ɲa iri ile í jirima ɲa nɔ́ nɔ́, kù jɛ inɛ jiida do amane ku rɔ́ aɲa akáí aa ya cea ɲa, amma hee do inɛ ku gaabu ɲa feii. ¹⁹ Do nɔ́, bii á waa kpá ɲɛ iju nfe nfe, í sɛ́a í yɔ́ka temua ɲa na irii Ilaaɔ́. ²⁰ Bii í yɔ́ka temuai goloí kuraraɛ í kù nɛ saabu káma. Amma bii í ba ijuukpá na jiida iyi í waa ce ɲa nɔ́ í temua, mii jiidaí si wajui Ilaaɔ́. ²¹ Na ideu bei Ilaaɔ́ í kpe ɲɛ domi Kirisi takae í ba ijuukpá na iri nɲɛ nɔ́ wa nyisi ɲɛ yaase jiida ku ba í too tuubae ɲa. ²² Kù ce dulum, a kù nɔ́ a kù gbɔ́ ibo si gelee aɲo káma. ²³ Iyi á buu, kù sá nɲa arabu. Iyi á kpáa iju, kù ceekpe ɲa, amma í leekd do Ilaaɔ́ iyi í ya kiiti dee dee. ²⁴ Kirisi takae í so dulum du wa si arae si jli ku gaauu, ku ba ka jɛ bei iku si wajui dulum, nɔ́ ka ce kuwɛɛ nwa dee dee. Do saabu kumɛɛɛ ɲai á baò iri. ²⁵ Tako wo í yɛ ɲai bei angudá ɲa iyi á nyɔ́, amma nsei í nyi wa bi woo degbeu ɲa, nɲu iyi wa degbe hunde nɲɛ.

3

Abɔ do mɔ́kɔ

¹ Beɛɛ mɔ́i ɲɛ inaabo ɲa, í sɛ́a mɔ́kɔ nɲɛ ɲa iri ile, hee baa bii í jɛ gɔgo ɲa ɲa a kù dasi ideí Ilaaɔ́ naane, daa nɲɛ ku jò a dasi naane. Waati beɛbe í kù nɛ bukaatai ide ku fɔ́ má ɲa, ² domi aa yɛ kuwɛɛ nɲɛ í má, í nɔ́ í mà beɛɛi amane ɲa. ³ Í maà dɛde í jɛ abo kusɛ́a ɲa do mii ndii ara nɲu aká, bei iri ku ba, do sabai wura ɲa,

do nyau kusɛ́a ɲa. ⁴ Amma í jò kusɛ́a nɲɛ ku jɛ si idɔ́ nɲɛ, kusɛ́a iyi ci ya tá. Nɲui í jɛ daa didɔ́ do idɔ́ ku buba. Iyi bei í jɛ mii ilu beɛɛɛ jiida si wajui Ilaaɔ́. ⁵ Beɛbeí inaaboí tako ɲa iyi á mà beɛɛɛi Ilaaɔ́ nɔ́ á dasie naane á ya teese ara ɲa nɔ́ á ya sɛ́a mɔ́kɔ ɲa ɲa iri ile. ⁶ Beɛbeí Sara í ce, í ya maa jirima Aburahamanu, nɔ́ wa kpoo lafɛɛɛ. Nsei, bii í waa ce jiida ɲa nɔ́ í kù waa ce nɲoi nkáma, ɲɛ mɔ́ jɛ bei ama inaaboɛ ɲa.

⁷ ɲɛ inɛmɔ́kɔ ɲa mɔ́, si kuwɛɛ nɲɛ do abo nɲɛ ɲa, í yɛ gigi iyi á kù to ɲɛò gbugbá. Í jò í mà beɛɛɛ ɲa ɲa, domi Ilaaɔ́ á mua aɲa mɔ́ kuwɛɛ ɲɛò ɲa aɲo. Í ya maa ce beɛbe ku ba nkáma ku maà ganji ɲɛ si kutɔɔ nɲɛ.

Ijuukpá na jiida ku ce

⁸ Si anyii fei ndɛɛ í jò ɲɛ fei í nɛ lasabu aká do kubi aká ɲa. Í bi nɲɛ bei igbá do ifɔ́ ɲa, í ce araareí nɲɛ do ara ku kaye ɲa. ⁹ Í maà ya sáa inɛ laalɔ́ɛ, walakɔ́ arabu ɲa iyi í buɛ. Í sɛ́a mɔ́m í ya jɛaa do kuwɛɛ, domi Ilaaɔ́ í kpe ɲɛi ku ba í ba kuwɛɛ ɲa. ¹⁰ Sí bei kukoi ideí Ilaaɔ́ wa fɔ́ í ni,

Inɛ iyi í bi ku ce kuwɛɛ jiida nɔ́ kù nɛ inɔ́ didɔ́ aɲo fei,

Kù jò laalɔ́ ku fɔ́ nɔ́ kù nɛ gelee si ibo ku sɔ́.

¹¹ Í sɛ́a ku saa laalɔ́ nɔ́ ku ce jiida,

Í sɛ́a ku maa dɛ laakai ku sù waati káma fei,

¹² Domi Lafɛɛ wa degbe inɛ dee dee ɲa

Nɔ́ wa gbɔ́ kutɔɔ ɲa.

Amma í fúsi woo ce laalɔ́ ɲa awo.

¹³ Yooi á ce nɲɛ laalɔ́ bii í hanyi í waa ce jiida ɲa. ¹⁴ Baa bii í waa ba ijuukpá ɲa na dee dee ku jɛ nɲɛ, í nɛ inɔ́ didɔ́ ɲa. Í maà ce nɲoi amane ɲa, nɔ́ í maà ya biti ɲa. ¹⁵ Amma í jò Kirisi ku jɛ Lafɛɛ si idɔ́ nɲɛ. Í tá sɔ́lu waati káma fei í jɛa inɛ ɲa iyi á waa bee yaasei kpáa ku cɔ́ nɲɛ. ¹⁶ Amma í jɛ ɲa do ide didɔ́ do beɛɛɛ. Í jò idɔ́ nɲɛ ku maa má ku ba bii á waa má ɲɛ ide si isɛɛɛnɛ jiida nɲɛ iyi wa naa hai bi Kirisi, anyɔ́ ku mu ɲa si ideu. ¹⁷ Bii í jɛ na idɔ́bii Ilaaɔ́i á waa kpáe iju na jiida iyi í waa ce, iyi be í sɛ́a do iyi aa maa kpáe iju na laalɔ́. ¹⁸ Gbaká akáí Kirisi í kù na dulum. Nɲu iyi í jɛ inɛ dee dee, í ku na inɛ laalɔ́ ɲa, ku ba ku bɔ̀ɔ́ wa bi Ilaaɔ́. Waati iyi á kpaa arae í ku amma hundee í wɛɛ. ¹⁹ Do hundeeui í koo í waazoa iku ɲa iyi á waa mu bei inɛ piisɔ́ ɲa, ²⁰ inɛ ɲa iyi á kù tako a kù waa jirima Ilaaɔ́ si waati iyi í temuao ɲa hee Nowee í koo í ceò akoi inyiú í tá. Inɛ ɲa iyi á lɔ́ si akoi inyiú a kù kpɔ́, a kù re aɲa mɛɛjɔ́, nɔ́ á ba faaba hai si inɔ́ inyi nɛ. ²¹ Inyiú, í yei bei inyi ku dasi. Kù jɛ a ni wa nya riisii ara, amma wa nyisi iyi inɛ í dasi idɔ́ nɲu ku ce kuwɛɛ iyi idɔ́i nɲu kaa yɛ taalei nɲu si wajui Ilaaɔ́. Mii ɲau be fei í ce na saabu kujli Jesu Kirisi hai si bale, ²² nɲu iyi í bɔ́ lele nɔ́ wa buba si awo nɲɛi Ilaaɔ́. Bei amaleka ɲa do ilu yiikoi lele ɲa do ilu gbugbá ɲa á waa sɛ́aa iri ile.

4

Kuwee iyi í kpaasi

¹ Kirisi í ba ijuukpā si arae. Na nju, í mǎ na iyi inje mǎ aa ba ijuukpā nǎ í sǎ í yǎkǎ temua na, domi inje iyi í temuaǎ ijuukpā si arae, dulum kaa kāmíae má, ² nǎ waati iyi í gbe si kuweei andunyae ku je si idǎobii Ilaaǎ, ku maǎ ti ku je do kǎdee nfe nfei ara. ³ Ntǎ ntǎ, tako wo í ce bei hai dasi Jesu naane na à ya bi, amma í to beebe. Í tako í ce mii iyi í dǎa ara nje si na, do bine, do atē ku mǎ, do atē ku kpa ine, do buki, do iwē ku tǎo iyi kù waa too wooda. ⁴ Nsei à biti si bei í kù waa ba na daa bututu nau ku ce má na, nǎ à waa bu nje. ⁵ Amma aa na a koo a sisi daa nja bi Ilaaǎ, nju iyi í tǎ sǎolu ku kiiti ilu hunde do iku na. ⁶ Na nju mǎm nii í jǎ à tako à sisia ine na laabaau jiidau wo ku ba baa do iyi à ku nsei na kiitii Ilaaǎ iyi í tosi ine fei, hunde nja ku maa wee bei Ilaaǎ takae í wee.

Ine na iyi à waa ce ice do amuai Ilaaǎ dee dee

⁷ Kǎoi mii fei í maai wa. Na nju, í mu ara nje do laakai, nǎ í jǎ hunde nje ku wǎ njoo ku ba í yǎkǎ í ce kutǎo na. ⁸ Iyi í re fei ndee, njui í je í ce kookaai í bi nje na, domi kubi í ya bii dulum nkǎ. ⁹ I ya yaae nje na do inǎ akǎ, kugbagba ku maǎ wa si. ¹⁰ Ine baa yooma nje fei í ba amua hai bi Ilaaǎ. Na nju, í ceǎ amua ikǎ ikǎi Ilaaǎu ice na í mǎa sobiǎ nje bei woo ce ice ilu naane na. ¹¹ Ine iyi wa waazo í sǎa ku fa idei Ilaaǎ. Ine mǎo iyi wa cea ine go ice ku coo do gbugbǎ iyi Ilaaǎ í muaa, ku ba si mii fei a ye amboei Ilaaǎ do saabui Jesu Kirisi, nju iyi í ne amboe do gbugbǎ hee do aǎo fei. Ami.

Temuai inei Kirisi na si ijuukpā

¹² Inje baakǎam na, í maǎ biti do ijuukpā iyi wa naa si nje bei ina ku ceǎ laakai nje. Í maǎ ti í dooe mii ikǎ. ¹³ Amma í jǎ inǎ nje ku dǎs bii í waa ba ikpē si wahalai Kirisi na, ku ba í ne inǎ didǎ nla nla na si aǎo iyi á nyisi amboee. ¹⁴ Inje ilu inǎ didǎ nai bii à waa bu nje na irii Kirisi, domi Hundeí Ilaaǎ, ilu amboe, í wa si nje. ¹⁵ Ine kǎma nje ku maǎ jǎ ku ye ijuukpā na ine ku kpa, walakǎ na ile, walakǎ na laalo ku ce, walakǎ na wǎbia ku gǎ. ¹⁶ Amma ine iyi wa wahala si na iyi í jǎ í je inei Kirisi, ku maǎ jǎ anyǎo ku muu, amma í sǎa ku saabu Ilaaǎ si na iyi í jǎ wa so irii Kirisiu.

¹⁷ Waati í to kiituu ku sinti. Inei Ilaaǎ nai aa sinti ku kiiti. To, bii í sinti hai bi tu wa, beirei iri ku kpaé á ye bi ine na iyi à kǎo ku dasi laabaau jiidai Ilaaǎ naane. ¹⁸ Kukǎi idei Ilaaǎ wa fa í ni, Bii faabai ine jiidai na í gaabu, Beirei ti ilu dulum na do ine na iyi a kù mǎ beereí Ilaaǎ á ye.

¹⁹ Na nju, ine na iyi à waa ye ijuukpā si idǎobii Ilaaǎ, í sǎa a teese a maa ce jiidae nǎ a leekǎ do woo taka nja iyi í je ilu naane.

5

Ka gbǎa inei Ilaaǎ na

¹ Nsei, si inǎ nje, ine na iyi à je ine ngboi igbei Ilaaǎ nai nǎ wa n faa. Amu mǎo ine ngboi bei nja mǎ, nǎ nǎ í je seedaí ijuukpāi Kirisi nǎ nǎ ne ikpē si amboe iyi á na ku naa. ² Nǎ wa n tǎo nje, í gbǎa ine na iyi Ilaaǎ í da nje si awǎ bei à ya gbǎa angudǎ na, ku maǎ ti ku je do tilasi walakǎ do bineí fia, amma í na ara nje si iceu do inǎ akǎ si bei Ilaaǎ í bi. ³ Í maǎ taa ine na iyi à da nje si awǎ nau gbugbǎ, amma í nyisi na kuce jiidai iyi aa too si. ⁴ Nǎ waati iyi Kirisi á faata wa, nju iyi í je ine ngboi woo degbe nau, aa gba riba ilu amboe iyi kusfae kaa tǎ na.

⁵ Beebe moi, inje awaasú na, í sǎa ine ngboi igbe nau iri ile. Inje fei í jǎ ara ku kaye ku je nje bei ibǎo iyi à ya dasi, domi kukǎi idei Ilaaǎ wa fa í ni, Ilaaǎ kù wa anyii woo tǎo fufu na, amma wa cea woo kaye ara na didǎ. ⁶ Na nju, í kaye ara nje si awǎ gbugbǎi Ilaaǎ, ku ba ku so nje lele si aǎo iyi í dau. ⁷ Í sǎo wahala nje fei bi tee, domi njui wa gbǎo nje.

⁸ Í mu ara nje na, í jǎ hunde nje ku wǎ njoo, domi Seetam, mbeee njei, í dabii wa dǎs anu bei muusu nla, wa dede ine iyi á na. ⁹ Í kǎo ara nje si wajue do naane ku dasi nla nla domi í mǎ na kpaasi woo dasi Jesu naane nje na iyi à fangaa si andunya fei, ijuukpā dimi akǎu bei à waa ye. ¹⁰ Amma bii í ye ijuukpā si waati keeke í tǎ na, Ilaaǎ ilu didǎ fei, nju iyi í kpe nje ku ba í ne ikpē si amboe hai ne kǎae na saabui anu akǎ nje do Kirisi, nju takaei á jǎ í kǎo dee dee na. Njui á nǎo ku jǎ í leekǎ dim dim na, nǎo ku mu nje gbugbǎ, í maǎ tekee hai si idee na. ¹¹ Njui í ne yiiko hee do aǎo fei. Ami.

Fǎoi ankǎanyi

¹² Nǎ wa n kǎo nje ide keekeu ihē wai do sobii Silasi kpaasi ilu naane nwa. Nǎ bi n mu nje gbugbǎ nǎ n nyisi nje iyi ideu ihē iyi í waa leekǎ si dim dim nau, didǎi Ilaaǎ do ntǎ.

¹³ Igbei inei Jesu na iyi í wa ilui Babiloni, iyi Ilaaǎ í cica bei inje mǎ, wa ce nje fǎo, beebe moi Maaku iyi wa je bei amam si naane ku dasi, wa ce nje fǎo. ¹⁴ Í ce nje fǎo do kubi jiidai na.

Laakai akǎ ku weeǎo inje iyi í je ti Kirisi fei na.

Tiã minjisia iyi Piɛɛ í kɔ

Piɛɛ í ce ña fɔ

¹ Amui Simɔɔ Piɛɛ amaace woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ ñɛ tiau ihɛi, inɛ iyi Jesu Kirisi, ñɛ iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa, í jò í dasi naane ña na dee dee ku jɛɛ. Naane iyi í dasi ñau í nɛ beɛɛɛ bei ti awa mɔ. ² Didɔ do laakai ku sù ku kɔɔ ñɛ si, si na iyi í jò í mà Ilaaɔ do Jesu Lafɛɛ nwa ña.

Kukpe do kucicai Ilaaɔ

³ Yiikoi Ilaaɔ í mu nwa bukaatai mii iyi à bi fei ku ba kuwɛɛ nwa do kutɔɔ nwa ku maa bɔ waju. Nɔ í ce beɛbei si bei í jò à màa, ñɛ iyi í kpe wa ka ba ikpɛ si amboeɛ do si jiida ku jɛɛ. ⁴ Beɛbei í ce nwa kuwã nla nla ilu beɛɛɛ ña. Kuwã ñau aa jò í ye bei ñɛ takae í ye nɔ í saa kuce laalo sãmi ña iyi í wa si andunya na bine. ⁵ Na ñɛ, í ce kookaai í kɔɔsi isɛɛne jiida si naane ku dasi ñɛ, nɔ si isɛɛne jiida í kɔɔsi kumã, ⁶ nɔ si kumã í kɔɔsi gaya, nɔ si gaya í kɔɔsi temua, nɔ si temua í kɔɔsi beɛɛɛ Ilaaɔ ku mà, ⁷ nɔ si beɛɛɛ Ilaaɔ ku mà í kɔɔsi jiida ku cea ñɛ, nɔ si jiida ku cea ñɛ í kɔɔsi kubi. ⁸ Bii mii ñau be à wa si ñɛ nɔ wa kɔɔsi, aa jò í ya maa ce kookaai si ice ñɛ, nɔ ice ñɛ ku nɛ aranfaani ku ba í mà Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ña. ⁹ Amma inɛ iyi kù nɛ mii ñau be í yei bei feɛju, walako bei inɛ iyi ijue kù waa dɔ, nɔ kaa ye ilu ku jl. Nɔ í gbeje iyi ñɛ í má hai si dulum dii takɔɛ.

¹⁰ Na ñɛ, inɛ inɛ ña, í kɔɔsi himma ku ba í mà sãa sãa iyi Ilaaɔi í kpe ñɛ nɔ í cica ñɛ, domi bii í waa ce beɛɛɛ ña, í kaa dasi dulum ajɔ kãma ña. ¹¹ Beɛbei aa jò í lɔ do beɛɛɛ ña si bomma hai tai Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi.

¹² Na ñɔi í ce n kaa n gbeɛjiò ku ye ñɛ gigii mii ñau ihɛ, baa do iyi í màa tã ña, nɔ í waa leekɔ dim dim si ntɔ iyi í waa mu nseiu ihɛ ña. ¹³ Ntɔ ntɔ, waati iyi í wɛɛ si hunde, ñ nɛ n ya n maa n ye ñɛ gigii ku ba í ya maa wɔ ñjoo si ña. ¹⁴ Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jò ñ mà iyi kaa kpe má an jò arau ihɛ, si bei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi í sɔm. ¹⁵ An ce kookaai n sɔ ñɛ yaaseɛ ku ba í yokɔ í ye gigii mii ñau do ajo fei ña si anyii ikum.

Inɛ ña iyi à ye amboei Kirisi

¹⁶ Do ntɔ, a kù waa too si arã iyi inɛ ña à waa kpa do bisi ñɛ, si waati iyi à jò í mà gbugbã Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ña do kunye wa. Amma awa taka nwa mɔ à ye kulae do iju nwa ¹⁷ nɔ à gbɔ imui Ilaaɔ Baaba waati iyi í fɔ hai lele í ñi, inɛ ihɛi í ye ama akãm iyi ñ bi jiida, siei inɔ didãm fei í ya wa. Waati ñɛ Ilaaɔ, ilu amboe nla nla, í nyisi beɛɛɛ Kirisiu

do amboeɛ. ¹⁸ Si anyie, à nyi à gbɔ imui Ilaaɔ wa má hai lele si waati iyi awaò ña à wa si antai geete kumãu.

¹⁹ Beɛɛɛ mɔi naane nwa í kɔɔsi si idei walii ñau. Í jò í de sie itf ña, domi í yei bei fitila iyi wa má inya si ilu kuku hee iju koo màò nɔ Jesu, ñɛ iyi í ye bei andaiyai daakɔ, ku má inya si idɔ ñɛ. ²⁰ Sinte, í jò í mà iyi ihɛ ña, iyi idei walii go kù wɛɛ si kukoi idei Ilaaɔ iyi inɛ go á tuse ndɛɛ bei í bi *, ²¹ domi idei walii go kù wɛɛ iyi inɛ go í ce do idɔbii ñɛ takae, amma inɛ ña à ya sisi idei Ilaaɔi si bei Hundee í nyisi ña.

2

Woo kɔ si cio ilu ibo ña (Cɔ Zudu 4-13)

¹ Walii ilu ibo ña à wɛɛ wo si inɔi inɛ ñau. Beɛɛɛ mɔi woo kɔsi cio ilu ibo ña aa faata wa si anini ñɛ. Aa naaò kukosi ibo wa do bisi, iyi á ce inɛ ña nfe, nɔ aa kɔsi Lafɛɛ iyi í ya ña. Beɛɛɛ aa faa ara ña nfe ku ce anu akã. ² Inɛ ñkpɔi á too daa laalo ña, nɔ na iri ña inɛ go ña aa bu kpãai ntɔ. ³ Na bine ña aa je ñɛ taki do ide ña iyi aña taka ña à waa lasabu. Amma hai ku kpe woo kiiti ña í tã sɔɔlu ku kiiti ña. Ñɛ mɔi á ce ña nfe nɔ kaa kpe mɔm.

⁴ Baa amaleka ña iyi à ce dulum wo, Ilaaɔ kù jò ña, amma í tale si ña si isa nla nla. Tenɔi bei à waa mu ña si ilu kuku hee ajɔi kiiti.

⁵ Ilaaɔ kù nɔ kù jò inɛi tako ñau mɔ waati iyi í jò ijf nlaui í je inɛi andunya ña iyi a kù mà beɛɛɛ, amma Nowee, ñɛ iyi í ce waazoi ide ntɔui í faaba do amane mɛɛje go ña. ⁶ Si anyie í nyi í ye taalei inɛi Sodomu do Gamɔ ña mɔ má, nɔ í kpa ña do ina. Iyi beu bei í je sɛɛda na inɛ laalo ña iyi aa na a naa. ⁷⁻⁸ Amma í nya Lɔtu inɛ jiida iyi í wa si inɔi inɛ laalo ñau. Í nyaai si na iyi í jò í ya nɛ inɔ ku fɔ na daa bututu ña, nɔ iju iyi wa má fei laalo iyi wa ye do iyi wa gbɔ wa bitandi idɔ dee deɛɛ. ⁹ Beɛɛɛ mɔi Aɔ Lafɛɛ í mà bei á ce ku faaba inɛ ña iyi à mà beɛɛɛ si wahala. Í nɔ í mà bei á mu inɛ laalo ña ku wahala ña si ajɔi kiiti. ¹⁰ Inɛ ña iyi à waa ce kubi nfe nfei ara ña nɔ à donda yiikoi Ilaaɔ, wahala ña à caa.

Woo kɔsi cio ilu ibo ñau à je ilu wɔkɔ yaamɔ ña do woo tɔɔ fufu ña iyi a kù waa ce ñjoi ilu yiikoi lele ña ku bu. ¹¹ Baa amaleka ñau, aña iyi à re ña do gbugbã do yiiko ntɔ ntɔ, a kù waa ye taalei ilu yiikoi lele ñau hee má je a bu ña si wajui Aɔ Lafɛɛ. ¹² Amma inɛ ñau à ya maa yaako mii iyi a kù mà. À yei bei inai sako ña iyi a kù nɛ lasabu kãma, nɔ aa ce nfei bei inai sako ñau iyi à bi ku ba a mu ña a kpa ña. ¹³ Laalo iyi à cea inɛ ñai aa sã ña. Inɔ didɔ ña fei si inaabo ñai í ya wa baa bii dasã ñkpai. Baa waati iyi inɛò ña í tɔtɔò í

* 1:20 iyi inɛ go á tuse ndɛɛ bii í bi Yaasei ideu be á yokɔ ku je má, iyi inɛ go í kɔ do arae.

waa je ijei Lafɛɛ aɔɔ ɲa, à ya maa ce daa laalo ɲai nɔ a maa ne si inɔ didɔ. À yei bei angudai kuwee ɲa iyi à ne leebu do riisi. ¹⁴Iju ɲa fei si abo kaafe ɲai í ya wa, dulum ci ya to ɲa. À ya mu ine ɲa iyi a kù waa leekɔ dim dim do taa. Ido ɲa í ne dɔɔnei bine. Ilaaɔ í ceekpe ɲa. ¹⁵À jò kpāa jiida nɔ à nyɔ. À too kpāai walii Balamu, amai Beɔɔ, ɲɲu iyi í bi ribai laalo ku je. ¹⁶Amma Ilaaɔ í fɔ sie ide na kuraraɛ. Ntɔi, gbankele iyi ci ya fɔ ide, Ilaaɔ í jò í baa ide ku fɔ bei amanɛ nɔ í leekɔ ide hai ne yaasei waliiu.

¹⁷Inɛ ɲau, à yei bei isɔ hai ne inyi walako bei iji iyi í dū nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleɛ. Ilaaɔ í ce ɲa sɔloui bi ku wa si ilu kuku nla nla. ¹⁸À waa fɔ ide i fufu ku tɔɔ iyi kù ne iri. À waa fa ine gɔ ɲa do bine ikā ikāi mii iyi lafɛɛ ɲa à ne si ido ɲa ku ba a mu ɲa do taa. Inɛ ɲau, do wahalai à ba à gbā wa hai bi ine ɲa iyi à wa si kuraraɛ. ¹⁹Inɛ ɲa iyi à ba à mu ɲau, à ya ce ɲa kuwāi ara ku nei, amma aɲa taka ɲa à je arui daa ɲa iyi wa bɔɔ ɲa nfe ku ce, domi ine fei í je arui mii iyi í kāmiaɛ. ²⁰Ntɔi, ine ɲa iyi à jò laalo ku cei andunya si na iyi í jò à mà Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi, bii à nyi à jò laalo ku ceu í mu ɲa má í kāmia ɲa ise gbɛɛjisia, kuweɛi tako ɲa à tia do ti ankāanyiu. ²¹À tia ɲa bii í je a kù mà kpāai ntɔ wo do iyi à mà tà nɔ à toa woodai Ilaaɔ iyi à na ɲau anyi. ²²Mii iyi í ba ɲau be wa nyisi iyi mɔndaui ihɛ í je ntɔ. Mɔndaui í ni, aɲa í nyi í koo wa fa itue má. À ya ni má, kusɔɔ iyi à wɛ í nyi wa bimbili si pɔkɔdo má.

3

Lafɛɛ à nyi wa si bei í ce kuwāɛ

¹Inɛ baakɔɔm ɲa, tia minjisiyam wee iyi n kɔ ɲɛ. Si tia sinteu do minjisiyam fei n wa n de n ji lasabu jiida ɲɛ do kukɔsi ɲa iyi n wa n ye ɲɛ gigɔ. ²N bi i ye gigii ide iyi walii kumá ɲau à fɔ wo, do woodai Lafɛɛ woo faaba iyi woo be ɲɛ ɲa à sisi ɲɛ. ³Sinte, n bi i mà ɲa iyi si waatii ankāanyi ine gɔ ɲa aa na a maa ne si idɔɔbi ɲa. Nɔ aa yaako ɲɛ ⁴a maa ni, Kirisi í ce kuwā í ni ɲɲu á nyi wa, mà iboi. To, iwoi í wa. Kù waa nyi wa má, domi hai waati iyi bala nwa ɲa à ku, mii fei í wɛɛi bei hai sintei andunya ku taka. ⁵Amma mii akāi ine ɲau à gbɛje na kance. Mii iyi à gbɛje wee. Waati iyi Ilaaɔ í taka lele do ilɛ, í taka ɲai do ide i geɛɛ. Do ide ku fɔɛi í nyaɔ ilɛ hai si inɔ inyi nɔ í fɛɛfɛɛ do inyi. ⁶Nɔ si anyie, do ide kufɔɛui í kpaɔ irii andunyai tako si waati iyi í jò inyi í je mii fei. ⁷Lele do ilɛ iyi í wɛɛ nsei, do ide akāu bei Ilaaɔ á kpa ɲaɔ, amma bebei do inai á je. Wa mu ɲai titā hee koo toɔ aɲo iyi á kiiti ine ɲa iyi a kù mà beɛɛɛ nɔ á ce ɲa nfe.

⁸Amma inɛ baakɔɔm ɲa, i mà jò í gbɛje mii akāu ihɛ ɲa, iyi aɲo akā í yea Ilaaɔi bei adɔ dubu, nɔ adɔ dubu í yea bei aɲo akā. ⁹Aɔ Lafɛɛ ci ya jò ide i kuwāɛ iyi í jilɛu ku kpe ideu ku

kɔɔ si bei ine gɔ ɲa à waa tamaa. Amma wa temua ɲɛi, domi kù bi baa ine akā ku ce nfe. Í bi mɔm ku je ine fei ku kpaasi ido.

¹⁰Do ɲɲu fei, aɲo Lafɛɛ á naai bei ile. Si aɲo ɲɲui, lele á kpa iri do iba nla nla. Mii iyi í wa be fei, á yɔ si ina nɔ ile do mii iyi í wa si fei á kpa iri. ¹¹Na ɲɲu, si bei mii ɲau fei á ce nfe beɛbe, i jò í mà sāa sāa ɲa zaka bei í sfa isɛɛne ɲɛ ku maa má nɔ í mà beɛɛɛ Ilaaɔ ɲa. ¹²Nɔ í maa degbe aɲu ɲa í maa ce kookaai ku ba ku naa rya rya. Si aɲo ɲɲui ina á ce nfei lele, nɔ mii iyi í wa si fei ku yɔ do inya gbāa nla nla inau. ¹³Amma Ilaaɔ í ce kuwā ɲɲu ku ce lele do ilɛ fei titɔ bii dee dee ku je á wa. ɲɲui à waa degbe.

¹⁴Na saabu ɲɲu, inɛ baakɔɔm ɲa, si bei í waa degbe aɲu, í ce kookaai Lafɛɛ ku na ku ba ɲɛ si laakai ku sū, riisi do kurara ku maɔ wa si ɲɛ. ¹⁵I doo temuai Lafɛɛ nwa bei kpāai faaba ɲɛ, si bei Pɔlu baakɔɔ nwa í kɔ ɲɛ do bisi iyi Ilaaɔ í muua. ¹⁶Ideu ihɛi í kɔ si tia iyi í kɔ fei tengi bii wa fɔ ide i mii ɲau ihɛ. Si tiaɛ ɲau bii gɔ ɲa í wɛɛ iyi í gaabu ku gbɔ, nɔ hai mà ɲa iyi a kù waa leekɔ si dim dim à ya maa beje yaasei ideui, si bei à ya maa ce do mboi kukɔi ide i Ilaaɔ gɔ ɲa. Beɛbei à waa faa ara ɲa nfe ku ce.

¹⁷Amma inɛ baakɔɔm ɲa, i mà ideu tā ɲa. Na ɲɲu, í ce laakai ara ɲɛ ku ba kurara ine ɲa iyi a kù mà beɛɛɛ Ilaaɔ ku maɔ jò í yaa hai si kpāa jiida iyi í waa leekɔ si dim dim ɲa. ¹⁸Amma didɔi Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi ku maa kɔɔsi si ɲɛ, nɔ kumá iyi í ne si gāmeɛ ɲa ku kɔɔsi ku maa koo. ɲɲui í je ilu amboe hai nsei hee do aɲo fei. Ami.

Tia sinte iyi Zāa í kò

Jesu, nju iyi à ya kpe Ideu, njuí í je icuí kuwée

¹ A waa kò nñe si ideí Jesu, nju iyi í wée hai sintei mii fei. Njuí í je Ideu, nò í je icuí kuwée má. À gbò ideé, nò à yòò do iju nwa, à còò do laakai, nò awò nwa í luu. ² Waati iyi kuwéeu í faata wa à yòò, njuí í jò à waa je sɛɛdɛ, nò à waa sisi nñe ideí kuwée hai tã iyi í tako í wa bi Ilaaḍ Baaba wo, nò wee nsei í nyisi wa. ³ Iyi à ye do iyi à gbò, njuí à waa sisi inje mò ku ba awae ña ka ne anu aká, nò anu aká iyi à neu à nòòí do Ilaaḍ Baaba do amae Jesu Kirisi. ⁴ À kò nñe tiaú ihēi ku ba inò didǎi awa fei ku kḵ.

Ilaaḍí í je inya kumá

⁵ Laabaau iyi à gbò hai bi Jesu Kirisi, nò à waa sisi nñe wee. Ilaaḍí í je inya kumá, ilu kuku káma kù wa sie. ⁶ Bii à ní à ne anu aká do nju nò à bei à waa ne si ilu kuku, à waa sò iboi à kù waa ce kookoosui ntò. ⁷ Amma bii à waa ne si inya kumá, si bei Ilaaḍ takae í wa si inya kumá, aa ka ne anu aká awa duusòò, nò njei Jesu amae á jò ka má hai si dulum fei.

⁸ Bii à ní a kù ne dulum, à waa sò ara nwa iboi, nò ntò kù wa si wa. ⁹ Amma bii à ce tuubai dulum du wa, Ilaaḍ ilu naaneí, nju iyi í ya ce dee dee, á kpa ideí dulum du wa nò ku jò ka má hai si laaḍ ku ce nwa fei. ¹⁰ Bii à ní a kù ce dulum à waa ce Ilaaḍ ilu iboi, nò idee kù wa si wa.

Kirisi wa sobi wa

2

¹ Inje amam ña, ñ kò nñe ideu ihē wai, ku ba í maà ce dulum ña. Amma bii iné gò í ce dulum, à ne iné gò iyi á tòò nwa suuru bi Ilaaḍ Baaba, njuí í je Jesu Kirisi iné dee deeu. ² Nju takae í ce kuweei arae ku ba ku kpa ideí dulum du wa, amma kù je tí awa aká, do tí inéi andunya feii.

³ Bii à waa jirima woodae, si beebei aa ka mà iyi à màa. ⁴ Bii iné gò í ní nju í màa, nò kù waa jirima woodae, lafēe ilu iboi, ntò kù wa sie. ⁵ Amma iné iyi wa jirima idee, siei kubii Ilaaḍ í ya kḵ do ntò. Mii iyi á jò kà mà iyi à ne anu aká do nju wee. ⁶ Iné iyi í ní nju í ne anu aká do nju, lafēe í ne ku maa nei bei Jesu takae í ne.

Wooda titḵ

⁷ Inje baakòòm ña, kù je wooda titḵí ñ kò nñe. Wooda nwou, iyi í ne hai sinte wo ña. Wooda nwou, njuí í je ide iyi í tako ì gbò tã ña. ⁸ Do nju fei, wooda iyi ñ wán kò nñeu ihē, iné nju wooda titḵí, nò à waa ye ntǎeí si Kirisi do si inje taka nñe, domi ilu anu wa sekeé, nò inya kumá ntò wa daana.

⁹ Iné iyi í fò wa ní nju í wa si inya kumá nò í cé kpaasie, si ilu kukui í wa hee nsei. ¹⁰ Iné iyi í bi kpaasie, lafēeí í wa si inya kumá, nò nkáma kù wɛɛa iyi á dasie dulum *. ¹¹ Amma iné iyi í cé kpaasie, si ilu kukui í wa, si ilu kukuú mǎi í nò wa ne si. Kù mà bii wa bò, domi ilu kukuú í dasie fɛɛju.

¹² Ñ kò nñe wai, inje amam ña, si na iyi í jò Ilaaḍ í nya dulum du ñe na irii Jesu. ¹³ Ñ kò nñe wai, inje baaba ña, si na iyi í jò ì mà iné iyi í wɛɛ hai sinte ña. Nò ñ kò nñe wai, inje awaasṭ ña, si na iyi í jò ì je Seetam iné laalòu igṭ ña.

¹⁴ Ñ kò nñe má, inje amu ña, si na iyi í jò ì mà Ilaaḍ Baaba ña. Nò ñ kò nñe má, inje baaba ña, si na iyi í jò ì mà iné iyi í wɛɛ hai sinte ña. Nò ñ kò nñe má, inje awaasṭ ña, si na iyi í jò ì ne gbubgá ña, nò ideí Ilaaḍ í wa si ñe, nò ì je Seetam iné laalòu igṭ ña.

¹⁵ I maà tí í bi andunya ña do mii ña iyi à wa si andunya. Iné iyi í bi andunya, kubii Ilaaḍ Baaba kù wa sie, ¹⁶ domi mii iyi í wa si andunya fei, hai kubi nfe nfei amane, do kòdɛeí mii iyi iju wa ye, hee do faau ku ce, gogɔe gò kù waa naa hai bi Baaba, bii kù je hai si andunya. ¹⁷ Andunya í nò wa tã mbɛ do bineé, amma iné iyi wa ce idòobii Ilaaḍ á maa wɛeí hee do aǰo fei.

Mbɛeí Kirisi

¹⁸ Inje amam ña, kòòí andunya í maai wa. Si bei ì gbò ña à ní iné gò iyi í je mbɛeí Kirisi á naa, wee nsei, mbɛeí Kirisi nkpo í to wa. Njuí í jò à mà iyi kòòí andunya í maai. ¹⁹ Mbɛe ñau, hai si inò nwai à fita, amma a kù je iné nwa ña, domi bii à je iné nwa ñai wo aa wa inò nwa. Amma à fita ku ba ka mà iyi káma ñja kù je iné nwai wo do ntò.

²⁰ Amma inje í ba Hundei Ilaaḍ hai bi iné kumáú ña, njuí í jò inje fei í ne kumá ña. ²¹ Bii ñ kò nñe, kù je a ní í kù mà ntò ña, amma si na iyi í jò ì màa ñai, í nò ì mà ña iyi ibo káma kaa yòkò ku fita hai si ntò.

²² Yooi í je woo sò ibo bii kù je iné iyi í ní Jesu kù je Kirisi. Lafēe, mbɛeí Kirisii iyi wa kòsi Baaba do Ama aǰo. ²³ Ntòí iné iyi í kòsi Ama, kù ne Baaba. Iné iyi í gba Amau í ne Baau mǎi.

²⁴ Inje mǎ, ide iyi ì gbò hai sinteu í jò ku wa si idò nñe. Bii í wa si idò nñe aa ne anu aká ña do Ama do Baau. ²⁵ Kirisi í ce nwa kuwá. Kuwá iyi í ce nwau, njuí í je kuwée hai tã.

²⁶ Iyi ñ kò nñeu ihē, ñ kòò wai na iné ña iyi à waa bí a dasi ñe kurara. ²⁷ Amma inje, Hundei Ilaaḍ iyi Kirisi í na ñeu, í wa si ñe. Na nju, í kù ne bukataai iné gò ku kò nñe si cioi ngogò, domi Hundeu wa kò ñe si cioi mii fei iyi í je ntò, ibo kù wa si. Na nju, í jò ì ne anu aká do Kirisi ña, si bei Hundei Ilaaḍ í nyisi ñe.

²⁸ Nsei, inje amam ña, í jò ì ne anu aká do Kirisi ña, ku ba aǰo iyi á faata wa ka ne idò ku

* 2:10 iyi á dasie dulum Si tiaí ideí Ilaaḍ gò ña à ní, "iyi á dasiò iné gò dulum".

buba, nɔ anyɔ ku maà mu wa si wajue si ajo iyi á nyi wau. ²⁹ Si bei ì mà ña iyi Kirisi í je dee dee, i jò ì mà ña iyi iné iyi wa ce dee dee fei amaáí.

Amai Ilaaḍ ña

3

¹ I cɔ kubi nla nla iyi Ilaaḍ Baaba í bi wa, hee à waa kpe wa amae ña. Nɔ ntɔi beɛbei à je. Nɔi í jò inéi andunya ña a kù mà wa domi a kù mà Ilaaḍ mɔm wo. ² Ine baakɔɔm ña, si nsei à je amai Ilaaḍ ña, amma a kù mà beirei aa ka na ka je ala. Do nɗu fei, à mà waati iyi Kirisi á na ku faata wa aa ka jɔɔ, domi aa ka yɔɔ bei í ye. ³ Ine iyi wa cɔ kpáai ideu ihē fei, wa ce kookaai ku ba ku mà bei Kirisi mɔ í má.

⁴ Ine mɔ iyi wa ce dulum fei, wa kua woodai Ilaaḍi, domi dulum wooda ku kuai. ⁵ Í mà ña iyi Jesu, nɗu iyi kù ce dulum, í naai ku nya dulum dii amane ña. ⁶ Na nɗu, iné iyi í wɛɛ do nɗu fei ci ya maa mɔsi dulum ku ce. Amma iné iyi wa ce dulum, lafɛɛ kù yɔɔ, kù nɔ kù màa.

⁷ Ine amam ña, i maà ti í jò iné go ku ði iju nɗe. Ine iyi wa ce mii iyi í je dee dee, iné dee deei, si bei Jesu takae í ye. ⁸ Ine iyi í ya maa mɔsi dulum ku ce, inéi Seetam nɔi, domi hai sintei Seetam wa ce dulum. Na nɗu í jò Jesu, amai Ilaaḍ, í naa ku kpaò icei Seetam.

⁹ Ine iyi í je amai Ilaaḍ fei, ci ya maa mɔsi dulum ku ce, domi kuwɛɛi Ilaaḍ í wa sie. Kaa yɔkɔ ku maa ce dulum, domi í je amai Ilaaḍ. ¹⁰ Nsei, aa ka yɔkɔ ka mà iné ña iyi à je amai Ilaaḍ ña do iné ña iyi à je ti Seetam. Ine iyi kù waa ce mii iyi í je dee dee fei, do iné iyi kù bi kpaasie, kù je ti Ilaaḍ.

Ka bi nje

¹¹ Ide iyi í gbɔ hai sinte ña, nɗui í je ka bi nje, ¹² nɔ ka maà ye bei Kaɛɛ inéi Seetam iné laalɔu, nɗu iyi í kpa ifɔɛ. Na mii í ce í kpaá. Í kpaai si na iyi í jò kucee í je laalɔ, nɔ ti ifɔɛ í je jiida.

¹³ Ine inem ña, bii inéi andunya ña à cé ñe, i maà jò ku mu ñe biti. ¹⁴ Á mà iyi à kua ikui, nɔ à lo si kuwɛɛ si na iyi í jò à bi kpaasi nwa ña. Ine iyi kù ne kubi, si ikui í wa. ¹⁵ Ine iyi í cé kpaasie fei, woo kpa inéi. Ine taka nɗe ì nɔ ì mà ña iyi woo kpa iné ci ya ne kuwɛɛ hai tá. ¹⁶ Á mà bei kubi í ye si na iyi í jò Kirisi í na kuwɛɛ na iri nwa. Na nɗu, awa mɔ ka na kuwɛɛ nwa na irii kpaasi nwa ña. ¹⁷ Bii iné go í ne amani si andunyau ihē, nɔ í ye kpaasie í wa si are nɔ í toaa anyi, beirei kubii Ilaaḍ á ce ku wa si inɛu be. ¹⁸ Ine amam ña, i maà jò ka bi nje do ide ku fsi gɛle nɗu aká, amma ka bi nje do ntɔ do si kuce.

Laakai ku sù si wajui Ilaaḍ

¹⁹⁻²⁰ Bii idɔ nwa wa ye taale nwa aa ka mà iyi à je ti ntɔ na kookoosu jiida ña iy à waa ce, nɔ laakai nwa á maa sù bi Ilaaḍ, domi à mà

iyi Ilaaḍ í re idɔ nwa, í nɔ í mà mii fei. ²¹ Na nɗu, iné baakɔɔm ña, bii idɔ nwa kù waa ye taale nwa, à ne laakai ku sù bi Ilaaḍ. ²² Nɔ mii iyi à tɔɔe fei á mu nwa wai, domi à waa jirima woodae nɔ à waa ce mii iyi á dɔaa si. ²³ Woodae wee, ka dasi irii amae Jesu Kirisi naane, nɔ ka bi nje si bei í jile nwa. ²⁴ Ine iyi wa jirima woodai Ilaaḍ ña, í wa si Ilaaḍi nɔ Ilaaḍ mɔ í wa si lafɛɛ. Hundee iyi í mu nwa, nɗui í jò à mà iyi í wa si wa.

Hundeí Ilaaḍ do hundee mbɛɛ

4

¹ Ine baakɔɔm ña, i maà ya naane iné ña iyi à ya ni aña à ne Hundee Ilaaḍ fei, amma i cɔ yaase nɗa mà à je ti Ilaaḍ ntɔ ntɔ, domi walii ilu ibo ña à waa káí si andunyau ihē. ² Yaase bei aa yɔkɔ í mà iné ña iyi à ne Hundee Ilaaḍ ña wee. Ine iyi í jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amane do ntɔ fei, lafɛɛ í je ti Ilaaḍ. ³ Ine iyi kù jesi iyi Jesu í baa í je amane do ntɔ, lafɛɛ kù je ti Ilaaḍ, ti mbɛɛi Kirisii. Mbɛɛi Kirisiui í gbɔ à ni wa naa nɗu, wee í to wa si andunya ná mɔm.

⁴ Ine amam ña, i je ti Ilaaḍ ña, i nɔ ì kámia walii ilu ibo ñau tá ña, domi iné iyi í wa si ñe í ne gbugbá í re iné iyi í wa si andunya. ⁵ Ine nɗu ña ti andunyai à je, nɔi í jò à waa fɔ ide do bisii andunya, nɔ inéi andunya ña à waa gbɔ ide ña.

⁶ Amma awa ti Ilaaḍi à je. Ine iyi í mà Ilaaḍ fei í ya gbɔ ide nwai, amma iné iyi kù je ti Ilaaḍ ci ya gbɔ ide nwa. Si beɛbei aa ka yɔkɔ ka wúá ntɔ do ibo.

Ilaaḍi í je kubi

⁷ Ine baakɔɔm ña, i jò ka bi nje, domi kubi wa naai hai bi Ilaaḍ. Ine iyi í ne kubi, lafɛɛ amai Ilaaḍi, í nɔ í mà Ilaaḍ. ⁸ Ine iyi kù ne kubi, lafɛɛ kù mà Ilaaḍ, domi Ilaaḍi í je kubi. ⁹ I cɔ bei Ilaaḍ í nyisi wa kubie. Í be ama akáe wa si andunya ku ba ka ba kuwɛɛ na irie. ¹⁰ Kù je awai à tako à bi Ilaaḍ amma nɗui í bi wa, nɔ í be amae wa ku ba ku je kuwee iyi á kpa dulum du wa.

¹¹ Ine baakɔɔm ña, bii beɛbei Ilaaḍ í bi wa, í sía awa mɔ ka bi nje. ¹² Ine go kù ye Ilaaḍ ajo go, amma bii à bi nje, Ilaaḍ í wa si wa, nɔ kubie á kɔ si idɔ nwa.

¹³ Á mà iyi à wa sie nɔ nɗu takae í wa si wa, si na iyi í jò í mu nwa Hundee. ¹⁴ Awa mɔ à ye iyi Ilaaḍ Baaba í be amae wa ku je woo faabai inéi andunya ña, à nɔ à waa je seɛdae. ¹⁵ Ine iyi í jesi iyi Jesu í je amai Ilaaḍ, Ilaaḍ í wa sie, nɔ lafɛɛ mɔ í wa si Ilaaḍ. ¹⁶ Nɔ awa à mà kubi iyi Ilaaḍ í bi wa, nɔ à dasi kubiu naane.

Ilaaḍi í je kubi. Ine iyi í ne kubi í wa si Ilaaḍi, nɔ Ilaaḍ mɔ í wa sie. ¹⁷ Beɛbei kubie í kɔ si idɔ nwa, ku ba ka ne laakai ku sù si ajo kiituu, domi si bei Kirisi í ye, beɛbe mɔi awa mɔ à ye si andunyau. ¹⁸ Njo kù wa si kubi, amma kubi iyi í kɔ í ya lele njo. Na nɗu, iné iyi í ne njo, kubi ci ya kɔ sie domi njo ijuukpáí wa ce.

¹⁹ Awa à ne kubi domi Ilaaḥ í tako í bi wa.
²⁰ Bii iné gɔ́ í ni nɔ́u í bi Ilaaḥ nɔ́ í cé kpaasie, ilu iboi, domi iné iyi kù bi kpaasie iyi wa ye, kaa yɔ́kɔ́ ku bi Ilaaḥ iyi kù waa ye. ²¹ Kirisi í na wa woodau ihḗ í ni, iné iyi í bi Ilaaḥ á bi kpaasie mɔ́.

Andunya ku kāmia

5

¹ Iné iyi í dasi naane iyi Jesu í je Kirisi, lafḗe amai Ilaaḥi, nɔ́ iné iyi í bi Baa í bi Ama mɔ́i.
² Bii à bi Ilaaḥ nɔ́ à waa jirima woodae, nɔ́ui á jò ka mà iyi à bi amai Ilaaḥ ɔ́a mɔ́. ³ Ilaaḥ ku bii í je woodae ɔ́a ku jirima. Woodae ɔ́au a kù nɔ́ a kù gaabu. ⁴ Ntɔ́ ntɔ́, amai Ilaaḥ baa yooma fei í ya kāmia andunyai. Naane ku dasi nwai á jò ka kāmiaḥ andunya. ⁵ Yooi í kāmia andunya bii kù je iné iyi í dasi naane iyi Jesu í je amai Ilaaḥ.

Sɛda iyi à jea Jesu Kirisi

⁶ Jesu Kirisi í je iné iyi í naa do inyi do nje. Kù naa do inyi nɔ́u akā́, amma do njei aɔ́. Hundei Ilaaḥ takae wa je sɛdae, domi nɔ́ui í je ntɔ́. ⁷ Woo je sɛda ɔ́au aɔ́a mɛetai à wee*.
⁸ Aɔ́a wee, Hundei Ilaaḥ, do inyi, do nje. Aɔ́a mɛeta ɔ́au à ce anu akā́. ⁹ Awa, à ya ka jesi sɛda amane ɔ́a, amma sɛda Ilaaḥ í la í re bebe, nɔ́ nɔ́u mɔ́i í je sɛda iyi í jea amae.
¹⁰ Iné iyi í dasi amai Ilaaḥ naane, í ne sɛda si idae. Iné iyi kù dasi naane, í ce Ilaaḥ ilu iboi, domi kù jesi sɛda iyi Ilaaḥ í jea amae.
¹¹ Sɛda wee, Ilaaḥ í mu nwa kuwee hai tā́. Kuwee, í wa si amae. ¹² Iné iyi í ne Amai Ilaaḥ, í ne kuwee. Iné iyi kù ne Amau kù ne kuwee.

Kuwee hai tā́

¹³ N kɔ́ nɔ́e iyi ihḗ wai, iné iyi í dasi irii amai Ilaaḥ naane, ku ba í mà iyi í ne kuwee hai tā́ ɔ́a.
¹⁴ À nɔ́ à ne naane iyi bii à tɔ́e ngɔ́gɔ́ iyi í je ti idɔ́ɔ́bie, á gbɔ́ nwa. ¹⁵ Nɔ́ si bei à mà iyi wa gbɔ́ kutɔ́ nwa, à mà kam kam iyi mii iyi à tɔ́e fei, tu wai tā́.

¹⁶ Bii iné gɔ́ í ye kpaasie wa ce dulum iyi kù je ti iku, kù ce kutɔ́ nɔ́ Ilaaḥ á muaa kuwee. Amma dulum gɔ́ í wee iyi í ya bí iku. N kù ni iné gɔ́ ku ce kutɔ́ na nɔ́u. ¹⁷ Iyi kù je dee dee fei dulum nii, amma kù je fei ndeí í je ti iku.

¹⁸ À mà iné iyi í je amai Ilaaḥ fei ci ya ce dulum ku maa mɔ́si, domi Amai Ilaaḥ wa degbee, nɔ́ Seetam, iné laalɔ́u, kaa yɔ́kɔ́ ku cea ngɔ́gɔ́.

¹⁹ À mà iyi à je amai Ilaaḥ ɔ́a, nɔ́ andunyai fei í wa si gbugbāi iné laalɔ́u.

²⁰ À nɔ́ à mà iyi Amai Ilaaḥ í naa, nɔ́ í mu nwa bisi ka mà Ilaaḥ ilu ntɔ́u. Nɔ́ à wee do ilu ntɔ́u do saabui amae Jesu Kirisi. Jesu Kirisiui í je Ilaaḥ ilu ntɔ́u, nɔ́ í je kuwee hai tā́.

* 5:7 Si tia nwo gɔ́ ɔ́a, kɔ́si isei ideu mbe. Amma si tia nwo gɔ́ ɔ́a à ni, "... lelei A5. Aɔ́a wee, Ilaaḥ Baaba do Jesu iyi à ya kpe ide, do Hundei Ilaaḥ. Aɔ́a mɛeta ɔ́au à je iné akā́. Nɔ́ sɛda mɛeta mɔ́i í wa si andunyai."

Tia minjisia iyi Zāa í kɔ

Fɔɔ

¹ Amu inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ŋa, ñ cɛɛ fɔɔ, awɔ abo iyi Ilaaɔ í cica. Nɔ ñ ce amaɛ ŋa mɔ fɔɔ, aŋa iyi ñ bi si kpāai ntɔu. Nɔ kù je amu akāi ñ bi ŋa, amma hee do inɛ ŋa iyi à mà ntɔu fei à bi ŋai. ² À bi ŋai si na iyi í jò ntɔu í wa si idɔ nwa, á nɔ ku maa wɛɛi do awa do aɔ fei. ³ Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi amaɛ a mu nwa didɔ do laakai ku sù nɔ a ce araare nwa ku ba ka wɛɛ do ntɔ do si kubi.

Ntɔ do kubi

⁴ Ñ nɛ inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi ñ gbɔ amaɛ ɔɔ ŋa à waa nɛ si kpāai ntɔ, si bei Ilaaɔ Baaba í jile nwa. ⁵ Nsei abooyi, ide iyi ñ kɔɛ wau ihɛ kù je wooda titɔ, amma iyi à nɛ hai sintei. Ñ wa n tɔɔɛi, í jò ka bi nje awa duusɔɔ ŋa. ⁶ Kubii í je woodai Ilaaɔ ku jirima. Nŋui í je wooda iyi ñ gbɔ hai sintee ŋa, si nŋui í sɛa í maa nɛ ŋa. ⁷ Woo wa inyii ití nkɔɔí í fangaa si andunya, inɛ ŋa iyi a kù jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amane. Inɛ iyi wa ce beɛbe, woo wa inyii ití inɛi do mbeɛi Kirisi. ⁸ Na nŋu, í ce laakai ŋa í maà ti í nyɔ ribai ice nŋe, í jò í je baakae ŋa.

⁹ Inɛ iyi kù leekɪ si kukɔsii Kirisi, nɔ í kɔɔsi tɛɛ, kù nɛ Ilaaɔ. Amma inɛ iyi wa leekɪ si, í nɛ Baaba do Ama. ¹⁰ Bii inɛ ɔɔ ñ naa bi tu ŋe, nɔ kù je do kukɔsiu ihɛ, í maà gba lafɛɛ, nɔ í maà coo cenkã, ¹¹ domi inɛ iyi í coo cenkã, í nɛ ikpɛ si kuce laalɔɛu bei.

Idei ankāanyi

¹² Ñ nɛ mii nkɔɔ ku sɔ ŋe, amma n kù bi n kɔ fei ndɛɛ si tia. Ñ bi n naa n ye ŋei awaɛ ŋa ka fɔ ide gɛlɛò gɛlɛ, ku ba inɔ didɔ nwa ku kɔ. ¹³ Ifɛɛ iyi Ilaaɔ í cica, amaɛ ŋa à cɛɛ fɔɔ wa.

Tia metasia iyi Zãa í kò

Fɔɔ

¹ Amu inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ña, ñ cɛɛ fɔɔ, Gayusi, awɔ iyi ñ bi jiiida si kpãai ntɔ.

² Awɔ baakɔɔm, ñ wa n tɔɔ fei ndɛɛ ku maa nɛɛ dee dee, nɔ arɛɛ ku maa nɛ baani si bei hundɛɛ í yɛ. ³ Inɔm í dɔ̄ n tɔ̄ n tɔ̄ si waati iyi kpaasi woo dasi Jesu naanɛ gɔ ña à naa nɔ à jɛ sɛɛda si bei ntɔ í wa siɛ do si bei ì waa nɛ si ntɔu. ⁴ N kù nɛ inɔ didɔ̄ gɔ iyi í la í re iyi ñ gbo à ni amam ña à waa nɛ si kpãai ntɔ.

Gayusi, ilu naanɛ

⁵ Awɔ baakɔɔm, ì jɛ ilu naanɛ si mii ña iyi ì waa cɛa kpaasi woo dasi Jesu naanɛ ña hee do kpaasi woo dasi naanɛ inɛ njoo ñau fei. ⁶ Inɛ ñau fei à waa jɛ sɛɛdai kubie si inɔi igbei inɛi Jesu ña. Cɛ nɔja kosía si isɛɛnɛ nɔja si bei í sía inɛi Ilaaɔ̄ ku cɛ, ⁷ domi na irii Jesu Kirisii à waa cɛ isɛɛnɛu, a kù nɔ a kù gba nkãma bi hai dasi naanɛ ña. ⁸ Na nɔju, í sía ka sobi amanɛ dimi bɛɛbɛ ña, ku ba awa taka nwa ka nɛ ikpɛ awaɔ ña si icei ntɔu ku sisie.

Diotɛɛfu do Demetiru

⁹ N kɔa inɛi igbei Jesu ña tia keeke gɔ, amma Diotɛɛfu, nɔju iyi í bi ku jɛ woo cua nɔja, kù jɛsi idem. ¹⁰ Na nɔju, bii ñ naa, an fɔ daa ña iyi í nɛ, do bei wa má wa ide laalɔ. Kù jɛ baa iyi bɛ nɔju akã, ci ya gba inɛ njoo woo dasi naanɛ ña. Bii inɛ gɔ ña à bi à gba ña mɔm í ya kɔi, nɔ ku lele ña hai si igbei inɛi Jesu ña.

¹¹ Awɔ baakɔɔm, maà too kuce laalɔ, bii kù jɛ kuce jiiida. Inɛ iyi wa cɛ jiiida, ti Ilaaɔ̄i, amma inɛ iyi wa cɛ laalɔ kù mà Ilaaɔ̄.

¹² Inɛ fei, hee do ntɔ takɛ fei à waa jɛ sɛɛdai jiiida ku jɛi Demetiru. Nɔ awa taka nwa mɔ à waa jɛ sɛɛdai jiiida ku jɛɛu, ì nɔ ì mà iyi sɛɛda nwa í jɛ ntɔ.

Fɔɔi ankãanyi

¹³ N nɛ mii nkɔɔ ku sɔɛ, amma n kù bi n kò fei ndɛɛ si tia. ¹⁴ N wa n bi ka yɛ nje bii í cɛ ajo minji ka fɔ ide geleɔ̄ gele.

¹⁵ Laakai ku sũ ku wɛɛ do awɔ.

Kpaasi ña fei à cɛɛ fɔɔ. Nɔ ì cɛ kpaasi nwa ñau fei fɔɔ akã akã.

Tia iyi Zudu í kò

Zudu í ce ña fòò

¹ Amu Zudu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi ñ je ifòí Zaaki, amui ñ kò nñe tiau ihē wa, inje iyi Ilaaḡ Baaba í kpe. Í bi ñe, nò wa degbe ñe í je ti Jesu Kirisi ña.

² Ilaaḡ ku jò araaree do laakai ku sù do kubi ku maa kòosi si ñe.

Woo kasi cio ilu ibo ña (Cò Píee 2, 2:1-17)

³ Inje baakòom ña, ñ dasi idò wo ntò ntò ñ kò nñe tia wa, na ideí faabai awae ñau. Amma wee ñ ye í cem tilasi ñ kò nñe tiau ihē wa nsei ñ kò nñe si himma ku ba í jabu í maa leekí si kukòsi ntò iyi à na inei Ilaaḡ ña gbakā akā hee do ajo fei. ⁴ Tilasii ñ kò nñe wa nsei si na iyi í jò ine laalo go ña à losi ino nñe do ile, aña iyi à waa kpaasi didōi Ilaaḡ a ba a ceò daa sāmí ñña, nò a kosi Jesu Kirisi, ññu akā iyi í je ilaalu nwa do Lafēe nwa. Hai tako takoi à kò ideí ijuukpā iyi ine ñau aa na a ye si ajoí kiitiu.

⁵ Nò baa bii í mà fei ndee sāa sāa ña, do nñu fei, ñ wa ñ bi ñ ye ñe gigí iyi si inoi inei Izireli ña iyi Aḡ Lafēe í nya hai ilei Ezibiti, ine ña iyi a kù na a kù waa dasie naane í ce nfe ñña. ⁶ Nò í ye gigii amaleka ña mō iyi à donda bí ku wa ñña à kosi. Ilaaḡ í jò à ðí ñai si ilu kuku hee do ajo fei à waa degbeò ajoí kiiti nla nla. ⁷ Bēebe mōi inei Sodomu do inei Gomoḡ ña do ilu ña iyi à kaako ña à ya maa ce daa laalo bei amaleka ñau, inemòko do inemòko à ya maa sùò ñe. Na ñoi í jò à kpa irii ilu ñau do ina iyi ci ya ku, nò ññu be í jea ine ña seeda.

⁸ Do ññu fei, ine ña iyi à lo ino nñe ñau, à waa ce bēebe. Faayi ñña í jò à waa dasi ara ñña daa sāmí ñau be. À donda yiiikoí Ilaaḡ nò à waa bu inei lele ilu amboe ña. ⁹ Wee baa Miseli, ññu iyi í je ine ngboi amaleka ñau kù ce bēebe. Si kakḡ iyi añaḡ Seetam à ce à waa ja si ikui Moizi kù je kù ye taalei Seetam hee ku buu, amma í sḡó í ni Aḡ Lafēeí à la sie. ¹⁰ Amma ine ñau, mii iyi a kù mà yaasee fei à ya buui. Nò baa mii ña iyi à mà bei mēemu ña mō à ya mà, ññui í ya ce nfe ñña. ¹¹ Aa ye ijuukpā, domi tuubai Kaēeí à waa too, à dasi ara ñña kurara ku ba a ba fia bei Balamu í ce, nò à kosi Ilaaḡ bei Koree í ce nò à ce ñfeí ara ñña. ¹² Ine ñauí à je sankala si jingau^{*} ññeu, à waa ba ñe ku je do iju hai ñe anyo, ara ññai à waa wo ngbe ngbe. À yei bei ijí iyi í dū nò kaa rō si na iyi í jò fufu wa talee. À yei bei jñi iyi í da koko nò kù so, bei jñi iyi à wuu do icāe í kù mam mam. ¹³ À yei bei tenku iyi wa tãngām do gbugbā. Si bei kutãngām nōu í ya fā inyiu, bēebe mōi kucei iju hai ñe anyo ñña í ya maa

fangaa. À yei mà bei andaiya iyi í kua kpāae, nò Ilaaḡ wa jile ñña ilu kuku nla nla hee do ajo fei.

¹⁴ Enòku mō iyi í je tōku mēesjesiaí Adamu í ce walii na iri ñña í ni, Aḡ Lafēe wee wa naa do amaleka kumāe ña bututu, ¹⁵ ku kiitiò ine fei nò ku ye taalei ine ña iyi a kù màa ñau na kuce laalo ñña fei do bei à dondae, do na ide laalo ña iyi ilu dulum ña à ya maa fōaa. ¹⁶ Ine ñau, à ya maa gbagbai, nò nkāma kù wee iyi í ya sía ñña si, bine ññai wa cua ñña. À ya maa tḡo fufui nò à ya maa lele ine ñai do ide didō ku ba a ba mii ndii lafēe ña.

Bei woo dasi naane ña à ñe a ce

¹⁷ Amma inje baakòom ña, í sía í ye gigii ide iyi woo bei Lafēe nwa Jesu Kirisi ñau à tako à fō wo. ¹⁸ À sḡ ñe wo à ni, si waatii ankāanyi, woo yaako ine ña aa naa iyi a kù mà bēereí Ilaaḡ, nò bine ññai a maa cua ñña. ¹⁹ Añai aa jò ine ña a ja a maa fēeñe ñe. Iyi à bi ññai aa ya maa ce, domi a kù ñe Hundeí Ilaaḡ. ²⁰ Amma inje baakòom ña, í ya maa mua ñe gbugbā si naane iyi í dasi Jesu ña, nò í ya ce kutḡo do gbugbāí Hundeí Ilaaḡ ña. ²¹ Nò í leekí si kubii Ilaaḡ ña, í maa degbeò ajo iyi Lafēe nwa Jesu Kirisi à mu ñe kuwee hai tã na araare ñe iyi wa ce.

²² Í ya ce araareí ine ña iyi à waa sika sika ña. ²³ Ine ña iyi aa yòko a ba faabau, í nya ña wa hai si ina ña. Ine ña iyi à gbe ñau mō í ce araare ñña, amma í ya ce laakai ña ku ba inje taka ñe í màa dasi dulum du ña ña. Í maà lu baa ibò ñña ña iyi dulum du ña í riisi.

Saabui ankāanyi

²⁴⁻²⁵ Ilaaḡ ññu akāi í je woo faaba nwa, ññu iyi á yòko ku degbe ñe í màa na í cuku ña, nò ku jò í naa si amboe ña do ino didō, taale ku màa wa si. Amboe do jirima do gbugbā do yiiiko ku je tēe hai sinte, do nsei, hee do ajo fei na saabui Lafēe nwa Jesu Kirisi. Ami.

* 1:12 jingau ññeu Woo dasi naane ñau à ya tḡoai a maa je nò a maa jèò ijēi Lafēe. Í cò tiaí Korenti I, 11:18-22.

Tiai Kuyei Zāa

Yaasei tiau

¹ Si tiau ihē n̄ kō asii ŋa iyi Jesu Kirisi í nya gbugbāa*. Ilaaḥi í naa kpāa ku nyisi woo ce icee ŋa mii ŋa iyi á na ku ce bii í kōosi. Nō Kirisi í bē sim amaleka wa, amu Zāa woo ce icee, ku ba n̄ m̄ mii ŋau. ² Hai ide iyi Ilaaḥi í fō hee ku bō si seeda iyi Jesu Kirisi í je fei, mii iyi n̄ ye fei n̄ wa n̄ je seadae. ³ Ine iyi wa cio ideí walliui ihē do ine ŋa iyi á waa gbō nō á waa jirimaē, ilu inō didō ŋai domi awaatiu í maai wa.

Zāa í ce igbe meejei inei Jesu ŋa fō

⁴⁻⁵ Amui Zāa, n̄ ce ŋe fō, ŋe igbe meejei inei Jesu ŋa iyi í wa ilei Azii.

Ilaaḥi, ŋju iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo, nō wa naa, ku mu n̄je didō do laakai ku sū, ŋju do Jesu Kirisi do hunde meeje ŋa iyi á wa si wajui kitāi bommae. Jesu Kirisiu ŋjui í je woo je seeda ilu naane, do ine sinte iyi í j̄i hai si bale, nō í je amanlui amanlu ŋa.

Í bi wa nō í faaba wa hai si dulum du wa do ŋje. ⁶ Nō í totō wa í je ilaalu nwa, í ce wa woo weei Ilaaḥi baē. Amboe do gbugbā ku je tēe hee do aḡo fei. Ami.

⁷ Wee, wa naa si kudūi ij̄i.

Nō ij̄ui ine fei á yō, Baa ine ŋa iyi á gūu á kpaā.

Dimi ikā ikāi andunya fei

Á kpata na irie.

Bēbēi á ce. Ami.

⁸ Aḥ Lafēe, ilu gbugbā fei,

Ŋju iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo,

Nō ŋjui wa naa í ni,

Amu n̄ je sinte do iri ku kpa.

Zāa í ye Kirisi si kuyee

⁹ Amui Zāa, kpaasi ŋje. Anu akā iyi n̄ ne do Jesui í j̄ō n̄ ne ikpē si ijuukpā iyi ŋje mō í waa ye ŋa, do si bommai Ilaaḥi, do si temua. Á bōom gungum gō iyi á ya kpe Patimōsi na ideí Ilaaḥi do seedaí Jesu iyi n̄ wa n̄ je. ¹⁰ Si aḡo amaazuma gō Hundei Ilaaḥi í naa sim, nō n̄ gbō imu nla nla gō do anyim bei ti kākākāki ¹¹ í ni, kō iyi í waa ye si tia, nō í samba tiau bi ineí igbe meejei Jesu ŋa iyi á wa si ilui Efēezu, do Simiinu, do Pēegamu, do Tiatii, do Saadi, do Filadeēfi, do Laodisee.

¹² Iyi n̄ sinda n̄ cō ine iyi wa bam ide ku fōu ŋoi n̄ ye bi ku lesi fitilai wura meeje. ¹³ Nō n̄ ye ine gō í j̄ō Amai Amane wa leekí si aninii bi ku lesi fitila ŋau. Wa dasi ibo sisō nō wa ḡi santikii wura si gāgāe. ¹⁴ Irie do ntoí irie ŋa fei í fūuta pai pai bei iwu, nō ij̄ue í ye bei amei ina. ¹⁵ Isee wa daana bei isō danya iyi á yō si ina á wiē, nō imue í j̄ō ibai inyii tenku. ¹⁶ Wa

mu andaiya meeje si awō ŋje, nō taakuba ilu ande didō minji wa fita hai si gelee nō wajue wa daana bei nunui dasā. ¹⁷ Iyi n̄ yō, n̄ cuku si isee bei iku. Nō í lesim awō ŋje í ni, maā ce n̄jo, amui n̄ je sinte do iri ku kpa. ¹⁸ Amui n̄ je ilu hunde. N̄ tako n̄ ku wo amma nsei n̄ wēe hee do aḡo fei. N̄ ne yiiko si antai iku nō n̄ wa n̄ mu kileei bi ku wai iku ŋa. ¹⁹ Na ŋju, kō iyi í ye do iyi wa ce nsei do iyi á na ku ce si anyie. ²⁰ Andaiya meeje ŋa iyi í ye si awō ŋjem nō do bi ku lesi fitilai wura meeje ŋau yaasei aḡa fei wee. Andaiya meeje ŋau í je amaleka † meeje ŋa iyi á waa mu igbe ŋau nō bi ku lesi fitila meeje ŋau, akā fei igbe akāi.

2

Ide iyi á sō inei Jesu ŋa iyi á wa Efēezu

¹ Kirisi í sām í ni, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Efēezu. Kōaa í ni, ine iyi wa mu andaiya meeje si awō ŋje, nō wa ne si aninii bi ku lesi fitilai wura meeje ŋau í ni, ² n̄ m̄ kuce n̄je do ice n̄je do temua iyi í ne ŋa. N̄ m̄ iyi í kaa yōkō í temua do ine laaḥi ŋa. Nō í cō laakai ine ŋa iyi á waa kpe ara ŋa woo be amma a kù je woo be ŋa, nō í nyisi iyi woo sō ibo ŋai. ³ Í waa temua ŋa, nō í ye ijuukpā na irim ŋa, í kù nō í kù gbēji ŋa. ⁴ Amma iyi n̄ ye si ŋe wee, í kù bim bei tako má ŋa. ⁵ Na ŋju, í ye gigi hai hee bii í cuku wa ŋa, nō í kpaasi idō í ce bei í sintiō wa ŋa. Bii í kù kpaasi idō ŋa, an na n̄ so bi ku lesi fitila ŋje hai si gbēe. ⁶ Do ŋju fei, í ne mii akā iyi í s̄a ŋa. Í cē kōokoosui ineí Nikolaiti ŋa bei amu takam n̄ cōo.

⁷ Ine iyi í ne it̄, ku sot̄ ku gbō mii iyi Hundei Ilaaḥi wa sō igbei inei Jesu ŋa fei.

Ine iyi í je igū, an j̄ō ku je isoi j̄i n̄dii kuwēe iyi í wa lelei Aḥ.

Ide iyi á sō inei Jesu ŋa iyi á wa Simiinu

⁸ Kirisi í ni má, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Simiinu. Kōaa í ni, ine iyi í je sinte do iri ku kpa, iyi í tako í ku wo nō í dede má si kuwēe í ni, ⁹ n̄ m̄ ijuukpā ŋje, nō n̄ m̄ are ku je ŋje. Do ŋju fei, í je ilu amani ŋa. Ine ŋa iyi á waa kpe ara ŋa Zuifu amma a kù je Juifu ŋa, n̄ m̄ laaḥi iyi á ya maa ma ŋe. Ine ŋau ineí igbei Seetam ŋai á je. ¹⁰ I maā ce n̄jo na ijuukpā iyi wa naa si ŋe. Seetam á j̄ō á dasi ine gō ŋje ŋa piisō ku cō laakai ŋje. Aa ye wahala hee aḡo mēewa ŋa. Amma í j̄ō í leekí dim dim hee í koo í kuō ŋa. Bii í ce bēbē ŋa an mu ŋje kuwēe ku je riba ŋje.

¹¹ Ine iyi í ne it̄, ku sot̄ ku gbō mii iyi Hundei Ilaaḥi wa sō igbei inei Jesu ŋa fei.

Ine iyi í je igū, iku minjisiu kaa cea nkāma.

Ide iyi á sō inei Jesu ŋa iyi á wa Pēegamu

¹² Kirisi í ni ma, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Pēegamu. Kōaa í ni, ine iyi wa mu

* **1:1** Jesu Kirisi í nya gbugbāa yaasei ideu ihē á yōkō ku je má “si gāmei ŋju takae”. † **1:20** amaleka Yaasei amaleku woo bei.

taakuba ilu ande didō minjiu í ni, ¹³ n̄ mà bii í wa ña, Seetam nii wa je bommae do gbugbā. Do n̄ju fei, í waa jirima irim ña, n̄o í kù fūsi naane iyi í dasim awō ña, baa waati iyi à kpa Antipasi, ilu naane woo je seedam bi tu ñe bi ku wai Seetam be. ¹⁴ Amma mii iyi ñ ye si ñe wee. Ine go ña à wa si ino ñye iyi à waa too si ikoi Balamu. Balamu í tako í sō Balaki bei á ce ku dasi inei Izireli ña kurara ku ba a ño ñja iyi à cead iwē ña kuwee, n̄o a sūd abo kaafe ña. ¹⁵ Beebe moi, ine go ña à wa ino ñye iyi à waa too si ikoi inei Nikolaiti ña. ¹⁶ Na n̄ju, í kpaasi ido ña. Bii kù je beebe, an naa si ñe bii í kōosi n̄o n ce igū do ine ñau do taakuba iyi wa fita hai si gelem.

¹⁷ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbō mii iyi Hundei Ilaaō wa sō igbei inei Jesu ña fei.

Ine iyi í je igū, n̄juai an mua mana iyi wa manji wo. N̄o n muaa kuta fūfū si bii à kō iri titōe iyi ine go kù mà bii kù je n̄ju iyi ñ mua.

Ide iyi à sō inei Jesu ña iyi à wa Tiatii

¹⁸ Kirisi í ni má, kōa amalekai igbei inem ña iyi í wa Tiatii. Kōaa í ni, Amai Ilaaō iyi ijue í ye bei amei ina, n̄o isee wa daana bei iso danya iyi à yō si ina à wīe í ni, ¹⁹ n̄ mà kuce ñye. N̄o ñ mà kubi ñye, do naane ku dasi ñye, do ice jiida ñye, do temua ñye. Ñ mà iyi icei nsei ñye í re ti tako. ²⁰ Amma mii iyi ñ ye si ñe wee. Í waa temuad abo iyi à ya kpe Zezabeli ña, n̄ju iyi wa kpe arae walii, n̄o í jō wa wa inyii itl woo ce icem ña do ikōe ku ba a ya maa sūd abo kaafe ña n̄o a ya maa ño ñja iyi à cead iwē ña kuwee. ²¹ Ñ muaa waati ku kpaasi idōe, amma kù bi ku jō kuce laalōe. ²² Na ñoi í ce an jō ku sūd bōo. Inemakō ña mō iyi à ya maa ce sakara do n̄ju, an dasi ña ijuukpā nla nla, bii kù je à kpaasi ido à jō kuce laalō ña. ²³ Si anyie an kpa amae ña. Waati beebe igbei inei Jesu ña fei aa mà iyi ñ mà idoi ine ña do lasabu ña. An sāa ine fei si bei kookoosue í to.

²⁴ Amma ñye iyi í gbe si ilui Tiatii, ñye iyi í ù too si ikō laalō ña n̄o í kù mà mii iyi ine go ña à ya kpe asii nlai Seetam, ñ wa n sō ñe, n kaa n kā ñye aso go má. ²⁵ Amma iyi í ne ña, í muu dim dim ña hee n koo n toō wa.

²⁶⁻²⁷ Ine iyi wa ce iyi ñ bi hee í jedō igū hee kōo, n̄juai an mua yiiko iyi amu takam n gba hai bi Baam. An muaa yiikou si antai dimi fei ku maa gbā ña do goloí iso kù cá ña ku lege ña bei caka. ²⁸ N̄o an muaa andaiyai ameejuuma.

²⁹ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbō mii iyi Hundei Ilaaō wa sō igbei inei Jesu ña fei.

3

Ide iyi à sō inei Jesu ña iyi à wa Saadi

¹ Kirisi í ni má, kōa amalekai igbei inem ña iyi í wa Saadi. Kōaa í ni, ine iyi í ne hundee mejeje Ilaaō ñau do andaiya mejeje ñau í ni, ñ mà kuce ñye. Ñ mà iyi à waa fō à ni í je ilu hundee ña baa do iyi í je iku ña. ² Í jl hai si

iri njoo ña n̄o í leekl si kuwee keeke iyi í gbe ñye ku ba í maà ku mam mam ña, domi ñ ye kookoosu ñye kù je dee dee bi Ilaaō. ³ Na n̄ju, í ye gigii mii iyi à kō ñye si do bei í gbō ña. Í jirima ña n̄o í kpaasi ido ñye. Bii í kù jl hai si iri njoo ña, an na n ba ñe bei ile. Í kaa mà waati iyi an naa si ñe. ⁴ Do n̄ju fei, ine go ña à wa ino ñye iyi a kù dasi ara ñja riisi, anai aa toom n̄o a maa dasi nyau fūfū, domi anai à jōo.

⁵ Ine iyi í je igū, n̄juai á dasi jaae fūfū beebe. N kaa n kpa irie si tiai kuwee pai. Si bantuma an jesi si wajui Baam do amalekae ña iyi inem nii.

⁶ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbō mii iyi Hundei Ilaaō wa sō igbei inei Jesu ña fei.

Ide iyi à sō inei Jesu ña iyi à wa Filadeefi

⁷ Kirisi í ni má, kōa amalekai igbei inem ña iyi í wa Filadeefi. Kōaa í ni, ine iyi í je ine kumá do ilu nta, iyi wa mu killee ilaalu Davidi, n̄ju iyi bii í cūu, ine go kaa cīmboe, bii í n̄o í cīmboe, ine go kaa cūu, n̄juai í ni, ⁸ ñ mà kuce ñye. Ñ mà iyi gbugbā ñye kù la. Do n̄ju fei, í jirima idem n̄o í kù kōsi irim ña. N̄juai í jō ñ ñ ñye gambo iyi ine go kaa yōkō ku cīmbo.

⁹ Wee an da ñye inei igbei Seetam ña si awō, ine ña iyi à waa kpe ara ñja Zuifu amma a kù je Zuifu ña, iboi à waa sō. An jō a na bi tu ñe a naa a gule si wajui ñye. Anja fei aa mà iyi ñ bi ñe. ¹⁰ Ñ ni í temua ña, n̄o í jirima idem n̄ou ña. Na ñoi í jō amu mō an degbe ñe si waatii wahala iyi wa naa si andunya fei ku na ku cō laakaii ine ña. ¹¹ An nyi wa, kaa kpe. Iyi í ne ña, í muu dim dim ña ku ba ine go ku maà na ku gba ribai igū ku je ñye.

¹² Ine iyi í je igū, an jō ku je sōbe si kpaasē Ilaaō, kaa fita má. An kō irii Ilaaō sie do irii ilue iyi í je Zeruzalemu titōe iyi Ilaaō á jō ku kita wa hai lele. N̄o n kō iri titōm sie.

¹³ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbō mii iyi Hundei Ilaaō wa sō igbei inei Jesu ña fei.

Ide iyi à sō inei Jesu ña iyi à wa Laodisee

¹⁴ Kirisi í ni má, kōa amalekai igbei inem ña iyi í wa Laodisee. Kōaa í ni, ine iyi à ya kpe Ami, woo je seeda ilu naane iyi í je ntou, n̄ju iyi í je icui mii iyi Ilaaō í taka fei í ni, ¹⁵ ñ mà kuce ñye. Ñ mà iyi í kù tū ña, í kù n̄o í kù gbāa ña. Ñ bi wo í tū ña walako í gbāa ña. ¹⁶ Amma si na iyi í jō í je wōwōwō ña, an kpo ñe wai hai si gelem. ¹⁷ Í ya fō í ni ña í je ilu fia ña, í ba amani ña, n̄o í kù waa ce arei ngōgo ña. Amma ñ wa n sō ñe iyi ido ñye wa ce bōo, í je ilu araare ña, do ilu are do feju do basl ña. ¹⁸ Na ñoi í ce ñ wa n mu ñye bisi, í jō í ra wura iyi à yō si ina à wīe bi tom ña ku ba í je ilu amani do ntō ña. N̄o í ra nyau fūfū í biiō anyii ara ñye ña ku ba í maà maa ne bumbūm ña n̄o anyō ku maà maa mu ñe. N̄o í ra iwōi iju í dasi iju ñye ku ba í ye ilu ña. ¹⁹ Ine ña iyi ñ bi fei, ñ ya n kpā ña iju n̄o n nyisi ña kpāa. Na n̄ju, í hanyā

í kpaasi idɔ́ ɲa. ²⁰ Wee ñ wa n leekí andei ile, nɔ́ ñ wa n cá gambo. Ine iyi í gbɔ́ imum nɔ́ ñ cíim, an lɔ́ bi tɛɛ, nɔ́ n baa ku je, nɔ́ awaɔ́ ka je aɔ́.

²¹ Ine iyi í je igũ, lafɛ́i an jò ku bam ku buba si kitái bommam, si bei amu mɔ́ ñ je igũ nɔ́ ñ buba do Baam si kitái bommae. ²² Ine iyi í ne ití, ku softí ku gbɔ́ mii iyi Hundei Ilaaɔ́ wa sɔ́ igbei inei Jesu ɲa fei.

4

Ilaaɔ́ ku tɔ́ lele

¹ Si anyii nɲu be, si kuyei ñ ye gambo gɔ́ í cí lelei Aɔ́.

Ine iyi í tako í bam ide ku fɔ́ wo, nɲu iyi imue í ye bei ti káakáakí, í bam ide ku fɔ́ má í ní, gũ wa ihɛ́ n nyisie mii iyi á na ku naa si anyie. ² Gbaká Hundei Ilaaɔ́ í so í neem. Nɔ́ lelei Aɔ́ be ñ ye kitái bomma gɔ́, ine gɔ́ wa buba si. ³ Ine iyi wa buba beu wa daanaí bei kuta ku ne fia gɔ́ ɲa iyi à ya kpe zasipu do saaduani. Njoi Aɔ́ í sũ í kaako kitáu nɔ́ wa daana bei emerodu. ⁴ Nɔ́ ñ ye kitái bomma kɔ́nfia do mee í kaako kitái bommau. Nɔ́ ine ngbo kɔ́nfia do mee wa buba si antai kitá ɲau, à dasi nyau fufú do fulai wura. ⁵ Njoi hai si kitái bommau kunjoi í wa fita, do anu ku dɔ́, do kulai ijí. Fitila meeje iyi wa má í wa si wajui kitái bommau. Anjai à je hunde meejei Ilaaɔ́. ⁶ Si wajui kitáu dimii tenku gɔ́ í wa be, wa daana bei digi.

Mii ilu hunde mee gɔ́ ɲa à kaako kitái bommau cinga do cingae, à ne iju bii fei anyiò waju. ⁷ Mii ilu hunde sinue í yei bei muusu nla, minjisiau mɔ́ í yei bei ama kete, meetasiau wajue í yei bei wajui amane, nɔ́ meesiau í yei bei kungbá iyi wa fo. ⁸ Ilu hunde mee ɲau à ne ikpa meefa meefa, nɔ́ à ne iju bii fei inɔ́ do waduude. À ya maa kɔ́ iri waati káma fei aleò daakɔ́ a maa ní, Kumá, Kumá, Kumá, Beɛbei Aɔ́ Lafɛ́e ilu gbugbá fei í je, Nɲu iyi í tako í wee wo, nɔ́ í wee baa nsei, nɔ́ wa naa.

⁹ Ilu hunde ɲau à waa kɔ́ iri à waa saabu ine iyi wa buba si antai kitái bommau, nɔ́ à waa fɔ́ ideí amboeɔ́ do beere, nɲu iyi í wee do aɔ́ fei. ¹⁰ Waati iyi à waa kɔ́ iri beɛbe fei ine ngbo kɔ́nfia do mee ɲau à ya seɛbataa a maa tɔ́ei. Nɔ́ à ya bɔ́ fula ɲa ɲai a jilɔ́ si wajui kitái bommau a maa ní,

¹¹ Awo Ilaaɔ́, Lafɛ́e nwa, Awoi ì to í ne amboe do beere do gbugbá, Domi awoi ì taka mii fei. Si idɔ́biei ì taka ɲa nɔ́ à wee.

5

Tia do Angudá

¹ Njoi ñ ye ine iyi wa buba si kitái bommau wa mu tia gɔ́ iyi à ka si awo njeɛ. À kɔ́ tiau anyiò waju, nɔ́ à címbɔe do seɛda meeje. ² Nɔ́

ñ ye amaleka ilu gbugbá gɔ́, í là do gbugbá í ní, yooi í to ku ga seɛda ɲau ihɛ́, nɔ́ ku fũ tiau. ³ Nɔ́ ine gɔ́ kù wee iyi í wa lele walakɔ́ ile walakɔ́ lelei ile iyi á yɔ́kɔ́ ku cí tiau ku cɔ́ inɔe.

⁴ Nkpa ta nta nta si na iyi í jò ine gɔ́ kù wee iyi í to ku cí tiau ku cɔ́ inɔe. ⁵ Njoi ine akáí ine ngbo ɲau í sɔ́m í ní, maá kpata. Muusu nla iyi í fita hai si dimii Zuda, iyi í je takui Davidiu í je igũ, á yɔ́kɔ́ ku ga seɛda meeje ɲau nɔ́ ku fũ tiau.

⁶ Iyi ñ cɔ́ ikpa bi kitái bommau nɔ́ ñ ye Angudá iyi à ceò kuwee wo wa leekí anini be, nɔ́ ilu hunde mee do ine ngbo ɲau à kaakoe. Angudá, í ne ngo meeje do iju meeje iyi í je hunde meejei Ilaaɔ́ ɲa iyi í be si andunya fei. ⁷ Angudá í bɔ́ bi ine iyi wa buba si antai kitáu, nɔ́ í gba tiau hai si awo njeɛ. ⁸ Iyi à naa tiau, ɲoi ilu hunde mee ɲau do ine ngbo kɔ́nfia do mee ɲau à seɛbata si wajue. Anja fei à ne mɔ́ɔ́ do kɔ́ofui wura ɲa si bii tulare í wa. Tulareui í je kutɔ́i inei Ilaaɔ́ ɲa. ⁹ Nɔ́ à kɔ́ iri titɔ́ gɔ́ à waa ní,

Awoi ì to í gba tiau

Nɔ́ í ga seɛda ɲau,

Domí à kpaɛ wo.

Nɔ́ do njeɛ í raa Ilaaɔ́ amane ɲa

Hai si dimi fei, do fee iká iká fei,

Do ile fei.

¹⁰ Ì tɔ́tɔ́ ɲa í je ilaalu ɲa,

Ì ce ɲa woo weei Ilaaɔ́ Lafɛ́e nwa,

Nɔ́ aa je bomma si andunya.

¹¹ Iyi ñ cɔ́ ilu má nɔ́ ñ gbɔ́ anui amaleka nkpa gɔ́ ɲa, kukpa ɲa í to dubu nkpa nkpa. À kaako kitái bommau do ilu hunde ɲau do ine ngbo ɲau. ¹² À dɔ́ anu à waa ní, Angudá iyi à ceò kuwee wo í to ku ba yiiko, Do amani, do kumà, do gbugbá, Do beere, do amboe, do saabu.

¹³ Nɔ́ ñ gbɔ́ mii ilu hunde ɲa fei iyi à wa lele do ile, do si lelei ile, do si inɔ́ inyi, andi ilu hunde iyi í wa si andunya fei, à dɔ́ anu à waa ní,

Ine iyi wa buba si kitái bommau

Do Angudá,

Saabu, do beere, do amboe,

Do gbugbá ku je tu ɲa hee do aɔ́ fei.

¹⁴ Nɔ́ ilu hunde mee ɲau à je à ní, ami. Nɔ́ ine ngbo ɲau à gule à ce kutɔ́.

6

À ga seɛda meefa

¹ Njoi ñ ye Angudá í ga akáí seɛda meeje ɲa iyi wa mási tiau, nɔ́ ñ gbɔ́ ine akáí ilu hunde mee ɲau í la hee aa ní bei kulai ijí. Í ní, naa wa. ² Iyi ñ cɔ́ ilu, ɲoi ñ ye aɔ́ fufú gɔ́ wa naa. Ine iyi wa gũ wa mu bioo, nɔ́ à daa si fulai amanlu. Í dasi kpáa bei woo je igũ iyi wa bɔ́ ku je igũ wa má.

³ Njoi Angudá í ga seɛda minjisiau, nɔ́ ñ gbɔ́ ilu hunde minjisiau í ní, naa wa. ⁴ Nɔ́ aɔ́ nkpa gɔ́ mɔ́ í fita wa. Nɔ́ à mua ine iyi wa gũ

gbugbā ku dede igū si andunya ku ba ine ŋa a kpa nje. Nɔ à naa taakuba nla ga.

⁵ Nɔi Angudāu í ga seeda meetasiau, nɔ ñ gbo ilu hunde meetasiau í ni, naa wa. Iyi ñ cɔ nɔ ñ ye aɔ́ dūdū gɔ wa naa. Ine iyi wa gūu wa mu gūa si awɔe. ⁶ Nɔ ñ gbo imu gɔ hai si aninii ilu hunde mee ŋau, í ni, jò ine ŋa a ya ra bilee tongoo akā do fiaɔ icei gjo akā. Bɛɛbe mɔi fiaɔ ɔɔzu tongoo meeta á ya je. Amma jò fiaɔ ikpo do vɛɛ si agbɛ.

⁷ Nɔi Angudāu í ga seeda meesiau, nɔ ñ gbo ilu hunde meesiau í ni, naa wa. ⁸ Ñ cɔ ilu nɔ ñ ye aɔ́ fūfū fɛɛfɛɛ gɔ wa naa. Ine iyi wa gūu, iriei Iku, nɔ bi ku wai iku ŋa wa tooe. Anjai á na gbugbā a kpa ikɔ akāi kulkpɛ meeɛ inei andunya ŋau do injai sako ŋa iyi á wa si ileu do taakuba, do ari, do bɔɔ.

⁹ Si anyii nɔu, Angudāu í ga seeda miusia iyi wa mási tiaɔ. Nɔ ñ ye hundeɛ amane ŋa si icui bi kuweeu, anja iyi á kpa na ideɛ Ilaaɔ do na seedaɛ Jesu iyi á je. ¹⁰ Hunde ŋau á la á ni, Lafɛe kumá, ilu ntɔ, hee waati yoomai í waa degbe í bei í kiiti inei andunya ŋa, í sá nɔ gɛse si na iyi í jò á kpa wa. ¹¹ Iyi á dɔ bɛɛbe á tã ŋɔi á daa anja fei si jaee fūfū, nɔ á sɔ ŋa á ni a sími keeke titá hee jiai woo ce ice kpaasi nɔa ŋa ku ká, anja iyi aa na a kpa bei á tako á kpa anja mɔ.

¹² Ñ cɔ ilu má si waati iyi Angudāu í ga seeda meefasia iyi wa mási tiaɔ. Nɔ ile í yaya do gbugbā, nɔ inunu í kuku inya kiti kiti bei aɔ́ dūdū ilu sisima, nɔ cukpa í kpā konkom bei nje. ¹³ Nɔ andaiya ŋa á wɔ wa hai lele béi isoi jli iko í ya wɔ wa waati iyi fufu nla wa ce wa yaqae. ¹⁴ Nɔ lele í tɔtɔ inya akā bei sɛe iyi á ka. Nɔ iri kuta do gungum ŋa fei á yaya a kú wa agbɛ ŋa má. ¹⁵ Waati bɛɛbei amanlui andunya ŋa, do ilu ile ŋa, do ilu laalui sooge ŋa, do ilu amani ŋa, do ilu gbugbā ŋa, do ine fei de, aru do ine ŋa iyi á ne ara nɔa, á waa manji si isai kuta do si afei kuta ŋa. ¹⁶ Á waa dɔ anu si iri kuta ŋau do si kuta ŋau á waa ni, í cuku si wa wa, í bii wa ku ba Ilaaɔ ku maá ye wa, nɔu iyi wa buba si kitái amanlu, do hai si idɔkɔi Angudāu. ¹⁷ Í bii wa ŋa si na iyi í jò gjo idɔkɔ nla nla nɔu í to wa. Yooi á yɔkɔ ku leekí si waju nɔa.

7

Inei Izireli 144.000

¹ Si anyii nɔu, ñ ye amaleka mee gɔ ŋa á waa leekí si andunya gonta mee, á waa ganji fufui andunya gonta mee ku ce si ile do si tenku nɔ ku maá yaga jli gɔ. ² Nɔ ñ ye amaleka mmu gɔ wa naa hai nunui daakɔ, wa mu nyindai Ilaaɔ, nɔu iyi í je icui kuwɛe. Nɔ í dɔ anu si amaleka mee ŋa iyi Ilaaɔ í mu nɔa gbugbā a cea ile do tenku laalɔu, ³ í ni, í maá cea ile do tenku do jli gɔ laalɔ hee káa cea woo ce icei Ilaaɔ ŋa nyinda si ikpo nɔa. ⁴ Nɔi á sɔm jiai ine ŋa iyi á cea nyindai Ilaaɔ si ikpo nɔa. Á weɛi

anja dubu cɔ do cijji do mee (144.000) hai si dimii inei Izireli ŋa fei. ⁵ Si dimii Zuda amane dubu maateejii (12.000) á cea nyinda. Bɛɛbe mɔi si dimii Rubɛɛ amane dubu maateejii. Si dimii Gadi amane dubu maateejii. ⁶ Si dimii Azɛe amane dubu maateejii. Si dimii Nefitali amane dubu maateejii. Si dimii Manasee amane dubu maateejii. ⁷ Si dimii Simeɔ amane dubu maateejii. Si dimii Levi amane dubu maateejii. Si dimii Isakaa amane dubu maateejii. ⁸ Si dimii Zabulɔ amane dubu maateejii. Si dimii Zozɛfu amane dubu maateejii. Si dimii Benzamee amane dubu maateejii. Ine ŋa iyi á daa si nyindau mbe.

Zamaa nkɔ nkɔ

⁹ Si anyii nɔu, nɔ ñ cɔ ilu má nɔ ñ ye zamaa nkɔ nkɔ iyi ine gɔ kaa yɔkɔ ku ka ŋa. Á fita wa hai ile fei do si dimi fei do si fee ikā ikā fei. Anja fei á waa leekí si wajui kitāu do Angudāu, á waa dasi jaee fūfū nɔ á waa mu wuai kpakpa si awɔ nɔa. ¹⁰ Á waa dɔ anu á waa ni, faaba nwa wa naai hai bi Ilaaɔ Lafɛe nwa iyi wa buba si kitái bommau do hai bi Angudāu. ¹¹ Nɔ amaleka ŋau fei á leekí á kaako kitái bommau do ine ngbo ŋau do ilu hunde mee ŋau. Á seebata si wajui kitāu á waa tɔɔ Ilaaɔ ¹² á ni, ami.

Kuɔ do amboe

Do kumá do saabu do bɛɛɛ,

Do gbugbā, do yiiko,

Fei ndee ku je ti Ilaaɔ Lafɛe nwa

Hee do gjo fei. Ami.

¹³ Nɔi ine akāi ine ngbo ŋau í beam í ni, yoo ŋai á waa dasi jaee fūfū ŋau ihɛ. Hai iwɔi á naa. ¹⁴ Nɔ ñ jeaa ñ ni, lafɛem, n kú má, awɔi aa má. Nɔ í sɔm í ni, ine ŋau ihɛ á fita wai hai si bɔne nla nla. Á fɔ jaee ŋa ŋa á fūutae do njei Angudāu. ¹⁵ Nɔu í jò á waa leekí si wajui kitái bommai Ilaaɔ á waa tɔɔe dasɔd idú inɔ kpasɛe. Nɔ Ilaaɔ á wa inɔ nɔa ku maa degbe ŋa. ¹⁶ Ari kaa kpa ŋa má hee má je agbɛ, nɔ inunu kaa cã ŋa má, bɛɛbe mɔi inya gbāa kaa wahala ŋa ma. ¹⁷ Angudāu iyi wa leekí bi kitái bommau á gbā ŋa ku bɔɔ ŋa isɔi kuwɛe. Ilaaɔ mɔ á gbā cikāaju ŋa fei.

8

Á ga seeda mejesia

¹ Waati iyi Angudāu í ga seeda mejesiau, ilu í coko lelei Aɔ zakai iju kamee kuntaa. ² Si anyii nɔu, nɔ ñ ye á na amaleka meje ŋa iyi á ya maa leekí si wajui Ilaaɔu kākākākí meeje.

³ Si anyii nɔu, amaleka mmu gɔ í na í leekí kəkɔi bi kuweeu, wa mu fatai wura bii á ya jo tulare. Á náa tulare nkɔ nkɔ ku tɔtɔɔ kutɔi woo dasi naane ŋa ku ba ku joo si antai bi kuweei wura iyi í wa si wajui kitái bommai Ilaaɔu. ⁴ Cuai tulareu do kutɔi woo dasi naane ŋau í dede lele si wajui Ilaaɔ hai si awɔi amalekau. ⁵ Nɔi amalekau í so fatau nɔ í

bu ina hai bi kuweeu, í dasi inæe hee í kɔ, nɔ í nyɔɔ ile bɛ. Waati bɛɛɛ à gbɔ kulai ijɔ do iba ŋa nɔ à yɛ kuŋɔi ijɔ do kuyayai ile.

Kāakāakɔ ŋa

⁶ Si anyie, amaleka meeje ŋa iyi à waa mu kākāakɔ meeje ŋau, à ce sɔɔlu a fāa.

⁷ Amaleka sinteu í fā kākāakɔ. Nɔi kutai ijɔ do ina do nje í yɔɔɛ si nje nɔ wa naa hai lele do gbugbā. Nɔ iko akāi kukpɛ meetai ile í jo do jɔi ŋa do fɔfɔ tūtū ŋa fei.

⁸ Nɔ amaleka minjisiau í fā kākāakɔ. Nɔ à nyo ngɔɔ iyi í yɛ bei iri kuta nla iyi wa jo si tenku. Nɔi iko akāi kukpɛ meetai tenkuu í kpɔɔ nje, ⁹ nɔ iko akāi kukpɛ meetai miu ilu hunde ŋa iyi à wa si inyiu à ku, nɔ iko akāi kukpɛ meetai akoi inyi fei í ce nfe.

¹⁰ Si anyii nɔu, amaleka meetasiau í fā kākāakɔ. Nɔi andaiya nla gɔ iyi í ya ina bei jugula í cuku wa hai lele si iko akāi kukpɛ meetai ido do isɔ ŋa. ¹¹ Irii andaiyau Kuro. Nɔ iko akāi kukpɛ meetai inyiu í ro. Iyi inɛ ŋa à mɔɔ, nkɔɔ ŋa í ku si na iyi í jɔ inyiu í ro.

¹² Si anyii nɔu, amaleka meesiau í fā kākāakɔ. Nɔi iko akāi kukpɛ meetai inunu do ti cukpa do ti andaiya ŋa í dū, nɔ iko akāi kukpɛ meetai inya kumái dasā kù wɛɛ má, bɛɛɛ moi iko akāi kukpɛ meetai inya kumái idú kù wɛɛ má.

¹³ Iyi n̄ cɔ ilu má nɔ n̄ yɛ kungbā wa fo hee lelei Aɔ. Kungbāu wa kpata wa dɔ anu hee lele wa ni, waiyooi, iko í jem, iko í jem. Beirei ijuukpāi inei andunya ŋa á to si waati iyi amaleka meeta ŋa iyi à gbe ŋau aa fā kākāakɔ ŋa.

9

Kāakāakɔ miusia

¹ Si anyii nɔu, amaleka miusiau í fā kākāakɔ. Nɔ n̄ yɛ andaiya gɔ í cuku ile hai lele wa. Nɔui à na kileei isa nla hai ne kɔɔ.

² Andaiyau í cɔ isau nɔ cua wa fita bei cuai ina nla, nɔ í bii inunu í jɔ inya fei í dū. ³ Nɔ ketengbo ŋa à fita wa hai si cuau í waa te ile, nɔ à mu ŋa gbugbā bei acɔi cencee. ⁴ À na ŋa wooda à ni a maɔ beje fɔfɔ walakɔ miu tūtū gɔ walakɔ jɔi gɔ bii kù je inɛ ŋa iyi a kù ne nyindai Ilaaɔ si ikpo ŋa. ⁵ A kù na ketengbo ŋau wooda a kpɔɔ amanɛ ŋa bii kù je a kpā ŋa iju hee zakai cukpa miu. Ara kuroi ijuukpāu í mungɔɔ bei bii cencee í ta amanɛ. ⁶ Si cukpa miuu, inɛ ŋa aa dɛdɛ iku amma a kaa ba. Aa bi aŋa a ku amma iku á sa ŋa.

⁷ Ketengbo ŋau à jɔ acɔ ŋa iyi à tā sɔɔlu a bɔ igū. Ngɔɔo í wa si iri ŋa bei fulai wura, nɔ waju ŋa í yɛ bei ti amanɛ ŋa. ⁸ Ntoi iri ŋa í yɛ bei ntoi irii inaabo ŋa nɔ inyi ŋa í yɛ bei ti muusu nla ŋa. ⁹ À bii gende ŋa do bata ku ne sisima gɔ iyi bii li yɔɔ aa ni isɔl. Nɔ ikpa ŋa í ya maa ce iba bei sareti nkɔɔ iyi acɔ ŋa à waa fa bi ku ce igū. ¹⁰ À ne akpaamu ku ne

acɔ bei cencee ŋa. Do akpaamu ŋau bei aa kpɔɔ amanɛ ŋa iju si cukpa miuu. ¹¹ Ilaalui ketengbo ŋau í je amaleka ilu irii isa nla hai ne kɔɔ. Irii í je Abadaɔ do feei Ebeɛ. Do Gereki mɔ à ya kpooi Apoliɔ, waatɔ Woo beje.

¹² Nsei, iyi ijuukpā sinte í lo í gbe ijuukpā minji gɔ ŋa iyi aa naa má.

Kāakāakɔ meefasia

¹³ Nɔi amaleka meefasiau í fā kākāakɔ. Nɔ n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ hai gonta meɛi bi kuweei wura iyi í wa si wajui Ilaaɔ. ¹⁴ Ide ku fɔu í sɔ amaleka meefasia iyi wa mu kākāakɔ í ni, fū amaleka mee ŋa iyi à dī kɔkɔi ido nla iyi à ya kpe Efaratau. ¹⁵ Nɔi à fū amaleka mee ŋau. Na adɔu do cukpau do ajɔu do isɔu bei amaleka ŋau à tā sɔɔlu mam mam ku ba a kpa iko akāi kukpɛ meetai amanɛ ŋa. ¹⁶ A sɔm jiai masa ŋau, à weɛi dubu minji iko dubu cɔ má (200.000.000). ¹⁷ Si bei n̄ yɛ acɔ ŋau do masa ŋau si kuyem wee. À dasi batai igū nkpa bei ina do boogu bei bulam do igbaagba bei fainwita. Irii acɔ ŋau í yɛ bei irii muusu nla, nɔ ina do cua do fainwita wa fita wa hai si gele ŋa. ¹⁸ Iko akāi kukpɛ meetai inei andunya ŋa á ku na saabui bɔnɛ meeta ŋau, waatɔ ina do cua do fainwita iyi wa fita hai si gele acɔ ŋau. ¹⁹ Gbugbāi acɔ ŋau í wai si gele ŋa do si akpaamu ŋa. Akpaamuu í yɛi bei njo, nɔ í ne iri. Do nɔui à ya kpā inɛ ŋa iju.

²⁰ Do nɔu fei, inei andunya ŋa iyi à gbe a kù ku si bɔnɛu à kɔ ku kpaasi ido. Nɔ à kɔ ku jɔ miu ŋa iyi à ce do awo ŋa ku tɔɔ. À waa mɔsi inei inɔkɔ ŋa ku tɔɔ do iwɛ ŋa iyi à ce do wura do isɔ fufu do isɔ danya do kuta do jɔi ŋa, aŋa iyi a kaa yɔkɔ a gbɔ ide, a kaa nɔ a yɔkɔ a yɛ ilu, hee má je a ne. ²¹ Bɛɛɛ moi inɛ ŋau a kù jɔ inɛ ku kpɔ do dobu dobu ŋa ŋa ku ce, do sakara ku ce, do ile ŋa ŋa.

10

Amaleka do tia keeke

¹ N̄ nyi n̄ yɛ amaleka ilu gbugbā gɔ má wa kita wa hai lele. Kudúu ijɔ í biie bei jɔnɛ iyi í dasi, nɔ njoi Ilaaɔ í wenwee si irie, wajue wa daana bei inunu, nɔ kuteɛ í yɛ bei amei ina. ² Wa mu tia keeke gɔ iyi wa cɔ si awɔɛ. Í lesi ise njeɛ si antai tenku, ise cangae mɔ si ile. ³ Nɔ í dɔ anu bei muusu nla. Iyi í dɔ anu í tā ŋoi dagba lele meeje gɔ ŋa mɔ à waa dɔ anu. ⁴ Iyi dagba lele meeje ŋau à dɔ anu à tā, gbaká n̄ tā sɔɔlu n̄ kɔ ide ŋau. Amma n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele wa ni, maà ti ti kɔ miu iyi dagba lele meeje ŋau à fɔ. Muu si asii.

⁵ Nɔi amaleka iyi n̄ yɛ wa leekɔ si antai tenku do si ileu, í wu awo njeɛ lele, ⁶ nɔ í gbasi do irii inɛ iyi í weɛ hee do ajɔ fei, iyi í taka lele do ile do tenku do miu ndu ŋa ŋa fei. Amalekau í fɔ í ni, waati iyi í gbe kù waa sɔ má, ⁷ amma waati iyi amaleka meesiesiau mɔ á fā kākāakɔ, waati bɛɛɛ Ilaaɔ á kɔ miu iyi í

dasi idō ku ce iyi ine kāmā kù màu, si bei í s̄ waliu woo ce ic̄ee ña wo.

⁸Si anyii n̄ju, imu iyi ñ tako ñ gbō hai leleu, í bam ide ku fō má í ñi, koo gba tia keeke iyi wa ciu hai si awoi amaleka iyi wa leekí si antai tenku do si il̄eu. ⁹Ñoi ñ bō bi amalekau, ñ tōe ku nam tia keekeu. Nō í s̄m í ñi, gba í ñjō. Á ro si in̄e, amma á d̄si si gelee bei nyik̄ō. ¹⁰Ñoi ñ gba tia keekeu hai si awōe, nō ñ ñjō. Nt̄oi, í d̄s̄ si gelem bei nyik̄ō, amma iyi ñ muu ñ t̄ā, í roi kom kom si in̄om.

¹¹Ñoi à s̄m à ñi, í gbe í sisi í ce waliu má na ine nkp̄o, do il̄e nkp̄o, do dimi nkp̄o, do ilaalu nkp̄o.

11

Woo je seeda minji ña

¹Si anyii n̄ju, ine gō í nam mii ku wā il̄e iyi í ye bei akpa, nō í s̄m í ñi, dede í koo í wā kpas̄i Ilaās̄ do bi kuweeu, nō í ka ine ña iyi à waa ce kut̄ō be. ²Amma mā wā bantumae, domi à mua dimi mmu ña, aña iyi aa t̄ese ilu kumáu si afei cukpa cijji do minji *. ³Nō í ñi n̄ju á j̄j̄ woo je seeda minjii n̄ju ñau á fō ideí n̄ju. Aa maa we saaki ña, nō n̄ju á mu n̄ja yiiku á ceō waliu si afei aj̄o dubu do c̄lō minji do kita † (1.260).

⁴Woo je seeda minji ñau í ye bei j̄i ndii olivi minjiu, do bi ku lesi fitila minji iyi wa leekí si wajui Ilaās̄ Laf̄ēi il̄eu fei. ⁵Bii ine gō wa bi ku ce ñja laal̄e, ina í ya fitai hai si gele ñja ku kpa irii mb̄e ñja ña. Bēebei ine iyi wa dede ku ce ñja laal̄e á kuò. ⁶À ne gbugbā á c̄imbo lele, ij̄l ku mā rō si waati iyi à waa ce waliu. À nō à ne gbugbā á kpaasi inyi nje. À nō à ne gbugbā má á naās̄ dimii wahala ik̄ā ik̄ā baa yooma fei wa si andunya si waati iyi à bi fei.

⁷Waati iyi aa je seeda á t̄ā, ñjai sako gō á ba ña iḡū ku ce ku kāmia ña ku kpa ña. Ñjai sakou á fita wai hai si isa nla hai ne k̄ōu. ⁸Iku ñja á maa s̄ti si bantumai ilu nla bii à kpakpa Laf̄ēe ñja si j̄i n̄u. À ne á kpe iluui wo Sodomu walak̄o Ezibiti. ⁹Ine ña si dimi fei do si fee fei do si il̄e fei aa c̄o iku ñja zakai aj̄o m̄eta do bubu, á kaa je á si ña. ¹⁰In̄oi ineí andunya ña á d̄s̄, aa ce j̄ingau nō á sambaa nje amua ña si na iyi í j̄j̄ waliu minji iyi à tako à wahala ña ñau à ku.

¹¹Si anyii aj̄o m̄eta do bubuu, Ilaās̄ í nyi í da ñja si hunde ma, nō à dede à leekí. Njo nla n̄lai í mu ine ña iyi à ye ña fei. ¹²Ñoi waliu minji ñau à gbō ide ku fō gō wa hai lele wa ñi, í gū wa ih̄e. Nō à gū lele si kudui ij̄l ij̄i mb̄e ñja ña. ¹³Be gbakā nō il̄e í yaya nt̄o nt̄o, nō ik̄ā ak̄āi kukp̄e m̄eewai iluui í cuku. Ine ña iyi à ku si kuyayai il̄eu, kukp̄o ñja í to amane

* **11:2** cukpa cijji do minji waat̄o ad̄s̄ m̄eta do cukpa m̄eefa. do cukpa m̄eefa.

dubu m̄eje (7.000). Zigii ine ña iyi à gbe í da nt̄o nt̄o, nō à ñi Ilaās̄ í la.

¹⁴Nsei, ijuukp̄ā minjisiau í l̄o, wee m̄etasiāe wa naa má.

Kāakāakl̄ m̄ejesia

¹⁵Si anyii n̄ju, amaleka m̄ejesiauí í fā kāakāakl̄e. Ñoi à gbō anu ku d̄s̄ nla nla gō ña lelei Ās̄ à ñi, á sindoa Ās̄ Laf̄ēe nwa do ine iyi í cicau bommai andunya, nō á je bomma hee do aj̄o fei. ¹⁶Waati bēebei ine ngbō k̄anf̄ia do m̄e ña iyi à waa buba si kit̄ai bomma si wajui Ilaās̄u, à sēebata à waa t̄ōe ¹⁷à waa ñi, Ās̄ Laf̄ēe, ilu gbugbā fei, Aw̄o iyi í wee nsei, í nō í wee wo, Á waa saabuei si na iyi í j̄j̄ í ce ic̄e do gbugbā nlae.

Nō í sinti bommae ku je.

¹⁸Dimii andunya fei í dam̄ō.

Amma id̄āk̄ōe í to wa.

Waati í to í kit̄ai iku ña.

Waati í nō í to í na waliu woo ce ic̄ee ña riba ñja,

Do woo dasi naane ña do ine ña iyi à waa j̄irimae,

Hai keekeò nlae.

Waati í to í ce nfei ine ña iyi à waa ce nfei andunya.

¹⁹Ñoi à c̄l̄ kpas̄i Ilaās̄ iyi í wa lele nō à ye kpakoi akabuue si in̄e. Nō ij̄l wa ñj̄o, nō à waa gbō iba ña do kulai ij̄l. Nō il̄e wa yaya, nō kutai ij̄l ña à waa cuku wa do gbugbā.

12

Abo gō do akandama

¹Ñoi nyinda nla gō í fita lelei Ās̄. Inaabo gō í wa be, nunui í je ib̄e, nō wa leekí si cukpa nō wa dasi fulai andaiya maateji. ²Abou í ne ās̄l̄, nō wahalai kubí do ara ku roi in̄ou í j̄j̄ wa d̄s̄ anu.

³Ñoi nyinda mmu gō í fita má lelei Ās̄. Akandama nkpa nla nla gō í wa be, í ne iri m̄eje do ngo m̄eewa nō wa dasi fulai bomma si iriu ak̄ā fei. ⁴Akandamauí í wō ik̄ā ak̄āi kukp̄e m̄etai andaiyai lele ña í nyo ña wa si il̄e do akpaamue. Nō í koo í leekí si wajui abo iyi wa bi ku bíu, ku ba ku ño amau bii í cuku wa. ⁵Ñoi abou í bi ama in̄em̄ak̄o. Amauí á gbā dimi fei do goloí is̄o. Hee akandamauí ku maa ño amau á s̄o à b̄ōe bi Ilaās̄, bii wa buba si kit̄ai bommae. ⁶Abou í sa í ne ikpa gbabua bii Ilaās̄ í ceaa s̄olui inya bii á wa á maa woo si afei aj̄o dubu do c̄lō minji do kita (1.260).

⁷Ñoi iḡū í dede lele be. Miseli do amalekae ña à ce iḡū do akandamauí do amalekae ña.

⁸Nō Miseli do amalekae ña à je ña iḡū. Nō à k̄o akandamauí do amalekae ña á wa lele be má. ⁹Ñoi à nyo akandama nla nlauí wa il̄e. Akandamauí í je njo iyi í wee hai tako. N̄juí á ya kpe mbirisi walak̄o Seetam. Nō n̄juí í

† **11:3** ojo dubu do c̄lō do minji do kita, waat̄o ad̄s̄ m̄eta

đi ijui inei andunya ŋa fei. À nyoo wa ile do amalekae ŋa ajo.

¹⁰ Si anyii nŋu, nɔ n gbɔ ide ku fɔ nla gɔ lele í ni,

Nsei, waatii faabau í to wa.

Nsei, A5 Lafɛɛ nwa
í nyisi gbugbɛ,
nɔ í jilɛ bommae.

Nsei, ine iyi í cicau í gba ine ngbo ku jɛɛ,

Domi woo fɔ laalɔi ine nwa ŋa,
nŋu iyi í ya maa fɔ laalɔ nŋa
si wajui llaađ dasađ idú

À nyoo wa hai lele.

¹¹ Ine nwa ŋau à joo igú
do saabui njei Angudáu
do sɛɛdai ntɔu iyi à je.

A kú doo kuwɛɛ nŋa nkáma,
amma à jesi aŋa a ku.

¹² Na nŋu, lele, jò í wɛɛđ inɔ didɔ,
Nɔ iŋe iyi í wa lele, í wɛɛđ inɔ didɔ ŋa.

Amma inɔ ku fɔi í je ti ile,
Nɔ inɔ ku fɔi í je ti tenku,
Domi Seetam í kita si ŋe wa
do idɔkɔ nla nla,

Si na iyi í jò í mà iyi
waati keekei í gbea nŋu.

¹³ Iyi akandamau í ba à nyɔ nŋu wa ile,
ŋɔi í lɔsi ku lele abo iyi í bí ama inemakou.

¹⁴ Amma à na abou ikpa minjii kungbá nla
ku ba ku fo ku ba ikpa inya iyi llaađ í cɛaa
sɔɔluɛu si gɛbabua bii aa woo adɔ mɛɛta do
bubu. Tengi bei á jlo nŋou. ¹⁵ Nɔi nŋou í tu inyi
wa hai si gelee, wa cã bei ido nla nla si anyii
abou ku ba inyi ku joo. ¹⁶ Amma ile í faaba
abou, domi í lã, í mɔ inyi iyi wa fita hai si gelei
akandamau wa. ¹⁷ Nɔi idoi akandamau í kɔ si
abou ntɔ ntɔ, nɔ í bɔ igú ku ce do dimie ŋa iyi
à gbe, aŋa iyi à waa jirima woodai llaađ fei,
ine ŋa iyi à waa leekí dim dim si sɛɛdai Jesu.
¹⁸ Nɔ í koo í leekí si sãai tenku.

13

Ŋai sako iyi wa fita hai si tenku

¹ Si anyii nŋu, n ye iŋai sako gɔ wa fita wa
hai inɔ tenku. Í ne ngo mɛɛwa do iri mɛɛje
nɔ fulai bomma wa lesi ngo ŋau fei, nɔ si iri
ŋau fei à kɔ iri laalɔ ŋa ikã ikã iyi wa yaako
llaađ. ² Ŋai sako iyi n yeu í gaabu bei mua, nɔ
kutɛɛ í ne gbugbã, nɔ gelee í ye bei ti muusu
nla. Akandamau í so gbugbã nŋu takae í naa,
do kitai bommae do yiiko nlae. ³ Iri akã iŋai
sakou í jɔ bei í ba kumɛɛ iyi á yɔkɔ ku kpa,
amma kumɛɛu í tã nɔ í ba iri. Inei andunya
ŋa fei à waa cɔɔ do biti nɔ à waa tooe. ⁴ Aŋa
fei à waa tɔɔ akandamau si na iyi í jò í na iŋai
sakou yiikoe. Nɔ à waa tɔɔ iŋai sakou mɔ à
waa ni, yooi í ye bei iŋai sakou ihɛ. Yooi á yɔkɔ
ku baa igú ku ce.

* **13:10** Tia nwo gɔ ŋa à ya ni, ine iyi í dasi kpaasie piisɔɔ, piisɔɔi aa na a dasi nŋu mɔ. Ine iyi í kpa ine gɔ do taakuba, do taakubai aa kpa nŋu mɔ.

⁵ Ŋai sakou í ne kpãa ku tɔɔđ fufu nɔ ku bu
llaađ, nɔ í ne yiiko ku ceđ gbugbãe ice zakai
cukpa ciiji do minji. ⁶ Nɔi í cɔ gelee wa bu
llaađ do bi ku wae do ine ŋa iyi à wa lele fei
nɔ wa fɔ si ŋa ide laalo. ⁷ À mua kpãa ku ce
igú do ine llaađ ŋa nɔ ku je ŋa igú. Nɔ à naa
yiiko si dimi fei do fee fei do ile baa yooma
fei. ⁸ Inei andunya fei á tɔɔɛ, waatɔ ine ŋa iyi
llaađ kú kɔ iri nŋa si tiai kuwɛɛ hee ku maa
taka andunya, tia iyi í je ti Angudá iyi à kpa.

⁹ Na nŋu, ine iyi í ne ití, ku gbɔ. ¹⁰ Ine iyi í ne
piisɔɔ ku bɔ, tilasi piisɔɔi á bɔ. Ine mɔ iyi á ne
a kpa do taakuba, tilasi taakubai á kpa. Na
nŋu, í sɔa woo dasi naane ŋa a ya maa temua
nɔ a leekí si naane ku dasi nŋa*.

Ŋai sako iyi wa fita hai si ile

¹¹ Si anyii nŋu, n ye iŋai sako gɔ má wa fita
wa hai si ile. Í ne ngo minji bei ngoi angudá,
nɔ wa fɔ ide bei akandama. ¹² Ŋa sinteu í naa
yiiko iyi í ne fei ku ceđ ice si wajuɛ. Í tilasi inei
ile ŋa a tɔɔ iŋa sinte iyi í ba kumɛɛ iyi á yɔkɔ ku
kpa wo, nɔ í ba iriu. ¹³ Ŋa minjisiau bei í ce
doubu dobu nla nla ŋa hee í jò ina í kita wa hai
lele í naa ile si wajui amane ŋa. ¹⁴ Í đí ijui inei
andunya ŋa do dobu dobu ŋa iyi í ce si wajui
iŋa sinte iyi í náa yiikou. Wa sɔ inei andunya
ŋa a gbe mii iyi á jɔ iŋa sinte iyi à tako à mɛɛ
do taakuba nɔ kú kuu. ¹⁵ Ŋai ankãanyiu í ba
yiiko ku mua mii iyi á gbeu kuwɛɛ, nɔ ku fɔ
ide bei amane, ku ba ku kpa ine ŋa iyi á kɔ ku
tɔɔɛ fei. ¹⁶ Nɔ iŋau í tilasi ine fei, ilu gbugbã
ŋa do hai ne gbugbã ŋa, ilu fia ŋa do ilu are
ŋa, aru ŋa do ine ŋa iyi á ne ara nŋa ŋa, à ce
nŋa nyinda si awɔ nje nŋa walakɔ si ikpo nŋa.
¹⁷ Ine gɔ kú wɛɛ iyi á yɔkɔ ku ra walakɔ ku ta
bii kú ne nyinda iyi í je irii iŋai sakou, walakɔ
lambai irie.

¹⁸ Iyi í sɔa ka ce si laakai wee, ine iyi í ne
bisi fei í sɔa ku mà yaasei lambai iŋai sakou.
Lambae, lambai amanei. Jiaei cɔɔ mɛɛfa do
kita do mɛɛfa (666).

14

Iri ku kãi ine ŋa iyi à faaba

¹ Si anyie iyi n cɔ ilu nɔ n ye Angudáu wa
leekí si iri kutai Siɔɔ. Amane dubu cɔɔ do ciiji
do mɛɛ (144.000) í wa bi tɛɛ, aŋa iyi á kɔ irii
Angudáu do ti Baae si ikpo ŋa. ² Nɔ n gbɔ
imu gɔ hai lele aa ni bei ibai iri cuui inyi nla,
walakɔ bei kulai ijii. Iba iyi n gbɔu wa đai
bei mɔɔlo iyi ine ŋa à waa cã. ³ Ine ŋau à waa
leekí si wajui kitai bommau, bii ilu hunde
mɛɛ ŋau do ine ngbo ŋau à wa. Á waa kɔ iri
titɔ iyi ine gɔ kaa yɔkɔ ku mà bii ku je amane
dubu cɔɔ do ciiji do mɛɛ ŋau (144.000), aŋa
iyi á yá hai si andunya. ⁴ Ine ŋau, a kú stɔ
inaabo. À mu ara nŋa a kú mà inaabo titã. À

waa too Angudāu bii wa bō fei. À yá ña hai si inōi amanē ña. À yei bei amaaĵe sinte iyi à na Ilaaṣ do Angudāu. ⁵ Ine gō kù gbō ibo hai si gele ñña, à ĵe ine ña iyi a kù ne taale.

Amaleka mēsta ña

⁶ Ñoi ñ nyi ñ ye amaleka gō má wa fo hee lelei Aṣ. Ñhui á sisi laabaau ĵiida iyi ci ya tā bi inēi andunya fei, si ile fei, do si dimi fei, do si fee ikā ikā fei, do bi ine fei. ⁷ Í dō anu wa ni, i ĵirima Ilaaṣ nō i naa ambōe ña, domi waati í to ku kiitiò ine fei. I tōo Ilaaṣ, ññu iyi í taka lele do ile, do tenku, do isō ñña.

⁸ Amaleka minĵisia gō wa too anyie wa ni, Babilōni, ilu nlaui, í cuku, í cuku. Ññui í fa dimi fei si sakara hai ne kōōe. Sakaraēui í ye bei atē iyi wa cí ña iju. Atē vēēui í ĵe idōkōi Ilaaṣ.

⁹ Amaleka mēstasia gō wa too ine minĵi ña iyi à cuaui, nō í dō anu wa ni, ine iyi wa tōo ĵñai sakou do mii iyi í gbeu * fei, nō í ĵò à kō irie si ikpōe walako si awōe, ¹⁰ ññu mō á mō atē iyi í ĵe idōkōi Ilaaṣ. Ine iyi wa ce bēēbe fei á ye bōñe si ina do fainwita si wajui Angudāu do amaleka kumá ñña. ¹¹ Cui ina iyi á nyisi ña bōñe á dedei hee lele hee do oĵo fei. Ine ña iyi à waa tōo ĵñai sakou do mii iyi à gbeu †, do ine ña iyi à ne nyindai irieui, a kaa ne kuslmi alēò daakō.

¹² Na ññu, í sīa woo dasi naane ña a temua, aña iyi à waa ĵirima woodai Ilaaṣ nō à dasi Jesu naane.

¹³ Si anyii ññu, ñ gbō ide ku fō gō má hai lele í ni, kō iyi ihē, ilu inō didō ñai ine ña iyi aa na a ku hai nsei na naane iyi à dasi Lafēe. Ñoi Hundeí Ilaaṣ í ni, ntōi, bēēbei. Aa slmi, domi ribai ice ĵiida ñña á too ñña.

Kudai amanē ña

¹⁴ Si anyii ññu, nō ñ ye anduulai iĵi gō, ine gō wa buba be í ĵo amai amanē. Wa dasi fulai wurai amanlu si irie, nō wa mu kōōma ku dō anu gō. ¹⁵ Amaleka gō í fita wa hai kpasēi Ilaaṣ, nō í dō anu í sō ine iyi wa buba si kudūi iĵlu í ni, so kōōmae í mu, domi awaatii kumu í to. Andunyaui í to ku mu. ¹⁶ Ñoi ine iyi wa buba si kudūi iĵlu í dasi kōōmae si andunya, wa mu.

¹⁷ Amaleka gō í fita wa hai kpasēi Ilaaṣ iyi í wa leleu má, ññu mō wa mu kōōma ku dō anu gō.

¹⁸ Nō amaleka gō í fita wa má hai bi kuweeu, í ne gbugbā si antai ina. Í la hee lele í sō ine iyi wa mu kōōma didōu í ni, ka rezēe iyi í wasi andunya do kōōmae domi í ĵla.

¹⁹ Amalekau í dasi kōōmae nō í kaò isoi ĵli ñña,

nō í cuiisi dangala bi ku fō inyii rezēe. Iyi be wa nyisi idōkōi Ilaaṣ. ²⁰ À fō isoi rezēeui bi ku fōe anyii ino iluu. Nō hai bi ku fō inyii isoi ĵli nōu, ñĵe í cá wa be hee kusōe í to dubu akā do cíō mēefa † (1.600) si yaasei ile ku wā, nō kujli isae í to gendei ací.

15

Amaleka ña do ijuukpāi ankāanyi

¹ Si anyii ññu, ñ ye nyinda gō má lelei Aṣ, í lá nō í ne njo. Iyi ñ ye wee, amaleka mēeĵe gō ña á waa mu ijuukpā mēeĵe. Anjai á ĵe ijuukpāi ankāanyi domi si bei idōkōi Ilaaṣ á tā.

² Ñoi ñ ye tenku gō wa daana bei digi í yōgeē do ina. Nō ñ ye ine ña iyi á ĵe ĵñai sakou igū do mii iyi à gbeu * do lambai irie. Ine ñau à waa leekí si antai tenkuu à waa mu mōōlo ña iyi Ilaaṣ í na ña. ³ À waa kō irii Moizi, woo ce icei Ilaaṣu, do ti Angudāu †, à waa ni,

Aṣ Lafēe, ilu gbugbā fei, Icée í la, nō í ĵe maamaake.

Awoi í ĵe amanlui ile fei. Kpāae í ĵe ntō, nō í ĵe dee dee.

⁴ Yooi kaa ce ñjōe, Lafēe.

Yooi á ka ku saabu irie.

Awo akāi í ĵe ine kumá.

Inei ile baa yooma fei á naa bi tēe,

Aa na a gule a tōōe,

Domi í nyisi iyi kiitiē í ĵe dee dee.

⁵ Si anyii ññu, iyi ñ cō ilu nō ñ ye à cí kpasēi Ilaaṣ iyi í wa lele, tengi bii í ĵe bi kuwai akabuueu.

⁶ Amaleka mēeĵe ña iyi à waa mu ijuukpā mēeĵe ñau à fita hai kpasēu. À waa dasi nyau fūfū iyi wa daana nō à waa dī santikii wuru si kpaka ñña. ⁷ Ñoi ine akāi mii ilu hunde mēe ñau í na amaleka mēeĵe ñau fatai wuru ara mēeĵe iyi í kō do idōkōi Ilaaṣ, ññu iyi í wēe hee do oĵo fei. ⁸ Nō kpasēu í kō do cua iyi wa naa hai si amboei Ilaaṣ do gbugbāe. Ine gō kaa nō ku yōkō ku lō si inōe hee ijuukpāi amaleka mēeĵe ñau koo kpaò iri.

16

Fatai idōkōi Ilaaṣ ña

¹ Ñoi ñ gbō ide ku fō nla gō hai kpasēi Ilaaṣu í sō amaleka mēeĵe ñau í ni, i koo í nikā idōkōi Ilaaṣ iyi í wa si fata mēeĵe ñau si ile.

² Amaleka sinteu í koo í nikā titeē ile. Ñoi dimii ngoli kuro laalō gō í naa si ine ña iyi à ne nyindai ĵñai sakou nō à waa tōo mii iyi à gbeu *.

³ Ñoi amaleka minĵisiau mō í nikā titeē si tenku. Inyui í sinda bei ñĵe iku, nō mii ilu hunde baa yooma fei í ku si inō inyiu.

* **14:9** mii iyi í gbeu idei mii iyi à gbe í ĵo ñña sinteuui wa fāa (cō Kuyei 13:14) † **14:11** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í ĵo ñña sinteuui wa fāa (cō Kuyei 13:14) ‡ **14:20** dubu akā do cíō mēefa si yaasei ile ku wā Lambau í ne yaase gō. Kusōe í to kilo cíō mēsta (300). * **15:2** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í ĵo ñña sinteuui wa fāa (cō Kuyei 13:14) † **15:3** Irii Moizii do ti Angudāu Ine gō ña si kuyē ñña, à ya ni iri ikā ikā minĵii. Ine gō ña mō à ya ni iri akāi iyi wa fō bei Ilaaṣ í faaba wa na saabui Jesu Kirisi bei í tako í faaba inei Izireli ñau na saabui Moizi. * **16:2** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í ĵo ñña sinteuui wa fāa (cō Kuyei 13:14)

⁴ Njoi amaleka meetasiau mō í níkã títée si ido nla ña do si isõ ña, nō inyi ñña í kpaasi nje. ⁵ Nō ñ gbō anui amaleka iyi í ne gbugbã si antai inyiú í ní, awō Ilaaõ ñ ne ntõ í kiiti be ihē, awō ine kumá, awō iyi í wée, í nō ñ wéei wo. ⁶ Ine ñau à kpa woo dasi naane ña do walii ña à níkã nje ñña, nō ñ na ña nje a mō. Bēēbei à jòð. ⁷ Si anyii ññu, ñ gbō ide ku fō gō má hai bi kuweeu í ní, ntõí Aõ Lafēe ilu gbugbã fei, kiitié í te í je ntõ.

⁸ Njoi amaleka meesiau mō í níkã títée si inunu, nō inunu í ba gbugbã wa jo amanē ña do inya gbāae bei ina. ⁹ Nō inya gbāa nlaui í jo amanē ña, nō à waa bu Ilaaõ, ññu iyi í ne yiiko si antai bñe ñau. Amma à kō ku kpaasi ido a jirimae.

¹⁰ Njoi amaleka miusiau mō í níkã títée si antai kitái bommai ñña buuu. Nō ilu í kuku si bommaeu. Nō ine ña à waa ñō ame ñña ña na ara kuro. ¹¹ À waa bu Ilaaõ na ara kuro do ngoli ñña ña, amma à kō ku jò laalo ku ce ñña.

¹² Njoi amaleka meefasiau mō í níkã títée si ido nla iyi à ya kpe Efarata, nō í gbe mam mam ku mua amanlui nunui daakō ña kpāa a kua. ¹³ Nō ñ ye inei inōoko meeta gō ña à kpaasi ara ñña bei kpālò, akã í fita wa hai si gelei akandamau, akã mō hai si gelei ñña buuu, meetasiau mō hai si gelei walii ilu ibou. ¹⁴ Inei inōoko ñauí à je mōcõ Seetam ña iyi à waa ce dobu dobu ña. Nō à waa bō bi amanlui andunya ña fei a tōtō ña a ce igũ si ajo nlaui Ilaaõ ilu gbugbã fei.

¹⁵ Njoi Jesu í ní, ñ wa n naa ku zamba ñe bei ile. Ilu ino didõí ine iyi wa wo njoo, nō wa dasi jñee ña ku ba ku maà na ku dasi kpāa bāsí ku na ku ye anyõ si bantuma.

¹⁶ Njoi inei inōoko ñau à tōtō amanlu ñau fei bii gō iyi à ya kpe do feei Ebee Aamagedõ.

¹⁷ Si anyii ññu, amaleka mejesiau mō í níkã títée si fufu. Nō à gbō ide ku fō nla gō hai bi kitái bomma iyi í wa kpasēi Ilaaõ í ní, ide í tã. ¹⁸ Njoi ijí í ñō, nō à gbō iba ña do kulai ijí. Nō ile í yaya ntõ ntõ. Ile kuyayau í caa. Dimie kù ce titã hai waati iyi à taka amanē ña. ¹⁹ Ilu nlaui í kpē ikō meeta, nō ilui ile fei í cuku. Ilaaõ kù gbeje laalo ku cei inei Babiloni ña ilu nlaui nō í nyisi ña idōkõ nlae. ²⁰ Gungum kãma kù wa be má, nō a kù waa ye iri kuta ña mō má. ²¹ Njoi kutai ijí nla nla ña à waa cuku si ine ña wa. Akãe fei í to kilo ciiji. Nō à waa bu Ilaaõ na bñei kutai ijí, domi bñeu í caa.

17

Abo à ce sakara nla nla

¹ Njoi ine akãí amaleka meeje ña iyi à waa mu fata meeje ñau í sãm í ní, naa wa, an nyisie bei Ilaaõ á kiiti abo à ce sakara nlaui ihē, ññu iyi wa buba si antai inyi nlaui. ² Abo à ce sakara nlaui í dasi amanlui andunya ña sakara ku ce, nō inei andunya ña à waa too si

daa nkpō nkpōe hee í baa í sinda iri ñña bei atē í ya sinda irii ine.

³ Njoi Hundeí Ilaaõ í naa sim nō amalekau í bōm gbabua. Bei, ñ ye abo gō wa buba si antai ññai sako nkpa gō. ññai sakou í ne iri meeje do ngo meewa nō à kō si arae fei iri laalo ku yaako Ilaaõ ña. ⁴ Abou wa dasi nyau nkpa jiida gō dimi iyi amanlu ña à ya dasi, nō wa dasi booda ña iyi à ce do wuru do kuta ku ne fia gō ña do lege fufú bii fei. Wa mu kōofui wuru si awō si bii mii laalo do riisii sakara ku ce wa kō. ⁵ À kō iri gō si ikpōe, yaasei iriui í je asii. Iriui wee, Babiloni ilu nla, iyei inaabo à ce sakarai andunya ña, do iyei daa bututu fei. ⁶ Nō ñ ye abou í mō ñjei woo dasi naane ña do ti ine ña iyi à kpa si na iyi í jò à je seedai Jesu, nō irie í sinda bei atē í ya sinda irii ine.

Iyi ñ yoo, ñ biti ntõ ntõ. ⁷ Njoi amalekau í sãm í ní, na mii í ce í waa biti. An sisie asii abou do ti ññai sako iyi í ne iri meeje do ngo meewau. ⁸ ññai sako iyi í yeu be í wée wo amma kù wée má nsei. Bii í kōõsi à fita wa hai si isa nla hai ne kōõ ku bō nfe ku ce. Inei andunya ña iyi Ilaaõ kù kō iri ñña si tiai kuwée hee ku maa taka andunya, aa biti bii à ye ññai sakou má, domi í tako í wée wo amma kù wée má nsei nō á na ku faata wa má.

⁹ Ine ku bei ku gbō yaasei ideu, í ne bukaatái bisi iyi í ne laakai. Iri meeje ñau, ññai à je iri kuta meeje bii abou wa buba. ¹⁰ Nō ññai à nyi à je amanlu meeje ñau. Amanlu mii í cuku tã, ine akã í wée si nsei, nō ine akã mō kù to wa titã. Bii í na í to wa, kaa kpe. ¹¹ Nō ññai sako iyi í wée wo nō kù wée nsei máu, ññu takae í je ilaalu meejsia, nō í je ine akãí amanlu meeje ñau nō wa bō nfe ku ce.

¹² Ngo meewa iyi í yeu, ññai à je amanlu meewa ña iyi a kù je bomma titã, amma aa ba yiiko a je bomma iso akã do ññai sakou ajo.

¹³ ññai meewau fei mii akãí à waa lele, nō aa na ññai sakou gbugbã do yiiko ñña. ¹⁴ Aa ce igũ do Angudãu, amma Angudãu á je ña igũ si na iyi í jò í je Lafēi lafēe ña nō í je Amanlui amanlu ña. Nō ilu naane ña iyi Ilaaõ í kpe í cica, ññai Angudãu aa je igũ ajo.

¹⁵ Nō amalekau í sãm má í ní, inyi iyi í ye abo à ce sakarau wa buba si antaeu be, ññu í je ine nkpō iyi wa naa hai ile ikã ikã nō à waa fō fee ikã ikã. ¹⁶ Ngo meewa iyi í yeu be do ññai sakou, aa cé abo à ce sakarau. Aa so mii iyi í ne fei nō a jòð basí. Aa ño ññae nō a joo ina mam mam. ¹⁷ Aa ce bēēbei si na iyi í jò Ilaaõ í jò à ce idōbie. Bēēbei à ce anu akã ku ba a so yiikoí amanlu ñña a na ññai sakou. Aa maa jirima ññai sakou hee idei Ilaaõ koo ceò.

¹⁸ Abo iyi í yeu, ññu í je ilu nla iyi í ne gbugbã si amanlui ile fei.

18

Kucukui Babiloni ilu nlaui

¹ Si anyii n̄ju n̄ ye amaleka m̄mu ḡo wa kita wa hai lele. Í ne yiiko nla nla, n̄o amboe wa daana bari bari wa má inya si andunya fei. ² Í d̄s̄ anu í ni, Babiloni ilu n̄lau, í cuku, í cuku. Nsei í baa í je bii ku wai zii ña do bii ku manjii inei in̄ōko baa yooma fei. Yei laal̄ do yei s̄ami fei í wa be. ³ Á j̄ō iluu í cuku si na iyi í j̄ō dimi fei í dasi sakar̄e ku ce. Sakar̄eui í ye bei at̄ē iyi wa c̄i ña iju. Í dasi amanlui andunya ña sakara ku ce do n̄ju takar̄e aj̄o, n̄o woo nya slai andunya ña à ce fia na amani n̄lae.

⁴ N̄oi n̄ ḡb̄o ide ku f̄o ḡo má hai lele í ni, in̄e inem ña, í fita wa hai in̄ō iluu, ku ba í maà na í ne ikp̄ē si dulum d̄e n̄o b̄ōne ña iyi á baa ku maà ba ñe, ⁵ domi dulum d̄eui í k̄á hee lele, n̄o Ilaād̄ k̄u ḡbeje laal̄o ña iyi í ce. ⁶ Bei í cea in̄e ña, í s̄aa beebe ise ḡbeej̄i. Wahala iyi í dasi in̄e ña í s̄aa ik̄a minji. ⁷ Zaka bei í so ar̄ae lele í wee do in̄o did̄s̄ í amani n̄lae, in̄e m̄o í nyisie ijuukp̄á do in̄o ku f̄o zaka beeb̄e ña. Wa ni si id̄ae, n̄ wa n̄ buba bei amanlu, n̄ k̄u je jaās̄. Beebe m̄oi n̄ kaa n̄ ye in̄o ku f̄o pai. ⁸ Na n̄ju, b̄ōne ik̄á ik̄á á baa si aj̄o ak̄á. B̄ōne ñau wee, b̄ōo do in̄o kuf̄s̄i iku do ari. N̄ju takar̄e á j̄oi mam mam, domi Ās̄ Laf̄ēe iyi í kiitie í je ilu ḡbugb̄á.

⁹ Amanlui andunya ña iyi á ce daa nkp̄o nkpa do abo à ce sakarau fei n̄o á kp̄ē amani n̄lae, aa na a kpata, aa c̄á buubuu na irie si waati iyi aa ye cuai ina iyi wa j̄ou. ¹⁰ Aa leek̄í a j̄l̄ōe si na iyi í j̄ō à waa ce n̄joi ijuukp̄á iyi í baa, n̄o aa ni, waiyooi, waiyooi, Babiloni ilu n̄la ilu ḡbugb̄á, si is̄o ak̄á kiiti í je.

¹¹ Woo nya slai andunya ña aa kpata do in̄o ku f̄o na irie, si na iyi í j̄ō in̄e ḡo k̄u waa ra iw̄o ña má ¹² iyi í je wura do in̄o f̄uf̄u, do kuta j̄iida ku ne fia ña, do lege f̄uf̄u ña, do aco f̄uf̄u k̄u ne fia ḡo do aco iyi í je ti ilaalu do aco iyi á ya ceò mañḡo b̄ansue do aco nkpa j̄iida. In̄e ḡo k̄u waa ra j̄i ku ne inunu j̄iida ilu fia má, do dimii mii ik̄á ik̄á iyi á ce do inyii jua walako do j̄i j̄iida wala do is̄o nkpa wala do is̄o wala do kuta f̄uf̄u. ¹³ A k̄u waa ra fufui anyii j̄i iyi á ya kpe kaneli, do nyauí aye do tulare do ikpo ku d̄s̄ inunu iyi á ya kpe miru do ikpo dimi m̄mu ḡo má, do v̄ē do ikpo do iyaf̄u do bilee, do kete ña do an̄gud̄a ña, do acl̄ do sareti ña ña, do aru ña. ¹⁴ N̄o woo nya sl̄a ñau á s̄ō iluu á ni, mii j̄iida iyi í bi ku je tit̄ē fei wo í l̄oe, n̄o amanie do mii ku sl̄ae fei í nȳe, amane kaa ȳō má pai.

¹⁵ Woo nya sl̄a ñau, aña iyi á ce fia do saabui iluu aa leek̄í ku j̄l̄, aa maa kpata, a maa weewea na n̄joi ijuukp̄á iyi í baa. ¹⁶ aa maa ni, waiyooi, irei í ḡb̄o b̄ōne iyi í ba ilu n̄lau ih̄ē. Iluu í tako í yei bei abo iyi í ya we aco f̄uf̄u ku ne fia ḡo, do aco nkpa j̄iida do aco iyi í je ti ilaalu, n̄o í ya dasi wura si ar̄ae do kuta j̄iida ku ne fia ña, do lege f̄uf̄u ña. ¹⁷ N̄o si is̄o ak̄á amanie fei í ce nfe.

Woo mu ak̄oi inyi ñau fei do woo ce ic̄e ña do in̄e ña iyi á wa in̄o ak̄oi inyi ñau fei hee do

in̄e ña iyi á waa ba ije si inyi d̄ūdūu, à leek̄í à j̄l̄ōe, ¹⁸ à waa d̄s̄ anu iyi á ye cuai kujoi iluu à waa ni, ilu n̄la ḡo k̄u wee bei iluu ih̄ē má. ¹⁹ Á waa kosi iri ña s̄aa à waa nyisiō in̄o ku f̄o ña. Á waa kpata à d̄s̄ anu à waa ni, waiyooi, irei í ḡb̄o b̄ōne iyi í ba ilu n̄lau ih̄ē. Do saabui amanie ilu ak̄oi inyi ña fei à ceò fia. N̄o si is̄o ak̄á, fei nd̄eé í kp̄ōo bomma.

²⁰ In̄e inei lele ña, í j̄ō in̄o ñje ku d̄s̄. In̄e woo dasi naane ña m̄o do woo be ña do walii ña, í j̄ō in̄o ñje ku d̄s̄, si na iyi í j̄ō Ilaād̄ í kiiti iluu í s̄ā ñje ḡbese.

²¹ N̄oi amaleka ilu ḡbugb̄á ḡo í so kuta nla bei abo ḡo í nȳōo si inyi d̄ūdūu í ni, beebe m̄oi aa keke Babiloni ilu n̄lau do ḡbugb̄á n̄o a kaa ȳō má pai. ²² A kaa ḡb̄o anu ku d̄s̄i m̄ōlo má bi tit̄ē do woo k̄s̄ iri ñau do gaasia ñau do woo f̄a k̄ak̄ak̄al̄ ñau. A kaa ba woo ce ic̄eí aw̄o dimi ik̄á ik̄á má, a kaa ḡb̄o ibai abo iyi wa l̄ōl̄o má. ²³ A kaa ye inya kumá fitla be má, a kaa n̄o a ḡb̄o geleí abo tit̄s̄ do m̄ak̄o tit̄s̄. Woo nya sl̄ae ñai á ne ḡbugb̄á à re wo si andunya ih̄ē fei, n̄o í d̄f̄ ijui inei ileu ih̄ē fei do dobu do bue.

²⁴ Á nyisii ilui Babiloni ijuukp̄á si na iyi í j̄ō à ye sie n̄jei walii ña do ti woo dasi naane ña do n̄jei in̄e ña iyi á kpa si andunya ih̄ē fei.

19

¹ Si anyii n̄ju, n̄ ḡb̄o ide ku f̄o ḡo bei anu ku d̄s̄i zamaa ikpa lelei Ās̄ í ni, ka saabu Ilaād̄ Laf̄ēe nwa, n̄jui í faaba wa, í n̄o í ne amboe do ḡbugb̄á. ² Kiitie í je nt̄o, n̄o í te, domi í kiiti abo à ce sakara iyi í beje andunya fei do daa bututue, n̄o í nyisie b̄ōne si na iyi í j̄ō í nik̄á n̄jei woo ce ic̄e ña. ³ N̄o á d̄s̄ anu má à waa ni, ka saabu Ilaād̄ Laf̄ēe nwa. Cuai ilu n̄lau á maa bo lelei hee do aj̄o fei. ⁴ N̄oi in̄e nḡbo konfia do mee ñau do ilu hunde mee ñau à seebata si wajui Ilaād̄, n̄ju iyi wa buba si kit̄ai bommau à t̄ōe à waa ni, ami, ka saabu Ilaād̄ Laf̄ēe nwa.

Jingauí ab̄ōd̄si Angud̄au

⁵ Waati beeb̄eí à ḡb̄o ide ku f̄o ḡo hai ikpa bi kit̄ai bommau í ni, í saabu Ilaād̄ Laf̄ēe nwa, in̄e woo ce ic̄e ña fei, in̄e iyi í waa ce n̄joe, keekeò nla. ⁶ N̄o n̄ ḡb̄o ide ku f̄o ḡo bei imui zamaa. Aa ni bei iri cuu inyi nla goi walako bei kulai ijl̄. Ide ku f̄o í ni, ka saabu Ilaād̄, domi Ilaād̄ Laf̄ēe nwa ilu ḡbugb̄á fei í je bomma. ⁷ Í j̄ō ka nyaanyi, ka weeò in̄o did̄s̄. Í j̄ō ka saabu amboe domi ab̄ōd̄si Angud̄au í to wa, mud̄ēu takar̄e m̄o í t̄ā sōlu. ⁸ Á j̄ō í dasi nyau f̄uf̄u wau wau ku ne beere iyi í má. Nyau ku ne beereui í je kookoosu j̄iidaí woo dasi naane ña.

⁹ N̄oi amalekau í s̄ōm í ni, k̄o iyi ih̄ē. Ilu in̄o did̄s̄ ñai in̄e ña iyi á kpe ku je bi ku ce ab̄ōd̄si Angud̄au. N̄o í s̄ōm má í ni, ideu ide ku foi Ilaād̄ takai.

¹⁰ N̄oi n̄ seebata ku ba n̄ t̄ōe, amma í ni, maà ce beeb̄e. Amu m̄o woo ce ic̄eí bei aw̄o do bei

kpaasie ŋa iyi à waa mu ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau. Tɔɔ Ilaaɔ.

Ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau nŋui í je icui ide wali fei.

Masa ilu aɔ fufu

¹¹ Si anyii nŋu, n ye lelei Aɔ í cɪ nɔ aɔ fufu go í faata wa. Ine iyi wa gũui à ya kpe ilu naane do ilu ntɔ. Si ntɔi í ya kiiti, beɛbe moi í ya ceò igũ. ¹² Ijue í yei bei amei ina, nɔ wa dasi fulai bomma nkɔ si irie. Nɔ à kɔ iri go sie iyi ine go kù mà bìi kù je nŋu akã. ¹³ Wa dasi ibɔ go iyi à mù do nje. Iriei Idei Ilaaɔ. ¹⁴ Woo ce igũi lele ŋa à gũ aɔ fufu ŋa à waa tooe nɔ à waa dasi jaæ fufu ku ne beere iyi í má wau wau. ¹⁵ Taakuba didɔ go wa fita wa hai si geleɛ iyi á jeò dimii andunya ŋa igũ. Si anyie nɔ ku gbã ŋa do goloí isɔ nɔ ku fɔ inyii isoi j̄i ndii rezæ. Iyi be wa nyisi idɔakɔ nlaí Ilaaɔ ilu gbugbã fei iyi á naa si ineí andunya ŋa. ¹⁶ Si ibɔe do si itæ à kɔ irie à ni, Amanlui amanlu ŋa do Lafæi lafæe ŋa.

¹⁷ Nɔ n ye amaleka go ma wa leekɪ si inunu. Nɔ í dɔ anu wa kpe yei ŋa iyi à waa fo hee lelei Aɔ fei wa ni, í naa í tɔtɔo í je jingau nlaí Ilaaɔ ŋa. ¹⁸ I naa í je injai arai ilaalu ŋa do ti ine ngboi sooge ŋa do ti woo ce igũ ŋa, do ti aɔ ŋa do masa ŋa ŋa, do injai ine fei, hai aru hee do ine ŋa iyi à ne ara ŋa, keekeò nla.

¹⁹ Nɔi n ye injai sakou do amanlui andunya ŋa do woo ce igũ ŋa ŋa, aŋa fei à tɔtɔo ku ba a ce igũ do ine iyi wa gũ aɔɪu do woo ce igũe ŋa. ²⁰ Nɔi masau do woo ce igũe ŋa à mu injai sakou do walii ilu ibou aɔ, nŋu iyi wa ce do bu do bu si wajui injai sakou wo. Do do bu do buu í d̄i ijui ine ŋa iyi à tako à ne nyindai injai sakou nɔ à tɔ mii iyi à gbeu. À sɔsi aŋa minji fei si ina nla iyi wa jo do fainwitau njaawe. ²¹ Nɔ masau í kpa woo ce igũ ŋa ŋa do taakuba iyi wa fita wa hai si geleɛ. Nɔ yei fei í je inja ŋa í yo.

20

Adɔ dubu

¹ Si anyii nŋu, n ye amaleka go má wa kita wa hai lelei Aɔ, wa mu kileei isa hai ne kɔɔu do sese nla go. ² Nɔi í bata akandama, njo iyi í weɛ hai tako tako, iyi í je mbiris do Seetam, nɔ í d̄u do seseu hee adɔ dubu. ³ Nɔ í tale sie inɔ isa nlaú í sɔkɔ sie nɔ í ce nyinda ku ba ku maà d̄i ijui dimii ineí andunya ŋa má hee adɔ dubuu koo tãð. Si anyie à ne a c̄u nɔ a f̄u si waati keeke má.

⁴ Nɔi n ye kitai bomma go ŋa nɔ ine ŋa à waa buba si. À na ine ŋa iyi à waa buba si ŋau yiiko à kiiti ine ŋa. Nɔ n ye ine ŋa iyi à bu iri ŋa na ideí Ilaaɔ do si na iyi í j̄ò à je seɛdai Jesu. Anjai a kù tɔo injai sakou hee má je mii iyi à gbeu, nɔ a kù je aŋa a ne nyindaɛ si ikpo

ŋa wala si awo ŋa. À dede hai si bale nɔ à je bomma do Kirisi aɔ adɔ dubu. ⁵ Iyi bei í je kudede sintei iku ŋa. Amma iku ŋa iyi à gbe a kù dede hai si bale, í gbe hee adɔ dubuu koo kɔð. ⁶ Ilu inɔ didɔ ŋai ine ŋa iyi à wa si kudede sinteu. Anjai à nya ikã na irii Ilaaɔ. Iku minjisiau kù ne gbugbã si ŋa má, amma aa maà je woo weei Ilaaɔ ŋa do ti Kirisi, nɔ aa je bomma do nŋu adɔ dubu.

À je Seetam igu

⁷ Bii adɔ dubuu í kɔ aa j̄ò Seetam hai si piisɔe. ⁸ Nɔ á fita koo d̄i ijui dimii ineí andunya ŋa fei, waata Gogu do Magogu *, nɔ ku tɔtɔo ŋa a ce igũ. Aa kɔo bei sãai aɔi ido. ⁹ Anjai à dede wa hai ile fei à naa à kaako gbodoi woo dasi naane ŋa do ilu iyi Ilaaɔ í biu. Amma ina í naa hai lele, nɔ aŋa fei à jo. ¹⁰ Nɔi à so Seetam, nŋu iyi í d̄i ijui ine ŋau, à sɔsi ina nla iyi wa jo do fainwitau, tengi bii à dasi injai sakou do walii ilu ibou wo. Bei aa ye ijuukpa nla nla dasãò id̄u hee do aɔ fei.

Kiiti ankaanyi

¹¹ Si anyii nŋu, ŋoi n ye kitai bomma nla fufu go do ine iyi wa buba si antæ. Nɔ ile do lele à sa hai wajue, nɔ a kù ye gogo ŋa go má. ¹² Nɔi n ye iku ŋa, keekeò nla, à waa leekɪ si wajui kitai bomma. Nɔ à c̄i tia ŋa do tia go iyi à ya ni tiai kuwee. À kiiti iku ŋa si bei kookoosu ŋa iyi à kɔ si tia ŋau í to. ¹³ Waati beɛbei tenku í sindo iku ŋa iyi à wa inæ wa, nɔ iku do bi ku wai iku ŋa à sindo iku ŋa ŋa iyi à waa mu wo. Aŋa fei à baa si kuwee nɔ à kiiti ŋa si bei kookoosu ŋa í to. ¹⁴ Nɔi à so iku do bi ku wai iku ŋau à dasi ina nlaú. Ina nlaui í je iku minjisia. ¹⁵ Ine baa yooma iyi a kù kɔ irie si tiai kuweeu à soo à dasi ina nlaú.

21

Lele titɔ do ile titɔ

¹ Si anyii nŋu, n ye lele titɔ do ile titɔ. Lele nwo do ile nwo ŋau a kù wee má. Tenku nɔ kù wee má. ² Nɔ n ye ilu kumá iyi í je Zeruzalemu titɔ í kita wa hai lelei Aɔ. Í tã sɔolu bei abo titɔ iyi wa bɔ mækoɛ ku kɔ. ³ Nɔ n gbɔ ide ku fɔ nla go hai bi kitai bommau í ni, nsei bi kuwai Ilaaɔ í wee do amane ŋa. Ilaaɔ á maà wee do aŋa, nɔ aa je ine ŋa. Ilaaɔ takæ á wa si anini ŋa. ⁴ Á gbã cikãoju ŋa ŋa fei. Iku do inɔ ku fɔe do kukpata do ara ku ro kaa wee má, domi mii ndii tako ŋau fei í lo.

⁵ Waati beɛbei ine iyi wa buba si kitai bommau í ni, wee n ce mii fei titɔ. Nɔ í s̄m í ni, kɔ iyi ih̄e domi idem ide ntɔi, nɔ í ne naane. ⁶ Nɔ í s̄m má í ni, fei ndeɛ í tã. Ine kãma kù takom nɔ ine kãma kaa naa do anyim. Amui n̄ je sintei mii fei do iri ku kpæ. Ine iyi agbe wa kpa fei an j̄ò ku mɔ inyii is̄ò hai ne fia ku sã. Nɔ ine iyi í mɔ inyiu fei á maà weei. ⁷ Ine iyi í

* 20:8 Gogu do Magogu Ezekiel 38 do 39 í fɔ ideí Gogu do Magogu. Si afeu be, Gogu ilaalu, Magogu mɔ ilei.

je igũ aa naa mii ŋau be, nɔ an je Ilaaḥ Baabae, nɔ nɔ m̄ ku je amam. ⁸ Amma ine ŋa iyi à m̄ngɔ do hai dasi naane ŋa do woo ce laalo ŋa do woo kpa ine ŋa do woo ce sakara ŋa, do woo ce dobu dobu ŋa do woo tɔ iwē ŋa do woo sɔ ibo ŋa fei aa ba ikpē ŋa si ina nla iyi wa jo do fainwitau. Iyi beɪ í je iku minjisiau.

Zeruzalemu tit̄s

⁹ N̄oi amaleka m̄eje ŋa iyi à tako à waa mu fata m̄eje ŋa si bii b̄n̄e m̄eje í wa siu, ine akā ŋa í naa í s̄m í ni, naa wa n nyis̄ie abo tit̄s iyi Angudāu í so. ¹⁰ Hundeɪ Ilaaḥ í naa sim n̄o amalekau í b̄oḥm̄ si antai iri kuta nla gɔ. Í nyisim Zeruzalemu, ilu kumá iyi wa kita wa hai lelei Aḥu. ¹¹ Wa daana do amboei Ilaaḥ bei kuta kus̄a j̄iida ku ne fia gɔ iyi à ya kpe zasipu, iyi í má bei digi. ¹² Nɔ bindi nla ku gboka gɔ í kaakoē. Í ne ande maateji, nɔ amaleka maateji gɔ ŋa à waa degbe ande koofa ŋau. Si ande koofa ŋau í kɔ iri dimi maateji ine Izirli ŋau. ¹³ Gonta m̄eɪ bindiu fei í ne ande m̄eeta m̄eeta. Ande m̄eeta í wa ikpa nunui ale, m̄eeta m̄o í wa ikpa nunui daako, nɔ m̄eeta m̄eeta í wa cingaa do cingaa. ¹⁴ À n̄yo icui bindii iluu do kuta maateji. Si antaei à kɔ iri woo be maateji Angudāu.

¹⁵ Amaleka iyi wa bam ide ku f̄ou, wa mu goloɪ wura iyi í je mii ku wā ku ba ku wāo iluu do koofae ŋa do bindie. ¹⁶ Gontai iluu fei wa mungai, kucl̄e do kus̄e fei akāi. Amalekau í wāa do golo ku wāe. Nɔ kus̄e í ce dubu maateji (12.000) si yaasei ile ku wā * . Beɪbe m̄oi kucl̄e do kugbokae. ¹⁷ Amalekau í wā bindiu nɔ sisimae í ce agbāawo cl̄o do cij̄i do m̄eɪ (144). Í wāa do yaase bei amane ŋa m̄o à ya ce. ¹⁸ À ma bindiu do dimii kuta ku ne fia gɔ iyi à ya kpe zasipu nɔ à ma iluu takaei do wura alala iyi í má bei digi. ¹⁹ À n̄yo icui bindiu à ce boodae do kuta kus̄a ku ne fia gɔ ŋa dimi ikā ikā, í ne ila ikā ikā. Kuta sinteu í ya kpe zasipu, minjisiae m̄o safira, m̄eetasiae agati, m̄eetasiae emerodu, ²⁰ mus̄is̄iae saadonisi, m̄eefas̄is̄iae saadoni, m̄ejes̄is̄iae kisoliti, m̄ejes̄is̄iae berili, m̄eēs̄ās̄is̄iae topazi, m̄eewas̄is̄iae kisopazi, maatakās̄is̄iae zasenti, maatejis̄is̄iae ametisi. ²¹ Nɔ à ce gamboi lege maateji. Gambu akā fei à cooi do lege f̄uf̄u akā ku ne fia. Nɔ à ce kp̄ai iluu do wura alala iyi í má bei digi.

²² N kù ye bi kuwai Ilaaḥ si iluu si na iyi í j̄o Aḥ Laf̄e ilu gbugb̄a fei do Angudāu, à wai bii fei. ²³ Iluu kù ne bukaatai inunu walako cukpa iyi á máa inya, domi amboei Ilaaḥ wa má inya sie, nɔ Angudāu í je fitilae. ²⁴ Dimii ile fei á maa ne si inya kumáe, nɔ amanlui ile ŋa fei aa naaḥ amani ŋa wa be. ²⁵ Koofai iluu á maa cl̄i waati káma fei, domi id̄u kaa

dū be má pai. ²⁶ Aa naaḥ amani ile fei wa do beɪɪɪ si iluu. ²⁷ Amma mii riisi káma kaa lo be. Beɪbe m̄oi ine iyi wa ce laalo do woo sɔ ibo a kaa lo be pai. Ine ŋa iyi aa lo be, an̄ai à je ine ŋa iyi à kɔ iri ŋa si tiai Angudāu iyi í je tiai kuw̄eɪ.

22

¹ Si anyii n̄ju, amalekau í nyisim inyii ido iyi í ya na ine ŋa kuw̄eɪ. Inyiu wa daana bei digi nɔ wa cā wa hai si kitāi bommai Ilaaḥ do Angudāu. ² Wa cā si aninii kp̄ai iluu. J̄i ndii kuw̄eɪ wa leeki si ice do icei idou. Í ya so tuuba maateji si ad̄o akā, gbakā káma si cukpa baa yooma fei. À ya ce iw̄o do wai j̄i n̄ju a faabaḥ dimii andunya fei. ³ Ilaaḥ kaa ceekpe ine gɔ má.

Kitāi bommai Ilaaḥ do ti Angudāu í wa be, nɔ woo ce icei Ilaaḥ ŋau aa maa t̄oɪ. ⁴ Aa ye wajue, nɔ á kɔ irie si ikpo ŋa. ⁵ Id̄u kaa ya dū be. A kaa ne bukatai inya kumáí fitila walako ti inunu, domi Aḥ Laf̄e í je inya kumá ŋa. Aa nɔ a je bomma hee do ajo fei.

Kubaai Jesu

⁶ N̄oi amalekau í s̄m í ni, ideu ih̄e ide n̄toi, í n̄o í ne naane. Aḥ Laf̄e, n̄ju iyi í gbā walii ŋau, í be amalekae wa bi woo ce icee ŋa ku s̄o ŋa mii iyi á ce bii í k̄oḥsi.

⁷ N̄oi Jesu í ni, wee, an nyi wa kaa kpe. Ilu in̄o did̄oi ine iyi wa jirima ide iyi à ce wallie si tiau ih̄e.

⁸ Amu Zāa ñ gb̄o ideu ih̄e, nɔ ñ ye mii ŋau. Iyi ñ gb̄o nɔ ñ yoo ñ t̄a, ñoi ñ seɪbata si wajui amaleka iyi í nyisim fei nd̄eɪu ku ba n t̄oɪ. ⁹ Amma í s̄m í ni, maà ce beɪbe. Amu m̄o woo ce icei bei aw̄o do bei walii kpaas̄ie ŋa do bei ine ŋa iyi à waa jirima idei tiau ih̄e fei. T̄oɪ Ilaaḥ. ¹⁰ N̄oi í ni má, maà ti í singaa ine ŋa idei walii iyi à kɔ si tiau ih̄e domi waati í maai wa ku ce. ¹¹ Ine iyi wa ce laalo ku hanya ku maa ce laalo, ine m̄o iyi wa ce daa s̄am̄i ku hanya ku maa ce daa s̄am̄ie. Ine m̄o iyi wa ce j̄iida ku hanya ku maa ce j̄iidae, ine m̄o iyi í je ine kuma ku j̄o ku má ku maa koo.

¹² Jesu í ni, wee n kaa n kpeɪ n nyi wa. An naaḥ riba wa n s̄aḥ ine fei si bei icee í to.

¹³ Amui ñ je iriò ise. Ine káma kù takom nɔ ine káma kaa naa do anyim. Amui ñ je sintei mii fei do iri ku kp̄ae.

¹⁴ Ilu in̄o did̄oi ŋai ine ŋa iyi kuw̄eɪ ŋa í má bei n̄yau iyi à fo s̄aa s̄aa, ku ba a ba kp̄aa a je isoi j̄i ndii kuw̄eɪu nɔ a lo in̄o iluu hai do and̄e. ¹⁵ Amma woo ce laalo ŋa anyii iluu aa wa do woo ce dobu dobu ŋa do woo ce sakara ŋa do woo kpa ine ŋa do woo t̄o iwē ŋa do ine ŋa iyi à bí ibo nɔ à ya maa sɔ ibou fei.

¹⁶ Amu Jesu, amui ñ be n̄je amalekam wa ku s̄o igbeɪ inem ŋa fei ideu ih̄e. Amui ñ je

* **21:16** dubu maateji si yaasei ile ku wā Lambau í ne yaase gɔ. Kus̄e í to kilo dubu minji do cl̄o minji (2.200).

təkui Davidi, nɔ̀ n̄ je andaiyai ameejuuma iyi wa má inya.

¹⁷ Hundeɪ Ilaaḏ do abo titḵ à fɔ̀ à waa ni, naa wa, Lafēe Jesu.

Ine iyi wa gbɔ̀ ideu fei n̄ju mɔ̀ ku ni ku naa wa.

Ine iyi agbɛ wa kpa ku naa wa, ine mɔ̀ iyi í bi inyi iyi í ya na ine ŋa kuwɛɛ ku naa ku gba, kù nɛ ku sã.

Iri ku kpai ide

¹⁸ Amu Zāa, ide iyi n̄ wa n sḵ ine baa yooma iyi wa gbɔ̀ ideɪ tiai waliuu ihē wee, bii ine gɔ̀ í

kḵḵsi ide gɔ̀ si antai iyi à kɔ̀ si tiau ihē, Ilaaḵ á kḵḵsi ijuukpāi lafēe do bḵne ŋa iyi à kɔ̀ si tiau. ¹⁹ Bɛɛbɛ mɔ̀i ine iyi í kaye ide gɔ̀ hai si tiai ideɪ waliuu ihē, Ilaaḵ á kḵ lafēe ikpēi isoi j̄li ndii kuwɛɛ do ilu kumá iyi à sisi yaasee si tiau ihē.

²⁰ Jesu, n̄ju iyi í fɔ̀ ideu ihē fei í j̄lɔ̀ do naane, í ni, bɛɛbei an nyi wa kaa kpe.

Nɔ̀ amu Zāa n̄ je n̄ ni, ami, naa wa Lafēe Jesu.

²¹ Didḵi Lafēe Jesu ku wɛɛ do ine ŋa fei. Ami.